

Kulttuuriperintökohteiden inventointi 2012 Käsivarren erämaa-alue

KUVAILULEHTI

JULKAISIJA	Metsähallitus	JULKAISUAIKA	
TOIMEKSIANTAJA	Metsähallitus	HYVÄKSYMISPÄIVÄMÄÄRÄ	
LUOTTAMUKSELLISUUS	Julkinen	DIAARINUMERO	6436/41/2012
SUOJELUALUETYYPPI/ SUOJELUOHJELMA	Erämaa-alue		
ALUEEN NIMI	Käsivarren erämaa-alue		
NATURA 2000 -ALUEEN NIMI JA KOODI	Käsivarren erämaa FI 1300105		
ALUEYKSIKKÖ	Lapin luontopalvelut		
TEKIJÄ(T)	Sami Viljanmaa		
JULKAISUN NIMI	Kulttuuriperintökohteiden inventointi 2012 Käsivarren erämaa-alue		
TIIVISTELMÄ	<p>Metsähallituksen Lapin luontopalveluissa valmistellaan uutta hoito- ja käyttösuunnitelmaa Käsivarren erämaa-alueelle. Suunnitelman tausta-aineistoksi haluttiin kartoittaa kulttuuriperintökohteet niissä erämaan osissa, joissa retkeilytoiminta on runsainta. Samalla pyrittiin muodostamaan yleiskäsitys siitä, millaisia kulttuuriperintökohteita erämaa-alueella sijaitsee. Aiemmin Käsivarren erämaassa on tehty arkeologista inventointia hyvin vähän, minkä vuoksi tiedot alueen menneisyydestä ja kulttuuriperintökohteista olivat puutteelliset. Etelän suunnalla inventoinnin kohdealue ylsi Dierpmesjávrrin tasalle ja idässä Válddejohkan itäpuolisten tuntureiden länsirinteille. Muissa suunnissa alue rajoittui pääosin Norjan rajaan. Erityishuomio kohdistettiin erämaan halki kulkevan Kalottireitin lähiseutujen tarkastamiseen sekä maastonkulumiselle alttiiden alueiden havainnointiin reitin varrella sijaitsevien autio- ja varaustupien läheisyydessä. Alueen suurimpien järvien ranta-alueita käytiin läpi varsin laajasti, ja lisäksi inventoitiin virkistyskalastajien suosimia jokilaaksoja. Tuntureiden avaria lakialueita ennätettiin inventoinnin aikana havainnoida vain niukasti.</p> <p>Inventoinnin aikana löydettiin 61 aiemmin tuntematonta kulttuuriperintökohdetta, joista kiinteiksi muinaisjäänöksiksi luokiteltiin 43 kohdetta. Dokumentoidut kohteet ajoittuvat kivikaudelta historialliselle ajalle. Museoviraston ylläpitämään muinaisjäänösrekisteriin aiemmin merkityjä kohteita tarkastettiin kolme. Lisäksi tarkastettiin aiempien tiedonantojen perusteella 34 kohdetta, jotka hän oli erämaa-alueelta aiemmin löytänyt. Halisen kirjaamista kohteista 27 luokiteltiin kiinteiksi muinaisjäänöksiksi ja seitsemän muiksi kulttuuriperintökohteiksi. Inventoinnissa dokumentoitiin myös yksi muistomerkki, Čáivárrilla sijaitseva Urho Kaleva Kekkonen 80-vuotispäivänä paljastettu muistolaatta.</p>		
AVAINSANAT	Esihistoria, historia, kulttuuriperintö		
MUUT TIEDOT			
SARJAN NIMI JA NUMERO			
ISSN		ISBN (NIDOTTU)	
		ISBN (PDF)	
SIVUMÄÄRÄ	499 s.	KIELI	
KUSTANTAJA		PAINOPAIKKA	
JAKAJA	Metsähallitus, luontopalvelut	HINTA	

Sisällysluettelo

1 Johdanto.....	7
1.1 Inventointimenetelmät.....	7
2 Alueen maisema, vesistöt, luonto sekä kallio- ja maaperä.....	8
3 Aikaisemmat tutkimukset sekä alueen esihistoria ja historia	11
3.1 Aikaisemmat tutkimukset.....	11
3.2 Aiemmin tunnetut kiinteät muinaisjäännökset ja irtolöytöpaikat.....	11
3.3 Alueen esihistoria ja historia	12
4 Tulosten tarkastelu.....	13
4.1 Kivikautiset tai varhaismetallikautiset asuinpaikat.....	14
4.2 Muut muinaisjäännöksiksi luokitellut asuinpaikat	14
4.3 Muinaisjäännösryhmät.....	15
4.4 Pyyntikuopat ja muut maakuopat.....	16
4.5 Purnut.....	16
4.6 Muut muinaisjäännöksiksi luokitellut kivrakenteet.....	16
4.7 Louhokset ja kivityöstöpaikat	16
4.8. Kultti- ja tarinapaikat.....	17
4.9 Löytöpaikat.....	17
4.10 Kivistä ladotut poroerotusaidat.....	18
4.11 Muut kivrakenteet, joita ei luokiteltu muinaisjäännöksiksi	18
4.12 Asuinpaikat, joita ei luokiteltu muinaisjäännöksiksi.....	18
4.13 Muistomerkit.....	19
4.14 Tuhoutumisvaarassa olevat kulttuuriperintökohteet.....	19
4.15 Opastetuiksi käyntipaikoiksi soveltuvat kulttuuriperintökohteet	20
5 Kohdetiedot.....	23
5.1 Kivikautiset tai varhaismetallikautiset asuinpaikat.....	23
5.1.1 Bihčosjávri	23
5.1.2 Dierpmesjávri itä.....	28
5.1.3 Guonjarjohkan autiotupa	33
5.1.4 Lovttogielas	36
5.1.5 Somášluoppal	42
5.1.6 Vuolit Bierfejávri.....	49
5.2 Muut muinaisjäännöksiksi luokitellut asuinpaikat	56
5.2.1 Andreankenttä.....	56
5.2.2 Bierfejávrin luusua.....	63
5.2.3 Bierfejohka 1	73

5.2.4 Bierfejhoka 4	76
5.2.5 Bierfejhoka 5	79
5.2.6. Bierfejhoka 6	82
5.2.7 Bierfejhoka 8	91
5.2.8 Bierfejhoka 9	96
5.2.9 Bierfejhoka 10	99
5.2.10 Bierfejhoka 11	102
5.2.11 Bierfejhoka 12	105
5.2.12 Bierfejhoka 13	108
5.2.13 Bierfejhoka 14	111
5.2.14 Bihčosjávri 3	114
5.2.15 Dierpmesjhoka	118
5.2.16 Dierpmesvággi 2	121
5.2.17 Gahperusvárri itä 1	126
5.2.18 Gahperusvárri itä 2	131
5.2.19 Gahperusvárri itä 3	137
5.2.20 Gahperusvárri koillinen	140
5.2.21 Gahperusvárri koillinen 2	143
5.2.22 Gahperusvárri koillinen 4	146
5.2.23 Gaskkasjunni lounas	149
5.2.24 Goapmajohka	152
5.2.25 Goapmajohkan saareke	155
5.2.26 Guonjarvággi	158
5.2.27 Jogašjávri pohjoinen	161
5.2.28 Loassojávri	164
5.2.29 Meekonjärven autiotupa	168
5.2.30 Nuvkkágieddi	173
5.2.31 Ráigeeanan	186
5.2.32 Riimmajávri	189
5.2.33 Sieiddesáiva 2	193
5.2.34 Siktagurajohka	200
5.2.35 Skádajávri lounas	206
5.2.36 Skádajávri luode	211
5.2.37 Somášjávri	216
5.2.38 Somasjärven rajavartioston tupa	224
5.2.39 Vanaseanan	228
5.3 Muinaisjäännösryhmät	231

5.3.1 Dierpmesvággi	231
5.3.2 Goapmajohka 2	238
5.3.3 Goapmajohkan autiotupa	245
5.3.4 Goapmajohka Skáidi	257
5.3.5 Vuopmegašjávri	266
5.4 Pyyntikuopat ja muut maakuopat	273
5.4.1 Dierpmesjávri pohjoinen	273
5.4.2 Dierpmesjohka 2	276
5.4.3 Urtašjávri 2	279
5.4.4 Urtašjohka	282
5.5 Purnukohteet	287
5.5.1 Bierfevággi	287
5.5.2 Boazojávri	290
5.5.3 Dierpmesjávri pohjoinen 2	293
5.5.4 Gahperusvárri koillinen 3	296
5.5.5 Gožžaláttu	299
5.5.6 Lovttogielas 2	307
5.5.7 Šalmmigurra	310
5.5.8 Siedjonjávri	313
5.5.9 Válddejohka	316
5.5.10 Vuopmegašjohka	319
5.6 Muut muinaisjäännöksiksi luokitellut kivirakennelmat	322
5.6.1 Bierfejohka 2	322
5.6.2 Bihčosjávri 4	326
5.6.3 Siedjonjohka 2	330
5.6.4 Somášjávri 2	334
5.7 Louhokset ja kivityöstöpaikat	340
5.7.1 Kuonjarvárri	340
5.7.2 Kuonjarvárri 2	346
5.7.3 Kuonjarvárri 3	352
5.7.4 Megonjávri etelä	358
5.8 Kultti- ja tarinapaikat	364
5.8.1 Sieiddesáiva	364
5.9 Löytöpaikat	370
5.9.1 Lávrrejohka	370
5.10 Kivistä ladotut poroerotusaidat	375
5.10.1 Bierfejávriin kivikaarre	375

5.10.2 Bihčosjávriin kivikaarre.....	383
5.11 Muut kivirakenteet, joita ei määritelty muinaisjäänöksi.....	390
5.11.1 Bierfejavri	390
5.11.2 Luohtojávri	393
5.12 Asuinpaikat, joita ei määritelty muinaisjäänöksi	397
5.12.1 Aslak Juuson kammi	397
5.12.2 Bierfejohka 3	402
5.12.3 Bierfejohka 7	409
5.12.4 Bihčosgorži.....	415
5.12.5 Bihčosjávri 2.....	418
5.12.6 Čáivárri.....	421
5.12.7 Govdajohka	425
5.12.8 Govdanjarga.....	431
5.12.9 Heastagála	434
5.12.10 Loassojávri 2.....	437
5.12.11 Maailmanhuippu	440
5.12.12 Maailmanhuippu 2	443
5.12.13 Megonjávri koillinen	446
5.12.14 Muvračohkka lounas.....	449
5.12.15 Rihtujohka	452
5.12.16 Siedjonjohka	456
5.12.17 Siedjonláhku	459
5.12.18 Somasjärven autiotupa	462
5.12.19 Urttašjávri	475
5.12.20 Válddejohka 2.....	480
5.13 Muistomerkit.....	486
5.13.1 Kekkosen muistolaatta	486

LIITEKARTTOJA 11

1 Johdanto

Metsähallituksen Lapin luontopalvelut teki elokuussa 2012 kulttuuriperintökohteiden inventointia Käsivarren erämaa-alueella Enontekiöllä. Inventointi liittyi erämaa-alueelle tekeillä olevaan uuteen hoito- ja käyttösuunnitelmaan, ja inventoinnilla pyrittiin muodostamaan yleiskäsitys siitä, millaisia kulttuuriperintökohteita alueella sijaitsee.

Koska koko erämaa-alueen inventointi olisi ollut käytettävissä olevan ajan puitteissa mahdotonta, keskityttiin maastotöissä erämaa-alueen pohjoisosaan, jossa retkeilytoiminta on melko runsasta. Etelän suunnalla inventoitu alue ylsi Dierpmesjávrin tasalle ja idässä Válddejohkan itäpuolisten tuntureiden länsirinteille. Muissa suunnissa alue rajoittui pääosin Suomen ja Norjan valtakunnanrajaan. Erityishuomio kohdistettiin erämaan halki kulkevan Kalottireitin lähiseutujen tarkastamiseen sekä maaston kulumiselle alttiiden alueiden havainnointiin reitin varrella sijaitsevien autio- ja varastupien läheisyydessä. Alueen suurimpien järvien rantoja käytiin läpi varsin laajasti, ja lisäksi inventoitiin virkistyskalastajien suosimia jokilaaksoja. Tuntureiden avaria lakialueita ennätettiin inventoinnin aikana havainnoida vain niukasti.

Aiemmin Käsivarren erämaa-alueella on tehty arkeologista inventointia hyvin vähän, minkä vuoksi tiedot alueen menneisyydestä ja kulttuuriperintökohteista olivat puutteelliset ja tarve inventoinnille suuri. Pääosaa kulttuuriperintökohteiden inventoinnissa läpikäydystä alueesta ei aiemmin ollut inventoitu lainkaan. Inventoinnin aikana paikallistettiin kymmeniä aiemmin tuntemattomia muinaisjäännös- ja kulttuuriperintökohteita, ja sen tuloksia hyödynnetään alueen hoidon ja käytön suunnittelussa. Lisääntynyt tieto alueen kulttuuriperinnöstä palvelee myös seudun matkailuyrityksiä, koska osaa inventoinnin yhteydessä dokumentoiduista kulttuuriperintökohteista voidaan käyttää erämaan muinaisuuden esittelyyn, ja niitä on mahdollista markkinoida retkeilijöillekin kiinnostavina elämyksellisinä käyntipaikkoina. Tässä raportissa esitetyt taustatiedot inventoidusta alueesta perustuvat Liisa Kajalan ja Teppo Loikkasen toimittamaan Metsähallituksen julkaisuun ”Käsivarren erämaa-alueen luonto ja käyttö” vuodelta 2001 (Metsähallituksen luonnonsuojelu-julkaisuja, Sarja A, No 123), eikä siihen jatkossa enää erikseen viitata.

1.1 Inventointimenetelmät

Käsivarren erämaa-alueen kulttuuriperintökohteiden inventoinnin maastotyöt tehtiin 2.-26.8.2012 välisenä aikana. Yhteensä maastotyöpäiviä kertyi inventoinnin aikana 24 päivää. Inventoinnin teki arkeologi, FM Sami Viljanmaa. Hän työskenteli erämaassa yksin, ja yhteydenpito maastosta tapahtui satelliitti-puhelimella. Matkapuhelinta oli mahdollista käyttää vain alueen korkeimpien tuntureiden huipuilla. Majoittuminen inventoinnin aikana tapahtui vaihtelevasti joko teltassa tai Metsähallituksen ylläpitämällä autio-, varaus- ja huoltotuvilla. Kilpisjärveltä inventointialueelle siirryttiin maastotöiden alussa helikopterilla. Samalla lennolla vietiin Haltin varastuvalle muonatäydennyskätö, mikä mahdollisti sen, että maastossa mukana kannettava varuste- ja muonamäärä ei muodostunut inventoinnin alkuvaiheessa kohtuuttoman suureksi. Yhtäjaksoisesti maastossa oltiin miltei kolme viikkoa, jonka jälkeen oli välttämätöntä käydä Kilpisjärven kylällä lataamassa kameroiden, GPS-laitteiden sekä satelliittipuhelimen akut. Satelliittipuhelimen ja GPS-laitteiden akkuja ladattiin myös mukana olleella kokoontaittuvalla aurinkopaneelilla, mutta sitä ei ennätetty käyttää tarpeeksi paljon akkujen varauksen riittävään ylläpitoon. Aurinkopaneeli todettiin kuitenkin hyvin maastokelpoiseksi ja toimivaksi apuvälineeksi, joka vähentää pitkän yhtäjaksoisen maastossa työskentelyn aikana tarvittavien paristojen ja akkujen kulutusta, mutta jonka käyttö on turhan paljon vallitsevista sääoloista riippuvaista. Inventoinnin aikana maastossa liikuttiin kävellen, ja kuljetun matkan kokonaispituudeksi muodostui noin 450 kilometriä. Kuljettu reitti tallennettiin GPS-laitteen lokitiedostoksi, ja reitti on esitelty karttaliitteissä inventointiraportin lopussa.

Kulttuuriperintökohteiden inventointi maastossa perustui lähinnä silmämääräiseen havainnointiin. Otollisimpia alueita kohteiden löytämiseksi pyrittiin hahmottamaan alueen kartta-aineistosta. Aiemmin tunnetut kohteet paikallistettiin GPS-laitteen opastamana helposti kohteiden koordinaattitietojen avulla. Kaikki kulttuuriperintökohteet valokuvattiin, keskeiset tiedot kohteissa havaituista rakenteista ja löydöistä sekä kohteen lähiympäristöstä kirjattiin muistiin, ja kohteiden koordinaatit määritettiin Garmin Colorado 300 -laitteella. Kohteiden laajuus määritettiin lähinnä pintalöytöjen, maanpinnalle näkyvien rakenteiden tai alueen topografian perusteella. Toisinaan paikoille, jotka vaikuttivat maaperältään ja maastonmuodoiltaan potentiaalisilta esihistoriallisten asuinpaikka-kohteiden löytämiseen, kaivettiin lapiolla koekuoppia, joista pyrittiin havainnoimaan maanpinnalle näkymättömiä löytöjä tai muita ihmistoimintaan liittyviä jälkiä. Lisäksi useimpiin inventoinnin aikana havaittuihin tulisijoihin tehtiin lapionpistot, jotta tulisijoihin muodostuneita kulttuurikerroksia voitaisiin havainnoida tulisijojen iän sekä niiden käyttöjakson pituuden ja käytön luonteen arvioimisen helpottamiseksi. Löytöjä kerättiin talteen lähinnä kivikautisilta tai varhaismetallikautisilta asuinpaikoilta. Talteen kerätyistä löydöistä selvästi laajimman ryhmän muodostavat kvartsiitti-iskokset, -esineet ja -ytimet. Löytöjen keräämisessä pyrittiin siihen, että talteen kerätyt löydöt muodostaisivat informatiivisen ja edustavan otoksen kullakin asuinpaikalla esiintyvistä löytöaineistosta. Kivikaudelle tai varhaismetallikaudelle ajoittuvien löytöjen lisäksi inventoinnin aikana löydettiin kookas rautakautinen nuolenkärki, jonka löytöpaikalla ei kuitenkaan todettu sijaitsevan kiinteää muinaisjäännöstä.

Inventoinnin raportointivaiheessa, kohdekuvauksia maastomuistiinpanojen perusteella laadittaessa, on kulttuuriperintökohteiden luokittelussa pyritty käyttämään Museoviraston muinaisjäännösrekisterin asiasanoitusta siltä osin kuin se on ollut mahdollista. Kohteet nimettiin pääosin alueen saamenkielisillä paikannimillä, jos sellainen oli kartalle kohteen sijaintipaikan lähelle merkitty. Poikkeuksia tästä käytännöstä ovat muutamat alueella esiintyvät selvästi vakiintuneet suomenkieliset paikannimet, kuten Válddejohkan varrella sijaitseva Maailmanhuippu. Mikäli kohteen numerointi jatkuu jostakin aiemmin muinaisjäännösrekisteriin merkitystä kohteesta, on kohteen nimeämisessä pitäydytty yhdenmukaisuuden vuoksi rekisteriin aiemmin merkityn kohdenimen mukaisessa kirjoitusasussa, vaikka se joiltain osin poikkeaisikin kartalla esiintyvistä paikannimistä. Tämä seikka koskee lähinnä kohteita Kuonjarvárri, Kuonjarvárri 2 ja Kuonjarvárri 3. Muutamat kulttuuriperintökohteet nimettiin myös kohteiden lähellä sijaitsevien tupien mukaan, esimerkiksi kotasijakohde Meekonjärven autiotupa. Lisäksi yksi kohde, Skádjajávrin rannalla sijaitseva turvekammin jäännös, nimettiin historiallisen henkilön, kyseistä kammia käyttäneen paikallisen pororuhinaan mukaan Aslak Juuson kammiksi.

2 Alueen maisema, vesistöt, luonto sekä kallio- ja maaperä

Käsivarren erämaa-alue sijaitsee luoteisimmassa Lapissa. Käsivarren erämaa on Suomen toiseksi suurin erämaa-alue ja sen pinta-ala on 220 630 hehtaaria. Alue sijaitsee Peräpohjolan-Lapin maise-mamaakunnassa ja siellä Enontekiön pohjoisella tunturiseudulla ja Käsivarren ylätunturien seudulla. Alueella ei ole valtakunnallisesti, maakunnallisesti tai paikallisesti arvokkaiksi luokiteltuja maisema-alueita.

Erämaan pohjoisosa, jonka alueella kulttuuriperintökohteiden inventointi kesällä 2012 tehtiin, on lähes kokonaisuudessaan avointa, puutonta tunturipaljakkaa, jonka maisemia hallitsevat suurtunturit ja niiden välisten laaksojen purot, joet, lammet ja järvet. Alueella sijaitsevat kaikki Suomen yli tuhat metriä korkeat tunturit Saana-tunturia lukuun ottamatta. Halti-tunturin huipulla, 1328 metriä merenpintaa korkeammalla, sijaitsee koko Suomen korkein kohta. Alueen alimmatkin osat ovat lähes kuudensadan metrin korkeudella merenpinnasta. Yleisolemukseltaan seutu on karua, tietöntä ja miltei asumattomaa; inventoinnissa läpikäydyn alueen kaakkoispuolella sijaitsevassa Raittijärven kylässä on kuitenkin ollut ympärivuotista asutusta miltei nykyaikaan saakka. Käsivarren erämaa kuuluu kokonaisuudessaan saamelaisen kotiseutualueeseen ja Käsivarren paliskunnan poronhoito-alueeseen. Retkeilyä varten rakennettujen auto- ja varaustupien lisäksi alueella sijaitseekin jonkin verran poromiesten käytössä olevaa rakennuskantaa ja muita poronhoitotöihin liittyviä rakenteita.

Kartta 1. Inventointialueen sijainti. ©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Miltei kaikki erämaa-alueen pohjoisosan vesistöt laskevat Leahtaseatnuun (Lätäseno). Gahperusvárrilla, Guonjárvarilla ja Dierpmesjávrin pohjoispuolen tuntureilla sijaitsee kuitenkin vedenjakaja; kyseisten tunturien länsi- ja luoteisrinteiltä alkunsa saavat purot virtaavat kohti Jäämerta. Leahtaseatnuun päätyvien vesireittien alkulähteet sijaitsevat tunturipurojen latvoilla, osittain Norjankin puolella. Kulttuuriperinnön näkökulmasta tarkasteltuna korostuneen merkittäviä ovat alueen suurimpien järvien, Bihčosjávrin, Somášjávrin, Megonjávrin, Skádjajávrin, Boazojávrin ja Dieprmesjávrin lähialueet sekä järviin laskevien ja niistä alkavien jokien ja purojen laaksot pienempine järvineen ja lompoloineen. Alueen joista Urtašjohkan ja Bihčosjohkan vedet laskevat Vuopme-gašjávrin ja edelleen Megonjávrin, Skádjajávrin, Jogašjávrin ja Boazojávrin kautta Boazoeatnuun. Megonjávriin laskee myös Bierfejojha, ja Somášjávrista alkava Válddejohka yhtyy samaan vesis-

töön Boazojávrin itäpäässä. Dierpmesjávrasta alkava Dierpmesjohka vaihtuu nimeltään Ropmaeatnuksi yhdyttyään vetensä Guonjarvággin ja Gahperuslátnján suunnilta keräävän Gáicajohkan kanssa. Boazoeatnun ja Ropmaeatnun yhtymisen jälkeen virta jatkuu Leahttaseatnuna kohti Muonionjokea. Alueen joet ja järvet ovat kalaisia, tärkeimpinä saaliskaloinaan taimenet, harjukset ja raudut. Vesireittien lähellä sijaitsevat myös ainoat erämaan pohjoisosan tunturikoivikot, jatkuen Vuopme-gašjohkan ja Dierpmesjohkan varsilta alavirran suunnalle päin. Kaikkein ylimpänä, Vuopme-gašjohkan varrella, tunturikoivumetsä ulottuu noin 700 metrin korkeudelle merenpinnasta.

Edellä mainittujen tunturikoivikoiden lisäksi muita varsinaisia metsiä ei erämaa-alueen pohjoisosassa ole, joskin Válddejohkan keskijuoksulla, joen vanhojen uomien halkoman, maaperältään hiekkaisen jokilaakson pohjalla, kasvaa joen varrella noin kilometrin matkalla reilun kahden metrin korkuista pajukkoa harvahkona, mutta silti yleisolemuksestaan miltei metsämäisenä pensaikkona. Muualla tunturikoivikoiden ulkopuolisilla tunturipaljaka-alueilla korkeimmalle kurottautuvat pajut ja vaivaiskoivut yltävät enimmillään noin metrin korkeuteen. Useimmiten pensasto on kuitenkin jokseenkin maanmyötäistä, vain muutamien kymmenien senttimetrien korkuista. Vaivaiskoivujen ohella paljakan kasvillisuutta hallitsevat enimmäkseen variksenmarja ja muut varpukasvit sekä heinät, sarat, jäkälät ja sammalet, mutta korkeimpien tunturien lakialueiden kasvillisuus koostuu vain karaistuneimmista tunturikasveista.

Maaperän pinnanmuodot Käsivarren erämaa-alueella ovat pääosin muodostuneet jääkauden loppuvaiheessa hieman alle 10000 vuotta sitten, mannerjäätikön sulamisen aikana tapahtuneiden prosessien muovaamina. Maaperältään alueen pohjoisosa on enimmäkseen melko kivistä moreenia. Megonjávrin ja Dierpmesjávrin laaksoissa sekä Urtašjohkan ja Loassojávrin lähialueilla esiintyy laajoja kumpumoreenikenttiä. Lähes kivetöntä hiekaista maaperää todettiin läpikäydylle alueella laajamittaisesti lähinnä Somášjávrin rantamilla ja Válddejohkan varrella. Kyseiset hieka-alueet ovat herkkiä tuulen ja sulamisvesien aiheuttamalle eroosiolle, jos maanpintaa suojaava kasvillisuuskerros rikkoutuu. Visuaalisesti erittäin vaikuttava ja myös alueen kulttuuriperinnön kannalta tärkeä muodostuma on Norjan puolelta Somášjávrin länsipuolitse ja edelleen Válddejohkan laaksoa pitkin Boazoeatnun varrelle jatkuva, jäätikköjoen kerrostama jyrkkärinteinen soraharju, joka on varmasti toiminut alueen väestölle jo tuhansia vuosia sitten luonnon muovaamana helposti seurattavana kulkureittinä. Suurtunturien lakialueilla varsinaista maaperää ei juurikaan ole, vaan avokallioalueet sekä pakkasrapautumisen seurauksena syntyneet rakkakivikot ovat paikoin hyvinkin laajoja.

Kallioperältään Käsivarren erämaan pohjoisosa on Suomessa ainutlaatuinen, mikä heijastuu niin alueen kasvillisuuteen kuin kulttuuriperintöönkin. Käsivarren suurtunturit poikkeavat geologiselta historialtaan maamme muista osista – ne ovat osa muuta kallioperäämme selvästi nuorempaa Kõli-vuoristoa, jonka kallioperä syntyi 600-400 miljoonaa vuotta vanhoista sedimenteistä ja vulkaanisista kivistä kaledonisen vuorenoimutuksen aikana noin 400 miljoonaa vuotta sitten. Alueella kasvaakin lukuisa joukko sellaisia tunturikasvilajeja, joiden menestymiselle suotuisat olosuhteet vallitsevat Suomessa ainoastaan Yliperän tuntureilla joko kallioperän kalkkipitoisuuden tai tunturien korkeuden ansiosta tai näiden molempien tekijöiden yhteisvaikutuksesta. Kulttuuriperinnön osalta seudun geologinen menneisyys näyttäytyy erityisen merkittävänä tarkasteltaessa alueen varhaisinta esihistoriaa. Käsivarren erämaa-alueella ja sen läheisyydessä kivikaudella ja varhaismetallikaudella eläneellä väestöllä on ollut käytettävissään kiviesineistönsä valmistamiseen Suomen oloissa poikkeuksellisen monipuolinen valikoima erilaisia työstettävyydeltään erinomaisia kiviraaka-aineita, minkä voidaan nähdä vaikuttaneen voimakkaasti myös seudun esihistoriallisilla asuinpaikoilla havaittavaan löytöaineistoon.

3 Aikaisemmat tutkimukset sekä alueen esihistoria ja historia

3.1 Aikaisemmat tutkimukset

Käsivarren erämaa-alueella on tehty niukasti arkeologisia tutkimuksia. Useimmat ennen kesällä 2012 tehtyä kulttuuriperintöinventointia muinaisjäännösrekisterissä olleet kohteet alueelta ovatkin Samuli Paulaharjun muistiinpanoihinsa merkitsemiä seitakiviä tai yksityishenkilöiden löytämien muinaisesineiden löytöpaikkoja. Alueen ainoa arkeologin johtama kaivaus tehtiin vuonna 2010 Dierpmesvärin seitakiven luona Tiina Äikäksen johdolla. Lisäksi varatuomari L. I. Itkonen, joka toimi Enontekiön nimismiehenä vuosina 1914-1927, on johtanut ilmeisesti vuonna 1937 kaivauksen Sieiddesáivan seitakiven luona, mutta kyseisestä tutkimuksesta ei ole säilynyt raporttia.

Muinaisjäännösinventointia Käsivarren erämaassa on aiemmin tehnyt lähinnä FT Petri Halinen, joka on suorittanut 2000-luvun aikana alueelle useita noin viikon mittaisia inventointimatkoja. Lisäksi Sami Viljanmaa on tehnyt kaksi tarkastuskäyntiä Kuonjärvarrille vuosina 2010 ja 2011. Halisen inventoimat alueet sijaitsevat enimmäkseen Kalottireitin läheisyydessä sekä Bierfejhokan varrella Megonjávrin ja Bierfejávrin välillä. Halinen on inventoinut myös Dierpmesjávrin ja Kilpisjärven kylän välistä aluetta. Halisen inventoinneista ei ole valmistunut inventointiraporttia, mutta hän luovutti keväällä 2012 Lapin luontopalveluiden käyttöön luettelon löytämistään muinaisjäännös- ja kulttuuriperintökohteista koordinaattitietoineen. Halisen kirjaamat kohteet ovat enimmäkseen kivettyjen tulisijojen jäännöksiä, mutta niiden joukossa on myös kivikautinen tai varhaismetallikautinen asuinpaikka, kaksi pääosin kivistä kasattua poroerotusaitaa ja kaksi muuta kivirakennetta, yksi kallionvieriasuinpaikaksi luonnehdittu ajoitukseltaan epäselvä kohde, useita purnuja, yksi pyyntikuoppa sekä kaksi Kuonjarvällä sijaitsevaa kvartsiittilouhosaluetta. Kyseiset kohteet pyrittiin tarkastamaan ja dokumentoimaan elokuussa 2012 tehdyn inventoinnin aikana, mikä muutamia paikantamatta jääneitä kohteita lukuun ottamatta myös onnistui.

3.2 Aiemmin tunnetut kiinteät muinaisjäännökset ja irtolöytöpaikat

Ennen vuotta 2012 muinaisjäännösrekisterissä oli vain viisi Käsivarren erämaa-alueella sijaitsevaa kiinteää muinaisjäännöstä. Kaksi kohteista, Sieiddesáivan ja Dierpmesvärin seitakivet, ovat Samuli Paulaharjun muistiin kirjaamia vanhoja palvospaikkoja. Paulaharju mainitsee erämaasta myös muita seitakohteita, mutta niiden tarkka sijainti on epäselvä. Sieiddesáivan seitakiven lähellä Paulaharju kertoo myös olevan vanhan lapinkentän; mahdollisesti kyseessä on sama kohde, joka kulttuuriperintöinventoinnin yhteydessä dokumentoitiin nimellä Sieiddesáiva 2. Seitakivien ohella rekisterissä olivat aivan viime vuosina löytyneet kvartsiittilouhoskohteet Kuonjarvárrin ja Kuonjarvárrin 2 sekä kivityöstöpaikaksi luokiteltu kohde Deamadanvárrin. Kohteen Kuonjarvárrin on löytänyt Petri Halinen ja kohteet Kuonjarvárrin 2 ja Deamadanvárrin on löytänyt Sami Viljanmaa.

Edellä mainittujen viiden kiinteän muinaisjäännöksen lisäksi Käsivarren erämaa-alueelta tunnettiin vuoteen 2012 mennessä yhdeksän irtolöytöpaikkaa. Kaikki alueelta tavatut museokokoelmiin päätyneet irtolöydöt ovat rautaisia nuolenkärkiä, jotka ovat löytyneet vuosien 1936-2010 välisenä aikana ja jotka ajoittuvat myöhäisrautakaudelta keskiajalle. Nuolenkärkien löytöpaikat sijaitsevat löytötietojen mukaan Halti-tunturilla, Virdninibballa, Kahperusladnjan alueella, Toskalharjilla, luolassa Kiedditsohkkalla, Čeahpesláhkun ja Annjalonjin välillä Rássája-nimisen puron itäpuolella, Megonvällä sekä Darju-tunturilla. Edellä mainittujen kärkien lisäksi myös tunturiopas Yrjö Metsälä on kilpisjärveläisen Urho Viikin kertoman mukaan löytänyt Halti-tunturin rinteeltä nuolenkärjen, jonka myöhempiä vaiheita ei kuitenkaan tunneta.

3.3 Alueen esihistoria ja historia

Jääkausi Käsivarren erämaa-alueella alkoi lähestyä loppuaan Haltin huipun paljastuessa mannerjään alta noin 9800-9600 vuotta sitten. Jäätikön reunan perääntymisnopeudeksi on arvioitu keskimäärin 170 metriä vuodessa. Jäätön alue kasvoi nopeasti, ja erämaata peittänyt jäätikkö oli sulanut kokonaan viimeistään noin 9200 vuotta sitten. Jääkauden päätyttyä Käsivarren alueelle levittäytyi ilmeisesti varsin nopeasti kasvillisuutta ja eläimistöä, ja riistan perässä saapui myös ihmisiä. Tarkalleen ei tiedetä, milloin Käsivarren erämaa sai ensimmäiset jääkauden jälkeiset asukkaansa, mutta Ala-Kilpisjärven rannalla tutkitulta Juovvagielaksen asuinpaikalta löydettyjen saviastiankappaleiden karstasta teetetyt radiohiiliajoituksen mukaan seudulla on varmasti ollut asutusta jo yli 6500 vuotta sitten. Erämaa-alueelta tunnetuilta kivikautisilta tai varhaismetallikautisilta asuinpaikoilta ei ole toistaiseksi löydetty ajoitettavaksi sopivaa eloperäistä materiaalia, mikä johtuu lähinnä siitä, että niillä ei ole vielä tehty lainkaan arkeologisia kaivauksia.

Käsivarren erämaan kivikautiset ja varhaismetallikautiset asukkaat saivat elantonsa lähinnä peuranmetsästyksestä, kalastuksesta ja kasvikunnan tuotteiden keräämisestä. Samalla paikalla ei asuttu ympärivuotisesti, vaan asuinpaikkaa voitiin vaihtaa useita kertoja vuodenkierron aikana, kullakin alueella eri vuodenaikoina saatavilla olleiden luonnonresurssien mukaisesti. Hyville asuinsijoille voitiin palata vuosittain satojen vuosien ajan. Todennäköisesti Käsivarren alueen asukkailla oli myös tiiviit yhteydet Jäämeren rannikolle. Ainakin osan vuodesta erämaan väestö eli ilmeisesti melko pienissä, enintään muutaman perhekunnan muodostamissa ryhmissä, mutta esimerkiksi peurojen metsästystä varten saattoi ihmisiä ajoittain kokoontua laajemmiksi joukoiksi.

Metsästyksen ja keräilyyn perustunut elämäntapa jatkui Käsivarren erämaassa tuhansia vuosia. Muinaisen pyyntikansan varhaisimmilta, kivikaudelle ja varhaismetallikaudelle ajoittuvilta asuinpaikoilta on löydettävissä runsaasti kiviesineiden valmistamisessa syntyneitä kvartsiitti- ja kvartsiiskoksia ja kokonaisiaakin esineitä. Rautakaudelta historialliselle ajalle ajoittuvilta asuinpaikoilta, joilla asunut väestö voidaan jo luokitella saamelaisiksi, ei kiviesineitä enää löydy, koska aiemmin kivistä valmistettujen tarvekalujen pääasialliseksi materiaaliksi oli kyseisten asuinpaikkojen käyttöaikaan mennessä vaihtunut rauta. Käsivarren erämaa-alueelta onkin 1930-luvulta alkaen löydetty noin kymmenen myöhäisrautakaudelle ajoittuvaa rautaista nuolenkärkeä.

Useimmiten ainoat maanpinnalle näkyvät rakenteet rautakautisilla ja historialliselle ajalle ajoittuvilla asuinpaikoilla ovat kivettyjen tulisijojen jäännöksiä, joita on Käsivarren erämaa-alueella kymmennittäin. Valitettavasti varsin usein tulisijojen tarkkaa ikää on ilman radiohiiliajoituksia vaikea luotettavasti määrittää, mutta ainakin eteiskiveykselliset permukkaliedet ja suorakaiteen muotoiset liesilatomukset lienevät olleet kevytrakenteisten kotamaisten asumusten lämmönlähteitä. Lisäksi muutamilla asuinpaikoilla on loivien maavallien ympäröimiä, selvästi ympäristöstään erottuvia, halkaisijaltaan useimmiten noin kuusimetrisiä pyöreitä kotasijoja, ja muutamat myöhäisimmistä asuinpaikoista esiintyvät alueen paikannimistössä. Rautakaudelle tai historialliseen aikaan ajoittuvat todennäköisesti myös useimmat erämaa-alueen rakkakivikoihin rakennetuista lukuisista purnuista, olemukseltaan kuoppamaisista, lihan varastointiin tarkoitetuista rakenteista.

Skandinaavisen poronhoidon arvioidaan alkaneen noin 2000 vuotta sitten. Poronhoidon alkuvaiheessa poroja lienee käytetty lähinnä houkutuseläiminä peuranmetsästyksen yhteydessä, veto- ja kantoeläiminä sekä lypsyporoina, mutta villipeurakantojen vähenemisen myötä poronhoidosta tuli aiempaa laajamittaisempi osa tunturisaamelaisten elinkeinokokonaisuutta. Viimeistään 1600-luvulla Käsivarren erämaan saamelaisten porokarjat olivat kasvaneet jo varsin suuriksi. Erämaa sijaitsi Rounalan lapinkylän alueella, ja seudun halki kulkivat vuosittaiset jutamareitit Jäämeren rannikon ja talvisten laidunalueiden välillä. Erämaa-alueelta dokumentoidut poronhoitoon liittyvät rakenteet ovat kuitenkin ilmeisesti ainakin pääosin vasta 1900-luvulla rakennettuja. Saamelaisten jutaminen

poroelajensa mukana päättyi myös Käsivarren erämaassa 1960-luvulla, mutta nykyisinkin erämaa on tärkeää porojen laidunnusaluetta, ja poronhoidosta saa elantonsa merkittävä osa erämaan lähialueen saamelaisväestöstä.

Toisen maailmansodan aikana Kilpisjärvellä, erämaa-alueen länsipuolella, oli laajamittaista Saksan armeijan toimintaa. Kilpisjärven kautta kulki saksalaisten tärkeä huoltotie Jäämeren rannikolta etelään päin, ja Käsivarteen sijoittuivat myös Lapin sodan viimeiset vaiheet. Erämaa-alueelle sotatoimet eivät juuri jättäneet jälkiään, vaan toiminta keskittyi vuonna 1941 valmistuneen Käsivarrentien lähialueille. Tien rakentamisen myötä seudun saavutettavuus parani selvästi, ja Kilpisjärven kylä erämaa-alueen länsipuolella alkoi muodostua. Myös retkeilytoiminta Käsivarren erämaa-alueella on jatkuvasti lisääntynyt 1950-luvulta alkaen nykypäiviin saakka. Retkeilijöiden käyttöön erämaa-alueelle on Metsähallituksen toimesta rakennettu lukuisia autio- ja varaustupia, ja alueen halki kulkee myös vuonna 1993 perustettu Kalottireitti.

4 Tulosten tarkastelu

Käsivarren erämaa-alueen kulttuuriperintöinventoinnissa elokuussa 2012 dokumentoitiin yhteensä 99 kulttuuriperintökohdetta, joista useat koostuvat lukuisista erillisistä alakohteista. Kohteet ajoittuvat kivikaudelta historialliselle ajalle. Museoviraston muinaisjäännösrekisteriin merkittyjä ennestään tunnettuja kiinteitä muinaisjäännöksiä kohteiden joukossa oli vain kolme. Lisäksi yleisesti tunnettu kohde on Čáivárrilla sijaitseva Urho Kaleva Kekkonen 80-vuotispäivän muistolaatta. Kohteista noin kolmanneksen muodostavat Petri Halisen löytämät kohteet. Halisen kirjaamia kohteita tarkastettiin hänen luovuttamansa kohdeluettelon ja luetteloon sisältyvien koordinaattitietojen perusteella yhteensä 34, joista 27 kohdetta luokiteltiin kiinteiksi muinaisjäännöksiksi ja seitsemän muiksi kulttuuriperintökohteiksi. Aiemmin täysin dokumentoimattomia kulttuuriperintökohteita löydettiin siis inventoinnin maastotöiden aikana 61, joista kiinteiksi muinaisjäännöksiksi luokiteltiin 43 kohdetta.

Jotta inventoidun alueen kulttuuriperinnön kokonaiskuvaa pystyttäisiin helpommin hahmottamaan, on dokumentoidut kohteet syytä jakaa seuraaviin ryhmiin:

Kiinteät muinaisjäännökset, yhteensä 73 kohdetta:

-kivikautiset tai varhaismetallikautiset asuinpaikat	6	kohdetta
-muut muinaisjäännöksiksi luokitellut asuinpaikat	39	kohdetta
-muinaisjäännösryhmät	5	kohdetta
-pyyntikuopat ja muut maakuopat	4	kohdetta
-purnut	10	kohdetta
-muut muinaisjäännöksiksi luokitellut kivrakenteet	4	kohdetta
-louhokset ja kivityöstöpaikat	4	kohdetta
-kultti- ja tarinapaikat	1	kohde

Muut kulttuuriperintökohteet, yhteensä 26 kohdetta:

-löytöpaikat	1	kohde
-kivistä ladotut poroerotusaidat	2	kohdetta
-muut kivrakenteet, joita ei luokiteltu muinaisjäännöksiksi	2	kohdetta
-asuinpaikat, joita ei luokiteltu muinaisjäännöksiksi	20	kohdetta
-muistomerkit	1	kohde

Seuraavaksi esitellään edellä määritellyn ryhmäjaon mukaisesti kuhunkin kohderyhmään sisältyvät kohdetyypit. Myöhempanä esitettävät yksityiskohtaisemmat kohdekuvaukset noudattavat samaa järjestystä. Kohderyhmäkohtaisten esittelyjen jälkeen on laadittu kooste niistä kohteista, jotka ovat tuhoutumisvaarassa sekä niistä, jotka vaikuttavat sopivilta opastetuiksi käyntipaikoiksi alueella liikkuville retkeilijöille. Ennen raportin kohdekuvauksia sijoitettuun yhteenvetotaulukkoon on sisällytetty tiedot myös niistä kahdesta aiemmin tunnetusta muinaisjäännöksestä, Dierpmesvárrin seitakivestä ja Deamadanvárrin kivityöstöpaikasta, joita ei inventoinnin aikana tarkastettu.

4.1 Kivikautiset tai varhaismetallikautiset asuinpaikat

Ennen kesällä 2012 tehtyä kulttuuriperintökohteiden inventointia Käsivarren erämaa-alueelta tunnettiin vain yksi kivikaudelle tai varhaismetallikaudelle ajoittuva asuinpaikka, jonka Petri Halinen oli löytänyt Guonjarjohkan autiotuvan pihapiiristä. Inventoinnin aikana asuinpaikkoja, joilla havaittiin jälkiä vain kivikautisesta tai varhaismetallikautisesta toiminnasta, löydettiin viisi lisää. Lisäksi kolmella moniperiodisella asuinpaikalla todettiin kivikautiseen tai varhaismetallikautiseen toimintaan liittyviä löytöjä; yksi kyseisistä asuinpaikoista sisältyy muinaisjäännösr ryhmään Goapmajohkan autiotupa. Asuinpaikoilla havaittujen löytöjen joukosta tunnistettiin kvartsista, kvartsiitista ja jaspiksesta iskettyjä esineitä ja iskoksia, lisäksi löydettiin muutamia työstettyjä kvartsiitti- ja kvartsiytimiä. Mitään kiinteitä rakenteita asuinpaikoilla ei havaittu.

Kivikautisen tai varhaismetallikautisen asutuksen jäljet inventoidulla alueella vaikuttavat enimmäkseen sijaitsevan vähäkivisillä, maaperältään hiekka- tai hiekkamoreenipohjaisilla paikoilla, useimmiten kohtalaisen lähellä vesistöjä, yleensä joko loivapiirteisillä harjanteilla tai tasaisten rantaterasien reunoilla. Alueen kookkaimmista järvistä Bihčosjávrrin, Dierpmesjávrrin, Skádjajávrrin ja Somášjávrrin läheltä löydettiin jälkiä kivikautistyyppisestä asutuksesta; näiden järvien lähellä sijaitsevista kivikautisista tai varhaismetallikautisista kohteista kaikki muut Skádjajávrrin rannalla sijaitsevaa Nuvkkágieddin moniperiodista asuinpaikkaa lukuun ottamatta sijaitsevat alle puolen kilometrin säteellä kustakin järvestä lähtevän joen luusuasta. Pienempienkin vesistöjen varsilla on ollut ainakin ajoittain jonkin verran asutusta. Edellä mainittujen Goapmajohkan ja Guonjarjohkan autiotupien lähellä sijaitsevien asuinpaikkojen lisäksi inventoinnin aikana paikallistettiin aiemmin tuntemattomat asuinpaikat myös Siedjonjohkan varrelta sekä Vuolit Bierfejávrrin pohjoispuolelta.

4.2 Muut muinaisjäännöksiksi luokitellut asuinpaikat

Käsivarren erämaasta dokumentoitiin myös lukuisia varhaismetallikautta nuorempia muinaisjäännöksiksi luokiteltavia asuinpaikkoja. Kohteet ovat joko moniperiodisia, historialliselta ajalta peräisin olevia tai sellaisia, joiden ajoitus on epäselvä, mutta jotka kuitenkin vaikuttavat yli sadan vuoden ikäisiltä. Kaikilla kyseisillä asuinpaikoilla havaittiin joko kotasijoja tai umpeenkasvaneita kivettyjä tulisijoja tai molempia. Yli kahdestakymmenestä kohteesta löydettiin permukkaliesiä, suorakaiteen muotoisia liesilatemuksia tai kauttaaltaan kivettyjen pyöreiden tai soikeiden tulisijojen jäännöksiä. Dokumentoidut asuinpaikat sijaitsevat enimmäkseen vesistöjen läheisyydessä, mutta muutamia asuinpaikkoja löydettiin myös tunturien rinteiden moreeni- ja hiekkaharjanteilta.

Kiinteiksi muinaisjäännöksiksi luokiteltiin poikkeuksetta kohteet, joista dokumentoitiin maavallin tai harvan kivikehän ympäröimiä kotasijoja, suorakaiteen muotoisia liesilatemuksia tai permukkaliesiä. Kaksi laajaa asuinkenttää, historialliselle ajalle ajoittuva Andreankenttä ja selvästi moniperiodinen Nuvkkágieddi, paikallistettiin Halti-Kilpisjärvi 1:50000 ulkoilukartan karttasanojen pe-

rusteella. Molemmilla kentillä sijaitsee kotasijoja ja Nuvkkágieddin alueella ovat nähtävissä myös kookkaamman asuinrakennuksen jäännökset. Yleisolemukseltaan kenttämäisiä ja ilmeisesti pitkään käytettyjä asuinpaikkoja ovat myös kohde Sieiddesáiva 2, josta dokumentoitiin kaksi kotasijaa ja suorakaiteen muotoinen liesilatamus, sekä kohde Meekonjärven autiotupa, jonka kaksi kotasijaa sijaitsee miltei näköetäisyydellä Nuvkkágieddin asuinkentältä. Muutamilla muillakin asuinpaikoilla havaittiin todennäköisiä kotasijojen jäännöksiä, mutta edellä mainitut neljä kohdetta olivat ainoat, joissa kotasijojen ympärillä todettiin maavallit. Muilla paikoilla kotasijat hahmottuvat lähinnä tulisijojen ympäröivinä melko vähäkivisinä tasanteina, joita toisinaan reunustaa kotalouteiden painokivien harva kehä. Permukkaliesien yhteydessä permukoiden muodostama eteiskiveys luonnollisesti myös ilmaisee paikalla sijainneen kevytrakenteisen kotamaisen asumuksen.

Useimmilla Käsivarren erämaa-alueen varhaismetallikautta nuoremmilla asuinpaikoilla ainoat maanpinnalle havaittavat rakenteet ovat kivettyjä tulisijojen, jotka esiintyvät joko yksin tai muutamien tulisijojen ryhminä. Jos tulisijat sijaitsevat alle 200 m etäisyydellä toisistaan ja niiden välillä ei ole selvää maastoestettä, niitä on käsitelty saman kulttuuriperintökohteen alakohteina. Asuinpaikoilla havaittiin toisinaan useita erilaisten ja todennäköisesti eri-ikäisten tulisijojen jäänteitä. Permukkaliedet ovat seudulla yleisiä, ja ne ovat pääosin helposti tunnistettavia ja melko kookkaita. Useimmat löydetyt suorakaiteen muotoiset liesilatamukset olivat vain reunoiltaan kivettyjä ja muutamasta niistä olemukseltaan varsin epämääräisiä. Joidenkin suorakaiteen muotoisten tai pyöreittenkin tulisijojen lähellä havaittiin erillisiä kiviä, jotka ovat voineet toimia asumuksen kynnyksinä tai ovat ehkä peräisin jonkinlaisesta eteiskiveyksestä. Kauttaaltaan kivettyjä tulisijojen löydettiin vain vähän. Niistä yksi oli suorakaiteen muotoinen, muut olivat pyöreitä tai soikeahkoja. Yksittäisiä selvästi moderneiksi todettuja kohteita lukuun ottamatta ne luokiteltiin kiinteiksi muinaisjäännöksiksi. Kehämäiset, vain reunoiltaan kivettyt pyöreät tai soikeat tulisijat olivat tulkinnaltaan haasteellisin tulisijatyyppejä. Niiden iän luotettava arviointi on vaikeaa, ja kiinteiksi muinaisjäännöksiksi luokiteltaviksi kyseisistä kohteista esitettiin lähinnä miltei maantasaiset, kiviensä osalta hyvin jäkälöityneet tulisijat ja sellaiset, joiden yhteydessä näyttää todennäköisesti sijainneen kotamainen tai kevytrakenteinen asumus, tai jotka muuten olemukseltaan vaikuttavat huomattavan iäkkäiltä, mukaan lukien kaikki sellaiset, joissa havaittiin kookkaiden tai keskikokoisten nisäkkäiden, todennäköisesti porojen tai peurojen, palaneiden luiden kappaleita.

4.3 Muinaisjäännösryhmät

Muinaisjäännösryhmiä dokumentoitiin inventoinnissa yhteensä viisi. Tulkinnallinen rajanveto asuinpaikkojen ja muinaisjäännösryhmien välillä on osittain häilyvää, koska kaikissa viidessä tapauksessa kyseessä on historialliselle ajalle ajoittuva tai moniperiodinen asuinpaikka, jonka lähellä sijaitsee yksi tai useampia purnuja. Kyseiset kohteet luokiteltiin muinaisjäännösryhmiksi siksi, että kohteiden dokumentoinnin yhteydessä ei havaittu mitään sellaista, jonka perusteella purnujen voitaisiin tulkita olevan todennäköisemmin asuinpaikkaan liittyviä rakenteita kuin itsenäisiä, erillisiä muinaisjäännöksiä, jotka sattuvat sijaitsemaan asuinpaikan läheisyydessä. Laajin inventoinnin aikana dokumentoitu muinaisjäännösryhmä sijaitsee Goapmajohkan autiotuvan lähialueella, ja kyseisellä alueella on jälkiä ihmistoiminnasta kivilaudelta nykyaikaan saakka.

4.4 Pyyntikuopat ja muut maakuopat

Pois lukien rakkakivikoihin rakennetut purnut, jotka käsitellään omana ryhmänä, dokumentoitiin muinaisjäännöksi luokiteltavia maakuoppia inventoinnin aikana vain neljä. Useista kuopista koostuvia pyyntikuoppajärjestelmiä ei löydetty lainkaan; ilmeisesti pyyntikuoppia on Käsivarren erämaassa pääosin vain alavammilla, peitteisemmillä, tunturikoivikoiden hallitsemilla seuduilla. Dierpmesjávrin pohjoispuolella sijaitsee kuitenkin yksittäinen kookas pyyntikuoppa, ja pyyntikuopaksi on ehkä tulkittavissa myös Dierpmesjohkan varrelta dokumentoitu pienempi kuoppajäännös. Muut kaksi dokumentoitua maakuoppaa poikkeavat edellä mainituista kuopista selvästi. Urtašjávrin niemekkeellä sijaitsevan kuopan sisällä on miehennostannaisia kiviä vähintään kolme kivikertaa, ja mahdollisesti kohde on rinnastettavissa purnuihin, vaikka se onkin kaivettu moreeni-maahan ja kiviä on vain kuopan keskiosassa. Varmaa selkoa kyseisen kuopan käyttötarkoituksesta ei kuitenkaan saatu. Myöskään Urtašjohkan varrella sijaitsevan jyrkkäranteisen hiekkamoreeni-harjanteen päältä löydetyn kuoppajäännöksen käyttötarkoitus ei selvinnyt; kuoppaan on kasattu muodoltaan laattamaisista kivistä olemukseltaan lähinnä arkkumainen rakenne, joka on myös ollut katettu vastaavanlaisilla kivillä. Koska kuoppa kivirakenteineen ei vaikuta olevan luontevasti tyy-piteltävissä mihinkään yleisesti tunnettuun muinaisjäännöstyyppiin, olisi kohteen tarkempi tutkiminen sen rakenteen, käyttötarkoituksen ja iän selvittämiseksi hyvin tarpeellista.

4.5 Purnut

Purnuja, eli lihan säilytykseen käytettyjä, olemukseltaan useimmiten kuoppamaisia, rakkakivikkoon tehtyjä kivirakenteita, sijaitsee inventoidulla alueella runsaasti. Ne esiintyvät tavallisimmin yksit-täin, mutta myös pieninä ryhminä. Purnuiltaan runsaslukuisimmassa ryhmässä, kohteessa Gožžalát-tu, havaittiin neljä purnua. Yhteensä purnuja dokumentoitiin viideltätoista kohteelta, joista kymme-nen on luokiteltu purnukohteiksi ja viisi muinaisjäännösryhmiksi. Useimmat alueen purnut ovat kookkaita, rakenteeltaan melko hyvin säilyneitä ja muodoltaan pyöreitä tai soikeita.

4.6 Muut muinaisjäännöksi luokitellut kivirakenteet

Purnujen ohella muinaisjäännöksi luokiteltiin neljä muutakin kivirakennetta. Olemukseltaan ki-viaitamainen rakenne, joka sulkee rakkakivikon ja joen rantatörmän välisen kapeikon Bierfejohkan varrella sekä kehämäiset, laaja-alaiset kivirakenteet Bihčosjávrin ja Somášjávrin ranta-alueiden ki-vikoissa liittyvät todennäköisimmin poronhoitoon tai peurojen metsästykseen. Rakenteiden iän luo-tettava arvointi on vaikeaa, mutta yleisolemuksensa perusteella ne vaikuttavat hyvin vanhoilta. Li-säksi Siedjonjohkan varrelta luokiteltiin muinaisjäännökseksi uunimainen kivilatomus, jota on mahdollisesti voitu käyttää lihan tai kalojen savustamiseen.

4.7 Louhokset ja kiventyöstöpaikat

Koska korkealla tunturien lakialueilla kasvillisuus on hyvin vähäistä, on Käsivarren erämaan asuk-kailla ollut esihistoriallisena aikana hyvät mahdollisuudet löytää ja käyttää esineistönsä valmistami-seen vain seudun parhaimpia kiviraaka-aineita. Hienorakeiset kvartsiitit ovat olleet alueella esinei-den valmistukseen eniten käytettyjä kivilajeja. Kuonjarvárrin-tunturi on ollut tärkeää kvartsiitin han-kinta-aluetta; kaikki kolme erämaa-alueen kvartsiittilouhoksiksi luokiteltua muinais-jäännöstä si-jaitsevat kohtalaisen lähellä toisiaan, Kuonjarvárrilla sekä sen ja Duolljehuhputin välisessä satulas-sa. Lisäksi Kuonjarvárrin kaakkoisella alarinteellä sijaitsee lyhytaikaiseksi leiripaikaksi tai kiven-työstöpaikaksi luokiteltu muinaisjäännöskohde Deamadanvárrin.

Työstettyjä kvartsiittikappaleita on Kuonjarvárrilla havaittavissa maanpinnalla kolmella melko laajalla löytöalueella tuhansittain, ja kappaleiden joukossa on sekä ytimiä ja iskoksia että esineiden teelmiä ja valmiitakin esineitä. Kahdelta löytöalueelta on paikallistettu myös suurten siirto-lohkareiden vierustoilla sijaitsevat kaksi pientä kalliosuojaa, joiden sisälläkin kvartsiittia on työstetty. Toinen kalliosuoja sijaitsee muodoltaan ihmiskasvoja muistuttavan lohkaréen juurella, paikalla, jolta avautuu avara näkymä Guonjarjohkan laaksoon. Ilmeisesti esineaihoita on Kuonjarvárrilla lohkottu enimmäkseen irrallisista kvartsiittilohkareista, joita on alueella edelleen runsaasti. Kuonjarvárrilla havaittujen kvartsiittikappaleiden joukosta on tunnistettavissa suurin osa niistä erilaisista kvartsiittityypeistä, jotka hallitsevat myös useimpien lähiseudulta tunnettujen esihistoriallisten asuinpaikkojen löytöaineistoja. Koska Käsivarren erämaa-alueen suurtunturien lakialueita on toistaiseksi inventoitu vain varsin vähän, on mahdollista, että vastaaventyypisiä raaka-aineen hankintapaikkoja paikallistetaan myöhemmin joiltain muiltakin seudun tuntureilta.

Ainoa vuoden 2012 inventoinnissa kivityöstöpaikaksi luokiteltu kohde sijaitsee Megonjávrrin etelärannan niemekkeellä, autiotuvan pihapiirin läheisyydessä. Paikalta löydettiin muutamia kvartsiitti-iskoksia, jotka olla peräisin kertaluonteisesta, lyhytkestoisesta kivityöstöstä. Merkkejä laajemmasta esihistoriallisesta toiminnasta ei aivan kivityöstöpaikan lähiympäristössä havaittu, mutta vajaan kilometrin päässä kohteesta kaakkoon päin sijaitsee runsaslöytöinen Nuvkkágieddin moniperiodinen asuinpaikka, jonka etäpesäke Megonjávrrin kivityöstöpaikkakin voi kenties olla.

4.8. Kultti- ja tarinapaikat

Inventoinnin aikana dokumentoitiin yksi kultti- ja tarinapaikaksi luokiteltava kulttuuriperintökohde, Sieiddisáivan seitakivi. Kiven juurella on tehty vuonna 1937 arkeologinen kaivaus L. I. Itkosen toimesta, mutta raporttia kyseisestä kaivauksesta ei ilmeisesti ole säilynyt. Seidan luona todettiin harjoitettavan runsaasti modernia uhraustoimintaa; kiven koloissa ja sen vierellä havaittiin kymmeniä kolikoita sekä muutamia poronsarvia, pilkkejä ja vieheitä, jotka kaikki vaikuttivat olevan peräisin 1960-luvulta nykyaikaan ulottuvalta ajanjaksolta.

Toisella Käsivarren erämaa-alueella sijaitsevalla tunnetulla seitakivikohteella, Dierpmesvárrin seitakivellä, ei ennätetty inventoinnin yhteydessä käydä, mutta kyseistä seitaa on dokumentoitu vuonna 2010, jolloin seidan luona tehtiin koekaivaus Tiina Äikkään johdolla. Samuli Paulaharju mainitsee Käsivarren erämaassa sijaitsevan vielä kolmannenkin seitakiven, lähellä Norjan rajaa, Somasjärvestä kaakkoon päin, mutta kyseisen kohteen tarkkaa sijaintia ei tunneta, eikä sitä yritetty inventoinnin aikana paikallistaa.

4.9 Löytöpaikat

Ainoa inventoinnin aikana löytöpaikkana dokumentoitu kohde, Lávrrejohka, sijaitsee jyrkkärinteisen harjun päällä Válddejohkan itäpuolella. Harjulla kulkevan polun viereltä, tuulieroosion kuluttamasta maapaljustumasta, löydettiin hyvin säilynyt rautakautinen nuolenkärki, joka ajoittuu ruotsalaisten vastineiden perusteella todennäköisimmin 800-900-luvuille jKr. Mikään löytöpaikalla ei viittaa siihen, että harjulla sijaitsisi kiinteää muinaisjäännöstä.

4.10 Kivistä ladotut poroerotusaidat

Käsivarren erämaassa on kaksi pääosin kivistä ladottua poroerotusaitaa, jotka sijaitsevat korkealla ylätunturissa Bihčosjávrin ja Bierfejavrin lähellä. Kivikaarteet ovat ilmeisesti peräisin 1930-luvulta, ja niiden rakentajina ovat olleet pororuhinas Aslak Juuso ja hänen poikansa. Poroerotuksiin kyseisiä kivisiä erotusaitoja, kivikaarteita, on käytetty vielä ainakin 1950-luvulla. Molemmat kivikaarteet ovat hyvin säilyneitä ja visuaalisesti vaikuttavia kulttuuriperintökohteita. Myös Petri Halinen on käynyt aiemmin tarkastamassa kummatkin kohteet.

4.11 Muut kivirakenteet, joita ei luokiteltu muinaisjäännöksi

Kivistä ladottujen poroerotusaitojen lisäksi inventoinnin aikana dokumentoitiin kaksi pienehköä kivirakennetta, joiden tarkkaa ikää on vaikea määrittää, mutta joita ei kuitenkaan luokiteltu muinaisjäännöksi. Molemmat rakenteet ovat kehämäisiä kivilatomuksia. Lähellä Bierfejavrin kivikaarretta sijaitsee Petri Halisen löytämä nelikulmainen, korkeimmillaan noin puoli metriä korkea latomus, joka voi olla rakennusajankohdaltaan kenties samanaikainen kivikaarten kanssa. Poissuljettavissa eivät kuitenkaan ole myöskään vaihtoehdot, että kyseessä voisi olla iäkkäämpi, peurojen metsästyksessä käytetty ampumasuoja tai modernimpi, retkeilijöiden taukopaikalleen tuulensuojaksi kasaama latomus. Luohtojávrin läheisyydessä sijaitseva korkeampi, mutta pieni-alaisempi latomus vaikuttaa puolestaan todennäköisimmin yksittäisen retkeilijän latomalta rakenteelta, joka on tarjonnut väliaikaisen tuulensuojan lyhytkestoista taukoilua ja ruoanvalmistusta varten. Molemmat latomukset ovat joka tapauksessa kasatut jo useita vuosikymmeniä sitten. Uudempia retkeilijöiden rakentamia kehämäisiä, röykkiömäisiä tai vallimaisia kivilatomuksia sijaitsee Käsivarren erämaalueella todennäköisesti useita kymmeniä, lähinnä vesistöjen varsilla suosituimmilla leiriytymispaikoilla ja suurtunturien huipuilla, mutta niitä ei kulttuuriperintö-kohteiden inventoinnin yhteydessä tarkemmin dokumentoitu.

4.12 Asuinpaikat, joita ei luokiteltu muinaisjäännöksi

Asuinpaikkoja, joita ei luokiteltu muinaisjäännöksi, dokumentoitiin kulttuuriperintökohteiden inventoinnin aikana kaksikymmentä. Näistä neljä kohdetta oli Petri Halisen aiemmin löytämiä. Yhteinen piirre kaikille kahdellekymmenelle kohteelle on, että ne ovat todennäköisesti alle sadan vuoden ikäisiä, mutta niillä havaitut rakenteet on selvästi kasatut jo useita vuosikymmeniä sitten ja niiden aktiivinen käyttö vaikuttaa ainakin toistaiseksi päättyneen. Kohteiden joukossa on neljä kallionvieriasuinpaikoiksi luonnehdittua paikkaa, joista kustakin dokumentoitiin joko suuren siirtolohkareen tai maakallion vierellä sijaitseva muurimainen kivilatomus tai sateensuojaiseen paikkaan selvästi paikoilleen aseteltuja, mahdollisesti istuimiksi tarkoitettuja kiviä. Erityisesti Bihčosgoržin ja Urtašjávrin lähellä sijaitsevat kallionvieriasuinpaikat ovat sopineet hyvin väliaikaiseen leiriytymiseen; molempien kohteiden yhteydessä on tasapohjainen, sateensuojainen kallio-onkalo, jossa yksittäinen kulkija on mahtunut tarvittaessa viettämään yönsä.

Kun inventointia tehtäessä havaittiin sellaisia kivettyjä tulisijoja, jotka vaikuttivat liian nuorilta luokiteltaviksi kiinteiksi muinaisjäännöksi, pidettiin kyseisten rakenteiden kulttuuriperintökohteiksi luokittelun ensisijaisena edellytyksenä umpeenkasvaneisuutta. Tulisijoja, joissa oli maanpinnalle näkyviä hiiliä tai jotka vaikuttivat mahdollisesti edelleen olevan harvakseltaan käytössä, ei dokumentoitu ollenkaan, vaan ne tulkittiin poromiesten, kalastajien ja retkeilijöiden viimeisimpien vuosikymmenten aikana kasaamiksi. Kaikkiaan yksitoista kohdetta, joilla sijaitsi yksi tai useampia umpeenkasvaneita kehämäisiä tulisijoja, luokiteltiin kulttuuriperintökohteiksi ilman muinaisjään-

nösstatusta, samoin yksi kohde, josta dokumentoitiin vain osittain jäkälöitynyt, kauttaaltaan kivetty, muodoltaan pyöreä tulisija.

Todennäköisesti nuorimpia kulttuuriperintökohteiksi luokiteltuja asuinpaikkoja Käsivarren erämaa-alueella ovat rakennusten jäännökset. Skádjajávrin rannalla dokumentoitiin pororuhinas Aslak Juuson kammin raunio, Válddejohkan niskan kaakkoispuolella entisen Somasjärven autiotuvan perustukset lähiympäristöineen ja Bihčosjávrin lähistöllä kaksi kivrakennetta, jotka vaikuttavat toimineen kahden pienen rakennuksen perustuksina. Erityisesti entisen Somasjärven autiotuvan pihapiiri ja Bihčosjávrin rakennusten jäännösten sijaintipaikat ovat myös maisemallisesti hyvin viehättäviä, ja ne voisivat olla erämaassa liikkuvia retkeilijöitäkin kiinnostavia käyntikohteita.

4.13 Muistomerkit

Ainoa Käsivarren erämaa-alueella oleva muistomerkiksi luokiteltu kulttuuriperintökohde sijaitsee jylhällä paikalla, miltei Čáivárrin huipulla, paikalla, josta avautuu avara näkymä Ánnjaloanjin suuntaan Megonjávrin laakson yli. Kohde on kallioon kiinnitetty neliön muotoinen metallilaatta, joka on paljastettu tasavallan presidentti Urho Kaleva Kekkonen 80-vuotissyntymäpäivän kunniaksi. Laattaan on kaiverrettu hiihtävää Kekosta kuvaava sarjakuvamaisesti etenevä kuvasarja ja teksti, jossa kerrotaan Kekkonen hiihdelleen Käsivarren tuntureilla joka kevät vuodesta 1968 lähtien.

4.14 Tuhoutumisvaarassa olevat kulttuuriperintökohteet

Enimmäkseen Käsivarren erämaa-alueelta dokumentoidut kulttuuriperintökohteet ovat hyvässä kunnossa, ja niiden säilyminen nykytilassaan ei vaikuta uhatulta. Muutamien kohteiden todettiin kuitenkin olevan tuhoutumisvaarassa. Vaarantuneet kohteet ovat kivikautisia, varhaismetallikautisia tai moniperiodisia asuinpaikkoja, muinaisjäännösryhmiä ja kivettyjä tulisijoja. Yleisimmin kohteiden tuhoutumisvaaran aiheuttaa maastonkuluminen, joka johtuu joko retkeilytoiminnasta, mönkijäliikenteestä, tuulieroosiosta tai näiden tekijöiden eriasteisesta yhteisvaikutuksesta.

Seuraavien kulttuuriperintökohteiden todettiin olevan voimakkaimmin tuhoutumisvaarassa:

-Kivikautinen tai varhaismetallikautinen asuinpaikka Bihčosjávri sijaitsee Kalottireitillä, ja sen halki kulkevat mönkijäura sekä Kalottireitin polku. Asuinpaikan vieressä sijaitsee myös veneranta. Asuinpaikan kulttuurikerros on osittain tuhoutunut maaston kulumisen vuoksi, ja koska kohde sijaitsee paikalla, jossa maaston kuluminen todennäköisesti jatkuu myös tulevaisuudessa, olisi kohteen vielä säilyneet osat syytä tutkia arkeologisella kaivauksella.

-Kivikautinen tai varhaismetallikautinen asuinpaikka Somášluoppal sijaitsee hiekkaisella rantaterassilla, jonka reunaan eroosio tuulen ja sulamisvesien vaikutuksesta hiljalleen kuluttaa. Eroosio ei kuitenkaan vaaranna asuinpaikan säilymistä kovin laaja-alaisesti, mikäli sen vauhti ei kiihdy.

-Kivikautisen tai varhaismetallikautisen asuinpaikan Vuolit Bierfejavri halki kulkeva mönkijäura kuluttaa voimakkaasti asuinpaikan kulttuurikerrosta. Asuinpaikka pitäisi merkitä maastoon sen säilymisen turvaamiseksi ja mönkijäliikenne pitäisi ohjata kiertämään kohde.

-Historialliselle ajalle ajoittuvalla asuinpaikalla Gahperusvárri koillinen 4 sijaitseva permukkaliesi on osittain tuhoutunut, koska Kalottireitin polku kulkee tulisijan läpi. Mikäli polku-ura levenee, kohde tuhoutuu lähes varmasti kokonaan. Tulisijan vielä säilynyt osa olisi syytä tutkia arkeologisella kaivauksella.

-Historialliselle ajalle ajoittuvan asuinpaikan Siktagurajohka kahden permukkalieden säilymistä uhkaa vakavasti se, että Kalottireitin polku kulkee suoraan tulisijojen läpi. Kasvillisuus liesien päältä on kulunut lähes kokonaan pois, ja kohteen tuhoutuminen lähivuosikymmeninä on hyvin todennäköistä, mikäli polun linjaus pysyy ennallaan ja tulisijat edelleen altistuvat polun käytön aiheuttamalle maaston kulumiselle nykytilanteen kaltaisesti. Molemmat permukkaliedet pitäisi merkitä maastoon ja kulku niiden päältä estää.

-Moniperiodisen asuinpaikan Somášjávri luoteisosassa on melko laajoja tuulieroosion kuluttamia maapaljastumia, joiden mahdollinen laajeneminen uhkaa jonkin verran kohteen kulttuurikerrosten säilymistä. Eroosion etenemisen estämiseksi tai hidastamiseksi kohteen alueella ei kuitenkaan vaikuta olevan tehtävissä paljoakaan.

-Muinaisjäännösryhmän Goapmajohkan autiotupa alueella sijaitsevan, pienialaiselta vaikuttavan kivikautisen tai varhaismetallikautisen asuinpaikan kulttuurikerrosta kuluttaa halki kulkeva Kalottireitin polku. Mikäli retkeilytoiminta alueella lisääntyy siinä määrin, että polku alkaa leventyä nykylevydestään, olisi asuinpaikkapesäkkeen laajuus syytä tarkemmin selvittää ja tarvittaessa pesäke pitäisi tutkia pienialaisella arkeologisella kaivauksella.

Edellä lueteltujen tarkemmin määriteltyjen tuhoutumisvaarassa olevien kulttuuriperintökohteiden lisäksi uhattuna on erityisesti nykyisinkin houkuttelevilla leiriytymispaikoilla, autio- ja varaustupien läheisyydessä sekä merkittyjen retkeilyreittien ja mönkijäurien varsilla sijaitsevien eri-ikäisten kivettyjen tulisijojen säilyminen. Tulisijoja uhkaavat lähinnä mahdollinen uudelleen nuotiointikäyttöön ottaminen alueella liikkuvien retkeilijöiden ja kalastajien toimesta sekä se, että niiden kivirakenteita voidaan purkaa uusia tulisijakiveyksiä varten sopivia kiviä haeskeltaessa.

4.15 Opastetuiksi käyntipaikoiksi soveltuvat kulttuuriperintökohteet

Useat Käsivarren erämaa-alueella sijaitsevat kulttuuriperintökohteet sopisivat opastettuina mainiosti alueella liikkuvien retkeilijöiden vaelluskokemusta rikastuttaviksi käyntipaikoiksi. Alueen autio- ja varaustupien sekä retkeilyreittien läheisyydessä sijaitsevien kohteiden osalta edistäisi myös niiden suojelua, että retkeilijoille välitettäisiin tietoa kohteiden olemassaolosta ja niiden suojeluarvosta. Erityisesti kohteiden, joilla käyminen vaatii poikkeamista retkeilyreiteiltä, tulisi olla visuaalisesti vaikuttavia ja sellaisia, joilla vierailemisia retkeilijät voivat todennäköisesti pitää elämyksellisinä kokemuksina. On kuitenkin tärkeää huomioida, että opastettaviksi valittavilla kohteilla vierailu ei saisi aiheuttaa kohteiden tuhoutumisvaaran kasvamista. Talvella vierailtaviksi kohteista sopivat vain harvat; lähinnä talvikohteina tulevat kyseeseen Dierpmesvárrin ja Sieiddesáivan seitakivet.

Kulttuuriperintökohteet, joiden käyttäminen Käsivarren erämaa-alueen kulttuuriperinnön esittelyyn olisi erityisen suotavaa, voidaan jakaa karkeasti neljään ryhmään:

kohteet, jotka sijaitsevat Kalottireitin varrella siten, että reittiä kulkeva retkeilijä ohittaa kohteen enintään muutamien kymmenien metrien etäisyydeltä

kohteet, jotka sijaitsevat erämaa-alueen autio- tai varaustupien välittömässä läheisyydessä siten, että tuvalla vieraileva retkeilijä käy automaattisesti näköetäisyydellä kohteesta

kohteet, jotka sopivat käyntipaikaksi esimerkiksi autiotuvalta tehtävälle päiväretkelle

kohteet, jotka ovat yleisesti tunnettuja ja nähtävyyksinä alueen ulkoilukartalle merkittäviä; näitä kohteita alueella on kolme: Urho Kekkonen 80-vuotisjuhlan kunniaksi paljastettu muistolaatta Čáivárrin päällä sekä Dierpmesvárrin ja Sieiddesáivan seidat

Useimmat kulttuuriperintökohteita esittelevät opasteet olisi luontevinta sijoittaa erämaa-alueen autio- ja varaustuvilla siten, että kussakin opasteessa kerrottaisiin paitsi tuvan lähiympäristön kohteista, myös mahdollisesti esiteltäisiin sellaisia kohteita, jotka sopisivat käyntipaikoiksi tuvalla kaksi yötä viettäville retkeilijöille. Opasteet voitaisiin sijoittaa esimerkiksi tupakansioiden yhteyteen, ja kootusti informaatio voitaisiin laittaa saataville Metsähallituksen ylläpitämälle luontoon.fi-sivustolle. Luontevimmin kulttuuriperintöopasteet olisivat laadittavissa Guonjarjohkan, Megonjávrin, Bihčosjávrin, Goapmajohkan ja Dierpmesjávrin tuvilla. Seuraavaksi esitellään opastettaviksi ehdotettavat kulttuuriperintökohteet. Ensin käydään läpi Kalottireitin polun varrella sijaitsevat kohteet ja sitten muut kohteet, jotka on jaettu omiksi alaryhmikseen sen mukaan, millä tuvilla niistä kertovaa opastusta olisi syytä ensisijaisesti olla saatavilla.

Kalottireitin polun varrella sijaitsevista kohteista tulisi maastoon merkitä ja infotaululla varustaa ainakin kohteen Siktagurajohka tuhoutumisvaarassa olevat permukkaliedet, kohteen Gahperusvárrin koillinen 3 aivan polun vieressä oleva purnu, kohteen Bihčosgorži kallionvieriasuinpaikka sekä kohteen Goapmajohka Skáidi purnut ja permukkaliesi. Kohteiden Bihčosgorži ja Goapmajohka Skáidi luona sijaitsevat myös hyvät taukopaikat. Kohde Bihčosgorži, kallionvieriasuinpaikaksi luokiteltu kivilatomuksella suojattu kallio-onkalo, tarjoaa yksin liikkuvalla kulkijalle tuokioksi sateen- ja tuulensuojan, tarvittaessa kohtalaisen yösijankin. Samalla paikalla voitaisiin jakaa tietoa myös varsinaisesta Bihčosgoržista, Käsivarren erämaa-alueen komeimmasta putouksesta. Goapmajohka Skáidin suojaisa jokivarren nurmikenttä permukkaliesineen ja kentän laidalla rakkakivikossa sijaitsevine hyvin säilyneine purnuineen puolestaan näyttäytyy Kalottireittiä Bihčosjávrin suunnalta saapuvalla retkeilijälle vehreänä ja tauon viettoon houkuttelevana keitaana kivikkoisempien ylätunturissa valettujen kilometrien jälkeen.

Guonjarjohkan tuvan kulttuuriperintötietoisku voisi olla kivikauteen ja varhaismetallikauteen painottunut. Retkeilijöiden oleskelua tuvalla varmasti rikastuttaisi tieto siitä, että tuvan ja Guonjarjohkan välillä on havaittu jälkiä tuhansien vuosien takaisesta asuinpaikasta. Lisäksi tuvalla voitaisiin kertoa, että Guonjarvárrilta on muinoin louhittu kvartsiittia kiviesineiden valmistamiseen. Kulttuuriperintökohteita Guonjarjohkan tuvan läheltä ei toistaiseksi tunneta; muodoltaan ihmiskasvoja muistuttavan siirtolohkareen juurella oleva kalliosuoja kohteessa Kuonjarvárrin 2 on toki visuaalisesti hyvinkin hieno, mutta kivikkoisuutensa vuoksi kyseinen paikka lienee keskivertoretkeilijän retkipaikaksi turhan hankalasti saavutettavissa.

Megonjávrin tuvilla olisi mahdollisuus kertoa hyvin monipuolisista kulttuuriperintökohteista. Miltei autiotuvan pihapiirissä on kaksi kotasijaa ja vain hieman etäämpänä sijaitsee laaja, moniperiodisesti käytetty Nuvkkágieddin asuinkenttä. Kentällä sijainneen kookkaan asuinrakennuksen paikan onnistuu kulttuuriperintökohteisiin perehtymätönkin retkeilijä helposti havaitsemaan. Vesistön pohjoispuolella sijaitsevat Andreankenttä ja Aslak Juuson kammin raunio ovat myös mainitsemisen arvoisia, mutta varsinaisiksi käyntipaikoiksi niitä ei voi suositella; Andreankentän kotasijat erottuvat maastossa heikosti ja kammin jäännösten ympäristö on pahoin puskittunut ja siivoton. Oivallisempia päiväretkikohteita Megonjávrrilta lähtien ovatkin Kekkonen 80-vuotispäivän muistolaatta Čáivárrilla ja Bierfejávrin kivikaarre. Bierfejávrin kivikaarteella käydessä matkan varrella sijaitsee myös kohteen Bierfevággi komea purnu. Lisäksi Megonjávrrilla voitaisiin mainita Bihčosjávrin kivikaarre, joka sijaitsee Megonjávrrilta Bihčosjávrrille päin kuljettaessa vain noin kilometrin päässä Kalottireitiltä.

Bihčosjávrin tuvalla tärkein esiteltävä kulttuuriperintökohde olisi jo edellä mainittu Bihčosjávrin kivikaarre, joka on erittäin hyvin säilynyt ja kooltaan todella massiivinen. Kynnystä kivikaarteella vierailemiseen madaltaisi, jos Bihčosjávrin kaakkoiskulmalta kivikaarten luokse merkittäisiin reitti. Yleisemmällä tasolla Bihčosjávri voitaisiin kertoa järven ympäristössä olevan jälkiä asutuksesta jo kivikaudelta alkaen, ja erikseen olisi syytä mainita tuvan lähellä sijaitseva permukka-liesi, kohde Bihčosjávri 3. Päiväretkikohteeksi Bihčosjávri voitaisiin suositella Haltin huiputuksen tai kivikaarteella vierailun vaihtoehtona myös retkeä järven pohjoispäähän, jossa sijaitsee kauniissa maisemassa kulttuuriperintökohde Rihtujohka, vähintäänkin useiden vuosi-kymmenten ikäinen pienen asumuksen jäännös, jonka puolisen metriä korkea, turpeilla tiivistetty, muodoltaan pyöreä kivi-valli vielä tarjoaa viehättävän tuulensuojan pienehkölle retkeilijäjoukolle.

Goapmajohkan autiotuvalla voitaisiin kertoa tuvan lähialueen lukuisista kulttuuriperintökohteista, molemmiin puolin jokena havaituista purnuista ja kivetyistä tulisijoista sekä Kalottireitin varrella näköetäisyydellä tuvasta sijaitsevasta kivikautisesta tai varhaismetallikautisesta asuinpaikasta. Lisäksi tuvan lähiseudun kohteista kannattaisi huomioida Sieddesáivan seitakivi ja kotasijat sekä Gožžalátun purnuryhmä. Goapmajohkan tuvalta leppoisan päiväkävelyn päässä sijaitsee myös Somasjärven entisen autiotuvan pihapiiri, retkeilijöiden ja kalastajien edelleen suosima leiriytymispaikka Válddejohkan niskalla, komean könkään vierellä.

Dierpmesjávrin tuvan lähikohteet, kookas pyyntikuoppa Kilpisjärven suunnalta johtavan polun varrella kohteessa Dierpmesjávri pohjoinen sekä purnu kohteessa Dierpmesjávri pohjoinen 2, sijaitsevat tuvasta näköetäisyydellä. Dierpmesjávrin tuvalla voitaisiin kertoa myös Dierpmesvárrin seitakivestä ja seidan luona tehdyistä arkeologisista kaivauksista. Mainittava kohde voisi olla myös kivikautinen tai varhaismetallikautinen asuinpaikka Dierpmesjávri itä, jonka vieritse ainakin Dierpmesjohkan varrelle kalastamaan suuntaavat henkilöt luonnostaan kulkevat.

5 Kohdetiedot

5.1 Kivikautiset tai varhaismetallikautiset asuinpaikat

5.1.1 Bihčosjávri

Bihčosjávri Asuinpaikka		MH-tunnus: 153107	
Kohdetyyppi:	Asuinpaikat	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Kivikautinen/ varhaismetallikautinen	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamisvuosi:	-	Kunta:	Enontekiö
Lukumäärä:	1	Tarkastus:	S. Viljanmaa 5.8.2012
Koordinaattiselitys:	Asuinpaikan löytörikkain kvartsiitti-iskoskeskittymä	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7691969, Y 3274594, Z 740 m mpy	Löydöt:	KM 39219:1-2
<i>Ympäristön kuvaus</i>			
<p>Kohde sijaitsee Bihčosjávrin kaakkoispuolella, avoimella, moreenipohjaisella tunturipaljakalla, aivan Kalottireitin varrella, harjanteella, jonka eteläpuolella retkeilyreitin polku-ura miltei sivuaa järven rantaa. Harjanne muodostaa niemekkeen kahden lahdelman välille, ja sen laki on noin neljä metriä järven pintaa korkeammalla. Harjanteen laen koillispuolella on noin metrin verran lakea alempana oleva tasanne. Kalottireitti ohittaa harjanteen laen sen itäpuolitse, mutta suoraan harjanteen yli kulkee reitin suuntainen mönkijäura. Bihčosjávrin rannalla aivan kohteen vieressä on veneranta, jonka läheisyydessä on myös vesitasolentokoneiden laskeutumispaikka. Venerannan alueella on kivistä ladottu nuotiopaikka, ja paikalla on ilmeisesti aiemmin sijainnut myös pieni, osittain harjanteen rinteeseen kaivettu, kaiketi lähinnä kammin kaltainen rakennus, joka kuitenkin on tyystin tuhoutunut, eikä sen rakenne enää ole dokumentoitavissa. Harjanteelta noin 250 m kaakkoon päin sijaitsee paikallisten poromiesten käytössä oleva rakennusryhmä. Alueen kasvillisuutta hallitsevat vaivaiskoivut, variksenmarja, puolukka ja heinäkasvit sekä jäkälät ja sammalet, mutta myös rikkonaista maanpintaa on kohteen alueella monin paikoin.</p>			
<i>Kohteen kuvaus</i>			
<p>Noin viidentoista metrin matkalla pohjoiseen päin kohdasta, jossa Megonjávrin suunnalta Bihčosjávriille saavuttaessa Kalottireitin polku on juuri miltei sivunnut järven rantaa pienen lahdelman pohjukassa ja alkaa nousta moreeniharjanteelle, havaittiin polulla ja sen suuntaisella mönkijäuralla sekä harjanteella sijaitsevissa maapaljastumissa mönkijäuran länsipuolella kivikautisia tai varhaismetallikautisia asuinpaikkalöytöjä, lähinnä kvartsi- ja kvartsiitti-iskoksia. Iskosten lisäksi löydettiin yksi kartionmuotoinen kvartsiittiydin.</p> <p>Lähes kaikki löydetyistä kvartsiitti-iskoksista olivat hienorakeista, hieman läpikuultavaa, lähes valkoista kvartsiittia. Ydin oli kuitenkin karkearakeisempaa, juovikasta, yleissävyltään keskiharmaata kvartsiittia, samoin yksittäinen ytimen läheltä löydetty kvartsiitti-iskos. Kvartsi-iskokset olivat valkoista, melko huonolaatuista kvartsia. Talteen kerättiin ydin ja kolme kvartsiitti-iskosta.</p>			

Kohteen alueella havaittujen löytöjen löytöpaikkojen koordinaatit ja tarkempi kuvaus:

X 7691969 / Y 3274594

Mönkijäuralla, tasanteella harjanteen laen koillispuolella, noin neliömetrin alalla kahdeksan miltei valkoista kvartsiitti-iskosta. Kolme iskoksista kerättiin talteen. Noin kolme metriä etelämpänä ja noin neljä metriä pohjoisempana havaittiin lisäksi yksittäiset vastaavanlaiset kvartsiitti-iskokset.

X 7691966 / Y 3274600

Kalottireitin polku-uralla yksittäiset kvartsi- ja kvartsiitti-iskokset.

X 7691960 / Y 3274590

Mönkijäuralla, miltei moreeniharjanteen laen tasolla, noin neliömetrin alalla viisi lohkotulta vaikuttavaa kvartsinkappaletta, joista kaksi iskoksia ja kolme todennäköisesti rikkoutuneen kvartsiytimen osia. Näistä noin metrin verran kaakkoon havaittiin kaksi kvartsiitti-iskosta.

X 7691959 / Y 3274582

Maapaljastumassa, miltei moreeniharjanteen laen tasolla kaksi kvartsiitti-iskosta.

X 7691958 / Y 3274598

Kalottireitin polku-uran länsilaidalla, harjanteelle nousevalla rinteellä keskiharmat kvartsiittiydin ja -iskos. Ydin kerättiin talteen, iskos jätettiin paikoilleen.

X 7691953 / Y 3274579

Maapaljastumassa, harjanteelta järven rantaan laskevan rinteeseen partaalla kaksi kvartsiitti-iskosta. Iskosten löytöpaikan itäpuolella muutaman metrin päässä sijaitsee kivistä ladottu nuotiopaikka.

Kohteen rajaus

Kohde rajautuu havaittujen löytöjen levinnän perusteella kokonaisuudessaan moreeniharjanteelle, joka muodostaa pienen niemekkeen Bihčosjávrin kaakkoisrannalla. Kohteen halkaisija on alueen maastonpiirteiden perusteella todennäköisesti noin 20 m, ja asuinpaikan runsaslöytöisin osa sijaitsee harjanteen laen koillispuoleisella tasanteella. Vähälöytöisempiä asuinpaikan aktiviteettipesäkkeitä on sijainnut ainakin harjanteen laen lähiympäristössä sekä harjanteen etelärinteellä.

Tulkinta

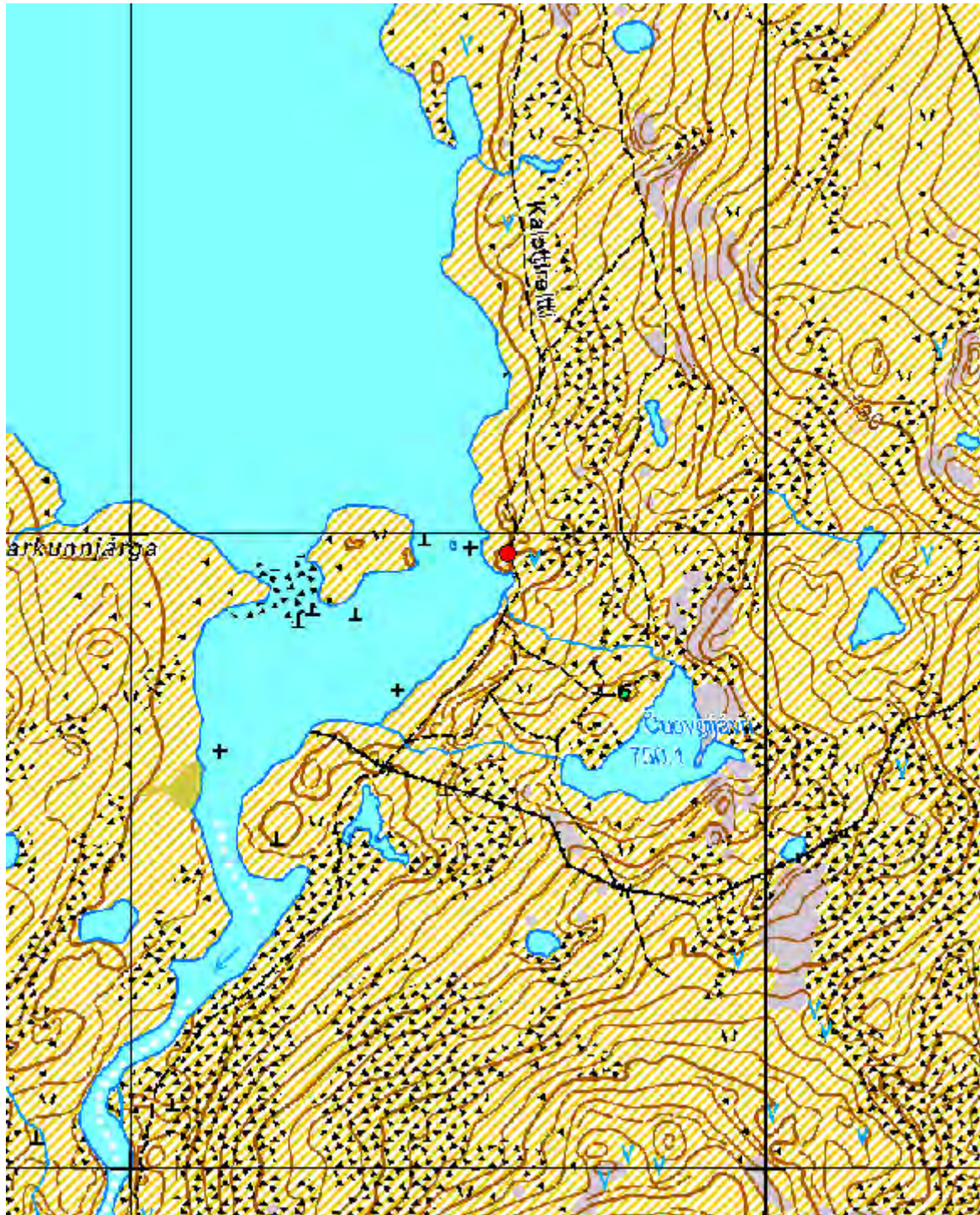
Kohde on kivikaudelle tai varhaismetallikaudelle ajoittuva asuinpaikka. Moreeniharjanteen laen koillispuolella sijaitseva tasanne, jonka alueella useimmat kohteen löydöt havaittiin, on varsin suojaisa ja ilmeisesti asuinpaikan keskeisin osa. Havaittujen löytöjen vähälukuisuuden perusteella paikalla tuskin on asuttu kovin pitkäkestoisesti, pikemminkin kyseessä lienee melko väliaikaisen leiripaikan jäännös. Kohde on osittain tuhoutunut harjanteen yli kulkevan mönkijäuran vilkkaan liikenteen sekä Kalottireitin polun ja venerannan käytön aiheuttaman maaston kulumisen vuoksi, ja sen säilymisaste voidaan luokitella vain keskinkertaiseksi. Koska kohde sijaitsee paikalla, jolla maaston kulumisen todennäköisesti lähes väistämättä etenee myös tulevaisuudessa, olisi kohteen vielä säilyneet osat syytä tutkia pienimuotoisella arkeologisella kaivauksellavakava.

**Viranomais-
rekisterinro:**

-

Kunto: Keskinkertainen**Arvotus:**

Mj-luokka II

Kartta 2. Bihčosjávri. Kivikautinen tai varhaismetallikautinen asuinpaikka.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kuva 1. Bihčosjávri. Kivikautinen tai varhaismetallikautinen asuinpaikka.
Löydöistä pääosa havaittiin kuvan keskiosan tasanteella. Kuvattu eteläkaakosta.

Kuva 2. Bihčosjávri. Kivikautinen tai varhaismetallikautinen asuinpaikka.

Harjanteen lakialuetta. Taustalla veneranta. Kuvattu koillisesta.
Kuva 3. Bihčosjávri. Kivikautinen tai varhaismetallikautinen asuinpaikka.
Kahden kvartsiitti-iskoksen löytöpaikka harjanteen reunalla. Kuvattu koillisesta.

Kuva 4. Bihčosjávri. Kivikautinen tai varhaismetallikautinen asuinpaikka.
Kalottireitin polku-uraa asuinpaikan eteläosassa. Kuvattu luoteesta.

5.1.2 Dierpmesjávri itä

Dierpmesjávri itä Asuinpaikka		MH-tunnus: 153108	
Kohdetyyppi:	Asuinpaikat	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Kivikautinen/ varhaismetallikautinen	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamisvuosi:	-	Kunta:	Enontekiö
Lukumäärä:	1	Tarkastus:	S. Viljanmaa 25.8.2012
Koordinaattiselitys:	Asuinpaikan arvioidulta keskikohdalta	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7671308, Y 3272947, Z 614 m mpy	Löydöt:	KM 39220:1-3

Ympäristön kuvaus

Kohde sijaitsee Dierpmesjávrin itäpään pohjoisrannalla, Dierpmes-Mallan kaakkoispuolella, Dierpmesjohkan niskalta länteen päin olevalla avoimella, loivasti kohti järven rantaa viettävällä, olemukseltaan terassimaisella paikalla, yhdestä kolmeen metriä järven pintaa korkeammalla. Rantatörmän korkeus rantaterassin reunassa on vajaan metrin, ja ranta on melko kivinen. Rantaterassin pituus koillis-lounaissauntaisesti on noin 80 m ja leveys luode-kaakkosuuntaisesti noin 35 m terassin keskivaiheilla. Luoteen suunnalla rantaterassi rajautuu jyrkempään rinteeseen, joka nousee kohti noin viisi metriä korkeammalla tasolla olevaa tasannetta. Maaperä paikalla on hiekkavaltaista moreenia, ja alueen halki kulkee noin 15 m – 20 m etäisyydellä järven rannasta rannan suuntaa seuraava polku. Ylemmällä tasanteella kulkee samansuuntainen mönkijäura. Kasvillisuutta alueella hallitsevat vaivaiskoivut, variksenmarja, puolukka, mustikka, juolukka, torvi-, tina- ja poronjäkälät sekä seinäsammal ja muut sammalet. Erityisesti järven rannan läheisyydessä kasvaa paikoitellen myös jonkin verran heinäkasjeja.

Kohteen kuvaus

Dierpmesjávrin rantaterassin halki kulkevalla polulla havaittiin rikkoutuneessa maanpinnassa runsaasti kivikautiseen tai varhaismetallikautiseen toimintaan liittyviä löytöjä noin 40 m matkalla, lähinnä kvartsiitti- ja kvartsi-iskoksia. Havaitut löydöt olivat hyvälaatuisista kappaleista iskettyjä; kvartsiitit olivat erittäin pienirakeisia ja kvartseista osa olemukseltaan miltei vuorikristallimaisia. Yhteensä löytöjä oli polulla kymmeniä, ja ne muodostivat useita selviä löytöpesäkkeitä. Löydöistä pyrittiin keräämään talteen kohteessa havaittua löytöaineistoa mahdollisimman hyvin edustava otos. Kiinteitä rakenteita kohteen alueella ei havaittu. Myös kohteen lähialuetta, mm. kohteen pohjoispuolella kulkevaa mönkijäuraa, havainnoitiin tarkoin, mutta kaikki esihistorialliseen toimintaan liittyvät havainnot keskittyivät polulle noin 15 m – 20 m etäisyydelle järven rannasta.

Polulla havaittujen löytöjen löytöpaikkojen koordinaatit ja tarkempi kuvaus, löytöpesäkkeet lounaasta koilliseen päin:

X 7671298 / Y 3272929 – X 7671300 / Y 3272935

Läntisimmät kohteen alueelta havaitut löydöt, löytöpesäkkeen länsipää noin 25 m etäisyydellä rantaterassin lounaispäästä. Polulla noin kuuden metrin matkalla havaittiin noin neljäkymmentä kvartsiitti-iskosta ja muutamia lähes vuorikristallia muistuttavia kvartsi-iskoksia. Kvartsiittien joukossa oli runsaasti miltei mustia iskoksia, kolme vaaleanharmaata iskosta sekä lisäksi tumman- ja vaaleanharmaita juovikkaita iskoksia. Pesäkkeestä kerättiin otokseksi viisitoista kvartsiitti-

iskosta ja neljä kvartsi-iskosta noin yhden neliömetrin alueelta, pisteestä X 7671300 / Y 3272934.
X 7671305 / Y 3272943

Yksittäinen tummanharmaa juovikas kvartsiitti-iskos.

X 7671310 / Y 3272948

Noin metrin matkalla polulla yksitoista mustaa kvartsiitti-iskosta ja neljä kvartsi-iskosta. Kvartseista kolme valkoisia ja yksi kirkas, vuorikristallimainen.

X 7671310 / Y 3272950

Noin metrin matkalla polulla kymmenen mustaa kvartsiitti-iskosta.

X 7671313 / Y 3272952

Noin metrin matkalla polulla kvartsi-iskos, kaksi vaaleanharmaata kvartsiitti-iskosta ja kaksi juovikasta kvartsiitti-iskosta. Viimeksi mainituista kahdesta juovikkaasta iskoksesta toinen on yleissävyltään vaaleanharmaa ja toinen tummanharmaa.

X 7671315 / Y 3272960

Noin kolmen metrin matkalla polulla noin kaksikymmentä valkoista kvartsi-iskosta.

X 7671318 / Y 3272966

Itäisin kohteen alueella havaittu löytö, valkoinen pienehkö kvartsiydin polulla. Löytöpaikka on noin viidentoista metrin etäisyydellä rantaterassin koillispäästä. Ydin kerättiin talteen.

Kohteen rajaus

Havaittujen löytöjen ja alueen maastonmuotojen perusteella kohde rajautuu terassimaiselle alueelle Dierpmesjävrin rannan läheisyyteen. Asuinpaikka kattaa todennäköisesti koko rantaterassin, joka on muodoltaan soikeahko, koillis-lounaissauntaisesti noin 80 m pitkä ja luode-kaakkosuuntaisesti enimmillään noin 35 m leveä.

Tulkinta

Kyseessä on kivikautinen tai varhaismetallikautinen asuinpaikka, jota on paikalla havaittujen runsaiden löytöjen perusteella käytetty todennäköisesti hyvin kauan ja kenties moniperiodisesti. Asuinpaikalta löydetyt iskokset edustavat hyvin monipuolista raaka-ainevalikoimaa ja ovat poikkeuksetta erittäin hyvälaatuisista ytimistä iskettyjä. Muutamat asuinpaikan löytöaineistoon sisältyvät juovikkaat, yleissävyltään vaaleanharmaat iskokset ovat Käsivarren erämaan toistaiseksi tunnettujen asuinpaikkojen löytöjen joukossa materiaaliltaan ainutlaatuisia, vastaavaa raaka-ainetta ei muilta asuinpaikoilta ole tavattu lainkaan. Asuinpaikka on erittäin hyvin säilynyt, maanpinta asuinpaikan alueella on rikkoutunut ainoastaan rantaterassin halki kulkevalla kapealla polulla, ja vaikka retkeilijät käyttävätkin aluetta ilmeisesti toisinaan leiriytymispaikkanaan, ei retkeilytoiminta kuitenkaan nykyalaajuudessaan muodosta merkittävää uhkaa kohteen säilymiselle.

**Viranomais-
rekisterinro:**

Kunto: Hyvä

Arvotus: Mj-luokka II

Kartta 3. Dierpmesjärvi itä. Kivikautinen tai varhaismetallikautinen asuinpaikka.
 ©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kuva 5. Dierpmesjávri itä. Kivikautinen tai varhaismetallikautinen asuinpaikka. Taustalla Dierpmesjávrin itäpää ja Dierpmesjohkan niska. Kuvattu lännestä.

Kuva 6. Dierpmesjávri itä. Kivikautinen tai varhaismetallikautinen asuinpaikka. Taustalla Dierpmesvárri. Kuvattu ylemmän tasanteen reunalta, pohjoisesta.

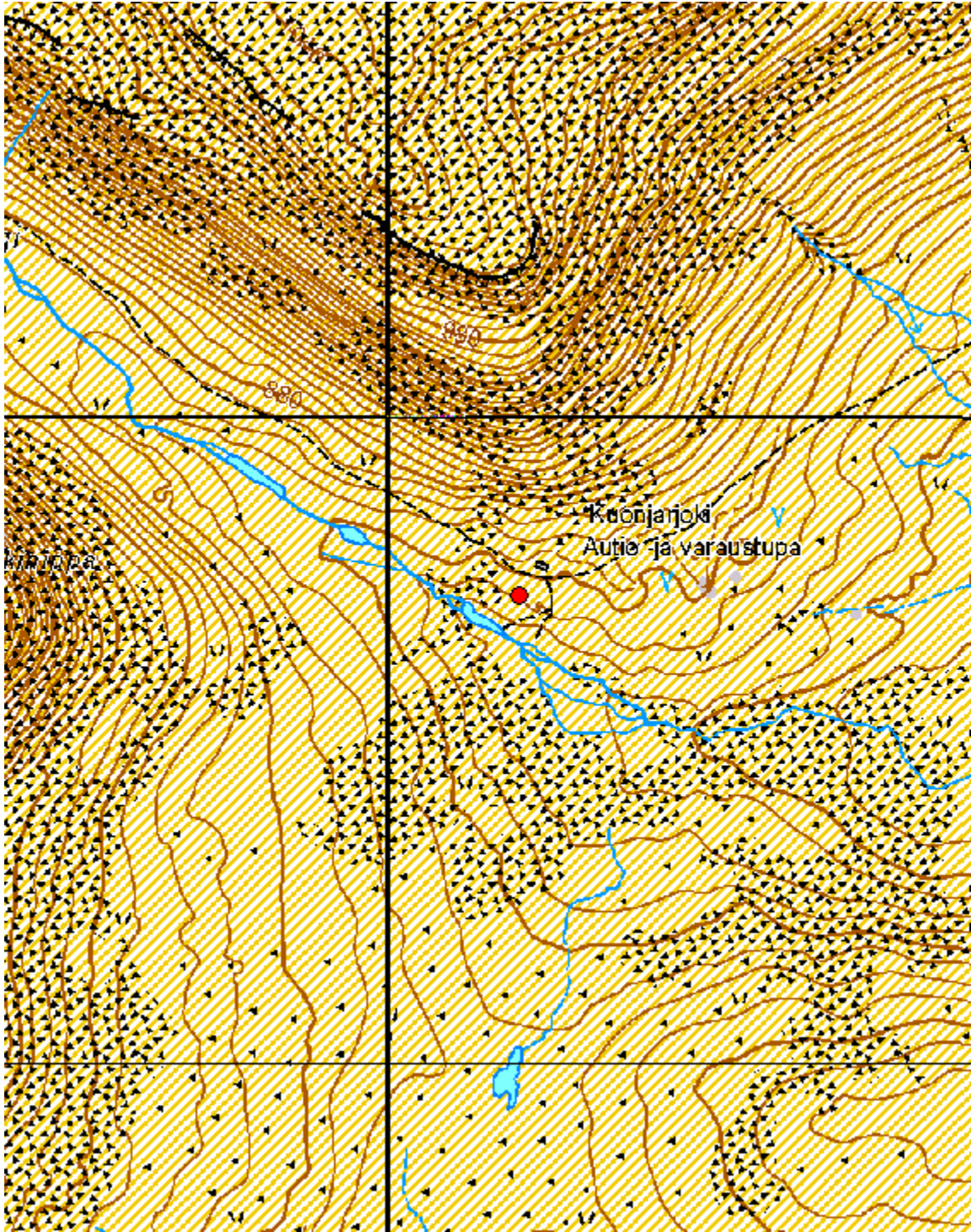
Kuva 7. Dierpmesjávri itä. Kivikautinen tai varhaismetallikautinen asuinpaikka.
Kuvattu läntisimmän asuinpaikalla havaitun löydön tasalta, lounaasta.

Kuva 8. Dierpmesjávri itä. Kivikautinen tai varhaismetallikautinen asuinpaikka.
Kuvattu itäisimmän asuinpaikalla havaitun löydön tasalta, koillisesta.

5.1.3 Guonjarjohkan autiotupa

Guonjarjohkan autiotupa Asuinpaikka		MH-tunnus: 153109	
Kohdetyyppi:	Asuinpaikat	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Kivikautinen tai varhaismetallikautinen	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamisvuosi:	-	Kunta:	Enontekiö
Lukumäärä:	1	Tarkastus:	S. Viljanmaa 22.8.2012
Koordinaattiselitys:	Kvartsi-iskosten havaintokohta	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7679724, Y 3270202, Z 855 m mpy	Löydöt:	-
<i>Taustatiedot</i>			
Kohteen on löytänyt Petri Halinen muutamia vuosia aiemmin. Hän on tarkastanut kohteen uudelleen vuonna 2009, ja paikka tarkastettiin hänen ilmoittamiensa koordinaattien perusteella.			
<i>Ympäristön kuvaus</i>			
Kohde sijaitsee Guonjarjohkan ja autiotuvan välillä, moreenipohjaisella, lähinnä heinäkasveja kasvavalla terassimaisella tasanteella, viidenkymmenen metrin päässä joen rannasta, noin neljä metriä joen pintaa korkeammalla, lähellä Guonjarjohkan aiemman autiotuvan sijaintipaikkaa.			
<i>Kohteen kuvaus</i>			
Kohde on kivikautinen tai varhaismetallikautinen asuinpaikka. Petri Halinen on aiemmin löytänyt ja kerännyt talteen asuinpaikalta vaaleanharmaita kvartsiitti-iskoksia (Halisen suullinen tiedonanto Käsivarren erämaassa elokuussa 2012) koordinaattipisteen X 7679705 / Y 3270246 läheltä. Kohdetta tarkastettaessa kvartsiittia ei paikalta löytynyt, mutta hieman luoteempaan, retkeilijöiden kasaaman nuotiopaikan vierellä, rikkoutuneessa maanpinnassa, todettiin kuusi kvartsi-iskosta, joita ei kuitenkaan kerätty. Muita esihistorialliseen toimintaan liittyviä jälkiä ei alueella havaittu.			
<i>Kohteen rajausta</i>			
Kohde on todennäköisesti pesäkkeinen ja ehkä laajakin. Tarkkaa rajausta ei ilman koekuopitusta ole mahdollista tehdä, koska asuinpaikaksi sopivaa aluetta on joen varrella pitkästi molempiin suuntiin. Todennäköistä kuitenkin on, että asuinpaikan keskeisin osa sijaitsee tasanteella, jolla kaikki toistaiseksi havaitut löydöt ovat sijainneet, alueella, jonka pituus luode-kaakkosuuntaisesti on vähintään 60 m ja koillis-lounaissuuntaisesti vähintään 20 m.			
<i>Tulkinta</i>			
Kohde on kivikautinen tai varhaismetallikautinen, mahdollisesti moniperiodisesti käytetty asuinpaikka. Asuinpaikan säilymistä kohtaan ei kohdistu merkittävää uhkaa, vaikka retkeilijät leiriytyvätkin alueella säännöllisesti. Mikäli alueen käyttö lisääntyy huomattavasti tai jos alueelle suunnitellaan maaperään kajoavia toimia, tulee kohteen laajuus ja luonne tarkemmin selvittää.			
Viranomaisrekisterinro:		Kunto:	Hyvä
Arvotus:	Mj-luokka II		

Kartta 4. Guonjarjohkan autiotupa. Kivi- tai varhaismetallikautinen asuinpaikka.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kuva 9. Guonjarjohkan autiotupa. Kivi- tai varhaismetallikautinen asuinpaikka terassimaisella tasanteella joen varrella. Kuvattu autiotuvan portailta, pohjoiskoillisesta.

Kuva 10. Guonjarjohkan autiotupa. Kivi- tai varhaismetallikautinen asuinpaikka. Kvartsi-iskoksia havaittiin kuvan keskellä olevan nuotiopaikan luona. Kuvattu idästä.

5.1.4 Lovttogielas

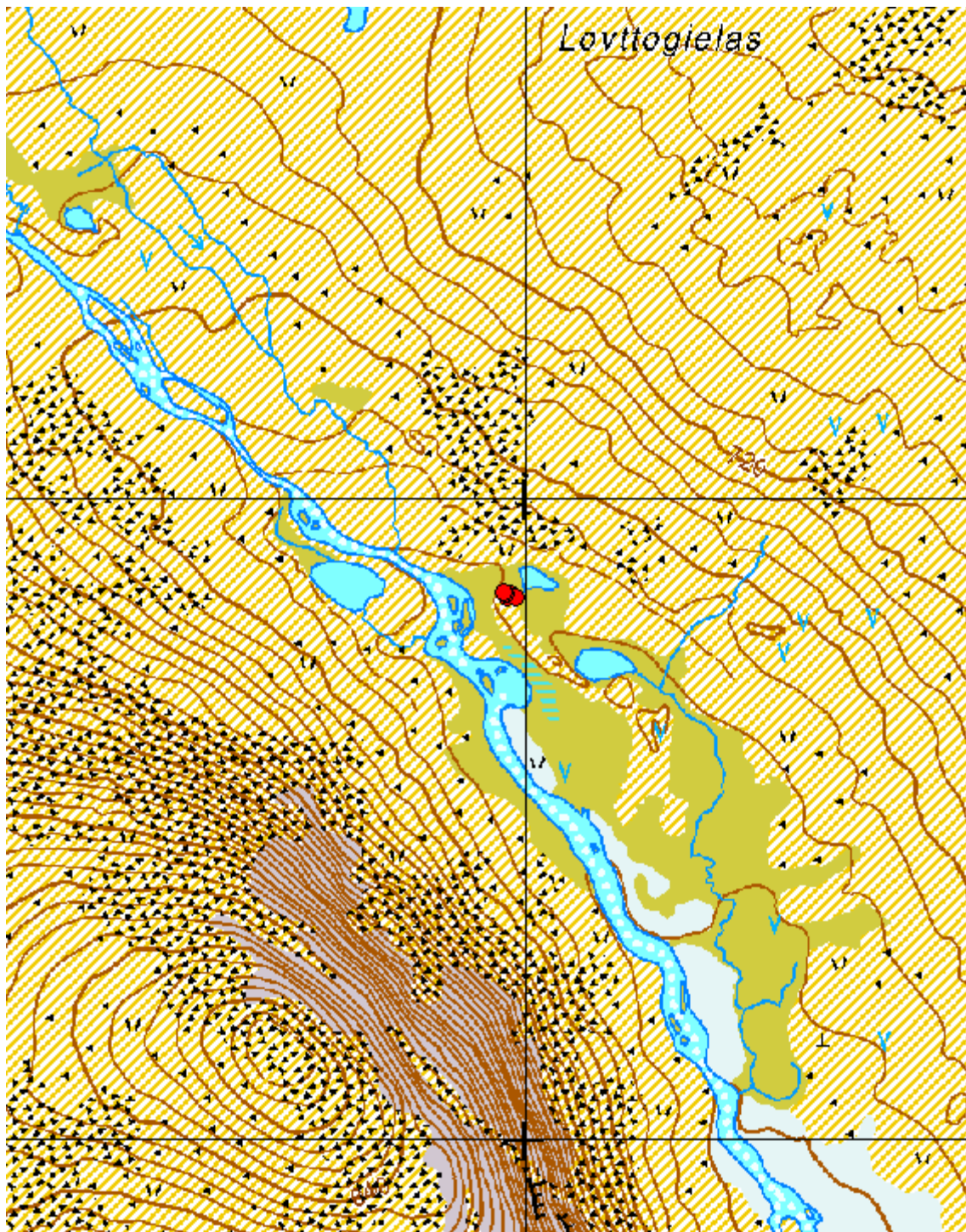
Lovttogielas Asuinpaikka		MH-tunnus: 153110	
Kohdetyyppi:	Asuinpaikat	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Kivikautinen/ varhaismetallikautinen	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamivuosi:	-	Kunta:	Enontekiö
Lukumäärä:	1	Tarkastus:	S. Viljanmaa 24.8.2012
Koordinaattiselitys:	Kvartsiitti-iskokeskittymä ketunkolon vieressä	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7678850, Y 3276977, Z 693 m mpy	Löydöt:	KM 39222:1-3
<i>Ympäristön kuvaus</i>			
<p>Kohde sijaitsee Lovttogielaksen lounaispuolella, Siedjonjohkan ja sen koillispuolella olevan suonotkeman välisellä moreeniharjanteella, joen rannasta noin 40 m etäisyydellä. Suonotkelmassa, kohteesta noin 30 m koilliseen päin, on pienehkö lampi. Harjanteen laki on noin neljä metriä joen pintaa korkeammalla ja noin kolme metriä lampea korkeammalla. Kasvillisuutta harjanteella hallitsevat vaivaiskoivut, variksenmaja, tina-, torvi- ja poronjäkälet sekä sammalet ja yksittäiset heinäkasvit, lammen lähellä ja Siedjonjohkan rannoilla kasvaa pajupensaikkaa ja aluskasvillisuus on heinäkasvivaltaista. Maaperä paikalla on hiekkaista, melko vähäkivistä moreenia.</p>			
<i>Kohteen kuvaus</i>			
<p>Siedjonjohkan koillispuolella sijaitsevan, luode-kaakosuuntaisen moreeniharjanteen luoteispään laella, rikkoutuneessa maanpinnassa ketunkolon vierellä, kohdassa X 7678850 / Y 3276977, havaittiin noin kaksikymmentä tummanharmaata kvartsiitti-iskosta, yksi vaaleanharmaa kvartsiitti-iskos ja muutamia kvars-iskoksia halkaisijaltaan noin kaksimetrisellä alueella. Tästä noin kuusi metriä lounaaseen päin, kohdassa X 7678847 / Y 3276972, noin metrin verran harjanteen lakea alempana, halkaisijaltaan noin 30 cm kokoisessa maapaljastumassa, havaittiin tummanharmaita iskoksia toistakymmentä, ja myös rinteellä keskittymien välillä oli yksi tummanharmaa iskos. Ketunkolon luota noin neljä metriä itäkoilliseen päin, noin neliömetrin laajuudessa maapaljastumassa, kohdassa X 7678846 / Y 3276984, todettiin puolestaan viisi vaaleanharmaata kvartsiitti-iskosta ja yksi tummanharmaa iskos. Lisäksi harjanteen länsirinteen maapaljastumissa, yhdestä kahteen metriä harjanteen lakea alempana, havaittiin yksittäiset vaaleanharmaat iskokset kohdissa X 7678851 / Y 3276970 ja X 7678853 / Y 3276966. Ketunkolon luota kerättiin talteen kuusi tummanharmaata kvartsiitti-iskosta, yksi vaaleanharmaa kvartsiitti-iskos sekä yksi kvartsi-iskos. Mitään esihistorialliseen toimintaan liittyviä rakenteita ei havaittu. Harjanteen joenpuoleisen reunan terassimaisilla tasanteilla on kuitenkin useita eriasteisesti umpeenkasvaneita tai edelleen käytössä olevia kehämäisiä kivettyjä nuotiopaikkoja, jotka ilmeisesti ovat retkeilijöiden tai kalastajien kasaamia. Harjannetta seurattiin useita satoja metrejä kaakon suuntaan, ja kohtia, joissa maanpinta oli rikkoutunut, havainnoitiin tarkoin, mutta lisää esihistoriallisia asuinpaikka-pesäkkeitä tai muitakaan kulttuuriperintökohteita ei onnistuttu löytämään.</p>			
<i>Kohteen rajaus</i>			
<p>Kohde rajautuu maapaljastumista havaittujen löytöjen levinnän perusteella Siedjonjohkan koillispuoleisen moreeniharjanteen luoteispään laelle ja laelta loivasti jokea kohti viettävälle rinteelle. Kohde on varsin pienialainen; asuinpaikan halkaisija on noin kaksikymmentä metriä.</p>			

Tulkinta

Kohde on kivikaudelle tai varhaismetallikaudelle ajoittuva asuinpaikka. Koska asuinpaikalla havaittujen löytöjen levintä on melko suppea-alainen, ei asutus paikalla vaikuta olleen kovin pitkäkestoista. Todennäköisesti asuinpaikkaa on kuitenkin käytetty enemmän kuin ainoastaan kertaluonteiseen leiriytymiseen. Harjanteen lounaispuolen suojaiset tasanteet joenrannan lähellä ovat edelleen houkuttelevia leiriytymispaikkoja, mutta nykyajan retkeilytoiminta alueella on selvästi keskittynyt asuinpaikan lounaispuolelle, eikä siitä nykyajajuudessaan aiheudu kohteen säilymiselle merkittävää uhkaa.

**Viranomais-
rekisterinro:****Kunto:** Hyvä**Arvotus:** Mj-luokka II

Kartta 5. Lovttoiellas. Kivikautinen tai varhaismetallikautinen asuinpaikka.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

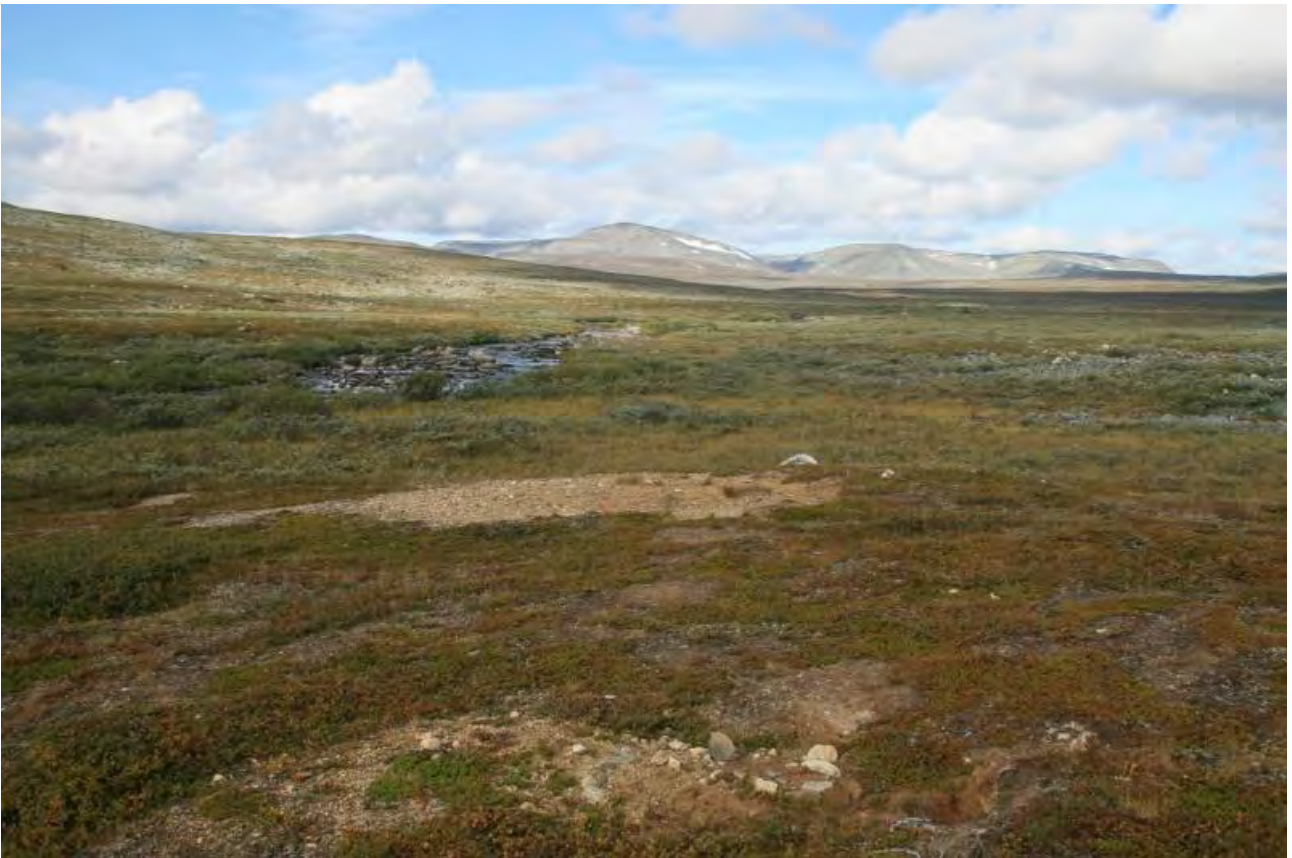

Kartta 6. Lovtogielas. Kivikautinen tai varhaismetallikautinen asuinpaikka.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kuva 11. Lovttogielas. Kivikautinen tai varhaismetallikautinen asuinpaikka.
Löytökeskittymä ketunkolon vierellä. Taustalla Siedjonjohka. Kuvattu luoteesta.

Kuva 12. Lovttogielas. Kivikautinen tai varhaismetallikautinen asuinpaikka.
Löytökeskittymä ketunkolon vierellä. Taustalla Siedjonjohka. Kuvattu idästä.

Kuva 13. Lovtogielas. Kivikautinen tai varhaismetallikautinen asuinpaikka.
Löytökeskittymä ketunkolon vierellä. Taustalla lampi. Kuvattu etelälounaasta.

Kuva 14. Lovtogielas. Kivikautinen tai varhaismetallikautinen asuinpaikka.
Kvartsiittia ja kvartsia ketunkolon vierellä. Kuvattu etelälounaasta.

5.1.5 Somášluoppal

Somášluoppal Asuinpaikka		MH-tunnus:	
Kohdetyyppi:	Asuinpaikat	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Kivikautinen/ varhaismetallikautinen	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamivuosi:	-	Kunta:	Enontekiö
Lukumäärä:	1	Tarkastus:	S. Viljanmaa 9.8.2012
Koordinaattiselitys:	Asuinpaikan pohjoisemman löytöpesäkkeen keskeltä	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7697196, Y 3285010, Z 733 m mpy	Löydöt:	KM 39226:1-8

Ympäristön kuvaus

Kohde sijaitsee Somášjärvin ja Somášluoppalin välisen virtapaikan ylimmän nivan alapuolella, noin viisikymmentä metriä leveän suvannon itärannalla, noin neljä metriä vesistön pintaa ylempänä olevan hiekkapohjaisen rantaterassin reunalla ja terassilta kohti suvannon rantaa laskevalla rinteellä, jossa maanpinta on eroosion paljaaksi kuluttamaa. Tasaisen rantaterassin halkaisija on noin sata metriä, ja sen kasvillisuutta hallitsevat vaivaiskoivut, variksenmarja ja puolukka sekä jäkälät. Rinteen alla on alempi, alle metrin korkeudella vesistön pinnasta oleva rantaterassi, jonka leveys on viidestä kymmeneen metriä. Alemmalla rantaterassilla on tuoreita jälkiä retkeilijöiden ja kalastajien leirytyksistä sekä heidän kasaamansa kivetty nuotiopaikka.

Kohteen kuvaus

Somášjärvin ja Somášluoppalin välillä olevan virtapaikan ylimmän nivan alapuolella olevan suvannon itäpuolella havaittiin rannansuuntaisesti noin kahdenkymmenen metrin matkalla kvartsiitti-, jaspis- ja kvartsi-iskoksia sekä kvartsiittiesineitä ja -ytimiä. Löytöalue alkaa noin viiden metrin etäisyydeltä vesistöä, noin neljä metriä vesistön pintaa korkeammalla olevalle hiekkapohjaiselle rantaterassille nousevan paljaaksi kuluneen rinteen juurelta. Alue kattaa kokonaan noin kymmenen metriä leveän rinteen, ja löydöt päättyvät rinteen yläosassa, jonka itäpuolella maanpinta on kauttaaltaan kasvillisuuden peittämää ja mahdollisten löytöjen havainnointi maaperään kajoamatta mahdotonta.

Enemmistön löydöistä todettiin keskittyneen kahdeksi pesäkkeeksi löytöalueen etelä- ja pohjois-päihin. Löytöpesäkkeiden kohdilla maaperä on ympäristöään hiekkaisempaa, pesäkkeiden välinen alue on puolestaan hieman kivikkoisempaa. Löytöaineistosta suurin osa on lähes mustaa, melko karkearakeista kvartsiittia, ja osassa kappaleista on lisäksi pieniä vaaleanruskeita täpliä. Kohteen alueelta löydettiin myös tummanharmaita ja valkoisia kvartsiitti-iskoksia. Otokseksi löytö-aineistosta kerättiin talteen molemmat löydetty jaspisiskokset, kaksi kvartsiittiydintä, kaksi kvartsiittiesinettä, yhdeksän kvartsiitti-iskosta sekä kaksi kvartsi-iskosta.

Kohteen alueella havaittujen löytöpesäkkeiden koordinaatit ja tarkempi kuvaus:

X 7697178 / Y 3285013 – X 7697181 / Y 3285014

Kohteen eteläisempi, pienialaisempi ja vähälöytöisempi löytöpesäke, jonka kaakkoispää on ylempältä rantaterassilta laskeutuvan rinteen yläosassa ja luoteispää rinteen puolivälissä, kaakkoispäätä noin kaksi metriä alemmalla tasolla. Pesäkkeessä havaittiin muutamia valkoisia kvartsi-iskoksia sekä niiden lisäksi kaksi valkoista ja muutamia lähes mustia kvartsiitti-iskoksia.

Eteläisemmästä löytöpesäkkeestä kerättiin talteen kaksi kvartsi-iskosta ja kaksi valkoista kvartsiitti-iskosta. Pesäkkeestä pohjoiseen päin rinteellä havaittiin harvakseltaan kvartsi-iskoksia sekä muutamia kookkaita, lähes mustia kvartsiitti-iskoksia ja -ytimiä noin viidentoista metrin matkalla. Yksi muodoltaan kartiomainen ydin kerättiin talteen kohdasta X 7697193 / Y 3285001.

X 7697194 / Y 3285006 – X 7697197 / Y 3285014

Kohteen pohjoisempi, laajempi ja runsaslöytöisempi löytöpesäke, jonka lounaispää on noin viiden metrin etäisyydellä vesistön rannasta ja koillispää ylemmän rantaterassin reunalla, alemmalle terasille laskeutuvan rinteeseen partaalla. Pesäkkeessä havaittiin useita kymmeniä lähes mustia kvartsiitti-iskoksia, halkaisijaltaan noin kymmensenttinen kvartsiittiydin, muutamia tummanharmaita kvartsiitti-iskoksia, kaksi jaspisiskosta sekä kaksi kvartsiittiesinettä. Jaspisiskokset löydettiin rinteeseen alaosasta, vajaan puolen metrin etäisyydellä toisistaan. Ne vaikuttavat kuitenkin eri raaka-ainekappaleista isketyiltä. Talteen kerättiin molemmat jaspisiskokset ja kvartsiittiesineet sekä kvartsiittiydin, neljä lähes mustaa kvartsiitti-iskosta ja yksi tummanharmaa kvartsiitti-iskos.

Kohteen rajaus

Pohjois-eteläsuuntaisesti kohde rajautuu havaittujen löytöjen levinnän perusteella noin kaksikymmentä metriä leveälle alueelle. Lännessä kohteen luontaisena rajana toimii vesistön ranta. Idän suunnalta kohdetta ei voida luotettavasti rajata ilman alueen koekuoppittamista, koska rantaterassi jatkuu tasaisena ja asuinpaikka-alueeksi sopivana rannasta noin sadan metrin etäisyydelle. Todennäköisesti kohteen keskeisimmät osat kuitenkin sijaitsevat melko lähellä rantaterassin reunaa, rantaa kohti laskevan rinteeseen partaalta ehkä noin kahdenkymmenen metrin säteellä.

Tulkinta

Kyseessä on kivikautinen tai varhaismetallikautinen asuinpaikka. Havaitun löytöaineiston runsauden ja monipuolisuuden perusteella toiminta paikalla on todennäköisesti ollut varsin pitkäkestoista. Löydöt ovat hyvin samankaltaisia kuin kohteesta noin 150 m koilliseen päin sijaitsevalla Somásjävrin moniperiodisella asuinpaikalla, ja on täysin mahdollista, että kohteet voivat olla käyttöjaksoltaan ainakin osittain samanaikaisia. Kohde on hyvin säilynyt, eikä asuinpaikka-alueen länsilaitaa ylemmän rantaterassin reunalla kuluttava eroosio ole kovin voimakasta. Ihmis-toiminnasta ei vaikuta nykyisellään aiheutuvan merkittävää uhkaa kohteen säilymiselle.

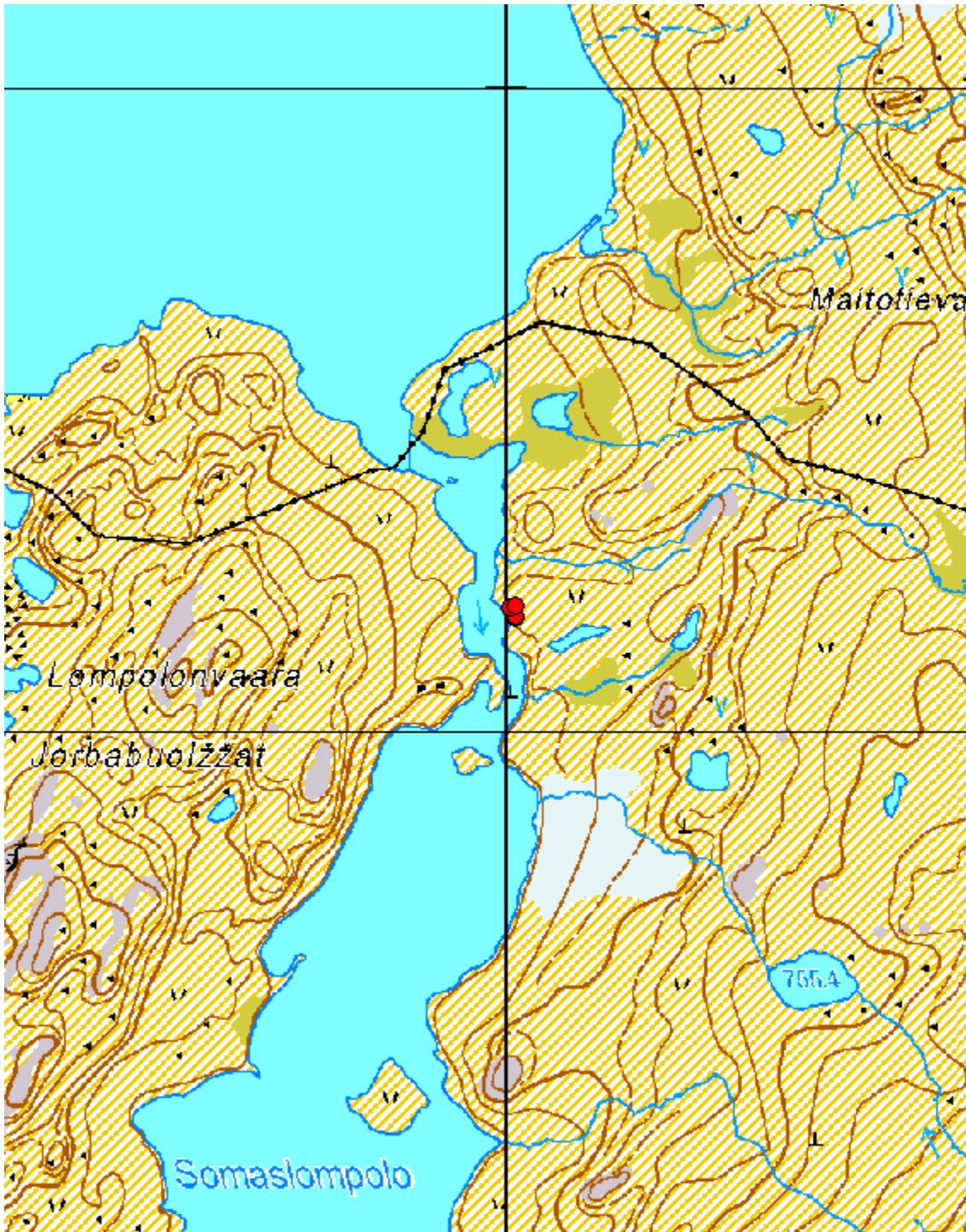
**Viranomais-
rekisterinro:**

Kunto: Hyvä

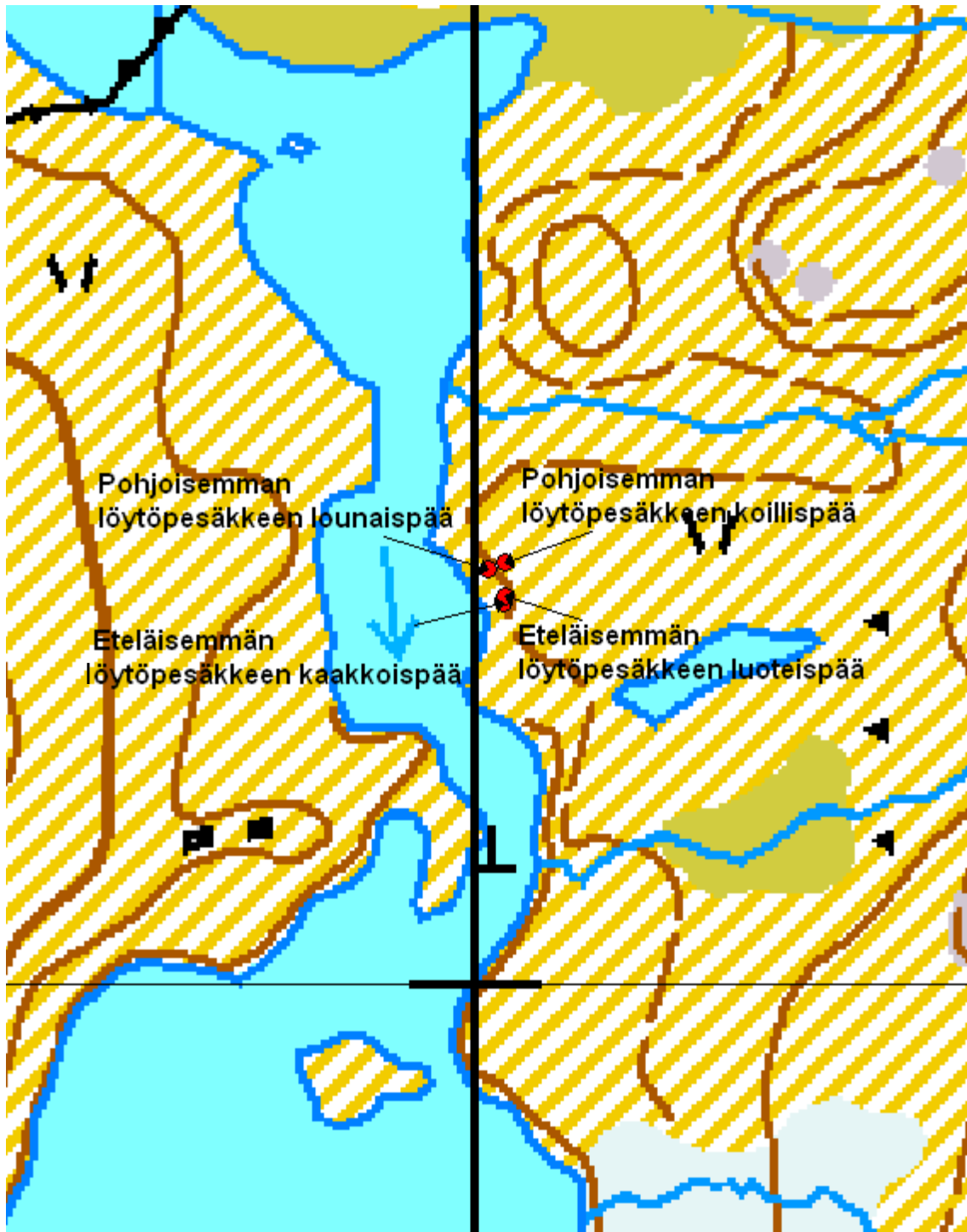
Arvotus:

Mj-luokka II

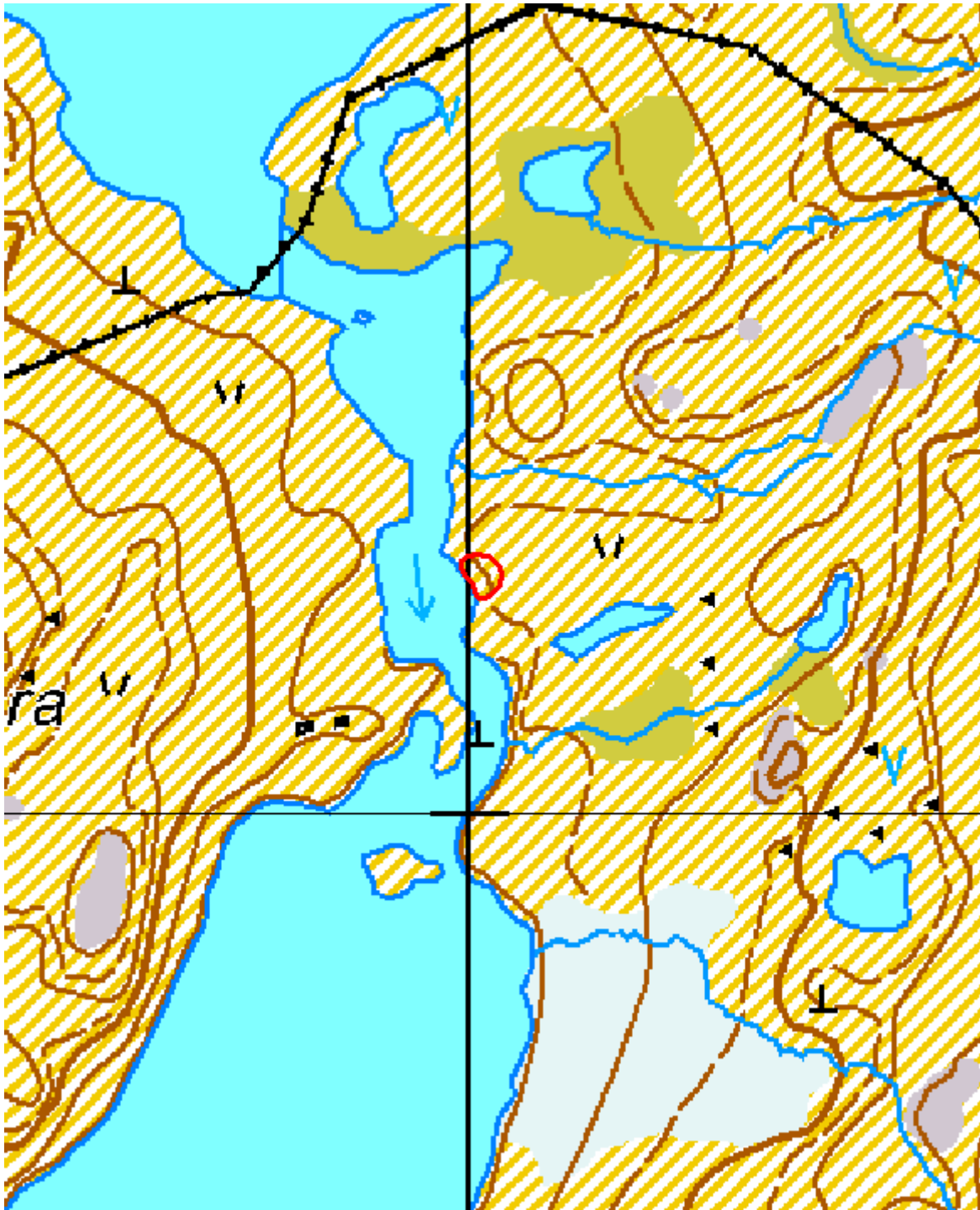

Kartta 7. Somásluoppal. Kivikautinen tai varhaismetallikautinen asuinpaikka.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kartta 8. Somäsluoppal. Kivikautinen tai varhaismetallikautinen asuinpaikka.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kartta 9. Somásluoppal. Kivikautinen tai varhaismetallikautinen asuinpaikka.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kuva 15. Somášluoppal. Kivikautinen tai varhaismetallikautinen asuinpaikka.
Löydöt kuvassa näkyvästä maapaljastumasta. Taustalla Somášjávri. Kuvattu kaakosta.

Kuva 16. Somášluoppal. Kivikautinen tai varhaismetallikautinen asuinpaikka.
Löydöt kuvassa näkyvästä maapaljastumasta. Taustalla Somášluoppal. Kuvattu pohjoisesta.

Kuva 17. Somášluoppal. Kivikautinen tai varhaismetallikautinen asuinpaikka. Löydöt kuvassa näkyvässä maapaljastumassa. Taustalla Somášluoppal ja oikealla Rajavartiolaitoksen partiomaja piharakennuksineen. Kuvattu koillisesta.

5.1.6 Vuolit Bierfejavri

Vuolit Bierfejavri Asuinpaikka		MH-tunnus: 153112	
Kohdetyyppi:	Asuinpaikat	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Kivikautinen/ varhaismetallikautinen	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamisvuosi:	-	Kunta:	Enontekiö
Lukumäärä:	1	Tarkastus:	S. Viljanmaa 19.8.2012
Koordinaattiselitys:	Asuinpaikan rikkaimman löytöpesäkkeen keskeltä	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7686068, Y 3272715, Z 706 m mpy	Löydöt:	KM 39227:1-3
<i>Ympäristön kuvaus</i>			
<p>Kohde sijaitsee Vuolit Bierfejavrin pohjoispuolella, maaperältään moreenipohjaisella, avoimella tunturipaljakalla, jossa kasvillisuutta hallitsevat vaivaiskoivut, variksenmarja, kurjenkanerva, tina-, torvi- ja poronjäkälet sekä kangaskarhunsammal ja muut sammalet. Kohteen keskeisin osa vaikuttaa olevan moreeniharjanteiden välisellä, melko hiekkaisella tasanteella, noin 120 m etäisyydellä Vuolit Bierfejavrin rannasta. Kohteen halki kulkee ilmeisen runsaasti käytetty mönkijäura, jonka kohdalla pintaturve on rikkoutunut ja mineraalimaa tullut esille.</p>			
<i>Kohteen kuvaus</i>			
<p>Vuolit Bierfejavrin pohjoispuolella, järven rannasta noin 120 m etäisyydellä, sijaitsee muodoltaan soikeahko tasanne, jonka halkaisija pohjois-eteläsuuntaisesti on noin 40 m ja itä-länsisuuntaisesti noin 20 m. Tasannetta ympäröivät pohjoisen, idän ja lännen suunnilta loivapiirteiset moreeniharjanteet, ja myös tasanteen eteläpuolella on matala harjanne, joka nousee tasanteen ja järven alavamman ranta-alueen välillä noin metrin verran tasanteen tasoa korkeammalle. Tasanteen halki kulkevalla mönkijäuralla havaittiin välillä X 7686069 / Y 3272714 – X 7686067 / Y 3272717 muutamia kymmeniä kvartsiitti-iskoksia. Iskokset olivat sekä vaaleanharmaata että lähes mustaa hienorakeista kvartsiittia, enemmistö kuitenkin vaaleanharmaita. Mönkijäuran pohjoispuolelta, pisteestä X 7686070 / Y 3272715, löydettiin lisäksi vaaleanharmaa kvartsiittiydin. Ydin oli sammalikon seassa noin metrin päässä mönkijäuralta, jolta se ilmeisesti oli sinkoutunut mönkijän renkaan heittämänä. Tasanteelta poimittiin talteen kahdeksan iskosta, jotka kaikki sijaitsivat noin metrin säteellä pisteestä X 7686069 / Y 3272714, sekä uran viereltä löydetty ydin.</p> <p>Mönkijäuran rikkomaa maanpintaa havainnoitiin tasanteelta molempiin suuntiin, ja tasanteen itäpuoleisen moreeniharjanteen päällä, muutaman neliömetrin laajuisella, lähiympäristöään hiekkaisemmalla kohdalla, pisteessä X 7686047 / Y 3272747, havaittiinkin uralla neljä kvartsiitti-iskosta noin kahden metrin matkalla. Välittömästi mönkijäuran eteläpuolelle, kvartsiitti-iskosten löytökohdan viereen, avattiin lapiolla noin neljännesneliömetrin laajuinen koekuoppa. Heti koekuopan pintaturpeen alla todettiin kaksi iskosta lisää, ja koekuoppaa ei kaivettu syvemmäksi. Koekuopan iskokset jätettiin paikoilleen, mutta mönkijäuralta iskokset poimittiin talteen. Kaikki neljä kyseiseltä paikalta talteen poimittua iskosta vaikuttavat olevan eri raaka-ainekappaleista iskettyjä. Hienorakeisin iskos on lähes mustaa kvartsiittia. Karkeampirakeisista iskoksista yksi on vaaleanharmaata, heikosti läpikuultavaa, selvästi juovikasta kvartsiittia, toinen vaaleanharmaata, juovatonta, melko voimakkaasti läpikuultavaa kvartsiittia, ja kolmas keskiharmata, melko voimakkaasti läpikuultavaa kvartsiittia, jossa erottuu muutamia tummempia juovia.</p>			

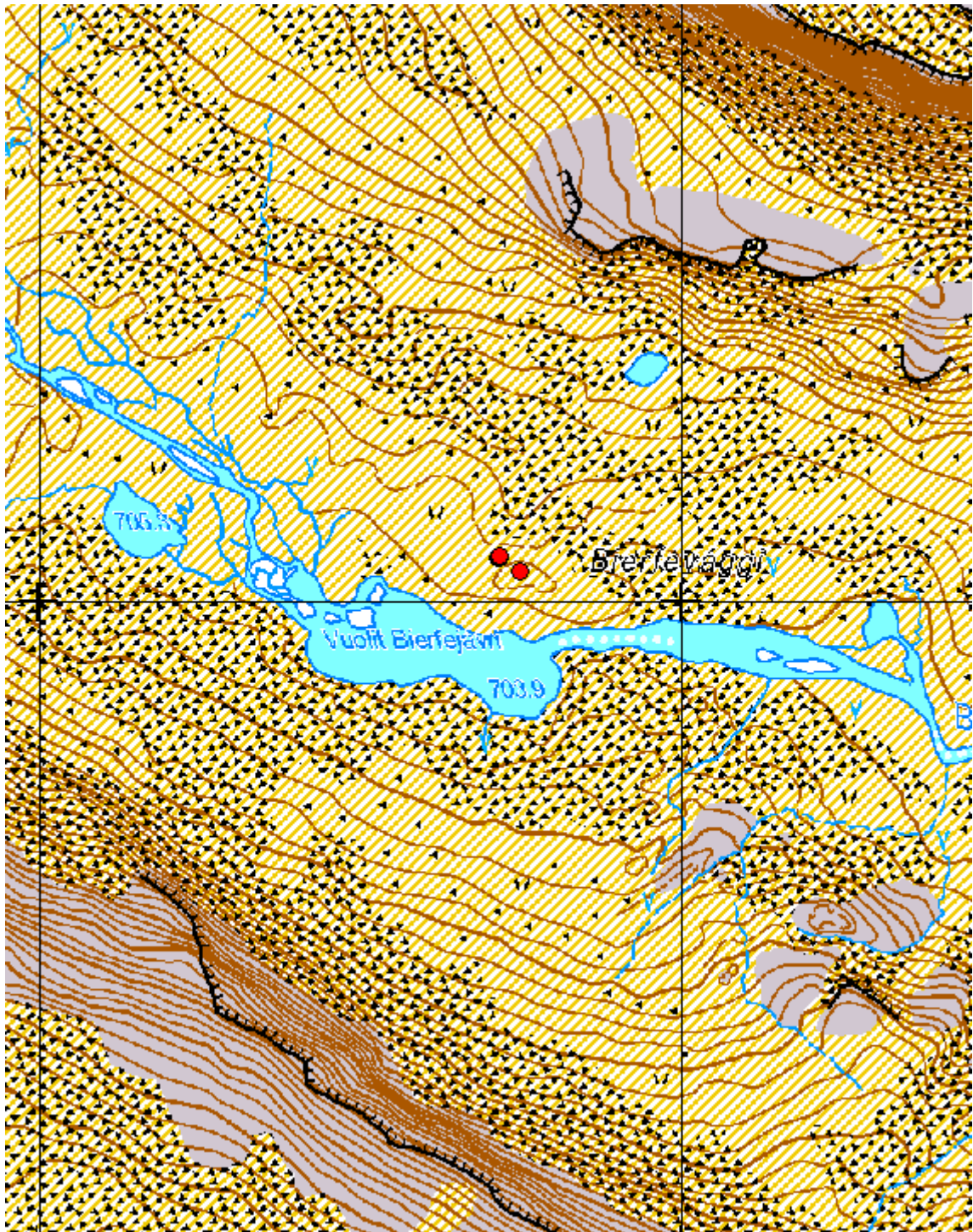
Kohteen rajaus

Kyseessä on luonteeltaan pesäkkeinen kohde. Havaittujen löytöjen levinnän perusteella kohteen keskeisin pesäke sijaitsee moreeniharjanteiden välissä olevalla tasanteella, joka on muodoltaan soikeahko, pohjois-eteläsuuntainen, ja kooltaan noin 40 m x 20 m. Koko tasannetta on alueen maastonmuotojen perusteella syytä pitää todennäköisenä asuinpaikka-alueena. Harjanteella, joka on tasanteen itäpuolella, sijaitsee erillinen, pienialaisempi asuinpaikkapesäke. Harjanteella sijaitseva pesäke rajautuu todennäköisesti ainakin keskeisimmiltä osiltaan halkaisijaltaan noin viisimetriselle alueelle, joka on lähiympäristöään vähäkivisempi. Kyseiseltä hiekkavaltaiselta alueelta löydettiin kaikki harjanteella havaitut löydöt. Koska kohteen lähialue on valtaosin jäkälien, sammalten ja muun aluskasvillisuuden peittämää ja löytöjen tai ihmistoimintaan liittyvien rakenteiden havainnointi maaperään kajoamatta on kohteen ympäristössä siksi enimmäkseen mahdotonta, on varsin todennäköistä, että kohteen läheltä löydetään tulevaisuudessa vielä useita toistaiseksi tuntemattomia asuinpaikkapesäkkeitä.

Tulkinta

Kohde on kivikaudelle tai varhaismetallikaudelle ajoittuva asuinpaikka. Moreeniharjanteiden välissä sijaitseva tasanne, jolta useimmat kohteen löydöt havaittiin, on kohtalaisen suojaisa, ja asuinpaikalla on löytöjen runsauden perusteella asuttu pitkäkestoisesti, vaikka mitään kiinteitä rakenteita ei havaittukaan. Kohteen halki kulkeva mönkijäura kuluttaa asuinpaikan kulttuurikerrosta. Asuinpaikka tulisikin merkitä maastoon sen säilymisen turvaamiseksi ja mönkijäliikenne tulisi ohjata kiertämään kohde. Kierto olisi suotavinta toteuttaa kohteen pohjoispuolitse, koska kohteen eteläpuolella, lähellä Vuolit Bierfejárvin rantaa, voi melko todennäköisesti sijaita vielä toistaiseksi tuntemattomissa kohteeseen liittyviä asuinpaikkapesäkkeitä.

**Viranomais-
rekisterinro:****Kunto:** Hyvä**Arvotus:** Mj-luokka II

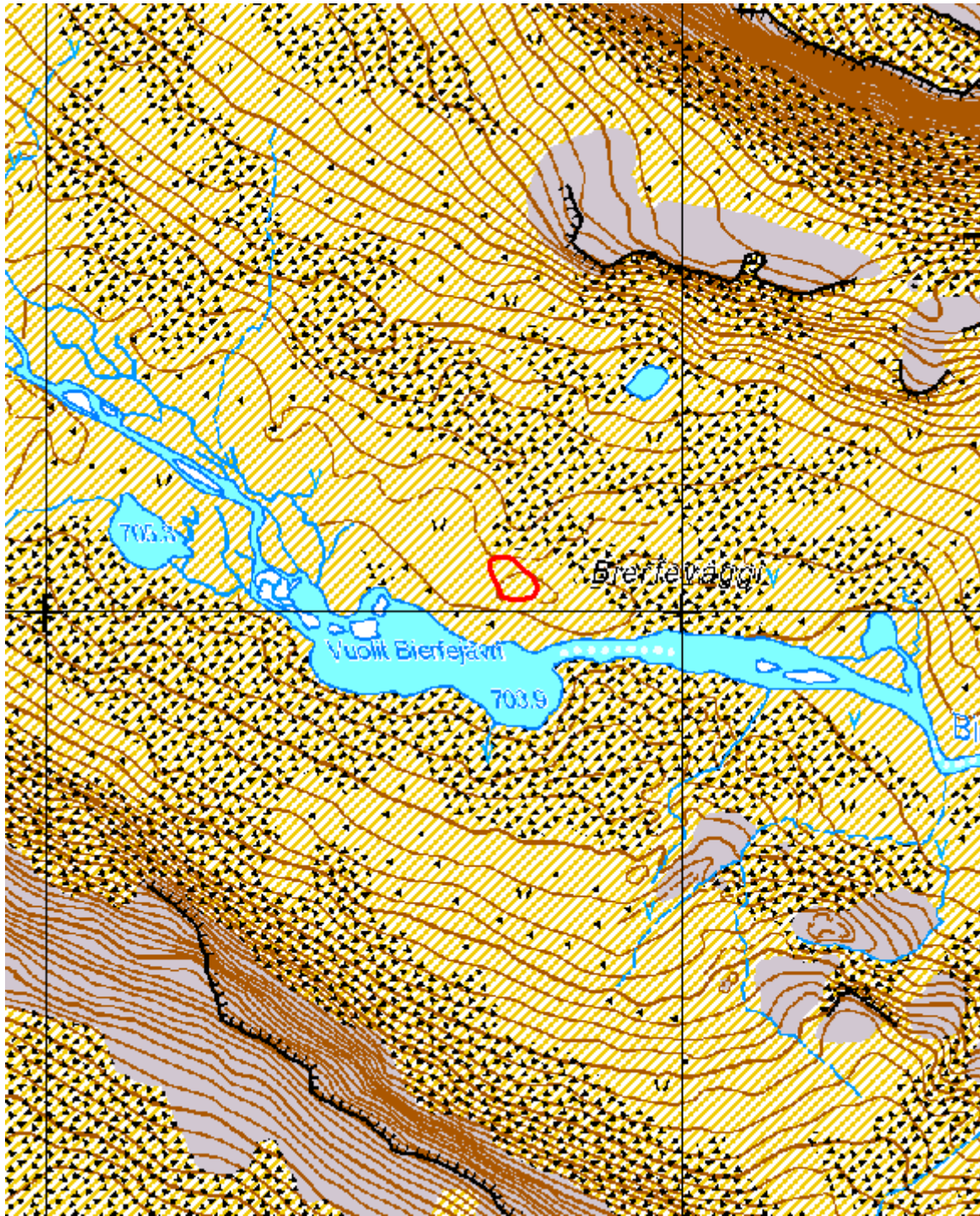

Kartta 10. Vuolit Bierfejavri. Kivikautinen tai varhaismetallikautinen asuinpaikka.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kartta 11. Vuolit Bierfejavri. Kivikautinen tai varhaismetallikautinen asuinpaikka.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kartta 12. Vuolit Bierfejävi. Kivikautinen tai varhaismetallikautinen asuinpaikka.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kuva 18. Vuolit Bierfejavri. Asuinpaikka-alueetta, läntisempi pesäke. Kuvattu kaakosta.

Kuva 19. Vuolit Bierfejavri. Asuinpaikka-alueetta, läntisempi pesäke etualalla. Itäisempi pesäke sijaitsee taaempana olevalla harjanteella. Taustalla vasemmalla näkyy Čáivárri. Kuvattu luoteesta.

Kuva 20. Vuolit Bierfejavri. Asuinpaikka-alueetta, läntisempi pesäke. Kuvattu pohjoisesta.

Kuva 21. Vuolit Bierfejavri. Asuinpaikka-alueetta, itäisempi pesäke etualalla. Läntisempi pesäke taustalla, hieman alempana olevalla tasanteella. Vasemmalla Vuolit Bierfejavri. Kuvattu idästä.

5.2 Muut muinaisjäännöksiksi luokitellut asuinpaikat

5.2.1 Andreankenttä

Andreankenttä Historiallisen ajan asuinpaikka		MH-tunnus: 153114	
Kohdetyyppi:	Asuinpaikat; kentät, kotasijat	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Historiallinen	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamisvuosi:	-	Kunta:	Enontekiö
Lukumäärä:	4 (kotasijojen määrä)	Tarkastus:	S. Viljanmaa 17.8.2012
Koordinaattiselitys:	Kotasija 1:n keskeltä	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7686596, Y 3278801, Z 573 m mpy	Löydöt:	-
Taustatiedot			
Andreankenttä esiintyy karttanimenä Halti-Kilpisjärvi 1:50000 ulkoilukartassa Ánnjaloanjin eteläpuoleisen pahdan ja Vancajávrin välillä, Andreajohkan varrella. Tarkempia tietoja paikannimen alkuperästä ei alueen kulttuuriperintöinventointia suoritettaessa ollut käytettävissä.			
Ympäristön kuvaus			
Kohde sijaitsee Vancajávrin rannasta noin 0,3 km pohjoiseen päin, loivasti kohti etelää viettävällä Ánnjaloanjin alarinteellä, välittömästi Andreajohkan länsipuolella. Alue on moreenipohjaista ja avointa, kasvillisuudeltaan enimmäkseen heinikkoista; heinistä alueen valtalajina kasvaa metsälauhaa, ja heinien ohella kohteen keskeisissä osissa esiintyy muun muassa kissankelloa, maitohorsmaa, siankärsämöä, kultapiiskua, syysmaitiaista, metsäkurjenpolvea ja kissankäpälää. Varpukasveista heinikon seassa kasvaa lähinnä puolukkaa ja variksenmarjaa. Andreajohkan varrella kasvaa tiheää pajupensaikkaa, muilta osin kohdetta ympäröivä alue on harvahkoa tunturi-koivikkoa, jonka aluskasvillisuutta hallitsevat heinäkasvit ja sammalet.			
Kohteen kuvaus			
Kohde on heinikkoinen asuinkenttä, jota halkovat Andreajohkan vanhat tulvauomat. Kentällä sijaitsee useita kotasijoja sekä ainakin yksi suorakaiteen muotoinen liesilatamus. Kotasijat erottuvat halkaisijoiltaan noin 4,0 – 6,0 m kokoisina tasanteina, joita yleensä ympäröi matala, loivapiirteinen maavalli ja/tai kotalouteiden mahdollisten painokivien muodostama harvahko kehä. Kotasija 1 dokumentoitiin varsin yksityiskohtaisesti, muiden kotasijojen osalta kirjattiin lähinnä niiden sijainti ja maaperään kajoamatta tehtävissä olleet havainnot. Rakenteet myös valokuvattiin. Suorakaiteen muotoinen liesilatamus sijaitsee kohteen länsiosassa, kotasijojen 2 ja 4 välillä.			
Kohteesta dokumentoitujen rakenteiden koordinaatit ja tarkempi kuvaus:			
Kotasija 1			
X 7686596 / Y 3278801			
Pyöreä, halkaisijaltaan noin viisimetrinen tasanne, jota ympäröi noin metrin levyinen ja 10 cm korkea loivapiirteinen maavalli. Paikalla sijainneen asumuksen oviaukko vaikuttaa suuntautuneen kohti etelälounasta, jolla suunnalla vallissa on noin metrin levyinen aukko. Kotasijan kaakkoispuolella on mahdollisesti kotasijalta pois kangettuja miehennostannaisia kiviä, ja kotasijan reunoilla muutamia kookkaampia maakiviä. Keskellä kotasijaa on halkaisijaltaan noin metrin kokoinen, vain reunoiltaan kivetty tulisija, jonka alue on noin 10 cm muuta lattia-alaa ylempänä.			

Liesikivet eivät näy maanpinnalle vaan ovat kokonaan pintaturpeen peittämät, mutta lapiolla tunnustellen niiden halkaisijoiden arvioitiin vaihtelevan välillä 20 cm – 30 cm. Tulisijan keskelle tehdystä lapionpistosta todettiin noin viiden senttimetrin paksuisen pintaturpeen alla noin viiden senttimetrin paksuinen tuhkan ja hiilten sekainen kerros, jonka alla on puhtaalta vaikuttava moreenimaa. Kotasijan kohdalla kasvaa runsaasti maitohorsmaa ja siankärsämöä.

Kotasija 2

X 7686559 / Y 3278787

Kotasijan halkaisija on noin neljä metriä, ja sitä ympäröi noin metrin levyinen ja 10 cm korkea loivapiirteinen maavalli. Vallissa tuntuu pintaturpeen peittäminä muutamia kiviä, joiden halkaisijat vaihtelevat noin välillä 20 cm – 30 cm. Oviaukon suunta tai tulisijan kohta eivät selvinneet.

Kotasija 3

X 7686615 / Y 3278808

Kotasijan halkaisija on noin kuusi metriä, ja sen ympärillä on harvan kehämäisesti muutamia kiviä, halkaisijoiltaan noin 30 cm – 40 cm. Kotasijalla kasvaa runsaasti siankärsämöä, selvästi enemmän kuin kotasijan ympäristössä. Oviaukon suunta tai tulisijan kohta eivät selvinneet.

Kotasija 4

X 7686626 / Y 3278767

Tasanne, jonka halkaisija on noin viisi metriä, mutta jonka reunoilla ei juurikaan ole kiviä tai selvästi erottuvaa maavallia. Kotasijan keskellä on kuitenkin liesikiveys, joka erottuu maanpinnalle matalana, halkaisijaltaan noin metrin kokoisena kohoumana ja tuntuu lapiolla tunnustellen pintaturpeen läpi.

Suorakaiteen muotoinen liesilatamus

Latomuksen tarkka sijainti jäi kohdetta dokumentoitaessa kirjaamatta. Se sijaitsee kuitenkin kohteen länsiosassa, kotasijojen 2 ja 4 välisellä alueella, ja erottuu selvästi maanpinnalle. Latamus on vain reunoiltaan kivetty, pohjois-eteläsuuntainen, kooltaan noin 110 cm x 75 cm. Liesikivien halkaisijat vaihtelevat välillä 15 cm – 20 cm, ja niiden yläpinnat ovat enimmillään noin viisi senttimetriä koholla ympäristöstään. Tulisijan keskelle tehdystä lapionpistosta todettiin noin kolmen senttimetrin paksuisen pintaturpeen alla noin neljän senttimetrin paksuinen hiilten ja noen sekainen maakerros, jonka alla on puhtaalta vaikuttava moreenimaa.

Kohteen rajaus

Kohde rajautuu avoimelle, ympäristöönsä heinikkoisemmalle, halkaisijaltaan noin satametriselle, loivasti kohti etelää viettävälle alueelle, joka sijaitsee Andreajohkan länsipuolella. Kaikki kohteen kotasijat sijaitsevat kyseisen alueen sisällä.

Tulkinta

Edellä kuvailtu kohde on historialliselle ajalle ajoittuva asuinpaikka. Paikalla on sijainnut useita kotasijoja, joita on todennäköisesti käytetty samanaikaisesti. Asuinpaikan käyttöaikaa on kohteen dokumentoinnin yhteydessä tehtyjen havaintojen perusteella vaikea tarkasti määrittää, mutta ilmeisesti paikan käyttö on päättynyt viimeistään 1900-luvun alkupuolella, mahdollisesti jo 1800-luvulla. Kohde on hyvin säilynyt, ja se on kokonaisuudessaan luokiteltava kiinteäksi muinaisjäännökseksi. Kohteen säilymiseen nykytilassaan ei vaikuta kohdistuvan merkittäviä uhkia.

**Viranomais-
rekisterinro:**

Kunto: Hyvä

Arvotus:

Mj-luokka II

Kartta 13. Andreankenttä. Historiallisen ajan asuinpaikka.
 ©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kartta 14. Andreankenttä. Historiallisen ajan asuinpaikka.
 ©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kuva 22. Andreankenttä. Kotasija 1. Taustalla oikealla Megonvárri. Kuvattu koillisesta.

Kuva 23. Andreankenttä. Kotasija 2. Kuvattu pohjoiskoillisesta.

Kuva 24. Andreankenttä. Kotasija 3. Kuvattu koillisesta.

Kuva 25. Andreankenttä. Kotasija 4. Taustalla oikealla Megonvári. Kuvattu koillisesta.

Kuva 26. Andreankenttä. Suorakaiteen muotoinen liesilatomus. Kuvattu pohjoisesta.

5.2.2 Bierfejavrin luusua

Bierfejavrin luusua Historiallisen ajan asuinpaikka		MH-tunnus: 153115	
Kohdetyyppi:	Asuinpaikat; liesilatomukset ja kotasijat	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Historiallinen	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamivuosi:	-	Kunta:	Enontekiö
Lukumäärä:	6 (alakohteiden lukumäärä)	Tarkastus:	S. Viljanmaa 18.8.2012
Koordinaattiselitys:	Permukkaliesi 3:n keskeltä	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7687316, Y 3271251, Z 731 m mpy	Löydöt:	-
Taustatiedot			
Kohteen rakenteet on löytänyt Petri Halinen liikkueessaan alueella vuosina 2009 ja 2011. Kohde paikallistettiin häneltä saatujen koordinaattien perusteella.			
Ympäristön kuvaus			
Kohde sijaitsee Bierfejavrin luusuasta alle sadan metrin etäisyydellä, Bierfejohkan molemmin puolin, ylimpänä sijaitsevilta osiltaankin alle kaksi metriä järven pintaa korkeammalla. Alue on moreenipohjaista avointa tunturipaljakkaa, loivasti kumpuilevaa ja melko kivikkoista. Kasvillisuutta alueella hallitsevat vaivaiskoivut, variksenmarja, juolukka ja puolukka sekä heinäkasvit, sammalet ja jäkälät.			
Kohteen kuvaus			
Kohde on todennäköisesti lähinnä historialliselle ajalle ajoittuva, luonteeltaan pesäkkeinen, mahdollisesti moniperiodinen asuinpaikka. Osa asuinpaikalta dokumentoiduista rakenteista voi olla retkeilijöidenkin kasaamia. Bierfejohkan länsipuolella sijaitsee kolme umpeenkasvanutta permukkaliettä sekä Halisen mahdolliseksi kotasijaksi tulkitsema painanne. Joen itäpuolella ovat ilmeisen nuori telttarinki sekä rakkakivikkoon raivattu tasanne, jonka ikää tai käyttötarkoitusta on vaikea määrittellä.			
Kohteesta dokumentoitujen rakenteiden koordinaatit ja tarkempi kuvaus:			
Permukkaliesi 1			
X 7686304 / Y 3271191			
Tulisija sijaitsee Bierfejohkaan laskevan puron pohjoisimmasta tulvauomasta noin viisi metriä pohjoiseen päin. Tulisija on jokseenkin maantasainen, suorakaiteen muotoinen, vain reunoiltaan kivetty, pohjoiskoillis-etelälounaissauntainen ja kooltaan noin 1,0 m x 0,9 m. Se on ladottu laattamaisista kivistä, joiden halkaisijat vaihtelevat välillä 20 cm – 60 cm. Kookkain kivi on pitkänomainen ja sijaitsee tulisijan itäkaakkoisreunalla. Petri Halisen tiedonannon mukaan kyseessä on permukkaliesi, mutta permukoita ei kohdetta tarkastettassa havaittu. Kahden metrin etäisyydellä tulisijasta on harvan kehämäisesti muutamia halkaisijoiltaan noin 20 cm – 30 cm kokoisia kiviä, ilmeisesti kotalouteiden painokiviä. Samassa kehässä on myös kookkaampi maakivi. Tulisijan keskelle tehdystä lapionpistosta todettiin noin kolmen senttimetrin paksuisen pintaturpeen alla noin kahden senttimetrin paksuinen tuhkerkerros, jonka seassa on palaneiden luiden kappaleita. Luut vaikuttivat olevan peräisin kookkaasta tai keskikokoisesta nisäkkästä. Tuhkan alla on hiiltyneenä paikan alkuperäinen pintaturve ja sen alla kivinen moreenimaa.			

Permukkaliesi 2

X 7687300 / Y 3271215

Tulisija sijaitsee Bierfejojhaan laskevan puron pohjoisimmasta tulvauomasta noin viisi metriä pohjoiseen päin, noin 25 m permukkaliesi 1:stä itään. Tulisija on suorakaiteen muotoinen ja itä-länsisuuntainen, kooltaan noin 1,2 m x 1,0 m. Vain tulisijan itä- ja länsipäädtyt ovat kivetyt, kivien halkaisijat vaihtelevat välillä 20 cm – 35 cm, ja niiden yläpinnat ovat koholla ympäristöstään noin viisi senttimetriä. Permukat suuntautuvat tulisijan itäpäädyistä kohti itää. Niiden pituus on noin kaksi metriä, ja ne muodostavat noin metrin levyisen eteiskiveyksen, jonka keskiosa on enimmäkseen kiveämätön. Permukat on ladottu kookkaista, muodoltaan pitkänomaisista kivistä, joiden koko vaihtelee välillä 40 cm – 60 cm x 20 cm – 30 cm, ja joiden yläpinnat ovat koholla ympäristöstään noin 5 cm – 10 cm. Tulisijasta noin 2,5 m päässä on harvan kehämäisesti halkaisijaltaan noin 20 cm – 30 cm kokoisia kiviä, ilmeisesti kotalouteiden painokiviä. Tulisijan keskelle tehdystä lapionpistosta todettiin noin kahden senttimetrin paksuisen pintaturpeen alla noin viiden senttimetrin paksuinen kerros tuhkaa, jonka seassa on palaneiden luiden kappaleita. Luut vaikuttivat olevan peräisin kookkaasta tai keskikokoisesta nisäkkästä. Tuhkan alla on noin kahden senttimetrin paksuinen hiilen ja noen sekainen kerros, ja sen alla kivinen moreenimaa.

Permukkaliesi 3

X 7687316 / Y 3271251

Tulisija sijaitsee lähellä Bierfejavrin eteläpäässä olevan poukaman pohjukkaa, permukkaliesi 2:sta noin 40 m itäkoilliseen päin. Tulisija on suorakaiteen muotoinen, itä-länsisuuntainen, vain reunoiltaan kivetty, kooltaan noin 0,9 m x 0,7 m. Se on kasattu kivistä, joiden halkaisijat vaihtelevat välillä 20 cm – 40 cm, ja joiden yläpinnat ovat lähes maantasaiset, enimmillään noin viisi senttimetriä koholla ympäristöstään. Permukat suuntautuvat tulisijan itäpäädyistä päistä kohti itää, ja niihin käytetyt kivet ovat vastaavan kokoisia kuin tulisijan kehäkiveyksessä käytetyt. Permukoiden pituus on noin 1,2 m. Myös permukoiden kivien yläpinnat ovat miltei maantasaiset. Sekä tulisijan kehäkiveyksestä että permukoista on kangettu pois muutamia kiviä, jotka on ilmeisesti käytetty permukkaliedestä noin kymmenen metriä luoteeseen päin sijaitsevan, melko vähän aikaa sitten kasatulta vaikuttavan, ilmeisesti retkeilijöiden rakentaman nuotiopaikan kiveyksessä. Permukkaliesi 3 on siis melko pahoin vaurioitunut, vaikka lieden alkuperäinen rakenne onkin vielä varsin hyvin hahmotettavissa. Tulisijan keskelle tehdystä lapionpistosta todettiin noin kahden senttimetrin paksuisen pintaturpeen alla noin kolmen senttimetrin paksuinen kerros hiiltä, jonka olla on kivinen moreenimaa.

Mahdollinen kotasija

X 7687302 / Y 3271296

Mahdolliseksi kotasijaksi aiemmin tulkittu pyöreä painanne sijaitsee lähellä Bierfejohkan länsirantaa. Painanteen halkaisija on noin viisi metriä ja syvyys noin 0,3 m. Painanteen länsireunalla on hyvin heikosti erottuva valli. Painanteen keskelle tehtiin lapionpisto, jotta selviäisi, onko painanteessa sijainnut tulisija. Lapionpistosta ei kuitenkaan havaittu lainkaan jälkiä tulenpidosta, vaan heti pintaturpeen alla oli vastassa kivinen moreenimaa. Painanne todettiin todennäköisimmin luonnonmuodostumaksi. Painanteen kasvillisuus ei poikkea ympäristöstään.

Rakkakivikkoon raivattu tasanne

X 7687341 / Y 3271339

Rakkakivikkoon raivattu tasanne sijaitsee Bierfejohkan itäpuolella, järven rannasta noin 50 m etäisyydellä, loivan moreeniharjanteen länsiluoteisreunalla. Kivikkoon on raivattu pyöreä tasanne, jonka pohjataso on noin puoli metriä tasannetta ympäröivää maastoa syvemmillä. Tasanteen halkaisija on noin neljä metriä, ja tasanteen ympärillä sijaitsee hajanaisen vallimaisesti kiviä.

Tasannetta ympäröivän vallimaisen rakenteen kivien halkaisijat vaihtelevat enimmäkseen välillä 15 cm – 60 cm. Tasanteen pohja, jolla kasvaa heinäkasveja, variksenmarjaa sekä sammalia ja jäkäliä, koostuu enimmäkseen kivistä, joiden halkaisijat ovat alle 10 cm. Jälkiä tulisijasta tai muita tasanteen iästä tai käyttötarkoituksesta lisävihjeitä antavia rakenteita tai löytöjä ei havaittu.

Telttarinki

X 7687311 / Y 3271356

Rakenne, jonka Petri Halinen on määritellyt telttaringiksi, on halkaisijaltaan noin nelimetrinen kivikehä, joka koostuu halkaisijoiltaan 15 cm – 50 cm kokoisista kivistä. Kivikehä sijaitsee noin 35 m edellä kuvaillusta rakkakivikkoon raivatusta tasanteesta eteläkaakkoon päin. Kivikehässä on enimmillään kaksi kivikertaa, ja kivien yläpinnat ovat hyvin jäkälöityneet. Osana kivikehää on myös kookkaampi maakivi. Kehän sisäpuoli on melko tasainen ja vähäkivinen. Jälkiä tulenpidosta ei kivikehän alueelta todettu, ei myöskään mitään rakenteen ikää selvittäviä löytöjä. Kehän sisällä kasvillisuutta hallitsevat variksenmarja sekä jäkälät ja sammalet.

Kohteen rajaus

Kohde rajautuu noin sadan metrin säteelle Bierfejavrin luusuasta, mutta on luonteeltaan pesäkkeinen. Kohteen keskeisintä osaa ovat kolmen permukkalieden lähiympäristöt kohteen länsiosassa. Enemmistö asuinpaikalla tapahtuneesta toiminnasta on todennäköisesti kohdistunut kyseisten liesien ja niiden paikoilla todennäköisesti sijainneiden asumusten läheisyyteen, alueelle, jonka pituus itä-länsisuuntaisesti on noin 70 m ja leveys pohjois-eteläsuuntaisesti noin 20 m. Mahdollinen kotasija, telttarinki ja rakkakivikkoon raivattu tasanne ovat luonteeltaan pistemäisiä rakenteita, joista kukin rajoittuu halkaisijaltaan enimmillään noin kuusimetriselle alueelle.

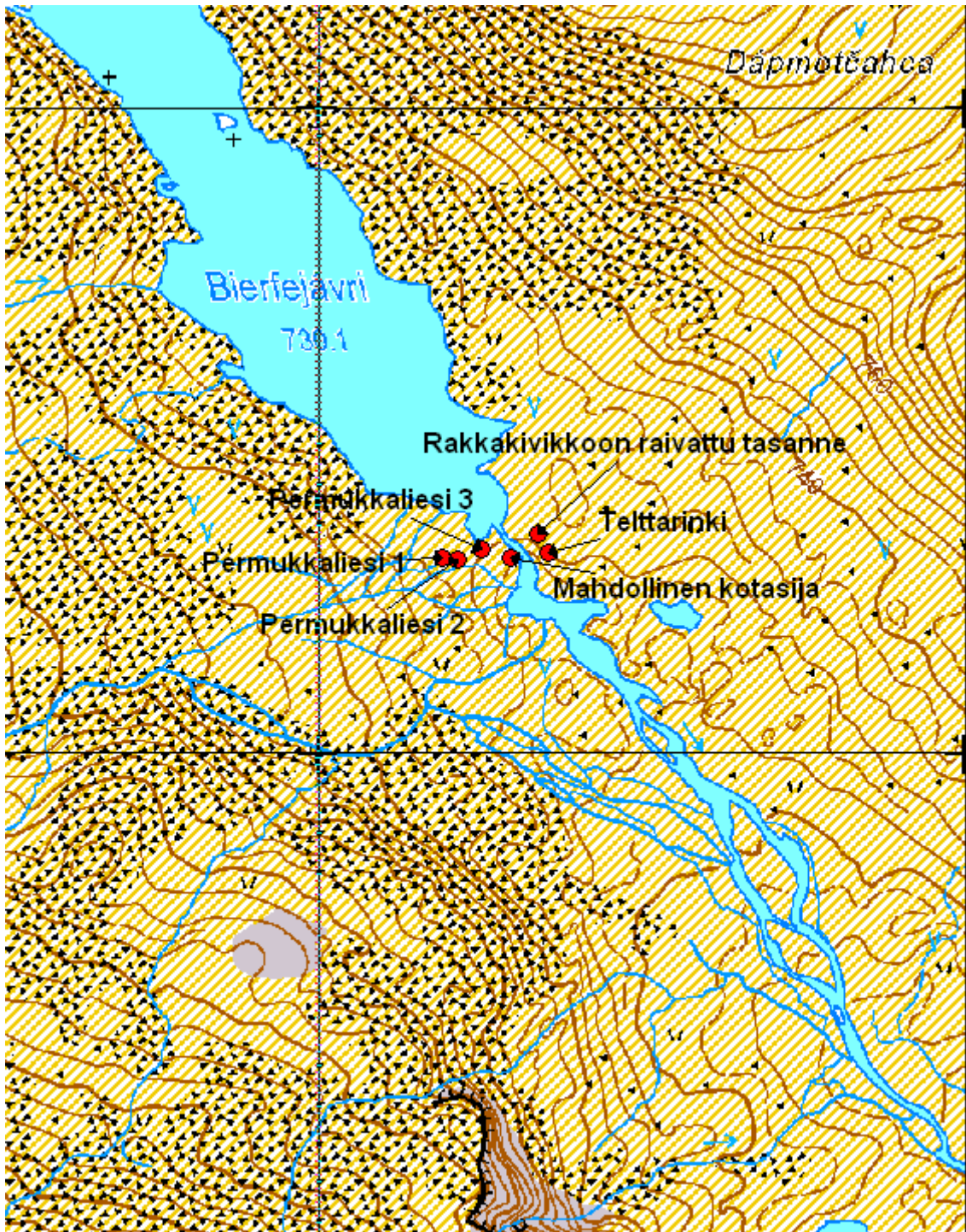
Tulkinta

Kohde on mahdollisesti moniperiodinen asuinpaikka, jonka rakenteet vaikuttavat ajoittuvan lähinnä historialliselle ajalle. Kohteesta dokumentoitujen permukkaliesien voimakkaat tulenpidon jäljet, selvät tuhakerrokset ja palaneet luut osoittavat, että liesien käyttö on ollut kohtalaisen pitkäkestoista. Mahdollisesti paikalla on sijainnut vuosittain käytetty sesonkiasuinpaikka, ja on todennäköistä, että samanaikaisesti Bierfejavrin luusuassa on ollut käytössä kaksi tai kolmekin kevytrakenteista kotamaista asumusta. Aiemmin mahdolliseksi kotasijaksi tulkittu painanne vaikuttaa siihen tehdystä lapionpistosta saatujen havaintojen perusteella luonnonmuodostumalta, ja joen itäpuolen telttarinki voi olla retkeilijöidenkin kasaama. Rakkakivikkoon raivattu tasanne puolestaan on vaikeasti tulkittava ilmiö, eikä sen käyttötarkoitus kohteen tarkastuksen yhteydessä selvinnyt. Petri Halisen mukaan kyseessä voi olla purnu tai uhririnki, mutta hän toteaa myös, ettei tasanteen täsmällistä funktiota voida määrittää (P. Halinen, henkilökohtainen tiedonanto, sähköposti 17.10.2012). Ainakin permukkaliedet ja rakkakivikkoon raivattu tasanne ovat luokiteltavissa kiinteiksi muinaisjännöksiksi. Kohteen alueella leiriytyy ilmeisesti varsin usein retkeilijöitä ja kalastajia, mikä jossain määrin uhkaa erityisesti permukkaliesien säilymistä, koska niitä voidaan alkaa käyttämään uudelleen tulisijoina ja niistä saatetaan edelleen poistaa kiviä uusien nuotiopaikkojen rakenteluun tai majoitteiden liepeitten painokiviksi.

**Viranomais-
rekisterinro:**

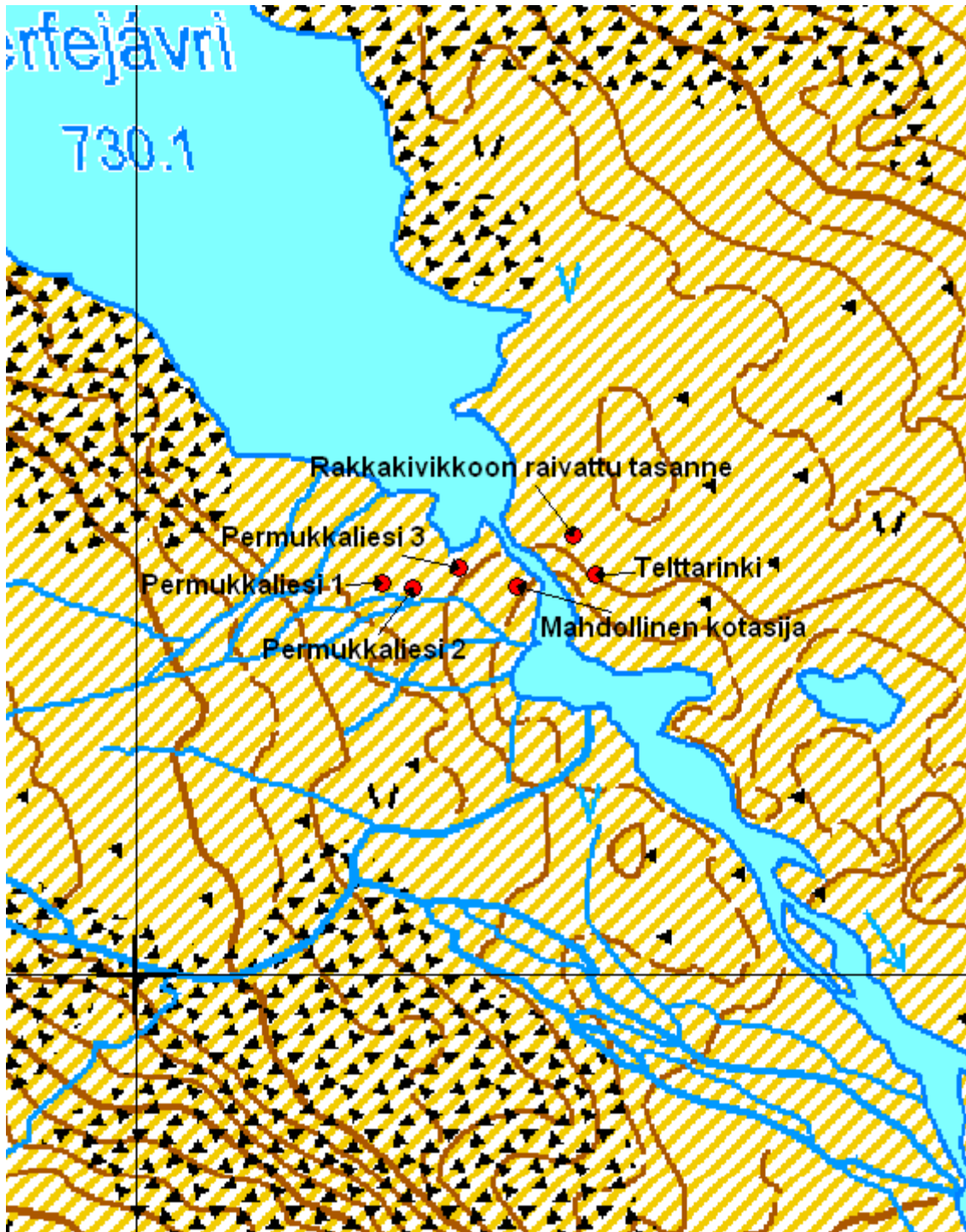
Kunto: Hyvä

Arvotus: Mj-luokka II

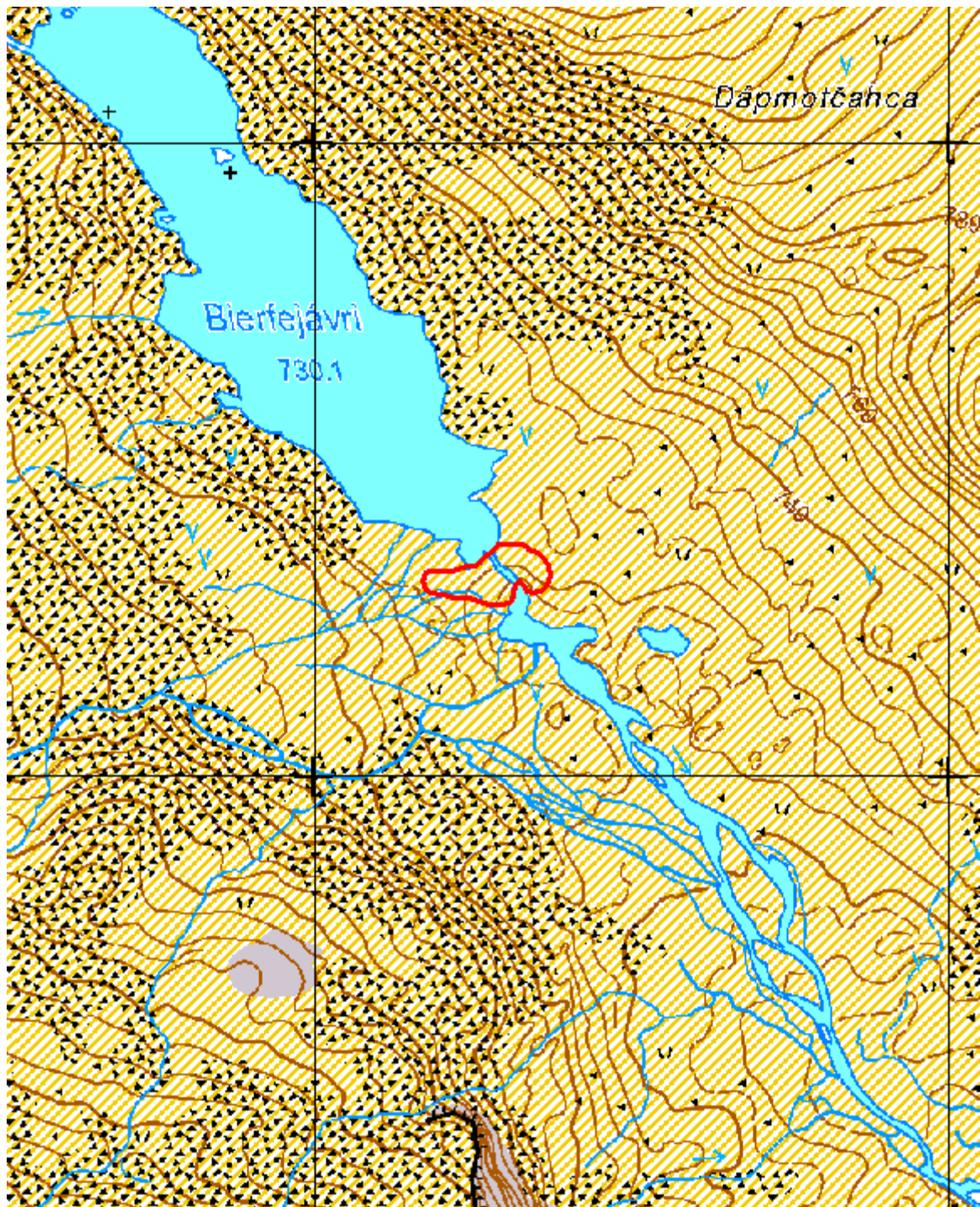

Kartta 15. Bierfejavrin luusua. Historiallisen ajan asuinpaikka.
 ©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kartta 16. Bierfejavrin luusua. Historiallisen ajan asuinpaikka.
 ©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kartta 17. Bierfejavrin luusua. Historiallisen ajan asuinpaikka.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kuva 27. Bierfejávrin luusua. Permukkaliesi 1. Kuvattu etelästä.

Kuva 28. Bierfejávrin luusua. Permukkaliesi 2 ja liettä ympäröivä kotasija. Kuvattu luoteesta.

Kuva 29. Bierfejavrin luusua. Permukkaliesi 2. Kuvattu luoteesta.

Kuva 30. Bierfejavrin luusua. Permukkaliesi 3. Kuvattu lännestä.

Kuva 31. Bierfejávrin luusua. Mahdollinen kotasija. Kuvattu itäkaakosta.

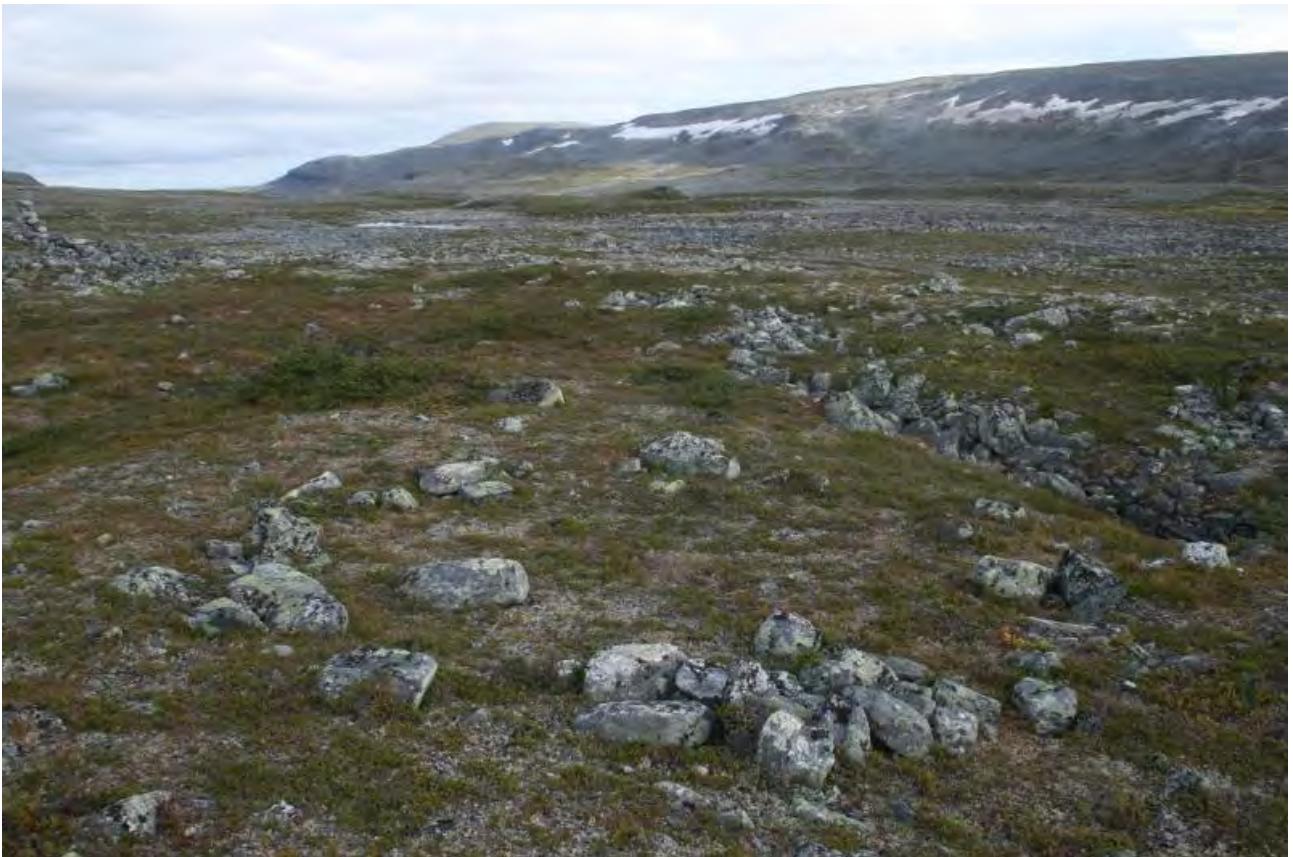

Kuva 32. Bierfejávrin luusua. Mahdollinen kotasija. Kuvattu lännestä.

Kuva 33. Bierfejávrin luusua. Kivirakkaan raivattu tasanne. Kuvattu länsiluoteesta.

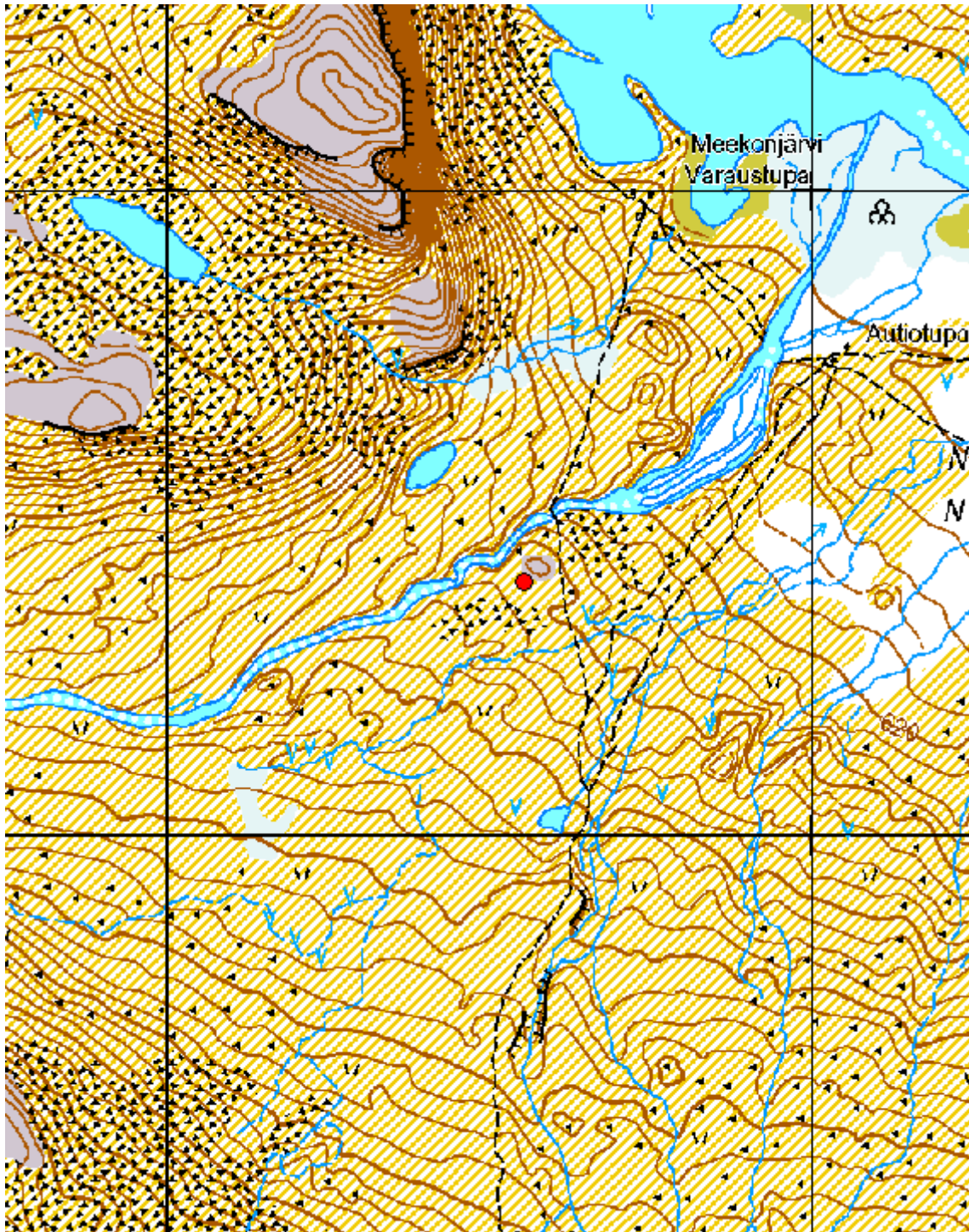

Kuva 34. Bierfejávrin luusua. Telttarinki. Kuvattu luoteesta.

5.2.3 Bierfejojha 1

Bierfejojha 1 Permukkaliesi		MH-tunnus: 153116	
Kohdetyyppi:	Asuinpaikat; liesilatomukset	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Historiallinen	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamisvuosi:	-	Kunta:	Enontekiö
Lukumäärä:	1	Tarkastus:	S. Viljanmaa 18.8.2012
Koordinaattiselitys:	Permukkalieden keskeltä	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7685392, Y 3275552, Z 643 m mpy	Löydöt:	-
<i>Ympäristön kuvaus</i>			
<p>Kohde sijaitsee noin 40 m Bierfejojhasta kaakkoon päin, moreenipohjaisella tasanteella, jolla on runsaasti jälkiä retkeilijöiden toistuvista leiriytymisistä. Kalottireitti kulkee kohteen itäpuolitse noin 60 m etäisyydellä. Kasvillisuutta alueella hallitsevat vaivaiskoivut, variksenmarja, jäkälät ja sammalet sekä heinäkasvit.</p>			
<i>Kohteen kuvaus</i>			
<p>Kohde on pyöreä permukkaliesi, halkaisijaltaan noin 0,7 m. Liesi on maantasainen ja ainoastaan reunoiltaan kivetty. Lieden kivien halkaisijat vaihtelevat välillä 15 cm – 20 cm. Permukat ovat noin 1,3 m mittaiset ja suuntautuvat kohti kaakkoa. Permukoiden väliin rajautuu sektorin muotoinen alue, ja niiden tulisijasta kauempana olevat päät ovat noin metrin etäisyydellä toisistaan. Permukoiden kivet ovat hieman varsinaisen lieden kiviä kookkaampia, niiden halkaisijat vaihtelevat välillä 20 cm - 35 cm, ja niiden yläpinnat ovat koholla ympäröivästä maanpinnasta noin 10 cm – 15 cm. Liesikiveyksen sisäpuolella heinäkasveja kasvaa jonkin verran runsammin kuin lieden ympäristössä, mutta muuten kohteen kasvillisuus vastaa lähiympäristön kasvillisuutta. Lieden keskelle tehtiin lapionpisto, josta todettiin runsaasti hiiliä noin viiden senttimetrin paksuisen pintaturpeen alta.</p>			
<i>Kohteen rajaus</i>			
<p>Kyseessä on pistemäinen kohde, joka rajautuu permukkalieden välittömään lähiympäristöön.</p>			
<i>Tulkinta</i>			
<p>Kyseessä on historialliselle ajalle ajoittuva kevytrakenteisen kotamaisen asumuksen tulisija, joka on luokiteltavissa kiinteäksi muinaisjäännökseksi. Kodan oviaukko on ollut kohti kaakkoa. Paikka on kohtalaisen suojainen ja leiriytymispaikaksi houkutteleva, ja todennäköisesti paikalla on leiriydytty toistuvasti satojen vuosien aikana. Paikalla tapahtunut toiminta on todennäköisesti ollut varsin väliaikaista ja kausittaista, ja leiriytymiset jatkuvat edelleen. Alueen retkeilykäyttö voi mahdollisesti uhata permukkalieden säilymistä, koska liesi voi joutua uudelleen käyttöön nykyajan retkeilijöiden nuotiopaikkana.</p>			
Viranomaisrekisterinro:		Kunto:	Hyvä
Arvotus:	Mj-luokka II		

Kartta 18. Bierfejoeka 1. Permuikkaliesi.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kuva 35. Bierfejhoka 1. Permukkaliesi. Kuvattu lounaasta.

Kuva 36. Bierfejhoka 1. Permukkaliesi. Kuvattu luoteesta.

5.2.4 Bierfejojha 4

Bierfejojha 4 Permukkaliesi		MH-tunnus: 153118	
Kohdetyyppi:	Asuinpaikat; liesilatomukset	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Historiallinen	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamisvuosi:	-	Kunta:	Enontekiö
Lukumäärä:	1	Tarkastus:	S. Viljanmaa 18.8.2012
Koordinaattiselitys:	Permukkalieden keskeltä	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7685855, Y 3273242, Z 699 m mpy	Löydöt:	-
Taustatiedot			
Kohteen on löytänyt Petri Halinen vuonna 2011 ja kohde paikallistettiin häneltä saatujen koordinaattitietojen perusteella.			
Ympäristön kuvaus			
Kohde sijaitsee Bierfejojhan eteläpuolella, alavalla, tasaisella, moreenipohjaisella rantaterassilla, noin 30 m etäisyydellä joen rannasta, noin metrin joen pintaa korkeammalla. Alue on avointa paljakkaa, jonka kasvillisuutta hallitsevat vaivaiskoivu- ja pajupensaat, variksenmarja, puolukka, heinät, nurmitatar, torvi-, tina- ja poronjäkälät sekä sammalet.			
Kohteen kuvaus			
Kohde on pyöreä permukkaliesi, halkaisijaltaan noin 1,0 m. Liesi on vain reunoiltaan kivetty, kivien halkaisijat vaihtelevat välillä 20 cm – 35 cm, ja niiden yläpinnat ovat noin 5 cm – 10 cm koholla tulisijaa ympäröivästä maastosta. Tulisijan kiveämätön keskiosa on heinäkasvivalentainen. Permukat, noin 1,3 m mittaiset kivirivit, suuntautuvat liedestä kohti itää, ja niiden rajautuu jää sektorin muotoinen, itäpäästään noin 0,6 m levyinen alue. Permukoiden kivet ovat liesikiviä suurempia, kivien halkaisijat vaihtelevat välillä 30 cm – 50 cm, ja niiden yläpinnat ovat koholla enimmillään noin 20 cm. Permukoiden itäpäiden välillä on pitkänomainen, noin 60 cm mittainen kivi, joka on ilmeisesti toiminut kodan kynnyksenä. Lieden keskelle tehdystä lapionpistosta todettiin noin kolmen senttimetrin paksuisen pintaturpeen alta noin kahden senttimetrin kerros tuhkaa, jonka alla oli noin kahden senttimetrin hiilikerros ja hiilten alla kivinen moreenimaa.			
Kohteen rajaus			
Kyseessä on pistemäinen kohde, joka rajautuu permukkalieden välittömään lähiympäristöön.			
Tulkinta			
Kyseessä on historialliselle ajalle ajoittuva kevytrakenteisen kotamaisen asumuksen tulisija, joka on luokiteltavissa kiinteäksi muinaisjäännökseksi. Kodan oviaukko on ollut kohti itää. Tulisijasta todetun kohtalaisen paksun tuhkerakroksen perusteella paikalla on asuttu joko melko pitkäkestoisesti tai useampaan kertaan. Kohteen säilyminen nykytilassaan ei vaikuta uhatulta.			
Viranomaisrekisterinro:		Kunto:	Hyvä
Arvotus:	Mj-luokka II		

Kartta 19. Bierfejojohka 4. Permuikkaliesi.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kuva 37. Bierfejhka 4. Permukkaliesi. Taustalla Čáivárri. Kuvattu lännestä.

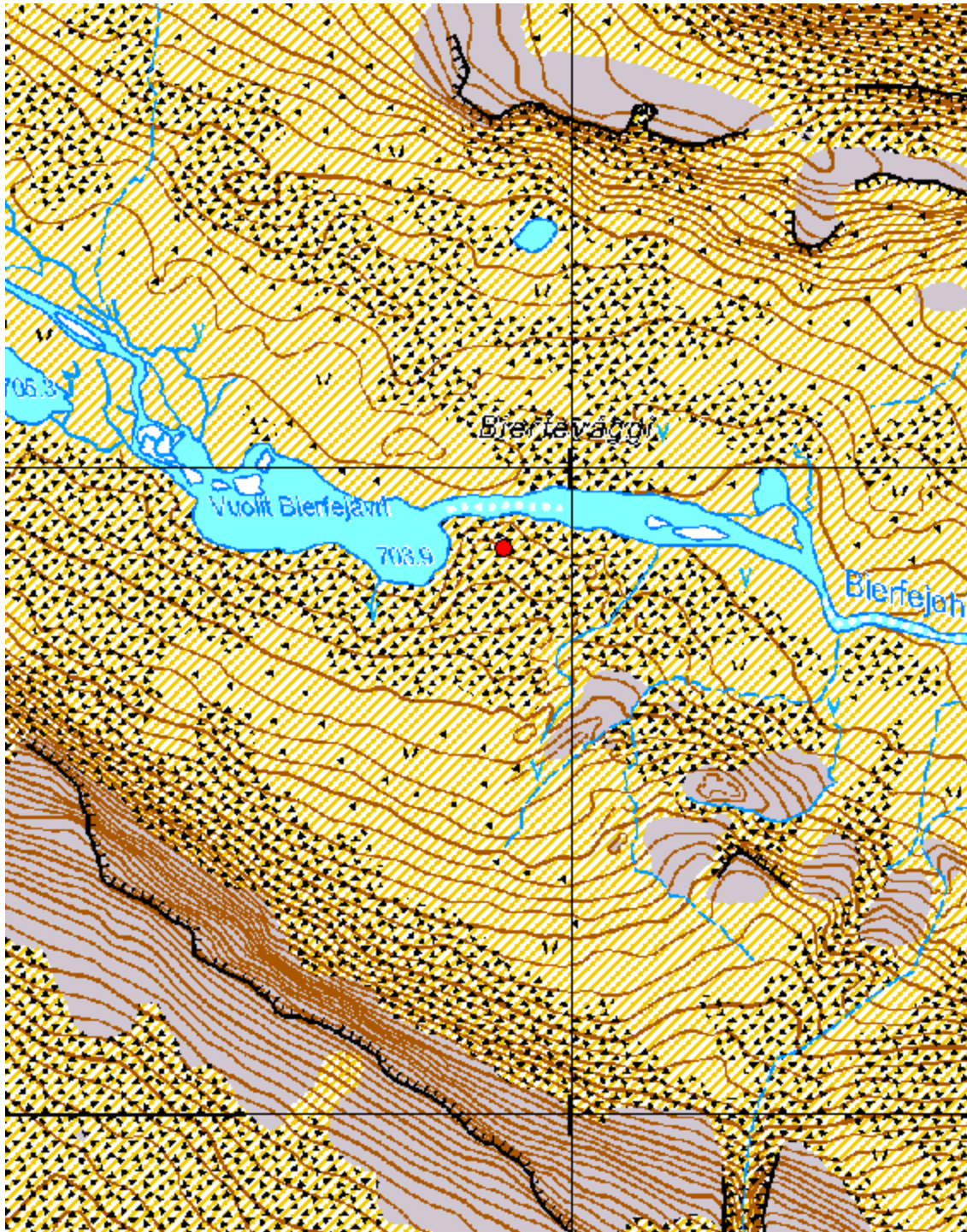

Kuva 38. Bierfejhka 4. Permukkaliesi. Kuvattu lännestä.

5.2.5 Bierfejojha 5

Bierfejojha 5 Kehämäinen kivetty tulisija		MH-tunnus: 153121	
Kohdetyyppi:	Asuinpaikat; liesilatomukset	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Ajoitus epäselvä	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamisvuosi:	-	Kunta:	Enontekiö
Lukumäärä:	1	Tarkastus:	S. Viljanmaa 18.8.2012
Koordinaattiselitys:	Tulisijan keskeltä	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7685875, Y 3272896, Z 710 m mpy	Löydöt:	-
Taustatiedot			
Kohteen on löytänyt Petri Halinen vuonna 2011 ja kohde paikallistettiin häneltä saatujen koordinaattitietojen perusteella.			
Ympäristön kuvaus			
Kohde sijaitsee avoimella paljakalla Bierfejojhan varrella, moreeniharjanteella, noin 50 m päässä joen etelärannasta, halkaisijaltaan noin viisimetrisellä tasanteella. Kasvillisuutta alueella hallitsevat vaivaiskoivut, variksenmarja, puolukka, juolukka, riekonmarja, sielikkö ja jäkälät.			
Kohteen kuvaus			
Kohde on kehämäinen, muodoltaan soikea, itä-länsisuuntainen, umpeenkasvanut, vain reunoiltaan kivetty tulisija. Tulisijan koko on noin 85 cm x 70 cm, ja se on kasattu kivistä, joiden halkaisijat vaihtelevat välillä 15 cm – 30 cm. Muutamia kiviä on myös varsinaisen kehäkiveyksen ulkopuolella tulisijan koillisreunalla. Kivien yläpinnat ovat kauttaaltaan jäkälöityneet ja koholla tulisijaa ympäröivästä maanpinnasta noin 5 cm – 10 cm. Kasvillisuus tulisijan alueella ei poikkea ympäristöstään. Tulisijan keskelle tehdystä lapionpistosta todettiin noin kahden senttimetrin paksuisen pintaturpeen alla hiukan nokea kivisen moreenimaan pinnalla.			
Kohteen rajaus			
Kyseessä on pistemäinen kohde, joka rajoittuu kivetyn tulisijan välittömään lähiympäristöön, halkaisijaltaan noin viisimetriselle tasanteelle, jonka keskellä tulisija sijaitsee.			
Tulkinta			
Kohteesta dokumentoidun tulisijan ikää on vaikea arvioida, mutta yleisolemukseltaan se vaikuttaa melko vanhalta. Kohde on syytä luokitella kiinteäksi muinaisjäännökseksi. Tulisijan ympärillä on voinut sijaita kevytrakenteinen kotamainen asutus. Koska tulisijan keskelle tehdystä lapionpistosta todetut jäljet tulenpidosta olivat vähäisiä, on ilmeistä, että paikalla on asuttu vain lyhyen aikaa. Mahdollisesti kyseessä on vain kertaluonteisesti käytetyn leiripaikan jäännös. Kohteen säilyminen nykytilassaan ei vaikuta uhatulta.			
Viranomaisrekisterinro:		Kunto:	Hyvä
Arvotus:	Mj-luokka II		

Kartta 20. Bierfejojohka 5. Kehämäinen kivetty tulisija.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kuva 39. Bierfejhoka 5. Kehämäinen kivetty tulisija. Kuvattu idästä.

Kuva 40. Bierfejhoka 5. Kehämäinen kivetty tulisija. Kuvattu idästä.

5.2.6. Bierfejohka 6

Bierfejohka 6 Kehämäisiä kivettyjä tulisijoja		MH-tunnus: 153447-51	
Kohdetyyppi:	Asuinpaikat; liesilatomukset	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Ajoitus epäselvä	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamisvuosi:	-	Kunta:	Enontekiö
Lukumäärä:	6	Tarkastus:	S. Viljanmaa 18.8.2012
Koordinaattiselitys:	Kehämäisen kivetyn tulisijan numero 3 keskeltä	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7686539, Y 3272002, Z 713 m mpy	Löydöt:	-
Taustatiedot			
Kohteesta dokumentoiduista tulisijoista kaikki muut paitsi kehämäiset kivettyt tulisijat 3 ja 4 on löytänyt vuonna 2011 Petri Halinen, ja ne paikallistettiin häneltä saatujen koordinaattitietojen perusteella. Edellä mainitut kaksi tulisijaa löydettiin kohdetta tarkastettaessa vuonna 2012.			
Ympäristön kuvaus			
Kohde sijaitsee Bierfejohkan koillispuolella, noin 50 m – 100 m etäisyydellä joesta, loivasti kohti jokea viettävällä rinteellä ja rinteiden tasanteilla, joihin suuntaa seurailevan mönkijäuran varrella, noin 400 m matkalla. Alue on avointa, moreenipohjaista, karua tunturipaljakkaa, jonka kasvillisuutta hallitsevat vaivaiskoivut, variksenmarja, juolukka, puolukka ja tina- torvi- ja poronjäkälet sekä sammalet.			
Kohteen kuvaus			
Kohde muodostuu kuudesta kehämäisestä kivetystä tulisijasta. Tulisijat ovat vain reunoiltaan kivettyjä ja umpeenkasvaneita. Tulisijoista yksi on suorakaiteen muotoinen liesilatomus ja yksi muodoltaan epämääräinen. Neljä muuta tulisijaa ovat pyöreitä. Kasvillisuus tulisijojen kohdilla ei poikkea ympäristöstään.			
Kohteen tulisijojen koordinaatit ja tarkempi kuvaus, tulisijat luoteesta kaakkoon päin:			
Kehämäinen kivetty tulisija 1			
X 7686830 / Y 3271804			
Muodoltaan pyöreä tulisija, joka sijaitsee tasanteella, noin 60 m päässä Bierfejohkan rannasta. Tulisijan halkaisija on noin 0,7 m, ja se on kasattu kuudesta kivistä, joiden halkaisijat vaihtelevat välillä 20 cm – 30 cm. Kivet eivät yllä mineraalimaan saakka, vaan ovat pintaturpeen päällä. Kivien yläpinnat ovat kohtalaisesti jäkälöityneet ja noin 10 cm – 15 cm koholla ympäristöstään. Tulisijan keskelle tehdystä lapionpistosta todettiin noin kahden senttimetrin paksuisen pintaturpeen alla hiukan nokea kivisen moreenimaan pinnalla.			
Epämääräisen muotoinen tulisija			
X 7686693 / Y 3271892			
Tulisija sijaitsee noin sadan metrin päässä Bierfejohkan rannasta, ja se on kasattu halkaisijaltaan noin 90 cm kokoisen maakiven pohjoispuolelle. Maakiven yläpinta on koholla ympäristöstään noin 25 cm. Tulisija on muodoltaan suorakaidetta lähentyvä, pohjois-eteläsuuntainen, kooltaan noin 1,0 m x 0,8 m. Tulisijan kivien yläpinnat ovat koholla ympäristöstään noin 5 cm – 10 cm.			

Kivien halkaisijat vaihtelevat välillä 20 cm – 30 cm ja tulisijan vierellä on myös muutamia irrallisia, kivikehään kuulumattomia kiviä. Tulisijan keskelle tehdystä lapionpistosta todettiin noin yhden senttimetrin paksuisen pintaturpeen alla hiukan nokea kivisen moreenimaan pinnalla.

Kehämäinen kivetty tulisija 2

X 7686578 / Y 3271957

Tulisija sijaitsee noin sadan metrin päässä Bierfejothan rannasta, ja se on kasattu halkaisijaltaan noin 70 cm kokoisen maakiven koillispuolelle. Maakiven yläpinta on koholla ympäristöstään noin 20 cm. Tulisijan muoto on neliötä lähentyvä koillis-lounaissauntainen puolisuunnikas, kooltaan noin 1,2 m x 1,0 m. Liesikivien yläpinnat ovat koholla ympäristöstään noin kymmenen senttimetriä, ja niiden halkaisijat vaihtelevat välillä 20 cm – 40 cm. Kehäkiveyksen luoteispuolella, tulisijan vieressä, on yksittäinen kehäkiveykseen kuulumaton kivi. Tulisijan keskelle tehdystä lapionpistosta todettiin noin kahden senttimetrin paksuisen pintaturpeen alla kivinen moreenimaa. Mitään jälkiä tulenpidosta ei lapionpistossa havaittu.

Kehämäinen kivetty tulisija 3

X 7686539 / Y 3272002

Tulisija sijaitsee noin sadan metrin päässä Bierfejothan rannasta, ja sen halkaisija on noin 0,7 m. Pyöreän kehäkiveyksen kivien halkaisijat vaihtelevat välillä 15 cm – 20 cm, ja niiden yläpinnat ovat enimmillään noin viisi senttimetriä koholla ympäristöstään. Tulisijan keskelle tehdystä lapionpistosta todettiin noin viiden senttimetrin paksuisen pintaturpeen alla noin neljän senttimetrin paksuinen kerros tuhkaa, jonka alla oli hiiltyneenä paikan alkuperäinen pintaturve ja sen alla kivinen moreenimaa.

Suorakaiteen muotoinen liesilatamus

X 7686515 / Y 3272039

Tulisija sijaitsee noin sadan metrin päässä Bierfejothan rannasta, moreeniharjanteiden välisessä notkelmassa olevalla pienellä tasanteella. Latamus on suorakaiteen muotoinen, lounaispäästään avoin, koillis-lounaissauntainen ja kooltaan noin 1,7 m x 0,9 m. Se on kasattu kookkaista, muodoltaan pitkänomaisista kivistä, joiden koko vaihtelee välillä 30 cm – 45 cm x 20 cm. Kivien yläpinnat ovat noin 10 cm – 20 cm koholla ympäristöstään. Latomuksen kiveämättömään keskiosaan tehdystä lapionpistosta todettiin noin kahden senttimetrin paksuisen pintaturpeen alla kivinen moreenimaa. Mitään jälkiä tulenpidosta ei lapionpistosta havaittu.

Kehämäinen kivetty tulisija 4

X 7686518 / Y 3272042

Tulisija sijaitsee noin sadan metrin päässä Bierfejothan rannasta, ja sen halkaisija on noin 0,7 m. Pyöreän kehäkiveyksen kivien halkaisijat vaihtelevat välillä 15 cm – 20 cm, ja niiden yläpinnat ovat enimmillään noin viisi senttimetriä koholla ympäristöstään. Tulisijan keskelle tehdystä lapionpistosta todettiin noin kolmen senttimetrin paksuisen pintaturpeen alla noin yhden senttimetrin paksuinen kerros nokea ja hiiliä. Hiilikerroksen alla on kivinen moreenimaa.

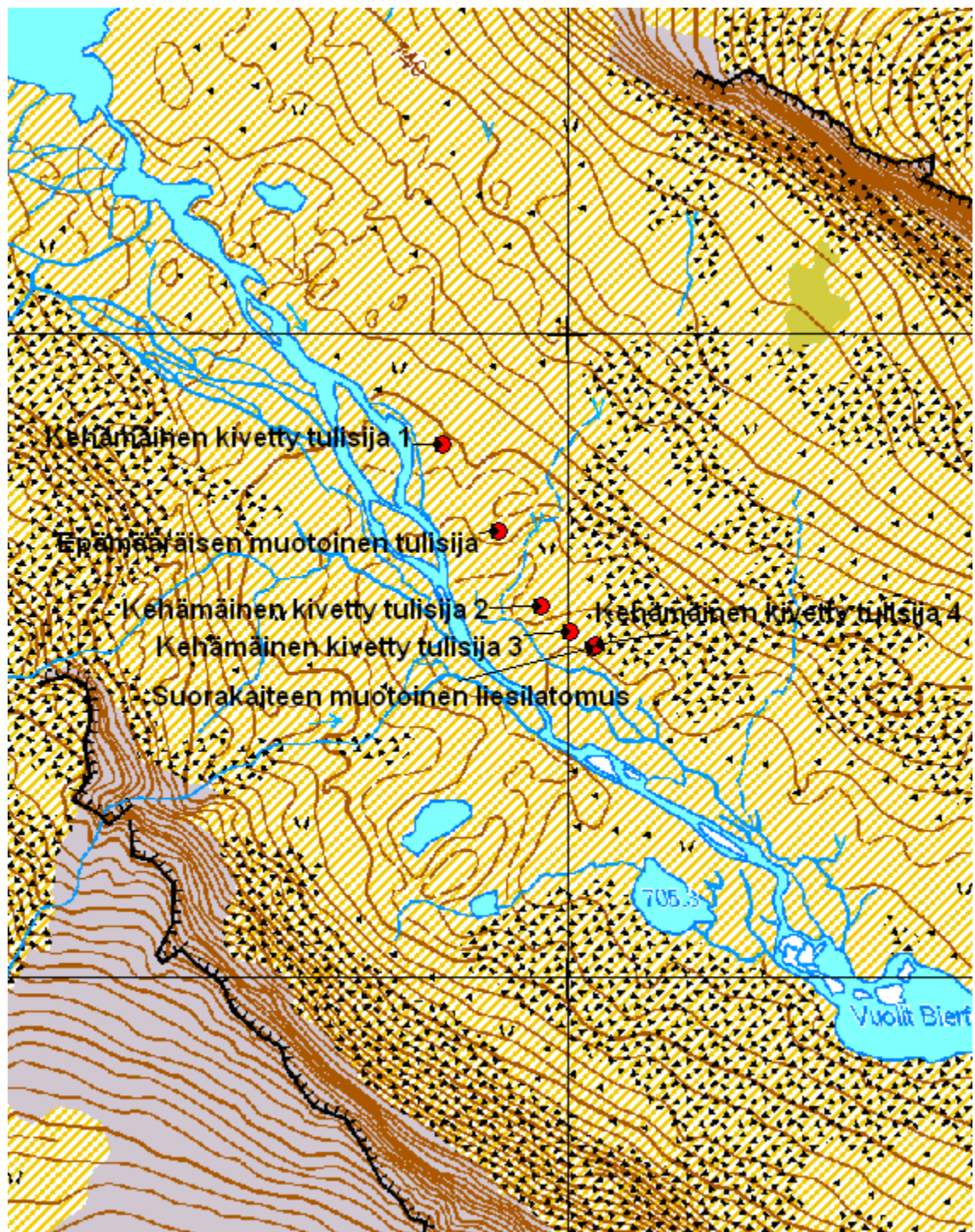
Kohteen rajaus

Kohde muodostuu viidestä pesäkkeestä, jotka rajautuvat kohteesta dokumentoitujen tulisijojen välittömään lähiympäristöön. Ilmeisesti pääasiallinen aktiviteetti tulisijojen luona on rajautunut muutaman metrin etäisyydelle kustakin tulisijasta. Kehämäinen kivetty tulisija 4 ja suorakaiteen muotoinen liesilatamus sisältyvät molemmat samaan pesäkkeeseen, joka on kyseisten tulisijojen välisen linjan suuntaisesti muutamia metrejä laajempi kuin muut pesäkkeet. Muut pesäkkeet ovat pistemäisiä, halkaisijaltaan ehkä noin viidestä kuuteen metriä.

Tulkinta

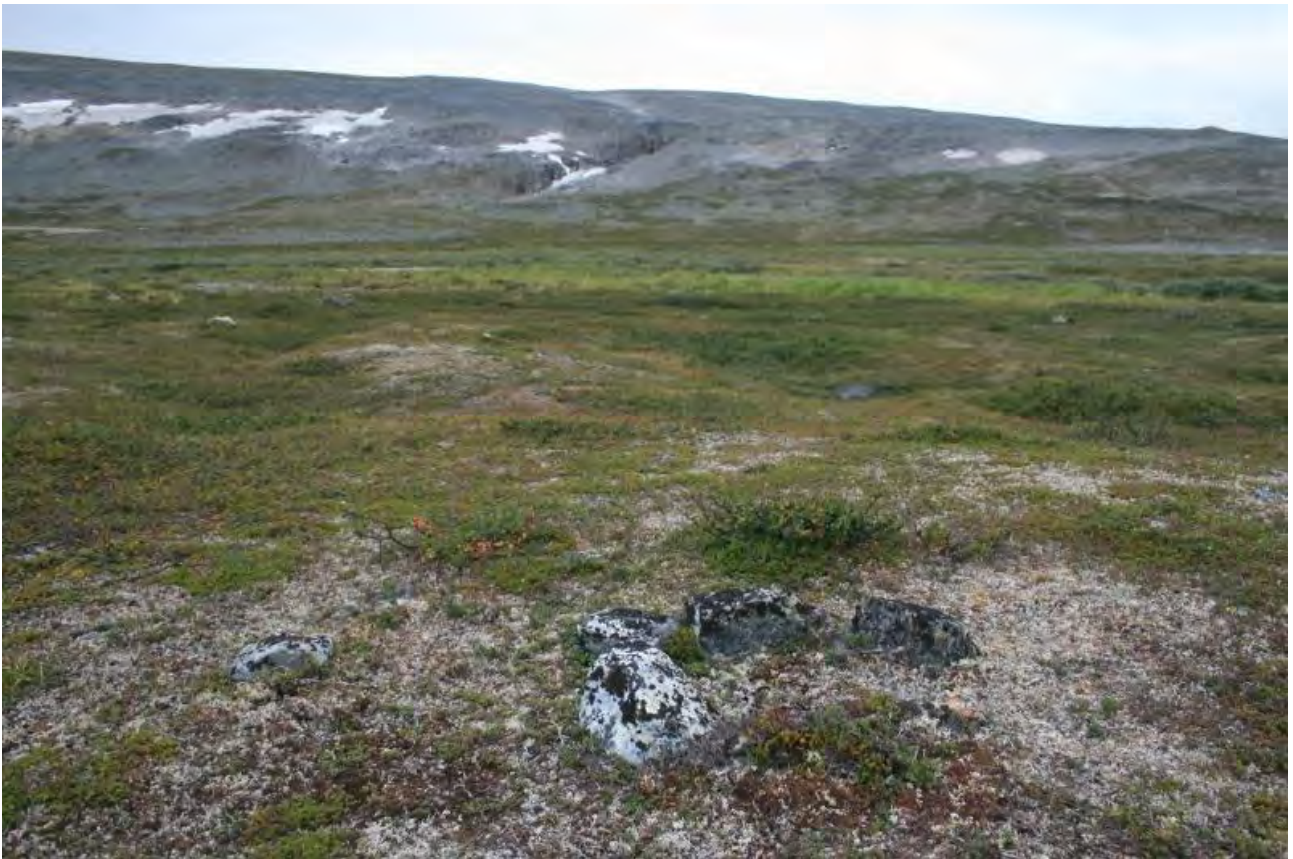
Kohteesta dokumentoidut tulisijat ovat todennäköisesti jäännöksiä melko väliaikaisista leiriytymisistä. Pysyväisluonteisempia kotasijoja kyseisten tulisijojen yhteydessä on tuskin ollut. Tulisijojen iän määrittäminen on varsin vaikeaa ilman radiohiiliajoituksia, ja ne voivat olla myös keskenään hyvinkin eri-ikäisiä. Yleisolemuksensa perusteella ainakin suorakaiteen muotoinen liesilatamus ja epämääräisen muotoinen tulisija ovat hyvin vanhoja, ja ne on syytä luokitella kiinteiksi muinaisjäännöksiksi. Muut tulisijat ovat mahdollisesti edellä mainittuja kahta tulisijaa jonkin verran nuorempia. Kehämäinen kivetty tulisija 1, jonka kiveys ei yllä mineraalimaahan saakka, lienee kohteen tulisijoista nuorin, ilmeisesti poromiesten tai retkeilijöiden muutamia vuosikymmeniä sitten kasaama. Kohde säilyy todennäköisesti nykytilassaan ilman erityistoimia. Ainoa varsinainen uhka kohteen säilymiselle on, että muutamat tulisijoista erottuvat maastossa varsin hyvin, joten alueella kohtalaisen runsaasti liikkuvat retkeilijät saattavat käyttää niitä toisinaan nuotioimispaikkoinaan.

**Viranomais-
rekisterinro:****Kunto:** Hyvä**Arvotus:** Mj-luokka II

Kartta 21. Bierfejoikka 6. Kehämaisiksi kivettyjä tulisijoja.
 ©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kuva 41. Bierfejhoka 6. Kehämäinen kivetty tulisija 1. Kuvattu koillisesta.

Kuva 42. Bierfejhoka 6. Kehämäinen kivetty tulisija 1. Kuvattu koillisesta.

Kuva 43. Bierfejhoka 6. Epämääräisen muotoinen tulisija. Kuvattu koillisesta.

Kuva 44. Bierfejhoka 6. Epämääräisen muotoinen tulisija. Kuvattu pohjoisesta.

Kuva 45. Bierfejhoka 6. Kehämäinen kivetty tulisija 2. Taustalla Čáivárri. Kuvattu lännestä.

Kuva 46. Bierfejhoka 6. Kehämäinen kivetty tulisija 2. Kuvattu koillisesta.

Kuva 47. Bierfejhoka 6. Kehämäinen kivetty tulisija 3. Taustalla Čáivárri. Kuvattu länsiluoteesta.

Kuva 48. Bierfejhoka 6. Kehämäinen kivetty tulisija 3. Kuvattu luoteesta.

Kuva 49. Bierfejhka 6. Suorakaiteen muotoinen liesilatamus. Kuvattu luoteesta.

5.2.7 Bierfejojha 8

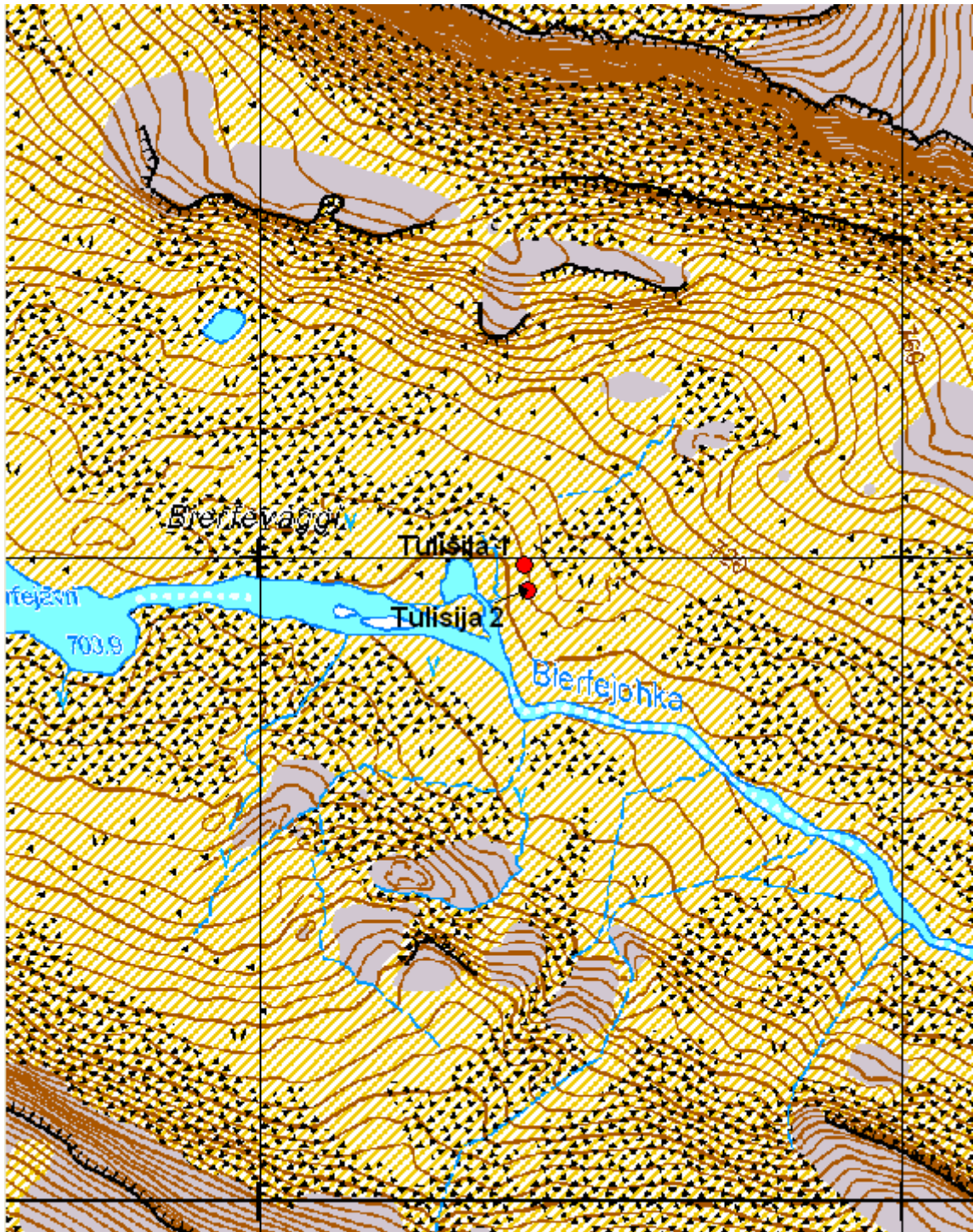
Bierfejojha 8 Kehämäisiä kivettyjä tulisijoja		MH-tunnus: 153468	
Kohdetyyppi:	Asuinpaikat; liesilatomukset	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Ajoitus epäselvä	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamivuosi:	-	Kunta:	Enontekiö
Lukumäärä:	2	Tarkastus:	S. Viljanmaa 19.8.2012
Koordinaattiselitys:	Tulisijan 1 keskeltä	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7685988, Y 3273410, Z 705 m mpy	Löydöt:	-
Taustatiedot			
Kohteen kaksi kehämäistä tulisijaa on löytänyt Petri Halinen vuonna 2011, ja ne paikallistettiin häneltä saatujen koordinaattitietojen perusteella.			
Ympäristön kuvaus			
Kohde sijaitsee Bierfejojhan koillispuoleisilla moreeniharjanteilla, avoimella paljakalla, joen rannasta noin 80 m etäisyydellä, noin kuusi metriä joen pintaa korkeammalla. Kohteen luota maasto viettää lounaaseen, jokea kohti. Kasvillisuutta alueella hallitsevat vaivaiskoivut, variksenmarja, juolukka, riekonmarja sekä tina- ja poronjäkälät ja sammalet.			
Kohteen kuvaus			
Kohteen muodostavat kaksi kehämäistä kivettyä tulisijaa. Tulisijat ovat pyöreitä, vain reunoiltaan kivettyjä ja umpeenkasvaneita. Tulisijojen kasvillisuus ei poikkea ympäristöstään. Liesikivien hyvin jäkälöityneet yläpinnat ovat noin 5 cm – 10 cm koholla tulisijoja ympäröivästä maastosta.			
Tulisijojen koordinaatit ja tarkempi kuvaus:			
Tulisija 1			
X 7685988 / Y 3273410			
Tulisijan halkaisija on noin metrin ja liesikivien halkaisijat vaihtelevat välillä 20 cm – 35 cm. Tulisijan keskelle tehdystä lapionpistosta todettiin noin kahden senttimetrin paksuisen pintaturpeen alla hieman nokea melko kivisen moreenimaan pinnalla. Huuhtoutumiskerrosta tulisijan kohdalla ei havaittu.			
Tulisija 2			
X 7685949 / Y 3273416			
Tulisijan halkaisija on noin 0,7 m ja liesikivien halkaisijat vaihtelevat välillä 15 cm – 20 cm. Tulisijan keskelle tehdystä lapionpistosta todettiin noin neljän senttimetrin paksuisen pintaturpeen alla noin kahden senttimetrin paksuinen kerros hiiltä. Hiilien alla havaittiin huuhtoutumiskerros moreenimaan pinnalla.			
Kohteen rajaus			
Kohde koostuu kahdesta pistemäisestä pesäkkeestä, jotka rajautuvat tulisijojen 1 ja 2 välittömään lähiympäristöön. Molempien pesäkkeiden halkaisijat ovat todennäköisesti viidestä kuuteen metriä.			

Tulkinta

Kohteesta dokumentoitujen kehämäisten kivettyjen tulisijojen ikää on ilman radiohiiliajoituksia vaikea tarkasti määrittää. Todennäköisesti tulisijat ovat jäännöksiä lyhytaikaisista leiriytymisistä; paikka on maisemaltaan ja maastoltaan edelleen leiripaikaksi houkutteleva. Vaikka tulisijat ovat keskenään jokseenkin samantyyppisiä, on täysin mahdollista ja jopa todennäköistä, että niitä on käytetty eri aikoina. Yleisolemuksensa perusteella tulisijat vaikuttavat melko iäkkäiltä, minkä johdosta kohde on syytä luokitella kiinteäksi muinaisjäännökseksi. Tulisijojen säilyminen nykytilassaan ei vaikuta olevan vakavasti uhattuna, joskin helposti havaittavina ne voivat mahdollisesti päätyä uudelleen käyttöön alueella kohtalaisen runsaasti liikkuvien retkeilijöiden, kalastajien tai poromiesten toimesta.

**Viranomais-
rekisterinro:****Kunto:** Hyvä**Arvotus:** Esitys: Mj-luokka II

Kartta 22. Bierfejojohka 8. Kehämäisiä kivettyjä tullisijoja.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kuva 50. Bierfejhoka 8. Kehämäinen kivetty tulisija 1. Kuvattu itäkaakosta.

Kuva 51. Bierfejhoka 8. Kehämäinen kivetty tulisija 1. Kuvattu idästä.

Kuva 52. Bierfejohka 8. Kehämäinen kivetty tulisija 2. Kuvattu koillisesta.

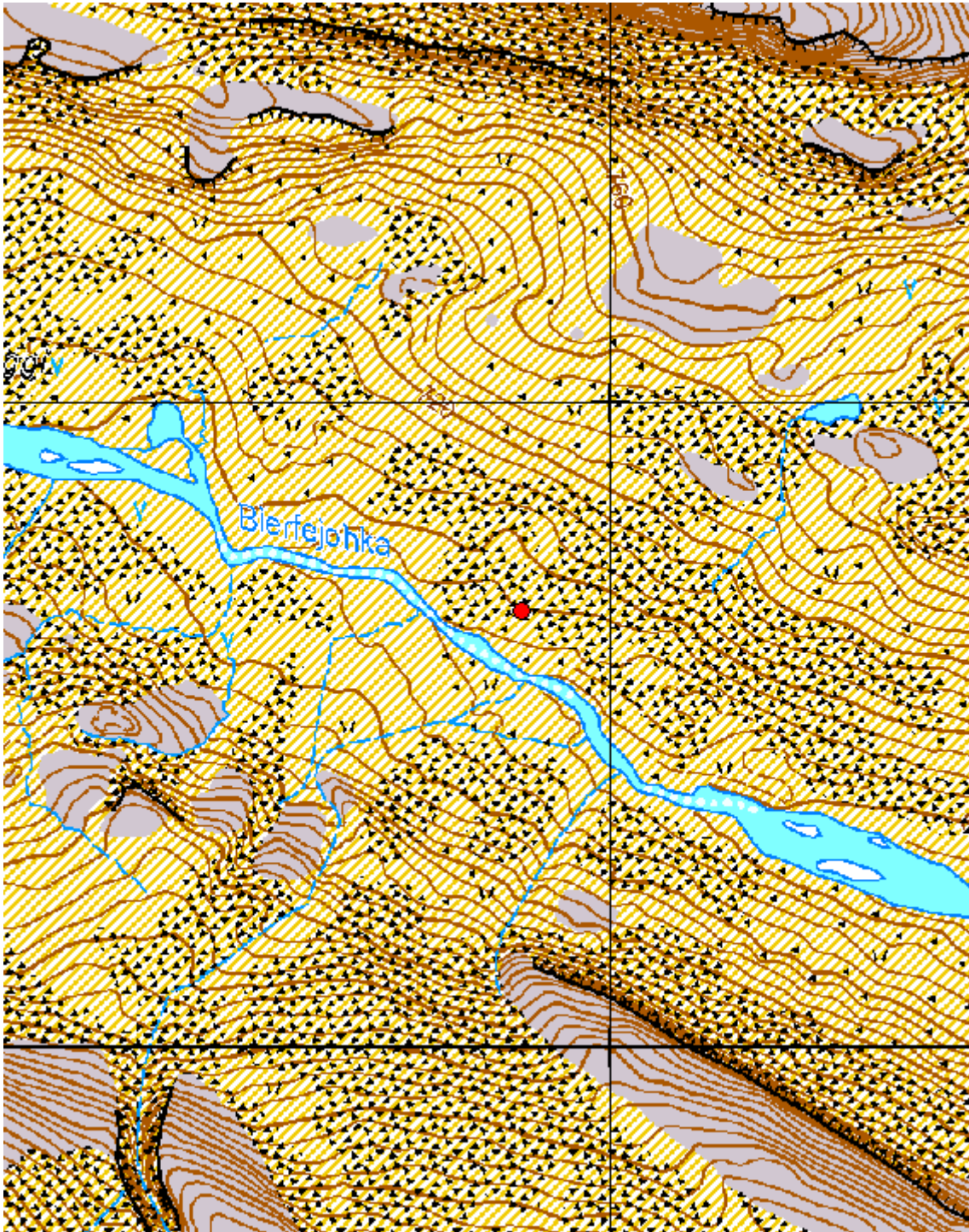

Kuva 53. Bierfejohka 8. Kehämäinen kivetty tulisija 2. Kuvattu koillisesta.

5.2.8 Bierfejojha 9

Bierfejojha 9 Permukkaliesi		MH-tunnus: 153469	
Kohdetyyppi:	Asuinpaikat; liesilatomukset	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Historiallinen	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamivuosi:	-	Kunta:	Enontekiö
Lukumäärä:	1	Tarkastus:	S. Viljanmaa 19.8.2012
Koordinaattiselitys:	Permukkalieden keskeltä	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7685677, Y 3277861, Z 695 m mpy	Löydöt:	-
<i>Ympäristön kuvaus</i>			
<p>Kohde sijaitsee Bierfejohkan pohjoispuolella, avoimella paljakalla, joen rannasta noin 70 m etäisyydellä, noin kahdeksan metriä joen pintaa korkeammalla. Paikka on moreeniharjanteen tasaisella laella. Kohteen eteläpuolella harjanteen rinne alkaa viettää jokea kohti, ja kohteen pohjoispuoleinen seutu on rakkakivikkoa. Kasvillisuutta alueella hallitsevat vaivaiskoivut, variksenmarja, puolukka, juolukka ja riekonmarja sekä poronjäkälät ja sammalet.</p>			
<i>Kohteen kuvaus</i>			
<p>Kohde on pyöreä permukkaliesi, halkaisijaltaan noin 0,8 m. Liesi on ainoastaan reunoiltaan kivetty, ja kivien halkaisijat vaihtelevat välillä 15 cm – 40 cm. Liesikivien yläpinnat ovat koholla ympäristöstään noin 5 cm – 10 cm. Permukat ovat noin 1,5 m mittaiset ja suuntautuvat kohti itää. Permukoiden väliin rajautuu sektorin muotoinen alue, ja niiden tulisijasta kauempana olevat päät ovat noin metrin etäisyydellä toisistaan. Permukoiden kivet ovat hieman varsinaisen lieden kiviä kookkaampia, niiden halkaisijat vaihtelevat välillä 30 cm - 50 cm, ja niiden yläpinnat ovat koholla ympäröivästä maanpinnasta noin 10 cm – 15 cm. Suurimmat permukoiden kivistä ovat muodoltaan pitkänomaisia. Permukoiden itäpäiden välillä on poikittain noin puolen metrin mittainen, yläpinnaltaan tasainen kivi, joka on todennäköisesti toiminut paikalla sijainneen asumuksen kynnyksenä. Permukkaliesi on täysin umpeenkasvanut, ja kasvillisuus lieden alueella ei poikkea ympäristöstään. Tulisijan keskelle tehtiin lapionpiston, josta todettiin noin kolmen senttimetrin paksuisen pintaturpeen alta suoraan kivikkoinen moreenimaa. Nokea, hiiltä, tuhkaa tai huuhtoutumiskerrosta ei lapionpistosta havaittu.</p>			
<i>Kohteen rajaus</i>			
<p>Kyseessä on pistemäinen kohde, joka rajautuu permukkalieden välittömään lähiympäristöön, moreeniharjanteen avoimelle laelle.</p>			
<i>Tulkinta</i>			
<p>Kyseessä on historialliselle ajalle ajoittuva kevytrakenteisen kotamaisen asumuksen tulisija. Kodan oviaukko on ollut kohti itää. Ilmeisesti paikalla on leiriydytty vain kertaluonteisesti tai ainakin hyvin harvoja kertoja, mihin viittaa se, että lieden keskelle tehdystä lapionpistosta ei havaittu mitään jälkiä tulenpidosta. Kohde on kiinteä muinaisjäännös, ja kohteen säilyminen nykytilassaan ei vaikuta uhatulta.</p>			
Viranomaisrekisterinro:		Kunto:	Hyvä
Arvotus:	Mj-luokka II		

Kartta 23. Bierfeijohka 9. Permuikkaliesi.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kuva 54. Bierfejhoka 9. Permukkaliesi. Kuvattu idästä.

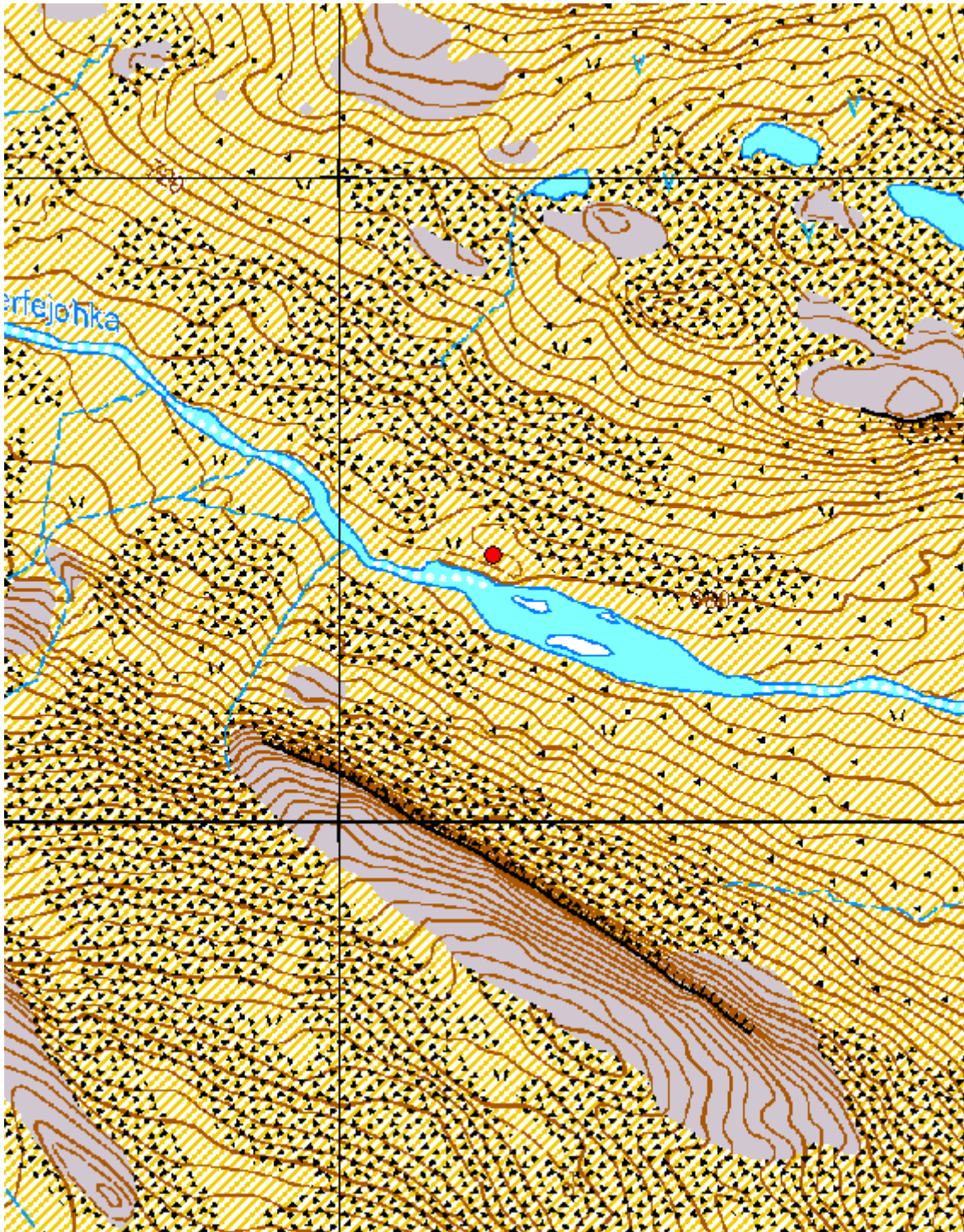

Kuva 55. Bierfejhoka 9. Permukkaliesi. Kuvattu pohjoisesta.

5.2.9 Bierfejojha 10

Bierfejojha 10 Suorakaiteen muotoinen liesilatamus		MH-tunnus: 153470	
Kohdetyyppi:	Asuinpaikat; liesilatamukset	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Historiallinen	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamisvuosi:	-	Kunta:	Enontekiö
Lukumäärä:	1	Tarkastus:	S. Viljanmaa 19.8.2012
Koordinaattiselitys:	Liesilatamuksen keskeltä	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7685414, Y 3274238, Z 683 m mpy	Löydöt:	-
Taustatiedot			
Kohteen on löytänyt Petri Halinen vuonna 2011 ja kohde paikallistettiin häneltä saatujen koordinaattitietojen perusteella.			
Ympäristön kuvaus			
Kohde sijaitsee Bierfejojhan pohjoispuolella, avoimella paljakalla, joen rantaan laskevan törmän partaalta noin viisitoista metriä pohjoiseen päin, tasaisella paikalla, noin neljä metriä joen pintaa korkeammalla. Maaperä paikalla on moreenia ja kasvillisuutta alueella hallitsevat vaivaiskoivut ja variksenmarja sekä poronjäkälä ja sammaleet.			
Kohteen kuvaus			
Kohde on ainoastaan reunoiltaan kivetty, umpeenkasvanut, suorakaiteen muotoinen liesilatamus. Liesi on itä-länsisuuntainen ja kooltaan noin 0,7 m x 1,0 m. Kivien halkaisijat vaihtelevat välillä 15 cm – 30 cm, ja niiden yläpinnat ovat 5 cm – 10 cm koholla ympäristöstään. Tulisijan keskelle tehdystä lapionpistosta todettiin noin yhden senttimetrin paksuinen pintaturve ja sen alla kivikkoinen moreenimaa. Hiiltä, nokea tai tuhkaa ei lapionpistosta havaittu.			
Kohteen rajaus			
Kyseessä on pistemäinen kohde, joka rajoittuu liesilatamuksen välittömään lähiympäristöön.			
Tulkinta			
Kohteesta dokumentoitu suorakaiteen muotoinen liesilatamus on todennäköisesti toiminut kevytrakenteisen kotamaisen asumuksen tulisijana. Liesilatamuksen ikää on vaikea arvioida, mutta yleisolemukseltaan kohde vaikuttaa sen verran iäkkäältä, että se on syytä luokitella kiinteäksi muinaisjäännökseksi. Koska liedestä ei todettu jälkiä tulenpidosta, on ilmeistä, että paikalla on asuttu vain lyhyen aikaa. Mahdollisesti kyseessä on ainoastaan kertaluonteisesti käytetyn leiripaikan jäännös. Kohteen säilyminen nykytilassaan ei vaikuta uhatulta.			
Viranomaisrekisterinro:		Kunto:	Hyvä
Arvotus:	Mj-luokka II		

Kartta 24. Bierfeijohka 10. Suorakaiteen muotoinen liesilatamus.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kuva 56. Bierfejhka 10. Suorakaiteen muotoinen liesilatamus.
Taustalla Čáivári. Kuvattu lännestä.

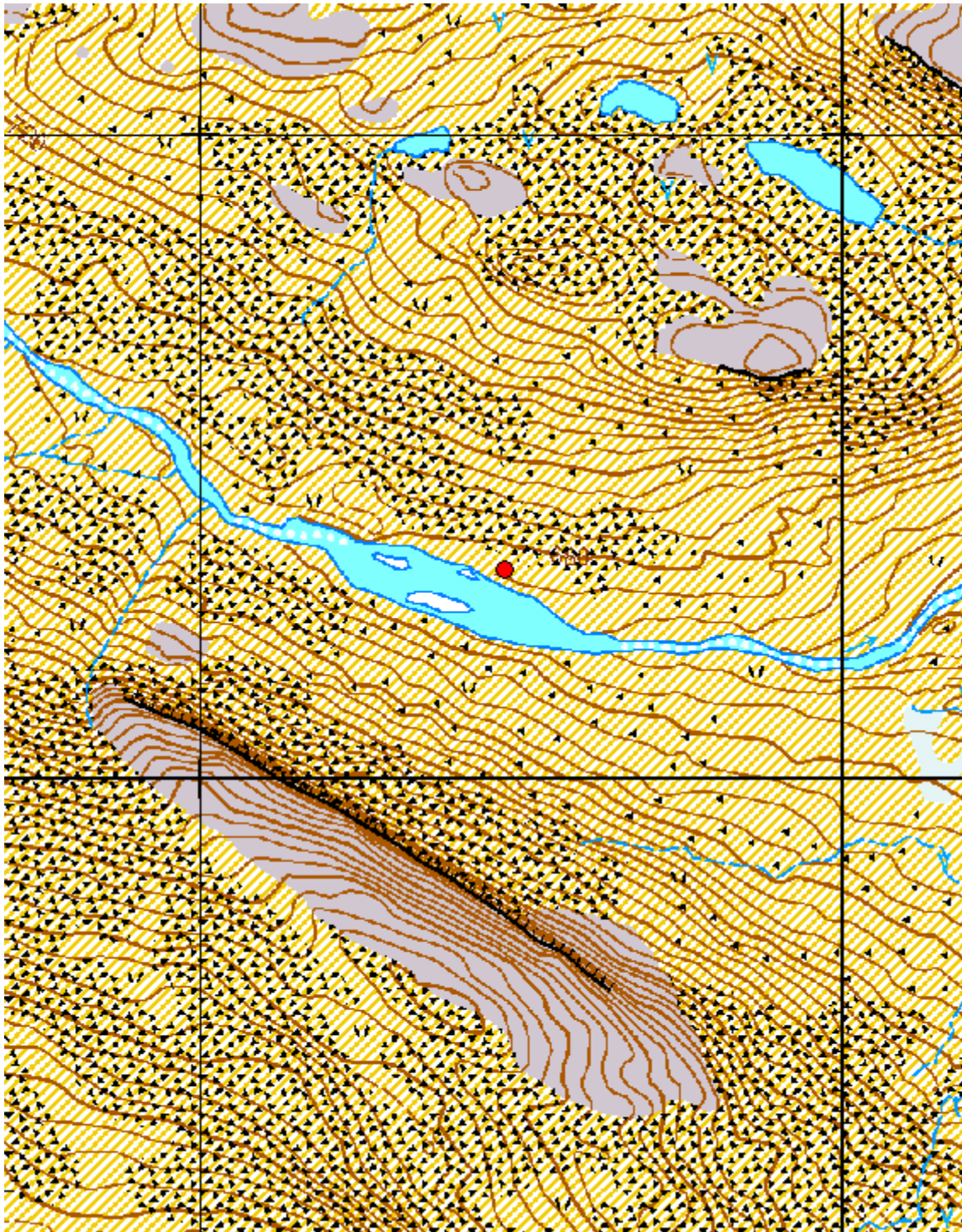

Kuva 57. Bierfejhka 10. Suorakaiteen muotoinen liesilatamus. Kuvattu lännestä.

5.2.10 Bierfejojha 11

Bierfejojha 11 Kehämäinen kivetty tulisija		MH-tunnus: 153471	
Kohdetyyppi:	Asuinpaikat; liesilatomukset	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Historiallinen	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamisvuosi:	-	Kunta:	Enontekiö
Lukumäärä:	1	Tarkastus:	S. Viljanmaa 19.8.2012
Koordinaattiselitys:	Tulisijan keskeltä	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7685324, Y 3274473, Z 677 m mpy	Löydöt:	-
Taustatiedot			
Kohteen on löytänyt Petri Halinen vuonna 2011 ja kohde paikallistettiin häneltä saatujen koordinaattitietojen perusteella.			
Ympäristön kuvaus			
Kohde sijaitsee Bierfejohkan pohjoispuolella, avoimella paljakalla, joen rantaan laskevan törmän partaalta noin viisitoista metriä pohjoiseen päin, terassimaisella moreenipohjaisella tasanteella, noin kolme metriä joen pintaa korkeammalla. Kasvillisuutta alueella hallitsevat vaivaiskoivut ja variksenmarja, juolukka ja yksittäiset heinäkasvit sekä poronjäkälä ja sammalet.			
Kohteen kuvaus			
Kohde on pyöreä, kehämäinen, umpeenkasvanut, miltei maantasainen, vain reunoiltaan kivetty tulisija, jonka halkaisija on noin 0,7 m. Liesikivien halkaisijat vaihtelevat välillä 15 cm – 30 cm, ja niiden hyvin jäkälöityneet yläpinnat ovat noin viisi senttimetriä koholla tulisijaa ympäröivästä maanpinnasta. Tulisijan keskiosa on noin kaksi senttimetriä kivien yläpintaa alempana. Kasvillisuudeltaan tulisija ei poikkea ympäristöstään. Tulisijan keskelle tehdystä lapionpistosta todettiin noin viiden senttimetrin paksuisen pintaturpeen alla noin kolmen senttimetrin paksuinen tuhkerkerros, jonka alla on paikan alkuperäinen hiiltynyt pintaturve ja kivinen moreenimaa.			
Kohteen rajaus			
Kyseessä on pistemäinen kohde, joka rajautuu liesilatomuksen välittömään lähiympäristöön.			
Tulkinta			
Kohde on kivetty tulisija, jonka ikää on ilman radiohiiliajoituksia vaikea tarkasti määrittää. Kohtalaisen paksu tuhkerkerros kertoo siitä, että tulisijaa on todennäköisesti käytetty useammin kuin ainoastaan yksittäisen leiriytymisen aikana. Yleisolemuksensa perusteella tulisija vaikuttaa melko iäkkäältä, minkä johdosta se on syytä luokitella kiinteäksi muinaisjäännökseksi. Kohteen säilyminen nykytilassaan ei vaikuta uhatulta.			
Viranomaisrekisterinro:		Kunto:	Hyvä
Arvotus:	Mj-luokka II		

Kartta 25. Bierfeijohka 11. Kehämäinen kivetty tulisija.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kuva 58. Bierfejhka 11. Kehämäinen kivetty tulisija.
Taustalla Čáivári. Kuvattu lännestä.

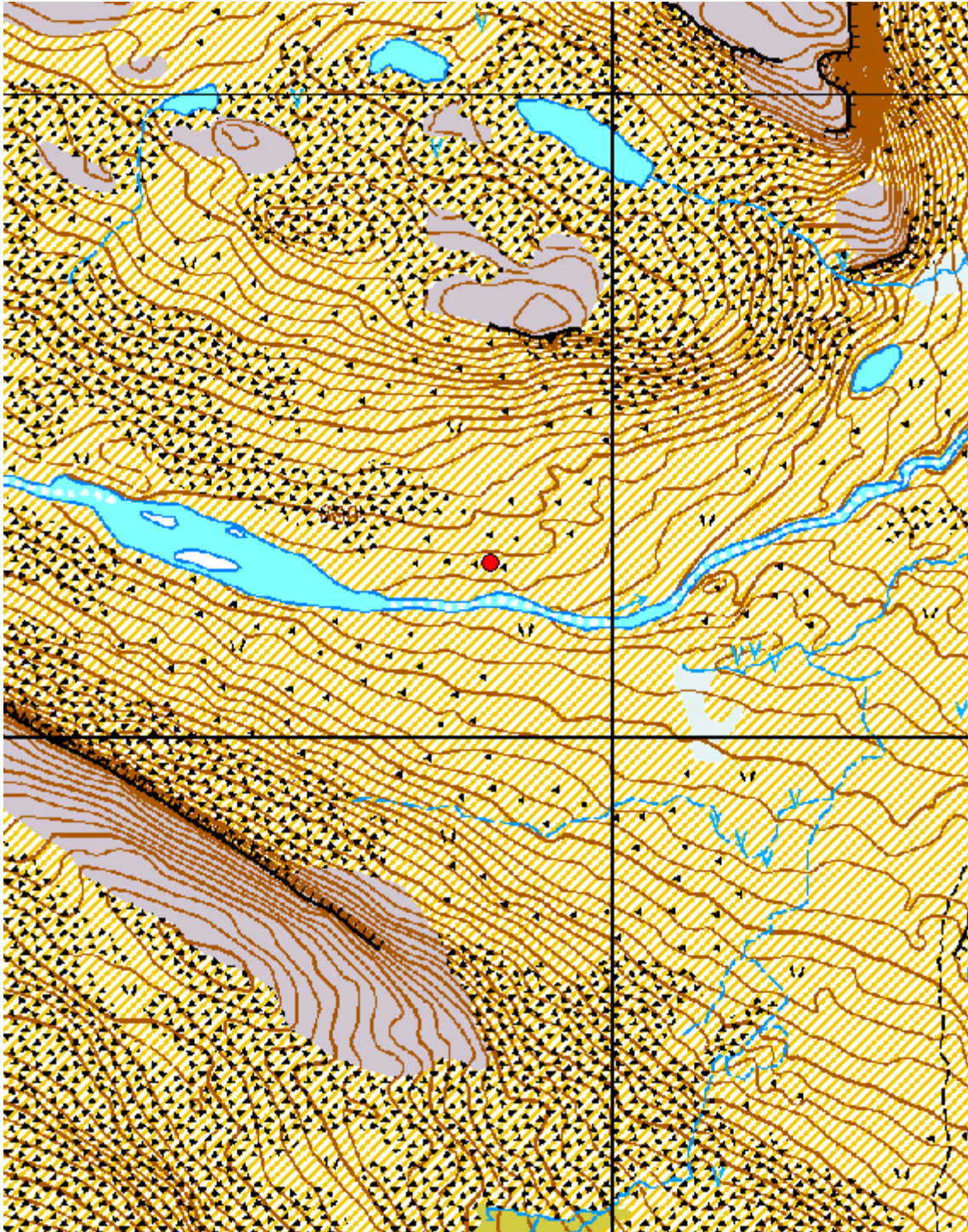

Kuva 59. Bierfejhka 11. Kehämäinen kivetty tulisija. Kuvattu lännestä.

5.2.11 Bierfejojha 12

Bierfejojha 12 Permukkaliesi		MH-tunnus: 153472	
Kohdetyyppi:	Asuinpaikat; liesilatomukset	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Historiallinen	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamisvuosi:	-	Kunta:	Enontekiö
Lukumäärä:	1	Tarkastus:	S. Viljanmaa 19.8.2012
Koordinaattiselitys:	Permukkalieden keskeltä	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7685271, Y 3274808, Z 674 m mpy	Löydöt:	-
Taustatiedot			
Kohteen on löytänyt Petri Halinen vuonna 2011 ja kohde paikallistettiin häneltä saatujen koordinaattitietojen perusteella.			
Ympäristön kuvaus			
Kohde sijaitsee Bierfejojhan pohjoispuolella, avoimella paljakalla, moreeniharjanteella olevalla tasanteella, noin viidenkymmenen metrin etäisyydellä joen rannasta. Kohde on noin kahdeksan metriä joen pintaa korkeammalla, ja noin viidentoista metrin päässä kohteen eteläpuolella harjanteen rinne alkaa voimakkaasti laskea kohti jokea. Kasvillisuutta alueella hallitsevat vaivaiskoivut ja variksenmarja, puolukka ja riekonmarja sekä torvi- ja poronjäkälät ja sammalet.			
Kohteen kuvaus			
Kohde suorakaiteen muotoinen, rakenteeltaan hyvin säilynyt permukkaliesi. Varsinainen tulisija on kauttaaltaan kivetty, neliön muotoinen, länsiluode-itäkaakkosuuntainen, ja sen halkaisija on noin 0,7 m. Varsinkin tulisijan keskiosa on kasvillisuuden peittämän, tulisijan reunaosien kivet puolestaan ovat selvemmin näkyvillä ja noin viisi senttimetriä koholla ympäristöstään. Liesikivien koko vaihtelee välillä 20 cm – 30 cm. Permukoiden kivet ovat hieman liesikiviä kookkaampia. Permukat suuntautuvat tulisijasta kohti itäkaakkoa. Ne ovat noin 1,6 m mittaiset, alkavat tulisijan kulumista, ja levenevät noin metrin leveydelle. Permukoiden väliin rajautuu sektorin muotoinen kiveämätön alue. Permukoiden itäkaakkospäitä yhdistävät kolme halkaisijaltaan noin 30 cm kokoista kiveä, jotka ovat ilmeisesti toimineet paikalla sijainneen asumuksen kynnyskivinä. Tulisijaan ei tehty lapionpistoja. Permukkaliedestä noin viisi metriä itäkaakkoon päin ovat havaittavissa toisen, pienemmän ja rakenteeltaan hajanaisen kivetyn tulisijan jäännökset.			
Kohteen rajaus			
Kyseessä on pistemäinen kohde, joka rajautuu permukkalieden välittömään lähiympäristöön.			
Tulkinta			
Kyseessä on historialliselle ajalle ajoittuva kevytrakenteisen kotamaisen asumuksen tulisija. Kodan oviaukko on ollut kohti itäkaakkoa, ja kodan halkaisija vaikuttaa olleen noin viisi metriä. Kohde on kiinteä muinaisjäännös, ja sen säilyminen nykytilassaan ei vaikuta uhatulta.			
Viranomaisrekisterinro:		Kunto:	Hyvä
Arvotus:	Mj-luokka II		

Kartta 26. Bierfeijohka 12. Permuikkaliesi.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kuva 60. Bierfejhka 12. Permukkaliesi. Taustalla Čáivárri. Kuvattu länsiluoteesta.

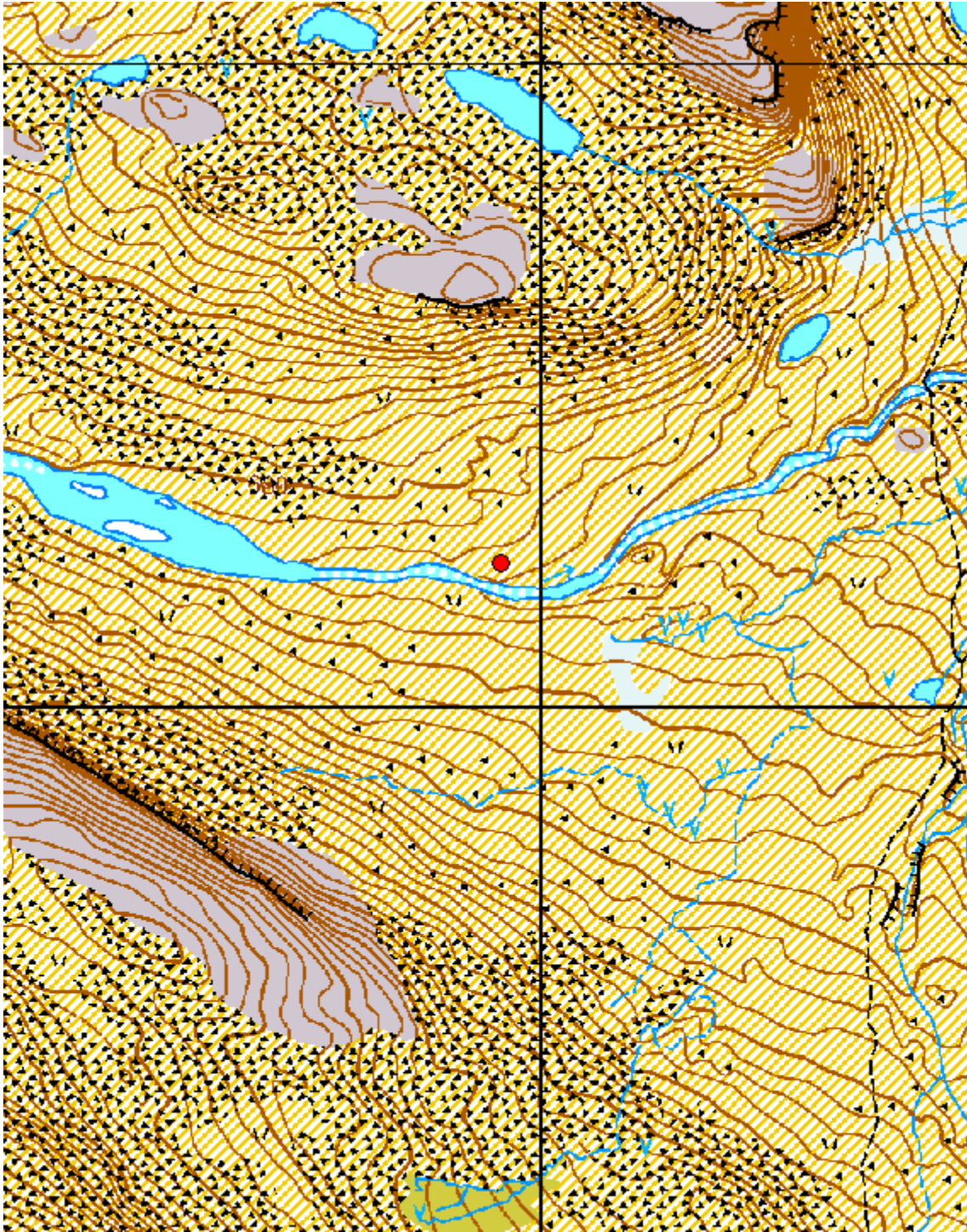

Kuva 61. Bierfejhka 12. Permukkaliesi. Kuvattu länsiluoteesta.

5.2.12 Bierfejojha 13

Bierfejojha 13 Suorakaiteen muotoinen liesilatamus		MH-tunnus: 153473	
Kohdetyyppi:	Asuinpaikat; liesilatamukset	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Historiallinen	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamisvuosi:	-	Kunta:	Enontekiö
Lukumäärä:	1	Tarkastus:	S. Viljanmaa 19.8.2012
Koordinaattiselitys:	Liesilatamuksen keskeltä	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7685223, Y 3274937, Z 668 m mpy	Löydöt:	-
<i>Ympäristön kuvaus</i>			
<p>Kohde sijaitsee Bierfejohkan pohjoispuolella, avoimella paljakalla, joen varrella olevan moreeniharjanteen pohjoispuoleisella tasanteella, noin kahdenkymmenen metrin etäisyydellä joesta, noin neljä metriä joen pintaa korkeammalla. Kasvillisuutta alueella hallitsevat vaivaiskoivut ja variksenmarja, tina-, torvi- ja poronjäkälät sekä sammalet.</p>			
<i>Kohteen kuvaus</i>			
<p>Kohde on neliön muotoinen, länsiluode-itäkaakkosuuntainen, umpeenkasvanut, vain reunoiltaan kivetty tulisija, jonka halkaisija on noin 0,8 m. Tulisijan kehäkiveykseen käytettyjen kivien halkaisijat vaihtelevat välillä 15 cm – 25 cm, ja kivien yläpinnat ovat koholla ympäristöstään enimmillään noin viisi senttimetriä. Kiveyksen luoteiskulmassa on muita kiviä kookkaampi, yläpinnaltaan tasainen, halkaisijaltaan noin 40 cm kokoinen kivi. Tulisijan keskelle tehdystä lapionpistosta todettiin noin viiden senttimetrin paksuisen pintaturpeen alla noin yhden senttimetrin kerros nokea ja hiiliä. Hiili- ja nokikerroksen alla on melko kivinen moreenimaa.</p>			
<i>Kohteen rajaus</i>			
<p>Kyseessä on pistemäinen kohde, joka rajautuu liesilatamuksen välittömään lähiympäristöön.</p>			
<i>Tulkinta</i>			
<p>Kohde on suorakaiteen muotoinen liesilatamus, jonka ikää on ilman radiohiiliajoituksia vaikea tarkasti määrittää. Kyseessä ei kuitenkaan vaikuta olevan nykyajan retkeilijöiden kasaama nuotiopaikka. Muotonsa perusteella tulisija on todennäköisesti historiallisena aikana kasattu, ja se voinut toimia kevytrakenteisen kotamaisen asumuksen lämmönlähteenä. Kohde on syytä luokitella kiinteäksi muinaisjäännökseksi. Tulisijaan tehdystä lapionpistosta havaittujen tulenpidon jälkien vähäisyyden perusteella paikalla on ilmeisesti asuttu melko lyhytkestoisesti. Kohteen säilyminen nykytilassaan ei vaikuta uhatulta.</p>			
Viranomaisrekisterinro:		Kunto:	Hyvä
Arvotus:	Mj-luokka II		

Kartta 27. Bierfeijohka 13. Suorakaiteen muotoinen liesilatamus.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kuva 62. Bierfejhka 13. Suorakaiteen muotoinen liesilatamus. Taustalla Čáivári. Kuvattu länsiluoteesta.

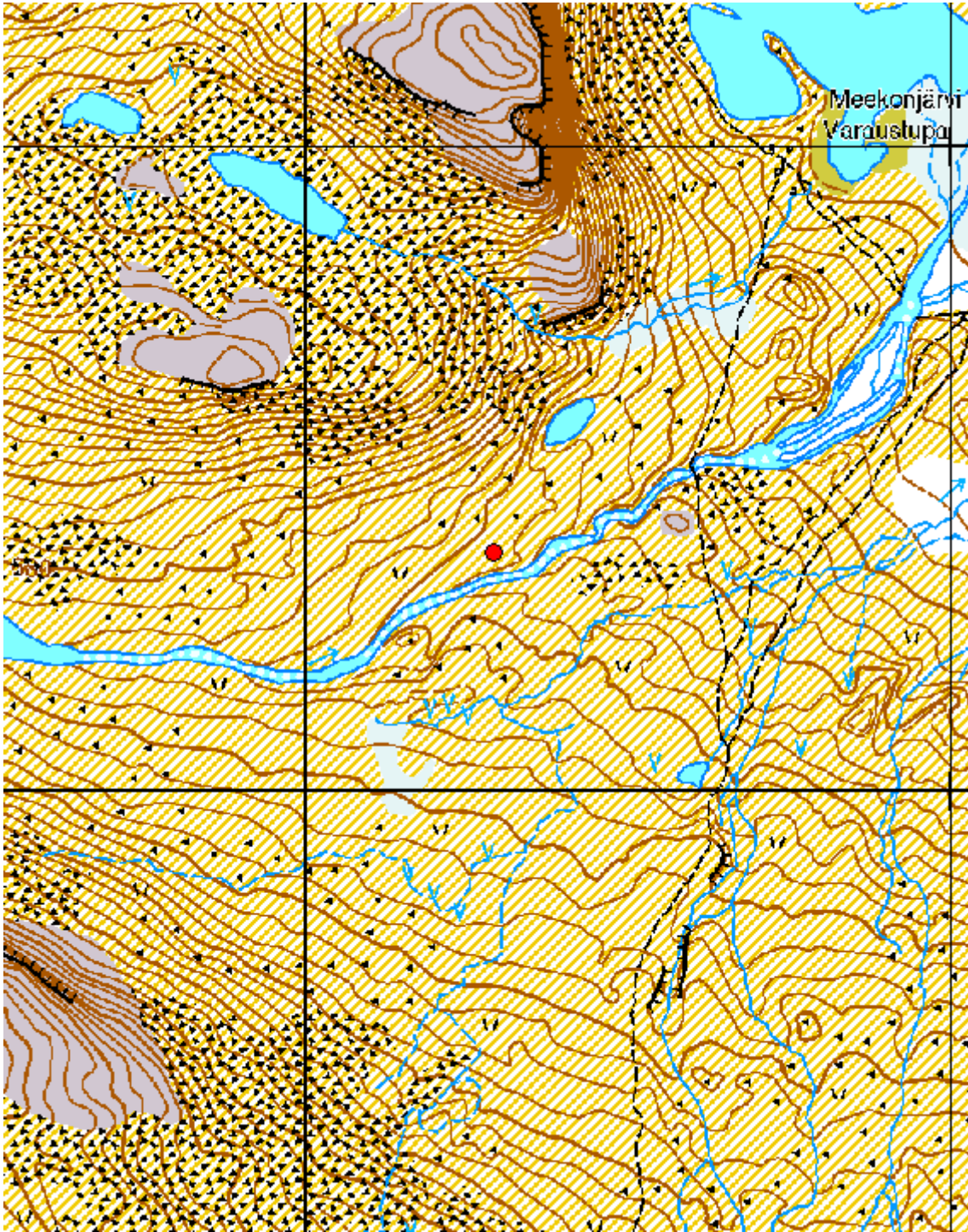

Kuva 63. Bierfejhka 13. Suorakaiteen muotoinen liesilatamus. Kuvattu länsiluoteesta.

5.2.13 Bierfejhoka 14

Bierfejhoka 14 Permukkaliesi		MH-tunnus: 153474	
Kohdetyyppi:	Asuinpaikat; liesilatomukset	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Historiallinen	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamisvuosi:	-	Kunta:	Enontekiö
Lukumäärä:	1	Tarkastus:	S. Viljanmaa 19.8.2012
Koordinaattiselitys:	Permukkalieden keskeltä	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7685368, Y 3275290, Z 657 m mpy	Löydöt:	-
<i>Taustatiedot</i>			
Kohteen on löytänyt Petri Halinen vuonna 2011 ja kohde paikallistettiin häneltä saatujen koordinaattitietojen perusteella.			
<i>Ympäristön kuvaus</i>			
Kohde sijaitsee Bierfejohkan pohjoispuolella, joen ylittävän Kalottireitin sillasta noin 330 m länteen päin, noin 40 m etäisyydellä joen rannasta, noin kuusi metriä joen pintaa korkeammalla, joen rannan lähellä olevan moreeniharjanteen laen pohjoispuolella olevalla tasanteella. Alue on puutonta tunturipaljakkaa, jonka kasvillisuutta hallitsevat variksenmarja, vaivaiskoivut, puolukka ja juolukka sekä tina- ja poronjäkalät.			
<i>Kohteen kuvaus</i>			
Kohde on soikea, koillis-lounaissuuntainen, noin 0,8 m x 0,6 m kokoinen, vain reunoiltaan kivetty permukkaliesi. Liesikivet ovat halkaisijaltaan noin 20 cm kokoisia, ja niiden yläpinnat ovat koholla ympäristöstään noin 5 cm – 10 cm. Tulisijan keskelle on vierähtänyt yksi kivi kehäkiveyksen luoteisreunalta. Permukat ovat epäselvät; yhtenäistä eteiskiveystä lieden luona ei ole. Tulisijan koillispuolella, noin metrin etäisyydellä tulisijasta ja noin metrin etäisyydellä toisistaan, on kuitenkin kaksi halkaisijaltaan noin 40 cm kokoista kiveä, jotka ovat mahdollisesti toimineet paikalla sijainneen asumuksen kynnyksinä. Tulisijan keskellä olevaa kiveä kohotettiin paikaltaan kohteen tarkastuksen yhteydessä, ja sen alla todettiin hiiltynyt pintaturve sekä turpeen alla kivinen moreenimaa. Kasvillisuus lieden kohdalla ei poikkea tulisijan lähialueen kasvillisuudesta.			
<i>Kohteen rajaus</i>			
Kyseessä on pistemäinen kohde, joka rajautuu permukkalieden välittömään lähiympäristöön.			
<i>Tulkinta</i>			
Kohteesta dokumentoitu permukkaliesi on ilmeisesti toiminut historialliselle ajalle ajoittuvan kevytrakenteisen kotamaisen asumuksen tulisijana. Kodan oviaukko lienee suuntautunut kohti koillista. Koska tulisijasta kohteen tarkastuksen yhteydessä todetut tulenpidon jäljet olivat hyvin vähäisiä, on todennäköistä, että paikalla on asuttu vain väliaikaisesti. Kohde on kiinteä muinaisjäännös, ja sen säilyminen nykytilassaan ei vaikuta uhatulta.			
Viranomaisrekisterinro:		Kunto:	Hyvä
Arvotus:	Mj-luokka II		

Kartta 28. Bierfeijohka 14. Permukkaliesi.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kuva 64. Bierfejhka 14. Permukkaliesi. Kuvattu lounaasta.

Kuva 65. Bierfejhka 14. Permukkaliesi. Kuvattu lounaasta.

5.2.14 Bihčosjávri 3

Bihčosjávri 3 Permukkaliesi		MH-tunnus: 153475	
Kohdetyyppi:	Asuinpaikat; liesilatomukset	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Ajoitus epäselvä	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamisvuosi:	-	Kunta:	Enontekiö
Lukumäärä:	1	Tarkastus:	S. Viljanmaa 8.8.2012
Koordinaattiselitys:	Tulisijan keskeltä	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7693691, Y 3274415, Z 739 m mpy	Löydöt:	-
<i>Ympäristön kuvaus</i>			
<p>Kohde sijaitsee Bihčosjávrin autiotuvalta noin 180 m eteläkaakkoon, noin 30 m etäisyydellä järven rannasta, noin kaksi metriä järven pintaa korkeammalla, pienen moreeniharjanteen vähäkivisessä, tasaisessa päässä. Kalottireitti kulkee kohteen koillispuolitse noin viiden metrin päässä kohteesta. Kasvillisuutta alueella hallitsevat vaivaiskoivut, variksenmarja, puolukka, tina-, torvi- ja poronjäkälät, sammalet ja heinäkasvit.</p>			
<i>Kohteen kuvaus</i>			
<p>Kohde on soikea permukkaliesi, joka sijaitsee halkaisijaltaan noin viisimetrisellä tasanteella. Liesi on soikea, koillis-lounaissauntainen, vain reunoiltaan kivetty, umpeenkasvanut ja kooltaan noin 0,6 m x 0,8 m. Kiviä liedessä on yhdeksän, kivien yläpinnat ovat noin viisi senttimetriä koholla ympäröivästä maastosta, ja kivien halkaisijat vaihtelevat välillä 15 cm – 50 cm. Kookkain kivistä on pitkänomainen ja sijaitsee tulisijan lounaisreunalla. Lieden keskellä on noin 0,3 m x 0,5 m laajuinen kivetön alue, jolla kasvaa heinäkasveja ja poronjäkälää. Muilta osin kohteen kasvillisuus ei poikkea kohdetta ympäröivän alueen kasvillisuudesta. Permukat, kaksi noin 1,5 m mittaista kiviriviä, suuntautuvat tulisijan luota kohti koillista, ja niiden väliin jää noin 0,8 m leveä alue. Permukoiden kivet ovat lieden kiviä isompia, niiden halkaisijat vaihtelevat välillä 30 cm – 40 cm. Lieden keskiosan kivettömälle alueelle tehtiin lapionpisto, josta todettiin noin kahden senttimetrin paksuisen pintaturpeen alta hieman nokea huuhtoutumiskerroksen pinnalla.</p>			
<i>Kohteen rajaus</i>			
<p>Kyseessä on pistemäinen kohde, joka rajautuu permukkalieden välittömään lähiympäristöön.</p>			
<i>Tulkinta</i>			
<p>Kohteesta dokumentoitu permukkaliesi on todennäköisesti toiminut kevytrakenteisen kotamaisen asumuksen tulisijana. Kodan oviaukko on ollut kohti koillista. Liesi ajoittunee historialliselle ajalle ja kohde on syytä luokitella kiinteäksi muinaisjäännökseksi. Paikalla on asuttu vain melko lyhyen aikaa, mihin viittaa havaittujen tulenpidon merkkien vähäisyys. Vaikka kohde sijaitseekin aivan Kalottireitin varrella, ei retkeilytoiminta vaikuta nykyisellään uhkaavan kohteen säilymistä.</p>			
Viranomaisrekisterinro:		Kunto:	Hyvä
Arvotus:	Mj-luokka II		

Kartta 29. Bihčosjávri 3. Permukkaliesi.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kuva 66. Bihčosjávri 3. Permukkaliesi. Taustalla autiotupa. Kuvattu kaakosta.

Kuva 67. Bihčosjávri 3. Permukkaliesi. Kuvattu luoteesta.

Kuva 68. Bihčosjávri 3. Permukkaliesi. Kuvattu lounaasta.

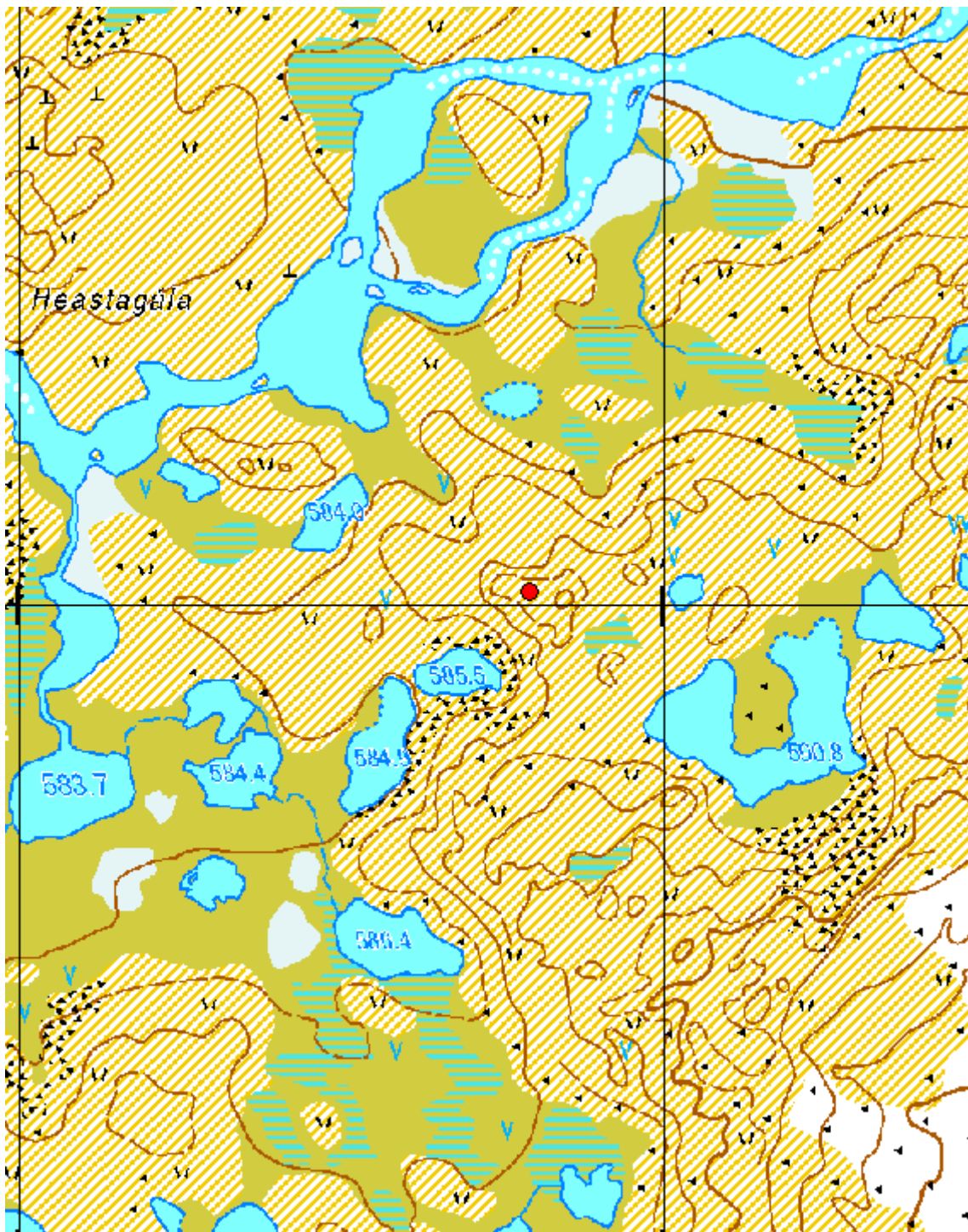

Kuva 69. Bihčosjávri 3. Permukkalieden kehäkiveys. Kuvattu koillisesta.

5.2.15 Dierpmesjohka

Dierpmesjohka Kehämäinen kivetty tulisija		MH-tunnus: 153476	
Kohdetyyppi:	Asuinpaikat; liesilatomukset	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Historiallinen	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamivuosi:	-	Kunta:	Enontekiö
Lukumäärä:	1	Tarkastus:	S. Viljanmaa 25.8.2012
Koordinaattiselitys:	Tulisijan keskeltä	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7671022, Y 3278791, Z 593 m mpy	Löydöt:	-
<i>Ympäristön kuvaus</i>			
<p>Kohde sijaitsee moreeniharjanteella Dierpmesjohka eteläpuolella, noin 0,3 km etäisyydellä joesta, noin kahdeksan metriä joen pintaa korkeammalla, tasaisella, melko avoimella paikalla. Kohteesta noin 130 m lounaaseen päin sijaitsee pieni lampi. Kohteen ympäristö on yleispiirteiltään loivasti kumpuilevaa moreenipohjaista kangasmaastoa, jossa kasvaa harvakseltaan tunturikoivuja. Aluskasvillisuutta alueella hallitsevat vaivaiskoivut, variksenmarja, puolukka, juolukka, yksittäiset heinäkasvit, sammalet sekä tina-, torvi- ja poronjäkälat.</p>			
<i>Kohteen kuvaus</i>			
<p>Kohde on kehämäinen, muodoltaan soikea, vain reunoiltaan kivetty tulisija, joka on luodekaakkosuuntainen ja kooltaan noin 1,0 m x 0,8 m. Tulisijaan käytettyjen kivien halkaisijat vaihtelevat välillä 15 cm – 25 cm, ja kivien yläpinnat ovat koholla ympäristöstään 5 cm – 10 cm. Tulisijan kaakkoispäässä kehäkiveyksessä on noin 30 cm leveä aukko. Tulisijan keskelle tehdystä lapionpistosta todettiin noin kolmen senttimetrin paksuisen pintaturpeen alla noin neljän senttimetrin paksuinen hiilikerrok, jonka alla oli huuhtoutumiskerrok ja hiekkainen moreenimaa.</p>			
<i>Kohteen rajaus</i>			
<p>Kyseessä on pistemäinen kohde, joka rajautuu tulisijan välittömään lähiympäristöön.</p>			
<i>Tulkinta</i>			
<p>Kohde on kivetty tulisija, jonka ikää on ilman radiohiiliajoituksia vaikea tarkasti määrittää. Kyseessä kuitenkin tuskin on nykyajan retkeilijöiden latoma nuotiopaikka; yleisolemuksensa perusteella tulisija on varsin iäkäs, luultavasti kuitenkin historiallisena aikana kasattu. Paikalla on todennäköisesti sijainnut pienialainen leiripaikka, ja tulisija on voinut olla kevytrakenteisen kodan lämmönlähde. Kohde on syytä luokitella kiinteäksi muinaisjäännökseksi, ja sen säilyminen nykytilassaan ei vaikuta uhatulta.</p>			
Viranomaisrekisterinro:		Kunto:	Hyvä
Arvotus:	Mj-luokka II		

Kartta 30. Dierpmesjohka. Kehämäinen kivetty tulisiija.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kuva 70. Dierpmesjohka. Kehämäinen kivetty tulisija. Kuvattu idästä.

Kuva 71. Dierpmesjohka. Kehämäinen kivetty tulisija. Kuvattu idästä.

5.2.16 Dierpmesvággi 2

Dierpmesvággi 2 Permukkaliesi ja kehämäinen kivetty tulisija		MH-tunnus: 153477	
Kohdetyyppi:	Asuinpaikat; liesilatomukset	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Historiallinen	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamisvuosi:	-	Kunta:	Enontekiö
Lukumäärä:	2	Tarkastus:	S. Viljanmaa 26.8.2012
Koordinaattiselitys:	Permukkalieden keskeltä	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7670831, Y 3267537, Z 623 m mpy	Löydöt:	-
<i>Ympäristön kuvaus</i>			
<p>Kohde sijaitsee Dierpmesvággin etelälaidalla, noin 200 m Báikkasjohkasta etelään päin, noin puoli kilometriä Dierpmesjávrin länsipäästä lounaaseen päin, hyvin loivasti kohti pohjoista viettävällä, lähes tasaisella paikalla, jonka kasvillisuutta hallitsevat vaivaiskoivut, variksenmarja, heinäkasvit ja sammalet. Kohteen eteläpuolella, noin 50 m etäisyydellä, virtaa Dierpmesjávriin laskeva puro, jonka alkulähde on korkealla Dierpmesvárrin rinteellä. Maaperältään alue on hiekkapohjaista.</p>			
<i>Kohteen kuvaus</i>			
<p>Kohde muodostuu kahdesta kivetystä tulisijasta, jotka sijaitsevat noin kymmenen metrin päässä toisistaan. Tulisijoista pohjoisempi on permukkaliesi ja eteläisempi muodoltaan pyöreä, vain reunoiltaan kivetty kehämäinen tulisija. Tulisijat ovat umpeenkasvaneita ja kasvillisuus tulisijojen kohdilla ei poikkea ympäristöstään.</p>			
Kohteesta dokumentoitujen tulisijojen koordinaatit ja tarkempi kuvaus:			
Permukkaliesi			
X 7670831 / Y 3267537			
<p>Permukkaliesi on vain reunoiltaan kivetty, jokseenkin suorakaiteen muotoinen ja pohjoisluode-eteläkaakosuuntainen, kooltaan noin 85 cm x 65 cm. Lieden kivien halkaisijat vaihtelevat välillä 15 cm – 30 cm, ja kookkaimmat kivistä ovat pitkänomaisia. Kivien yläpinnat ovat hyvin jäkälöityneet ja koholla ympäristöstään noin viisi senttimetriä. Permukat suuntautuvat lieden itäkoillissivun päistä viistosti kohti itää, niiden välillä on noin 80 cm leveä kiveämätön alue, ja ne ulottuvat liedestä noin kahden metrin päähän. Permukoiden kivien halkaisijat ovat noin 30 cm, ja niiden yläpinnat ovat koholla ympäristöstään noin 5 cm – 10 cm. Tulisijan keskelle tehdystä lapionpistosta todettiin noin neljän senttimetrin paksuisen pintaturpeen alla noin kuusi senttimetriä paksu kerros tuhkaa, jonka seassa on runsaasti palaneiden luiden kappaleita. Havaitut luut vaikuttivat olevan peräisin kookkaasta tai keskikokoisesta nisäkkästä; todennäköisesti ne ovat porojen luita. Tuhkan alla on hiiltyneenä paikan alkuperäinen pintaturve, ja sen alla puhdas hiekkainen maaperä. Huuhtoutumiskerrosta tulisijan kohdalla ei ole.</p>			
Kehämäinen kivetty tulisija			
X 7670821 / Y 3267537			
<p>Tulisijan halkaisija on noin 70 cm, ja sen kivien halkaisijat vaihtelevat välillä 25 cm – 30 cm. Kivien yläpinnat ovat hyvin jäkälöityneet, ja ne ovat koholla ympäristöstään noin 5 cm – 10 cm. Tulisijan keskelle tehdystä lapionpistosta todettiin noin neljän senttimetrin paksuisen pintaturpeen alla noin neljä senttimetriä paksu tuhkerakkerros. Tuhkan alla on hiiltyneenä paikan alkuperäinen</p>			

pintaturve, ja sen alla puhdas hiekkainen maaperä. Huuhtoutumiskerrosta tulisijan kohdalle ei ole.

Kohteen rajaus

Kohde rajautuu pohjois-eteläsuuntaiselle, soikeahkolle alueelle, jonka koko on noin 20 m x 10 m, ja jonka sisällä molemmat kohteesta dokumentoidut tulisijat sijaitsevat. Kohteen lähialue on melko laajasti tasaista ja olemukseltaan kenttämaista, ja on täysin mahdollista, että alueen tarkemmalla läpikäymisellä tulisijojen jäännöksiä tai muita rakenteita voisi olla löydettävissä useampiakin.

Tulkinta

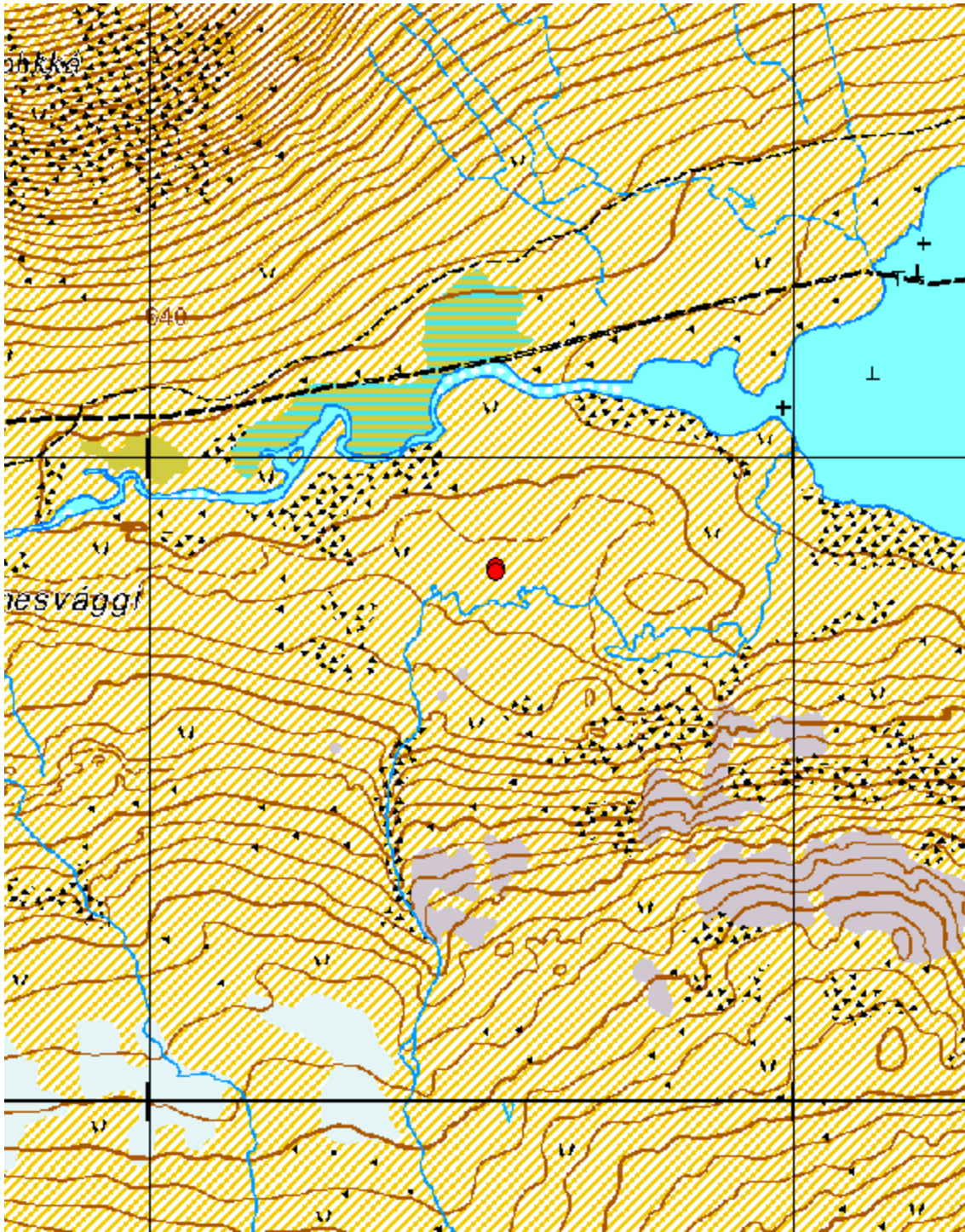
Kohteesta dokumentoidut tulisijat ajoittuvat todennäköisesti historialliselle ajalle, ja molemmista tulisijoista todettujen paksujen tuhkerosten perusteella paikalla on asuttu pitkäkestoisesti. Kohde tulee luokitella kiinteäksi muinaisjäännökseksi. Permukkaliesi on ilmeisesti toiminut kevytrakenteisen kotamaisen asumuksen tulisijana, ja samalle asuinpaikalle on mahdollisesti palattu asumaan useita kertoja. Ilman radiohiiliajoituksia tulisijojen keskinäisestä ajallisesta suhteesta ei voi sanoa mitään varmaa; umpeenkasvaneisuudeltaan ja maatuneisuudeltaan ne ovat kuitenkin varsin samankaltaisia keskenään, ja ne myös sijaitsevat niin lähellä toisiaan, että niitä on hyvinkin voitu käyttää samanaikaisesti. Kohde on hyvin säilynyt, ja ainoa selvä uhka kohteen säilymiselle on, että alueella liikkuvat retkeilijät tai kalastajat saattavat ottaa tulisijat uudelleen käyttöön. Kohteen suojele ei kuitenkaan edellytä erityistoimia.

**Viranomais-
rekisterinro:**

Kunto: Hyvä

Arvotus: Mj-luokka II

Kartta 31. Dierpmesvaggi 2. Permukkaliesi ja kehämäinen kivetty tulsija.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kartta 32. Dierpmesvaggi 2. Permuikkaliesi ja kehämäinen kivetty tulisija.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kuva 72. Dierpmesvággi 2. Permukkaliesi. Kuvattu länneštä.

Kuva 73. Dierpmesvággi 2. Permukkaliesi. Kuvattu länneštä.

5.2.17 Gahperusvárri itä 1

Gahperusvárri itä 1 Kehämäisiä kivettyjä tulisijoja		MH-tunnus: 153481	
Kohdetyyppi:	Asuinpaikat; liesilatomukset	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Historiallinen	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamisvuosi:	-	Kunta:	Enontekiö
Lukumäärä:	3	Tarkastus:	S. Viljanmaa 20.8.2012
Koordinaattiselitys:	Suorakaiteen muotoisen liesilatomuksen keskeltä	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7683312, Y 3275536, Z 772 m mpy	Löydöt:	-
Taustatiedot			
Kohteesta dokumentoidut tulisijat on löytänyt Petri Halinen vuonna 2011, ja ne paikallistettiin häneltä saatujen koordinaattien perusteella.			
Ympäristön kuvaus			
Kohde sijaitsee noin noin 0,1 km Kalottireitiltä itään päin, Gahperusvárrin itäpuolitse virtaavasta purosta noin 30 m – 50 m etäisyydellä, moreeniharjanteiden ja heinikkoisemman puronvarren välimaastossa. Alue on avointa, puutonta tunturipaljakkaa. Harjanteiden kasvillisuutta hallitsevat vaivaiskoivut, variksenmarja, puolukka ja jäkälät, puronvarren kasvillisuus on heinävoittoisempaa.			
Kohteen kuvaus			
Kohde muodostuu kolmesta tulisijasta, jotka ovat kehämäisiä, vain reunoiltaan kivettyjä ja umpeenkasvaneita. Tulisijoista yksi on suorakaiteen muotoinen, muut kaksi ovat muodoltaan pyöreitä. Liesikivien pinnat ovat hyvin jäkälöityneet ja tulisijojen kasvillisuus ei poikkea ympäristöstään. Tulisijat ovat kuitenkin helposti havaittavissa, koska kivien yläpinnat ovat jonkin verran koholla maanpinnasta.			
Kohteesta dokumentoitujen tulisijojen koordinaatit ja tarkempi kuvaus:			
Suorakaiteen muotoinen liesilatomus			
X 7683312 / Y 3275536			
Tulisija sijaitsee tasaisella, heinikkoisella paikalla. Se on pohjoiskoillis-etelälounaissuuntainen, muodoltaan hieman epäsäännöllinen, suorakaiteen muotoa lähenevä, kooltaan noin 0,9 m x 0,8 m. Liesikivien halkaisijat vaihtelevat välillä 20 cm – 40 cm, ja niiden yläpinnat ovat koholla ympäristöstään noin 5 cm – 10 cm. Tulisijasta noin metrin päässä pohjoiskoillisen suunnalla on aivan vierekkäin kaksi halkaisijaltaan noin 40 cm kokoista kiveä, joiden yläpinnat ovat noin 20 cm koholla ympäristöstään, ja jotka ovat voineet toimia paikalla mahdollisesti sijainneen asumuksen kynnyksikinä. Tulisijan keskelle tehdystä lapionpistosta todettiin noin viiden senttimetrin paksuisen pintaturpeen alla noin kolmen senttimetrin paksuinen kerros tuhkaa, jonka alla on hiiltyneenä paikan alkuperäinen pintaturve ja sen alla hiekkainen moreenimaa. Liesilatomuksesta noin kahden metrin etäisyydellä lounaan suunnalla todettiin toinenkin suorakaiteen muotoinen kivirakenne, joka koostuu noin kymmenestä kivistä, joista useimmat ovat muodoltaan pitkänomaisia, kooltaan noin 30 cm – 50 cm x 20 cm. Kivet muodostavat noin 1,5 m x 0,9 m laajuisen, luode-kaakkosuuntaisen, vain reunoiltaan kivetyn rakenteen, joka ei kuitenkaan liene tulisija; rakenteen keskelle tehdystä lapionpistosta ei todettu mitään merkkejä tulenpidosta.			

Kehämäinen kivetty tulisija 1

X 7683300 / Y 3275550

Tulisija sijaitsee pienialaisessa, matalassa, alle puolen metrin syvyisessä, mutta kuitenkin hiukan tuulensuojaa tarjoavassa notkelmassa. Tulisijan halkaisija on noin 0,8 m, ja se on kasattu kivistä, joiden halkaisijat vaihtelevat välillä 15 cm – 30 cm. Liesikivien yläpinnat ovat koholla ympäristöstään enimmillään noin viisi senttimetriä. Tulisijan keskelle tehdystä lapionpistosta todettiin noin kolmen senttimetrin paksuisen pintaturpeen alla kivisen moreenimaan pinnalla hiukan nokea.

Kehämäinen kivetty tulisija 2

X 7683348 / Y 3275553

Tulisija sijaitsee moreeniharjanteella, melko tasaisella paikalla. Sen halkaisija on noin 0,8 m, ja se on kasattu kivistä, joiden halkaisijat vaihtelevat välillä 20 cm – 35 cm. Liesikivien yläpinnat ovat koholla ympäristöstään noin kymmenen senttimetriä. Tulisijan keskelle tehdystä lapionpistosta todettiin noin kahden senttimetrin paksuisen pintaturpeen alla kivisen moreenimaan pinnalla hiukan nokea. Tulisijan itäpuolella, miltei kiinni tulisijan kehäkiveyksessä, on yksi tulisijan kiviä kookkaampi, halkaisijaltaan noin 40 cm kokoinen kivi, joka on vaikuttaa mahdolliselta istuinkiveltä, ja jonka yläpinta on noin 20 cm koholla maanpinnasta.

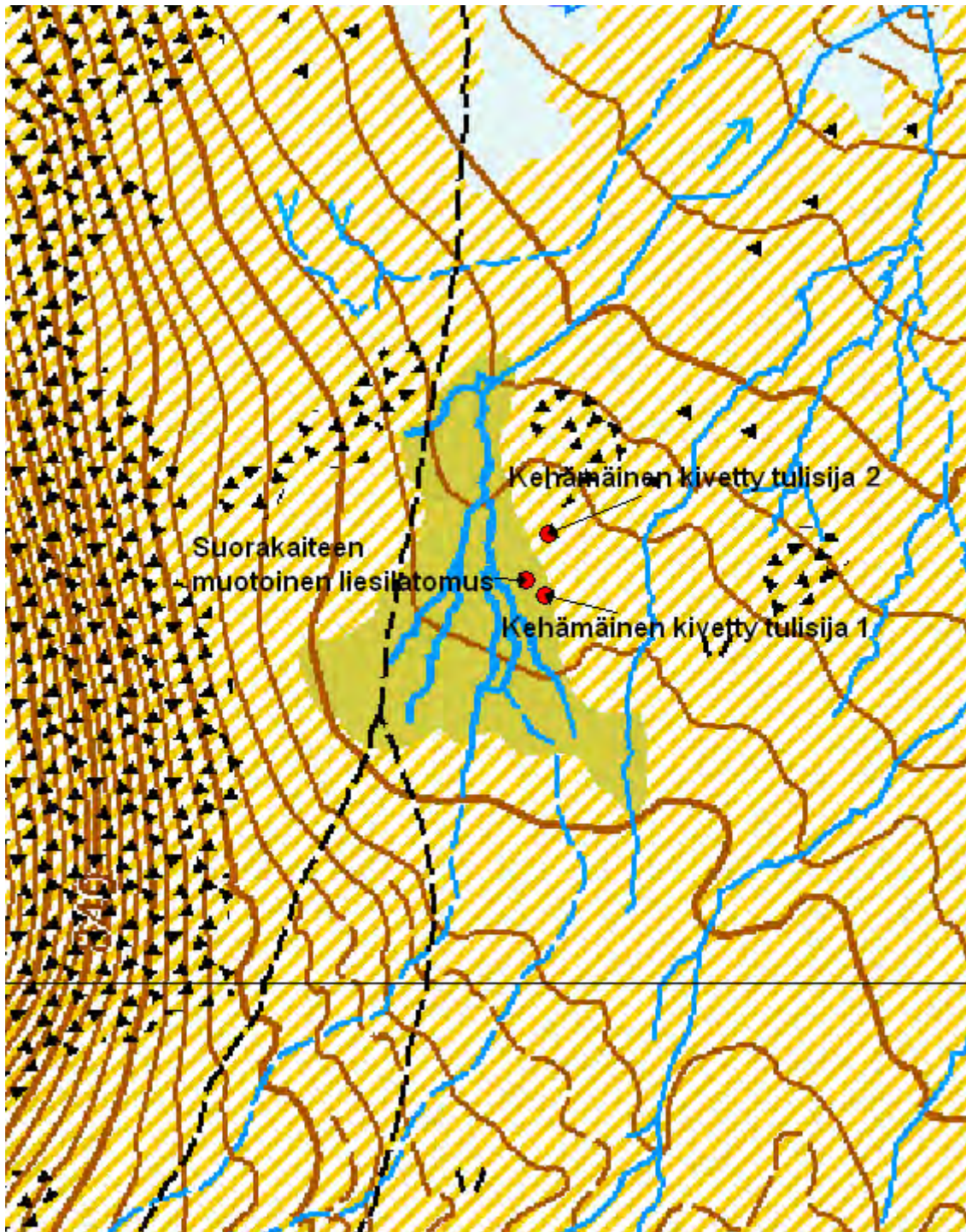
Kohteen rajaus

Kohteen voidaan katsoa muodostuvan kolmesta pistemäisestä pesäkkeestä, jotka rajautuvat kehämäisten kivettyjen tulisijojen välittömään lähiympäristöön. Kunkin pesäkkeen halkaisija on enintään noin kuusi metriä.

Tulkinta

Suorakaiteen muotoinen liesilatamus ajoittuu todennäköisesti historialliselle ajalle, ja se on todennäköisesti toiminut kevytrakenteisen kotamaisen asumuksen tulisijana. Kodan halkaisija on ilmeisesti ollut noin viidestä kuuteen metriä, ja oviaukko vaikuttaa olleen kohti itäkoillista. Liesilatamuksen lähellä havaitun toisen suorakaiteen muotoisen kivrakenteen käyttötarkoitus ei kohteen dokumentoinnin yhteydessä selvinnyt, mutta on todennäköistä, että sitä on käytetty samanaikaisesti kuin liesilatamusta. Pyöreiden kehämäisten tulisijojen ikää on vaikea luotettavasti määrittää ilman radiohiiliajoituksia. Ne eivät kuitenkaan vaikuta yleisolemuksensa perusteella kovin vanhoilta, ja ne ovat todennäköisesti jäännöksiä vain väliaikaisista leiriytymisistä. Ne on voitu kasata mahdollisesti vain muutamia kymmeniä vuosia sitten. Kohteen pesäkkeistä suorakaiteen muotoinen liesilatamus lähiympäristöineen on syytä luokitella kiinteäksi muinaisjäännökseksi. Kaksi muuta tulisijaa ympäristöineen luokituvat kulttuuriperintökohteiksi ilman muinaisjäännösstatusta. Kohteen säilyminen nykytilassaan ei vaikuta uhatulta.

**Viranomais-
rekisterinro:****Kunto:** Hyvä**Arvotus:** Mj-luokka II

Kartta 33. Gahperusvárri itä 1. Kehämäisiä kivettyjä tulisijoja.
 ©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kuva 74. Gahperusvárri itä 1. Suorakaiteen muotoinen liesilatamus. Kuvattu etelälounaasta.

Kuva 75. Gahperusvárri itä 1. Etualalla suorakaiteen muotoinen kivirakenne, joka ei kuitenkaan vaikuta tulisijalta. Taaempänä suorakaiteen muotoinen liesilatamus. Kuvattu lounaasta.

Kuva 76. Gahperusvárri itä 1. Kehämäinen kivetty tulisija 1. Kuvattu lounaasta.

Kuva 77. Gahperusvárri itä 1. Kehämäinen kivetty tulisija 2. Kuvattu koillisesta.

5.2.18 Gahperusvárri itä 2

Gahperusvárri itä 2 Permukkaliesiä ja kehämäinen kivetty tulisija		MH-tunnus: 153482
Kohdetyyppi:	Asuinpaikat; liesilatomukset	Haltija: Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Historiallinen	Ylläpitäjä: Lapin luontopalvelut
Rakentamisvuosi:	-	Kunta: Enontekiö
Lukumäärä:	3	Tarkastus: S. Viljanmaa 20.8.2012
Koordinaattiselitys:	Permukkaliesi 1:n keskeltä	Geometria tuotettu: Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7683560, Y 3275568, Z 760 m mpy	Löydöt: -
Taustatiedot		
Kohteen tulisijat on löytänyt Petri Halinen vuonna 2011, ja ne paikallistettiin häneltä saatujen koordinaattitietojen perusteella.		
Ympäristön kuvaus		
Kohde sijaitsee Gahperusvárrin itäpuolitse virtaavan puron länsipuolella, noin sata metriä Kalottireitin polusta itään päin. Puron varrella on melko laajasti tasaista, hiekkapohjaista, lähinnä heinäkasveja kasvavaa rantaterassimaista aluetta. Kauempana purosta maasto muuttuu loivasti kumpuileviksi moreeniharjanteiksi, joilla kasvaa lähinnä vaivaiskoivuja, variksenmarjaa, puolukkaa, jäkälää ja sammalia sekä yksittäisiä heinäkasveja.		
Kohteen kuvaus		
Kohde muodostuu kolmesta kivetystä tulisijasta. Tulisijoista kaksi ovat keskenään lähes täysin samanlaisia permukkaliesiä, ja ne sijaitsevat noin kymmenen metrin päässä toisistaan tasaisella, heinikkoisella alueella, kohti koillista virtaavasta purosta noin neljäkymmentä metriä luoteeseen päin. Länsituulia vastaan aluetta suojaa moreeniharjanne. Permukkaliesien luota noin 30 m itäkoilliseen päin on matalan moreeniharjanteen heinikkoisella tasanteella soikea ja vain reunoiltaan kivetty kolmas tulisija.		
Kohteesta dokumentoitujen tulisijojen koordinaatit ja tarkempi kuvaus:		
Permukkaliesi 1		
X 7683560 / Y 3275568		
Tulisija on suorakaiteen muotoinen, itä-länsisuuntainen ja kooltaan noin 100 cm x 65 cm. Se on miltei maantasainen, vain reunoiltaan kivetty ja kasattu kivistä, joiden halkaisijat vaihtelevat välillä 20 cm – 35 cm. Kookkaimmat kivet ovat muodoltaan pitkänomaisia. Tulisijan koillisnurkasta suuntautuu kohti itää noin metrin mittainen kivirivi, permukka, jonka muodostavat kaksi noin 40 cm mittaista ja noin 15 cm – 20 cm levyistä kiveä. Lisäksi permukan itäpään tasalla, noin puoli metriä etelämpänä, sijaitsee neliön muotoinen, halkaisijaltaan noin 60 cm kokoinen, halkaisijaltaan noin 15 cm – 25 cm kokoisista kivistä ladottu kiveys. Sekä tulisijan, permukan että kiveyksen kivien yläpinnat ovat koholla ympäristöstään enimmillään noin viisi senttimetriä. Tulisijan keskelle tehdystä lapionpistosta todettiin noin kahden senttimetrin paksuisen pintaturpeen ja sen alla olevan moreenimaan rajapinnassa hiukan nokea. Huuhtoutumiskerrosta tulisijan kohdalla ei ole havaittavissa.		

Permukkaliesi 2

X 7683567 / Y 3275574

Tulisija on pyöreähkö, vain reunoiltaan kivetty, halkaisijaltaan noin 85 cm kokoinen. Se on kasattu kivistä, joiden halkaisijat vaihtelevat välillä 20 cm – 35 cm. Kookkaimmat kivet ovat muodoltaan pitkänomaisia. Tulisijasta itään päin suuntautuvat noin 1,3 m mittaiset permukat. Permukoiden kivien halkaisijat vaihtelevat välillä 30 cm – 45 cm. Sekä tulisijan että permukoiden kivien yläpinnat ovat koholla ympäristöstään noin 5 cm – 10 cm. Permukoiden välille rajautuu noin 70 cm levyinen, suorakaiteen muotoinen, kiveämätön alue. Permukoiden itäpäiden välillä sijaitsee kaksi halkaisijaltaan noin 30 cm kokoista kiveä, jotka ovat ilmeisesti toimineet paikalla sijainneen asumuksen kynnyksinä. Tulisijan keskelle tehdystä lapionpistosta todettiin noin neljän senttimetrin paksuisen pintaturpeen alla noen- ja hiiltensekaista maata noin kolmen senttimetrin paksuinen kerros, jonka alla on moreenimaa. Huuhtoutumiskerrosta tulisijan kohdalla ei ole.

Kehämäinen kivetty tulisija

X 7683579 / 3275605

Soikea tulisija on kehämäinen ja koillis-lounaissuuntainen, kooltaan noin 80 cm x 95 cm. Liesikivien halkaisijat vaihtelevat välillä 15 cm – 35 cm, ja niiden kohtalaisen hyvin jäkälöityneet yläpinnat ovat enimmillään noin kymmenen senttimetriä koholla ympäristöstään. Tulisijan keskelle tehdystä lapionpistosta todettiin heti noin kymmenen senttimetrin paksuisen pintaturpeen alla moreenimaa. Tuhkaa tai hiiliä ei tulisijassa havaittu, mutta pintaturpeen alaosassa oli havaittavissa hieman nokea. Huuhtoutumiskerrosta tulisijan kohdalla ei ole.

Kohteen rajaus

Kohde muodostuu kahdesta pesäkkeestä. Pesäkkeen 1 halkaisija on noin viisitoista metriä, ja se kattaa kohteen molemmat permukkaliedet lähiympäristöineen. Pesäke 2 on pistemäinen ja se rajautuu moreeniharjanteen tasanteelle kivetyn kehämäisen tulisijan välittömään lähiympäristöön.

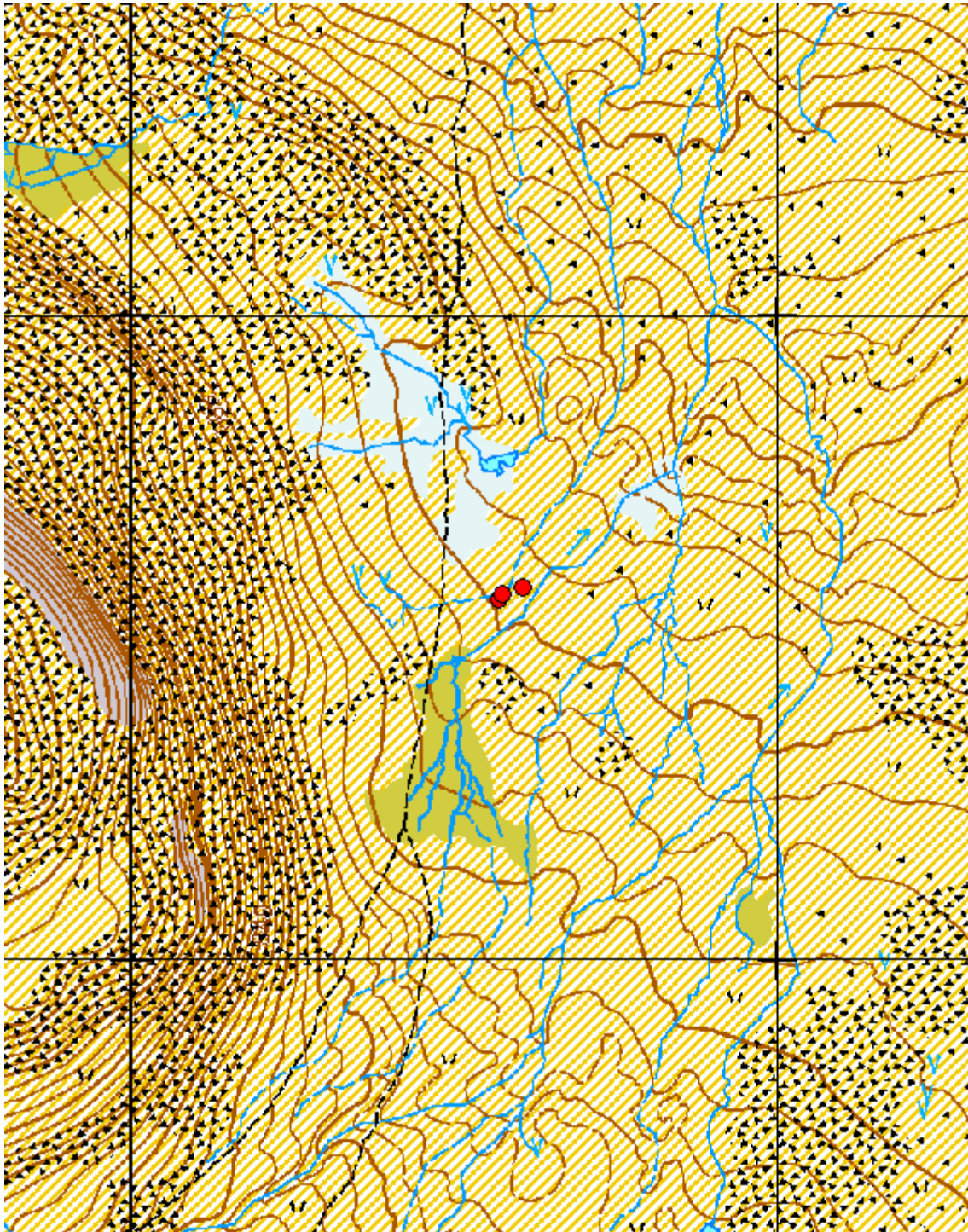
Tulkinta

Kohteen permukkaliedet lienevät toimineet historialliselle ajalle ajoittuvien kevytrakenteisen kotamaisten asumusten tulisijoina. Kotien oviaukot ovat suuntautuneet kohti itää. Permukkaliedet sijaitsevat niin lähellä toisiaan, että niitä on melko todennäköisesti käytetty samanaikaisesti, paikalla on siis sijainnut kaksi asumusta. Tulenpidon jäljet liesissä ovat kuitenkin melko vähäiset, minkä perusteella paikalla tapahtunut toiminta vaikuttaa olleen varsin lyhytkestoista. Soikea kehämäinen tulisija liittyy todennäköisesti eri-ikäiseen aktiviteettiin kuin permukkaliedet, ja sen ikää on ilman radiohiiliajoitusta vaikea määrittää. Kohde on syytä luokitella kiinteäksi muinaisjäännökseksi, ja sen säilyminen nykytilassaan ei vaikuta uhatulta.

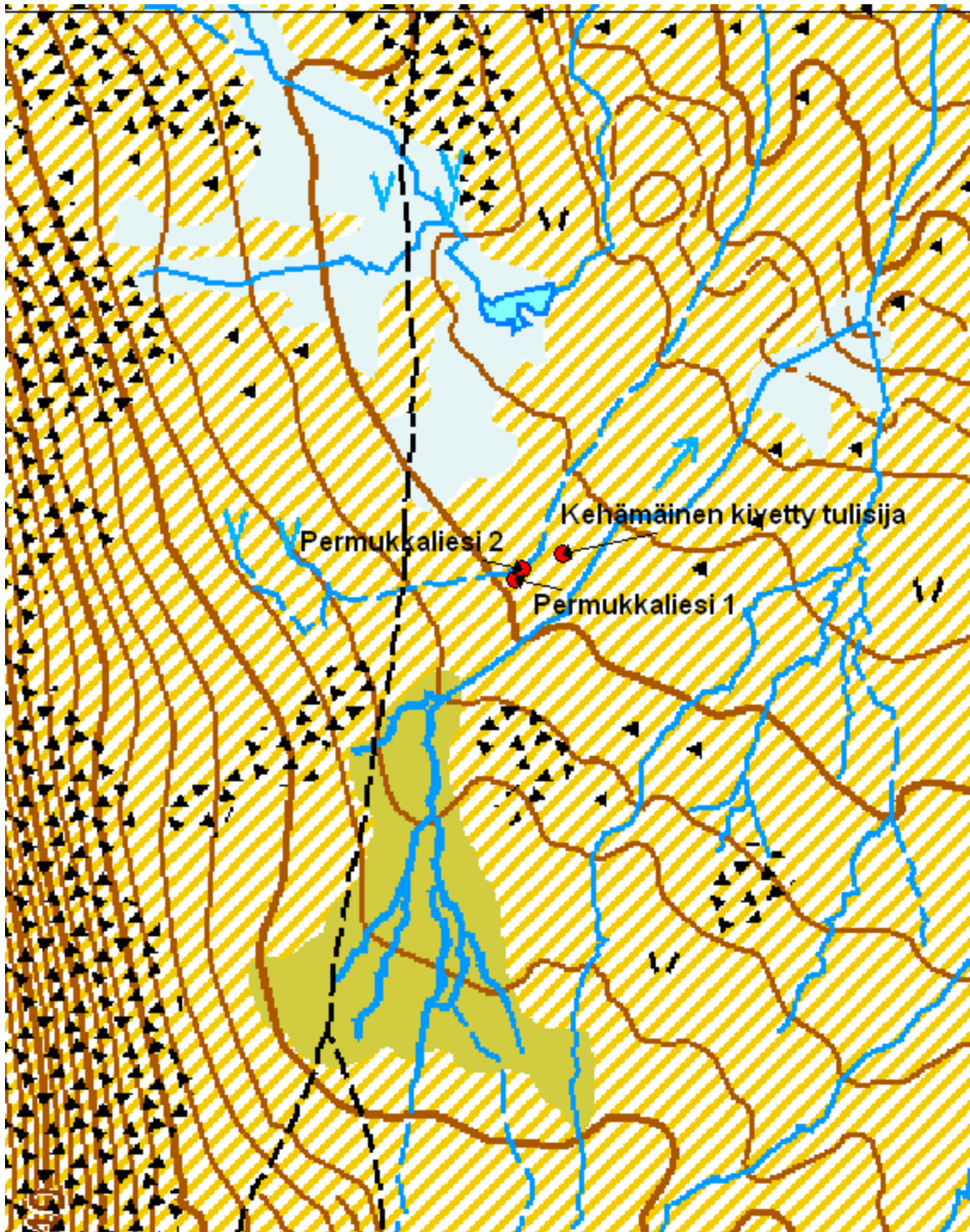
**Viranomais-
rekisterinro:****Kunto:** Hyvä**Arvotus:**

Mj-luokka II

Kartta 34. Gahperusjärvi itä 2. Kivettyjä tulsijoja.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kartta 35. Gahperusjärvi itä 2. Kivettyjä tulisijoja.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kuva 78. Gahperusvárri itä 2. Permukkaliesi 1. Taustalla permukkaliesi 2. Kuvattu lounaasta.

Kuva 79. Gahperusvárri itä 2. Permukkaliesi 1. Kuvattu lännestä.

Kuva 80. Gahperusvárri itä 2. Permukkaliesi 2. Kuvattu lännestä.

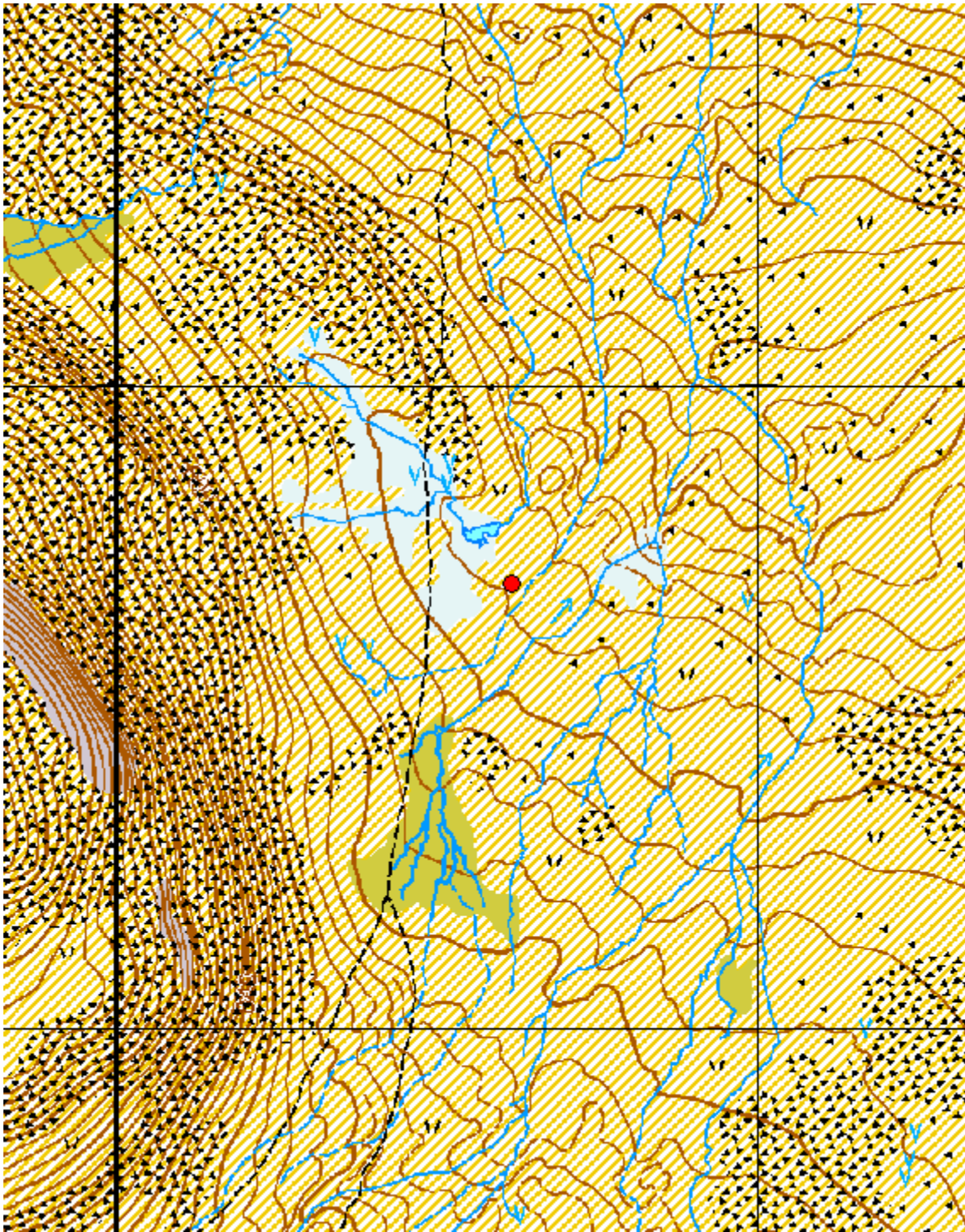

Kuva 81. Gahperusvárri itä 2. Kehämäinen kivetty tulisija. Kuvattu lounaasta.

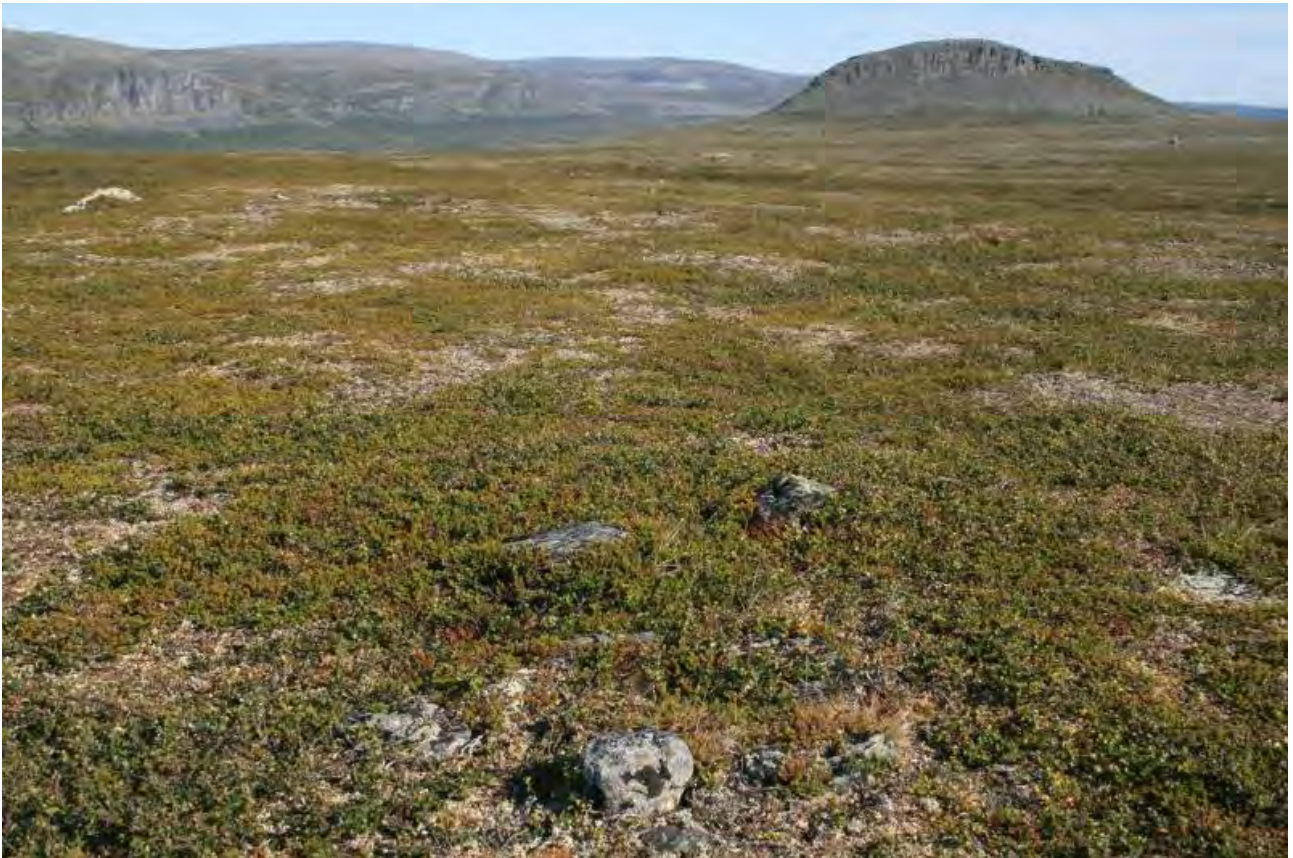
5.2.19 Gahperusvárri itä 3

Gahperusvárri itä 3 Kehämäinen kivetty tulisija		MH-tunnus: 153483	
Kohdetyyppi:	Asuinpaikat; liesilatomukset	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Ajoitus epäselvä	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamisvuosi:	-	Kunta:	Enontekiö
Lukumäärä:	1	Tarkastus:	S. Viljanmaa 20.8.2012
Koordinaattiselitys:	Tulisijan keskeltä	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7683694, Y 3275614, Z 753 m mpy	Löydöt:	-
Taustatiedot			
Kohteen on löytänyt Petri Halinen vuonna 2011 ja kohde paikallistettiin häneltä saatujen koordinaattitietojen perusteella.			
Ympäristön kuvaus			
Kohde sijaitsee avoimella, moreenipohjaisella tunturipaljakalla, loivasti kohti koillista viettävällä rinteellä Gahperusvárriin itäpuolella, noin 120 m Kalottireitiltä itään päin. Kohteen luoteispuolella noin kuudenkymmenen metrin etäisyydellä virtaa pieni puro. Kasvillisuutta alueella hallitsevat vaivaiskoivut, variksenmarja, yksittäiset heinäkasvit, pihatatar ja poronjäkälat.			
Kohteen kuvaus			
Kohde on pyöreä, kehämäinen, vain reunoiltaan kivetty tulisija, halkaisijaltaan noin 0,8 m. Tulisijan kivien halkaisijat vaihtelevat välillä 15 cm – 35 cm. Tulisija on umpeenkasvanut, kivet ovat hyvin jäkälöityneet ja niiden yläpinnat ovat 5 cm – 10 cm koholla tulisijaa ympäröivästä maanpinnasta. Tulisijan koillispuolella, noin puolen metrin päässä, on halkaisijaltaan noin 40 cm laajuinen, noin 20 cm korkea, yläpinnaltaan tasainen kivi, mahdollisesti istuinkivenä käytetty. Kasvillisuus tulisijassa ei poikkea ympäristöstään. Tulisijan keskelle tehdystä lapionpistosta todettiin noin viiden senttimetrin paksuisen pintaturpeen alla noin kahden senttimetrin kerros tuhkaa, jonka alla on hiiltynyt paikan alkuperäinen pintaturve ja kivinen moreenimaa.			
Kohteen rajaus			
Kyseessä on pistemäinen kohde, joka rajoittuu tulisijan jäännöksen välittömään lähiympäristöön.			
Tulkinta			
Kohde on kivetty tulisija, jonka ikää on ilman radiohiiliajoituksia vaikea tarkasti määrittää. Kohtalaisen paksu tuhkerakkerros kertoo siitä, että tulisijaa on todennäköisesti käytetty useammin kuin ainoastaan yksittäisen leiriytymisen aikana. Yleisolemuksensa perusteella tulisija vaikuttaa melko iäkkäältä, minkä johdosta se on syytä luokitella kiinteäksi muinaisjäännökseksi. Kohteen säilyminen nykytilassaan ei vaikuta uhatulta.			
Viranomaisrekisterinro:		Kunto:	Hyvä
Arvotus:	Mj-luokka II		

Kartta 36. Gahperusjärvi itä 3. Kehämäinen kivetty tulisija.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kuva 82. Gahperusvárri itä 3. Kehämäinen kivetty tulisija. Kuvattu lounaasta.

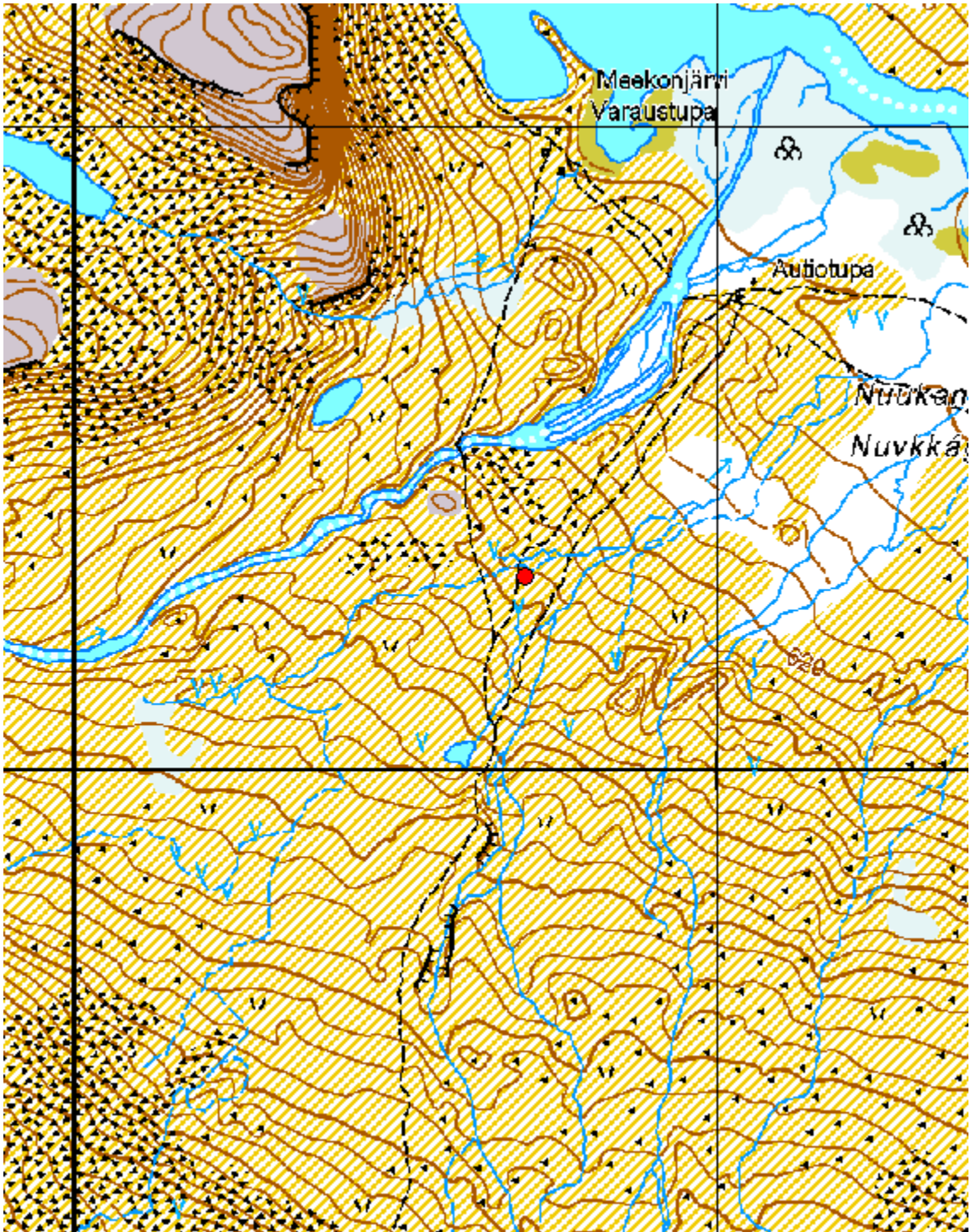
Kuva 83. Gahperusvárri itä 3. Kehämäinen kivetty tulisija. Kuvattu lounaasta.

5.2.20 Gahperusvárri koillinen

Gahperusvárri koillinen Kehämäinen kivetty tulisija		MH-tunnus: 153484	
Kohdetyyppi:	Asuinpaikat; liesilatomukset	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Historiallinen	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamisvuosi:	-	Kunta:	Enontekiö
Lukumäärä:	1	Tarkastus:	S. Viljanmaa 19.8.2012
Koordinaattiselitys:	Tulisijan keskeltä	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7685300, Y 3275699, Z 635 m mpy	Löydöt:	-
<i>Taustatiedot</i>			
Kohteen on löytänyt Petri Halinen vuonna 2011 ja kohde paikallistettiin häneltä saatujen koordinaattitietojen perusteella.			
<i>Ympäristön kuvaus</i>			
Kohde sijaitsee avoimella paljakalla, Megonjávrin autiotuvalle johtavasta polusta noin seitsemän metriä itään, noin 550 m autiotuvasta lounaaseen päin, moreeniharjanteella olevalla tasanteella. Kohteen pohjoispuolella, noin 20 m etäisyydellä, virtaa pieni Skádjajávriin laskeva puro. Kasvillisuutta alueella hallitsevat vaivaiskoivut, variksenmarja, juolukka, yksittäiset heinäkasvit sekä poronjäkälat ja kangaskarhunsammal.			
<i>Kohteen kuvaus</i>			
Kohde on U-kirjaimen muotoinen, koillis-lounaissuuntainen, lounaispäästään avoin tulisija, jonka halkaisija on noin 0,8 m. Liesikivien halkaisijat vaihtelevat välillä 20 cm – 60 cm. Suurin kivi, muodoltaan pitkänomainen, on tulisijan kaakkoisivulla. Liesikivien hyvin jäkälöityneet yläpinnat ovat noin viisi senttimetriä koholla ympäristöstään. Tulisija on keskellä halkaisijaltaan noin viisimetristä tasannetta, jonka reunoilla, noin kahden metrin etäisyydellä tulisijasta, on harvan kehämäisesti muutamia halkaisijaltaan noin 20 cm kokoisia kiviä, mahdollisesti kotalouteiden painokiviä. Tulisijan keskelle tehdystä lapionpistosta todettiin noin kahden senttimetrin paksuisen pintaturpeen alla noin kahden senttimetrin paksuinen kerros tuhkaa, jonka seassa on palanutta luuta, ainakin suuren tai keskikokoisen nisäkkään luita. Tuhkakerroksen alla on hiiltyneenä paikan alkuperäinen pintaturve ja sen alla moreenimaa, jonka pintaosassa havaittiin huuhtoutumiskerros.			
<i>Kohteen rajaus</i>			
Kyseessä on pistemäinen kohde, joka rajoittuu halkaisijaltaan noin viisimetriselle tasanteelle, jonka keskellä U-kirjaimen muotoinen kivetty tulisija sijaitsee.			
<i>Tulkinta</i>			
Kohteen tulisija on mahdollisesti toiminut halkaisijaltaan noin viisimetrisen kotamaisen asumuksen lämmönlähteenä. Ilman radiohiiliajoitusta kohteen ikää on vaikea tarkasti määrittää, mutta yleis-olemuksensa perusteella tulisija vaikuttaa todennäköisimmin historiallisena aikana kasatulta. Kohde on syytä luokitella kiinteäksi muinaisjäännökseksi. Tulisijan säilyminen nykytilassaan ei vaikuta uhatulta, vaikka Megonjávrin autiotuvalle johtava polku kulkeekin miltei tulisijan vieritse.			
Viranomaisrekisterinro:		Kunto:	Hyvä
Arvotus:	Mj-luokka II		

Kartta 37. Gahperusväri koillinen. Kehämäinen kivetty tulisija.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kuva 84. Gahperusvárrin koillinen. Kehämäinen kivetty tulisija. Taustalla Skádjajávri. Kuvattu lounaasta.

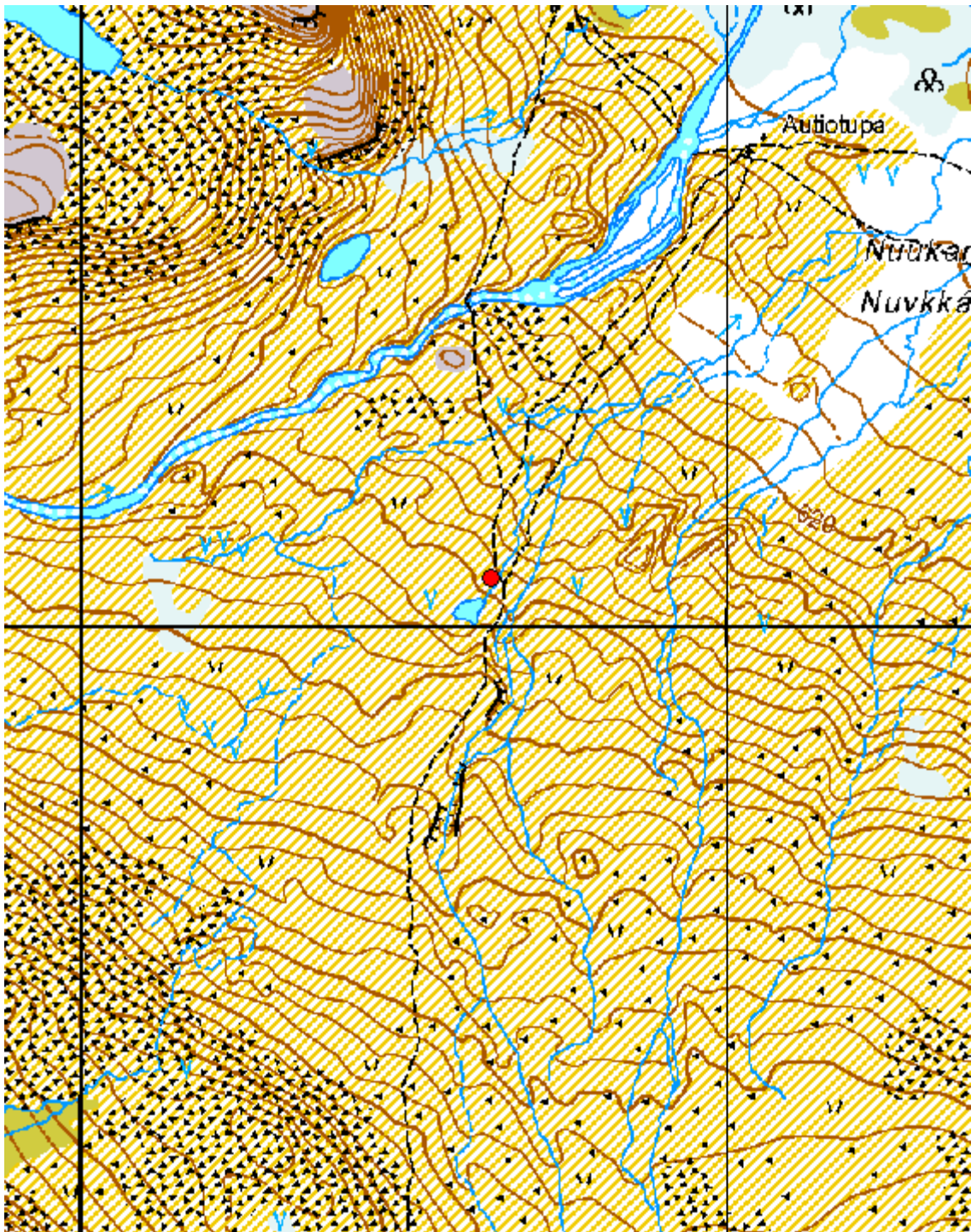

Kuva 85. Gahperusvárrin koillinen. Kehämäinen kivetty tulisija. Kuvattu lounaasta.

5.2.21 Gahperusvárri koillinen 2

Gahperusvárri koillinen 2 Permukkaliesi		MH-tunnus: 153485	
Kohdetyyppi:	Asuinpaikat; liesilatomukset	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Historiallinen	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamisvuosi:	-	Kunta:	Enontekiö
Lukumäärä:	1	Tarkastus:	S. Viljanmaa 20.8.2012
Koordinaattiselitys:	Permukkalieden keskeltä	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7685075, Y 3275633, Z 657 m mpy	Löydöt:	-
Taustatiedot			
Kohteen on löytänyt Petri Halinen vuonna 2009 ja kohde paikallistettiin häneltä saatujen koordinaattitietojen perusteella.			
Ympäristön kuvaus			
Kohde sijaitsee Gahperusvárrin koillispuolella, matalan hiekkaharjanteen tasaisessa eteläpäässä, Kalottireitin polun länsipuolella. Kohteen itäpuolella, noin 10 m etäisyydellä, virtaa Megonjávriin laskeva puro, joka alkaa kohteen lounaispuolella, noin 30 m päässä, sijaitsevasta lammesta. Lampi on noin 1,5 m kohdetta ylempänä. Kasvillisuutta alueella hallitsevat vaivaiskoivut, variksenmarja, poronjäkälä, sammalet ja yksittäiset heinäkasvit. Puron varrella kasvaa myös pajupensaikkaa.			
Kohteen kuvaus			
Kohde on pyöreä, umpeenkasvanut, vain reunoiltaan kivetty permukkaliesi. Lieden halkaisija on noin 0,8 m, ja se sijaitsee keskellä noin viisimetristä tasannetta, jonka itälaidalla Kalottireitti kulkee. Liesikivien halkaisijat vaihtelevat välillä 15 cm – 20 cm, ja niiden yläpinnat ovat enimmillään noin 5 cm koholla ympäristöstään. Permukat, noin 1,6 m mittaiset kivirivit, suuntautuvat lieden luota kohti länttä, ja niiden väliin rajautuu sektorin muotoinen, itäpäästään noin 0,5 m levyinen ja länsipäästään noin metrin levyinen alue. Permukoiden kivien koko vaihtelee välillä 20 cm – 60 cm, suurimmat ovat pitkänomaisia, ja kivien yläpinnat ovat koholla ympäristöstään noin 10 cm. Permukoiden länsipäiden välillä on noin 40 cm mittainen kivi, ehkä kodan kynnyskivi. Lieden keskelle tehdystä lapionpistosta todettiin noin viiden senttimetrin paksuisen pintaturpeen alla noin kahden senttimetrin kerros hiiliä ja nokea häiriintymättömältä vaikuttavan hiekkamaan päällä. Kasvillisuus lieden kohdalla ei poikkea lähiympäristöstään.			
Kohteen rajaus			
Kyseessä on pistemäinen kohde, joka rajautuu permukkalieden välittömään lähiympäristöön.			
Tulkinta			
Kohteesta dokumentoitu permukkaliesi on ollut historialliselle ajalle ajoittuvan kevytrakenteisen kotamaisen asumuksen tulisija. Kodan oviaukko on suuntautunut kohti länttä ja kodan halkaisija lienee ollut noin viisi metriä siten, että kodan lattia-ala on kattanut jokseenkin kokonaan paikalla sijaitsevan tasanteen. Kohde on kiinteä muinaisjäännös. Vaikka Kalottireitti kulkee aivan kohteen vieritse, ei reitin käyttö vaikuta merkittävästi uhkaavan kohteen säilymistä nykytilassaan.			
Viranomaisrekisterinro:		Kunto:	Hyvä
Arvotus:	Mj-luokka II		

Kartta 38. Gahperusväri koillinen 2. Permukkaliesi.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kuva 86. Gahperusvárri koillinen 2. Permukkaliesi. Taustalla Ánnjaloanji. Kuvattu lounaasta.

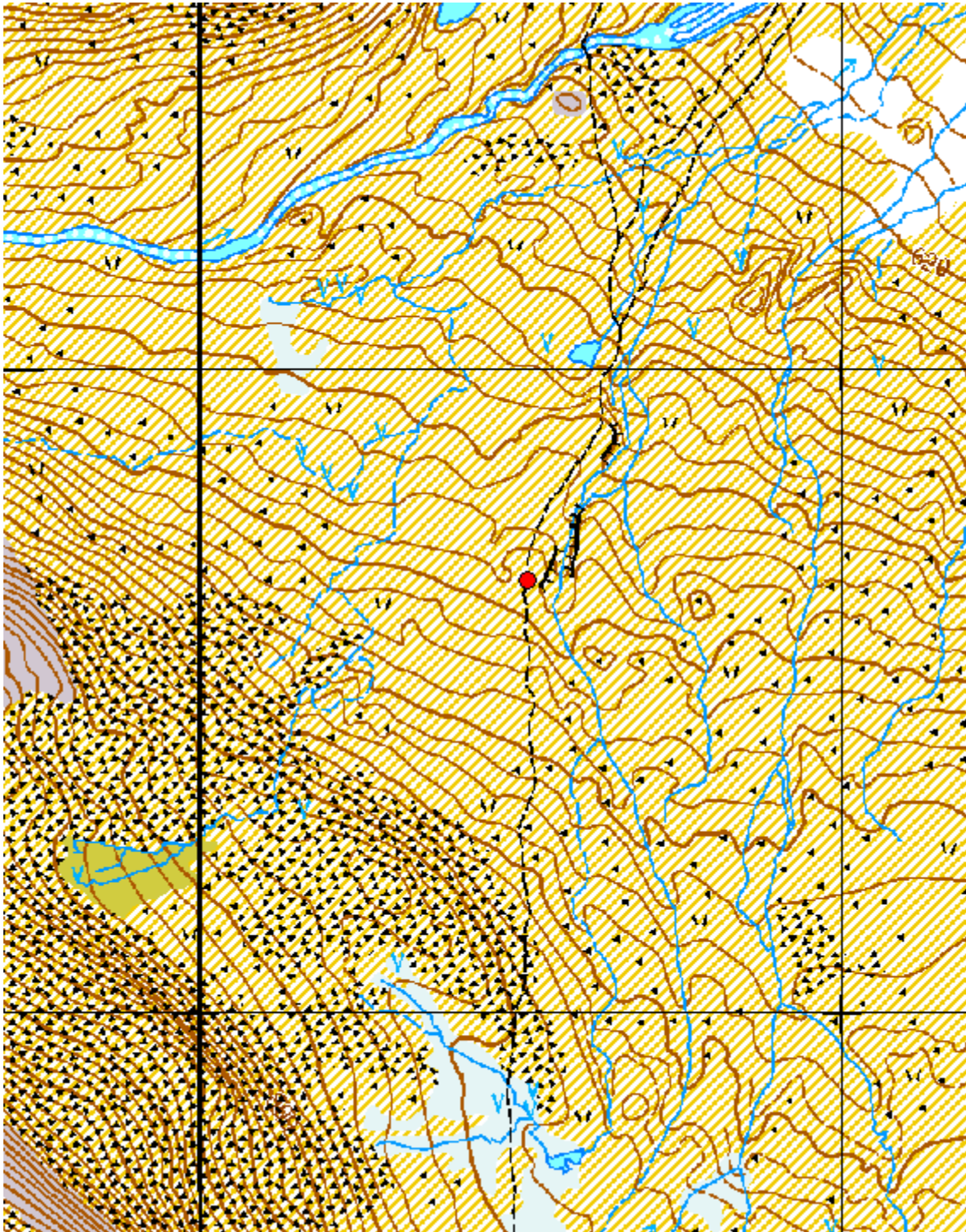

Kuva 87. Gahperusvárri koillinen 2. Permukkaliesi. Kuvattu etelästä.

5.2.22 Gahperusvárri koillinen 4

Gahperusvárri koillinen 4 Permukkaliesi		MH-tunnus: 153486	
Kohdetyyppi:	Asuinpaikat; liesilatomukset	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Historiallinen	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamisvuosi:	-	Kunta:	Enontekiö
Lukumäärä:	1	Tarkastus:	S. Viljanmaa 20.8.2012
Koordinaattiselitys:	Permukkalieden keskeltä	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7684673, Y 3275509, Z 696 m mpy	Löydöt:	-
Taustatiedot			
Kohteen on löytänyt Petri Halinen vuonna 2009 ja kohde paikallistettiin häneltä saatujen koordinaattitietojen perusteella.			
Ympäristön kuvaus			
Kohde sijaitsee Gahperusvárrin koillispuolella, tasaisella paikalla hiekkaharjanteella. Kalottireitti kulkee kohteen itäpään läpi. Kohteen itäpuolella, noin 40 m etäisyydellä, noin neljä metriä kohdetta alempana, virtaa Megonjávriin laskeva puro. Kasvillisuutta alueella hallitsevat vaivaiskoivut, variksenmarja, sielikkö, jäkälät, sammalet ja yksittäiset heinäkasvit.			
Kohteen kuvaus			
Kohde on Petri Halisen mukaan permukkaliesi, mutta tarkastuksen yhteydessä permukoita ei havaittu; mahdollisesti ne ovat tuhoutuneet. Kalottireitin polku sivuaa tulisijan itäreunaa, ja mikäli permukat ovat suuntautuneet kohti itää, koillista tai kaakkoa, on polku kulkenut niiden ylitse. Tulisija on neliön muotoinen, luode-kaakkosuuntainen ja vain reunoiltaan kivetty, halkaisijaltaan noin 75 cm. Kasvillisuudeltaan tulisija ei juurikaan poikkea ympäristöstään, heinäkasvien määrä on ehkä hiukan runsaampi. Liesikivien halkaisijat vaihtelevat välillä 15 cm – 25 cm, ja niiden yläpinnat ovat 5 cm – 10 cm koholla ympäristöstään. Tulisijan lähellä on myös muutamia irrallisia, halkaisijaltaan noin 30 cm – 40 cm kokoisia kiviä, jotka voivat olla peräisin tuhoutuneista permukoista. Tulisijan keskelle tehdystä lapionpistosta todettiin noin kahden senttimetrin paksuisen pintaturpeen alta noin yhden senttimetrin kerros hiiltä ja noin kahden senttimetrin kerros tuhkaa, jonka alla oli moreenimaa. Moreenin pinnalla ei havaittu huuhtoutumiskerrosta.			
Kohteen rajaus			
Kyseessä on pistemäinen kohde, joka rajautuu permukkalieden välittömään lähiympäristöön.			
Tulkinta			
Kyseessä on historialliselle ajalle ajoittuva kevytrakenteisen kotamaisen asumuksen tulisija. Tulisijassa aiemmin todetut permukat ovat tuhoutuneet, eikä kodan oviaukon suuntaa enää voi luotettavasti määrittää. Tulisijan melko paksun tuhkerakroksen perusteella paikalla on asuttu joko melko pitkäkestoisesti tai useampaan kertaan. Kohde on syytä luokitella kiinteäksi muinaisjäännökseksi. Kalottireitti uhkaa selvästi kohteen säilymistä, koska mikäli reitin polku-ura levenee, kohde tuhoutuu kokonaisuudessaan jokseenkin varmasti.			
Viranomaisrekisterinro:		Kunto:	Keskinkertainen
Arvotus:	Mj-luokka II		

Kartta 39. Gahperusväri koillinen 4. Permukkaliesi.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kuva 88. Gahperusvárri koillinen 4. Permukkaliesi. Kuvattu lounaasta.

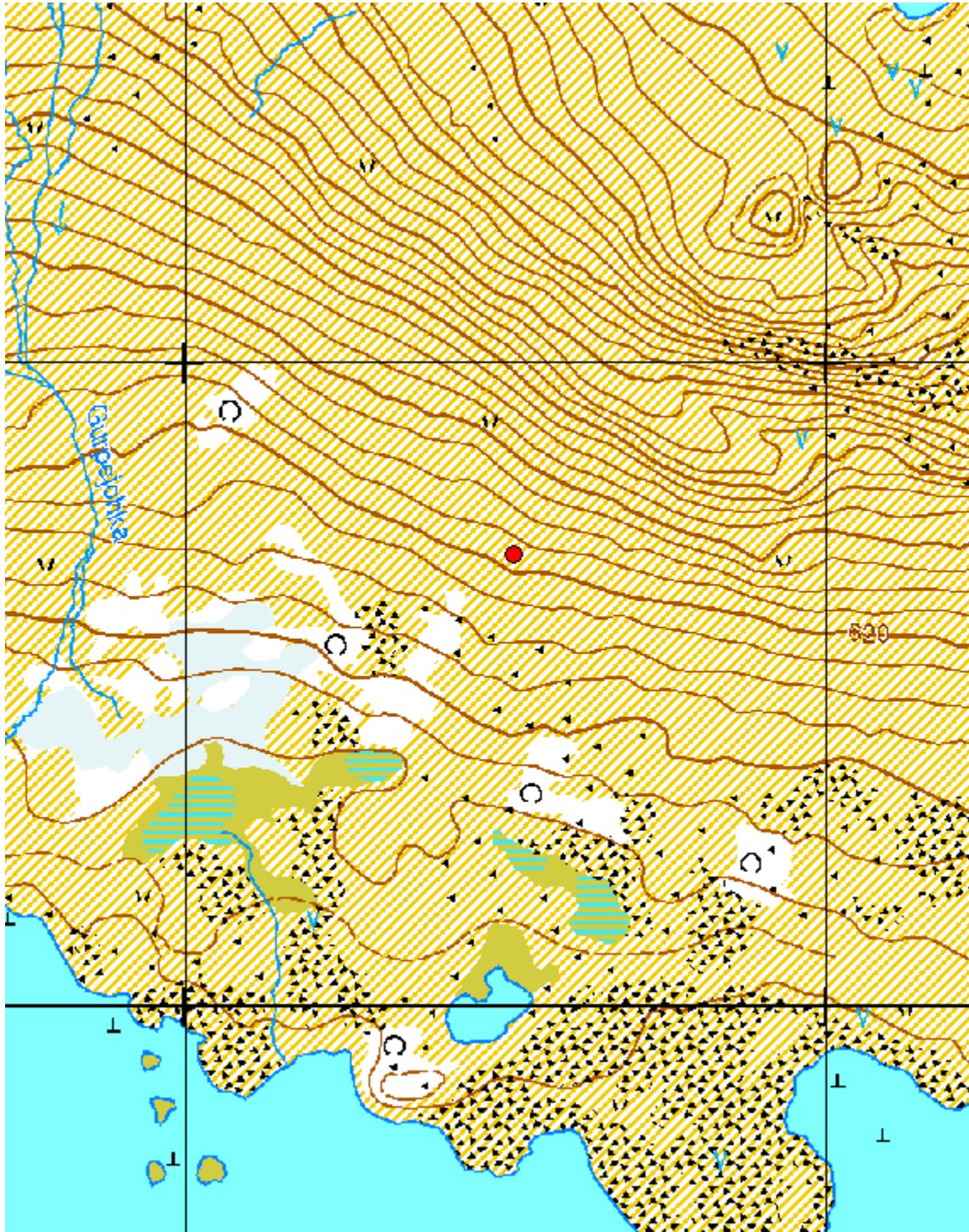

Kuva 89. Gahperusvárri koillinen 4. Permukkaliesi. Kuvattu lounaasta.

5.2.23 Gaskkasnjunni lounas

Gaskkasnjunni lounas Suorakaiteen muotoinen liesilatamus		MH-tunnus: 153488	
Kohdetyyppi:	Asuinpaikat; liesilatamukset	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Historiallinen	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamisvuosi:	-	Kunta:	Enontekiö
Lukumäärä:	1	Tarkastus:	S. Viljanmaa 16.8.2012
Koordinaattiselitys:	Liesilatamuksen keskeltä	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7685703, Y 3283512, Z 623 m mpy	Löydöt:	-
<i>Ympäristön kuvaus</i>			
<p>Kohde sijaitsee Gaskkasnjunni lounaisrinteellä, puuttomalla paljakalla, avaralla paikalla olevan tuulisen moreeniharjanteen melko tasaisen laen eteläpäässä, noin 0,9 km Boazojávrin rannasta pohjoiseen päin. Kasvillisuutta alueella hallitsevat vaivaiskoivut, variksenmarja, puolukka, juolukka, riekonmarja, kangaskarhunsammal sekä poro-, tina- ja torvijäkälät.</p>			
<i>Kohteen kuvaus</i>			
<p>Kohde on suorakaiteen muotoinen, pohjois-eteläsuuntainen liesilatamus. Latamus on kehämäinen, vain reunoiltaan kivetty, kooltaan noin 0,8 m x 0,6 m. Se on kasattu kahdeksasta kivistä, joiden halkaisijat vaihtelevat välillä 15 cm – 30 cm. Latamuksen länsireunalta yksi kivistä on vierähtänyt pois paikaltaan. Tulisija on umpeenkasvanut, kasvillisuus latamuksen alueella ei poikkea ympäristöstään, ja kivet ovat hyvin jäkälöityneet. Kivet ovat kuitenkin selvästi näkyvillä, ja niiden yläpinnat ovat noin 5 cm – 10 cm koholla tulisijaa ympäröivästä maanpinnasta. Tulisijan keskelle tehdystä lapionpistosta todettiin noin viiden senttimetrin paksuisen pintaturpeen alla hiukan nokea ja hiiliä. Hiilten alla havaittiin huuhtoutumiskerros melko hienojakoisen moreenimaan pinnalla.</p>			
<i>Kohteen rajaus</i>			
<p>Kyseessä on pistemäinen kohde, joka rajautuu liesilatamuksen välittömään lähiympäristöön.</p>			
<i>Tulkinta</i>			
<p>Kohde on kivetty tulisija, jonka ikää on ilman radiohiiliajoituksia vaikea tarkasti määrittää. Kyseessä kuitenkin tuskin on nykyajan retkeilijöiden latoma nuotiopaikka. Yleisolemuksensa perusteella tulisija ajoittuu todennäköisimmin historialliselle ajalle, ja se lienee jäännös melko lyhytaikaisesta asuinpaikasta, ehkä vain kertaluonteisesta leiriytymisestä. Pysyvämpään asumiseen Gaskkasnjunni karu rinne olisi soveltunut varsin huonosti. Kohde on syytä luokitella kiinteäksi muinaisjäännökseksi, ja sen säilyminen nykytilassaan ei vaikuta uhatulta.</p>			
Viranomaisrekisterinro:		Kunto:	Hyvä
Arvotus:	Mj-luokka II		

Kartta 40. Gaskasnjunni lounas. Suorakaiteen muotoinen liesilatamus.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kuva 90. Gaskkasnjunni lounas. Suorakaiteen muotoinen liesilatamus. Kuvattu luoteesta.

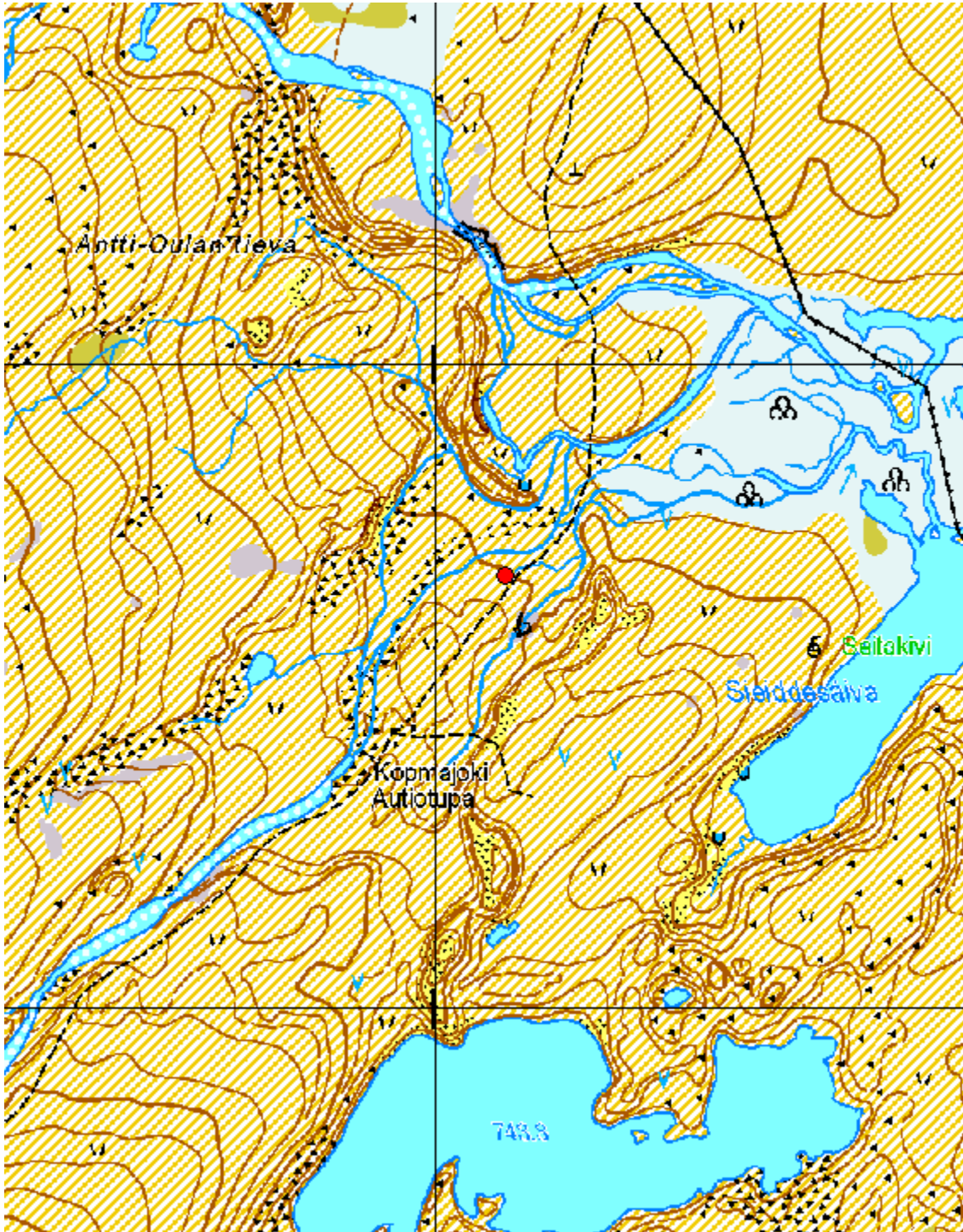

Kuva 91. Gaskkasnjunni lounas. Suorakaiteen muotoinen liesilatamus. Kuvattu pohjoisesta.

5.2.24 Goapmajohka

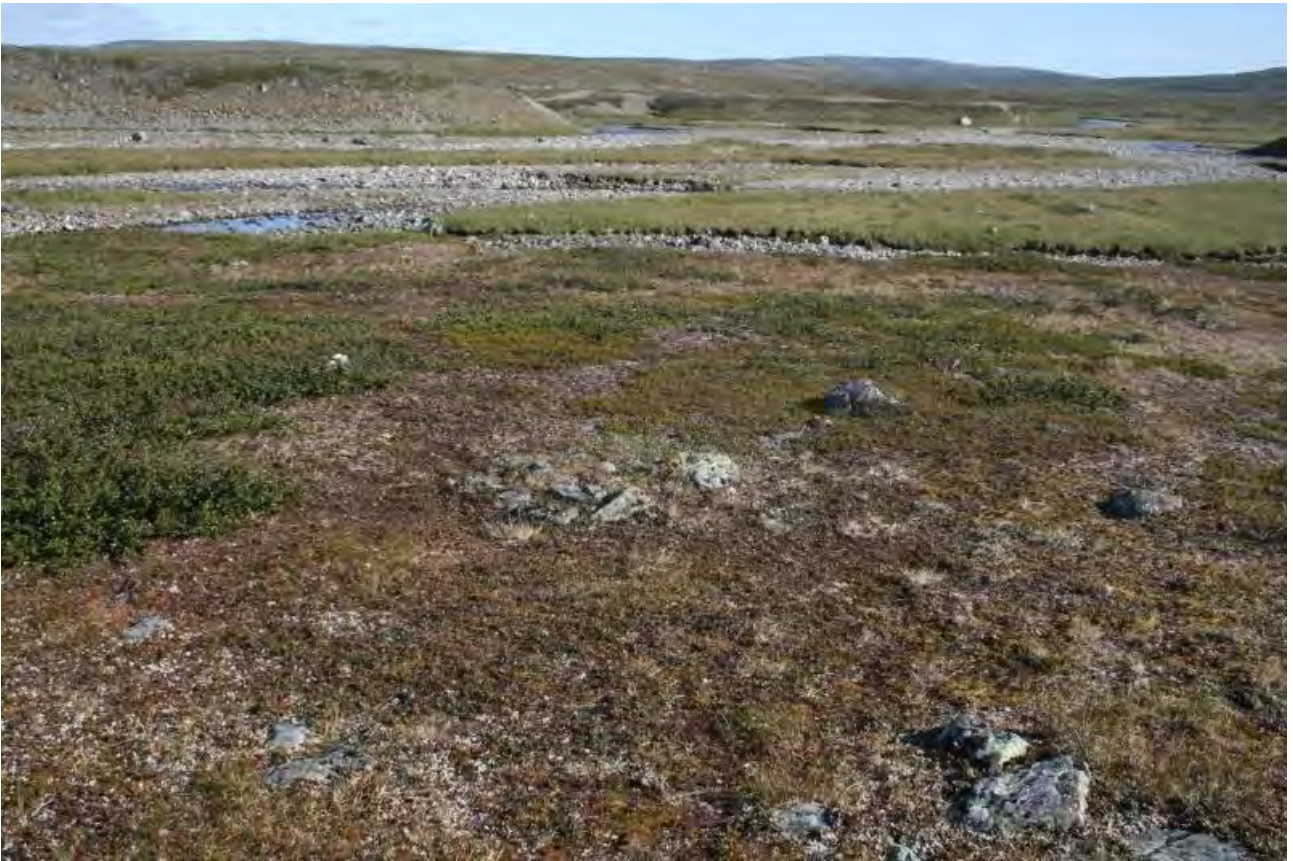
Goapmajohka Pyöreä kauttaaltaan kivetty liesilatamus		MH-tunnus: 153489	
Kohdetyyppi:	Asuinpaikat; liesilatamukset	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Ajoitus epäselvä	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamisvuosi:	-	Kunta:	Enontekiö
Lukumäärä:	1	Tarkastus:	S. Viljanmaa 10.8.2012
Koordinaattiselitys:	Liesilatamuksen keskeltä	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7697673, Y 3283110, Z 740 m mpy	Löydöt:	-
<i>Ympäristön kuvaus</i>			
<p>Kohde sijaitsee Goapmajohkan varrella, Kalottireitin ja joen välissä, noin 15 m päässä joen rannasta, noin puolitoista metriä joen pintaa korkeammalla, hiekkapohjaisella tasanteella. Goapmajoen autiotupa sijaitsee kohteesta noin 0,3 km lounaaseen päin. Alue on avointa tunturipaljakkaa, jonka kasvillisuutta hallitsevat vaivaiskoivut, variksenmarja, puolukka ja juolukka sekä tina- ja poronjäkälet.</p>			
<i>Kohteen kuvaus</i>			
<p>Kohde on kauttaaltaan kivetty, umpeenkasvanut, muodoltaan pyöreähkö liesilatamus, jonka halkaisija on noin 0,8 m. Liesilatamuksen itälaidalla on kookas, halkaisijaltaan noin 40 cm laajuinen kivi. Muiden liesikivien halkaisijat vaihtelevat välillä 20 cm – 30 cm. Kivien yläpinnat ovat hyvin jäkälöityneet ja koholla ympäristöstään enimmillään noin kymmenen senttimetriä. Liesilatamuksen ympärillä, noin 1,5 m – 2,0 m etäisyydellä, on lisäksi harvan kehämäisesti muutamia halkaisijaltaan noin 30 cm kokoisia kiviä. Lapiopistoa liesilatamukseen ei tehty.</p>			
<i>Kohteen rajaus</i>			
<p>Kyseessä on pistemäinen kohde, joka rajautuu liesilatamuksen välittömään lähiympäristöön. Todennäköisesti keskeisin toiminta liesilatamuksen läheisyydessä on rajoittunut alueelle, jonka halkaisija on enintään noin kuusi metriä.</p>			
<i>Tulkinta</i>			
<p>Kohteesta dokumentoitu liesilatamus vaikuttaa olemukseltaan hyvin vanhalta, mutta sen tarkempi ajoittaminen ei ole mahdollista ilman lisätutkimuksia. Latomuksen kauttaaltaan kattava kiveys viittaa siihen, että sitä on ilmeisesti käytetty kylmänä vuodenaikana. Todennäköisesti liesilatamus on toiminut kevytrakenteisen kotamaisen asumuksen lämmönlähteenä. Tulisijan lähellä harvan kehämäisesti sijaitsevat kivet lienevät olleet kotalouteiden painokiviä. Kohde on kiinteä muinaisjäännös, ja sen säilyminen nykytilassaan ei vaikuta uhatulta.</p>			
Viranomaisrekisterinro:		Kunto:	Hyvä
Arvotus:	Mj-luokka II		

Kartta 41. Goapmajohka. Pyöreä kauttaaltaan kivetty liesilatamus.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kuva 92. Goapmajohka. Pyöreä kauttaaltaan kivetty liesilatamus. Kuvattu etelästä.

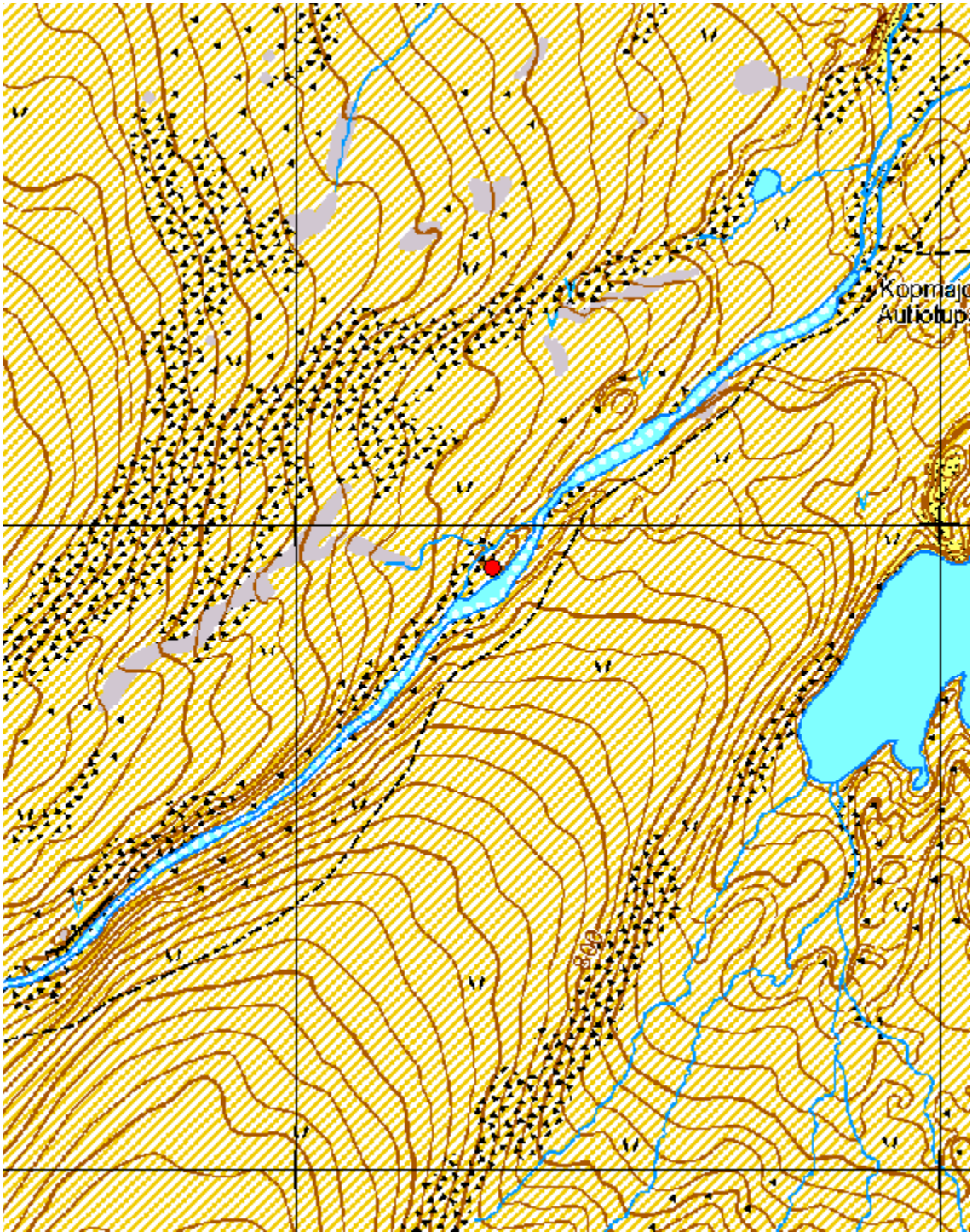

Kuva 93. Goapmajohka. Pyöreä kauttaaltaan kivetty liesilatamus. Kuvattu etelästä.

5.2.25 Goapmajohkan saareke

Goapmajohkan saareke Pyöreä kauttaaltaan kivetty tulisija		MH-tunnus: 153491	
Kohdetyyppi:	Asuinpaikat; liesilatomukset	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Ajoitus epäselvä	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamisvuosi:	-	Kunta:	Enontekiö
Lukumäärä:	1	Tarkastus:	S. Viljanmaa 11.8.2012
Koordinaattiselitys:	Tulisijan keskeltä	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7696932, Y 3282305, Z 770 m mpy	Löydöt:	-
<i>Ympäristön kuvaus</i>			
<p>Kohde sijaitsee Goapmajohkan autiotuvalta noin 0,8 km lounaaseen päin, joen keskellä olevalla moreenipohjaisella, noin 160 m x 40 m laajuisella saarekkeella, ympäristöään heinikkoisemmalla tasanteella, lähellä saarekkeen lounaispäättä, saarekkeen laelta noin kahdeksan metriä länteen päin. Kohteesta noin kuusi metriä lounaaseen päin sijaitsee halkaisijaltaan noin nelimetrinen siirtolohkare. Saarekkeen kaakkoispuolella on Goapmajohkan pääuoma, luoteispuolella olevassa pienemmässä uomassa puolestaan virtaa vettä ilmeisesti lähinnä tulva-aikoina. Kasvillisuutta saarekkeella hallitsevat variksenmarja, puolukka ja heinäkasvit sekä tina-, nahka- ja poronjäkälat.</p>			
<i>Kohteen kuvaus</i>			
<p>Kohde on pyöreä kivetty tulisija. Tulisijan halkaisija on noin 0,7 m, ja se on kauttaaltaan mutta melko harvasti kivetty. Kiviä on kahdeksan, ja niiden halkaisijat vaihtelevat välillä 20 cm – 40 cm. Kivien hyvin jäkälöityneet yläpinnat ovat enimmillään noin viisi senttimetriä koholla tulisijaa ympäröivästä maastosta, ja kookkaimmat kivet ovat muodoltaan pitkänomaisia. Tulisijan kivien väliin tehdystä lapionpistosta todettiin noin kolmen senttimetrin paksuisen pintaturpeen alta noin yhden senttimetrin paksuinen hiilen ja noen sekainen kerros, jonka alla oli kivinen moreenimaa. Huuhtoutumiskerrosta lapionpistosta ei havaittu.</p>			
<i>Kohteen rajaus</i>			
<p>Kyseessä on pistemäinen kohde, joka rajautuu kivetyn tulisijan välittömään lähiympäristöön.</p>			
<i>Tulkinta</i>			
<p>Kohde on kivetty tulisija, jonka ikää on ilman radiohiiliajoituksia vaikea tarkasti määrittää. Kyseessä kuitenkin tuskin on nykyajan retkeilijöiden latoma nuotiopaikka. Tulisijan kauttaaltaan kattava kiveys, maantasaisuus ja umpeenkasvaneisuus sekä kivien voimakas jäkälöityminen viittaavat siihen, että se voi olla hyvinkin iäkäs. Paikalla on todennäköisesti sijainnut pienialainen leiripaikka, ja tulisija on voinut olla kevytrakenteisen kodan lämmönlähde. Kohde on syytä luokitella kiinteäksi muinaisjännökseksi, ja sen säilyminen nykytilassaan ei vaikuta uhatulta.</p>			
Viranomaisrekisterinro:		Kunto:	Hyvä
Arvotus:	Mj-luokka II		

Kartta 42. Goapmajohkan saareke. Pyöreä kauttaaltaan kivetty tulisija.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kuva 94. Goapmajohkan saareke. Pyöreä kauttaaltaan kivetty tulisija. Kuvattu koillisesta.

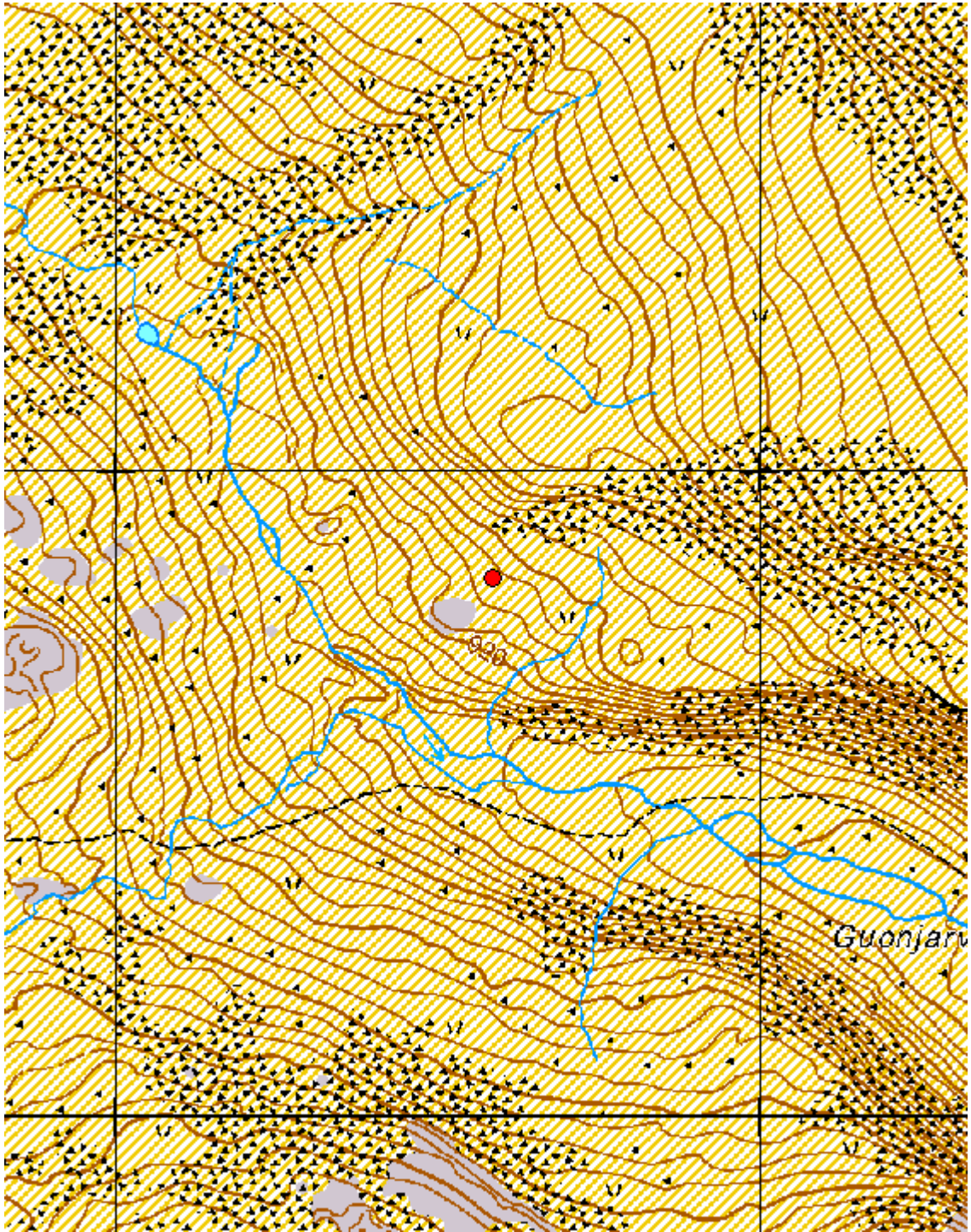

Kuva 95. Goapmajohkan saareke. Pyöreä kauttaaltaan kivetty tulisija. Kuvattu koillisesta.

5.2.26 Guonjarvággi

Guonjarvággi Pyöreä kauttaaltaan kivetty tulisija		MH-tunnus: 153492	
Kohdetyyppi:	Asuinpaikat; liesilatomukset	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Ajoitus epäselvä	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamisvuosi:	-	Kunta:	Enontekiö
Lukumäärä:	1	Tarkastus:	S. Viljanmaa 22.8.2012
Koordinaattiselitys:	Tulisijan keskeltä	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7680833, Y 3268584, Z 934 m mpy	Löydöt:	-
<i>Ympäristön kuvaus</i>			
<p>Kohde sijaitsee puuttomalla paljakalla, Guonjarvággin koillisrinteellä olevalla moreenitasanteella noin 230 m Guonjarjohkasta koilliseen päin, noin 30 m joen pintaa ylempänä. Kasvillisuutta rinteellä kohteen läheisyydessä hallitsevat vaivaiskoivut, liekovarpio, tina-, torvi- ja poronjäkälät sekä kangaskarhunsammal.</p>			
<i>Kohteen kuvaus</i>			
<p>Kohde on pyöreä, kauttaaltaan kivetty tulisija, halkaisijaltaan noin 0,7 m. Tulisijan kivien halkaisijat vaihtelevat välillä 15 cm – 30 cm. Tulisija on umpeenkasvanut, kivet ovat hyvin jäkälöityneet ja niiden yläpinnat ovat alle viisi senttimetriä koholla tulisijaa ympäröivästä maanpinnasta. Kasvillisuus tulisijan alueella ei poikkea ympäristön kasvillisuudesta. Tulisijan keskimmäistä kiveä kohotettiin kohteen dokumentoinnin yhteydessä ja sen alla todettiin hiiliä.</p>			
<i>Kohteen rajaus</i>			
<p>Kyseessä on pistemäinen kohde, joka rajoittuu tulisijan jäännöksen välittömään lähiympäristöön.</p>			
<i>Tulkinta</i>			
<p>Kohde on kivetty tulisija, jonka ikää on ilman radiohiiliajoituksia vaikea tarkasti määrittää. Kyseessä kuitenkin tuskin on nykyajan retkeilijöiden latoma nuotiopaikka. Tulisijan kauttaaltaan kattava kiveys, maantasaisuus sekä umpeenkasvaneisuus viittaavat siihen, että se voi olla hyvinkin iäkäs. Tulisija lienee jäännös melko lyhytaikaisesta asuinpaikasta, ehkä vain kertaluonteisesta leiriytymisestä. Pysyvämpään asumiseen Guonjarvággin karu rinne olisi soveltunut varsin huonosti. Kohde on syytä luokitella kiinteäksi muinaisjäännökseksi, ja sen säilyminen nykytilassaan ei vaikuta uhatulta.</p>			
Viranomaisrekisterinro:		Kunto:	Hyvä
Arvotus:	Mj-luokka II		

Kartta 43. Guonjarvaggi. Pyöreä kauttaaltaan kivetty tulisija.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kuva 96. Guonjarvággi. Pyöreä kauttaaltaan kivetty tulisija. Kuvattu idästä.

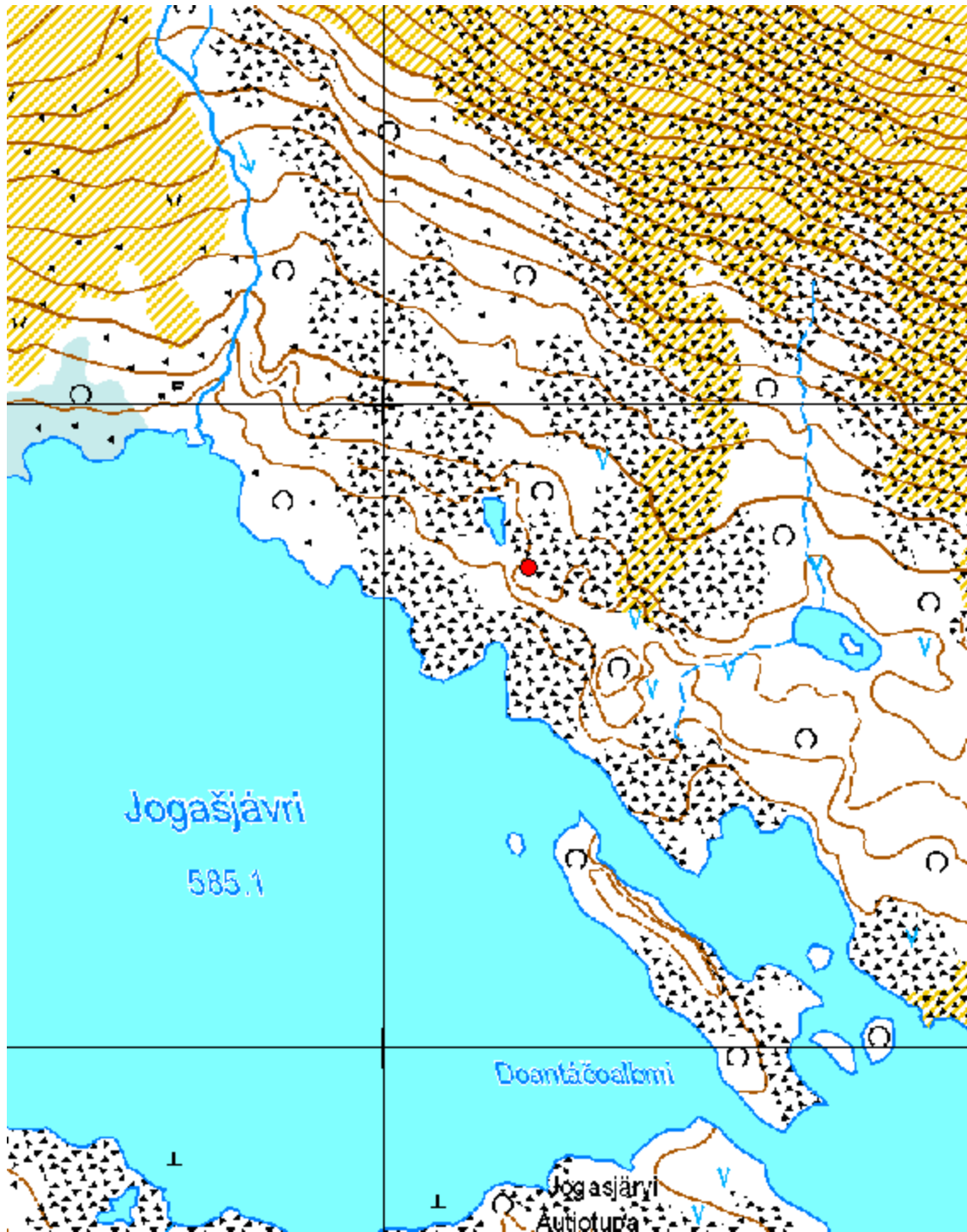

Kuva 97. Guonjarvággi. Pyöreä kauttaaltaan kivetty tulisija. Kuvattu päältä, idästä.

5.2.27 Jogašjávri pohjoinen

Jogašjávri pohjoinen Suorakaiteen muotoinen liesilatamus		MH-tunnus: 153493	
Kohdetyyppi:	Asuinpaikat; liesilatamukset	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Historiallinen	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamisvuosi:	-	Kunta:	Enontekiö
Lukumäärä:	1	Tarkastus:	S. Viljanmaa 16.8.2012
Koordinaattiselitys:	Suorakaiteen muotoisen liesilatamuksen keskeltä	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7685748, Y 3281225, Z 593 m mpy	Löydöt:	-
<i>Ympäristön kuvaus</i>			
<p>Kohde sijaitsee Jogašjávrin pohjoispuolella, noin 130 m etäisyydellä järven rannasta, noin kahdeksan metriä järven pintaa korkeammalla, harvahkossa tunturikoivikossa, pienen lammen kaakkoispuoleisella moreeniharjanteella. Lampi on kohteesta noin 30 m päässä ja noin kolme metriä kohdetta alemmalla tasolla. Alue on melko kivikkoista, ja aluskasvillisuutta alueella hallitsevat variksenmarja, puolukka, tina-, torvi- ja poronjäkävät sekä sammaleet.</p>			
<i>Kohteen kuvaus</i>			
<p>Kohde on suorakaiteen muotoinen, umpeenkasvanut, vain reunoiltaan kivetty, länsiluode-itäkaakkosuuntainen liesilatamus, kooltaan noin 1,0 m x 0,6 m. Liesilatamukseen käytettyjen kivien halkaisijat vaihtelevat välillä 20 cm – 30 cm, ja tulisijan alue on koholla ympäristöstään noin kymmenen senttimetriä. Liesilatamusta ympäröi halkaisijaltaan noin kolmimetrinen varsin tasainen alue, joka vaikuttaa myös hieman ympäristöään vähäkivisemmältä. Tulisijan keskelle tehdystä lapionpistosta todettiin noin neljän senttimetrin paksuisen pintaturpeen alla hieman nokea kivisen moreenimaan pinnalla. Huuhtoutumiskerrosta liesilatamuksen kohdalla ei ole.</p>			
<i>Kohteen rajaus</i>			
<p>Kyseessä on pistemäinen kohde, joka rajautuu liesilatamuksen välittömään lähiympäristöön. Todennäköisesti keskeisin toiminta liesilatamuksen läheisyydessä on rajautunut tulisijaa ympäröivälle pienelle tasanteelle, jonka halkaisija on noin kolme metriä.</p>			
<i>Tulkinta</i>			
<p>Kohteesta dokumentoitu liesilatamus on todennäköisesti toiminut kevytrakenteisen kotamaisen asumuksen lämmönlähteenä. Koska tulisijan keskelle tehdystä lapionpistosta havaitut tulenpidon jäljet olivat varsin vähäisiä, on ilmeistä, että paikalla on asuttu vain lyhyen aikaa; mahdollisesti tulisija on jäännös ainoastaan kertaluonteisesta leiriytymisestä. Kohde on kiinteä muinaisjäännös, ja sen säilyminen nykytilassaan ei vaikuta uhatulta.</p>			
Viranomaisrekisterinro:		Kunto:	Hyvä
Arvotus:	Mj-luokka II		

Kartta 44. Jogašjärvi pohjoinen. Suorakaiteen muotoinen liesilatamus.
 ©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kuva 98. Jogašjärvi pohjoinen. Suorakaiteen muotoinen liesilatamus. Kuvattu kaakosta.

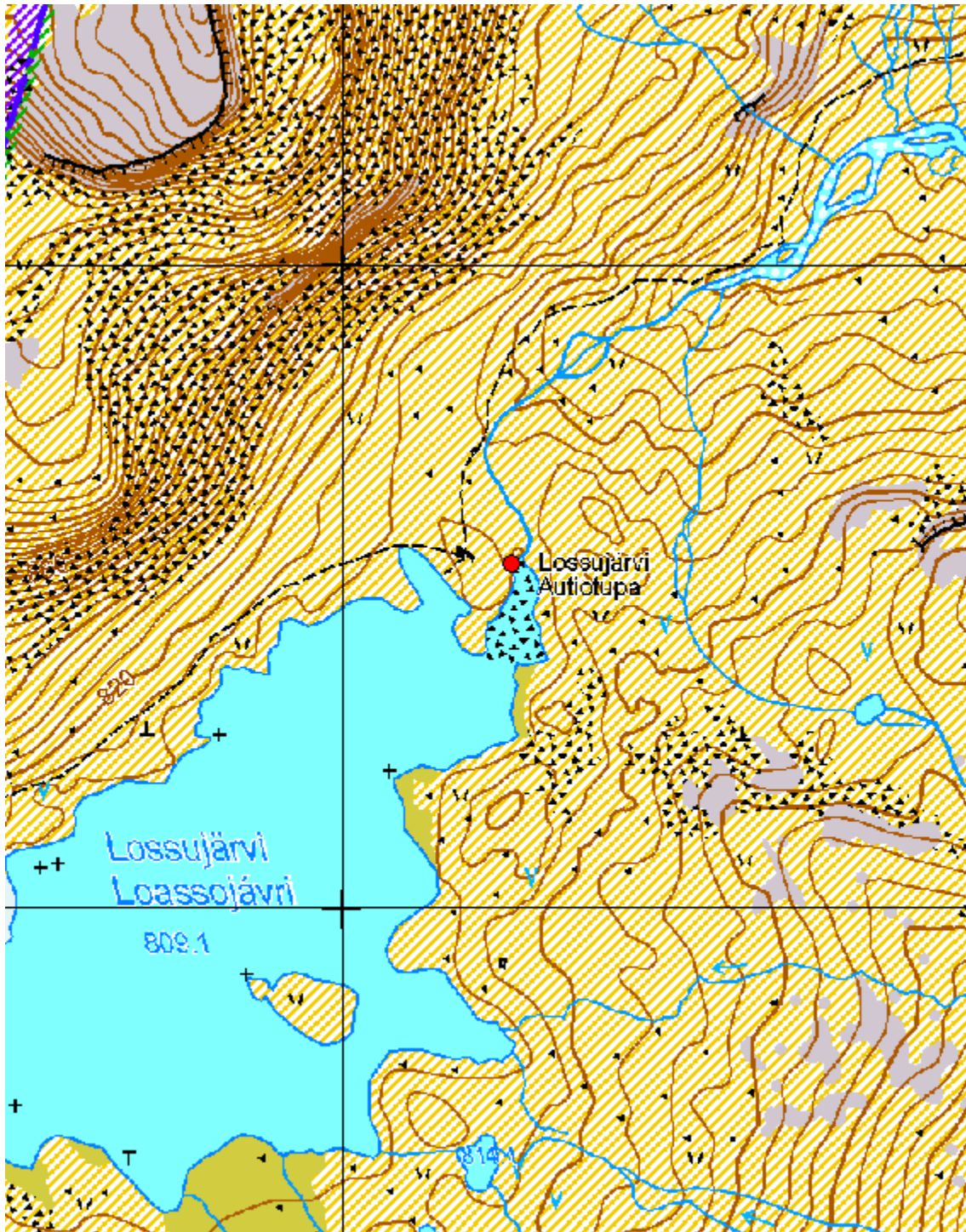

Kuva 99. Jogašjärvi pohjoinen. Suorakaiteen muotoinen liesilatamus. Kuvattu länsiluoteesta.

5.2.28 Loassojávri

Loassojávri Permukkaliesi		MH-tunnus: 153494	
Kohdetyyppi:	Asuinpaikat; liesilatomukset	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Ajoitus epäselvä	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamisvuosi:	-	Kunta:	Enontekiö
Lukumäärä:	1	Tarkastus:	S. Viljanmaa 4.8.2012
Koordinaattiselitys:	Tulisijan keskeltä	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7691535, Y 3263263, Z 811 m mpy	Löydöt:	-
<i>Ympäristön kuvaus</i>			
<p>Kohde sijaitsee avoimella, matalalla moreeniharjanteella, noin 50 m Loassojávrin autiotuvasta itään päin, noin viiden metrin etäisyydellä Urттаšjohkan luoteisrannasta. Kohteen ja joen välissä kulkee polku. Kasvillisuutta alueella hallitsevat variksenmarja, vaivaiskoivut, puolukka, juolukka, riekonmarja ja jäkälät sekä yksittäiset heinäkasvit.</p>			
<i>Kohteen kuvaus</i>			
<p>Kohde on lähes maantasainen, pyöreähkö tai muodoltaan neliömäistä lähenevä, vain reunoiltaan kivetty kehämäinen tulisija. Tulisijan halkaisija on noin 0,8 m ja se on täysin umpeenkasvanut. Kasvillisuus tulisijan alueella ei poikkea ympäristöstään. Tulisija on kasattu kivistä, joiden halkaisijat vaihtelevat välillä 15 cm – 40 cm. Tulisijan lounaislaidalla on muita kiviä kookkaampi, yläpinnaltaan tasainen kivi, jonka pohjoispuolelta lähtevät noin 0,5 m mittaiset permukat kohti länttä, pois päin joesta. Toinen permukka koostuu vain yhdestä pitkänomaisesta kivistä, ja permukoiden välille jää noin 0,4 m levyinen alue. Tulisijan keskelle tehtiin lapionpisto, josta todettiin noin viiden senttimetrin paksuisen pintaturpeen alta noin yhden senttimetrin paksuinen hiilikerros ja hiilten alla huuhtoutumiskerros. Polulla, joka kulkee tulisijasta noin metrin päässä, ja jonka alueella mineraalimaa on kulunut esille, ei havaittu mitään merkkejä ihmistoiminnasta.</p>			
<i>Kohteen rajaus</i>			
<p>Kyseessä on pistemäinen kohde, joka rajautuu tulisijan välittömään lähiympäristöön.</p>			
<i>Tulkinta</i>			
<p>Kyseessä on todennäköisesti historiallisena aikana käytetyn, kevytrakenteisen kotamaisen asumuksen tulisijana toimineen permukkalieden jäännös, joka on luokiteltava kiinteäksi muinaisjäännökseksi. Kodan oviaukko on ollut kohti länttä. Permukoiden jäännökset ovat varsin vähäiset; mahdollisesti permukat ovat osittain tuhoutuneet. Paikalla liikkuu ja leiriytyy runsaasti retkeilijöitä. Retkeilijöiden leiriytymisten vuoksi kohteeseen kohdistuu selvä tuhoutumisuhka, koska tulisija voi päätyä uudelleen käyttöön tai tuhoutua uusia nuotiopaikkoja rakenneltaessa.</p>			
Viranomaisrekisterinro:		Kunto:	Keskinkertainen
Arvotus:	Mj-luokka II		

Kartta 45. Loassojärvi. Permukkaliesi.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kuva 100. Loassojávri. Permukkaliesi.
Taustalla Loassojávrin autiotupa. Kuvattu idästä.

Kuva 101. Loassojávri. Permukkaliesi. Kuvattu idästä.

Kuva 102. Loassojävi. Permuikkaliesi. Kuvattu etelästä.

Kuva 103. Loassojävi. Permuikkaliesi. Kuvattu lounaasta.

5.2.29 Meekonjärven autiotupa

Meekonjärven autiotupa Kotasijoja		MH-tunnus: 153497-8	
Kohdetyyppi:	Asuinpaikat; kentät, kotasijat	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Historiallinen	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamisvuosi:	-	Kunta:	Enontekiö
Lukumäärä:	2	Tarkastus:	S. Viljanmaa 18.8.2012
Koordinaattiselitys:	Kotasija 1:n keskeltä	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7685726, Y 3276216, Z 600 m mpy	Löydöt:	-
Ympäristön kuvaus			
<p>Kohde sijaitsee Meekonjärven autiotuvalta reilut sata metriä itään päin, autiotuvan pihapiiriä ympäröivällä, olemukseltaan kenttämaisella, avoimella alueella, loivilla moreeniharjanteilla, lähellä kohteen itäpuolella olevan kosteamman, melko tiheää pajukkoa kasvavan alueen reunaa. Kasvillisuutta kohteen alueella hallitsevat vaivaiskoivut, variksenmarja, puolukka, juolukka, heinäkasvit sekä poronjäkälä. Myös muutamia katajapensaita kasvaa kohteen lähiympäristössä.</p>			
Kohteen kuvaus			
<p>Kohde on historialliselle ajalle ajoittuva asuinpaikka, joka muodostuu kahdesta kotasijasta. Kotasijat sijaitsevat noin 80 m etäisyydellä toisistaan, ja ne erottuvat maastossa muodoltaan pyöreinä, halkaisijaltaan noin kuusimetrisinä, kehämäisinä ja loivapiirteisinä kivensekaisina maavalleina. Vallien leveys on noin metrin ja korkeus noin kymmenen senttimetriä. Molempien kotasijojen keskellä ovat tulisijojen jäännökset.</p>			
Kohteesta dokumentoitujen kotasijojen koordinaatit ja tarkempi kuvaus:			
Kotasija 1			
X 7685726 / Y 3276216			
<p>Kotasija sijaitsee itä-länsisuuntaisen, muodoltaan pitkänomaisen moreeniharjanteen päällä, autiotuvalta Skádjajávrin rantaan johtavan mönkijäuran eteläpuolella. Kotasijaa kiertävässä maavallissa on harvakseltaan halkaisijaltaan noin 20 cm – 40 cm kokoisia kiviä. Vallin sisäpuolelle rajautuva alue on melko tasainen, mutta sen keskellä erottuu tulisijan paikka halkaisijaltaan noin metrin kokoisena, noin kymmenen senttimetriä korkeana kohoumana, jonka kasvillisuuden seasta näkyvät kahden halkaisijaltaan noin 15 cm kokoisien kiven yläpinnat. Kohouman keskelle tehdystä lapionpistosta todettiin noin kuusen senttimetrin paksuisen pintaturpeen alla noin neljän senttimetrin paksuinen kerros hiiliä ja nokea. Tulisijan länsilaidalta johtaa kivirivi kohti etelälounasta, ilmeisesti kotasijan oviaukon suuntaan. Kyseisellä suunnalla kotasijan vallissa on noin 70 cm mittainen, muodoltaan pitkänomainen kivi, joka on ehkä toiminut asumuksen kynnyksenä. Sekä kotasijan vallista että tulisijan kohdalta on kangettu ilmeisesti retkeilijöiden toimesta pois muutamia kiviä, mutta pääosin kotasija on kuitenkin hyvin säilynyt.</p>			
Kotasija 2			
X 7685674 / Y 3276150			
<p>Kotasija sijaitsee moreeniharjanteen reunalla, Nuvkkágieddin suunnalle johtavan mönkijäuran pohjoispuolella. Kasvillisuus kotasijan alueella on heinäkasvivaltaista, ja kotasijaa kiertävässä</p>			

maavallissa tuntuu pintaturpeen alla kiviä, joiden halkaisijat vaihtelevat välillä 20 cm – 30 cm. Vallin sisäpuolelle rajautuva alue on melko tasainen, eikä kotasijan tulisijankaan paikka erotu maanpinnalle. Kotasijan keskelle tehdystä lapionpistosta todettiin kuitenkin selvät tulenpidon jäljet. Noin kymmenen senttimetrin paksuisen pintaturpeen alla havaittiin noin kahden senttimetrin paksuinen hiili- ja nokikerros, jonka yhteydessä oli myös useita tulesta halkeilleita palaneita kiviä. Kotasijan oviaukko vaikuttaa suuntautuneen kohti luodetta, jolla suunnalla kotasijan vallissa on noin metrin levyinen katkos.

Kohteen rajaus

Kohteen voidaan katsoa rajautuvan kahdeksi pistemäiseksi pesäkkeeksi, jotka kattavat kohteesta dokumentoidut kotasijat lähiympäristöineen. Keskeisin arkeologisesti todennettavissa oleva toiminta kotasijojen luona on todennäköisesti rajautunut noin viiden metrin säteelle niiden keskipisteistä, mutta kaikkiaan asuinpaikan aktiviteettialue on toki huomattavasti laajempi.

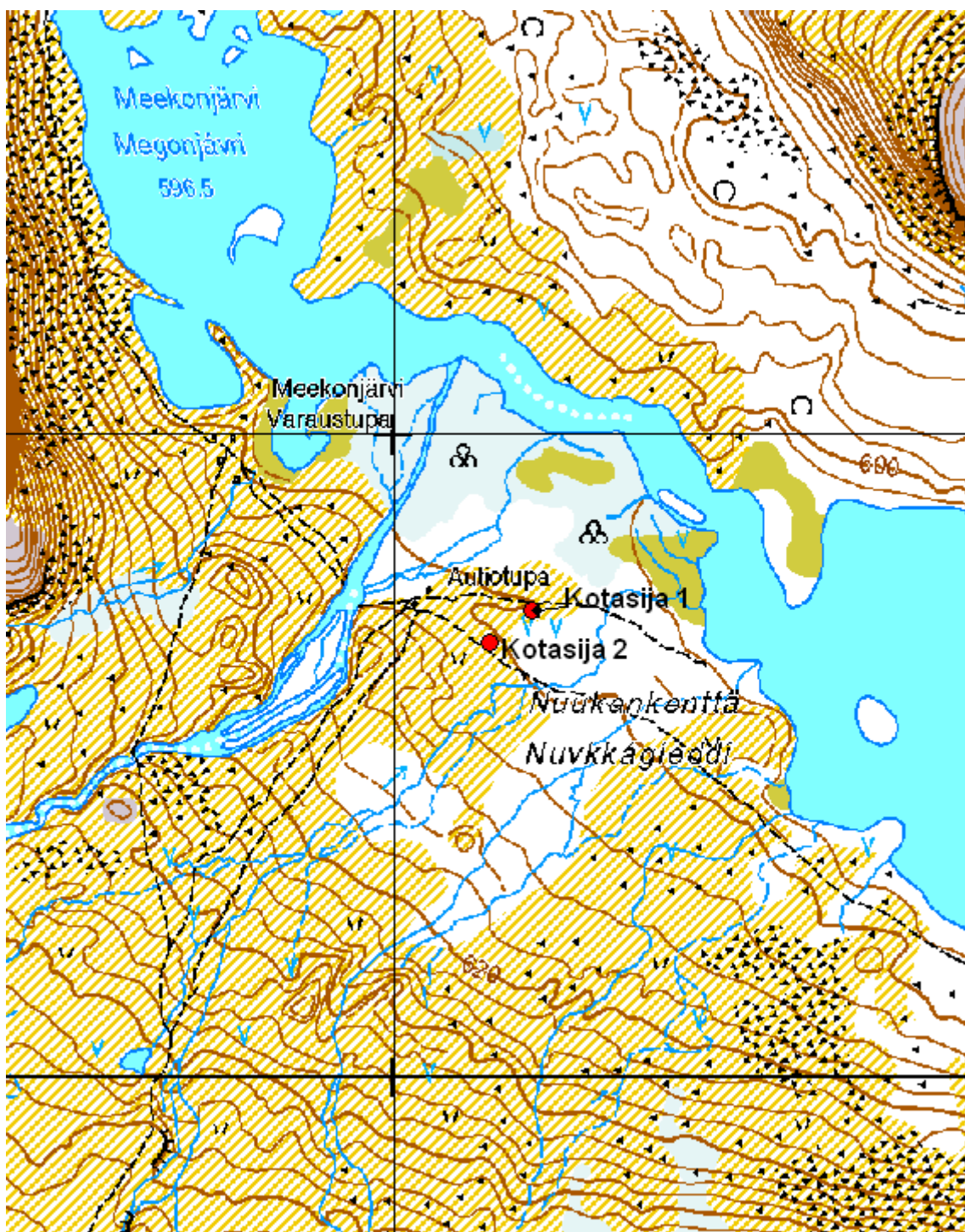
Tulkinta

Kohde on historialliselle ajoittuva asuinpaikka, jonka käyttö on ilmeisesti ollut pitkäkestoista ja varsin pysyväisluonteista. Kotasijoilla sijainneet asumukset ovat todennäköisesti olleet turpeilla katettuja ja mahdollisesti käyttöjaksoltaan samanikäisiä kuin kohteesta alle puoli kilometriä itäkaakkoon päin sijaitsevalta Nuvggágieddin asuinpaikalta dokumentoidut asumusten jäännökset. Kohde on kiinteä muinaisjäännös, ja kotasijojen merkitseminen maastoon olisi tärkeää, koska ne sijaitsevat lähes autiotuvan pihapiirissä, ja niihin kohdistuu selvä tuhoutumisuhka alueella tapahtuvien leiriytymisten johdosta. Kohteen läheisyyteen olisi hyvin hyödyllistä pystyttää informaatiotaulu, jossa voitaisiin kertoa paitsi tuvasta näköetäisyydellä olevista kotasijoista ja niiden muinaisjäännösstatuksesta, myös laajemminkin Megonjávrin laakson historiallisen ajan asutusjäännöksistä. Taulun luontevin sijoituspaikka olisi Meekonjärven autiotuvan välittömässä läheisyydessä, jolloin tuvan lähiympäristössä leiriytyvät retkeilijät jokseenkin varmasti tutustuisivat siinä tarjottavaan informaatioon.

**Viranomais-
rekisterinro:**

Kunto: Hyvä

Arvotus: Mj-luokka II

Kartta 46. Meekonjärven autiotupa. Kotasijoja.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kuva 104. Meekonjärven autiotupa. Kotasija 1. Taustalla autiotupa. Kuvattu itäkoillisesta.

Kuva 105. Meekonjärven autiotupa. Kotasija 1. Taustalla Čáivárri. Kuvattu luoteesta.

Kuva 106. Meekonjärven autiotupa. Kotasija 2. Taustalla autiotupa. Kuvattu idästä.

Kuva 107. Meekonjärven autiotupa. Kotasija 2. Taustalla Ánnjaloanji. Kuvattu lounaasta.

5.2.30 Nuvkkágeddi

Nuvkkágeddi Moniperiodinen asuinpaikka		MH-tunnus: 153499	
Kohdetyyppi:	Asuinpaikat	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Kivikautinen / varhaismetallikautinen, historiallinen	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamisvuosi:	-	Kunta:	Enontekiö
Lukumäärä:	3 (rakenteiden lukumäärä)	Tarkastus:	S. Viljanmaa 17.8.2012
Koordinaattiselitys:	Asuinrakennuksen jäännösten keskeltä	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7685504, Y 3276472, Z 599 m mpy	Löydöt:	KM 39224:1-6
Taustatiedot			
<p>Nuvkkágeddi esiintyy karttanimenä Halti-Kilpisjärvi 1:50000 ulkoilukartassa Meekonjärven autiotuvasta noin 0,5 km itäkaakkoon päin. Tarkempia tietoja paikannimen alkuperästä ei alueen kulttuuriperintöinventointia suoritettaessa ollut käytettävissä.</p>			
Ympäristön kuvaus			
<p>Kohde sijaitsee kumpuilevilla, melko loivapiirteisillä harjanteilla Skádjajávrin länsipuolella, ulottuen aivan järven rannan läheltä hieman yli kahdensadan metrin etäisyydelle rannasta. Alueen lounaisosassa kulkee noin puolen kilometrin päässä kohteelta sijaitsevan Meekonjärven autiotuvan suunnalta tuleva polku, joka jatkuu kohteen kaakkoispuolella Skádjajávrin rannan suuntaisena, ja alueen pohjoisosan halki johtaa mönkijäura Skádjajávrin rantaan. Alueen maaperä on hiekkavaltaista, paikoin miltei kivetöntä moreenia. Kohteen keskeisimmät osat ovat avointa, yleisolemukseltaan kenttämaista, melko tasaista maastoa, jonka kasvillisuutta hallitsevat enimmäkseen vaivaiskoivut, variksenmarja ja liekokasvit sekä jäkälät ja sammalet. Paikoitellen kasvillisuus on myös varsin heinikkoista, erityisesti kohteesta dokumentoitujen rakenteiden lähistöllä. Järven rannan lähellä sekä alueen halki virtaavien purojen varsilla kasvaa pajupensaikkaa, muutoin kohteen lähialue on enimmäkseen harvahkoa tunturikoivikko.</p>			
Kohteen kuvaus			
<p>Kohde on luonteeltaan pesäkkeinen, ja se koostuu kolmesta ilmeisesti historialliselle ajalle ajoittuvasta rakennuksen jäännöksestä sekä viidestä löytöpesäkkeestä. Rakennusten jäännöksistä kookkain, suorakaiteen muotoisen asuinrakennuksen jäännös, sijaitsee autiotuvalta päin tulevan polun varrella. Kaksi muuta rakennuksen jäännöstä ovat pyöreitä kotasijoja, halkaisijoiltaan noin nelimetrisiä, loivapiirteisen maavallin ympäröimiä tasanteita. Kotasija 1 sijaitsee Skádjajávrin rantaan laskevan rinteiden partaalla ja kotasija 2 aivan kohteen länsiosassa, heinikkoisella, pienten puroumien välisellä alueella. Kohteen kivikautiset tai varhaismetallikautiset asuinpaikka-alueet sijaitsevat noin sadan metrin päässä toisistaan, kahden moreeniharjanteen järvenpuoleisilla reunoilla, alle 50 m etäisyydellä järven rannasta. Kaakkoisempi harjanne nousee noin viisi metriä järven pintaa ylemmäs, ja luoteisempi harjanne on noin kolme metriä matalampi. Asuinpaikka-alueiden löytöpesäkkeistä löydettiin jälkiä kivikautisesta tai varhaismetallikautisesta toiminnasta, lähinnä kvartsiitti- ja kvartsi-iskoksia. Löydetyt kvartsiitti-iskokset ovat väriltään vaaleanharmaata, keskiharmaata ja lähes mustaa kvartsiittia, ja niiden raekoko vaihtelee melko karkeasta erittäin hienoon. Kaakkoisemman harjanteen pesäkkeestä 2 löydettiin myös kookas, melko karkearakaisesta, lähes mustasta kvartsiitista valmistettu, olemukseltaan veitsimäinen esine.</p>			

Kohteesta dokumentoitujen rakennusten jäännösten ja löytöpesäkkeiden koordinaatit ja tarkempi kuvaus:

Asuinrakennuksen jäännös

X 7685504 / Y 3276472

Asuinrakennuksen jäännöksen paikka erottuu jo kauaksi ympäristöönsä heinikkoisempaan, loivalla moreeniharjanteella sijaitsevana, silmiinpistävän reheväkasvuisena alueena Meekonjärven autiotuvalta kohti kaakkoa johtavan polun pohjoispuolella. Paikalla sijaitsee luode-kaakkosuuntainen, nurkistaan pyörityneen suorakaiteen muotoinen, noin 8 m x 5 m laajuinen kehämäinen maavalli. Valli on noin metrin levyinen ja noin 0,2 m – 0,4 m korkea. Vallin sisäpuoleisen alueen koillisnurkassa vaikuttaa sijainneen kiuasmainen tulisija, joka on kuitenkin täysin romahtanut; pinta-turpeen alla kyseisellä kohdalla tuntuu kiviä halkaisijaltaan noin puolitoistametrisellä alueella. Vallin sisäpuolella kasvillisuutta hallitsevat heinät, maitohorsma, kissankello, kultapiisku ja siankärsämö sekä pajut. Asumuksen oviaukko on todennäköisesti sijainnut sen koillisivulla, jolla suunnalla heinävaltainen kasvillisuus jatkuu noin kymmenen metrin etäisyydelle rakenteesta.

Kotasija 1

X 7685555 / Y 3276563

Kotasija sijaitsee noin 30 m etäisyydellä Skádjajávrin rannasta, rantaan laskevan rinteen partaalla, noin viisi metriä järven pintaa korkeammalla. Se on pyöreä, halkaisijaltaan noin nelimetrinen tasanne, jota ympäröi noin metrin levyinen ja noin 10 cm – 15 cm korkea loivapiirteinen maavalli. Vallissa on muutamia kiviä, joiden halkaisijat vaihtelevat välillä 30 cm – 40 cm. Paikalla sijainneen kodan oviaukko on suuntautunut kohti pohjoiskoillista, Skádjajávrin suuntaan, jolla suunnalla vallissa on noin 1,5 m leveä aukko. Kotasijan keskelle tehdystä lapionpistosta todettiin noin seitsemän senttimetrin paksuisen pinta-turpeen alla noin neljän senttimetrin paksuinen kerros hiiliä ja nokea. Hiilten alla on puhtaalta vaikuttava hiekkainen moreenimaa. Kasvillisuutta paikalla hallitsevat puolukka, juolukka, variksenmarja, maitohorsma, heinät ja seinäsammal.

Kotasija 2

X 7685554 / Y 3276300

Kotasija sijaitsee melko tasaisella paikalla, noin 180 m kohteen kookkaimman asuinrakennuksen jäännöksestä länsilounaaseen päin, kahden Skádjajávrin laskevan purouman välisellä alueella. Se erottuu lähiympäristöstään hieman koholla olevana, halkaisijaltaan noin nelimetrinen tasanteena, jota ympäröi noin metrin levyinen, noin viisi senttimetriä korkea, hyvin loivapiirteinen maavalli. Kasvillisuus tasanteella on jonkin verran ympäristöönsä heinikkoisempaa. Keskellä tasannetta erottuu kivetyn tulisijan paikka halkaisijaltaan noin metrin kokoisena, noin viisi senttimetriä kotasijan muuta lattia-alaa korkeammalle nousevana kohoumana. Kohouman reunoilla tuntuu pintaturpeen alla liesikiviä, jotka vaikuttavat olevan halkaisijoiltaan noin 20 cm kokoisia. Tulisijan keskelle tehdystä lapionpistosta todettiin noin kolme senttimetriä paksun pintaturpeen alla noin kahden senttimetrin paksuinen kerros tuhkaa, jonka alla on noin kolme senttimetriä paksu kerros hiiliä ja nokea. Hiilten alla on puhtaalta vaikuttava hiekkainen moreenimaa. Kasvillisuutta kotasijan kohdalla hallitsevat heinät, variksenmarja, siankärsämö, nurmitatar ja puolukka sekä sammalet.

Löytöpesäke 1

X 7685548 / Y 3276564

Kotasija 1:n eteläreunalta noin neljä metriä etelään päin sijaitsevalla kohdalla havaittiin rikkoutuneessa maanpinnassa kolme kvartsi-iskosta noin neliömetrin alueella. Paikalta poistettiin pintaturve noin neljännesneliömetrin alalta, jolloin kvartsi-iskoksia löydettiin paljon lisää. Iskoksista kolme kerättiin talteen. Maaperä paikalla on melko kivistä moreenia.

Löytöpesäke 2

X 7685551 / Y 3276599

Lähellä retkeilijöiden kasaamaa kivettyä kehämäistä nuotiopaikkaa, moreeniharjanteen länsirinteellä, havaittiin rikkoutuneessa maanpinnassa toistakymmentä vaaleanharmaata, hienorakeista kvartsiitti-iskosta alueella, jonka halkaisija on noin kuusi metriä. Löytöpesäkkeen keskeltä poistettiin pintaturve noin neljännesneliömetrin alalta, ja tällöin löydettiin useita iskoksia lisää sekä lähes mustasta kvartsiitista valmistettu, olemukseltaan veitsimäinen kiviesine. Pintaturpeen alta löydettyjen iskosten joukossa oli myös tummanharmaita ja lähes mustia, erittäin hienorakeisia iskoksia. Esine ja kymmenen iskosta pesäkkeen keskivaiheilta noin neliömetrin alalta kerättiin talteen. Pesäkkeen itäpuolella, kohdassa X 7685551 / Y 3276605, havaittiin maanpinnalla lisäksi kaksi vaaleanharmaata kvartsiitti-iskosta. Kyseiset kaksi iskosta sijaitsevat noin viidentoista metrin etäisyydellä Skádjajávrin rannasta, noin kaksi metriä järven pintaa korkeammalla. Maaperä löytöpesäke 2:n alueella on enimmäkseen melko vähäkivistä, hiekkaista moreenia.

Löytöpesäke 3

X 7685642 / Y 3276478

Rikkoutuneessa maanpinnassa havaittiin kaksi hienorakeista vaaleanharmaata kvartsiitti-iskosta noin puolen metrin etäisyydellä toisistaan. Iskosten väliselle alueelle tehtiin lapionpisto, jossa havaittiin lisää kvartsiitti-iskoksia, väriltään sekä vaaleanharmaita että lähes mustia. Iskoksia paikalta ei kerätty talteen. Maaperä paikalla on melko vähäkivistä, hiekkaista moreenia.

Löytöpesäke 4

X 7685643 / Y 3276483

Skádjajávrin rannan suuntaisella pienellä polulla, noin kaksi metriä järven pintaa korkeammalla, havaittiin noin puolen metrin matkalla kolme kvartsiitti-iskosta noin viidentoista metrin etäisyydellä Skádjajávrin rannasta. Pintaturvetta raotettiin polun pohjoispuolelta noin neljännesneliömetrin alalta, jolloin iskoksia löydettiin lisää useita kymmeniä. Löydetyt iskokset olivat melko hienorakeisia ja väriltään vaaleanharmaita ja keskiaharmaita. Iskoksista kahdeksan kerättiin talteen. Maaperä paikalla on hienoa hiekkaa.

Löytöpesäke 5

X 7685647 / Y 3276477

Löytöpesäke sijaitsee pesäkkeestä 4 noin seitsemän metriä länsiluoteeseen päin. Samaisella polulla, jonka varrella löytöpesäke 4 on, havaittiin noin metrin matkalla neljä kvartsiitti-iskosta. Pintaturvetta raotettiin polun pohjoispuolelta noin neljännesneliömetrin alalta, jolloin todettiin turpeen ja mineraalimaan rajapinnan olevan jokseenkin täynnään iskoksia. Kyseisellä alueella iskoksia oli vähintään noin kaksisataa. Löydetyt iskokset olivat melko hienorakeisia ja väriltään vaaleanharmaita, keskiaharmaita ja lähes mustia. Joukossa oli myös muutamia kvartsi-iskoksia. Iskoksista seitsemäntoista kerättiin talteen. Maaperä paikalla on hienoa hiekkaa.

Kohteen rajaus

Kohde on luonteeltaan pesäkkeinen. Kotasijat ja asuinrakennuksen jäännös lähiympäristöineen muodostavat omat historialliselle ajalle ajoittuvat asuinpaikkapesäkkeensä, joiden sisälle ainakin keskeisimpien rakennusten luona tapahtuneiden toimintojen voidaan arvioida todennäköisesti rajoittuneen. Kotasija 1:n pesäke on osittain päällekkäinen kivikautisen tai varhaismetallikautisen asuinpaikkapesäkkeen kanssa. Kotasijojen luona olevien pesäkkeiden halkaisijat ovat noin kymmenen metriä ja asuinrakennuksen jäännöksen luona olevan pesäkkeen halkaisija on noin kolmekymmentä metriä. Kivikautinen tai varhaismetallikautinen asutus kohteen alueella vaikuttaa havaittujen löytöjen perusteella rajoittuneen kahdelle alueelle Skádjajávrin rannan lähistölle,

kahden moreeniharjanteen järvenpuoleisiin päihin, löytöpesäkkeiden 1-2 ja 3-5 lähiympäristöön. Löytöpesäkkeiden 1-2 yhteydessä sijaitsevan asuinpaikka-alueen halkaisija on havaittujen löytöjen levinnän perusteella todennäköisesti noin 50 m, ja se rajautuu kohteen kaakkoisemman moreeniharjanteen laen länsiosaan ja järven rantaa kohti laskevalle rinteelle. Idän suunnalla asuinpaikka-alue ylittää todennäköisesti enintään kuudenkymmenen metrin etäisyydelle järven rannasta. Löytöpesäkkeiden 3-5 yhteydessä sijaitseva asuinpaikka-alue kattaa puolestaan kohteen luoteisemman harjanteen koillislaidan, rajautuen koillisreunaltaan vajaan kymmenen metrin etäisyydellä järven rannasta sijaitsevaan törmään, jonka luota koilliseen päin maasto on alavaa, kosteaa ranta-aluetta. Törmän luota lounaan suunnalle hyvin asuinpaikka-alueeksi sopivaa maastoa jatkuu noin kolmenkymmen metrin päähän, ja luode-kaakkosuuntaisesti asuinpaikka-alueen leveys on havaittujen löytöjen perusteella todennäköisesti vähintään 20 m.

Tulkinta

Nuvkkágieddin alueella on laaja-alaisesti jälkiä sekä historiallisesta että kivikaudelle tai varhaismetallikaudelle ajoittuvasta asutuksesta. Asuinrakennuksen jäännökseksi tulkitun kookkaan, nurkistaan pyöristyneen suorakaiteen muotoisen rakenteen paikalla on selvästi sijainnut kevytrakenteista kotaa pysyväisluonteisempi rakennus, mahdollisesti korvakkorakenteisiin perustunut suuri turvekammi. Muut kohteesta dokumentoitujen asumusten paikat ovat jäännöksiä väliaikaisemmin käytetyistä kotamaisista rakennuksista. Kohteen lähialueen systemaattisella läpikäynnillä historiallisen ajan asutuksen jälkiä voisi ehkä olla löydettävissä lisääkin. Kivikaudelle tai varhaismetallikaudelle ajoittuva toiminta asuinpaikalla on löytöjen runsauden ja löytöaineiston useiden toisistaan poikkeavien kivimateriaalien perusteella ollut todennäköisesti varsin pitkäkestoista. Kohde on hyvin säilynyt, eikä ihmistoiminta alueella aiheuta nykyisellään kovin merkittävää uhkaa kohteelle; löytöpesäkkeiden 1 ja 2 alueilla retkeilystä johtuva maanpinnan kuluminen kuitenkin uhkaa esihistoriallisten kulttuurikerrosten säilymistä jonkin verran.

**Viranomais-
rekisterinro:**

Kunto: Hyvä

Arvotus: Mj-luokka II

Kartta 47. Nuvkkágieđdi. Moniperiodinen asuinpaikka.
 ©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

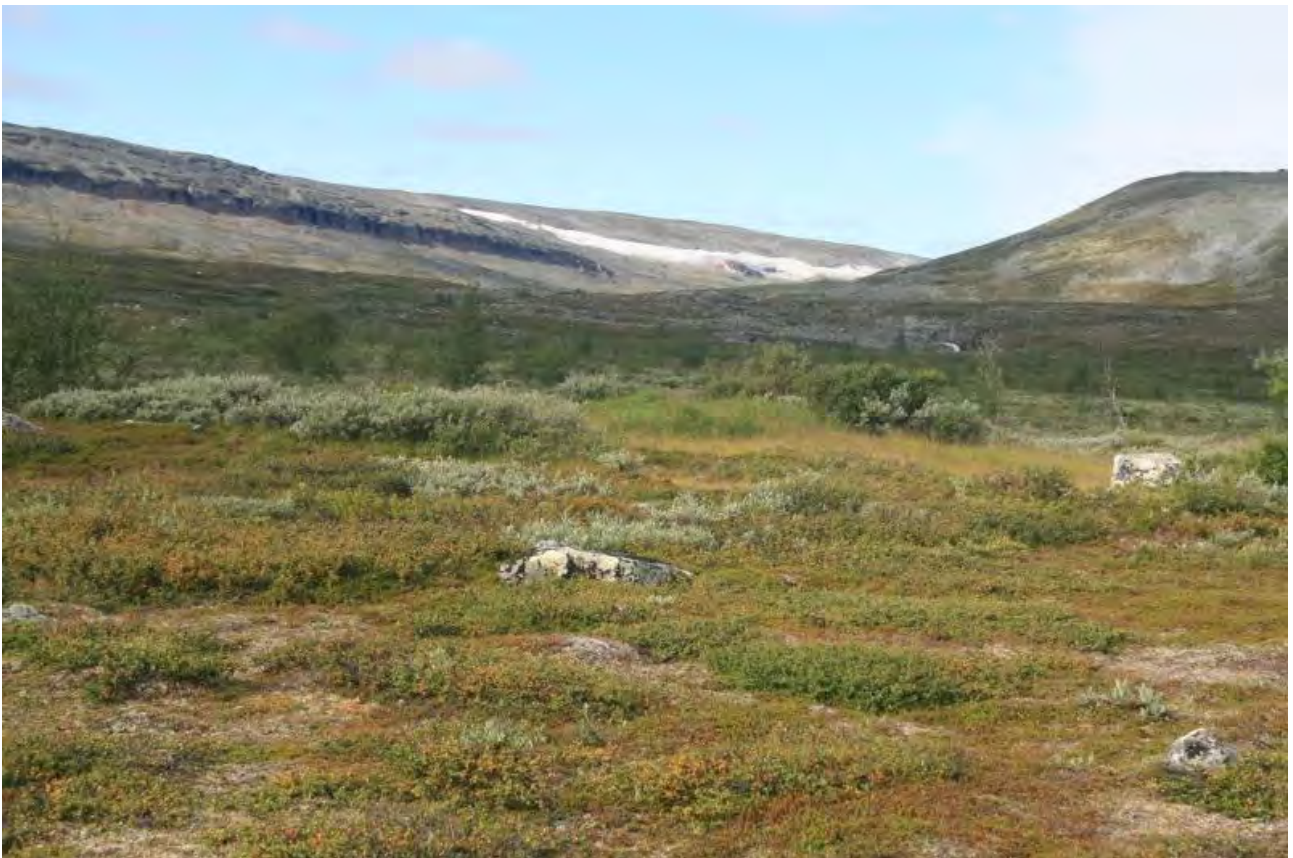

Kartta 48. Nuvkkágieđdi. Moniperiodinen asuinpaikka.
 ©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kuva 108. Nuvkkágieddi. Moniperiodinen asuinpaikka. Asuinrakennuksen jäännös, heinikkoinen, nurkistaan pyöristyneen suorakaiteen muotoinen kehämäinen maavalli. Kuvattu kaakosta.

Kuva 109. Nuvkkágieddi. Moniperiodinen asuinpaikka. Asuinrakennuksen jäännös, oikealla ilmeisesti oviaukon ulkopuolella sijainneen alueen vehreää heinikkkoa. Kuvattu itäkoillisesta.

Kuva 110. Nuvkkágieddi. Moniperiodinen asuinpaikka. Kotasija 1.
Taustalla Skádjajávrin takana Ánnjalonji. Kuvattu etelälounaasta.

Kuva 111. Nuvkkágieddi. Moniperiodinen asuinpaikka. Kotasija 1. Kuvattu lännestä.

Kuva 112. Nuvkkáigieddi. Moniperiodinen asuinpaikka. Kotasija 2.
Taustalla Megonvárri. Kuvattu itäkaakosta.

Kuva 113. Nuvkkáigieddi. Moniperiodinen asuinpaikka. Kotasija 2. Kuvattu koillisesta.

Kuva 114. Nuvkkágieddi. Moniperiodinen asuinpaikka. Etualalla löytöpesäke 1. Taustalla kotasija 1 ja Skádjajávrin takana Ánnjalonji. Kuvattu etelästä.

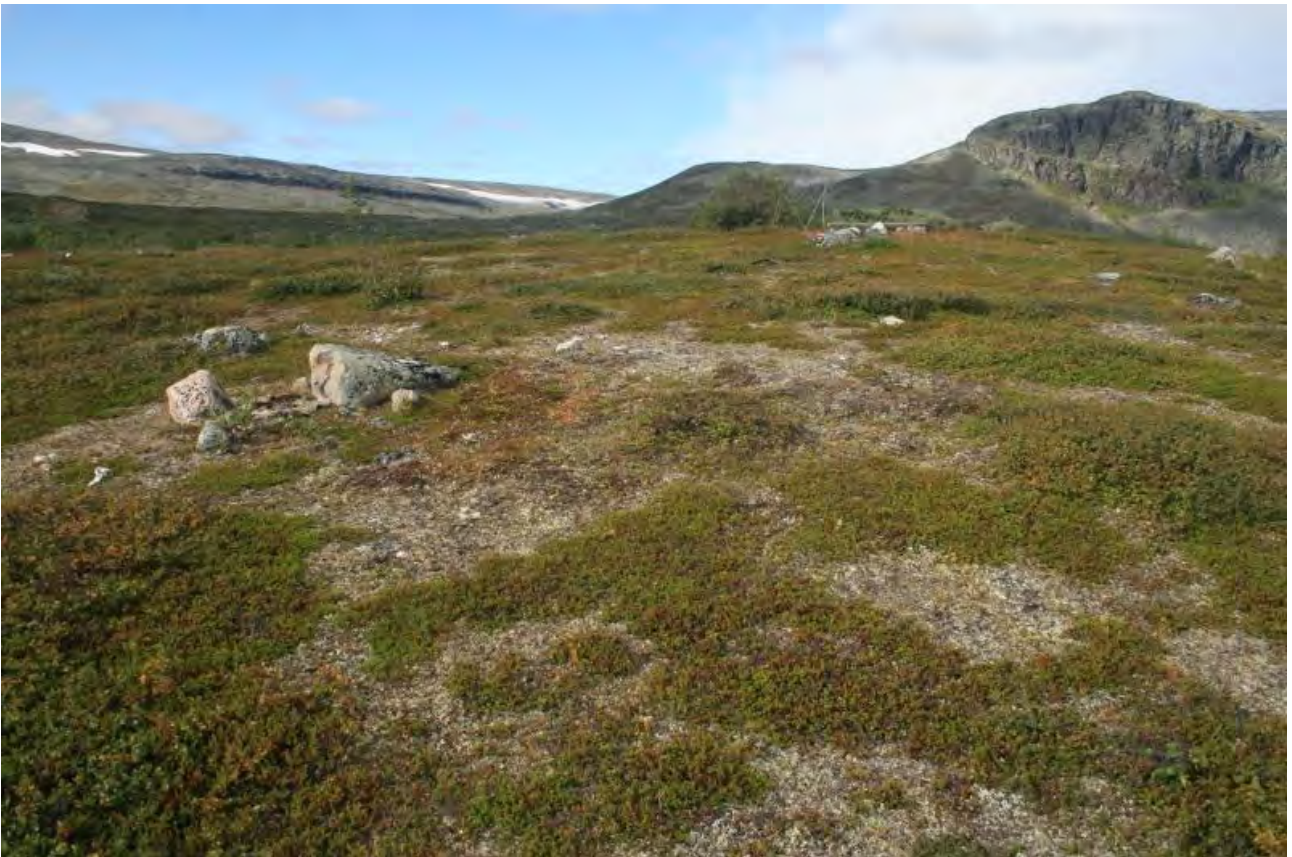

Kuva 115. Nuvkkágieddi. Moniperiodinen asuinpaikka. Etualalla löytöpesäke 1. Taustalla Meekonjärven autiotupa ja Megonvárri. Kuvattu idästä.

Kuva 116. Nuvkkágieddi. Moniperiodinen asuinpaikka. Löytöpesäkkeen 2 aluetta. Taustalla Skádjajávri ja Ánnjalonjin pahdan länsipää. Kuvattu eteläkaakosta.

Kuva 117. Nuvkkágieddi. Moniperiodinen asuinpaikka. Löytöpesäkkeen 2 aluetta. Talteen kerätyt löydöt kuvan keskeltä. Taustalla oikealla Megonvárri. Kuvattu idästä.

Kuva 118. Nuvkkágieddi. Moniperiodinen asuinpaikka. Loivapiirteinen harjanne, jolla sijaitsevat löytöpesäkkeet 3-5. Etualalla harjanteelle johtava mönkijäura. Kuvattu lounaasta.

Kuva 119. Nuvkkágieddi. Moniperiodinen asuinpaikka. Etualalla löytöpesäke 3. Taustalla pesäkkeet 5 ja 4, Skádjajávrin takana Ánnjalonji. Kuvattu lounaasta.

Kuva 120. Nuvkkágieddi. Moniperiodinen asuinpaikka. Löytöpesäkkeet 4 ja 5. Turvetta raotettu pesäkkeiden kohdilla. Taustalla Megonvárri. Kuvattu idästä.

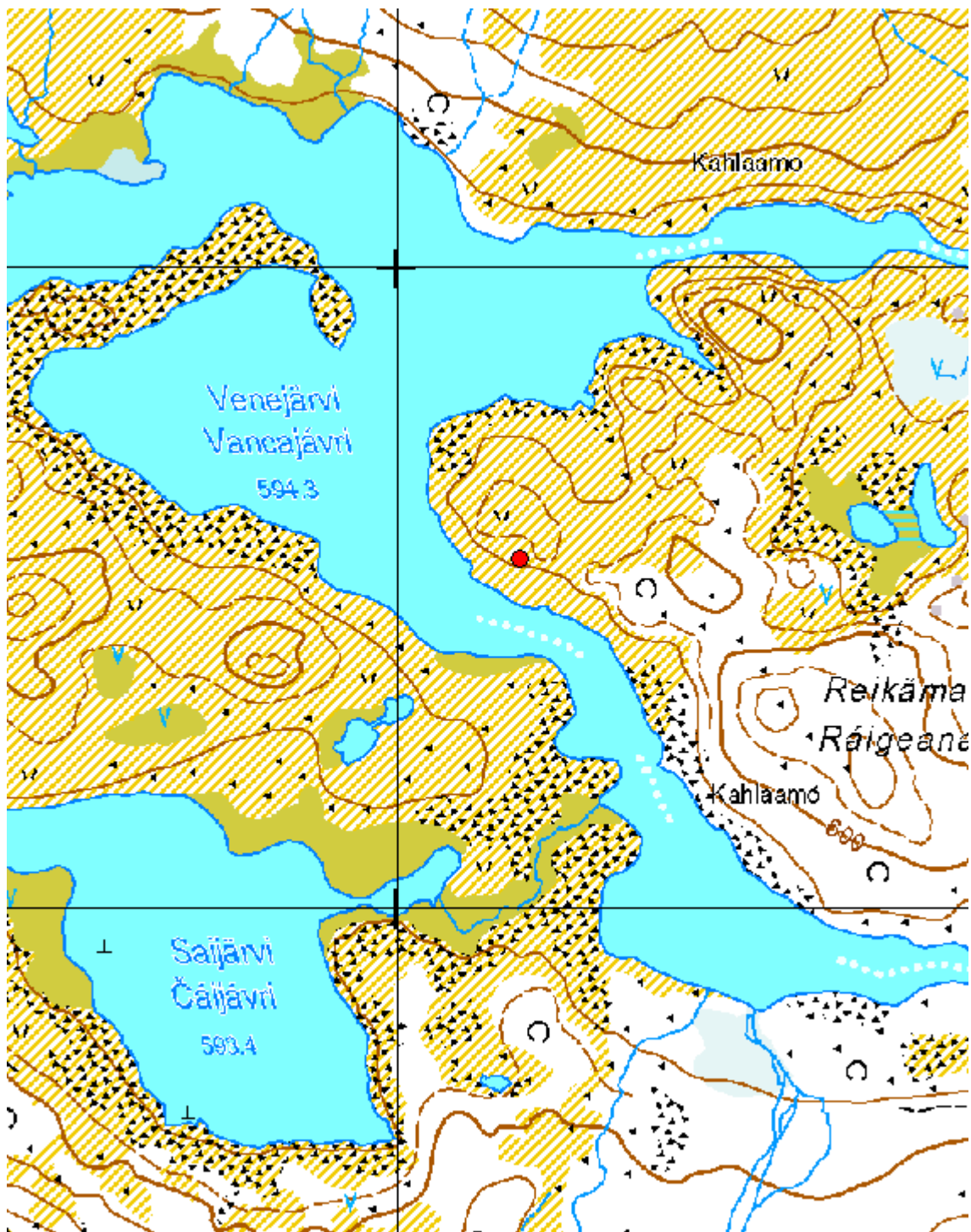

Kuva 121. Nuvkkágieddi. Moniperiodinen asuinpaikka. Löytöpesäke 5. Iskoksia kohdassa, josta pintaturvetta raotettiin. Kuvattu pohjoisesta.

5.2.31 Ráigeeanan

Ráigeeanan Suorakaiteen muotoinen liesilatamus		MH-tunnus: 153500	
Kohdetyyppi:	Asuinpaikat; liesilatamukset	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Historiallinen	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamisvuosi:	-	Kunta:	Enontekiö
Lukumäärä:	1	Tarkastus:	S. Viljanmaa 17.8.2012
Koordinaattiselitys:	Liesilatamuksen keskeltä	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7685546, Y 3279192, Z 596 m mpy	Löydöt:	-
<i>Ympäristön kuvaus</i>			
<p>Kohde sijaitsee Ráigeeananin länsiosassa, Ráigeeananin lounaispuoleiselta kahlaamolta noin puoli kilometriä luoteeseen päin, noin 60 m etäisyydellä Vancajávrin rannasta, noin kaksi metriä järven pintaa korkeammalla. Maasto paikalla on moreenipohjaista ja melko tasaista, ja erityisesti kohteen lähiympäristö on varsin vähäkivistä. Puustoa kohteen läheisyydessä ei ole, vaan kasvillisuutta alueella hallitsevat vaivaiskoivut, variksenmarja, puolukka, juolukka, poronjäkäle ja sammaleet.</p>			
<i>Kohteen kuvaus</i>			
<p>Kohde on suorakaiteen muotoinen, kauttaaltaan kivetty, maantasainen liesilatamus. Latamus on umpeenkasvanut, luode-kaakkosuuntainen ja kooltaan noin 55 cm x 70 cm. Latomuksen kivien halkaisija vaihtelee välillä 10 cm – 15 cm. Kivet on ladottu tiiviisti ja niiden yläpinnat ovat hyvin jäkälöityneet. Kivien väleissä ja alla todettiin hiiliä. Kasvillisuus latomuksen alueella ei poikkea latomusta ympäröivän alueen kasvillisuudesta.</p>			
<i>Kohteen rajaus</i>			
<p>Kyseessä on pistemäinen kohde, joka rajoittuu liesilatamuksen välittömään lähiympäristöön.</p>			
<i>Tulkinta</i>			
<p>Kohteesta dokumentoitu suorakaiteen muotoinen liesilatamus on todennäköisesti toiminut kevytrakenteisen kotamaisen asumuksen tulisijana. Latomuksen ikää on vaikea arvioida, mutta rakenteensa ja yleisolemuksensa perusteella se vaikuttaa varsin iäkkäältä. Kohde on syytä luokitella kiinteäksi muinaisjännökseksi, ja sen säilyminen nykytilassaan ei vaikuta uhatulta.</p>			
Viranomaisrekisterinro:		Kunto:	Hyvä
Arvotus:	Mj-luokka II		

Kartta 49. Ráigeenan. Suorakaiteen muotoinen liesilatamus.
 ©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kuva 122. Ráigeeanan. Suorakaiteen muotoinen liesilatamus. Kuvattu itäkoillisesta.

Kuva 123. Ráigeeanan. Suorakaiteen muotoinen liesilatamus. Kuvattu päältä, luoteesta.

5.2.32 Riimmajávri

Riimmajávri Suorakaiteen muotoinen liesilatamus		MH-tunnus: 153501	
Kohdetyyppi:	Asuinpaikat; liesilatamukset	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Historiallinen	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamisvuosi:	-	Kunta:	Enontekiö
Lukumäärä:	1	Tarkastus:	S. Viljanmaa 5.8.2012
Koordinaattiselitys:	Suorakaiteen muotoisen liesilatamuksen keskeltä	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7690899, Y 3270517, Z 682 m mpy	Löydöt:	-
<i>Ympäristön kuvaus</i>			
<p>Kohde sijaitsee tasaisella, heinikkoa kasvavalla paikalla, joka on noin 60 m Riimmajávriin pohjoiskoillisen suunnalta laskevan puron suun pohjoispuolella. Samainen puro virtaa kohteen itäpuolitse kohteesta noin 20 m etäisyydellä. Järven eteläpuolella maasto on kivikkoista ja vaikeakulkuista. Järven pohjoispuolen loivahkosti laskevalla rinteellä on sitä vastoin lukuisia heinikkaisia, kohtalaisen tasaisia, melko vähäkivisiä ja yleisolemuksestaan kenttämaisiiä alueita, jotka vaikuttavat maastollisesti hyvin leiriytymiseen sopivilta. Kohteen lähiympäristössä kasvaa heinäkasvien ohella lähinnä vaivaiskoivuja, pohjanpajua, mustikkaa, juolukkaa, kissankäpälää ja seinäsammalta sekä muita sammalia.</p>			
<i>Kohteen kuvaus</i>			
<p>Kohde on miltei maantasainen, umpeenkasvanut, suorakaiteen muotoinen liesilatamus. Latamus on vain reunoiltaan kivetty, koillis-lounaissuuntainen ja kooltaan noin 95 cm x 55 cm. Se on kasattu kivistä, joiden halkaisijat vaihtelevat välillä 20 cm – 30 cm. Liesikivien yläpinnat ovat melko tasaiset ja enimmillään noin viisi senttimetriä koholla ympäristöstään. Liesilatamuksen kaakkoispuolella, noin metrin etäisyydellä latomuksesta, on lisäksi yksittäinen, muodoltaan laattamainen kivi, jonka koko on noin 50 cm x 35 cm. Tulisijan keskelle tehdystä lapionpistosta todettiin noin viiden senttimetrin paksuisen pintaturpeen alla noin kahden senttimetrin paksuinen hiilten ja noen sekainen tuhkerros, jossa havaittiin myös suuren tai keskikokoisen nisäkkään palaneiden luiden kappaleita. Tuhkeroksen alla on hiekkavaltainen moreenimaa. Luiden kappaleita ei kerätty lapionpistosta talteen.</p>			
<i>Kohteen rajaus</i>			
<p>Kyseessä on pistemäinen kohde, jonka keskeisin osa rajautuu suorakaiteen muotoisen liesilatamuksen välittömään lähiympäristöön, muutamien metrien säteelle tulisijasta. Kohteen lähistöllä on kuitenkin melko laajasti heinikkoista ja kohtalaisen tasaista aluetta, ja onkin täysin mahdollista, että alueen systemaattisemmalla läpikäymisellä voitaisiin löytää edellä kuvaillun liesilatamuksen lisäksi useampiakin asuinpaikkapesäkkeitä.</p>			
<i>Tulkinta</i>			
<p>Kohteesta dokumentoitu liesilatamus on todennäköisesti peräisin historialliselta ajalta, ja se on ilmeisesti toiminut kevytrakenteisen kotamaisen asumuksen tulisijana. Kohde on luokiteltavissa kiinteäksi muinaisjäännökseksi. Tulisijan iän tarkempi määrittäminen edellyttäisi, että tulisijasta todetuista hiilistä tai tuhkeroksen seassa olevista palaneista luista teetettäisiin radiohiiliajoitus.</p>			

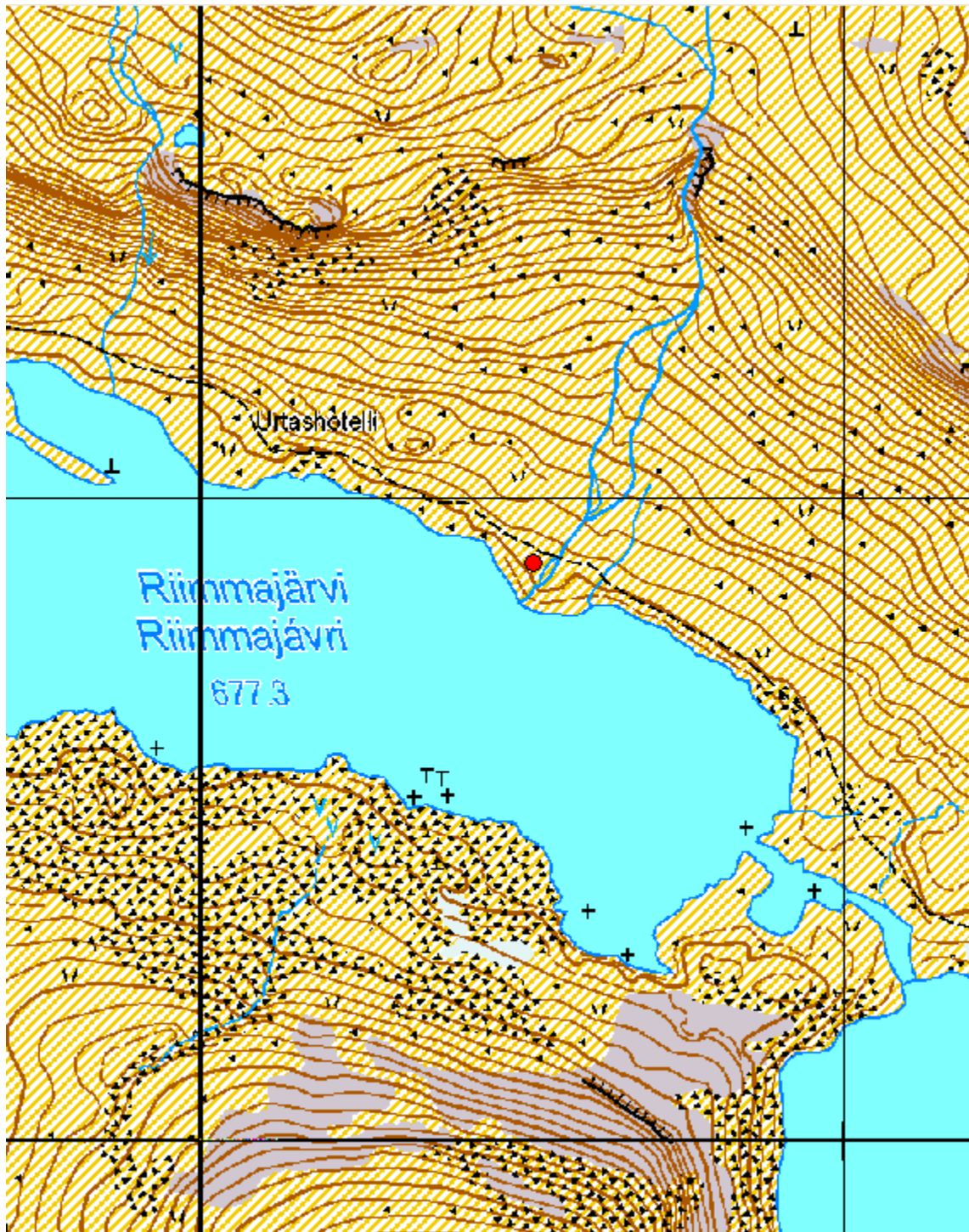
Tulenpidon jäljet tulisijassa ovat niin voimakkaat, että niiden perusteella paikalla on asuttu kohtalaisen pitkäkestoisesti tai vaihtoehtoisesti paikalla on leiriydytty lukuisia kertoja. On todennäköistä, että nykyretkeilyä varhaisempi ihmistoiminta Riimmajávrin pohjoispuolella ei kuitenkaan ole rajoittunut ainoastaan kyseisen liesilatomuksen luokse, vaan alueen muidenkin heinikkoisten tasanteiden systemaattisempi läpikäyminen olisi tarpeellista, jotta myös muut alueella ehkä sijaitsevat muinaiset asumisen jäljet onnistuttaisiin paikallistamaan. Kohteen säilyminen nykytilassaan ei vaikuta ainakaan vakavasti uhatulta, ja ainoan selvän uhan kohteelle aiheuttaa alueelle kohdistuva retkeilytoiminta; liesilatamus erottuu maastossa helposti ja on tavallisen retkeilijänkin selvästi tulisijaksi tunnistettavissa, minkä vuoksi on mahdollista, että se saattaa päätyä retkeilijöiden nuotiointipaikaksi.

**Viranomais-
rekisterinro:**

Kunto: Hyvä

Arvotus: Mj-luokka II

Kartta 50. Riimmajärvi. Suorakaiteen muotoinen liesilatamus.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kuva 124. Riimmajávri. Suorakaiteen muotoinen liesilatamus. Kuvattu koillisesta.

Kuva 125. Riimmajávri. Suorakaiteen muotoinen liesilatamus. Kuvattu koillisesta.

5.2.33 Sieiddesáiva 2

Sieiddesáiva 2 Kotasijoja ja liesilatamus		MH-tunnus: 153502	
Kohdetyyppi:	Asuinpaikat; kotasijat	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Historiallinen	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamisvuosi:	-	Kunta:	Enontekiö
Lukumäärä:	3 (alakohteiden lukumäärä)	Tarkastus:	S. Viljanmaa 9.8.2012
Koordinaattiselitys:	Kotasija 1:n keskeltä	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7697689, Y 3283971, Z 733 m mpy	Löydöt:	-
Ympäristön kuvaus			
<p>Kohde sijaitsee Sieiddesáivan itäkulman ja Somášjávrin välisen, noin 130 m leveän kannaksen keskivaiheilla. Alue on avointa tunturipaljakkaa, jonka kasvillisuutta hallitsevat vaivaiskoivut, variksenmarja, kurjenkanerva, heinäkasvit, tina-, torvi- ja poronjäkalät sekä sammalet. Myös pajupensaita kasvaa jonkin verran erityisesti kosteimmilla paikoilla vesistöjen läheisyydessä. Kohteesta noin 0,4 km länsilounaaseen päin sijaitsee Sieiddesáivan seitakivi.</p>			
Kohteen kuvaus			
<p>Kohde muodostuu kahdesta kotasijasta ja yhdestä suorakaiteen muotoisesta liesilatomuksesta. Kotasijat sijaitsevat noin viidenkymmenen metrin etäisyydellä Somášjávrin rannasta, kahdella moreenikumpareella, joiden välillä on noin 20 m leveä kivikkoinen notkelma. Kotasija 2 on noin metrin verran kotasijaa 1 alemmalla tasolla. Liesilatamus sijaitsee kotasija 2:n lounaispuolella, noin viiden metrin etäisyydellä kotasijasta. Kotasijat ovat muodoltaan pyöreitä, kivensekaisten maavallien ympäröimiä, ja kasvillisuus niiden kohdilla on ympäristöään heinikkoisempaa. Molempien kotasijojen keskivaiheilta todettiin myös tulisijojen jäännökset.</p>			
Kohteesta dokumentoitujen kotasijojen ja liesilatomuksen koordinaatit ja tarkempi kuvaus:			
Kotasija 1			
X 7697689 / Y 3283971			
<p>Kotasija sijaitsee loivahkon moreenikumpareen laella, noin 2,5 m Sieiddesáivan pintaa ylempänä. Paikalta avautuu näköala sekä Sieiddesáivan että Somášjávrin suunnille. Kotasija erottuu maastossa halkaisijaltaan noin nelimetrisenä tasanteena, jota ympäröi kivistä ja maasta koostuva, noin kymmenen senttimetriä korkea, melko loivapiirteinen, noin puoli metriä leveä valli. Vallissa olevat kivet muodostavat harvahkon kehän, niiden halkaisijat vaihtelevat välillä 20 cm – 30 cm, ja niistä useimpien yläpinnat näkyvät maanpinnalle. Tasanteen keskellä on halkaisijaltaan noin metrin laajuinen, noin viisi senttimetriä ympäristöään ylemmäs nouseva kohouma. Kohouman keskelle tehtiin lapionpisto, josta todettiin noin viiden senttimetrin paksuisen tiiviin pintaturpeen alla noin neljän senttimetrin paksuinen hiilikerros, jonka yhteydessä havaittiin muutamia palaneiden luiden kappaleita. Hiilikerroksen alla on puhdas moreenimaa. Luiden todettiin olevan lähinnä suuren tai keskikokoisen nisäkkään luita, mutta niitä ei kuitenkaan kerätty talteen. Kohouma siis ilmeni tulisijan jäännökseksi, joskaan varsinaista liesilatomusta paikalla ei olekaan. Kohouman itälaidalla on kuitenkin näkyvissä yhden halkaisijaltaan noin 20 cm kokoisen kiven yläpinta, ja sen vierestä pintaturpeen alta todettiin lapiolla tunnustelemalla toinenkin kivi. Kotasijalla sijainneen asumuksen oviaukko on suuntautunut koilliseen, Somášjávriin päin, jolla</p>			

suunnalla tasannetta ympäröivässä vallissa on noin metrin levyinen aukko.

Kotasija 2

X 7697659 / Y 3283981

Kotasija 2 sijaitsee pienen moreenikumpareen koillispuolella. Se on yleisolemukseltaan hyvin samankaltainen kuin kotasija 1, mutta hieman huonommassa kunnossa säilynyt. Halkaisijaltaan noin nelimetristä tasannetta ympäröivä, melko loivapiirteinen, noin puoli metriä leveä ja noin kymmenen senttimetriä korkea valli muodostuu enimmäkseen maapenkasta. Vallin yhteydessä on muutamia halkaisijaltaan noin 20 cm – 30 cm kokoisia kiviä, jotka eivät kuitenkaan muodosta selvää kehämäistä kiveystä, jollainen kotasija 1:n ympärillä oli erotettavissa. Tasanteen keskivaiheilla sijaitsee hajanaisesti muutamia kiviä. Kivet eivät muodosta selvää liesirakennetta, mutta niiden luokse tehdystä lapionpistosta todettiin silti hiiliä ja noensekaista maata noin kahden senttimetrin paksuisen pintaturpeen alla. Noensekainen kerros on noin kolmen senttimetrin paksuinen, ja sen alla on puhdas moreenimaa. Kotasijalla sijainneen asumuksen oviaukko on suuntautunut kohti lounasta, jolla suunnalla tasannetta ympäröivässä vallissa on noin puolen metrin levyinen aukko. Aukon ulkopuolella on muutamasta muodoltaan laattamaisesta kivistä ladottu, noin 1,0 m x 0,5 m laajuinen, maantasainen kiveys, joka siis on sijainnut asumuksen oven edustalla. Kiveyksen luota muutaman askeleen päässä lounaan suunnalla, pienessä notkelmassa, sijaitsee suorakaiteen muotoinen liesilatomo.

Suorakaiteen muotoinen liesilatomo

X 7697654 / Y 3283980

Liesilatomo on miltei maantasainen, vain reunoiltaan kivetty, luode-kaakkosuuntainen, kooltaan noin 0,9 m x 0,7 m. Latomuksen kivien halkaisijat vaihtelevat välillä 15 cm – 40 cm, ja niiden yläpinnat ovat enimmäkseen noin viisi senttimetriä koholla ympäristöstään. Kookkaimmat liesikivet ovat muodoltaan pitkänomaisia, ja ne ovat asetetut latomuksen reunojen suuntaisiksi. Tulisijan keskelle tehtiin lapionpisto, josta todettiin noin kahden senttimetrin paksuisen pintaturpeen alla hieman nokea ja hiiliä moreenimaan pinnalla. Huuhtoutumiskerrosta tulisijan kohdalla ei ole.

Kohteen rajaus

Kohde muodostuu kahdesta pesäkkeestä, jotka kattavat kohteen kotasijat lähiympäristöineen. Keskeisin toiminta paikalla on todennäköisesti keskittynyt noin kymmenen metrin säteelle kotasijoista. Pesäkkeiden välillä on noin 20 m leveä kivikkoinen notkelma.

Tulkinta

Kohde on historialliselle ajalle ajoittuvan asuinpaikan jäännös. Asuinpaikalla on sijainnut kaksi turpeilla tai kotalouteilla katettua kevytrakenteista kotamaista asumusta sekä yksi liesilatomo, jotka kaikki ovat voineet olla käytössä samanaikaisesti. Toisaalta on myös mahdollista, että kohteen kotasijat ovat käyttöjaksoltaan peräkkäisiä; vanha asumus on voitu korvata uudella, joka on rakennettu näköetäisyydelle entiseltä kotasijalta. Paikan käyttö on ilmeisesti ollut melko pitkäkestoista, samalle paikalle on ehkä palattu asumaan vuosittain hyvinkin kauan. Kohde on hyvin säilynyt ja se tulee luokitella kiinteäksi muinaisjäännökseksi. Merkittäviä uhkia kohteen säilymiselle nykytilassaan ei ole.

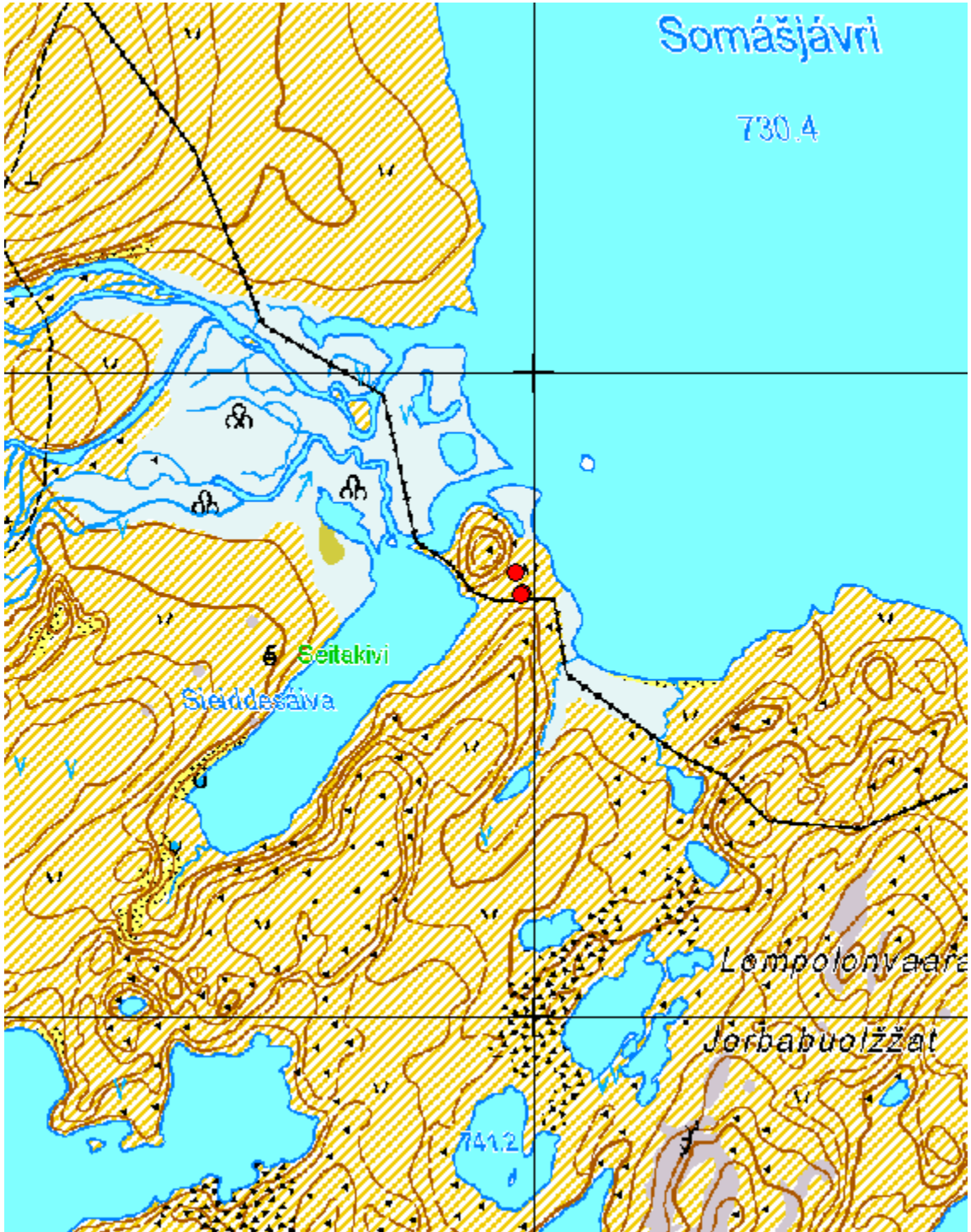
**Viranomais-
rekisterinro:**

Kunto: Hyvä

Arvotus:

Mj-luokka II

Kartta 51. Sieiddesáiva 2. Kotasijoja ja liesilatomus.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kartta 52. Sieiddesáiva 2. Kotasijoja ja liesilatamus.
 ©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kuva 126. Sieiddesáiva 2. Kotasija 1. Taustalla Sieiddesáiva. Kuvattu koillisesta.

Kuva 127. Sieiddesáiva 2. Kotasija 1. Taustalla Somášjávri. Kuvattu länsilounaasta.

Kuva 128. Sieiddesáiva 2. Kotasija 2. Taaempana olevalla kumpareella notkelman takana kotasija 1. Taustalla oikealla Somášjávri. Kuvattu eteläkaakosta.

Kuva 129. Sieiddesáiva 2. Suorakaiteen muotoinen liesilatomus. Taustalla kotasija 2 ja Somášjávri. Kuvattu lounaasta.

Kuva 130. Sieiddesáiva 2. Suorakaiteen muotoinen liesilatamus. Kuvattu luoteesta.

5.2.34 Siktagurajohka

Siktagurajohka Permukkaliesiä		MH-tunnus: 153507	
Kohdetyyppi:	Asuinpaikat; liesilatomukset	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Historiallinen	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamisvuosi:	-	Kunta:	Enontekiö
Lukumäärä:	2	Tarkastus:	S. Viljanmaa 20.8.2012
Koordinaattiselitys:	Permukkaliesi 1:n keskeltä	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7681450, Y 3272797, Z 827 m mpy	Löydöt:	-
Taustatiedot			
Permukkaliesi 1:n on löytänyt Petri Halinen vuonna 2009, ja se paikallistettiin häneltä saatujen koordinaattitietojen perusteella. Permukkaliesi 2 löytyi kohdetta tarkastettaessa vuonna 2012.			
Ympäristön kuvaus			
Kohde sijaitsee noin 120 m – 220 m koilliseen kohdasta, jossa Siktagurajohka ja Gahperusjohka yhtyvät, alimmalta osaltaan noin kymmenen metriä jokien yhtymäkohtaa korkeammalla. Alue on avointa tunturipaljakkaa, kohti lounasta loivasti laskevaa, melko kivikkoista rinteitä, jonka tasanteille kohde sijoittuu. Kalottireitin polku kulkee kohteen lävitse koillis-lounaissauntaisesti. Kasvillisuutta jokilaaksoa kohti laskevalla rinteellä hallitsevat vaivaiskoivut, variksenmarja sekä jäkälät. Rinteen tasanteilla kasvaa myös kohtalaisen runsaasti sammalia ja heinäkasveja, samoin jokien alavilla ranta-alueilla. Kohteen luoteispuolella, noin 50 m päässä kohteesta, virtaa pieni Gahperusjohkaan laskeva puro, jonka varrella kasvaa matalaa pajupensaikkaa.			
Kohteen kuvaus			
Kohteen muodostavat kaksi permukkalietettä, joiden päältä Kalottireitti kulkee. Liedet sijaitsevat lounasta kohti loivasti laskevan rinteen tasanteilla, noin sadan metrin päässä toisistaan. Tulisijat ovat umpeenkasvaneita, mutta aluskasvillisuus on pääosin kulunut pois niiden päältä Kalottireitin runsaan käytön seurauksena.			
Kohteesta dokumentoitujen permukkaliesien koordinaatit ja tarkempi kuvaus:			
Permukkaliesi 1			
X 7681450 / Y 3272797			
Tulisija on puolisuunnikkaan muotoinen, luode-kaakkosuuntainen, luodetta kohti kapeneva, vain reunaosiltaan kivetty ja kooltaan noin 85 cm x 75 cm. Liesikivet ovat kookkaita, niiden halkaisijat vaihtelevat välillä 20 cm – 40 cm, ja niiden yläpinnat ovat noin 5 cm – 15 cm koholla ympäristöstään. Permukat, joiden kivet ovat samaa kokoluokkaa liesikivien kanssa, suuntautuvat kohti kaakkoa. Ne alkavat tulisijan kaakkoispään nurkista, ja niiden välille rajautuu kaakkoa kohti levenevä, noin 1,6 m mittainen ja leveimmillään noin 0,8 m leveä kiveämätön alue. Permukoiden kaakkoispäiden välisellä alueella on kuitenkin yksittäinen kivi, jonka halkaisija on noin 30 cm. Kalottireitti kulkee tulisijan kohdalla kaksiruaisena, läntisempi polku-ura aivan tulisijan luoteispäätä viistäen, itäisempi ura permukoiden poikki kulkien. Pohjoisemmasta permukasta on ilmeisesti poistunut ainakin yksi kivi polun käytön seurauksena. Polun kohdalla myös tulisijaa peittänyt aluskasvillisuus on kulunut puhki ja mineraalimaa on paljastunut. Tulisijan keskelle tehdystä lapionpistosta todettiin noin kolmen senttimetrin paksuisen pintaturpeen alla noin kahden			

senttimetrin kerros hiiltä ja nokea, jonka alla on puhdas, kivinen moreenimaa.

Permukkaliesi 2

X 7681393 / Y 3272734

Tulisija on neliön muotoinen, länsiluode-itäkaakkosuuntainen ja lähes kauttaaltaan kivetty. Liesikivien halkaisijat vaihtelevat välillä 15 cm – 45 cm. Kookkain liesikivistä on muodoltaan pitkänomainen, ja se sijaitsee tulisijan länsiluoteispäässä. Kiveys on lähes maantasainen. Vain kookkaimpien kivien yläpinnat ovat koholla tulisijaa ympäröivästä maanpinnasta, enimmillään noin 5 cm – 10 cm. Permukat ovat varsin massiiviset ja suuntautuvat tulisijasta kohti itäkaakkoa. Ne ovat ladotut liesikiviä suuremmista kivistä, joiden halkaisijat vaihtelevat välillä 30 cm – 60 cm, ja joiden yläpinnat ovat noin 5 cm – 15 cm koholla ympäröstään. Suurimmat permukoiden kivistä ovat muodoltaan pitkänomaisia. Permukat ulottuvat tulisijasta noin 1,6 m etäisyydelle, ja niiden välille rajautuu itäkaakkoa kohti levenevä, leveimmillään noin 0,8 m leveä kiveämätön alue. Permukoiden itäkaakkoispäiden välillä on kookas, noin 30 cm x 60 cm kokoinen kivi, joka lienee toiminut paikalla sijainneen asumuksen kynnyksenä. Kalottireitin pääura kulkee tulisijan länsiluoteispään vieritse, mutta reitille on kyseisellä kohdalla muodostumassa myös toinen polku-ura, joka kulkee suoraan tulisijan poikki. Tulisijan kivien väliin tehdystä lapionpistosta todettiin noin kolmen senttimetrin paksuisen pintaturpeen alla noin kolmen senttimetrin kerros hiilten ja noen sekaista maata, jonka alla on puhdas, kivinen moreenimaa.

Kohteen rajaus

Kohde muodostuu kahdesta pistemäisestä pesäkkeestä, jotka rajautuvat permukkaliesien välittömään lähiympäristöön, tasanteille, joilla tulisijat sijaitsevat. Pesäkkeiden halkaisija on noin viidestä kuuteen metriä. Dokumentoitujen permukkaliesien ympäristöä, erityisesti Kalottireitin polun lähialuetta, käytiin kohteen tarkastuksen yhteydessä jonkin aikaa lävitse, mutta useampia tulisijoja edellä kuvailtujen liesien lisäksi ei löydetty. Maastollisesti vastaavanlaisia kohtia on kyseisellä rinteellä kuitenkin paljon, ja on mahdollista, että lähiseudun laajamittaisemmalla inventoinnilla liesiä löytyisi vielä lisääkin.

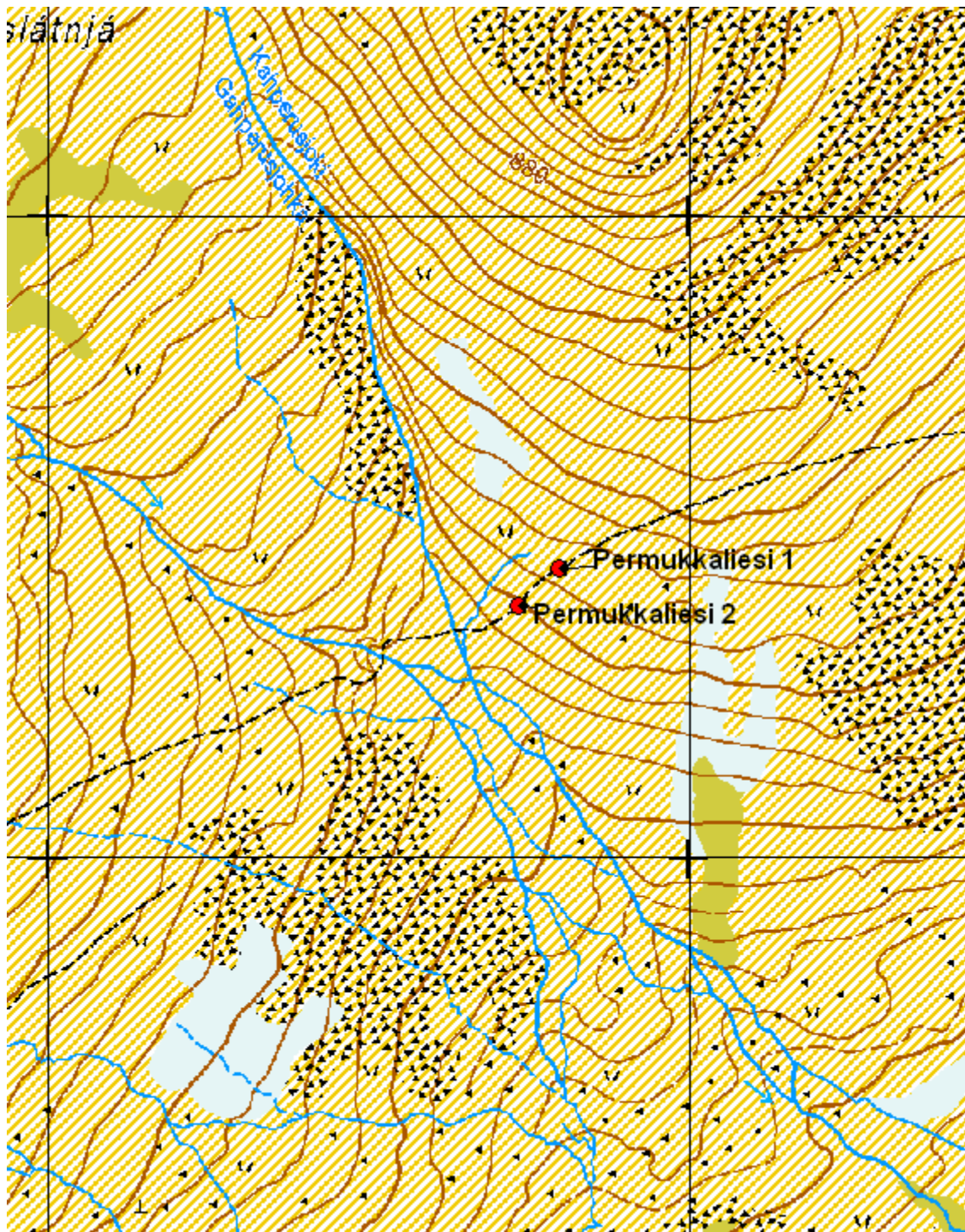
Tulkinta

Kohteesta dokumentoidut permukkaliedet ovat todennäköisesti toimineet historialliselle ajalle ajoittuvien kevytrakenteisten kotamaisten asumusten tulisijoina, ja ne on syytä luokitella kiinteiksi muinaisjäännöksiksi. Vaikka liedet muistuttavatkin rakenteeltaan toisiaan ja sijaitsevat kohtalaisen lähekkäin, ei kohteen tarkastuksen perusteella voida luotettavasti päätellä, onko niitä käytetty samanaikaisesti vai ei. Paikalla tapahtunut toiminta lienee joka tapauksessa ollut varsin väliaikaista ja kausittaista; pysyväisluonteiseen asumiseen kyseinen avoin, melko suojaton ja kivikkoinen rinne olisi soveltunut heikosti. Kalottireitin käyttö uhkaa vakavasti kohteen säilymistä, koska reitin polku-ura kulkee suoraan tulisijojen lävitse. Kohteen tuhoutuminen lähivuosisikymmeninä onkin todennäköistä, mikäli polun linjaus pysyy ennallaan ja tulisijat edelleen altistuvat polun käytön aiheuttamalle maaston kulumiselle nykytilanteen kaltaisesti.

**Viranomais-
rekisterinro:**

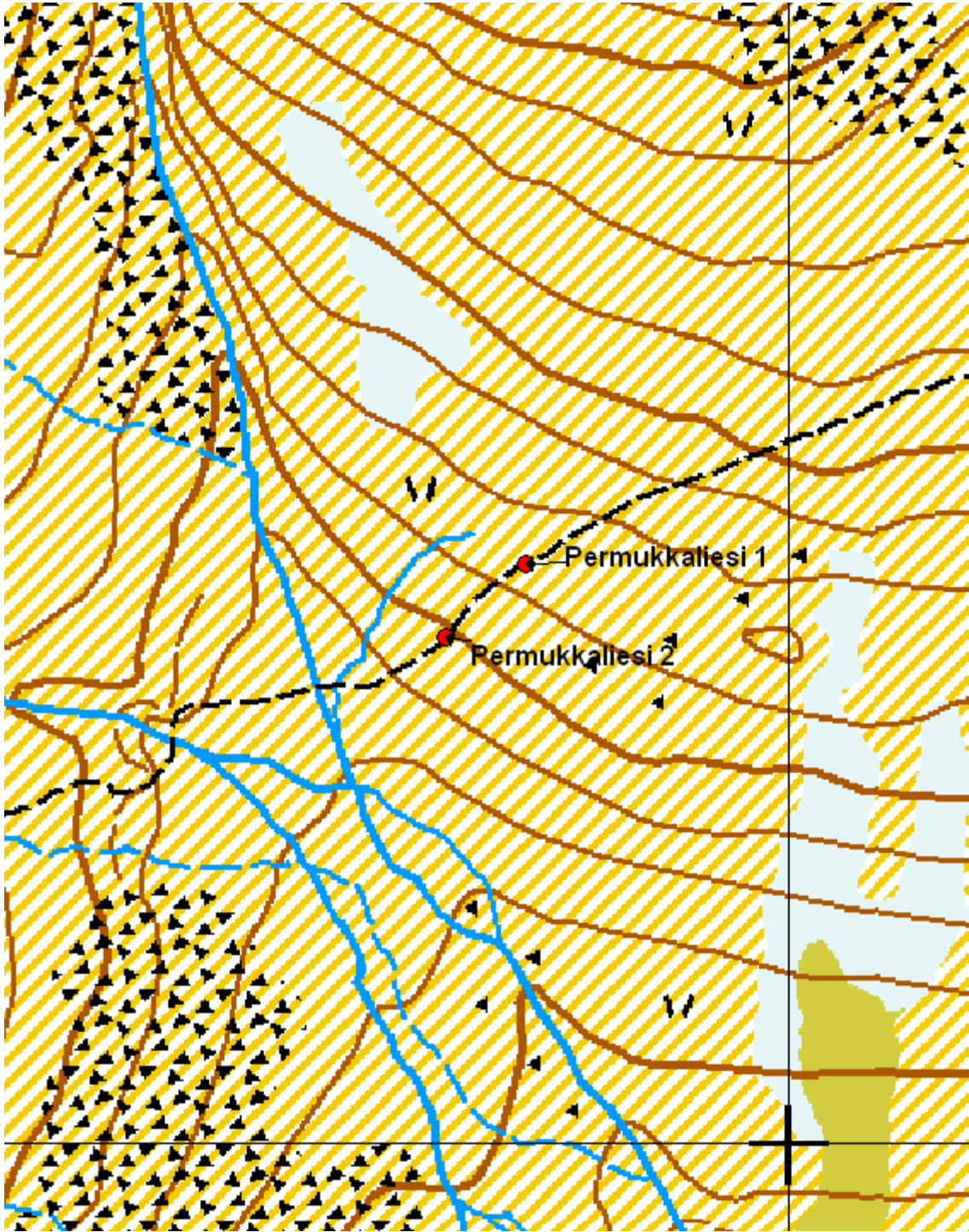
Kunto: Keskinertainen

Arvotus: Mj-luokka II

Kartta 53. Siktajohka. Permukkaliesiä.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kartta 54. Siktajurajohka. Permuikkaliesiä.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kuva 131. Siktagurajohka. Permukkaliesi 1. Kuvattu pohjoisesta.

Kuva 132. Siktagurajohka. Permukkaliesi 1. Kuvattu luoteesta.

Kuva 133. Siktagurajohka. Permukkaliesi 2. Kuvattu koillisesta.

Kuva 134. Siktagurajohka. Permukkaliesi 2. Kuvattu länsiluoteesta.

5.2.35 Skádjajávri lounas

Skádjajávri lounas Kehämäisiä kivettyjä tulisijoja		MH-tunnus: 153509-10	
Kohdetyyppi:	Asuinpaikat; liesilatomukset	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Ajoitus epäselvä	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamisvuosi:	-	Kunta:	Enontekiö
Lukumäärä:	2	Tarkastus:	S. Viljanmaa 18.8.2012
Koordinaattiselitys:	Tulisija 1:n keskeltä	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7685329, Y 3276118, Z 613 m mpy	Löydöt:	-
Taustatiedot			
Kohteesta dokumentoidut tulisijat on löytänyt Petri Halinen vuonna 2011, ja ne paikallistettiin häneltä saatujen koordinaattitietojen perusteella.			
Ympäristön kuvaus			
Kohde sijaitsee Megonjávrin autiotuvalta noin 0,4 km etelään päin ja Skádjajávrin rannasta noin 0,5 km lounaaseen päin, järveen lounaasta päin laskevan puron varrella, noin kaksikymmentä metriä järven pintaa korkeammalla. Puron varrella on melko laajasti tasaista, hiekkapohjaista aluetta, jolla kasvaa runsaasti heinäkasveja sekä paju-, vaivaiskoivu- ja katajapensaikkaa. Aluskasvillisuutena esiintyy heinien ohella muun muassa variksenmarjaa, puolukkaa ja metsäkurjenpolvea sekä sammalia ja nahkajäkälää.			
Kohteen kuvaus			
Kohde muodostuu kahdesta kivetystä tulisijasta, jotka sijaitsevat kohtalaisen lähellä puroa, heinikköisillä puronvarsitasanteilla. Tulisijat ovat umpeenkasvaneita, kehämäisiä, muodoltaan pyöreitä ja ainoastaan reunoiltaan kivettyjä. Liesikivien yläpinnat ovat enimmillään noin viisi senttimetriä koholla ympäristöstään.			
Kohteesta dokumentoitujen tulisijojen koordinaatit ja tarkempi kuvaus:			
Kehämäinen kivetty tulisija 1			
X 7685329 / Y 3276118			
Tulisija sijaitsee noin kymmenen metriä purosta länteen päin, halkaisijaltaan noin 60 cm kokoisen, maanpinnasta noin 15 cm koholla olevan maakiven lounaispuolella. Tulisijan halkaisija on noin 0,8 m, ja se on kasattu kivistä, joiden halkaisijat vaihtelevat välillä 15 cm – 20 cm. Tulisijan itäreunalla kehäkiveystä ei ole. Tulisijan keskelle tehdystä lapionpistosta todettiin noin viiden senttimetrin paksuisen pintaturpeen alla runsaasti hiiltä.			
Kehämäinen kivetty tulisija 2			
X 7685283 / Y 3276122			
Tulisija sijaitsee noin kaksikymmentä metriä purosta itään päin. Tulisijan halkaisija on noin 1,0 m, ja se on kasattu kivistä, joiden halkaisijat vaihtelevat välillä 20 cm – 30 cm. Myös kehäkiveyksen ulkopuolella, pohjoiskoillisen suunnalla, on muutamia kiviä, jotka voivat olla jäännökset jonkinlaisesta eteiskiveyksestä. Tulisijan keskelle tehdystä lapionpistosta todettiin noin neljän senttimetrin paksuisen pintaturpeen alla nokea ja hiiltä noin kahden senttimetrin paksuinen kerros. Hiilten alla on tuhkaa noin neljän senttimetrin paksuisesti, ja tuhkan seassa on palaneiden luiden kappaleita, jotka ovat peräisin kookkaasta tai keskikokoisesta nisäkkästä. Luita ei kerätty talteen.			

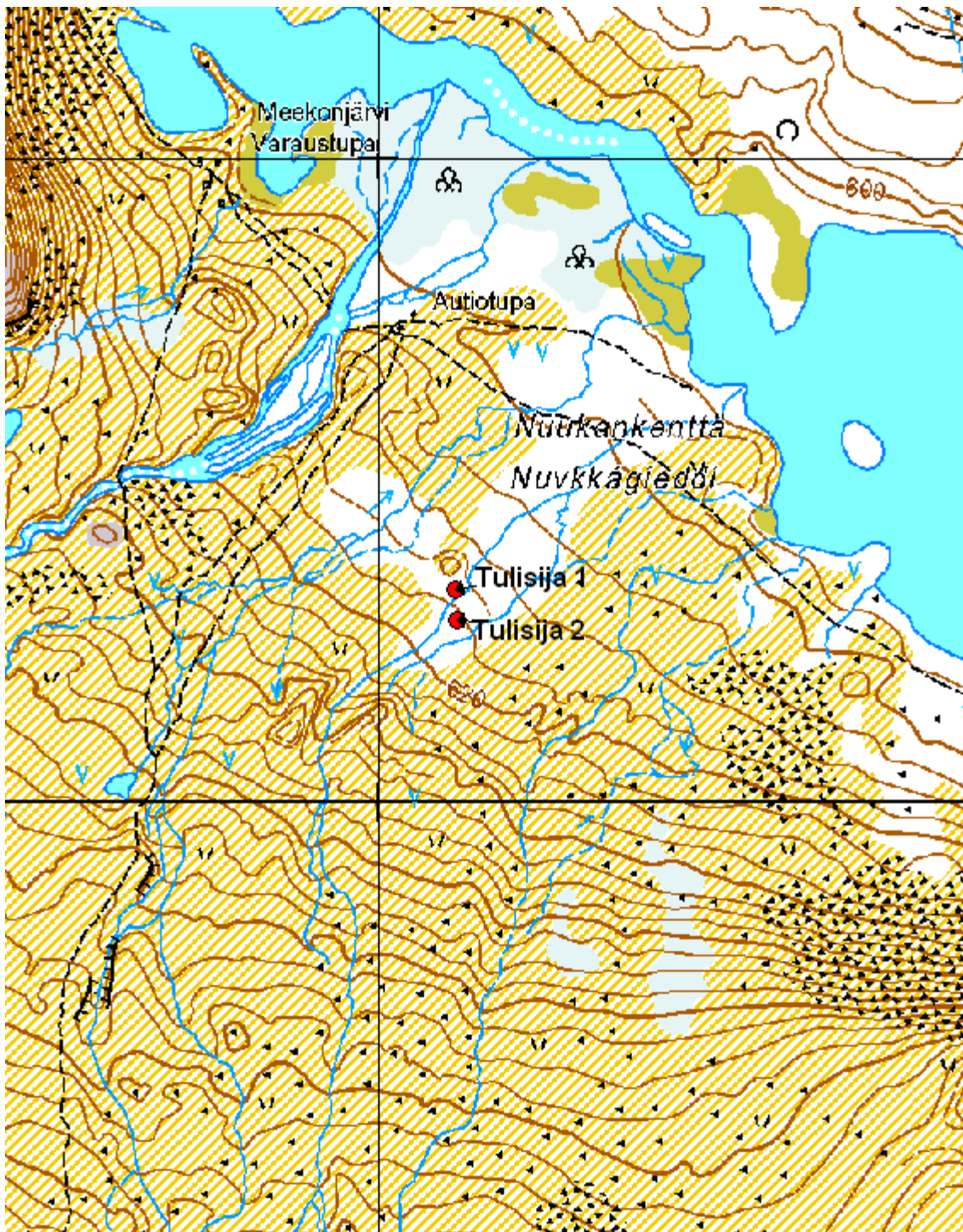
Kohteen rajaus

Kohde muodostuu kahdesta pistemäisestä pesäkkeestä, jotka rajautuvat tasanteille tulisijojen 1 ja 2 välittömään lähiympäristöön. Molempien pesäkkeiden halkaisija on viidestä kuuteen metriä.

Tulkinta

Kohteesta dokumentoitujen kehämäisten kivettyjen tulisijojen ikää on ilman radiohiiliajoituksia vaikea tarkasti määrittää. Molemmissa tulisijoissa todettiin voimakkaat tulenpidon jäljet, ja ilmeisesti niitä on käytetty pitkäkestoisemmin kuin ainoastaan kertaluonteisiin leiriytymisiin. Mahdollisesti kyseisillä paikoilla on voinut sijaita kevytrakenteisia kotamaisia asumuksia. Vaikka tulisijat ovat keskenään jokseenkin samantyyppisiä, voivat ne olla paljonkin eri-ikäisiä keskenään. Yleisolemuksensa perusteella tulisijat vaikuttavat joka tapauksessa melko iäkkäiltä, selvästi vanhemmilta kuin nykyajan retkeilijöiden kasaamat nuotiopaikat, minkä johdosta kohde on syytä luokitella kiinteäksi muinaisjäännökseksi. Kohteen säilyminen nykytilassaan ei vaikuta uhatulta.

**Viranomais-
rekisterinro:****Kunto:** Hyvä**Arvotus:** Mj-luokka II

Kartta 55. Skádajávri lounas. Kehämäisiä kivettyjä tulisijoja.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kuva 135. Skádjajávri lounas. Kehämäinen kivetty tulisija 1. Taustalla Čáivárri. Kuvattu lännestä.

Kuva 136. Skádjajávri lounas. Kehämäinen kivetty tulisija 1. Kuvattu lännestä.

Kuva 137. Skádjajávri lounas. Kehämäinen kivetty tulisija 2. Taustalla Čáivárri. Kuvattu lännestä.

Kuva 138. Skádjajávri lounas. Kehämäinen kivetty tulisija 2. Kuvattu lännestä.

5.2.36 Skádjajávri luode

Skádjajávri luode Suorakaiteen muotoisia liesilatomuksia		MH-tunnus: 153511	
Kohdetyyppi:	Asuinpaikat; liesilatomukset	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Historiallinen	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamisvuosi:	-	Kunta:	Enontekiö
Lukumäärä:	2	Tarkastus:	S. Viljanmaa 15.8.2012
Koordinaattiselitys:	Liesilatomuksen numero 1 keskeltä	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7686039, Y 3276507, Z 603 m mpy	Löydöt:	-
<i>Ympäristön kuvaus</i>			
<p>Kohde sijaitsee Megonjávrin ja Skádjajávrin välisen virtapaikan pohjoispuoleisella harjanteella, noin kahdeksankymmenen metrin etäisyydellä rannasta, noin kahdeksan metriä vesistön pintaa korkeammalla, loivasti kohti kaakkoa viettävällä moreenipohjaisella rinteellä. Ylempänä rinteellä kasvaa tunturikoivikkoa, mutta aivan kohteen läheisyydessä puustoa ei ole, vaan kasvillisuutta paikalla hallitsevat vaivaiskoivut, variksenmarja sekä tina-, torvi- ja poronjäkälät ja sammaleet.</p>			
<i>Kohteen kuvaus</i>			
<p>Kohteen muodostavat kaksi suorakaiteen muotoista liesilatomusta, jotka sijaitsevat noin kolmen metrin etäisyydellä toisistaan. Tulisijat ovat täysin umpeenkasvaneita, eikä kasvillisuus niiden kohdilla poikkea ympäristöstään. Myös liesikivet ovat hyvin jäkälöityneet.</p>			
Kohteesta dokumentoitujen tulisijojen koordinaatit ja tarkempi kuvaus:			
Suorakaiteen muotoinen liesilatomus 1			
X 7686039 / Y 3276507			
<p>Liesilatomus 1 on luode-kaakkosuuntainen, kauttaaltaan kivetty, kooltaan noin 1,0 m x 0,8 m. Liesikivien halkaisijat vaihtelevat välillä 15 cm – 50 cm, kookkain kivi on muodoltaan pitkänomainen ja se on asetettu tulisijan kaakkoispään suuntaiseksi. Kivien yläpinnat ovat koholla ympäristöstään enimmillään noin viisi senttimetriä. Yhtä liesikiveä latomuksen keskivaiheilta kohotettiin paikaltaan kohteen dokumentoinnin yhteydessä, ja sen alla todettiin olevan hiiliä.</p>			
Suorakaiteen muotoinen liesilatomus 2			
X 7686041 / Y 3276506			
<p>Liesilatomus 2 sijaitsee noin kolme metriä lounaaseen päin liesilatomuksesta 1. Liesilatomus 2 on vain reunoiltaan kivetty ja liesilatomus 1:n tavoin luode-kaakkosuuntainen. Latomuksen koko on noin 0,9 m x 0,7 m. Liesikivien halkaisijat vaihtelevat välillä 20 cm – 30 cm, ja niiden yläpinnat ovat koholla ympäristöstään 5 cm – 10 cm. Tulisijaan ei tehty lapionpistoa, eikä kiviä liikuteltu.</p>			
<i>Kohteen rajaus</i>			
<p>Kyseessä on pistemäinen kohde, joka rajautuu liesilatomusten välittömään lähiympäristöön. Todennäköisesti keskeisin aktiviteetti liesilatomusten luona on rajoittunut alueelle, joka ympäröi molempia liesilatomuksia, ja jonka halkaisija on enintään noin kymmenen metriä. Latomusten lähialuetta havainnoitiin jonkin verran, mutta enempää jälkiä ihmistoiminnasta ei löydetty.</p>			

Tulkinta

Kohteesta dokumentoidut suorakaiteen muotoiset liesilatomukset ajoittuvat todennäköisesti historialliselle ajalle. Ne ovat voineet toimia kevytrakenteisten kotamaisten asumusten tulisijoina. On epätodennäköistä, että kohteen liesilatomuksia olisi käytetty samanaikaisesti, koska ne sijaitsevat niin lähellä toisiaan, ettei molempien tulisijojen ympärillä olisi mahtunut olemaan asumusta yhtä aikaa. Liesilatomusten keskinäinen ikäero voikin olla jopa satoja vuosia. Ilman radiohiiliajoituksia tulisijojen iän täsmällinen määrittäminen on jokseenkin mahdotonta. Kuitenkin ne ovat epäilemättä riittävän vanhoja, että kohde on luokiteltava kiinteäksi muinaisjäännökseksi. Kohteen säilyminen nykytilassaan ei vaikuta uhatulta, koska retkeilytoiminta Skádjávrin ja Megonjávrin rantamilla keskittyy vesistön eteläpuolelle, ja kyseisellä paikalla ainakaan ihmisistä johtuva maastonkuluminen tuskin tulee tulevaisuudessakaan merkittävästi lisääntymään, mikäli nykyiset retkeilyreitit jatkuvat seudulla pysyvät ennallaan.

**Viranomais-
rekisterinro:****Kunto:** Hyvä**Arvotus:** Mj-luokka II

Kartta 56. Skádjajávri luode. Suorakaiteen muotoisia liesilatamuksia.
 ©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kuva 139. Skádjajávri luode. Suorakaiteen muotoiset liesilatomukset 1 ja 2. Kuvattu pohjoisesta.

Kuva 140. Skádjajávri luode. Suorakaiteen muotoiset liesilatomukset 2 ja 1. Kuvattu lännestä.

Kuva 141. Skádjajávri luode. Suorakaiteen muotoinen liesilatamus 1. Kuvattu luoteesta.

Kuva 142. Skádjajávri luode. Suorakaiteen muotoinen liesilatamus 2. Kuvattu luoteesta.

5.2.37 Somášjávri

Somášjávri Moniperiodinen asuinpaikka ja suorakaiteen muotoinen liesilatamus		MH-tunnus: 153527
Kohdetyyppi:	Asuinpaikat; liesilatamukset	Haltija: Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Asuinpaikka kivikaudelta tai varhaismetallikaudelta historialliseen aikaan, liesilatamus historiallinen	Ylläpitäjä: Lapin luontopalvelut
Rakentamisvuosi:	-	Kunta: Enontekiö
Lukumäärä:	1	Tarkastus: S. Viljanmaa 9.8.2012
Koordinaattiselitys:	Liesilatamuksen keskeltä	Geometria tuotettu: Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7697312, Y 3285051, Z 736 m mpy	Löydöt: KM 39225:1-7
<i>Ympäristön kuvaus</i>		
<p>Kohde sijaitsee Somášjávrin ja Somášluoppalin välisen virtapaikan niskan itäpuolella, järven luusuan poikki kulkevasta poroaidasta noin 0,2 km kaakkoon päin, noin kuusi metriä vesistön pintaa ylemmäs kohoavalla harjanteella. Harjanteen maaperä on hiekkaista, paikoin miltei kivetöntä moreenia. Harjanteen kasvillisuutta hallitsevat vaivaiskoivut, variksenmarja, kangaskarhunsammal ja jäkälät, ja sen pohjoispäässä on tuulieroosion kuluttamia laajoja maapaljastumia.</p>		
<i>Kohteen kuvaus</i>		
<p>Somášjávrin luusuan kaakkoispuolella sijaitsevan, noin kuusi metriä järven pintaa korkeammalle kohoavan hiekkaharjanteen laella, kookkaan siirtolohkareen koillispuolella, lohkarresta noin neljän metrin päässä, pisteessä X 7697312 / Y 3285051, havaittiin umpeenkasvanut, suorakaiteen muotoinen liesilatamus, joka on vain reunoiltaan kivetty, luode-kaakkosuuntainen ja kooltaan noin 90 cm x 65 cm. Liesikivien halkaisijat vaihtelevat välillä 15 cm – 30 cm, ja niiden yläpinnat ovat noin viisi senttimetriä koholla ympäristöstään. Tulisijan keskelle tehdystä lapionpistosta todettiin noin kahden sentti-metrin paksuisen pintaturpeen alla noin yhden senttimetrin paksuinen hiilikerros, jonka alla on noin kaksi senttimetriä melko puhdasta hiekkaa ja hiekan alla toinen noin yhden senttimetrin paksuinen kerros hiiltä. Hiilikerrosten välisessä hiekassa on erotettavissa heikko, vasta muodostumassa oleva huuhtoutumiskerros.</p> <p>Suorakaiteen muotoisesta liesilatamuksesta noin 40 m luoteeseen päin sijaitsevilla tuulieroosion kuluttamissa maapaljastumissa havaittiin lukuisia kvartsiitti- ja kvartsi-iskoksia, kaksi kvartsi-kaavinta, muutamia jaspisiskoksia, yksi jaspiskaavin sekä reunoiltaan rei'itetyn rautalevyn katkelma. Saman harjanteen länsipäässä on myös laakea painanne, joka muistuttaa paljon asumuspainannetta. Painanteeseen kaivettiin lapiolla useita koekuoppia, mutta mitään löytöjä tai muita ihmistoimintaan viittaavia jälkiä ei havaittu, ja painanne tulkittiin todennäköisesti luonnolliseksi.</p> <p>Kohteen lähiympäristöä havainnoitaessa löydettiin kohteesta vajaat 300 m pohjoisluoteeseen päin sijaitsevalta paikalta, aivan Somášjávrin rannan läheltä, poroaidan ja järven väliseltä kapealta maakaistaleelta, kaksi melko kookasta, lähes mustaa kvartsiittikappaletta. Kookkaampi kappale on halkaisijaltaan noin 20 cm kokoinen ydin, jota oli käytetty retkeilijöiden nuotiopaikan kiveykseen. Pienempi kappale, halkaisijaltaan noin 10 cm kokoinen iskos, havaittiin irrallisena maanpinnalla, noin 20 m nuotiopaikan luota koilliseen päin. Ytimen ja iskoksen löytöpaikkojen lähiympäristöä koekuopittiin jonkin aikaa, mutta enempää jälkiä esihistoriallisesta toiminnasta ei havaittu.</p>		

Kohteen alueella havaittujen löytöpesäkkeiden koordinaatit ja tarkempi kuvaus:

Löytöpesäke 1

X 7697349 / Y 3285041

Noin 4 m x 2 m laajuudessa maapaljastumassa kymmeniä kvartsiitti- ja kvartsi-iskoksia. Kvartsiitti-iskokset ovat melko karkearakeisia, väriltään keskiharmaita ja lähes mustia. Pisteeseen X 7697352 / Y 3285043 ympäriltä, noin neliömetrin alueelta, kerättiin talteen kolmetoista iskosta.

Löytöpesäke 2

X 7697352 / Y 3285028 – X 7697360 / Y 3285039

Noin 10 m x 3 m laajuudessa, koillis-lounaissauntaisessa maapaljastumassa kymmeniä iskoksia sekä kolme kaavinta. Tiheimmin löytöjä on maapaljastuman päiden lähellä. Iskokset paikalla ovat enimmäkseen kvartsia ja lähes mustaa kvartsiittia, mutta joukossa on myös kolme jaspisiskosta. Kaapimista kaksi on valmistettu kvartista ja yksi jaspiksesta. Maapaljastuman luoteislaidalta löydettiin lisäksi reunoiltaan rei'itetyn rautalevyn katkelma, joka noin seitsemän senttimetriä leveä. Katkelma on murtunut toisesta päästään, ja siinä on pitkittäisiä naarmuja. Todennäköisesti kappale on peräisin reenjalaksen tai ahkion raudoituksista. Rautalevyn katkelma kerättiin talteen, ja lisäksi paikalta otettiin mukaan kaikki kolme kaavinta sekä yksi jaspisiskos.

Löytöpesäke 3

X 7697362 / Y 3285019

Noin neliömetrin laajuinen maapaljastuma, jossa kvartsi- ja kvartsiitti-iskoksia. Kvartsiittien joukossa on sekä lähes mustaa että myös keskiharmaata ja vaaleanharmaata kvartsiittia.

Kohteen rajaus

Laakealakinen hiekkaharjanne, jolla kohde sijaitsee, on suorakaiteen muotoisen liesilatомуksen luota luoteisimpien havaittujen löytöjen luokse kokonaisuudessaan todennäköistä pesäkkeistä asuinpaikkaaluetta. Kivikautisen tai varhaismetallikautisen asutuksen jäljet keskittyvät ilmeisesti harjanteen laen luoteisosaan, osittain myös loivasti kohti Somášjávrin luusuaa laskevalle rinteelle. Kohde yltää liesilatомуksen luota pohjoisluoteeseen päin noin kuudenkymmenen metrin päähän, ja länsilounas-itäkoillisuuntaisesti kohteen halkaisija on vähintään noin kaksikymmentä metriä. Aivan Somášjávrin rannan lähellä saattaa lisäksi sijaita erillinen asuinpaikkapesäke.

Tulkinta

Kyseessä on moniperiodinen asuinpaikka. Historialliselta ajalta ovat peräisin rei'itetyn rautalevyn katkelma ja suorakaiteen muotoinen liesilatомуs. Liesilatомуs on voinut toimia kevytrakenteisen kotamaisen asumuksen tulisijana. Muu löytöaineisto on peräisin kivikaudelta tai varhaismetallikaudelta. Löytöjen runsauden ja monipuolisuuden perusteella esihistoriallinen toiminta paikalla on todennäköisesti ollut varsin pitkäkestoista. Löydöt ovat hyvin samankaltaisia kuin kohteesta noin 150 m lounaaseen päin sijaitsevalla Somášluoppalin asuinpaikalla, ja on täysin mahdollista, että kohteet voivat olla käyttäjaksoltaan ainakin osittain samanaikaisia. Kohde on hyvin säilynyt, eikä ihmistoiminta alueella aiheuta nykyisellään merkittävää uhkaa kohteelle. Tuulieroosio uhkaa kuitenkin jonkin verran kohteen kulttuurikerrosten säilymistä, erityisesti kohteen luoteisosassa.

**Viranomais-
rekisterinro:**

Kunto: Hyvä

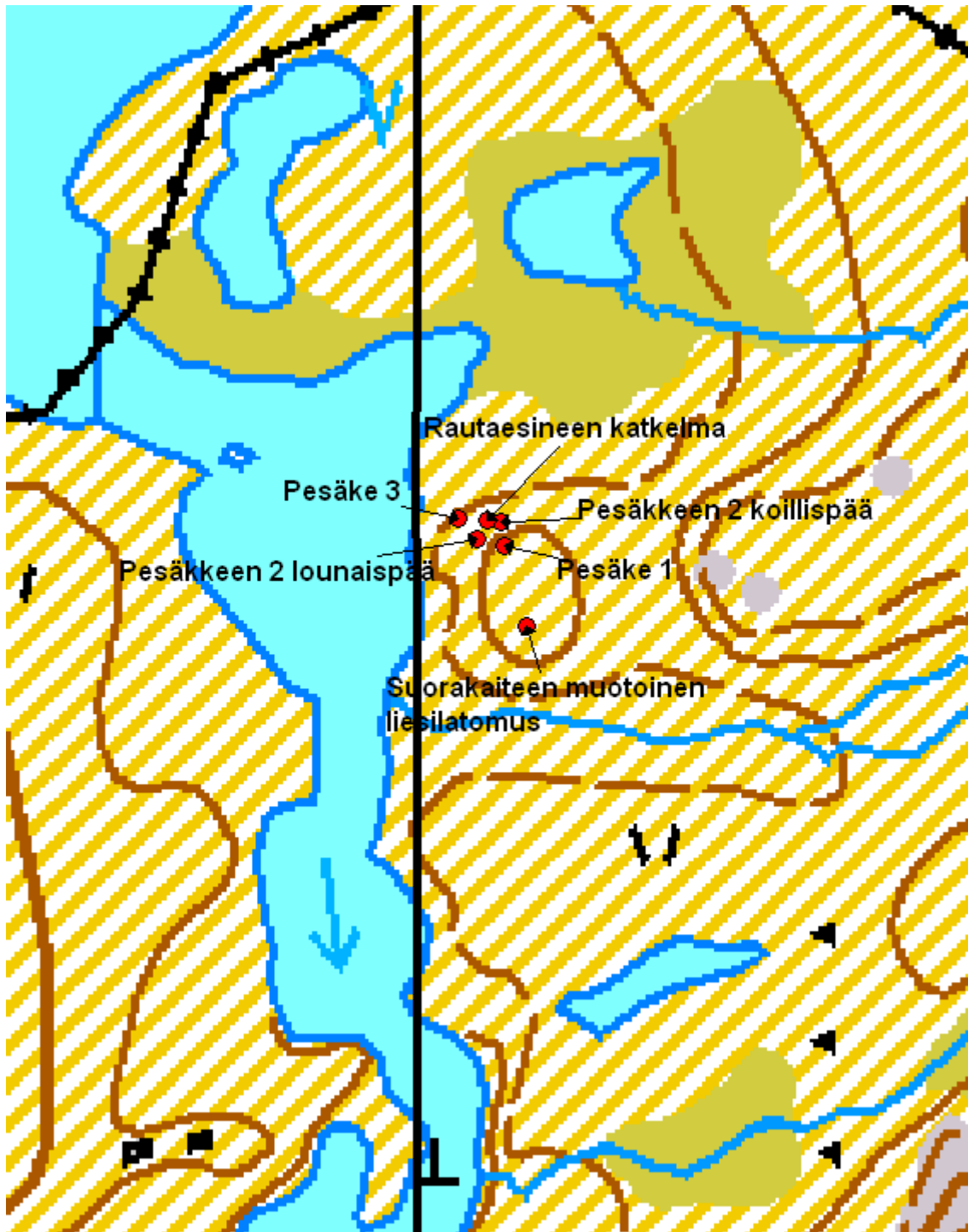
Arvotus:

Mj-luokka II

Kartta 57. Somásjärvi. Moniperiodinen asuinpaikka.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kartta 58. Somásjärvi. Moniperiodinen asuinpaikka.
 ©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kuva 143. Somášjávri. Moniperiodinen asuinpaikka. Suorakaiteen muotoinen liesilatamus ja kookas siirtolohkare. Taustalla hämöttää Rajavartiolaitoksen partiomaja. Kuvattu koillisesta.

Kuva 144. Somášjávri. Moniperiodinen asuinpaikka. Suorakaiteen muotoinen liesilatamus. Kuvattu kaakosta.

Kuva 145. Somášjávri. Moniperiodinen asuinpaikka. Suorakaiteen muotoinen liesilatamus. Taaempana kivikautista tai varhaismetallikautista asuinpaikka-aluetta. Kuvattu kaakosta.

Kuva 146. Somášjávri. Moniperiodinen asuinpaikka. Laaja tuulieroosion kuluttama maapaljastuma, jossa sijaitsee löytöpesäke 2. Taustalla vasemmalla Somášjávria. Kuvattu kaakosta.

Kuva 147. Somášjávri. Moniperiodinen asuinpaikka. Laaja tuulieroosion kuluttama maapaljastuma, jossa sijaitsee löytöpesäke 2. Taustalla vasemmalla Somášjávria. Kuvattu etelästä.

Kuva 148. Somášjávri. Moniperiodinen asuinpaikka. Jaspiskaavin löytöpesäkkeessä 2.

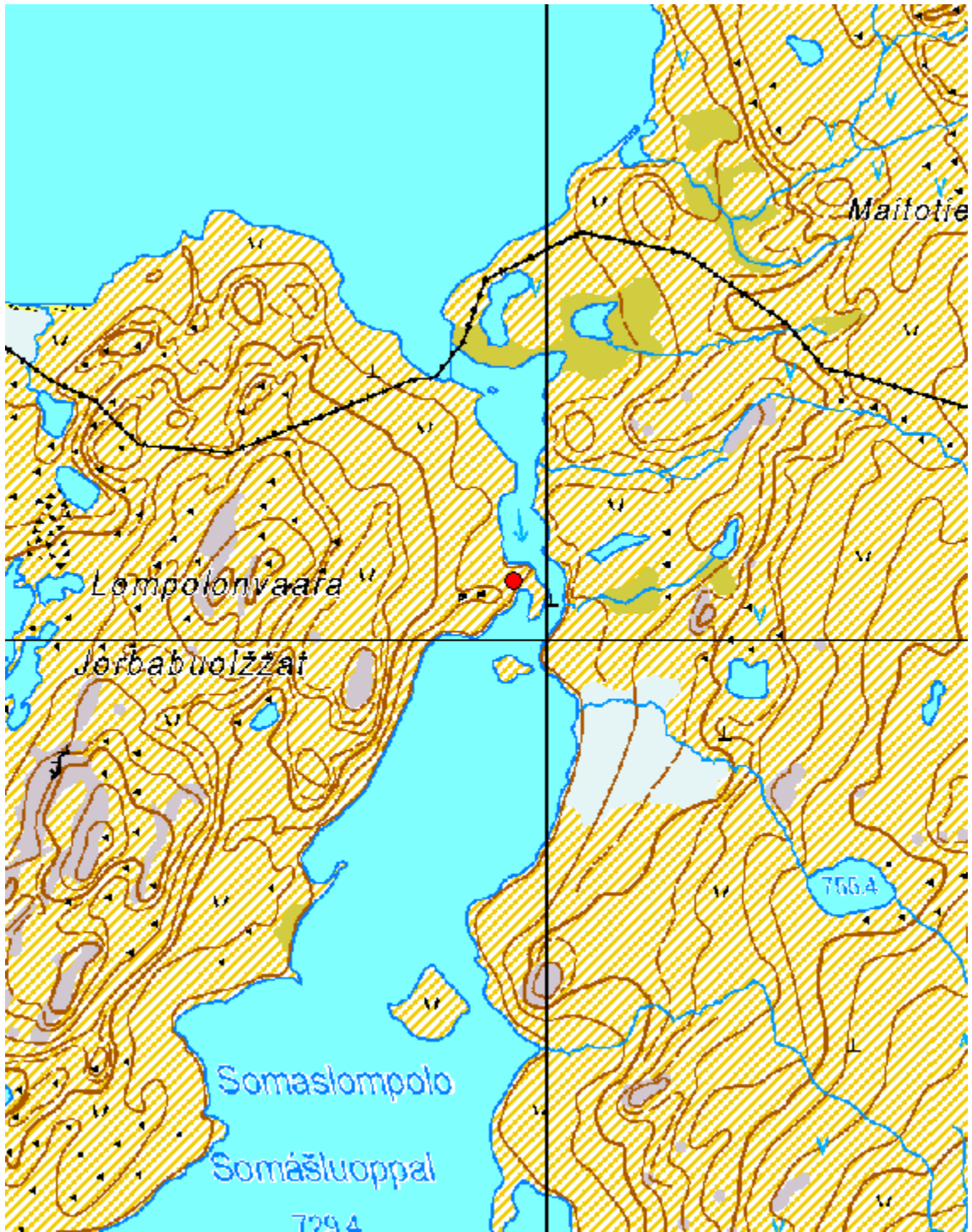

Kuva 149. Somášjávri. Moniperiodinen asuinpaikka. Kvartsi- ja kvartsiitti-iskoksia tuulieroosion kuluttamassa maapaljastumassa. Löytöpesäke 1:n aluetta. Kuvattu kaakosta.

5.2.38 Somasjärven rajavartioston tupa

Somasjärven rajavartioston tupa Suorakaiteen muotoinen liesilatamus		MH-tunnus: 153528
Kohdetyyppi:	Asuinpaikat; liesilatamukset	Haltija: Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Historiallinen	Ylläpitäjä: Lapin luontopalvelut
Rakentamivuosi:	-	Kunta: Enontekiö
Lukumäärä:	1	Tarkastus: S. Viljanmaa 9.8.2012
Koordinaattiselitys:	Suorakaiteen muotoisen liesilatamuksen keskeltä	Geometria tuotettu: Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7697093, Y 3284946, Z 733 m mpy	Löydöt: -
<i>Ympäristön kuvaus</i>		
<p>Kohde sijaitsee Somasjärven rajavartioston tuvan itäpäädyssä noin 70 m itäkoilliseen päin, moreeniharjanteen päällä olevalla tasanteella, Válddejohkan länsipuolella, joen rannasta noin 20 m etäisyydellä. Maaperä kohteen kohdalla on hiekkaista, ja kasvillisuutta kohteen lähiympäristössä hallitsevat vaivaiskoivut, variksenmarja, yksittäiset heinäkasvit sekä kangaskarhunsammal ja jäkälät. Kohteen lähistöllä on jonkin verran myös tuvan pihapiirin käytön ja tuulieroosion kuluttamia kohtia, joissa kasvillisuutta ei ole lainkaan ja mineraalimaa on kulunut esille.</p>		
<i>Kohteen kuvaus</i>		
<p>Kohde on maantasainen, umpeenkasvanut, lähes kauttaaltaan kivetty, suorakaiteen muotoinen liesilatamus. Tulisija on koillis-lounaissauntainen ja sen koko on noin 0,8 m x 0,6 m. Liesikivien halkaisijat vaihtelevat välillä 10 cm – 15 cm. Liesikiveyksen kivien väliin tehdystä lapionpistosta todettiin noin kahden senttimetrin paksuisen pintaturpeen alla noin kahden senttimetrin paksuinen hiilikerros. Huuhtoutumiskerrosta liesilatamuksen kohdalla ei ole. Myös lieden lähiympäristössä sijaitsevia tuulieroosion kuluttamia maapaljastumia havainnointiin melko tarkasti, mutta mitään ihmistoimintaan liittyviä löytöjä tai ilmiöitä ei niissä todettu.</p>		
<i>Kohteen rajaus</i>		
<p>Kyseessä on pistemäinen kohde, joka rajautuu liesilatamuksen välittömään lähiympäristöön, moreeniharjanteelle olevalle tasanteelle. Alue, jolla keskeisin toiminta tulisijan läheisyydessä on tapahtunut, ylittää todennäköisesti tulisijasta enintään noin kolmen metrin etäisyydelle.</p>		
<i>Tulkinta</i>		
<p>Kyseessä on todennäköisesti historiallisena aikana kasattu tulisijan jäännös. Mahdollisesti paikalla on voinut sijaita kevytrakenteinen kotamainen asumus, jonka lämmönlähteenä liesilatamus on toiminut. Koska enempää jälkiä muinaisesta ihmistoiminnasta ei liesilatamuksen läheisyydessä hyvistä havainnointiolosuhteista huolimatta havaittu, on ilmeistä, että paikalla on asuttu vain melko lyhyt ajanjakso. Kohteen tarkempi ajoittaminen edellyttäisi radiohiiliajoituksen teettämistä tulisijassa todetusta hiilikerroksesta. Yleisolemuksensa ja muotonsa perusteella liesilatamus vaikuttaa niin iäkkäältä, että se on syytä luokitella kiinteäksi muinaisjäännökseksi.</p>		
Viranomaisrekisterinro:		Kunto: Keskinkertainen
Arvotus:	Mj-luokka II	

Kartta 59. Somasjärven rajavartioston tupa. Suorakaiteen muotoinen liesilatomus.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kuva 150. Somasjärven rajavartioston tupa. Suorakaiteen muotoinen liesilatamus etualalla. Taustalla näkyy rajavartioston tuvan varasto. Kuvattu koillisesta.

Kuva 151. Somasjärven rajavartioston tupa. Suorakaiteen muotoinen liesilatamus etualalla. Taustalla Somáŝluoppal. Kuvattu luoteesta.

Kuva 152. Somasjärven rajavartioston tupa. Suorakaiteen muotoinen liesilatamus. Latamus on maantasainen ja erottuu maanpinnalle heikosti. Kuvattu päältä, koillisesta.

5.2.39 Vanaseanan

Vanaseanan Permukkaliesi		MH-tunnus: 153529	
Kohdetyyppi:	Asuinpaikat; liesilatomukset	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Historiallinen	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamisvuosi:	-	Kunta:	Enontekiö
Lukumäärä:	1	Tarkastus:	S. Viljanmaa 17.8.2012
Koordinaattiselitys:	Permukkalieden keskeltä	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7685361, Y 3277713, Z 598 m mpy	Löydöt:	-
<i>Ympäristön kuvaus</i>			
<p>Kohde sijaitsee Vanaseananin lounaisosassa, noin 120 m päässä Skádjajávrin itärannasta, noin viisi metriä järven pintaa korkeammalla, tuulenpieksämällä avoimella harjanteella, jolta kasvillisuus on osittain kulunut pois tuulieroosion vaikutuksesta. Harjanteen ympäristössä ja niissä osissa harjannetta, joissa kasvillisuutta on jäljellä, kasvaa vaivaiskoivuja, variksenmarjaa, poronjäkälää sekä kangaskarhunsammalta.</p>			
<i>Kohteen kuvaus</i>			
<p>Kohde on vain reunaosiltaan kivetty neliönmuotoinen permukkaliesi. Liesikiveys on etelälounas-pohjoiskoillisuuntainen ja kooltaan noin 0,9 m x 0,9 m. Lieden kivien halkaisijat vaihtelevat välillä 20 cm – 30 cm, ja kivien hyvin jäkälöityneet yläpinnat ovat enimmillään noin viisi senttimetriä koholla liettä ympäröivästä maanpinnasta. Lieden keskelle tehtiin lapionpisto, josta todettiin noin kahden senttimetrin paksuisen pintaturpeen alta vähäinen määrä nokea huuhtoutumiskerroksen pinnalla. Hiiliä tai tuhkaa ei lapionpistossa havaittu.</p> <p>Lieden kahdesta nurkasta lähtevät noin 1,6 m mittaiset permukat kohti pohjoiskoillista. Permukoiden kivet ovat lieden kiviä kookkaampia, halkaisijat vaihtelevat välillä 25 cm – 40 cm. Permukoiden liedestä kauempana olevien päiden välillä on poikittain pitkänomainen, noin 60 cm pituinen kivi, joka lienee toiminut paikalla sijainneen asumuksen kynnyksenä. Noin kahden metrin etäisyydellä liedestä on myös harvan kehämäisesti muutamia halkaisijaltaan 20 cm – 40 cm kiviä, jotka vaikuttavat todennäköisiltä kotalouteiden painokiviltä.</p>			
<i>Kohteen rajaus</i>			
<p>Kyseessä on pistemäinen kohde, joka rajoittuu permukkalieden välittömään lähiympäristöön, halkaisijaltaan noin kuusimetriselle alueelle.</p>			
<i>Tulkinta</i>			
<p>Kohde on todennäköisesti historialliselta ajalta peräisin olevan kotasijan jäännös, jota on ilmeisesti käytetty melko lyhyen aikaa, mahdollisesti vain kertaluonteisesti. Kohde on syytä luokitella kiinteäksi muinaisjäännökseksi, ja kohteen säilyminen nykytilassaan ei vaikuta uhatulta.</p>			
Viranomaisrekisterinro:		Kunto:	Hyvä
Arvotus:	Mj-luokka II		

Kartta 60. Vanaseanan. Permukkaliesi.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos (tähän lupanumero)

Kuva 153. Vanaseanan. Permukkaliesi. Kuvattu permukoiden suunnasta, pohjoiskoillisesta.

Kuva 154. Vanaseanan. Permukkaliesi. Taustalla Skádjajávri. Kuvattu kaakosta.

5.3 Muinaisjäännösryhmät

5.3.1 Dierpmesvággi

Dierpmesvággi Purnuja ja pyöreä kauttaaltaan kivetty tulisija		MH-tunnus: 153530	
Kohdetyyppi:	Muinaisjäännösryhmät; kivirakenteet ja asuinpaikat; purnut ja liesilatatomukset	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Ajoitus epäselvä	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamivuosi:	-	Kunta:	Enontekiö
Lukumäärä:	4	Tarkastus:	S. Viljanmaa 26.8.2012
Koordinaattiselitys:	Purnu 2:n keskeltä	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7670457, Y 3266910, Z 655 m mpy	Löydöt:	-
Taustatiedot			
Kohteen purnut on löytänyt Petri Halinen vuonna 2009, ja ne paikallistettiin häneltä saatujen koordinaattien perusteella. Pyöreä kauttaaltaan kivetty tulisija löydettiin kohteen tarkastuksen yhteydessä vuonna 2012.			
Ympäristön kuvaus			
Kohde sijaitsee Dierpmesvággin eteläosassa, noin puoli kilometriä Báikkasjohkasta etelään päin, noin 35 m laakson pohjaa korkeammalla. Alue on kumpuilevaa, moreeniharjanteiden kirjavoimaa, pohjoista kohti viettävässä rinnemaastoa, ja kohteen keskeistä osaa on rakkakivikko, jonka pohjoislaidalla sijaitsee kauas näkyvä suuri siirtolohkare. Kasvillisuutta alueen moreeniharjanteilla hallitsevat vaivaiskoivut, variksenmarja, puolukka, mustikka ja riekonmarja sekä jäkälät ja sammaleet. Kosteammissa notkopaikoissa kasvaa myös heinäkasveja sekä pajupensaita ja katajia.			
Kohteen kuvaus			
Kohde on muinaisjäännösryhmä, joka koostuu kolmesta purnusta ja yhdestä kauttaaltaan kivetyn tulisijan jäännöksestä. Purnut ovat yleisolemukseltaan kuoppamaisia, ja ne sijaitsevat tiiviinä ryhmänä rakkakivikossa, suuren siirtolohkareen eteläpuolella. Kyseinen siirtolohkare, joka on noin kaksi metriä korkea ja väriltään vaalea, on niin huomiota herättävä ja kauas näkyvä maamerkki, että sillä on todennäköisesti ollut tärkeä merkitys purnujen rakennuspaikkaa valittaessa. Tulisijan jäännös sijaitsee rakkakivikon itäpuolella olevan pienen moreeniharjanteen laella, alle kymmenen metrin etäisyydellä purnuista.			
Kohteesta dokumentoitujen rakenteiden koordinaatit ja tarkempi kuvaus:			
Purnu 1 X 7670462 / Y 3266910 Purnu 1 sijaitsee suuresta siirtolohkareesta noin viisi metriä etelään päin. Se on osittain sortunut ja muodoltaan pyöreä. Purnun sisätilan halkaisija on noin 1,6 m, ja sen syvyys on ollut noin 0,8 m. Sisätilan pohjalle on vierähtänyt muutamia kiviä, ja se rajautuu reunoiltaan enimmäkseen kookkaisiin maakiviin. Purnun ympärillä on noin kaksi metriä leveänä, noin puoli metriä korkeana vallina purnun kattamiseen käytettyjä kiviä, joiden halkaisijat vaihtelevat välillä 20 cm – 50 cm. Purnu 1:n kaakkoispuolella sijaitsee purnu 2, jonka kanssa purnu 1:llä on yhteinen välivalli.			

Purnu 2

X 7670457 / Y 3266910

Purnu 2 on muodoltaan epäsäännöllisen pyöreähkö, osittain sortunut, ja sen sisätila rajautuu koillis- ja lounaisreunoiltaan kookkaisiin maakiviin. Purnun sisätilan halkaisija on noin metrin ja syvyys noin 0,8 m. Purnun ympärillä on sen kattamiseen käytettyjä kiviä, joiden halkaisijat vaihtelevat välillä 20 cm – 60 cm. Katekivet eivät kuitenkaan muodosta selvää vallia muilla suunnilla kuin purnun luoteisreunalla, ja muutamia kiviä on vierähtänyt myös purnun pohjalle.

Purnu 3

X 7670455 / Y 3266912

Purnu 3 sijaitsee noin viisi metriä kaakkoon päin purnusta 2. Purnu on muodoltaan soikeahko, melko laakea ja itä-länsisuuntainen. Purnun sisätilan koko on noin 1,4 m x 1,0 m ja syvyys noin 0,4 m. Purnun pohja on kohtalaisen tasainen, ja pohjalla kasvaa tina-, torvi- ja poronjäkäliä sekä sammalia. Purnun katekivet ovat enimmäkseen sen itäreunalla, jossa ne muodostavat noin puoli metriä korkean ja noin metrin levyisen vallin. Purnun muillakin reunoilla on muutamia katekiviä.

Pyöreä kauttaaltaan kivetty tulisija

X 7670454 / Y 3266921

Tulisijan halkaisija on noin metrin, ja sen kauniisti jäkälöityneiden kivien halkaisijat vaihtelevat välillä 15 cm – 40 cm. Liesikivien yläpinnat ovat koholla ympäristöstään noin 5 cm – 15 cm. Tulisijan koillisreuna rajautuu halkaisijaltaan noin 60 cm kokoiseen maakiveen, joka on mahdollisesti toiminut istuinkivenä tai jonkin astian aluskivenä tulisijan äärellä. Liesilatomuksen tiiviin kiveyksen rakoihin ei yritetty tehdä lapionpistoa, vaan tulisija ainoastaan valokuvattiin.

Kohteen rajaus

Kohde rajautuu muodoltaan pyöreähkölle alueelle, jonka halkaisija on noin kaksikymmentä metriä. Alue kattaa rakkakivikon, jossa kohteen purnut sijaitsevat, rakan pohjoisreunalla olevan suuren siirtolohkareen sekä rakan itäpuolella olevan pienen moreeniharjanteen, jonka laella pyöreän kauttaaltaan kivetyn tulisijan jäännös sijaitsee.

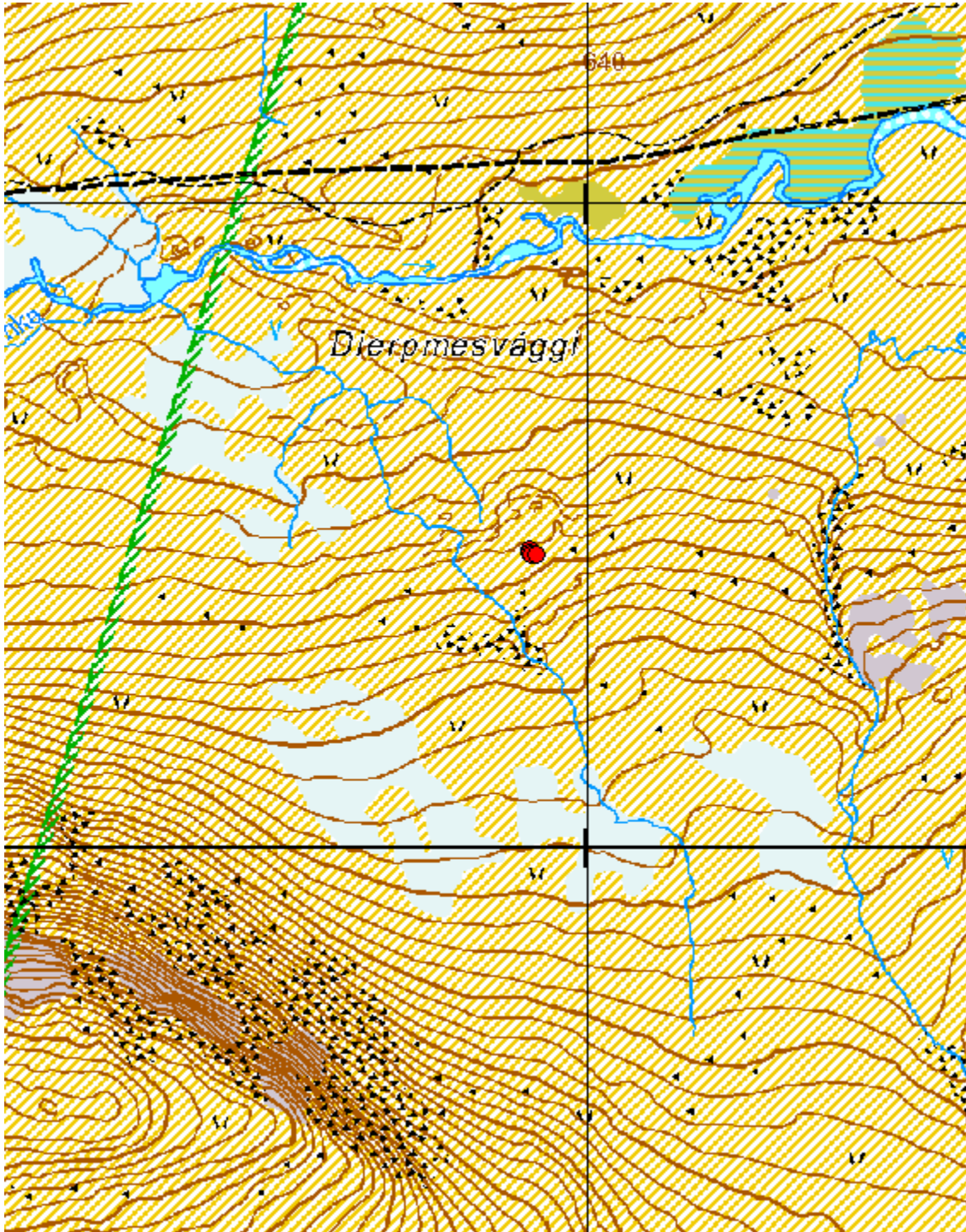
Tulkinta

Kohde on erittäin hyvässä kunnossa säilynyt tiivis muinaisjäännösryhmä. Kohteen rakenteiden ikää on vaikea luotettavasti määrittää, mutta yleisolemuksensa perusteella ne vaikuttavat ajoittuvan todennäköisimmin historialliseen aikaan. Kohde on myös visuaalisesti erittäin viehättävä, ja sen luota avautuu kaunis näkymä Dierpmesvággin ylitse. Koska kohteen rakenteet ovat hyvin säilyneitä ja helposti havaittavia, voisi kohde olla kiinnostava vierailupaikka alueella liikkuville retkeilijöillekin. Mikäli retkeilijöiden vierailemista kohteella haluttaisiin edistää, olisi kohteen läheisyyteen syytä pystyttää infotaulu, jossa tuotaisiin selvästi ilmi myös kohteen muinaisjäännösstatus. Dierpmesjävrin autiotuvalle Kilpisjärven suunnalta johtava polku kulkee kohteesta vain reilun puolen kilometrin etäisyydellä Báikkasjohkan pohjoispuolella, joten kohde sijaitsee varsin helposti saavutettavissa paikassa lyhyelläkin vaelluksella oleville henkilöille.

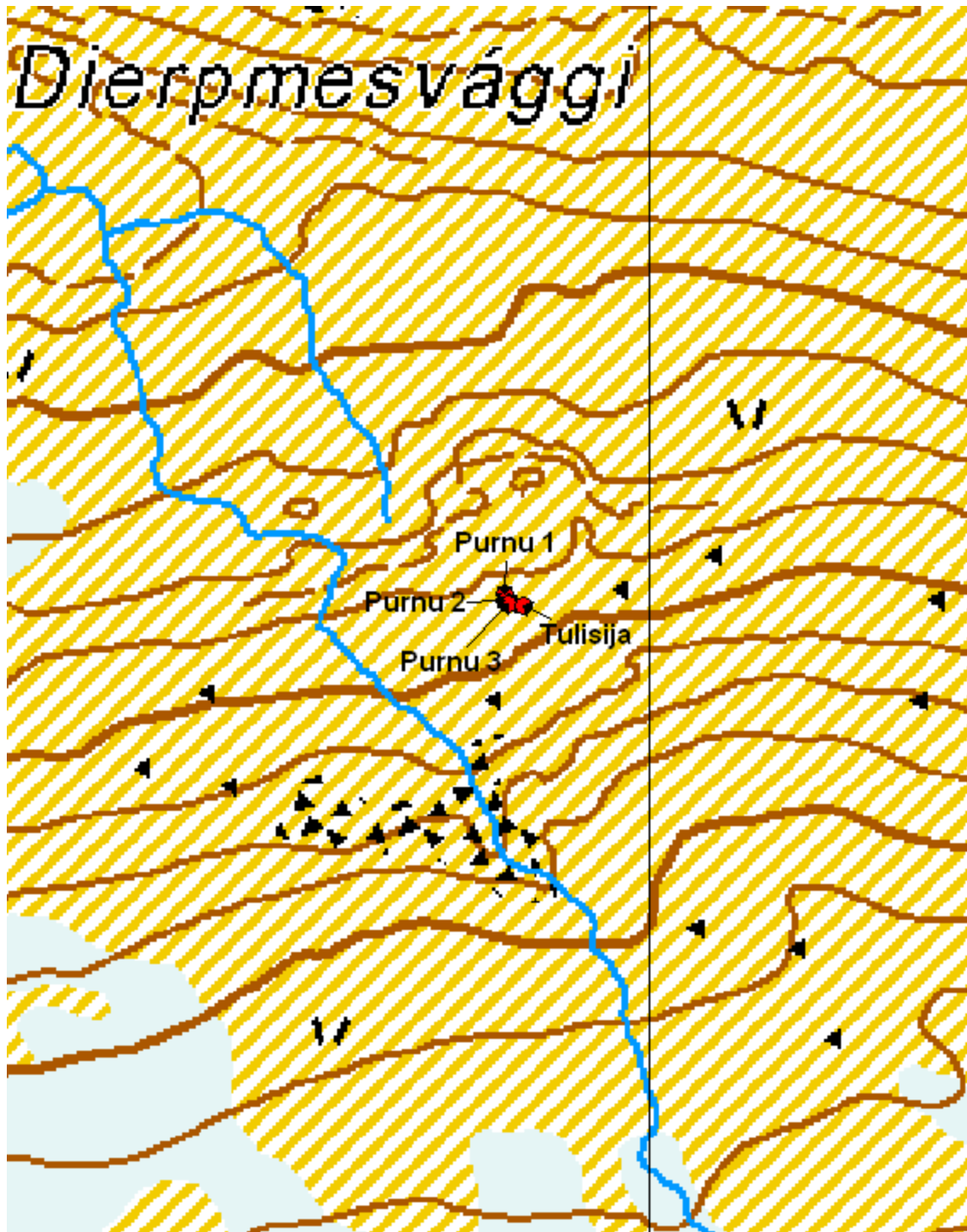
**Viranomais-
rekisterinro:****Kunto:** Hyvä**Arvotus:**

Mj-luokka II

Kartta 61. Dierpmesvággi. Purnuja ja pyöreä kauttaaltaan kivetty tulisija.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kartta 62. Dierpmesvággi. Purnuja ja pyöreä kauttaaltaan kivetty tulisija.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kuva 155. Dierpmesvággi. Kivirakka, jossa purnut sijaitsevat. Oikealla kauas näkyvä siirtolohkare, joka on varmasti ollut tärkeä maamerkki purnujen sijaintia merkitsemässä. Kuvattu itäkaakosta.

Kuva 156. Dierpmesvággi. Purnut 2 ja 1. Taustalla siirtolohkare. Kuvattu kaakosta.

Kuva 157. Dierpmesvággi. Purnu 3. Kuvattu koillisesta.

Kuva 158. Dierpmesvággi. Purnu 3. Kuvattu lännestä.

Kuva 159. Dierpmesvággi. Etualalla pyöreä kauttaaltaan kivetty tulisija ja taustalla purnut 2 ja 1 sekä siirtolohkare. Kuvattu itäkaakosta.

Kuva 160. Dierpmesvággi. Pyöreä kauttaaltaan kivetty tulisija. Kuvattu etelästä.

5.3.2 Goapmajohka 2

Goapmajohka 2 Liesilatoksia ja purnu		MH-tunnus: 153676	
Kohdetyyppi:	Muinaisjäännösryhmät; liesilatokset, purnut	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Historiallinen	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamisvuosi:	-	Kunta:	Enontekiö
Lukumäärä:	3	Tarkastus:	S. Viljanmaa 11.8.2012
Koordinaattiselitys:	Suorakaiteen muotoisen liesilatoksen keskeltä	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7697485, Y 3282769, Z 752 m mpy	Löydöt:	-
<i>Ympäristön kuvaus</i>			
<p>Kohde sijaitsee Goapmajohkan luoteispuolella, hieman yli kilometrin etäisyydellä joen suulta, joesta noin sadan metrin päässä. Joen toisella puolella, miltei vastapäätä kohdetta, sijaitsee Goapmajohkan autiotupa Kalottireitin varrella. Alue on avointa, maaperältään moreenipohjaista tunturipaljakkaa, jonka kasvillisuutta hallitsevat vaivaskoivut, variksenmarja ja puolukka sekä jäkälät ja sammaleet. Paikoittain myös heinäkasperveja kasvaa alueella melko runsaasti.</p>			
<i>Kohteen kuvaus</i>			
<p>Kohde koostuu kahdesta liesilatoksesta ja yhdestä purnusta. Liesilatokset sijaitsevat hieman yli kahdenkymmenen metrin päässä toisistaan, Goapmajohkan luoteispuolella olevan pienen lammen kaakkoispuolella, melko tasaisella paikalla. Tulisijoista pohjoisempi on permukkaliesi ja eteläisempi suorakaiteen muotoinen liesilatoksesta. Purnu on rakennettu rakkakivikkoon, joka sijaitsee tulisijoista noin kahdensadan metrin etäisyydellä lounaan suunnalla.</p>			
Kohteesta dokumentoitujen liesilatosten ja purnun koordinaatit ja tarkempi kuvaus:			
Permukkaliesi			
X 7697508 / Y 3282766			
<p>Permukkaliesi sijaitsee melko kivettömällä, kasvillisuudeltaan heinäkaspervivaltaisella tasanteella. Varsinainen tulisija on muodoltaan pyöreähkö, vain reunoiltaan kivetty, ja sen halkaisija on noin 0,7 m. Liesikivien halkaisijat vaihtelevat välillä 20 cm – 35 cm. Permukat suuntautuvat tulisijan luota kohti kaakkoa siten, että niiden väliin rajautuu sektorin muotoinen, kaakkoispäästään noin 0,6 m leveä kiveämätön alue. Permukat ovat noin metrin mittaiset, ja ne on kasattu samanlaisista kivistä kuin kehäkiveyskin. Sekä tulisijan että permukoiden kivet ovat hyvin jäkälöityneet, ja niiden yläpinnat ovat koholla ympäristöstään noin 5 cm – 10 cm. Tulisijan keskelle tehdystä lapionpistosta todettiin noin kahden senttimetrin paksuisen pintaturpeen alla hieman nokea ja noen alla hiekkaisen moreenin pintaosaan muodostunut huuhtoutumiskerros. Hiiliä tai tuhkaa lapionpistosta ei havaittu.</p>			
Suorakaiteen muotoinen liesilatoksesta			
X 7697485 / Y 3282769			
<p>Suorakaiteen muotoinen liesilatoksesta sijaitsee ympäristöään vähäkivisemmällä, kasvillisuudeltaan heinäkaspervivaltaisella tasanteella. Latoksesta on koillis-lounaissauntainen, vain reunoiltaan kivetty ja kooltaan noin 1,3 m x 0,8 m. Liesikivien halkaisijat vaihtelevat välillä 25 cm – 40 cm, ja kivien</p>			

hyvin jäkälöityneet yläpinnat ovat enimmillään noin viisi senttimetriä koholla ympäristöstään. Muodoltaan liesikivet ovat enimmäkseen pitkänomaisia, ja ne ovat asetetut latomukseen tulisijan reunojen suuntaisesti. Varsinaisen tulisijan lounaispuolella on lisäksi noin yhden neliömetrin alueella muutamia hajanaisia vastaavan kokoisia kiviä, jotka voivat olla peräisin hajonneista permukoista. Noin kahden metrin etäisyydellä tulisijasta on myös harvan kehämäisesti muutamia irrallisilta vaikuttavia, halkaisijoiltaan noin 30 cm kokoisia kiviä, mahdollisesti kotalouteiden painokiviä. Tulisijan keskelle tehdystä lapionpistosta todettiin noin kolmen senttimetrin paksuisen pintaturpeen alla hieman nokea kivisen moreenimaan pinnalla. Huuhtoutumiskerrosta, hiiliä tai tuhkaa lapionpistosta ei havaittu.

Purnu

X 7697363 / Y 3282659

Purnu sijaitsee suorakaiteen muotoisesta liesilatomuksesta noin 180 m lounaaseen päin, noin sadan metrin etäisyydellä Goapmajohkasta, moreeniharjanteen itärinteessä olevassa kivirakassa. Purnu on pyöreä, osittain sortunut ja yleisolemukseltaan kuoppamainen, ja sen sisätilan halkaisija vaikuttaa olleen alkujaan noin metrin. Purnun syvyys on noin 0,6 m, ja sen seinämät ovat olleet sisäänpäin kaartuvat. Purnua ympäröi noin metrin levyinen kivivalli, jonka korkeus on noin puoli metriä. Vallin kivien halkaisijat vaihtelevat välillä 10 cm – 50 cm, mutta useimpien kivien koko on noin 20 cm – 30 cm. Sekä purnun pohjan että vallin kivet ovat hyvin jäkälöityneet, mutta muuta kasvillisuutta purnussa ei juurikaan kasva.

Kohteen rajaus

Kohde on luonteeltaan pesäkkeinen, ja sen voidaan katsoa muodostuvan kolmesta pesäkkeestä. Kukin pesäke on halkaisijaltaan enimmillään noin kuusimetrisen, ja ne kattavat kohteesta dokumentoidut rakenteet lähialueineen. Myös pesäkkeiden välillä voi olla havaittavissa ihmistoiminnan aiheuttamia jälkiä, mutta keskeisin toiminta kohteen alueella on todennäköisesti tapahtunut edellä määriteltujen pesäkkeiden sisällä.

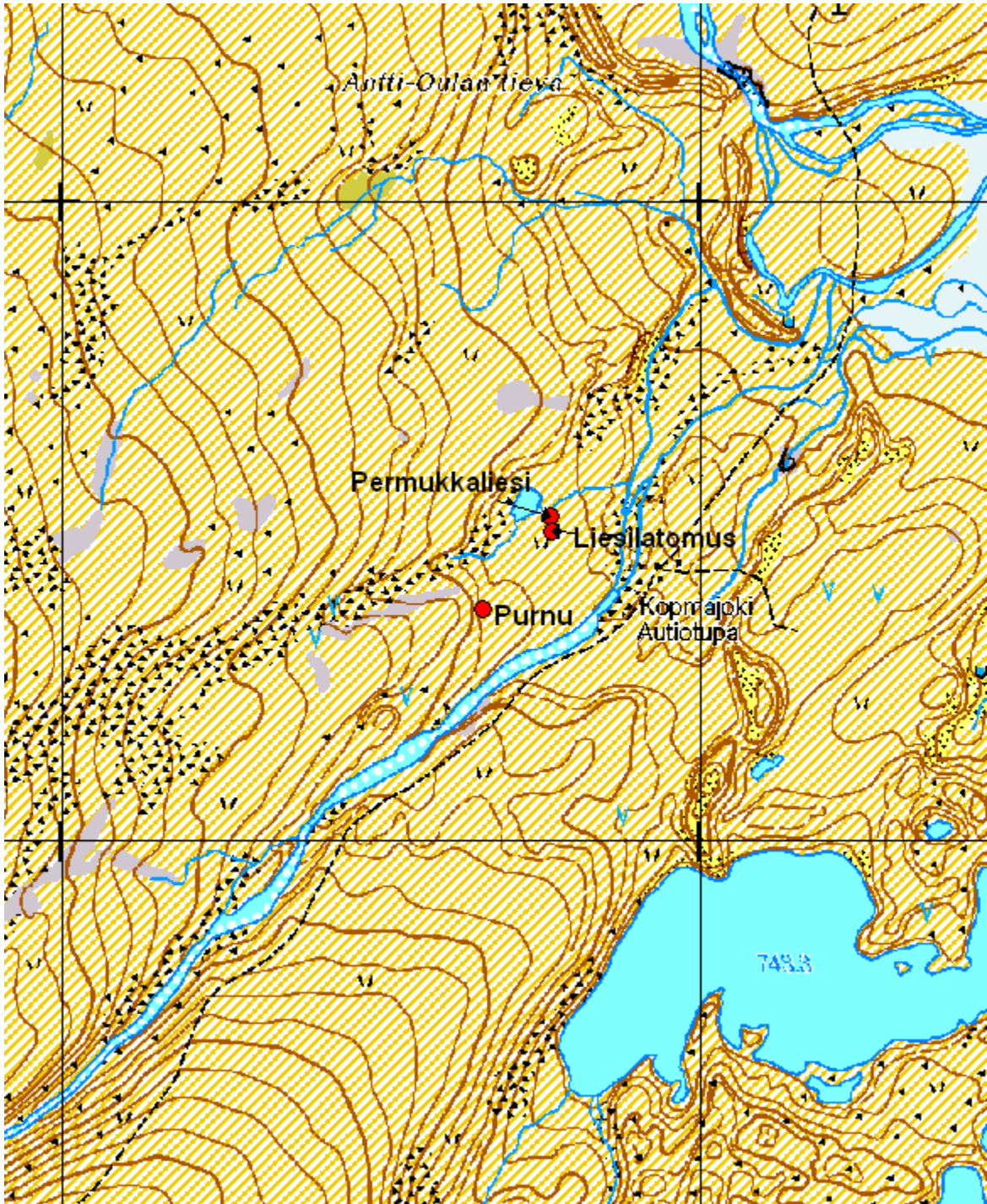
Tulkinta

Kohde on muinaisjäännösryhmä, joka koostuu kohtalaisen lähellä toisiaan sijaitsevista, mutta todennäköisesti keskenään eri-ikäisistä rakenteista. Ainakin kohteesta dokumentoidut tulisijat ajoittuvat ilmeisesti historialliselle ajalle. Liesiin tehdyistä lapionpistoista todetut tulenpidon jäljet olivat vähäisiä, minkä perusteella tulisijoja on käytetty vain melko lyhyen aikaa. Kyseessä lienevät väliaikaisten leiripaikkojen tulisijat, jotka on kasattu enintään muutamien vuorokausien mittaista käyttöä varten. Mahdollisesti tulisijojen ympärillä on ollut kevytrakenteisia kotamaisia asumuksia. Purnun iän luotettava määrittäminen on vaikeaa, ja lisäksi sitä on hyvinkin voitu käyttää useita kertoja eri aikakausien kuluessa. Kohteen rakenteet ovat melko hyvin säilyneitä, eikä niiden säilyminen nykytilassaan vaikuta uhatulta.

**Viranomais-
rekisterinro:**

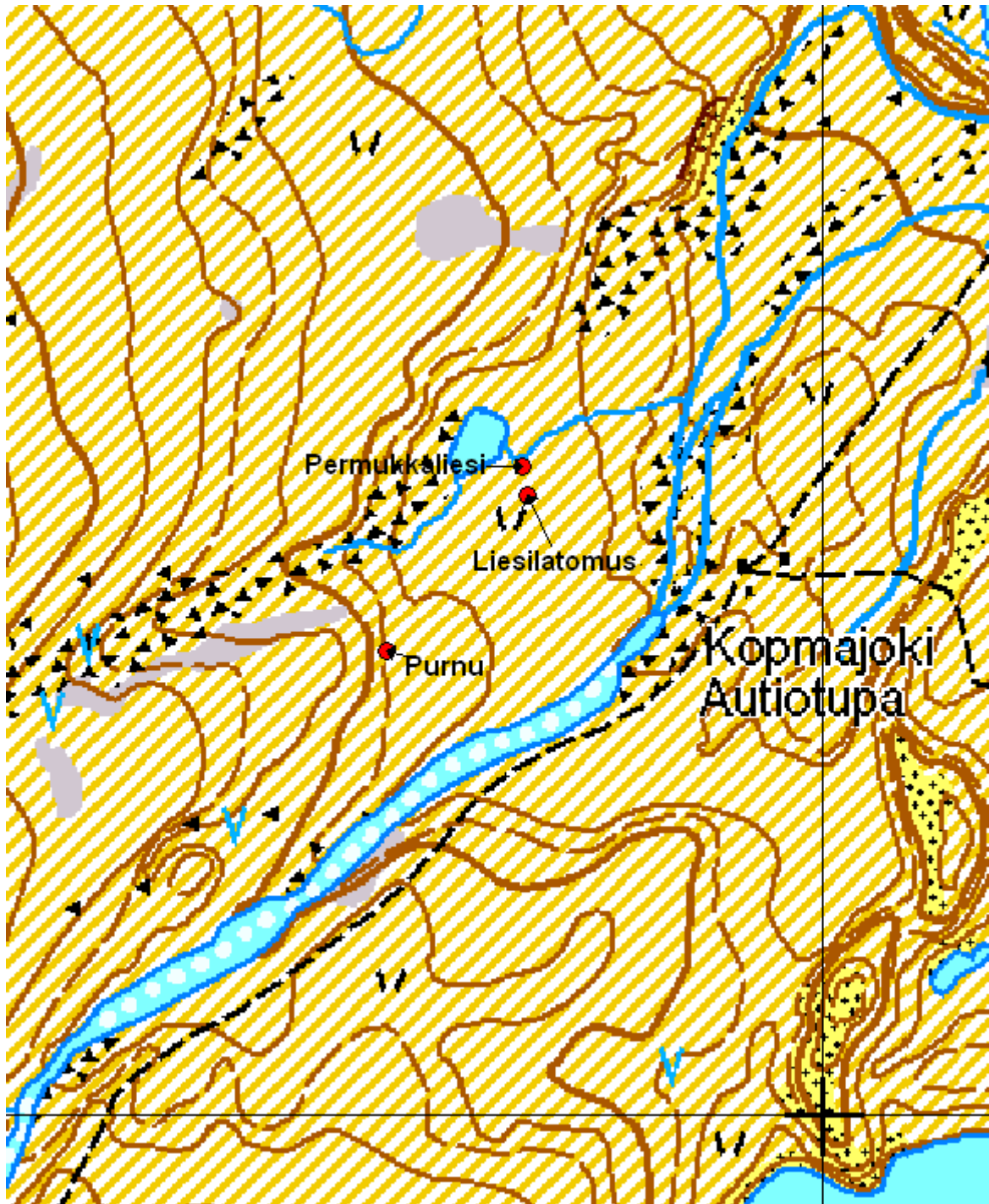
Kunto: Hyvä

Arvotus: Mj-luokka II

Kartta 63. Goapmajohka 2. Liesilatomuksia ja purnu.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kartta 64. Goapmajohka 2. Liesilatamuksia ja purnu.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kuva 161. Goapmajohka 2. Permukkaliesi.
Tauastalla Goapmajohkan autiotupa. Kuvattu luoteesta.

Kuva 162. Goapmajohka 2. Permukkaliesi. Kuvattu luoteesta.

Kuva 163. Goapmajohka 2. Suorakaiteen muotoinen liesilatamus.
Taustalla Goapmajohkan autiotupa. Kuvattu länsilounaasta.

Kuva 164. Goapmajohka 2. Suorakaiteen muotoinen liesilatamus.
Katajapensas peittää liesilatamuksen koillispään. Kuvattu luoteesta.

Kuva 165. Goapmajohka 2. Purnu. Kuvattu luoteesta.

5.3.3 Goapmajohkan autiotupa

Goapmajohkan autiotupa		MH-tunnus: 153547-8	
Moniperiodinen asuinpaikka ja purnuja			
Kohdetyyppi:	Muinaisjäännösryhmät; asuinpaikat, liesilatamukset, purnut	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Moniperiodinen; historiallinen aika ja kivikausi / varhaismetallikausi	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamivuosi:	-	Kunta:	Enontekiö
Lukumäärä:	5 (rakenteiden lukumäärä)	Tarkastus:	S. Viljanmaa 10.8.2012
Koordinaattiselitys:	Permukkalieden keskeltä	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7697428, Y 3283007, Z 747 m mpy	Löydöt:	KM 39221:1-2
Taustatiedot			
<p>Kohteen rakenteista purnut ja permukkalieden jäännöksen on löytänyt Petri Halinen vuonna 2009, ja ne paikallistettiin häneltä saatujen koordinaattien perusteella. Halinen oli havainnut kohteen alueella myös telttaringiksi kuvailemansa rakenteen, mutta sitä ei vuonna 2012 enää onnistuttu löytämään. Kohteen tarkastuksen yhteydessä kuitenkin havaittiin aiemmin tuntemattomat kehämäiset kivetyt tulisijat 1 ja 2 sekä kivikautinen tai varhaismetallikautinen asuinpaikka.</p>			
Ympäristön kuvaus			
<p>Kohde sijaitsee Goapmajohkan kaakkoispuolella, Goapmajohkan autiotuvan lähiympäristössä, alueella, joka ylittää autiotuvalta noin kahdensadan metrin päähän. Alue on melko tasaista Goapmajohkan jokilaaksoa, jonka ympäristöä etäämpänä joesta kirjavoivat moreeniharjanteet. Mitään puustoa alueella ei kasva, vaan kasvillisuutta hallitsevat vaivaiskoivut, variksenmarja, puolukka ja juolukka sekä jäkälät, sammalet ja harvakseltaan kasvavat heinäkasvit. Alueen halki kulkee Kalottireitti Goapmajohkan suuntaa seurailleen, ja mineraalimaa on kulunut esille polun kohdalla sekä paikoitellen autiotuvan pihapiirissä. Lähistöllä Goapmajohkan varrella on muitakin muinaijäännös- ja kulttuuriperintökohteita: kohde Goapmajohka sijaitsee noin 0,3 km autiotuvalta koilliseen päin, kohde Goapmajohka 2 puolestaan tupaa vastapäätä joen luoteispuolella, ja kohde Goapmajohkan saareke lounaan suunnalla noin 0,8 km päässä tuvalta.</p>			
Kohteen kuvaus			
<p>Kohde on kokonaisalaltaan laaja, luonteeltaan pesäkkeinen ja käyttöjaksoltaan moniperiodinen muinaijäännösryhmä, jonka alakohteita ovat permukkaliesi, kaksi muuta kivettyä kehämäistä tulisijaa, kaksi purnua sekä kivikautinen tai varhaismetallikautinen asuinpaikka.</p> <p>Kohteen alakohteista permukkaliesi sijaitsee lähimpänä autiotupaa, noin 70 m siitä itäkoilliseen päin. Purnut sijaitsevat samassa suunnassa noin sata metriä etäämmällä, tuvan itäpuolitse virtaavan puron itärannasta noin viidentoista metrin etäisyydellä, kivirakassa moreeniharjanteen juurella. Kaksi kivettyä kehämäistä tulisijaa sekä kivikautinen tai varhaismetallikautinen asuinpaikka sijaitsevat aivan Kalottireitin polku-uran varrella, lähellä Goapmajohkan rantaa, autiotuvalta noin 160 m – 220 m lounaaseen päin.</p>			

Kohteesta dokumentoitujen rakenteiden ja kivikautisen/varhaismetallikautisen asuinpaikan koordinaatit ja tarkempi kuvaus:

Permukkaliesi

X 7697428 / Y 3283007

Permukkaliesi sijaitsee tasaisella, heinikkoisella alueella, autiotuvan ja sen itäpuolella virtaavan puron välillä. Tulisija on pyöreähkö, kehämäinen ja vain reunoiltaan kivetty. Kehäkiveyksen halkaisija on noin 0,8 m, ja liesikivien halkaisijat vaihtelevat välillä 15 cm – 40 cm. Kookkain kivi on tulisijan koillisreunalla, poikittain permukoihin nähden. Permukat suuntautuvat kohti koillista, ja permukoiden kivien halkaisijat vaihtelevat välillä 20 cm – 30 cm. Pohjoisemman permukan pituus on noin 0,7 m ja eteläisemmän noin 1,0 m. Permukoiden välissä on sektorin muotoinen kiveämätön alue, jonka lounaispään leveys on noin 0,6 m ja koillispään leveys noin metrin. Sekä tulisija että permukat ovat miltei maantasaiset, kivien yläpinnat ovat hyvin jäkälöityneet ja koholla ympäristöstään enimmillään noin viisi senttimetriä. Tulisijan keskelle tehdystä lapionpistosta todettiin noin kahden senttimetrin paksuisen pintaturpeen alla hiiltä ja nokea noin yhden senttimetrin paksuinen kerros, jonka alla on hiekkainen maaperä. Huuhtoutumiskerrosta tulisijan kohdalla ei havaittu. Heinäkasvien lisäksi permukkalieden kohdalla tai sen lähiympäristössä kasvaa kangaskarhunsammalta, variksenmarjaa ja puolukkaa sekä tina-, torvi- ja poronjäkäliä.

Purnu 1

X 7697477 / Y 3283089

Purnu on muodoltaan pyöreähkö ja yleisolemukseltaan kuoppamainen. Sisätilan halkaisija ja purnun syvyys ovat molemmat noin 0,6 m. Sisätilan seinämät supistuvat hieman purnun yläreunaa kohti. Purnun ympärillä ei ole havaittavaisissa selvää vallia, mutta muutamia purnun kattamiseen käytettyjä, halkaisijoiltaan noin 20 cm – 60 cm kokoisia kiviä on harvan kehämäisesti sijoittuneina vajaan metrin etäisyydellä purnusta.

Purnu 2

X 7697483 / Y 3283090

Purnu 2 sijaitsee noin kuusi metriä purnusta 1 pohjoiseen päin. Se on muodoltaan pyöreähkö ja yleisolemukseltaan kuoppamainen. Sisätilan halkaisija ja purnun syvyys ovat molemmat noin puoli metriä. Selvää vallia purnun ympärillä ei ole. Ilmeisesti kyseessä on alkujaan ollut kaksoispurnu; purnun pohjoisseinämän pohjoispuolella on todennäköisesti ollut toinen kammio, joka on kuitenkin lähes kokonaan romahtanut. Pohjoisempi kammio lienee ollut halkaisijaltaan noin metrin ja sen syvyys on ollut noin 0,7 m. Purnun jäännökseksi kyseinen kuopanne on tunnistettavissa lähinnä itälaidaltaan, joka vaikuttaa suunnitelmallisesti ladotulta. Lisäksi pohjoiskammion purnumaisuutta lisää sitä ympäröivä, hieman epäselvä, olemukseltaan kehämäinen kivivalli, jonka leveys on noin puoli metriä ja korkeus noin 0,4 m. Mahdollisesti osaa pohjoiskammion pohjalle sortuneista kivistä on käytetty aiemmin eteläisemmän kammion katekivinä.

Kivetty kehämäinen tulisija 1

X 7697277 / Y 3282766

Tulisija sijaitsee noin kahdeksan metrin etäisyydellä Goapmajohkan itärannasta, tasaisella, maaperältään moreenipohjaisella rantaterassilla, noin kaksi metriä joen pintaa korkeammalla, noin kaksi metriä Kalottireitin polulta länteen päin. Tulisija on pyöreä, vain reunoiltaan kivetty, ja sen halkaisija on noin 0,7 m. Liesikivien halkaisijat vaihtelevat välillä 15 cm – 30 cm, ja niiden yläpinnat ovat koholla ympäristöstään enimmillään noin kolme senttimetriä. Tulisijan keskelle tehdystä lapionpistosta todettiin noin viiden senttimetrin paksuisen pintaturpeen alla noin kahden senttimetrin paksuinen kerros tuhkaa. Tuhkan alla on hiiltyneenä paikan alkuperäinen pintaturve ja sen alla moreenimaa. Huuhtoutumiskerrosta tulisijan kohdalla ei havaittu.

Kivetty kehämäinen tulisija 2

X 7697287 / Y 3282794

Tulisija sijaitsee noin 30 m itäkoilliseen päin kivetystä kehämäisestä tulisijasta 1, samalla moreenipohjaisella rantaterassilla, noin viiden metrin etäisyydellä Goapmajohkan itärannasta, noin kaksi metriä joen pintaa korkeammalla, noin metrin verran itään päin Kalottireitin polulta. Tulisija on pyöreä, vain reunoiltaan kivetty, ja sen halkaisija on noin 0,7 m. Liesikivien halkaisijat vaihtelevat välillä 15 cm – 30 cm, ja niiden yläpinnat ovat koholla ympäristöstään enimmillään noin viisi senttimetriä. Tulisijan keskelle tehdystä lapionpistosta todettiin noin kolmen senttimetrin paksuisen pintaturpeen alla hieman nokea moreenimaan pinnalla. Huuhtoutumiskerrosta tulisijan kohdalla ei havaittu.

Kivikautinen tai varhaismetallikautinen asuinpaikka

X 7697301 / Y 3282827

Kalottireitin polku-uralla, noin 160 m Goapmajohkan autiotuvasta lounaaseen päin, havaittiin kookas iskos tummanharmaa, lähes mustaa, erittäin hienorakeista kvartsiittia edellä ilmoitettujen koordinaattien osoittamalla paikalla, noin kahden metrin etäisyydellä tasaisen, noin kaksi metriä joen pintaa korkeammalla tasolla olevan, terassimaisen alueen reunalta. Paikalta on joen kaakkoisrantaan noin viisitoista metriä. Koillisen suunnalla noin kymmenen metrin päässä kyseisen terassimaisen alueen reuna loittonee kauemmas joesta. Maaperä paikalla on enimmäkseen hiekka-valtaista moreenia. Pintaturvetta poistettiin noin yhden neliömetrin alueelta iskoksen löytökohdan viereltä polun molemmilta puolilta. Polun kaakkoispuolella ei onnistuttu havaitsemaan mitään jälkiä esihistoriallisesta toiminnasta, mutta polun luoteispuolelta, noin metrin etäisyydeltä alemmalle rantaterassille laskevan rinteeseen partaalta, löydettiin aivan pintaturpeen ja mineraalimaan rajapinnasta kymmeniä iskoksia samaista tummanharmaata kvartsiittia kuin polulta löytynyt iskos, ja lisäksi muutamia karkeampirakeisia, hyvin vaaleita, osin kellertäväsävyisiä, voimakkaasti läpikuultavia kvartsiitti-iskoksia. Vaaleita iskoksia poimittiin paikalta talteen neljä ja tummia iskoksia seitsemäntoista, joiden joukossa oli myös polulta ensimmäisenä löytynyt kookas iskos. Tästä kohdasta noin kaksi metriä lounaaseen päin tehtiin kohteen laajuuden selvittämiseksi vielä yksi lapionpisto. Kyseisessä lapionpistossa havaittiin heti pintaturpeen alla yksittäinen tumma kvartsiitti-iskos, joka jätettiin paikoilleen, ja lapionpisto ei enää kaivettu syvemmäksi. Muita havaintoja esihistoriallisesta toiminnasta ei kvartsiitti-iskosten löytöpaikan läheisyydestä tehty ja paikalta poistettu pintaturve aseteltiin paikoilleen mahdollisimman luonnollisen näköisesti. Maastollisesti hyvin samankaltaista aluetta, saman terassimaisen vyöhykkeen reunaan, jatkuu löytöpaikan luota noin sata metriä lounaan ja noin kymmenen metriä koillisen suunnalle.

Kohteen rajaus

Kohde on luonteeltaan pesäkkeinen. Permukkalieden ja kahden muun kivetyn tulisijan luona sijaitsevat pesäkkeet ovat pistemäisiä, ja keskeisin toiminta niiden läheisyydessä lienee rajoittunut muutaman metrin säteelle tulisijoista. Purnujen luona sijaitseva pesäke on soikeahko, pohjois-etelä-suuntainen ja kooltaan noin 10 m x 5 m. Se kattaa molemmat purnut lähiympäristöineen. Vaikeimmin rajattavissa on lähellä Goapmajohkan rantaa, Kalottireitin varrella, sijaitseva pesäke, josta löydettiin kvartsiitti-iskoksia jälkinä kivikautisesta tai varhaismetallikautisesta toiminnasta. Inventoinnin yhteydessä löydetyt iskokset havaittiin melko suppealla, halkaisijaltaan noin kaksimetrisellä alueella, mutta löytöpaikan ympäristöä ei juurikaan koekuopitettu, joten pesäke voi olla selvästi laaja-alaisempi kuin mitä toistaiseksi tehtyjen havaintojen perusteella voidaan todentaa. Ainoastaan Goapmajohkan suuntaan kyseinen pesäke voidaan luotettavasti rajata; todennäköisesti sen luoteisreuna on alemmalle rantaterassille laskevan törmän partaalla. Pesäkkeen tarkempi rajaaminen edellyttäisi lisätutkimuksia pesäkkeen lähialueella.

Tulkinta

Kohde on muinaisjäännösryhmä, joka koostuu kohtalaisen lähellä toisiaan sijaitsevista, mutta todennäköisesti keskenään ainakin osittain eri-ikäisistä rakenteista. Permukkaliesi ajoittune historialliselle ajalle, kahden muun tulisijan sekä purnujen ajoitus on epäselvä, ja kvartsiitti-iskoksien löytyminen viittaa kivikautiseen tai varhaismetallikautiseen toimintaan alueella. Todennäköisesti nykyisen autiotuvan lähiympäristössä Goapmajohkan varrella on ollut ihmis-toimintaa vaihtelevassa määrin jo tuhansien vuosien ajan. Kaikki kohteesta dokumentoidut rakenteet ovat nykyajan retkeilytoiminnan jälkiä iäkkäämpiä.

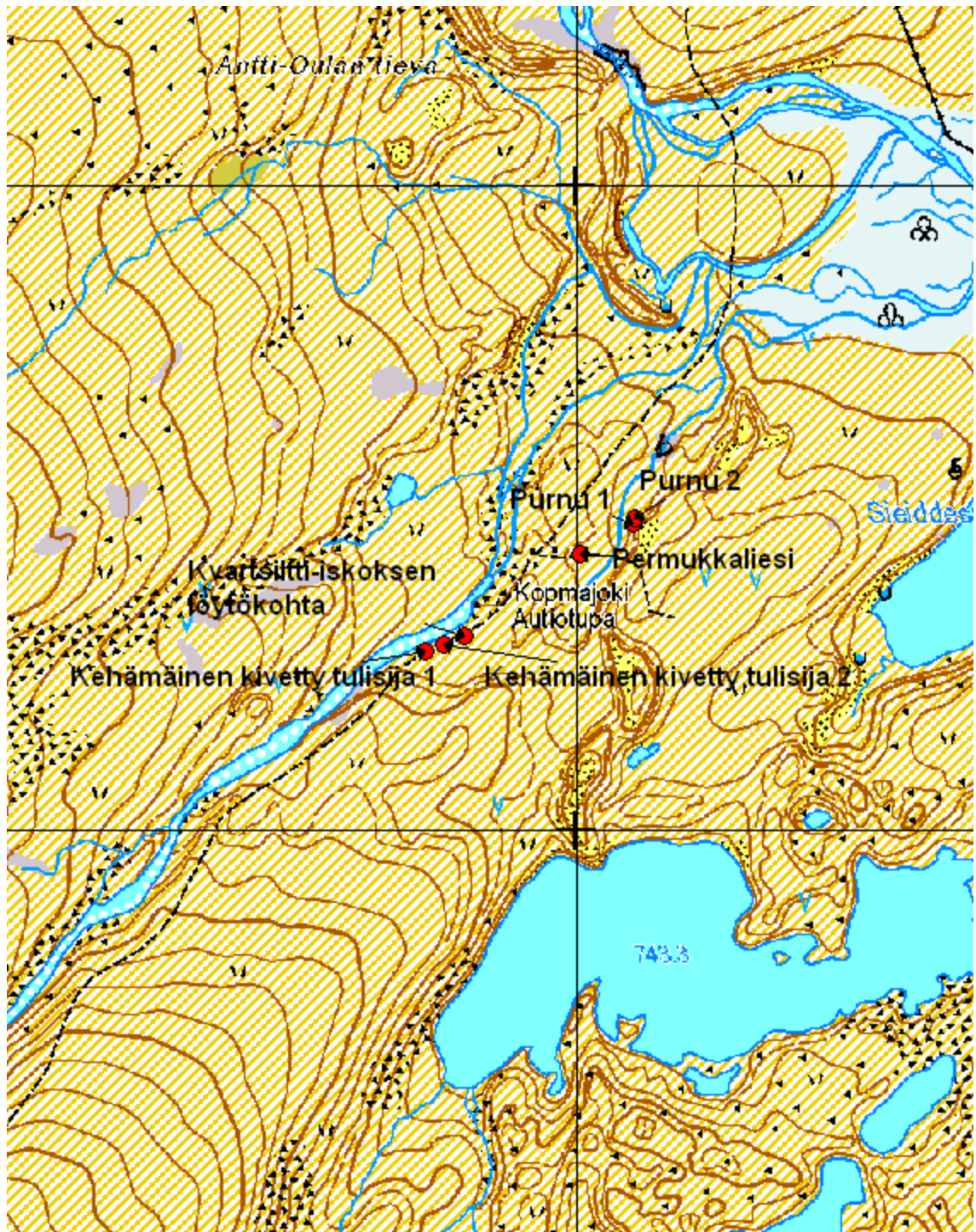
Alueen käyttötapa on voinut vaihdella paljonkin, mutta enimmäkseen kohteen rakenteet ja ilmiöt vaikuttavat liittyvän kohtalaisen lyhytkestoiseen toimintaan, lähinnä väliaikaisiin leiriytymisiin. Ainakaan laaja-alaista pysyväisluonteista asuinpaikkaa alueella tuskin on sijainnut. Koska Kalottireitti kulkee kohteen halki ja kohde sijaitsee kokonaisuudessaan Goapmajohkan autiotuvan näköpiirissä, on varsin todennäköistä, että erityisesti kohteen tulisijat saattavat varsin helposti päätyä alueella liikkuvien retkeilijöiden toimesta uudelleen käyttöön. Kohteen suojelua edistäisi, jos autiotuvan välittömään läheisyyteen pystytettäisiin alueen kulttuuriperinnöstä kertova infotaulu, jossa tähdennettäisiin tuvan lähialueella sijaitsevien rakenteiden muinaisjäännösstatusta. Muita erityistoimia kohteen suojelemiseksi ei toistaiseksi liene tarpeellista tehdä. Kvartsiitti-iskosten löytöpaikalla sijaitseva kivikautinen tai varhaismetallikautinen asuinpaikkapesäke olisi kuitenkin syytä tutkia tai ainakin sen laajuus selvittää, mikäli Kalottireitin käyttö lisääntyy niin voimakkaasti, että reitin polku-ura alkaa leventyä nykyisestä leveydestään.

**Viranomais-
rekisterinro:**

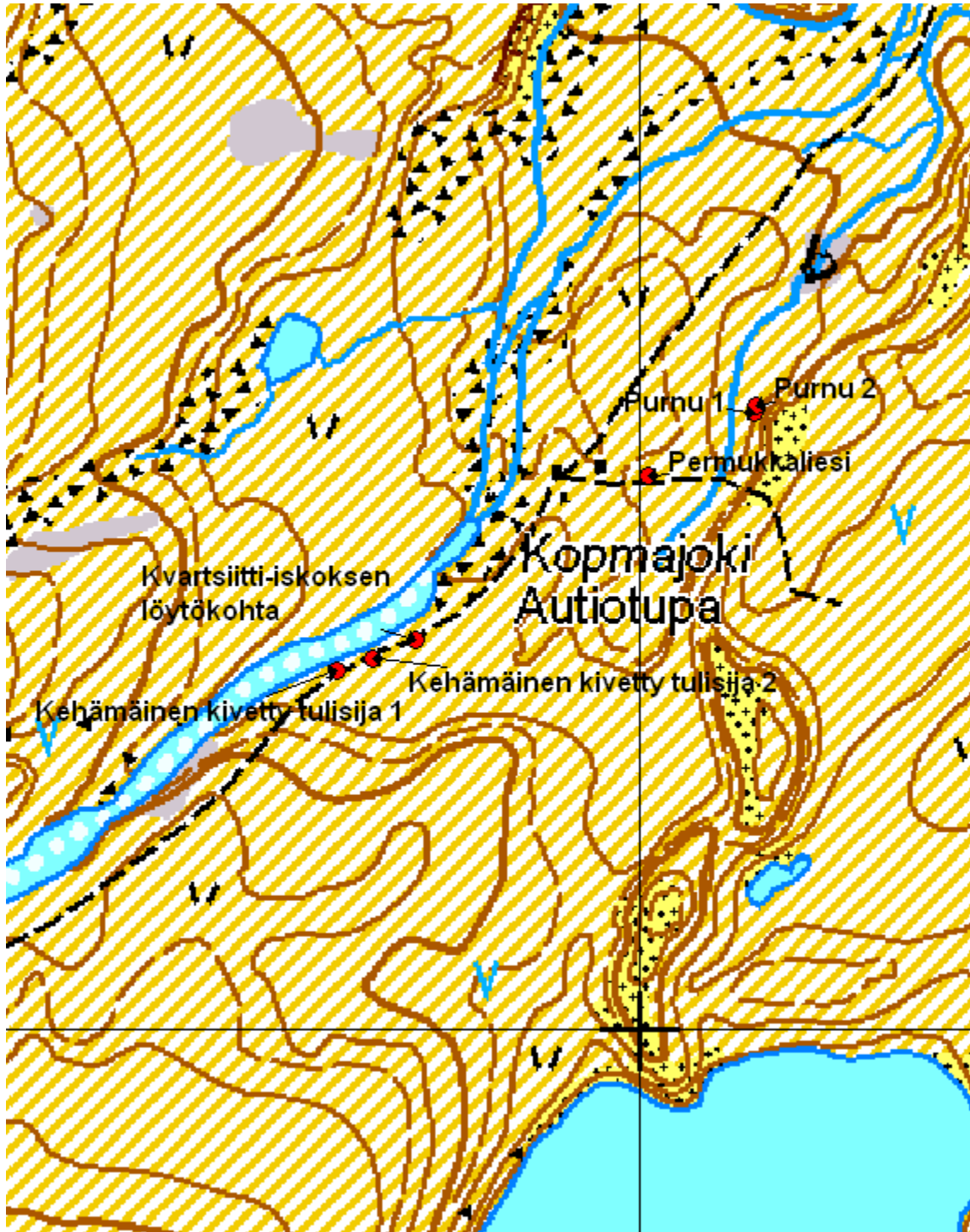
Kunto: Hyvä

Arvotus: Mj-luokka II

Kartta 65. Goapmajohkan autiotupa. Muinaisjännösryhmä.
 ©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kartta 66. Goapmajohkan autiotupa. Muinaisjäännösryhmä.
 ©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kuva 166. Goapmajohkan autiotupa. Permukkaliesi. Taustalla autiotupa. Kuvattu koillisesta.

Kuva 167. Goapmajohkan autiotupa. Permukkaliesi. Kuvattu koillisesta.

Kuva 168. Goapmajohkan autiotupa. Purnut 1 ja 2. Taustalla autiotupa. Kuvattu koillisesta.

Kuva 169. Goapmajohkan autiotupa. Purnu 1. Kuvattu harjanteelta, itäkoillisesta.

Kuva 170. Goapmajohkan autiotupa. Purnu 2. Kuvattu etelälounaasta.

Kuva 171. Goapmajohkan autiotupa. Purnu 2. Kuvattu päältä, idästä.

Kuva 172. Goapmajohkan autiotupa. Kivetty kehämäinen tulisija 1. Kuvattu lounaasta.

Kuva 173. Goapmajohkan autiotupa. Kivetty kehämäinen tulisija 1. Kuvattu lounaasta.

Kuva 174. Goapmajohkan autiotupa. Kivetty kehämäinen tulisija 2. Kuvattu koillisesta.

Kuva 175. Goapmajohkan autiotupa. Kivetty kehämäinen tulisija 2. Kuvattu koillisesta.

Kuva 176. Goapmajohkan autiotupa. Kivikautista tai varhaismetallikautista asuinpaikka-aluetta. Löytöpaikka polulla, kookkaan kiven tasalta noin kaksi metriä lounaaseen päin. Kuvattu lounaasta.

Kuva 177. Goapmajohkan autiotupa. Kivikautista tai varhaismetallikautista asuinpaikka-aluetta. Löytöpaikka polulla, kookkaan kiven tasalta noin kaksi metriä lounaaseen. Kuvattu koillisesta.

5.3.4 Goapmajohka Skáidi

Goapmajohka Skáidi Permukkaliesi ja purnuja		MH-tunnus: 153567	
Kohdetyyppi:	Muinaisjäännösryhmät; liesilatomukset, purnut	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Historiallinen	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamisvuosi:	-	Kunta:	Enontekiö
Lukumäärä:	4	Tarkastus:	S. Viljanmaa 8.8.2012
Koordinaattiselitys:	Permukkalieden keskeltä	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7695949, Y 3280948, Z 846 m mpy	Löydöt:	-
Taustatiedot			
Kohteen purnut on löytänyt Petri Halinen vuonna 2009, ja ne paikallistettiin häneltä saatujen koordinaattitietojen perusteella. Permukkaliesi löydettiin kohteen tarkastuksen yhteydessä.			
Ympäristön kuvaus			
Kohde sijaitsee noin 150 m luoteeseen päin paikasta, jossa Goapmajohkaan yhtyy lounaan suunnalta virtaava puro. Joen ja puron yhtymäkohdan länsi- ja luoteispuolilla levittäytyy melko tasainen, loivasti jokea ja puroa kohti laskeva, vehreä, maaperältään hiekkainen kenttä, jonka halkaisija on noin 150 m, ja jonka kasvillisuutta hallitsevat heinäkasvit, vaivaiskoivut, juolukka, variksenmarja sekä sammalet. Kenttämäisen alueen muoto on kolmiomainen, rajautuen koillisen ja kaakon suunnilla Goapmajohkaan sekä puroon ja lännessä melko jyrkästi nousevaan kivikkoiseen rinteeseen, ja aluetta halkoo muutamia pohjois-eteläsuuntaisia, kivikkopohjaisia tulvauomia.			
Kohteen kuvaus			
Kohde on muinaisjäännösryhmä, joka koostuu yhdestä permukkaliedestä sekä kolmesta purnusta. Permukkaliesi sijaitsee noin viiden metrin päässä Goapmajohkan lounaisrannasta, laajalla heinikkoisella tasanteella, noin metrin joen pintaa korkeammalla. Rakkakivikkoon, melko jyrkästi kohti länttä kohoavan rinteiden juurelle rakennetut purnut sijaitsevat liedestä noin neljäkymmentä metriä länteen päin. Purnut ovat hyvin säilyneitä, selvästi erottuvia, ja niitä ympäröivät vallit ovat kasatut miehennostannaisista kivistä, joiden halkaisijat vaihtelevat välillä 25 cm – 70 cm.			
Permukkalieden ja purnujen tarkempi kuvaus ja koordinaatit:			
Permukkaliesi			
X 7695949 / Y 3280948			
Permukkaliesi on neliön muotoinen, luode-kaakko-suuntainen, vain reunoiltaan kivetty, kooltaan noin 0,7 m x 0,7 m. Lieden kivet ovat pitkänomaisia, kooltaan noin 20 cm x 30 – 60 cm. Kivien hyvin jäkälöityneet yläpinnat ovat enimmillään noin viisi senttimetriä koholla ympäristöstään. Permukat suuntautuvat tulisijan koillis- ja lounaiskulmista kohti kaakkoa, ne ovat ladotut vastaavanlaisista kivistä kuin liesikin, ja ne ovat noin metrin mittaiset. Noin puolentoista metrin päässä liedestä sijaitsevat lisäksi yksittäiset kivet samassa linjassa permukoiden kanssa. Liesi on umpeenkasvanut, eikä sen kasvillisuus poikkea tulisijaa ympäröivästä alueesta. Lieden keskelle tehdystä lapionpistosta todettiin noin kahden senttimetrin paksuisen pintaturpeen alta hieman nokea hiekkaisen maaperän päällä. Huuhtoutumiskerrosta lapionpistosta ei havaittu.			

Purnu 1

X 7695953 / Y 3280911

Kaksikammioinen, pitkänomainen, luode-kaakkosuuntainen purnu, jonka koko vallin ulkoreunalta mitattuna on noin 4,5 m x 3,0 m. Purnua ympäröivän vallin leveys on noin 1,0 m ja korkeus noin 0,5 m. Purnun molemmat kammiot ovat pyöreähköjä, ja niitä erottaa toisistaan noin puolen metrin paksuinen väliseinä. Kammioiden seinämät ovat huolellisesti kylmämuuratut ja jokseenkin pystysuorat, osittain jopa sisäänpäin kaartuvat. Purnun luoteiskammion halkaisija on noin 0,8 m ja syvyys noin 0,6 m. Kammion pohjalle on romahtanut muutamia kiviä. Kaakkoiskammion halkaisija on noin 1,0 m ja syvyys noin 0,7 m. Kammioiden pohjat ovat purnua ympäröivän kivirakan pintaa hieman syvemmällä, ja paremmin säilyneen kaakkoiskammion melko tasaisella pohjalla kasvaa hirven-, poron-, tina- ja torvijäkälää sekä sammalia.

Purnu 2

X 7695954 / Y 3280908

Muodoltaan soikea, itä-länsisuuntainen, noin puolen metrin syvyinen purnu, jonka kuoppamaisen sisätilan koko on noin 1,0 m x 0,7 m. Purnun pohja on jokseenkin purnua ympäröivän kivirakan tasossa ja pohjalla ei juurikaan ole kasvillisuutta. Purnua ympäröivä valli on kasattu melko kookkaista kivistä, vallin leveys on noin 0,7 m ja korkeus noin 0,4 m. Kyseinen purnu on Goapmajohka Skáidin purnuista pienin ja yleisolemukseltaan varsin viimeistelemätön.

Purnu 3

X 7695931 / Y 3280903

Muodoltaan soikea, itä-länsisuuntainen purnu, jonka sisätilan koko on noin 1,4 m x 1,2 m ja syvyys noin 0,7 m. Vallin leveys on noin 1,0 m ja korkeus noin 0,5 m. Purnun seinämät ovat jokseenkin pystysuorat ja huolellisesti ladotut. Purnun tasainen pohja on hieman kivirakan pintaa syvemmällä, ja pohjalla kasvaa hirvenjäkälää ja torvijäkälää.

Kohteen rajaus

Kohteesta dokumentoidut rakenteet sijaitsevat Goapmajohkan ja siihen lounaasta laskevan puron uomien välillä olevan kenttämäisen, heinikkoisen alueen pohjoispäässä ja kivirakassa länttä kohti kohoavan rinteen juurella. Kohteen voidaan katsoa kattavan halkaisijaltaan noin viidenkymmenen metrin laajuisen alueen, jolla sekä permukkaliesi että kaikki kolme purnua sijaitsevat.

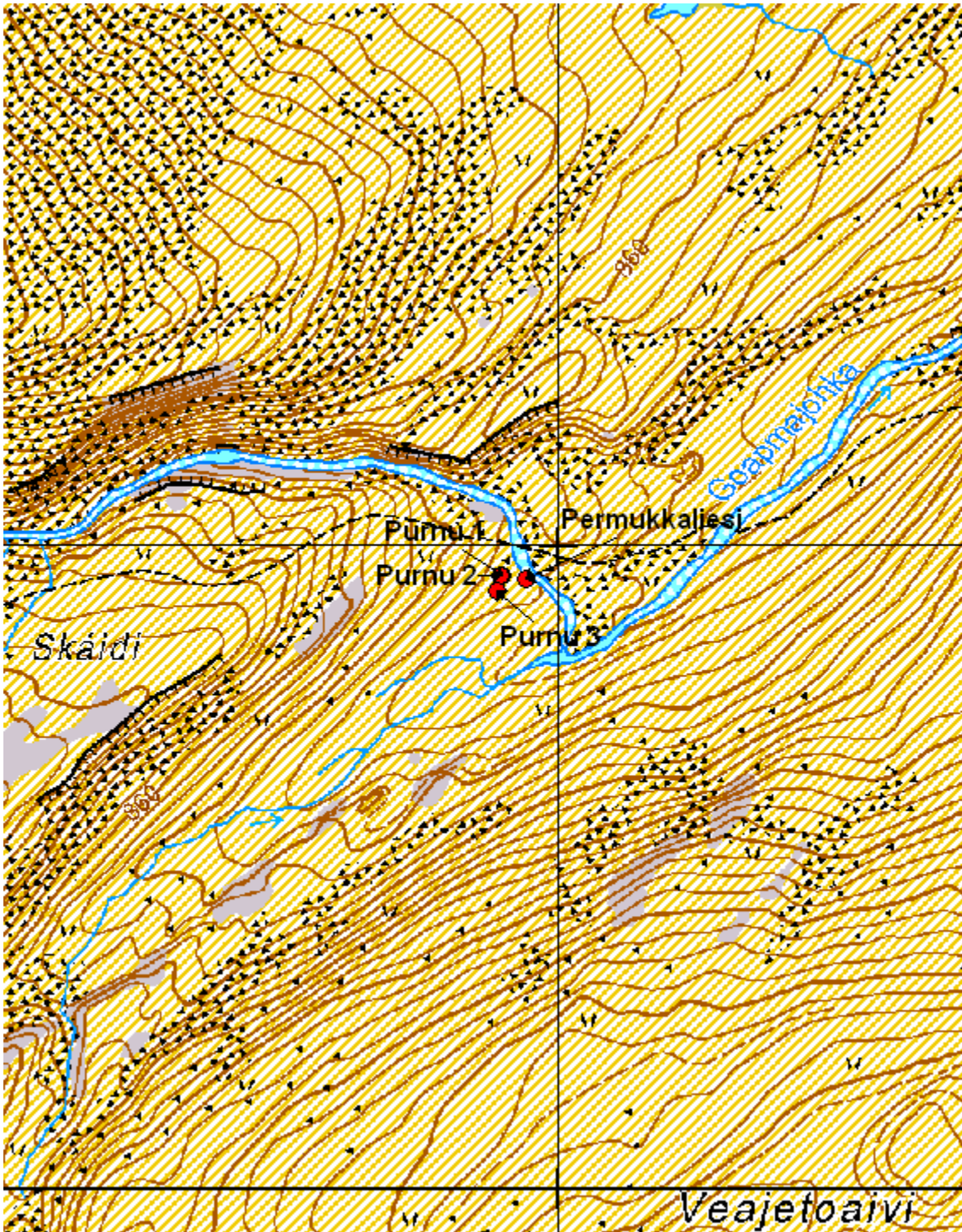
Tulkinta

Sekä kohteesta dokumentoitu permukkaliesi että purnut liittyvät todennäköisesti alueen käyttöön historiallisena aikana. Suojainen, kenttämäinen alue Goapmajohkan ja siihen laskevan puron välillä on sopinut hyvin poropaimentolaisten väliaikaiseksi asuinpaikaksi sulan maan aikana. On mahdollista, että alueen perusteellisemmalla tarkastuksella esimerkiksi tulisijojen jäännöksiä voisi löytyä useampiakin. Kalottireitti kulkee kohteen vieritse ja aluetta ilmeisesti käytetään edelleen jonkin verran leiriytyksiin. Nykyisessä laajuudessaan retkeilytoiminta ei kuitenkaan vaikuta aiheuttavan merkittävää uhkaa kohteen säilymiselle, pikemminkin kohdetta olisi mahdollista käyttää seudun menneisyyden esittelyyn esimerkiksi paikalle pystytettävän infotaulun avulla.

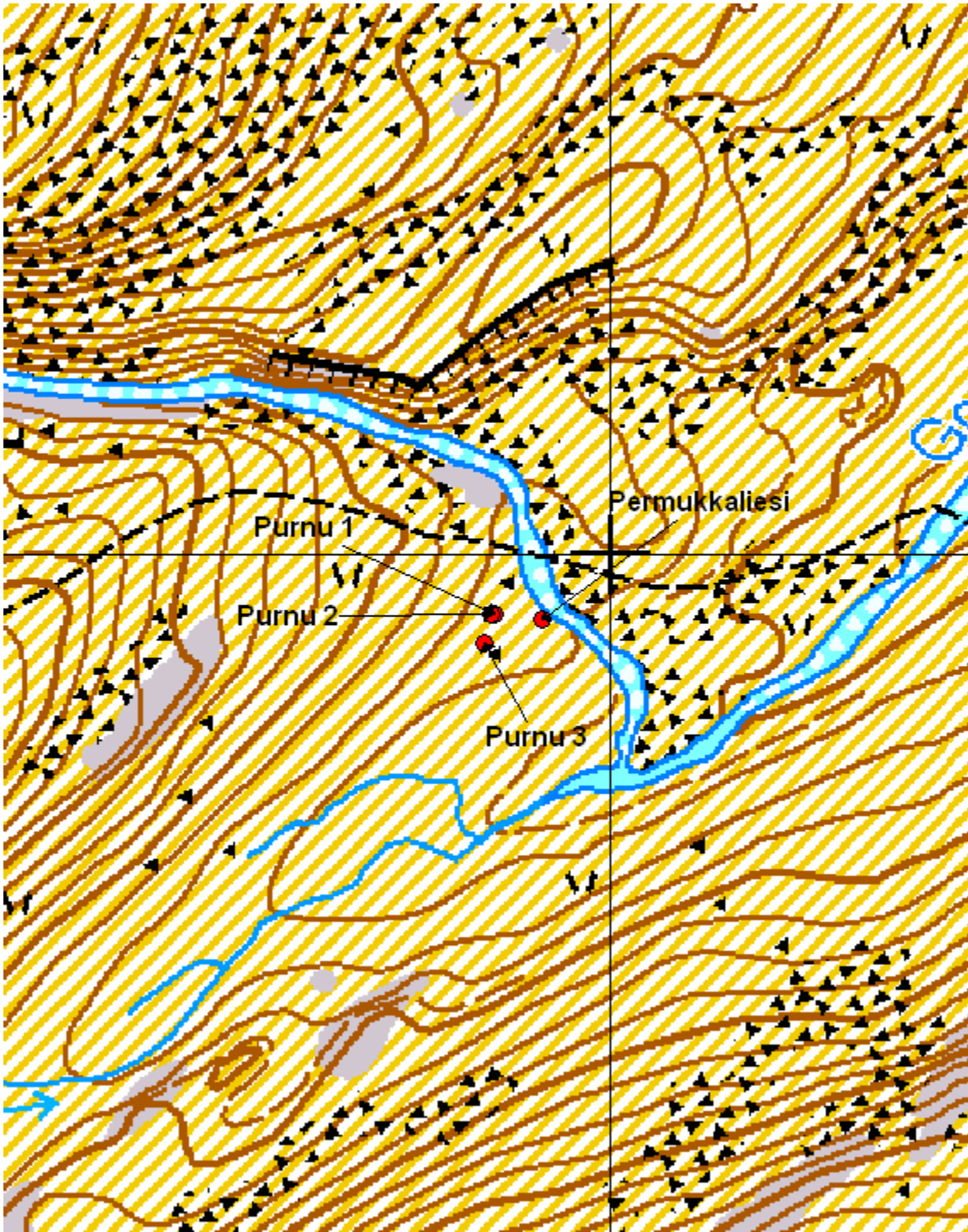
**Viranomais-
rekisterinro:****Kunto:** Hyvä**Arvotus:**

Mj-luokka II

Kartta 67. Goapmajohka Skáidi. Permuikkaliesi ja purnuja.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kartta 68. Goapmajohka Skáidi. Permuikkaliesi ja purnuja.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kuva 178. Goapmajohka Skáidi. Yleiskuva. Purnu 1 oikealla.
Taustalla heinikkoinen, kenttämainen alue. Kuvattu pohjoiskoillisesta.

Kuva 179. Goapmajohka Skáidi. Yleiskuva. Purnut rakkakivikossa. Kuvattu lännestä.

Kuva 180. Goapmajohka Skáidi. Purnut 2 ja 1. Kuvattu lännestä.

Kuva 181. Goapmajohka Skáidi. Purnu 1. Kuvattu lounaasta.

Kuva 182. Goapmajohka Skáidi. Purnu 1. Kuvattu luoteesta.

Kuva 183. Goapmajohka Skáidi. Purnu 1:n kaakkoiskammio. Kuvattu kaakosta.

Kuva 184. Goapmajohka Skáidi. Purnu 2. Kuvattu idästä.

Kuva 185. Goapmajohka Skáidi. Purnu 3. Kuvattu luoteesta.

Kuva 186. Goapmajohka Skáidi. Permukkaliesi. Kuvattu luoteesta.

Kuva 187. Goapmajohka Skáidi. Permukkaliesi. Kuvattu koillisesta.

5.3.5 Vuopmegašjávri

Vuopmegašjávri Kotasijoja ja purnu		MH-tunnus: 153568	
Kohdetyyppi:	Muinaisjäännösryhmät; kotasijat, purnut	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Historiallinen	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamisvuosi:	-	Kunta:	Enontekiö
Lukumäärä:	3	Tarkastus:	S. Viljanmaa 5.8.2012
Koordinaattiselitys:	Kotasija 2:n keskeltä	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7688773, Y 3272873, Z 682 m mpy	Löydöt:	-
Taustatiedot			
<p>Kohteen kivirakennelman on löytänyt Petri Halinen vuonna 2009, ja se paikallistettiin häneltä saatujen koordinaattien perusteella. Halisen mukaan kyseinen rakennelma on joko uuni, arkku tai purnu. Molemmat kotasijat löydettiin kohteen tarkastuksen yhteydessä vuonna 2012.</p>			
Ympäristön kuvaus			
<p>Kohde sijaitsee Vuopmegašjávrin lounaispuolella, noin 0,4 km etäisyydellä järven rannasta, noin 45 m järven pintaa korkeammalla, Megonvárrin alarinteen melko laajalla moreenipohjaisella tasanteella, lähellä tasanteen halki kulkevaa mönkijäuraa. Kohteen itäpuolella tasanteen poikki kulkee pieni purouoma, joka on ilmeisesti yleensä osan kesästä kuivillaan. Tasanteen kasvillisuutta hallitsevat vaivaiskoivut, variksenmarja, kurjenkanerva, sarat sekä tina-, torvi- ja poronjäkalät.</p>			
Kohteen kuvaus			
<p>Kohde muodostuu yhdestä rakkakivikkoon rakennetusta kivirakennelmasta ja kahdesta kotasijasta. Kivirakennelman on aiemmin tulkittu olevan joko uuni, arkku tai purnu. Kohteen tarkastuksen yhteydessä päädyttiin toteamaan, että todennäköisimmin kyseessä on purnu. Se sijaitsee tasanteen eteläreunalla, pienessä rakkakivikossa, kohti Megonvárrin huippua jyrkemmin kohoavan rinteen juurella. Kotasijat sijaitsevat keskeisemmässä osassa tasannetta, purnusta noin viisikymmentä metriä luoteeseen päin. Kotasijat erottuvat tasanteella halkaisijaltaan noin 20 cm – 30 cm kokoisten kivien muodostamina, halkaisijoiltaan noin nelimetrisinä, harvakivisinä kehinä, joiden keskivaiheilla ovat havaittavissa kivettyjen tulisijojen jäännökset.</p>			
Purnun ja kotasijojen koordinaatit ja tarkempi kuvaus:			
Purnu			
X 7688733 / Y 3272909			
<p>Purnu sijaitsee kohteen halki kulkevalta mönkijäuralta noin viisi metriä etelään päin. Se on yleisolemukseltaan röykkiömäinen, lähes puolipallon muotoinen, rakenteeltaan erittäin hyvin säilynyt ja kasattu laattamaisista kivistä pienen rakkakivikon päälle. Rakenteen ulkohalkaisija on noin 1,3 m ja korkeus noin 0,6 m. Purnun kattamiseen käytettyjen laattamaisten kivien halkaisijat vaihtelevat välillä 30 cm – 70 cm, ja useimmat niistä ovat noin 10 cm paksuisia. Purnun sisätila on noin 0,4 m korkea ja jokseenkin pyöreäpohjainen, pohjan halkaisija on noin 1,0 m. Sisätilan seinämät kaartuvat sisäänpäin; ne muodostuvat kivilaa'oista, jotka on asetettu nojaamaan viistosti toisiaan vasten. Purnun länsireunalla on halkaisijaltaan noin 20 cm kokoinen aukko, josta näkee purnun sisään. Rakenteen kivet ovat ulkopinnoiltaan hyvin jäkälöityneet.</p>			

Kotasija 1

X 7688772 / Y 3272903

Kotasija on muodoltaan pyöreä, ja sen reunoilla on harvan kehämäisesti muutamia todennäköisiä kotalouteiden painokiviä. Keskellä kotasijaa on soikea, pohjoisluode-eteläkaakkosuuntainen, umpeenkasvanut tulisija, jonka koko on noin 1,0 m x 0,8 m. Tulisija on vain reunoiltaan kivetty. Liesikivien halkaisijat vaihtelevat välillä 15 cm – 30 cm, ja niiden yläpinnat ovat koholla ympäristöstään noin 5 cm – 10 cm. Tulisijan kivikehän päälle on ilmeisesti varsin vähän aikaa sitten asetettu muutamia lisäkiviä, jotka vaikuttavat todennäköisimmin retkeilijöiden lisäämiltä, mahdollisesti retkikeittimen aluskivinä käytetyiltä. Tulisijaan ei tehty lapionpistoa.

Kotasija 2

X 7688773 / Y 3272873

Kotasija on muodoltaan pyöreä, ja sen reunoilla on harvan kehämäisesti muutamia mahdollisia kotalouteiden painokiviä, lähinnä kotasijan kaakosta lounaaseen suuntautuvan sektorin reunalla. Keskellä kotasijaa on hajanainen, umpeenkasvanut, ilmeisesti alkujaan jokseenkin pyöreä, vain reunoiltaan kivetty tulisija, jonka halkaisija on noin 1,0 m. Liesikivien halkaisijat vaihtelevat välillä 25 cm – 35 cm, ja niiden yläpinnat ovat koholla ympäristöstään noin 5 cm – 10 cm. Tulisijan keskelle tehdystä lapionpistosta todettiin, että pintaturpeen paksuus tulisijan kohdalla on noin kaksi senttimetriä ja huuhtoutumiskerrosta ei paikalle ole muodostunut. Myöskään hiiltä tai nokea ei lapionpistossa havaittu.

Kohteen rajaus

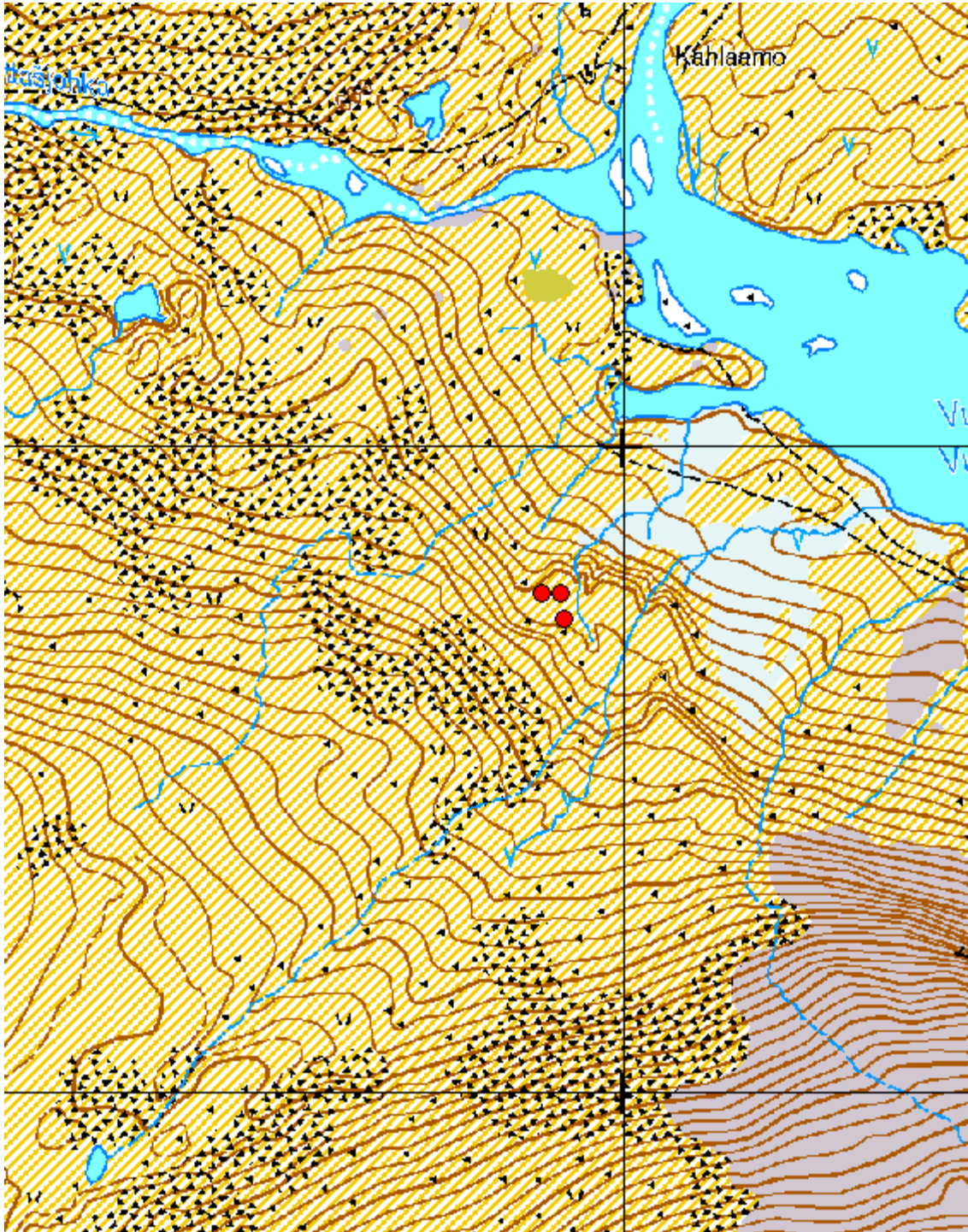
Kohteen voidaan katsoa rajautuvan kahdeksi pesäkkeeksi. Pienempi pesäke, jonka ainoa rakenne on kohteesta dokumentoitu purnu, on pistemäinen, ja sen halkaisija on noin kolme metriä. Laajempi pesäke kattaa molemmat kotasijat ja niiden lähiympäristön aktiviteettialueen. Pesäkkeen voidaan kotasijojen sijainnin ja alueen maastonmuotojen perusteella arvioida olevan soikeahko, itä-länsisuuntaisesti noin 40 m mittainen ja pohjois-eteläsuuntaisesti noin 15 – 20 m leveä.

Tulkinta

Megonvårrin alarinteen tasanteella sijaitsevat kotasijat ja purnu ovat todennäköisesti peräisin historialliselta ajalta. Mahdollisesti kyseessä on poropaimentolaisten väliaikainen asuinpaikka. Kaikki kolme kohteesta dokumentoitua rakennetta ovat voineet olla käytössä samanaikaisesti; purnu on ehkä toiminut kotasijojen asukkaiden lihanvarastointipaikkana. Varmuutta rakenteiden samanaikaisuudesta ei kuitenkaan ilman radiohiiliajoituksia kohteen tarkastuksen perusteella saatu. Todennäköisesti kotasijoilla sijainneissa kevytrakenteisissa kotamaisissa asumuksissa on asuttu kevään tai alkukesän aikana, jolloin kohteen itäpuoleisesta purosta on ollut helposti saatavilla juomavettä; syyskesällä puro on ehkä useinkin ollut kuivillaan. Kohteen rakenteista lähinnä purnun säilyminen nykytilassaan on jonkin verran uhattuna; koska purnu sijaitsee vain muutaman metrin etäisyydellä runsaasti käytetystä mönkijäurasta, se voi selvästi havaittavana ja varsin mielenkiintoisen näköisenä rakenteena päätyä jonkun uralla liikkuvan retkeilijän ajattelemattomasti penkomaksi tai romahduttamaksi.

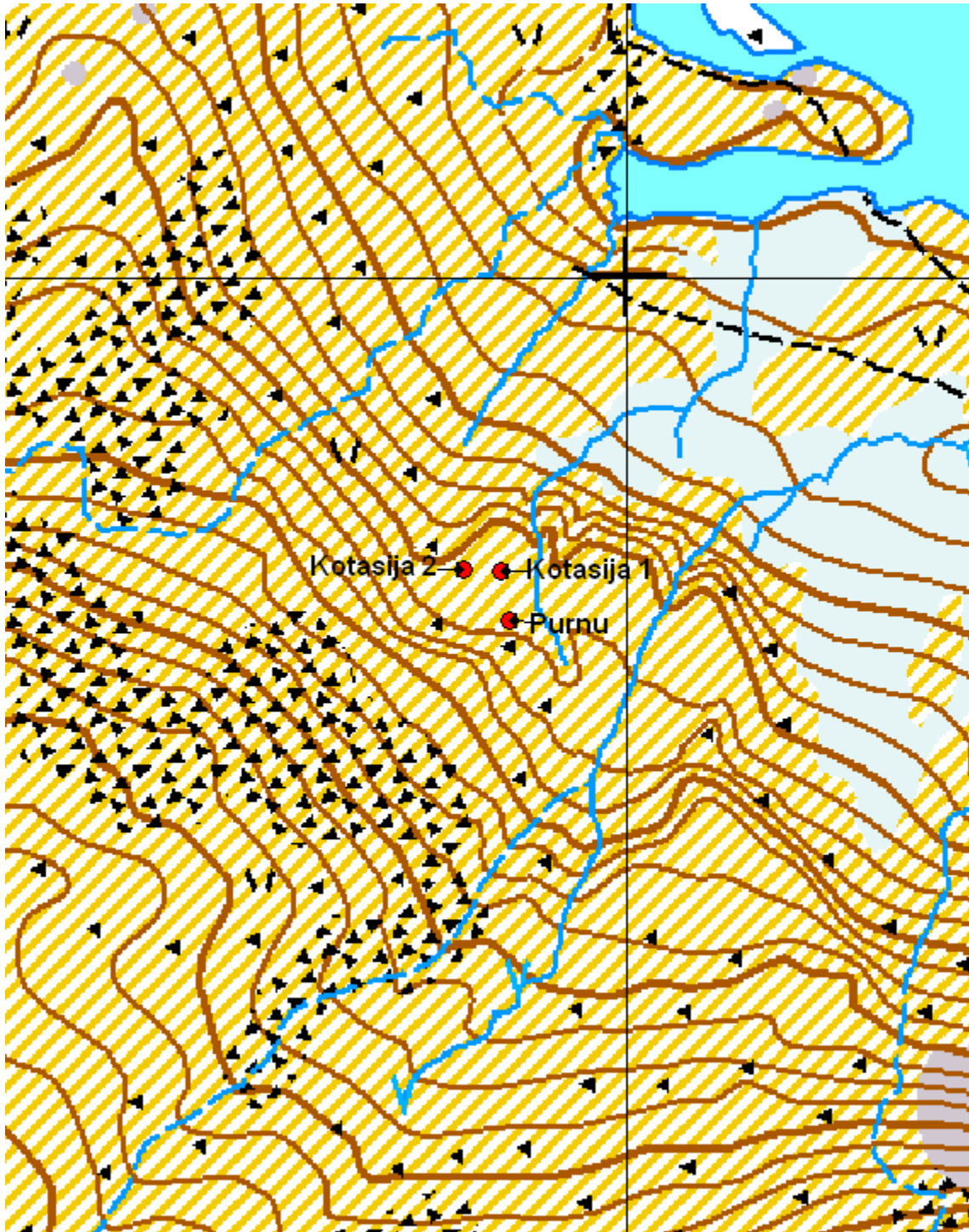
**Viranomais-
rekisterinro:****Kunto:** Hyvä**Arvotus:**

Mj-luokka II

Kartta 69. Vuopmegašjärvi. Kotasijoja ja purnu.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kartta 70. Vuopmegašjävi. Kotasijoja ja purnu.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kuva 188. Vuopmegašjávri. Kotasija 1. Kuvattu luoteesta.

Kuva 189. Vuopmegašjávri. Kotasija 1:n tulisija, päällimmäisinä ilmeisesti varsin vasta tulisijaan lisättyjä laattamaisia kiviä. Kuvattu luoteesta.

Kuva 190. Vuopmegašjávri. Kotasija 2. Kuvattu etelästä.

Kuva 191. Vuopmegašjávri. Kotasija 2:n tulisija. Kuvattu etelästä.

Kuva 192. Vuopmegašjávri. Purnu. Kuvattu lännestä.

Kuva 193. Vuopmegašjávri. Purnu. Kuvattu mönkijäuralta päin, pohjoisesta.

5.4 Pyyntikuopat ja muut maakuopat

5.4.1 Dierpmesjávri pohjoinen

Dierpmesjávri pohjoinen Pyyntikuoppa		MH-tunnus: 153569	
Kohdetyyppi:	Työ- ja valmistuspaikat; pyyntikuopat	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Ajoitus epäselvä	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamivuosi:	-	Kunta:	Enontekiö
Lukumäärä:	1	Tarkastus:	S. Viljanmaa 26.8.2012
Koordinaattiselitys:	Pyyntikuopan keskeltä	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7671532, Y 3269515, Z 620 m mpy	Löydöt:	-
Taustatiedot			
Kohteen on löytänyt Petri Halinen vuonna 2009 ja kohde paikallistettiin häneltä saatujen koordinaattitietojen perusteella.			
Ympäristön kuvaus			
Kohde sijaitsee Dierpmesjávrin pohjoispuolella, noin 80 m etäisyydellä järven rannasta, moreeniharjanteen kaakkoispäässä, noin kuusi metriä järven pintaa korkeammalla. Noin 400 m itäkaakkoon päin sijaitsevalle autiotuvalle johtava polku kulkee kohteen vieritse sen pohjoispuolella noin viiden metrin etäisyydellä. Kasvillisuutta alueella hallitsevat vaivaiskoivut, variksenmarja, puolukka, riekonmarja, kangaskarhunsammal, tina-, torvi- ja poronjäkälät sekä yksittäiset heinäkasvit.			
Kohteen kuvaus			
Kohde on kookas yksittäinen pyyntikuoppa, muodoltaan pyöreä ja loivan suppilomainen. Kuopan halkaisija on noin 4,5 m ja syvyys noin 0,6 m. Kuoppaa ympäröi loivapiirteinen maavalli, joka erottuu lähinnä kuopan järvenpuoleisella etelä- ja kaakkoisreunalla. Vallin leveys on noin 2,5 m ja korkeus noin 0,3 m.			
Kohteen rajaus			
Kyseessä on pistemäinen kohde, joka rajautuu pyyntikuopan vallin ulkoreunaan.			
Tulkinta			
Kyseessä on pyyntikuoppa, jota on todennäköisesti käytetty peurojen metsästykseseen. Kohteen ikä on epäselvä, mutta joka tapauksessa kuoppa on luokiteltavissa kiinteäksi muinaisjäänneksi. Vaikka autiotuvalle johtava polku kulkee aivan pyyntikuopan vieritse, ei polun käyttö vaikuta merkittävästi uhkaavan kohteen säilymistä. Pyyntikuopista kertovalle informaatiotaululle paikka olisi kuitenkin mitä oivallisin.			
Viranomaisrekisterinro:		Kunto:	Hyvä
Arvotus:	Mj-luokka II		

Kartta 71. Dierpmesjävi pohjoinen. Pyyntikuoppa.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kuva 194. Dierpmesjávri pohjoinen. Pyyntikuoppa. Taustalla autiotupa. Kuvattu länsiluoteesta.

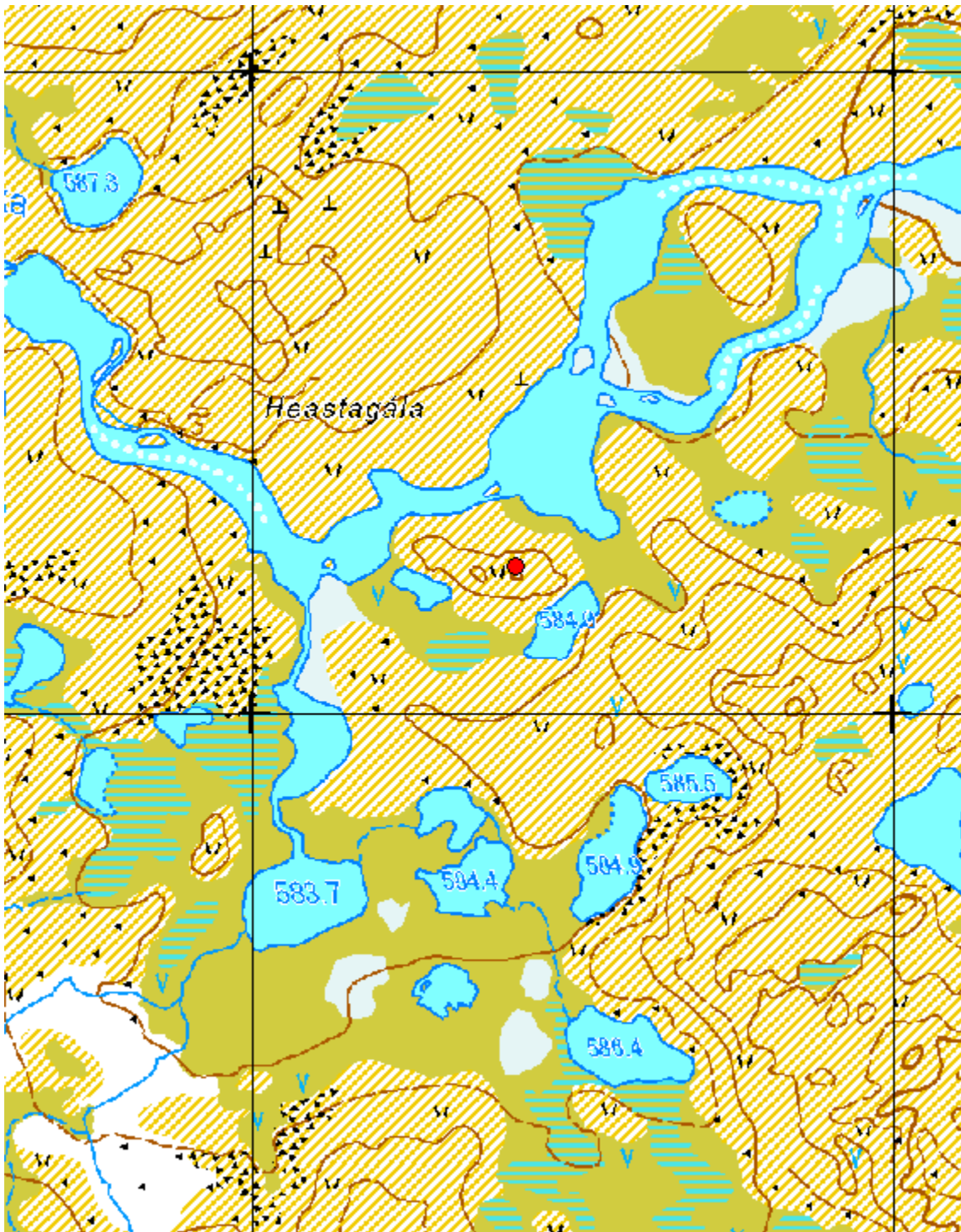

Kuva 195. Dierpmesjávri pohjoinen. Pyyntikuoppa.
Etualalla autiotuvalle johtava polku, taustalla Dierpmesjávri. Kuvattu pohjoisluoteesta.

5.4.2 Dierpmesjohka 2

Dierpmesjohka 2 Maakuoppa		MH-tunnus: 153570	
Kohdetyyppi:	Maarakenteet; kuopat	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Ajoitus epäselvä	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamisvuosi:	-	Kunta:	Enontekiö
Lukumäärä:	1	Tarkastus:	S. Viljanmaa 25.8.2012
Koordinaattiselitys:	Maakuopan keskeltä	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7671229, Y 3278412, Z 587 m mpy	Löydöt:	-
<i>Ympäristön kuvaus</i>			
<p>Kohde sijaitsee Dierpmesjohkan eteläpuolella, Heastagálaa vastapäätä, joen rannasta noin sadan metrin etäisyydellä, ympäristöstään selvästi kohoavalla moreeniharjanteella, jokea kohti laskevan harjanteen pohjoisrinteen partaalla. Alueella kasvaa harvaa tunturikoivikkoa, ja aluskasvillisuutta hallitsevat variksenmarja, juolukka sekä tina-, torvi- ja poronjäkälat.</p>			
<i>Kohteen kuvaus</i>			
<p>Kohde on halkaisijaltaan noin puolentoista metrin laajuinen maakuoppa, joka on muodoltaan pyöreä, puolipallomainen, ja syvyydeltään noin puolimetrisen. Kuopan kasvillisuus ei poikkea ympäristöstään. Kuoppa sijaitsee moreeniharjanteen laen pohjoispuolella, pohjoista kohti melko jyrkästi laskevan rinteen partaalla. Alarinteen puolelta kuoppaa reunustaa noin 1,5 m leveä ja noin 0,1 m korkea loivapiirteinen maavalli. Kuopan pohjalle tehdystä lapionpistosta todettiin, että pintaturpeen paksuus kuopassa on noin seitsemän senttimetriä ja pintaturpeen alla on puhtaalta vaikuttavaa hiekkavaltaista moreenimaata. Huuhtoutumiskerrosta kuopan pohjalla ei ole.</p>			
<i>Kohteen rajaus</i>			
<p>Kyseessä on pistemäinen kohde. Maakuopan lähiympäristö, erityisesti moreeniharjanne, jonka reunalla kuoppa sijaitsee, käytiin varsin tarkoin lävitse noin sadan metrin säteellä kuopasta, mutta lisää kuoppia tai muitakaan rakenteita, jotka olisivat nykyretkeilyn jälkiä iäkkäämpiä, ei löydetty.</p>			
<i>Tulkinta</i>			
<p>Kohde on maakuoppa, joka on selvästi ihmisten kaivama, mutta jonka käyttötarkoitus ei kohteen dokumentoinnin yhteydessä yksiselitteisesti selvinnyt. Yleisolemuksensa perusteella kuoppa olisi luontevinta tulkita pyyntikuopaksi, mutta muutkin käyttötarkoitukset ovat täysin mahdollisia. Kuoppa vaikuttaa loivapiirteisyydensä ja pohjaltaan todetun melko paksun turvekerroksen perusteella kohtalaisen vanhalta, mutta sen iän tarkka määrittäminen on ilman lisätutkimuksia jokseenkin mahdotonta. Tuhansia vuosia vanha kuoppa tuskin kuitenkaan on, koska sen pohjalta ei todettu lainkaan huuhtoutumiskerrosta. Kohde on luokiteltavissa kiinteäksi muinaisjäännökseksi, ja sen säilyminen nykytilassaan ei vaikuta uhatulta.</p>			
Viranomaisrekisterinro:		Kunto:	Hyvä
Arvotus:	Mj-luokka II		

Kartta 72. Dierpmesjohka 2. Maakuoppa.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kuva 196. Dierpmesjohka 2. Maakuoppa. Taustalla Dierpmesjohka. Kuvattu etelästä.

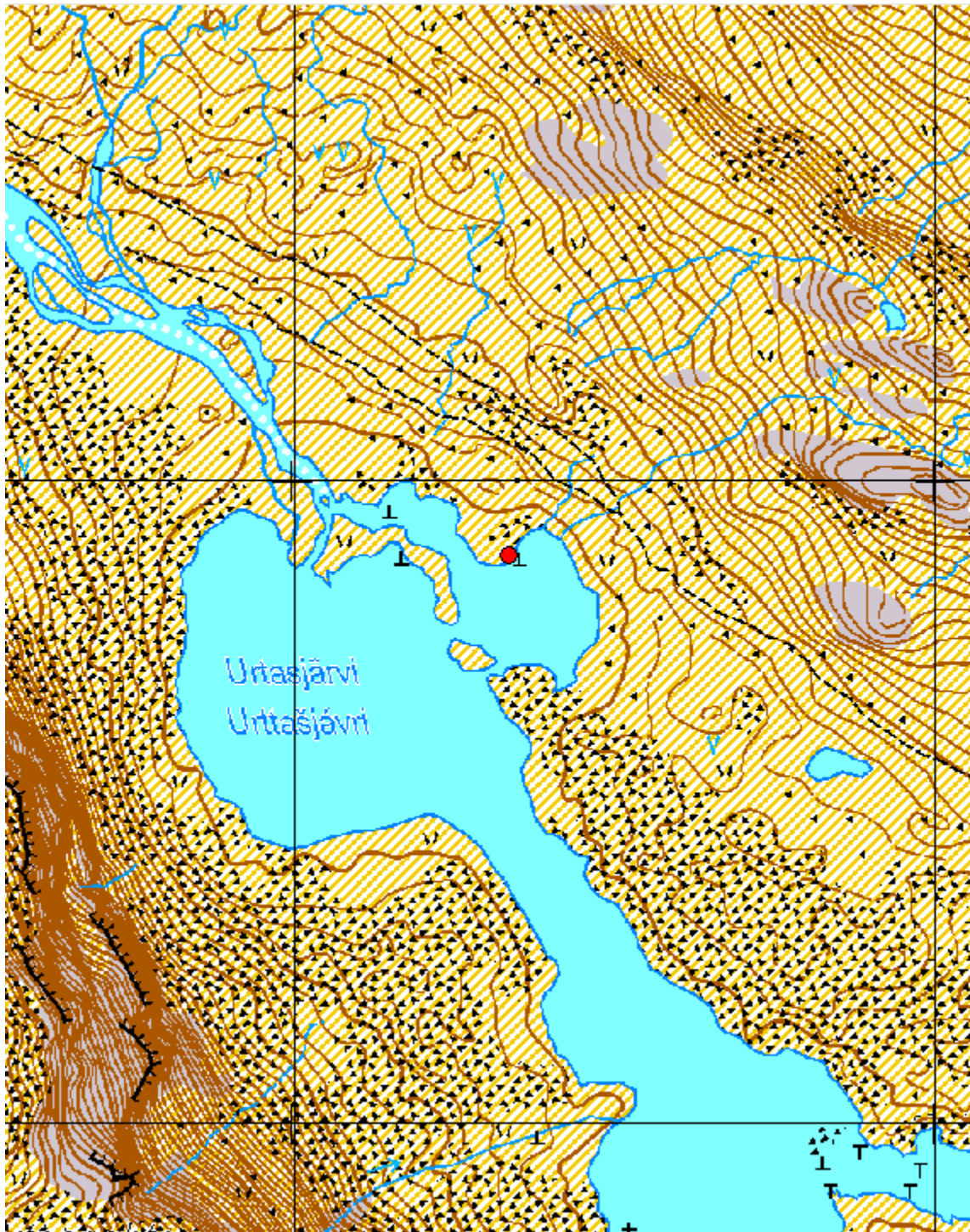

Kuva 197. Dierpmesjohka 2. Maakuoppa. Taustalla vasemmalla Dierpmesvárri ja oikealla Jollánoaivi. Tunturien välisessä aukossa on Dierpmesjávrin laakso. Kuvattu itäkoillisesta.

5.4.3 Urttašjávri 2

Urttašjávri 2 Kivetty maakuoppa		MH-tunnus: 153571
Kohdetyyppi:	Maa- ja kivirakenteet; kuopat	Haltija: Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Ajoitus epäselvä	Ylläpitäjä: Lapin luontopalvelut
Rakentamisvuosi:	-	Kunta: Enontekiö
Lukumäärä:	1	Tarkastus: S. Viljanmaa 4.8.2012
Koordinaattiselitys:	Kuopan keskeltä	Geometria tuotettu: Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7691885, Y 3268335, Z 679 m mpy	Löydöt: - Kartat:
<i>Ympäristön kuvaus</i>		
<p>Kohde sijaitsee Urttašjávrin koillisosaan pohjoisesta pistävän niemekkeen kärjestä noin kuuden metrin etäisyydellä, niemekkeen muodostavan moreenikumpareen kaakkoisreunalla, noin kaksi metriä järven pintaa korkeammalla. Puustoa paikalla ei kasva, ja kasvillisuutta alueella hallitsevat vaivaiskoivut, variksenmarja, juolukka, puolukka sekä sammalet ja jäkälät. Kohteen läheisyydessä kasvaa lisäksi sara- ja heinäkasveja.</p>		
<i>Kohteen kuvaus</i>		
<p>Kohde on moreenikumpareen rinteeseen kaivettu pyöreä maakuoppa. Kuopan halkaisija on noin kolme metriä ja syvyys noin 0,6 m. Kuopan kaakkoisreunalla, järven puolella, on noin 1,5 m leveä ja 0,3 m korkea maavalli, kuopan muut reunat sulautuvat moreenikumpareen muotoihin siten, että vallia ei ole havaittavissa. Kuopan sisällä on ainakin kolme kivikertaa kiviä, joiden halkaisijat vaihtelevat välillä 15 cm – 40 cm. Kivet ovat hyvin jäkälöityneet, paitsi kaksi ilmeisen vähän aikaa sitten kuoppaan lisättyä laattamaista kiveä, joiden pinnoilla jäkälää ei kasva.</p>		
<i>Kohteen rajaus</i>		
<p>Kyseessä on pistemäinen kohde.</p>		
<i>Tulkinta</i>		
<p>Maakuopan käyttötarkoitus ei kohteen dokumentoinnin yhteydessä yksiselitteisesti selvinnyt. Myöskään kohteen ikää ei onnistuttu selvittämään, mutta kuopan kivien jäkälöitymisen perusteella kohde voidaan kuitenkin luokitella kiinteäksi muinaisjäännökseksi. Vaikuttaa todennäköiseltä, että kyseessä on ollut yleisolemukseltaan lähinnä purnumainen säilytyskuoppa, joka on ollut kivillä vuorattu ja peitetty, ja jonka kivirakenne sittemmin on sortunut nykytilaansa. Kohteen säilyminen nykytilassaan ei vaikuta uhatulta.</p>		
Viranomaisrekisterinro:		Kunto: Hyvä
Arvotus:	Mj-luokka II	

Kartta 73. Urtašjärvi 2. Kivetty maakuoppa.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kuva 198. Urtašjávri 2. Kivetty maakuoppa. Kuvattu koillisesta.

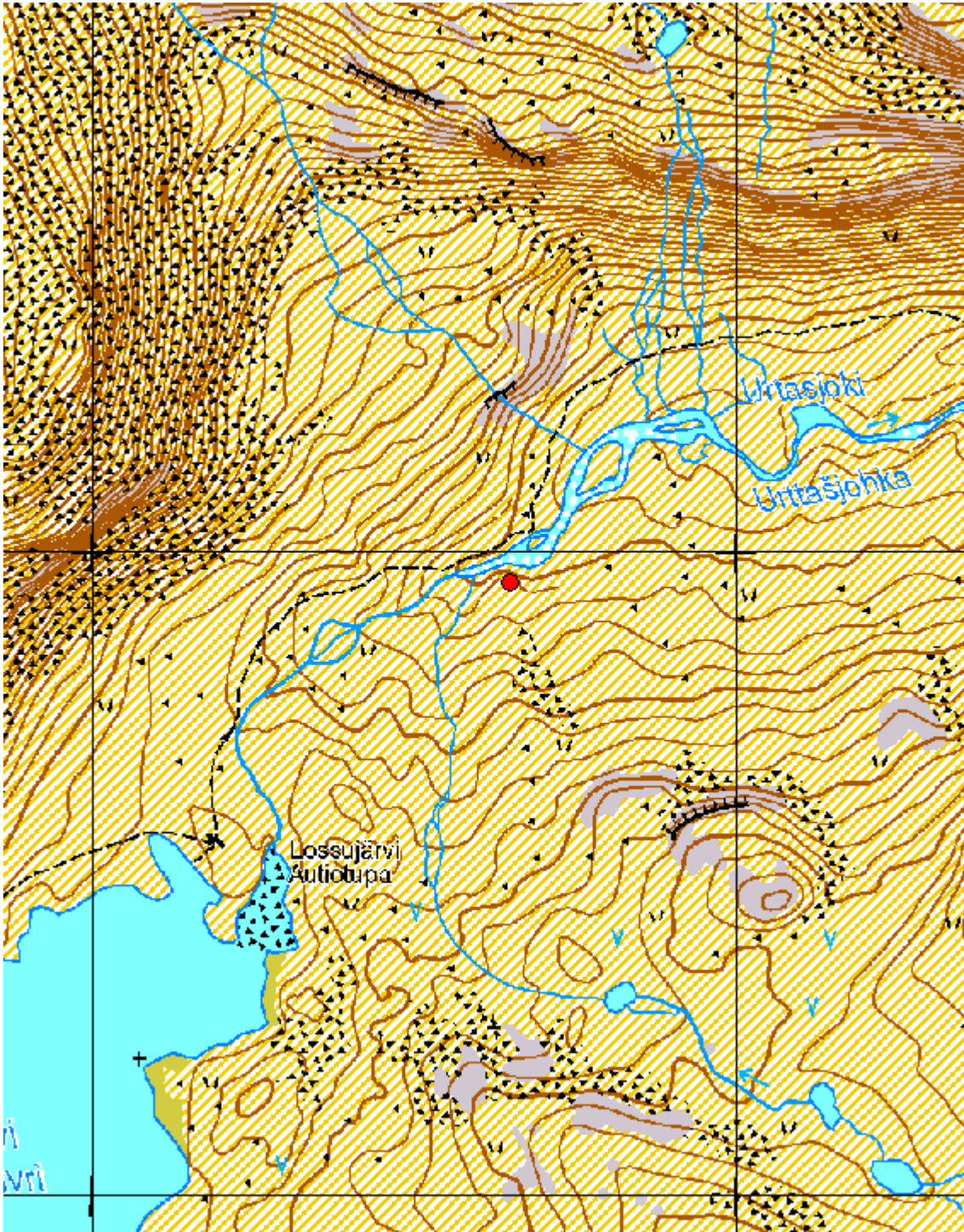

Kuva 199. Urtašjávri 2. Kivetty maakuoppa. Kuvattu luoteesta.

5.4.4 Urtašjohka

Urtašjohka Kivetty maakuoppa		MH-tunnus: 153572	
Kohdetyyppi:	Maa- ja kivirakenteet; kuopat	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Ajoitus epäselvä	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamisvuosi:	-	Kunta:	Enontekiö
Lukumäärä:	1	Tarkastus:	S. Viljanmaa 4.8.2012
Koordinaattiselitys:	Kivetyt maakuopan keskeltä	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7691954, Y 3263647, Z 787 m mpy	Löydöt:	-
<i>Ympäristön kuvaus</i>			
<p>Kohde sijaitsee Urtašjohkan kaakkoisrannalla olevan jyrkkärinteisen harjanteen laella, noin kahdenkymmenen metrin etäisyydellä joesta, noin kahdeksan metriä joen pintaa ylempänä. Harjanteen laki on miltei paljas, paikoin tuulieroosion kuluttama, ja maaperä paikalla on hiekkavaltaista moreenia. Ympäröivä alue on avointa tunturipaljakkaa, jonka kasvillisuutta hallitsevat vaivaiskoivut, variksenmarja ja jäkälät. Harjanteen joenpuoleinen rinne, joka alkaa laskea jyrkästi Urtašjohkan rantaterassille päin kohteen luoteispuolella noin kolmen metrin etäisyydellä, on enimmäkseen kasviton ja hiljalleen jokea kohti sortuva.</p>			
<i>Kohteen kuvaus</i>			
<p>Kohde on soikea, umpeenkasvanut, varpukasvillisuuden ja jäkälien peittämä, laattamaisilla kivillä vuorattu maakuoppa. Kuoppa on luode-kaakkosuuntainen, ja sen koko on noin 1,2 m x 1,0 m. Kuopan vuoraamiseen on käytetty noin viiden senttimetrin paksuisia kiviä, jotka viettävät kohti kuopan pohjaa noin kuudenkymmenen asteen kulmassa. Kivien koot vaihtelevat halkaisijaltaan noin 30 cm kokoisista yli puolimetriisiin. Kuopan syvyys on ollut vähintään 0,4 m. Kuoppa on ollut katettu, ja sen kattamisessa on käytetty samanlaisia kiviä kuin kuopan reunojen vuorauksessa. Katekivet ovat osittain romahtaneet kuoppaan, ja reilun metrin etäisyydellä kuopasta, sen eteläkaakkoispuolella, on maassa pitkällään vielä yksi vastaavanlainen kivi.</p>			
<i>Kohteen rajaus</i>			
<p>Kyseessä on pistemäinen kohde, joka rajautuu halkaisijaltaan noin kaksimetriselle alueelle.</p>			
<i>Tulkinta</i>			
<p>Kohde on kivetty maakuoppa, joka vaikuttaa yleisolemuksensa perusteella hyvin vanhalta. Kuopan käyttötarkoitusta ei kuitenkaan onnistuttu selvittämään. Lähinnä rakenne muistuttaa jonkinlaista arkkua tai purnua. Todennäköisesti kuoppa on huomattavasti iäkkäämpi kuin alueella yleisesti tavattavat nykyajan retkeilijöiden kasailemat kivirakenteet, ja se on luokiteltavissa kiinteäksi muinaisjäännökseksi. Kuopan säilyminen nykytilassaan ei vaikuta uhatulta, mutta sen tutkiminen lähitulevaisuudessa olisi silti suotavaa sen iän ja käyttötarkoituksen selvittämiseksi.</p>			
Viranomaisrekisterinro:		Kunto:	Hyvä
Arvotus:	Mj-luokka II		

Kartta 74. Urtašjohka. Kivetty maakuoppa.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kuva 200. Urttäšjohka. Kivetty maakuoppa sijaitsee harjanteen laella.
Kuvattu Urttäšjohkan vastarannalta, pohjoisesta.

Kuva 201. Urttäšjohka. Kivetty maakuoppa. Taustalla Urttäšjohka. Kuvattu lounaasta.

Kuva 202. Urtašjohka. Kivetty maakuoppa. Kuvattu eteläkaakosta.

Kuva 203. Urtašjohka. Kivetty maakuoppa. Kuvattu etelästä.

Kuva 204. Urtašjohka. Kivetty maakuoppa. Kuvattu luoteesta.

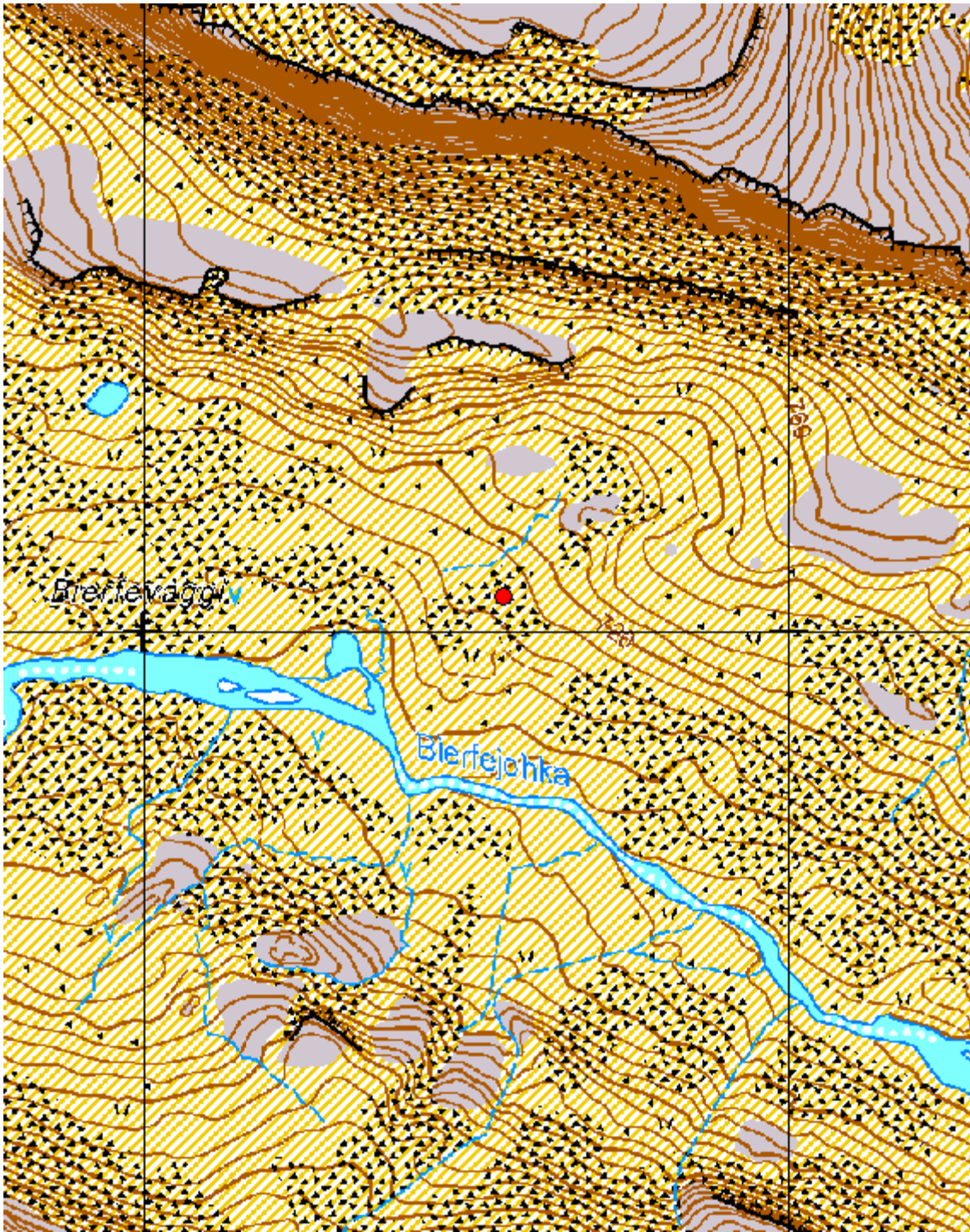
Kuva 205. Urtašjohka. Kivetty maakuoppa. Kuvattu koillisesta.

5.5 Purnukohteet

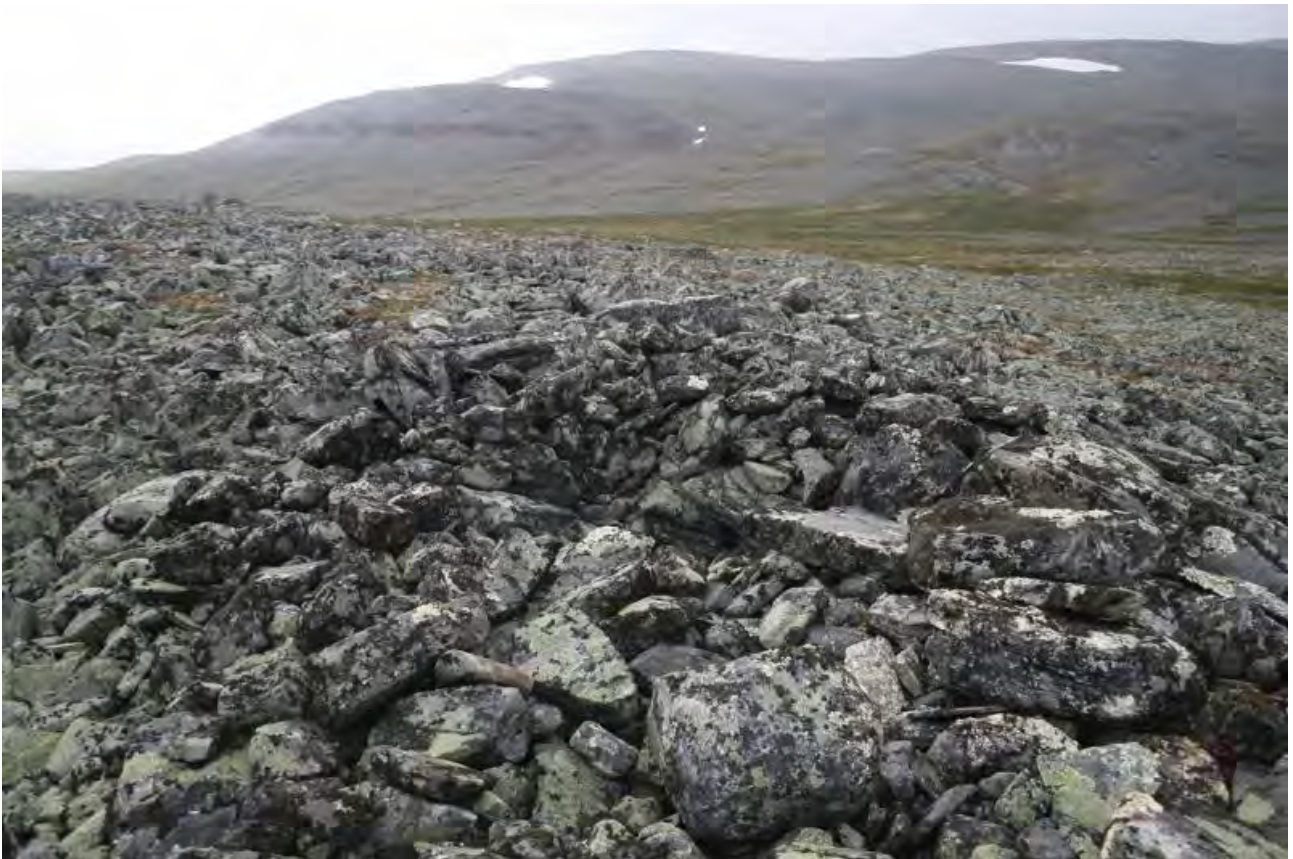
5.5.1 Bierfevággi

Bierfevággi Purnu		MH-tunnus: 153573	
Kohdetyyppi:	Kivirakenteet; purnut	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Ajoitus epäselvä	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamisvuosi:	-	Kunta:	Enontekiö
Lukumäärä:	1	Tarkastus:	S. Viljanmaa 19.8.2012
Koordinaattiselitys:	Purnun keskeltä	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7686055, Y 3273556, Z 713 m mpy	Löydöt:	-
<i>Ympäristön kuvaus</i>			
<p>Kohde sijaitsee kivirakassa, avoimella, puuttomalla paljakalla, Megonoaivin eteläisellä, kohtalaisen loivalla alarinteellä, noin 300 m Bierfejohkasta pohjoiseen, noin 20 m joen pintaa korkeammalla. Maaperä kivirakan ympärillä on melko kivistä moreenia. Alueen kasvillisuutta hallitsevat vaivaiskoivut, variksenmarja, kurjenkanerva, puolukka, mustikka ja sammalet sekä tina-, torvi- ja poronjäkälät. Rinteellä kasvaa myös harvakseltaan paju- ja katajapensaita.</p>			
<i>Kohteen kuvaus</i>			
<p>Kohde on yksittäinen, kookas, rakenteeltaan varsin hyvin säilynyt purnu. Purnu on muodoltaan pyöreä, yleisolemukseltaan lähinnä kuoppamainen. Purnun sisätilan halkaisija on ollut noin 2,0 m ja syvyys noin 0,9 m. Purnun eteläinen seinämä on parhaimmin säilynyt, ja se kaartuu selvästi sisäänpäin. Purnun ympärillä on noin 1,5 m – 2,0 m leveänä ja noin 0,3 m – 0,5 m korkeana vallina purnun kattamiseen käytettyjä kiviä, joiden halkaisija vaihtelee välillä 0,3 m – 0,7 m. Suurimmat kivet ovat muodoltaan enimmäkseen laattamaisia. Pohjoislaidalta on muutamia kiviä sortunut purnun pohjalle. Purnun pohjalla kivien väleissä kasvaa torvi- ja poronjäkäliä sekä sammalia.</p>			
<i>Kohteen rajaus</i>			
Kyseessä on pistemäinen kohde.			
<i>Tulkinta</i>			
Kyseessä on lihan säilytykseen tarkoitettu kivirakenne eli purnu.			
Viranomaisrekisterinro:		Kunto:	Hyvä
Arvotus:	Mj-luokka II		

Kartta 75. Bierfevaggi. Purnu.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kuva 206. Bierfevággi. Purnu. Taustalla Bierfejhoka. Kuvattu luoteesta.

Kuva 207. Bierfevággi. Purnu. Kuvattu itäkoillisesta.

5.5.2 Boazojávri

Boazojávri Purnu		MH-tunnus:	
Kohdetyyppi:	Kivirakenteet; purnut	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Ajoitus epäselvä	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamivuosi:	-	Kunta:	Enontekiö
Lukumäärä:	1	Tarkastus:	S. Viljanmaa 16.8.2012
Koordinaattiselitys:	Purnun keskeltä	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7684832, Y 3284528, Z 588 m mpy	Löydöt:	-
<i>Ympäristön kuvaus</i>			
<p>Kohde sijaitsee noin 80 m Boazojávrin rannasta pohjoiseen päin, noin viisi metriä järven pintaa korkeammalla, loivahkon moreeniharjanteen lounaislaidalla olevassa rakkakivikossa, jonka kiviaines on voimakkaasti pyöristynyttä. Kivirakan lähimaasto on loivasti kumpuilevaa ja maaperältään moreenipohjaista. Kasvillisuutta rakkakivikon ympäristössä hallitsevat vaivaiskoivut ja variksenmarja sekä jäkälät ja sammaleet. Alueella kasvaa myös harvakseltaan tunturikoivuja.</p>			
<i>Kohteen kuvaus</i>			
<p>Kohde on muodoltaan pyöreä, yleisolemukseltaan kuoppamainen purnu, jonka halkaisija on noin 2,5 m. Purnun syvyys vaikuttaa olleen noin 0,9 m, mutta sen pohjalle on sortunut jonkin verran kiviä, mikä vaikeuttaa alkuperäisen syvyyden arvioimista. Purnua ympäröi kivistä kasattu valli, joka on noin metrin levyinen ja noin 0,4 m korkea. Vallin kivet ovat varsin kookkaita, mutta kuitenkin yhden ihmisen liikuteltavissa; niiden halkaisijat vaihtelevat välillä 30 cm – 70 cm. Kasvillisuutta purnussa ei juurikaan ole. Purnun lähialuetta havainnoitaessa ei löydetty muita muinaisjäännös- tai kulttuuriperintökohteita. Purnusta noin 0,2 km länsilounaaseen päin, aivan Boazojávrin rannalla sijaitsevalla moreeniharjanteella, joka maastonpiirteiltään hyvinkin sopisi esihistorialliseksi asuinpaikaksi, havaittiin tosin lukuisia melko teräviä kvartsinkappaleita, jotka kuitenkin lähemmän tarkastelun jälkeen tulkittiin todennäköisemmin luonnollisen rapautumisen kautta lohkoutuneiksi kuin ihmisen työstämiksi.</p>			
<i>Kohteen rajaus</i>			
<p>Kyseessä on pistemäinen kohde.</p>			
<i>Tulkinta</i>			
<p>Kyseessä on lihan säilytykseen tarkoitettu kivirakenne eli purnu.</p>			
Viranomaisrekisterinro:		Kunto:	Hyvä
Arvotus:	Mj-luokka II		

Kartta 76. Boazojärvi. Puumasjärvi.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kuva 208. Boazojávri. Purnu. Kuvattu pohjoiskoillisesta.

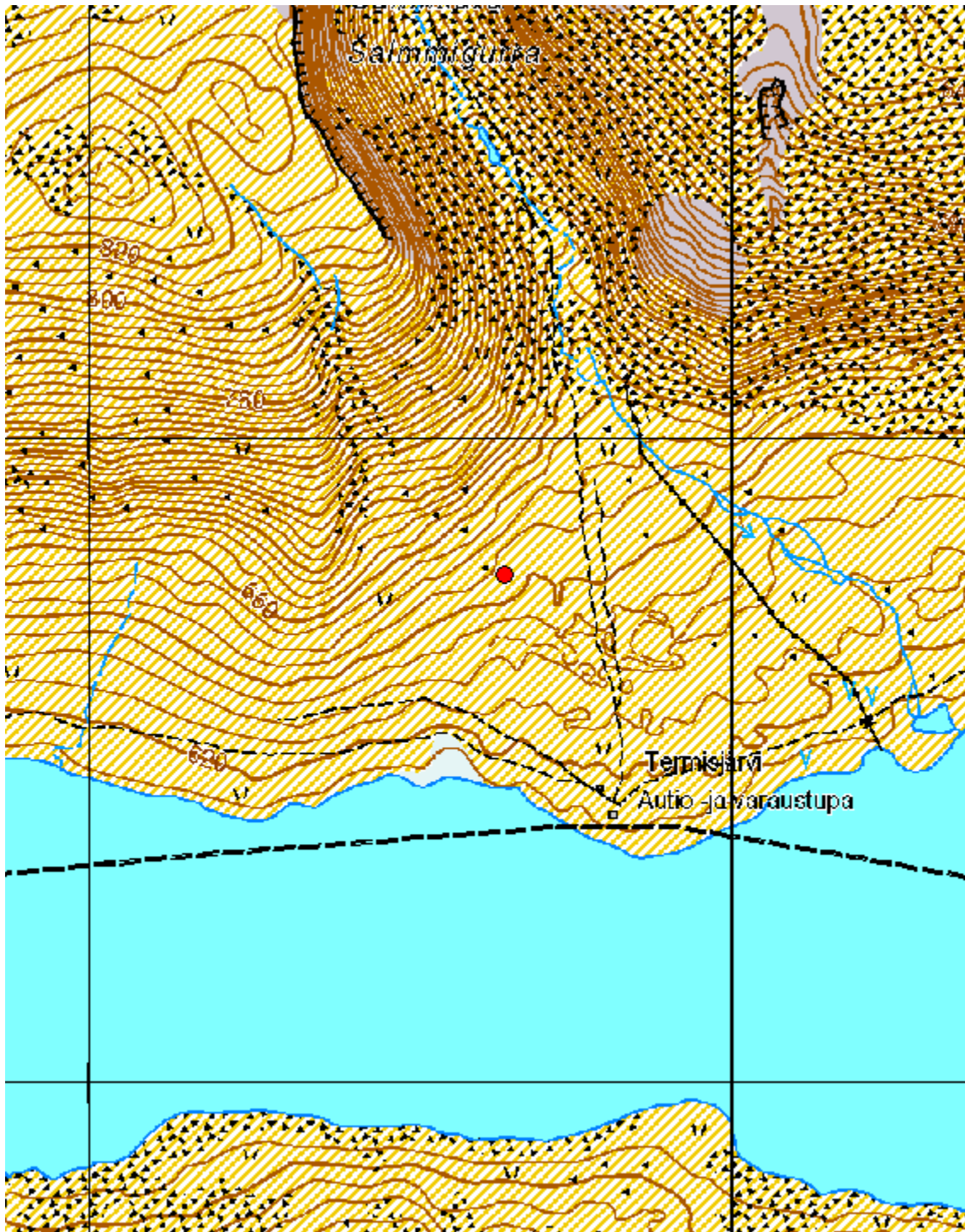

Kuva 209. Boazojávri. Purnu. Kuvattu idästä.

5.5.3 Dierpmesjávri pohjoinen 2

Dierpmesjávri pohjoinen 2 Purnu		MH-tunnus: 153576	
Kohdetyyppi:	Kivirakenteet; purnut	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Ajoitus epäselvä	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamisvuosi:	-	Kunta:	Enontekiö
Lukumäärä:	1	Tarkastus:	S. Viljanmaa 26.8.2012
Koordinaattiselitys:	Purnun keskeltä	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7671789, Y 3269646, Z 643 m mpy	Löydöt:	-
<i>Ympäristön kuvaus</i>			
<p>Kohde sijaitsee pienehkössä kivirakassa, moreeniharjanteen kaakkoisreunalla, avoimella, puuttomalla paljakalla, Dierpmesjávrin autiotuvalta noin 400 m luoteeseen, noin 30 m järven pintaa korkeammalla. Kohteen ympäristön kasvillisuutta hallitsevat vaivaiskoivut, variksenmarja, puolukka, tina- ja poronjäkälät sekä sammalet. Kohteen lähistöllä kasvaa myös yksittäisiä katajapensaita sekä harvakseltaan heinäkasveja.</p>			
<i>Kohteen kuvaus</i>			
<p>Kohde on yksittäinen, osittain sortunut, yleisolemukseltaan kuoppamainen purnu. Purnu on muodoltaan pyöreä ja sen halkaisija on noin 1,3 m. Purnun syvyys on ollut alkujaan noin 0,9 m, mutta nykytilassaan sen syvyys on noin 0,5 m, koska pohjalle on sortunut kiviä purnun valleista. Purnun sisätilan seinämät vaikuttavat kaartuneen hieman sisäänpäin. Purnun kaakkois-, itä- ja eteläreunoilla on noin 1,0 m – 2,0 m leveänä ja noin 0,4 m korkeana vallina purnun kattamiseen käytettyjä kiviä, joiden halkaisija vaihtelee välillä 0,2 m – 0,5 m. Purnun kivien pinnat ovat hyvin jäkälöityneet, mutta muuta kasvillisuutta purnun pohjalla tai vallilla ei kasva.</p>			
<i>Kohteen rajaus</i>			
<p>Kyseessä on pistemäinen kohde.</p>			
<i>Tulkinta</i>			
<p>Kyseessä on lihan säilytykseen tarkoitettu kivirakenne eli purnu.</p>			
Viranomaisrekisterinro:		Kunto:	Hyvä
Arvotus:	Mj-luokka II		

Kartta 77. Dierpmesjávri pohjoinen 2. Purnu.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kuva 210. Dierpmesjávri pohjoinen 2. Purnu. Taustalla autiotupa. Kuvattu pohjoisesta.

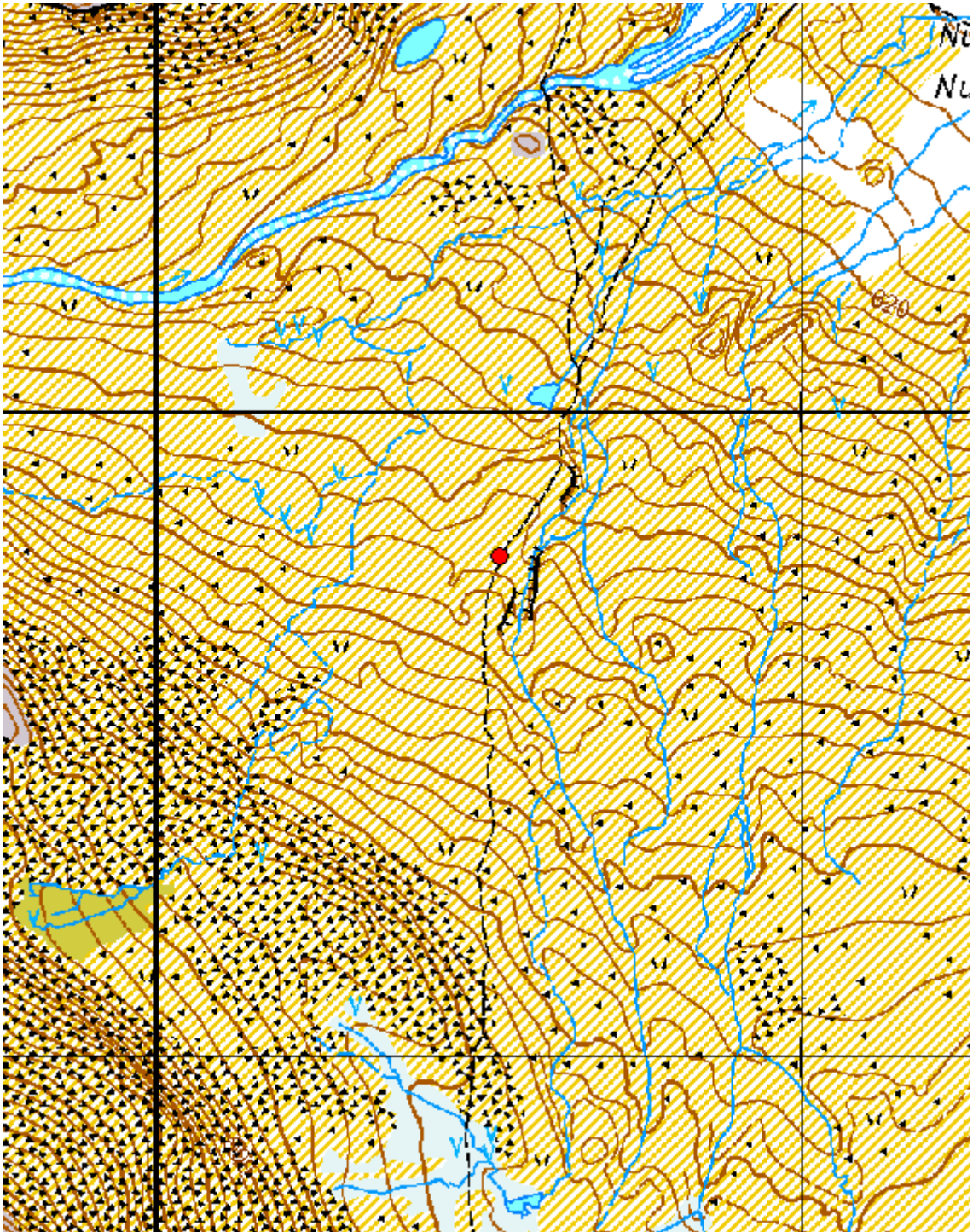

Kuva 211. Dierpmesjávri pohjoinen 2. Purnu. Kuvattu pohjoisesta.

5.5.4 Gahperusvárri koillinen 3

Gahperusvárri koillinen 3 Purnu		MH-tunnus: 153577	
Kohdetyyppi:	Kivirakenteet; purnut	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Ajoitus epäselvä	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamisvuosi:	-	Kunta:	Enontekiö
Lukumäärä:	1	Tarkastus:	S. Viljanmaa 20.8.2012
Koordinaattiselitys:	Purnun keskeltä	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7684775, Y 3275530, Z 687 m mpy	Löydöt:	-
Taustatiedot			
Kohteen on löytänyt Petri Halinen vuonna 2009 ja kohde paikallistettiin häneltä saatujen koordinaattitietojen perusteella.			
Ympäristön kuvaus			
Kohde sijaitsee pienialaisessa rakkakivikossa Gahperusvárrin koillispuolella. Kalottireitin polku sivuaa kohdetta sen länsipuolitse. Alue on loivasti kumpuilevaa ja moreenipohjaista. Kasvillisuutta alueella hallitsevat vaivaiskoivut, variksenmarja ja puolukka sekä jäkälät ja sammalet.			
Kohteen kuvaus			
Kohde on pyöreä, sortunut, yleisolemukseltaan kuoppamainen purnu. Purnun sisätilan halkaisija vaikuttaa olleen noin metrin ja syvyys noin 0,7 m. Purnun ympärillä on kehämäisesti kymmenkunta kookasta, halkaisijaltaan noin 40 cm – 60 cm kokoista kiveä, joita on ilmeisesti käytetty purnun kattamiseen. Muutamia kiviä on myös luhistunut purnun pohjalle. Kasvillisuutta purnun pohjalla ei kasva, mutta rakenteen kivet ovat hyvin jäkälöityneet.			
Kohteen rajaus			
Kyseessä on pistemäinen kohde.			
Tulkinta			
Kyseessä on lihan säilytykseen tarkoitettu kivirakenne eli purnu. Vaikka Kalottireitti kulkee aivan purnun vierestä, ei sen käyttö nykyisellään vaikuta aiheuttavan uhkaa purnun säilymiselle. Sijaintinsa vuoksi purnu sopisi hyvin alueen kulttuuriperinnön esittelyyn, mikäli sen kohdalle pystytettäisiin purnujen käytöstä kertova informaatiotaulu.			
Viranomaisrekisterinro:		Kunto:	Hyvä
Arvotus:	Mj-luokka II		

Kartta 78. Gahperusväri koillinen 3. Purnu.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kuva 212. Gahperusvárrí koillinen 3. Purnu. Taustalla Megonjávria kohti johtava Kalottireitti ja Čáivárrí. Kuvattu lounaasta.

Kuva 213. Gahperusvárrí koillinen 3. Purnu. Kuvattu polulta, koillisesta.

5.5.5 Gožžaláttu

Gožžaláttu Purnuja		MH-tunnus: 153578	
Kohdetyyppi:	Kivirakenteet; purnut	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Ajoitus epäselvä	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamisvuosi:	-	Kunta:	Enontekiö
Lukumäärä:	4	Tarkastus:	S. Viljanmaa 11.8.2012
Koordinaattiselitys:	Purnu 1:n keskeltä	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7698745, Y 3282757, Z 760 m mpy	Löydöt:	-
Taustatiedot			
<p>Kohteen löysivät 10.8.2012 ruukkilaiset retkeilijät Timo ja Eila Keränen, jotka ilmoittivat löydöstään Sami Viljanmaalle Goapmajohkan autiotuvalla samana iltana. Timo Keränen toimi myös oppaana kohdetta tarkastettaessa seuraavana päivänä.</p>			
Ympäristön kuvaus			
<p>Kohde sijaitsee Somášjávrista noin 1,0 km länteen päin, pohjois-eteläsuuntaisen, jyrkkärinteisen moreeniharjun itäpuolella olevilla matalammilla, kumpumaisilla, rakkakivikkoisilla harjanteilla ja niiden välisissä notkelmissa, avoimella tunturipaljakalla. Alueen rakkakivikoiden kivet ovat voimakkaasti pyörityneitä ja kooltaan enimmäkseen noin 10 cm – 50 cm. Kasvillisuutta kivirakassa ei juurikaan kasva, mutta kivikoita ympäröivän alueen kasvillisuutta hallitsevat variksenmarja, kurjenkanerva, puolukka, juolukka ja sarat sekä tina-, torvi- ja poronjäkalät. Myös tunturikeltanoa kasvaa alueella harvakseltaan.</p>			
Kohteen kuvaus			
<p>Kohde muodostuu neljästä purnusta, jotka sijaitsevat rakkakivikossa melko tiiviinä ryhmänä, näköetäisyydellä toisistaan. Kohteen purnut ovat hyvin kookkaita, muodoltaan pyöreitä tai soikeahkoja ja yleisolemukseltaan kuoppamaisia, ja ne ovat rakennetut kivistä, joista useimpien halkaisijat vaihtelevat välillä 20 cm – 40 cm.</p>			
Kohteesta dokumentoitujen purnujen koordinaatit ja tarkempi kuvaus:			
Purnu 1			
X 7698745 / Y 3282757			
<p>Purnu 1 on muodoltaan soikea, pohjois-eteläsuuntainen, kooltaan noin 3,5 m x 2,5 m. Purnu sijaitsee pienen harjanteen päällä olevassa rakkakivikossa, ja sen syvyys on noin 0,8 m. Purnun itä- ja länsipuolilla on havaittavissa purnua reunustava, purnun katekivistä kasattu valli, jonka leveys on noin metrin ja korkeus noin 0,4 m. Purnun pohjan kivien halkaisijat ovat noin 10 cm, ja purnun pohjakivikon väleissä kasvaa torvi- ja poronjäkäliä, hirvenjäkäliä ja sammalia.</p>			
Purnu 2			
X 7698745 / Y 3282763			
<p>Purnu 2 sijaitsee pienten harjanteiden välisessä kivikkoisessa notkelmassa, noin kuusi metriä itään päin purnusta 1. Purnu on muodoltaan soikea ja pohjois-eteläsuuntainen, ja se on kohteen purnuista suurin, kooltaan noin 4,5 m x 3,0 m. Purnun syvyys on noin 0,8 m, ja sen ympärillä,</p>			

erityisesti purnun pohjois- ja eteläpäissä sekä sen kaakkoisneljänneksen vierellä, on havaittavissa purnun katekivistä kasattu valli, jonka leveys on noin metrin ja korkeus noin 0,4 m. Välittömästi purnun koillispuolella sijaitsee pienempi kuopanne, josta ilmeisesti on otettu kiviä purnun kattamiseen. Purnun pohja on melko tasainen, ja pohjan kivien halkaisijat ovat noin 10 cm. Purnun pohjakivikon väleissä kasvaa poronjäkäliä, hirvenjäkälää ja sammalia.

Purnu 3

X 7698765 / Y 3282776

Purnu 3 sijaitsee pienen harjanteen eteläkaakkoisreunalla, noin 30 m pohjoiskoilliseen päin purnusta 2. Muodoltaan purnu on jokseenkin pyöreä, ja sen halkaisija on noin 3,0 m. Purnun syvyys on noin 0,6 m, ja sitä ympäröi selväpiirteinen, noin 1,5 m leveä, noin 0,3 m – 0,5 m korkea valli, joka on massiivisempi purnun alarinteen puoleisella reunalla. Purnun pohjan kivien halkaisijat ovat noin 10 cm, ja pohjakivikon väleissä kasvaa poronjäkäliä, hirvenjäkälää, sammalia ja yksittäisiä heinäkasveja.

Purnu 4

X 7698772 / Y 3282775

Purnu 4 sijaitsee pienen harjanteen päällä, noin kuusi metriä purnusta 3 kaakkoon päin. Purnu on kohteen purnuista pienin ja epäselvin. Vaikuttaa siltä, että purnun katekivet ovat pääosin sortuneet sen sisälle. Purnun halkaisija on noin 1,5 m ja sen syvyys on noin 0,4 m. Purnua ympäröi noin metrin levyinen valli, jonka korkeus on noin 0,3 m. Valli on havaittavissa lähinnä purnun länsireunalla, muilla suunnilla purnun ympärillä on vain muutamia yksittäisiä katekiviä. Purnun varsinainen pohja ei ole näkyvillä, mutta purnun kivien väleissä kasvaa poronjäkäliä ja sammalia.

Kohteen rajaus

Kohde rajautuu Somásjávrin länsipuoleisen harjun itäpuolella olevaan kivistä rakkaan, koillis-lounais-suuntaiselle, noin 40 m x 20 m laajuiselle alueelle, jonka sisällä kaikki kohteen purnut sijaitsevat.

Tulkinta

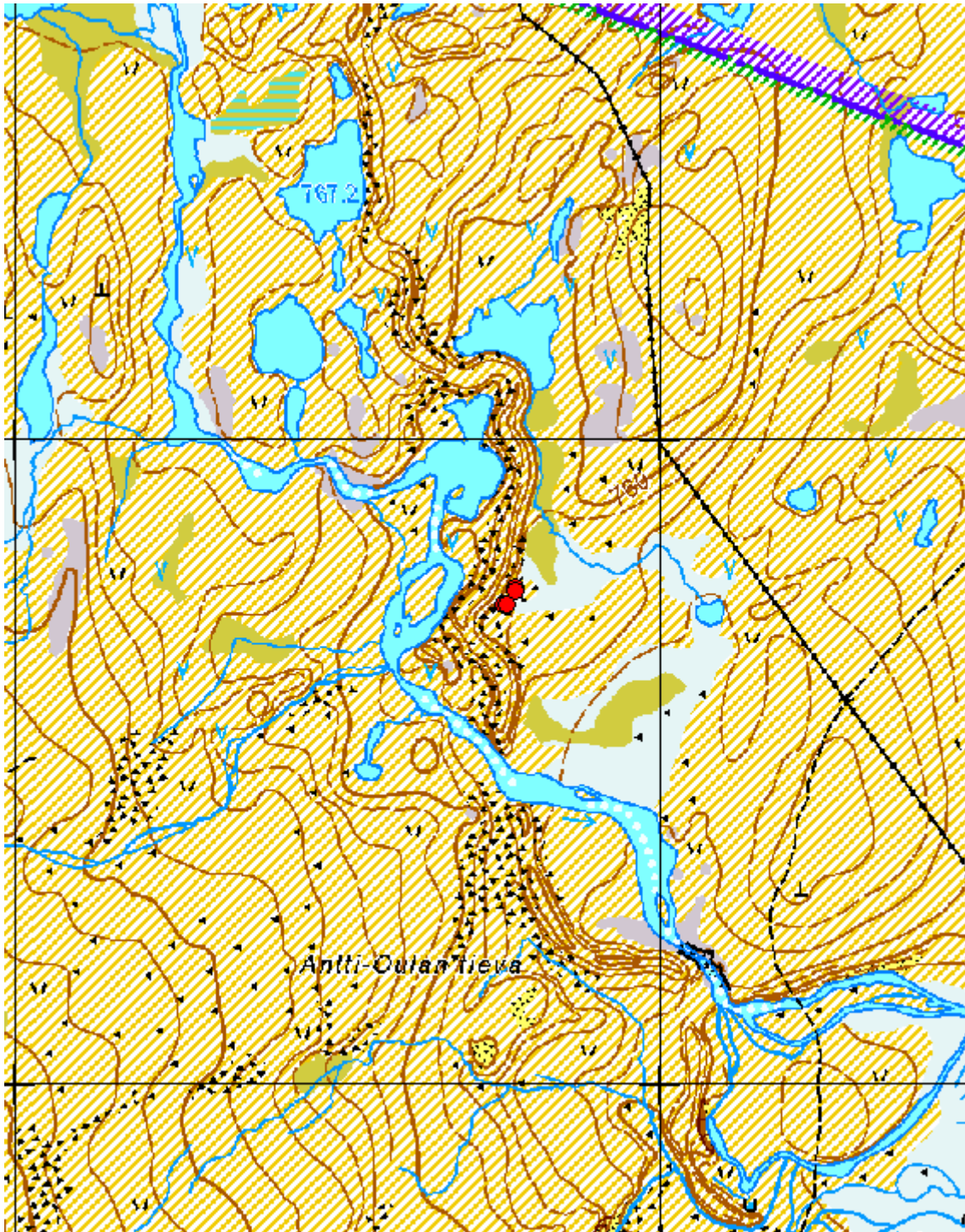
Kyseessä ovat lihan säilytykseen tarkoitettut kivistä rakenteet eli purnut. Kyseinen purnuryhmä on Käsivarren erämaa-alueen toistaiseksi tunnetuista purnuryhmistä suurin ja erittäin hyvässä kunnossa säilynyt. Purnujen ikä ei kuitenkaan todennäköisesti ole selvitettävissä.

**Viranomais-
rekisterinro:**

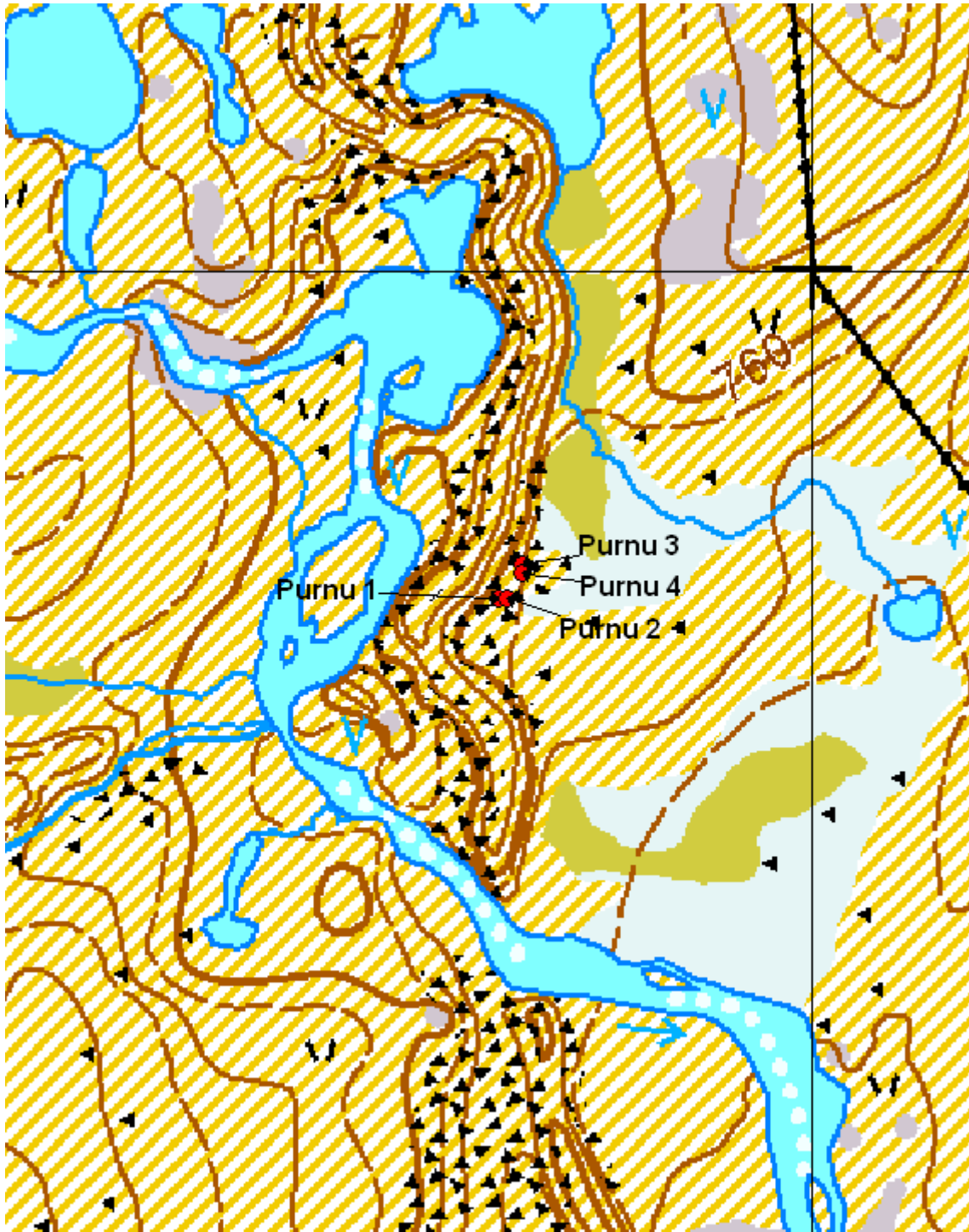
Kunto: Hyvä

Arvotus: Mj-luokka II

Kartta 79. Gožžaláttu. Purnuja.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kartta 80. Gožžaláttu Purnuja.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kuva 214. Gožžaláttu. Purnut 1-4. Kuvattu harjulta, lounaasta.

Kuva 215. Gožžaláttu. Purnut 3 ja 4. Kuvattu harjulta, lounaasta.

Kuva 216. Gožžaláttu. Purnu 1. Taustalla purnu 2. Kuvattu lännestä.

Kuva 217. Gožžaláttu. Purnu 1. Taustalla purnut 3 ja 4. Kuvattu lounaasta.

Kuva 218. Gožžaláttu. Purnu 1. Kuvattu etelästä.

Kuva 219. Gožžaláttu. Purnu 2. Kuvattu länsilounaasta.

Kuva 220. Gožžaláttu. Purnu 3. Kuvattu eteläkaakosta.

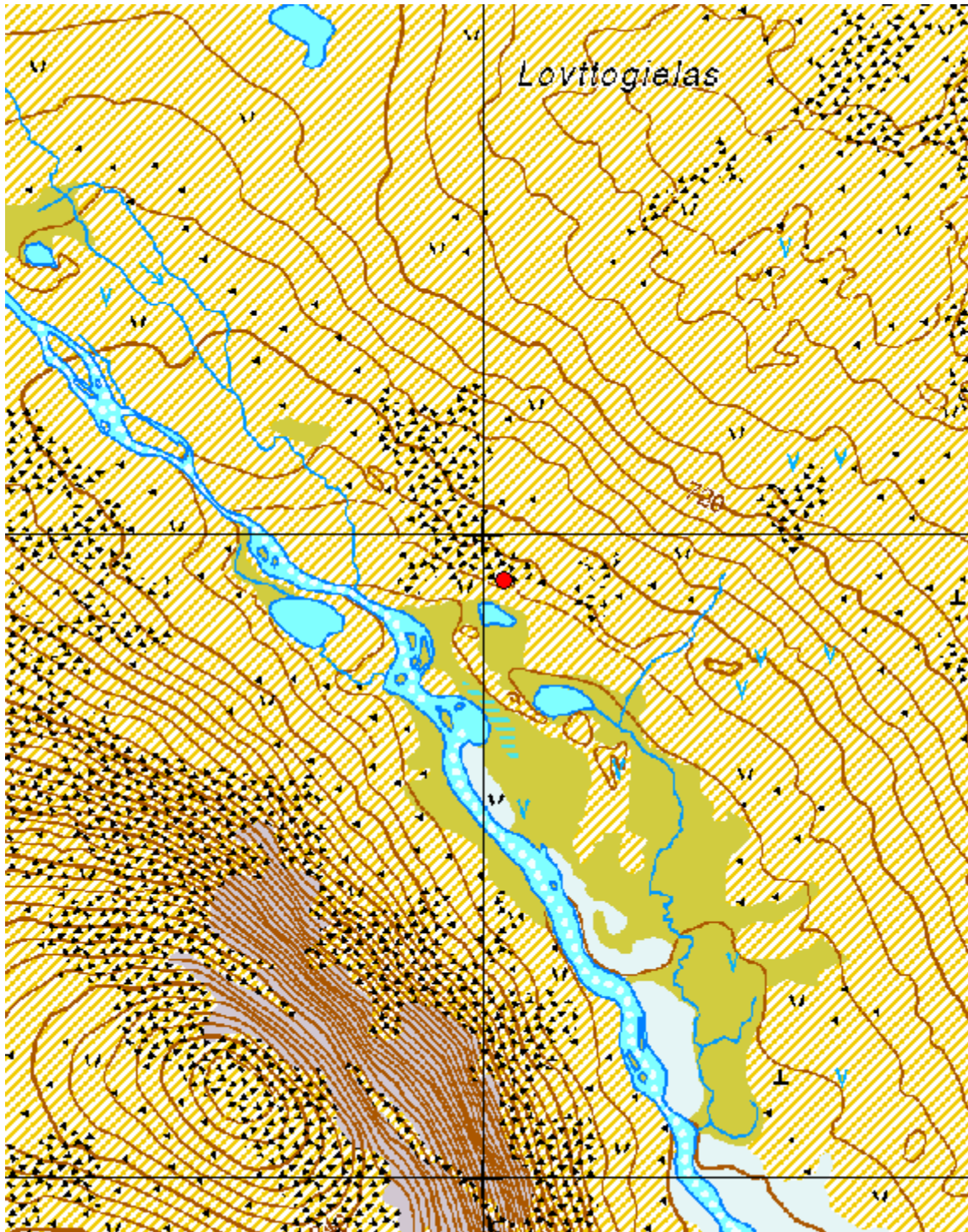

Kuva 221. Gožžaláttu. Purnu 4. Taustalla oikealla purnu 2. Kuvattu pohjoisesta.

5.5.6 Lovttogielas 2

Lovttogielas 2 Purnu		MH-tunnus: 153579	
Kohdetyyppi:	Kivirakenteet; purnut	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Ajoitus epäselvä	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamisvuosi:	-	Kunta:	Enontekiö
Lukumäärä:	1	Tarkastus:	S. Viljanmaa 24.8.2012
Koordinaattiselitys:	Purnun keskeltä	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7678929, Y 3277032, Z 693 m mpy	Löydöt:	-
<i>Ympäristön kuvaus</i>			
<p>Kohde sijaitsee rakkakivikossa Lovttogielaksen lounaispuolella, noin 140 m päässä Siedjonjohkan koillisrannasta, joen koillispuolella olevasta lammesta noin 30 m pohjoiseen päin. Kivirakassa kohteen lähellä kasvaa vaivaiskoivu- ja katajapensaita sekä variksenmarjaa, jäkälää, sammalia ja yksittäisiä heinäkasveja, lähempänä lampea kasvillisuus on heinäkasvi- ja pajukkovaltaista.</p>			
<i>Kohteen kuvaus</i>			
<p>Kohde on yksittäinen, kookas, muodoltaan soikea purnu, joka on itäkaakko-länsiluodesuuntainen, yleisolemukseltaan kuoppamainen, suuren maakiven viereen rakennettu. Purnun seinämät ovat ilmeisesti olleet alkujaan jokseenkin pystysuorat, mutta purnun itäkaakkoispää on osittain sortunut. Purnun sisätilan laajuus on ollut noin 1,5 m x 1,0 m ja syvyys noin 0,8 m. Purnun kattamiseen käytetyt kivet, joista kookkaimmat ovat muodoltaan laattamaisia ja joiden halkaisijat vaihtelevat välillä 20 cm – 70 cm, ovat purnun ympärillä noin metrin levyisenä ja noin 0,4 m korkeana vallina. Purnun melko tasaisella pohjalla kasvaa torvi- ja poronjäkälää sekä sammalia.</p>			
<i>Kohteen rajaus</i>			
Kyseessä on pistemäinen kohde.			
<i>Tulkinta</i>			
Kyseessä on lihan säilytykseen tarkoitettu kivirakenne eli purnu.			
Viranomaisrekisterinro:		Kunto:	Hyvä
Arvotus:	Mj-luokka II		

Kartta 81. Lovtlogielas 2. Purnu.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kuva 222. Lovttogielas 2. Purnu. Kuvattu pohjoisesta.

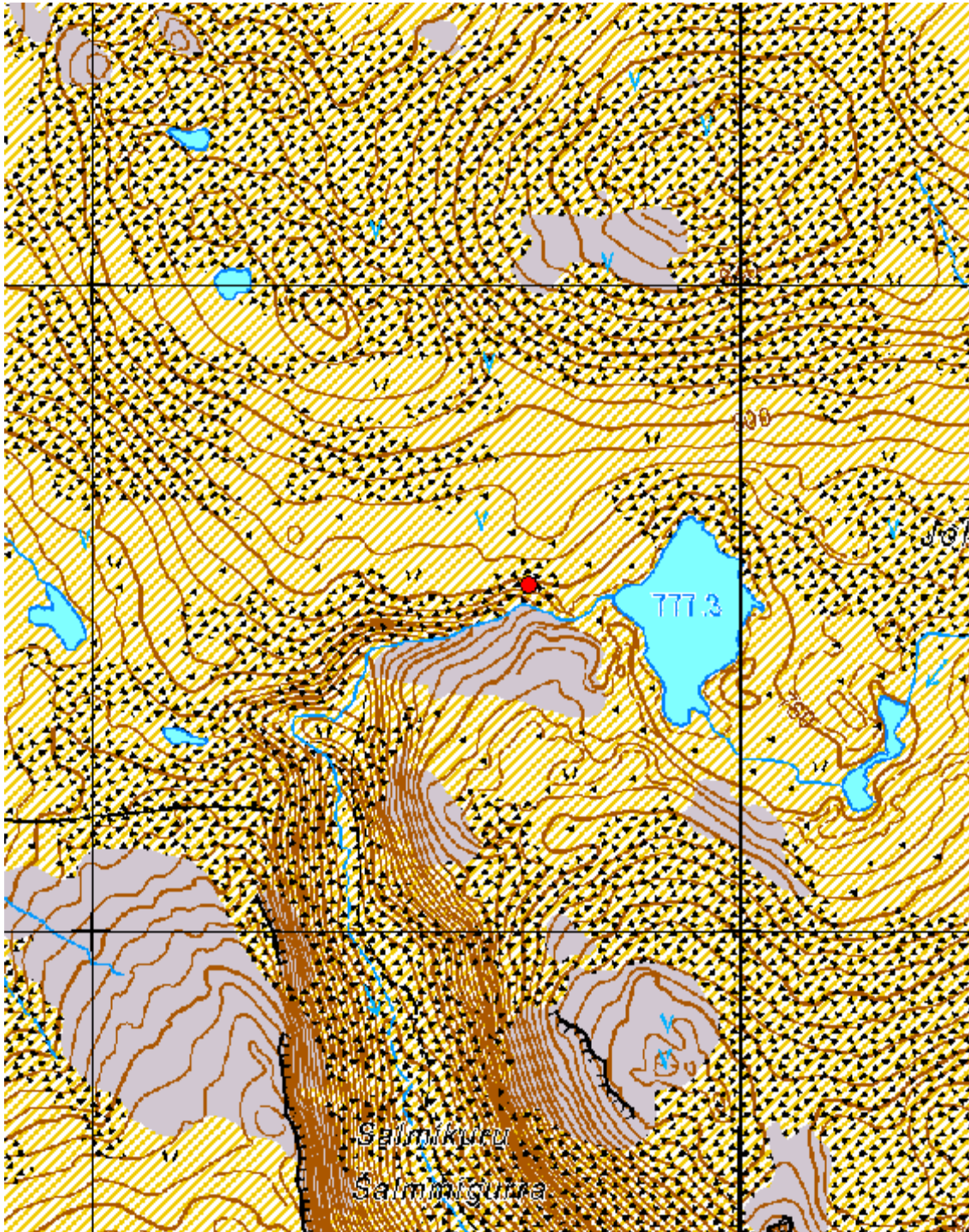

Kuva 223. Lovttogielas 2. Purnu. Kuvattu länsiluoteesta.

5.5.7 Šalmmigurra

Šalmmigurra Purnu		MH-tunnus: 153580	
Kohdetyyppi:	Kivirakenteet; purnut	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Ajoitus epäselvä	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamisvuosi:	-	Kunta:	Enontekiö
Lukumäärä:	1	Tarkastus:	S. Viljanmaa 26.8.2012
Koordinaattiselitys:	Purnun keskeltä	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7673537, Y 3269671, Z 780 m mpy	Löydöt:	-
<i>Taustatiedot</i>			
Kohteen on löytänyt Petri Halinen vuonna 2009 ja kohde paikallistettiin häneltä saatujen koordinaattitietojen perusteella.			
<i>Ympäristön kuvaus</i>			
Kohde sijaitsee louhikkoisen Šalmmigurran koillispään pohjoisrinteellä, noin kymmenen metriä kurun pohjaa korkeammalla, noin 30 m etäisyydellä kurun pohjalla virtaavasta purosta. Kurun päässä oleva lampi sijaitsee kohteesta noin 130 m itään päin. Kohteen lähiympäristö on rakkakivikko, rakan väleissä kasvaa jäkäliä ja sammalia sekä variksenmarjaa, kurjenkanervaa ja heinäkasveja. Puron varrella on myös pajupensaikkaa.			
<i>Kohteen kuvaus</i>			
Kohde on yksittäinen, yleisolemukseltaan kuoppamainen purnu. Purnu on muodoltaan pyöreä, sisätilan halkaisija on noin 1,7 m ja syvyys noin 0,7 m. Purnun pohjois- ja länsireunan muodostavat kookkaat kivenlohkareet, muut purnun kivet ovat kooltaan miehennostannaisia. Purnun ympärillä, erityisesti sen eteläreunalla, on noin 1,5 m leveänä ja noin 0,3 m korkeana vallina purnun kattamiseen käytettyjä kiviä, joiden halkaisijat vaihtelevat välillä 20 cm – 60 cm. Purnun pohja on melko tasainen ja koostuu enimmäkseen nyrkinkokoisista ja pienemmistä kivistä. Pohjalla kasvaa heinäkasveja, torvijäkälää ja sammalia.			
<i>Kohteen rajaus</i>			
Kyseessä on pistemäinen kohde.			
<i>Tulkinta</i>			
Kyseessä on lihan säilytykseen tarkoitettu kivirakenne eli purnu.			
Viranomaisrekisterinro:		Kunto:	Hyvä
Arvotus:	Mj-luokka II		

Kartta 82. Šalmmigurra. Purnu.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kuva 224. Šalmmigurra. Purnu. Kuvattu luoteesta.

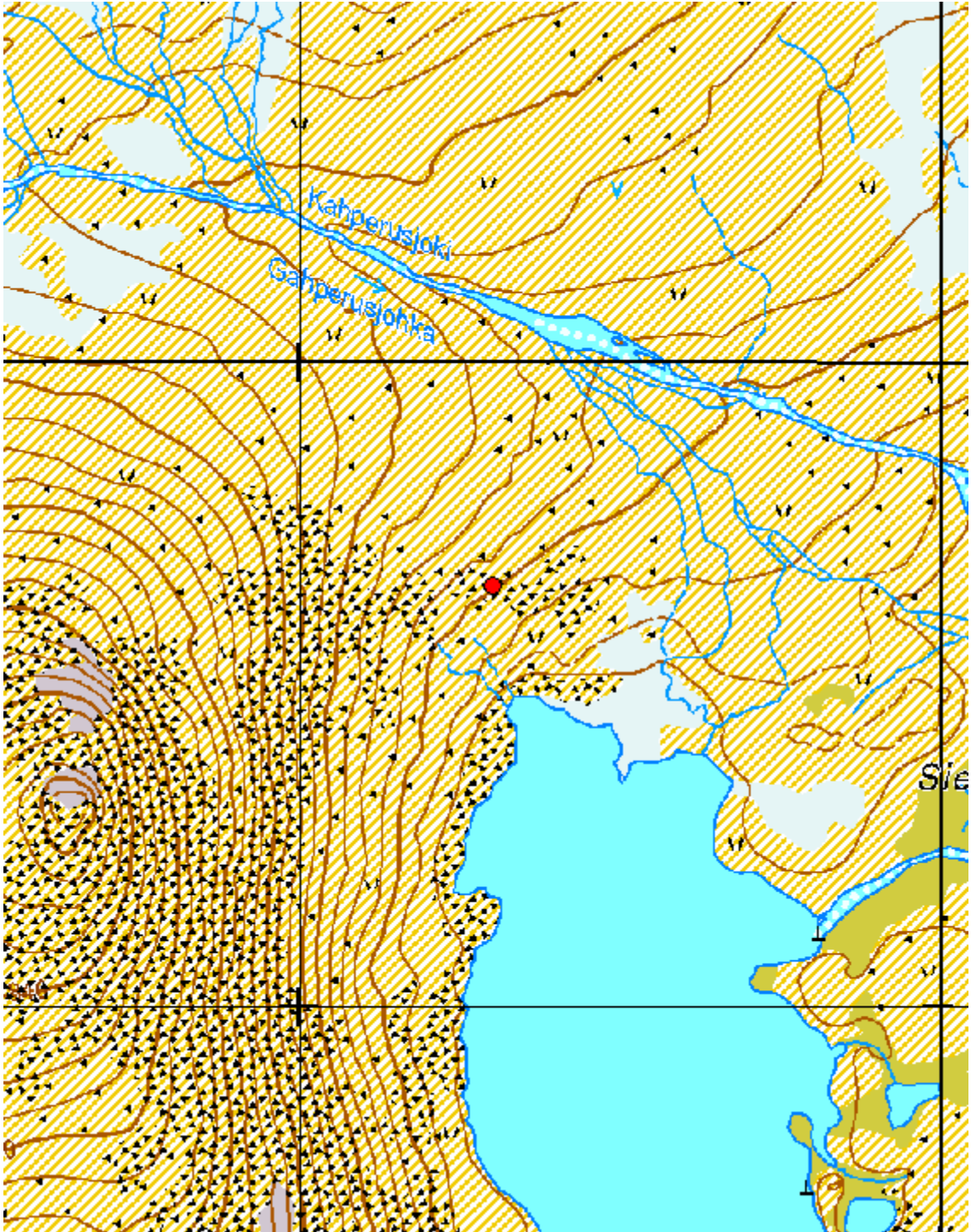

Kuva 225. Šalmmigurra. Purnu. Kuvattu lännestä.

5.5.8 Siedjonjávri

Siedjonjávri Purnu		MH-tunnus: 153581	
Kohdetyyppi:	Kivirakenteet; purnut	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Ajoitus epäselvä	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamisvuosi:	-	Kunta:	Enontekiö
Lukumäärä:	1	Tarkastus:	S. Viljanmaa 23.8.2012
Koordinaattiselitys:	Purnun keskeltä	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7679654, Y 3274300, Z 740 m mpy	Löydöt:	-
<i>Ympäristön kuvaus</i>			
<p>Kohde sijaitsee rakkakivikossa Siedjonjávrin pohjoispuolella, noin 180 m etäisyydellä järven rannasta, noin kymmenen metriä järven pintaa korkeammalla. Alue on avointa paljakkaa, maaperältään moreenipohjaista. Rakkakivikossa kasvaa lähinnä jäkäliä, mutta rakan ympäristössä kasvillisuutta hallitsevat jäkälien ohella myös vaivaskoivut, variksenmarja, sammalet ja heinät.</p>			
<i>Kohteen kuvaus</i>			
<p>Kohde on yksittäinen, kookas, rakenteeltaan hyvin säilynyt purnu. Purnu on yleisolemukseltaan kuoppamainen, itä-länsisuuntainen ja muodoltaan soikea. Purnun seinämät muodostuvat sen avoimempaa itäpäätä lukuun ottamatta kookkaista kivenjätkäleistä, joista suurimmat ovat selvästi luontaisilla paikoillaan. Seinämät ovat lähes pystysuorat ja sisätilan laajuus on noin 1,8 m x 1,3 m. Syvyyttä purnulla on noin 0,7 m. Purnun ympärillä, erityisesti sen länsipuolella, on noin metrin levyisenä ja noin 0,3 m korkuisena vallina purnun kattamiseen käytettyjä kiviä, joiden halkaisijat vaihtelevat välillä 20 cm – 40 cm. Purnun pohja on melko tasainen, ja pohjalla kasvaa heinäkasveja, poronjäkäliä ja sammalia.</p>			
<i>Kohteen rajaus</i>			
<p>Kyseessä on pistemäinen kohde.</p>			
<i>Tulkinta</i>			
<p>Kyseessä on lihan säilytykseen tarkoitettu kivirakenne eli purnu.</p>			
Viranomaisrekisterinro:		Kunto:	Hyvä
Arvotus:	Mj-luokka II		

Kartta 83. Siedjonjärvi. Purnu.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kuva 226. Siedjonjávri. Pumu. Taustalla Siedjonjávri. Kuvattu luoteesta.

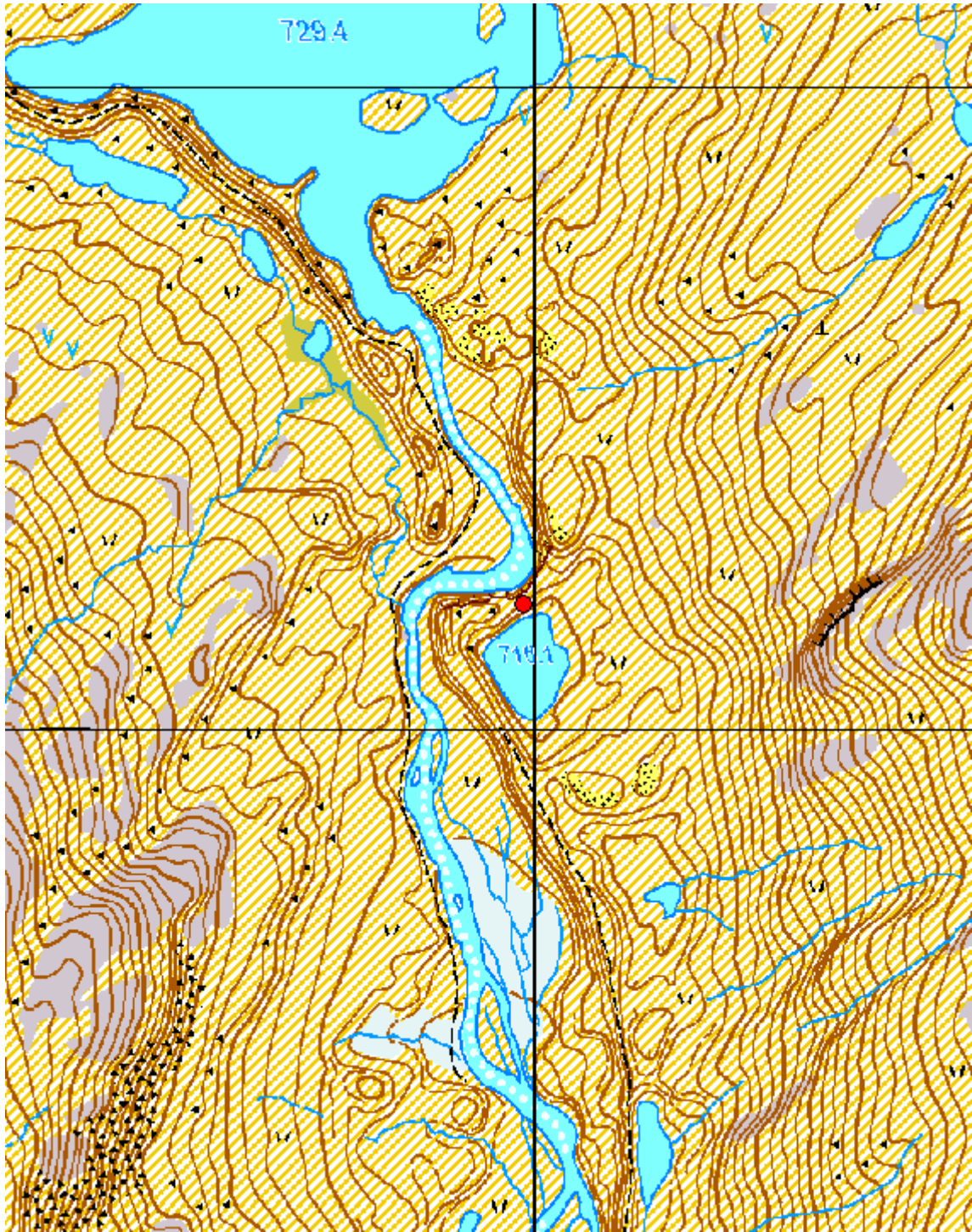

Kuva 227. Siedjonjávri. Pumu. Kuvattu lännestä.

5.5.9 Válddejohka

Válddejohka Purnu		MH-tunnus: 153582	
Kohdetyyppi:	Kivirakenteet; purnut	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Ajoitus epäselvä	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamisvuosi:	-	Kunta:	Enontekiö
Lukumäärä:	1	Tarkastus:	S. Viljanmaa 12.8.2012
Koordinaattiselitys:	Purnun keskeltä	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7695195, Y 3284981, Z 725 m mpy	Löydöt:	-
<i>Ympäristön kuvaus</i>			
<p>Kohde sijaitsee Válddejohkan yläjuoksulla, noin puoli kilometriä Somášluoppalin luusuasta eteläkaakkoon, moreeniharjulla Válddejohkan ja sen itäpuolella sijaitsevan lammen välissä, harjun lammenpuoleisen kaakkoisrinteen rakkakivikossa, noin kuusi metriä lammen pintaa ylempänä. Kasvillisuutta paikalla hallitsevat variksenmarja, vaivaiskoivut, puolukka, juolukka, yksittäiset heinäkasvit sekä jäkälät ja sammalet.</p>			
<i>Kohteen kuvaus</i>			
<p>Kohde on yksittäinen, osittain sortunut, yleisolemukseltaan kuoppamainen purnu. Purnu on muodoltaan pyöreä, sisätilan halkaisija on ollut noin 0,9 m ja syvyys samoin noin 0,9 m. Sisätilan seinämät ovat ilmeisesti olleet jokseenkin pystysuorat. Purnun sisälle on kuitenkin vierinyt kiviä, joten sen syvyys nykytilassaan on vain noin puolet alkuperäisestä syvyydestä. Purnun ympärillä on noin 1,5 m leveänä ja noin 0,4 m korkeana vallina purnun kattamiseen käytettyjä kiviä, joiden halkaisija vaihtelee välillä 0,2 m – 0,6 m. Purnun lammenpuoleisella reunalla valli kuitenkin hahmottuu massiivisempänä, lähes metrin korkuisena. Vallin kivet ovat voimakkaasti pyöristyneitä, kuten kaikki muutkin kyseisen kivirakan lohkareet. Purnun pohjalla kivien väleissä kasvaa torvi- ja poronjäkäliä sekä sammalia.</p>			
<i>Kohteen rajaus</i>			
<p>Kyseessä on pistemäinen kohde.</p>			
<i>Tulkinta</i>			
<p>Kyseessä on lihan säilytykseen tarkoitettu kivirakenne eli purnu.</p>			
Viranomaisrekisterinro:		Kunto:	Hyvä
Arvotus:	Mj-luokka II		

Kartta 84. Válddejohka. Purnu.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kuva 228. Válddejohka. Purnu. Taustalla joen itäpuolella oleva lampi. Kuvattu luoteesta.

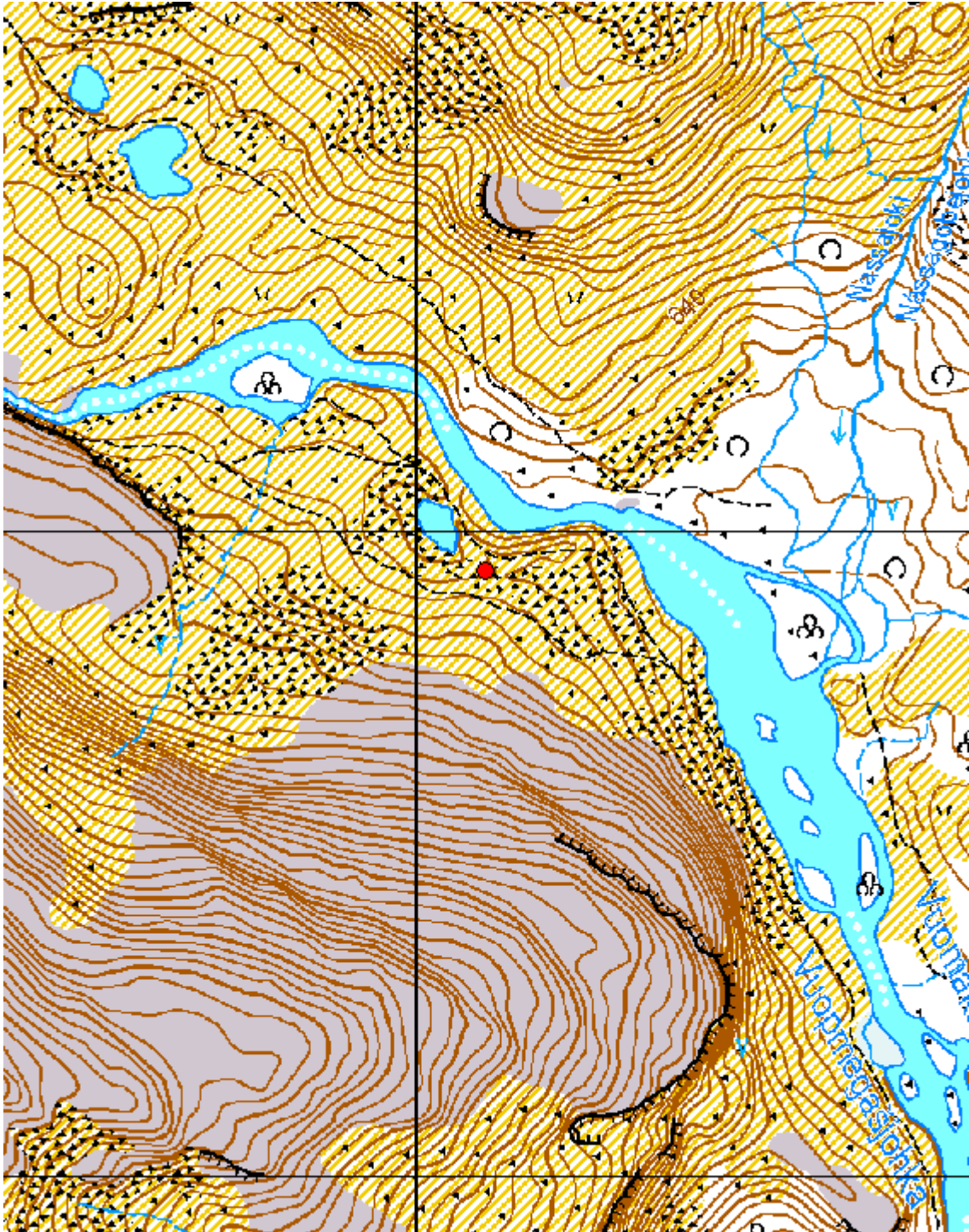

Kuva 229. Válddejohka. Purnu, sisäosa. Kuvattu purnun päältä, lounaasta.

5.5.10 Vuopmegašjohka

Vuopmegašjohka Purnu		MH-tunnus: 153583	
Kohdetyyppi:	Kivirakenteet; purnut	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Ajoitus epäselvä	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamisvuosi:	-	Kunta:	Enontekiö
Lukumäärä:	1	Tarkastus:	S. Viljanmaa 3.8.2012
Koordinaattiselitys:	Purnun keskeltä	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7687939, Y 3275104, Z 624 m mpy	Löydöt:	-
<i>Ympäristön kuvaus</i>			
<p>Kohde sijaitsee kivirakassa Vuopmegašjohkan länsipuolella olevasta pienestä lammesta noin 50 m kaakkoon päin. Joen varrella kasvaa harvahkoa tunturikoivikkoa. Kohteen ja Vuopmegašjohkan välillä oleva moreeniharjanne on kuitenkin jokseenkin puustoton. Aluskasvillisuutta alueella hallitsevat vaivaiskoivut, kurjenkanerva, variksenmarja, sarat sekä sammalat ja jäkälät.</p>			
<i>Kohteen kuvaus</i>			
<p>Kohde on yksittäinen, yleisolemukseltaan kuoppamainen, hyvin säilynyt purnu. Purnu on tasapohjainen, soikeahko, koillis-lounaissauntainen ja kooltaan noin 1,4 m x 0,8 m. Purnun syvyys on noin 0,9 m. Purnun sisätilan etelälaidan muodostaa kookas, halkaisijaltaan yli metrin lohkar, jonka alle sisätila jatkuu. Muutkin sisätilaa reunustavat kivet ovat varsin kookkaita, kuitenkin miehennostannaisia. Purnun eteläreunaa lukuun ottamatta purnua kiertää noin metrin levyinen ja noin 0,3 m korkea kivivalli, joka koostuu purnun kattamiseen käytetyistä kivistä. Vallin kivien halkaisija vaihtelee välillä 25 cm – 35 cm ja niiden pinnat ovat hyvin jäkälöityneet.</p>			
<i>Kohteen rajaus</i>			
<p>Kyseessä on pistemäinen kohde.</p>			
<i>Tulkinta</i>			
<p>Kyseessä on lihan säilytykseen tarkoitettu kivirakenne eli purnu.</p>			
Viranomaisrekisterinro:		Kunto:	Hyvä
Arvotus:	Mj-luokka II		

Kartta 85. Vuopmegašjohka. Purnu.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kuva 230. Vuopmegašjohka. Purnu. Kuvattu koillisesta.

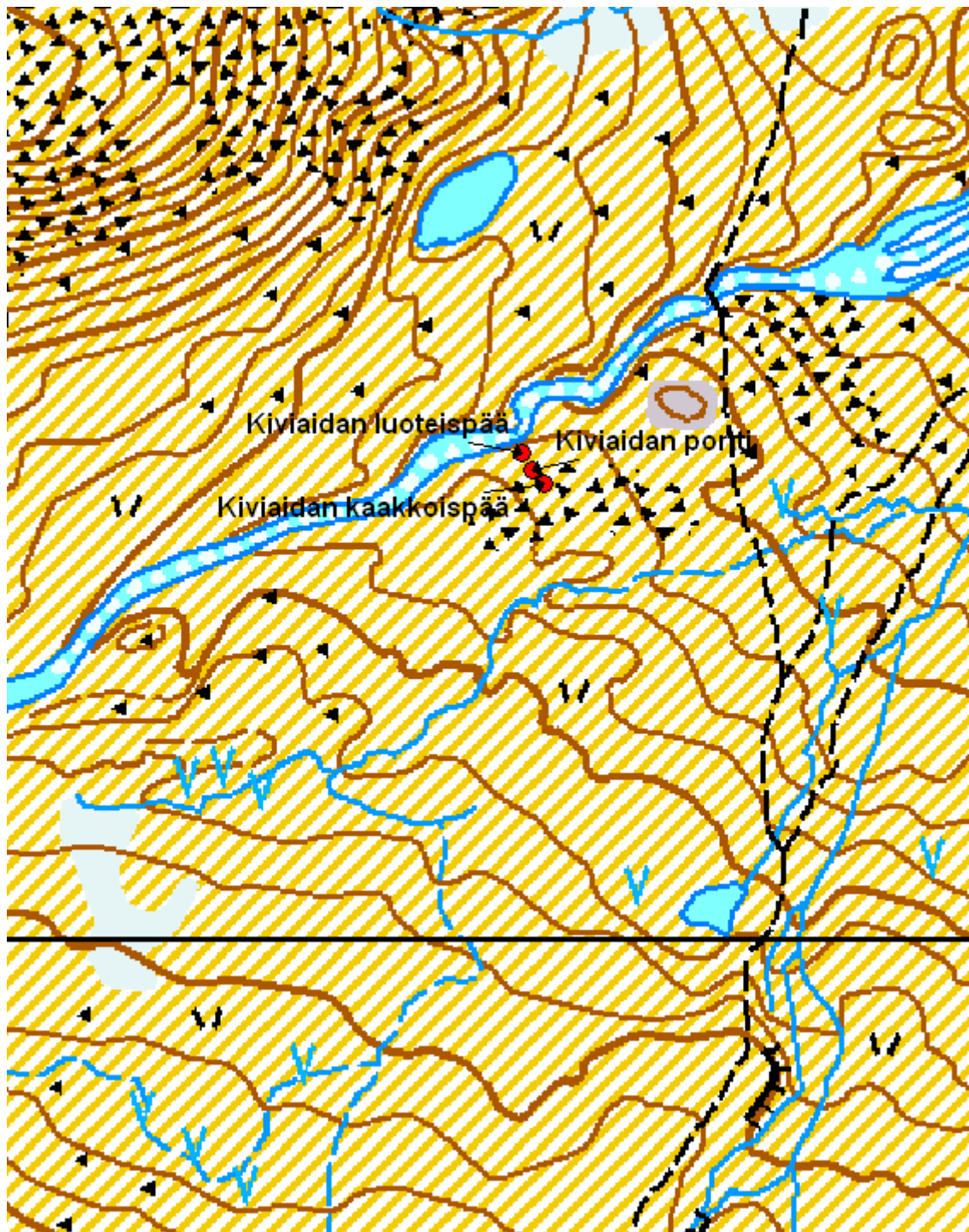
Kuva 231. Vuopmegašjohka. Purnu. Kuvattu pohjoisesta.

5.6 Muut muinaisjäännöksiksi luokitellut kivirakennelmat

5.6.1 Bierfejojha 2

Bierfejojha 2 Kiviaita		MH-tunnus: 153584
Kohdetyyppi:	Kivirakenteet; kiviaidat	Haltija: Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Ajoitus epäselvä	Ylläpitäjä: Lapin luontopalvelut
Rakentamisvuosi:	-	Kunta: Enontekiö
Lukumäärä:	1	Tarkastus: S. Viljanmaa 18.8.2012
Koordinaattiselitys:	Kiviaidan portin kohdalta	Geometria tuotettu: Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7685365, Y 3275460, Z 646 m mpy	Löydöt: -
Taustatiedot		
Kohteen on löytänyt Petri Halinen vuonna 2011 ja kohde paikallistettiin häneltä saatujen koordinaattitietojen perusteella.		
Ympäristön kuvaus		
Kohde sijaitsee Bierfejohkan eteläpuolella, joen ylittävän Kalottireitin sillasta noin 200 m lounaaseen päin. Alue on avointa, melko kivikkoista tunturipaljakkaa, jonka kasvillisutta hallitsevat variksenmarja, vaivaiskoivut ja puolukka sekä jäkälät ja sammalet.		
Kohteen kuvaus		
Kohde on aitamainen kivirakenne, joka alkaa Bierfejohkan etelärannan rantatöyrään päältä, kohdasta X 7685378 / Y 3275452, ja jatkuu siitä noin kolmekymmentä metriä kaakkoon päin, päättyen rakkakivikkoon, kohtaan X 7685354 / Y 3275469. Rakenne on kasattu latomalla päällekkäin muodoltaan enimmäkseen laattamaisia kiviä. Osa aidasta muodostuu myös pystyasentoon kangetuista kookkaammista kivistä, ja maakiviäkin on hyödynnetty rakenteessa. Rakenteen kivet ovat hyvin jäkälöityneet. Aita vaikuttaa olleen noin metrin korkuinen, mutta osa rakenteesta on sortunut. Rakenteen keskivaiheilla sijaitsee porttimaisesti kaksi aukkoa, joista luoteisempi on noin 1,5 m leveä ja kaakkoisempi noin 2,0 m leveä. Porttiaukkojen välissä, kohdassa X 7685365 / Y 3275460, on noin metrin levyinen ja noin metrin korkuinen kivilatomus.		
Kohteen rajaus		
Kohde rajautuu aitarakenteen kaakkoispään ja luoteispään väliselle alueelle, jonka pituus on noin 30 m ja leveys rakenteen jäännösten leveyden verran, leveimmilläänkin alle kaksi metriä.		
Tulkinta		
Kohde on aitamainen kivirakenne, joka liittyy todennäköisimmin peurojen metsästämiseen tai poronhoitoon. Rakenteella on ilmeisesti katkaistu eläinten kulku Bierfejohkan rantatöyrään ja siitä noin kolmenkymmenen metrin päässä sijaitsevan rakkakivikon välisen alueen kautta tai ainakin ohjaamaan ne kulkemaan rakenteen porttiaukoista. Rakenne vaikuttaa melko vanhalta, ja kohde on syytä luokitella kiinteäksi muinaisjäännökseksi.		
Viranomaisrekisterinro:		Kunto: Hyvä
Arvotus:	Mj-luokka II	

Kartta 86. Bierfejhoka 2. Kiviain.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kuva 232. Bierfejhka 2. Kiviaidan porttiauukko. Kuvattu idästä.

Kuva 233. Bierfejhka 2. Kiviaitaa porttiauukon kaakkoispuolella. Kuvattu koillisesta.

Kuva 234. Bierfejhka 2. Kiviaidan luoteispäätä. Kuvattu kaakosta.

Kuva 235. Bierfejhka 2. Kiviaidan luoteispäätä. Kuvattu lounaasta.

5.6.2 Bihčosjávri 4

Bihčosjávri 4 Kehämäinen kivirakennelma		MH-tunnus: 153727	
Kohdetyyppi:	Kivirakenteet	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Ajoitus epäselvä	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamisvuosi:	-	Kunta:	Enontekiö
Lukumäärä:	1	Tarkastus:	S. Viljanmaa 8.8.2012
Koordinaattiselitys:	Kivirakennelman keskeltä	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7694280, Y 3274232, Z 737 m mpy	Löydöt:	-
<i>Ympäristön kuvaus</i>			
<p>Kohde sijaitsee Bihčosjávrin itärannan rakkakivikossa, Bihčosjávrin autiotuvan ja Govdajohkan suun välisen niemekkeen tyvellä, koillisreunaltaan järven lahdelmaan rajautuen. Pääosassa kohdetta kasvillisuus on melko vähäistä, koostuen lähinnä heinistä, jäkälästä ja sammalista. Kohdetta ympäröivä alue on moreenipohjaista, avointa tunturipaljakkaa.</p>			
<i>Kohteen kuvaus</i>			
<p>Kohde on halkaisijaltaan noin kahdenkymmenen metrin laajuinen, miehennostannaisista kivistä rakennettu kehämäinen rakennelma, joka on muodoltaan lähinnä pyöreähkö, mutta kuitenkin jonkin verran epäsäännöllinen. Kehän koillisreunalla on noin kahdeksan metriä leveä katkos siinä kohdassa, jossa rakenne rajautuu järven rantaan. Lisäksi kehän länsireunalla on noin puolitoista metriä leveä porttimainen aukko. Rakenteeseen käytetyt kivet ovat muodoltaan enimmäkseen laattamaisia, ja niistä suurimmat ovat halkaisijaltaan noin 0,7 m kokoisia. Kivikehän suurimmat kivet ovat tuetut pystyasentoon, pienempiä kiviä on puolestaan pinottu päällekkäin muurimaiseksi rakenteeksi. Rakenteen korkeus vaikuttaa alkuaan olleen noin 0,8 m, mutta se on useista kohdista melko pahoin sortunut. Kaikki rakenteet kivet ovat hyvin jäkälöityneitä.</p>			
<i>Kohteen rajaus</i>			
<p>Kohde rajautuu kehämäisen kivirakenteen ulkoreunan mukaisesti, ja sen halkaisija on noin 20 m. Koillisreunaltaan kohde rajautuu Bihčosjávrin rantaan.</p>			
<i>Tulkinta</i>			
<p>Kohteen ikä ja käyttötarkoitus eivät kivikehää dokumentoitaessa täysin selvinneet. Ilmeisesti se on kuitenkin hyvin vanha, selvästi iäkkäämpi kuin alueelle suuntautunut retkeilytoiminta, ja se on syytä luokitella kiinteäksi muinaisjäänökseksi. Vaikuttaa todennäköisimmältä, että kohteen käyttötarkoitus liittyy joko poronhoitoon tai peurojen metsästyksen. Porokaarteeksi rakennelma on kuitenkin kovin pienehkö. Olemukseltaan hieman samankaltainen rakennelma on dokumentoitu Käsivarren erämaasta myös Somášjávrin länsipuolella.</p>			
Viranomaisrekisterinro:		Kunto:	Keskinkertainen
Arvotus:	Mj-luokka II		

Kartta 87. Bihčosjávri 4. Kehämäinen kivirakennelma.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kuva 236. Bihčosjávri 4. Kehämäinen kivirakennelma. Kuvattu etelästä.

Kuva 237. Bihčosjávri 4. Kehämäinen kivirakennelma. Etualalla porttimainen aukko. Kuvattu länsiluoteesta.

Kuva 238. Bihčosjávri 4. Kehämäinen kivirakennelma. Rakenteen lounaisreunaa. Kuvattu itäkoillisesta

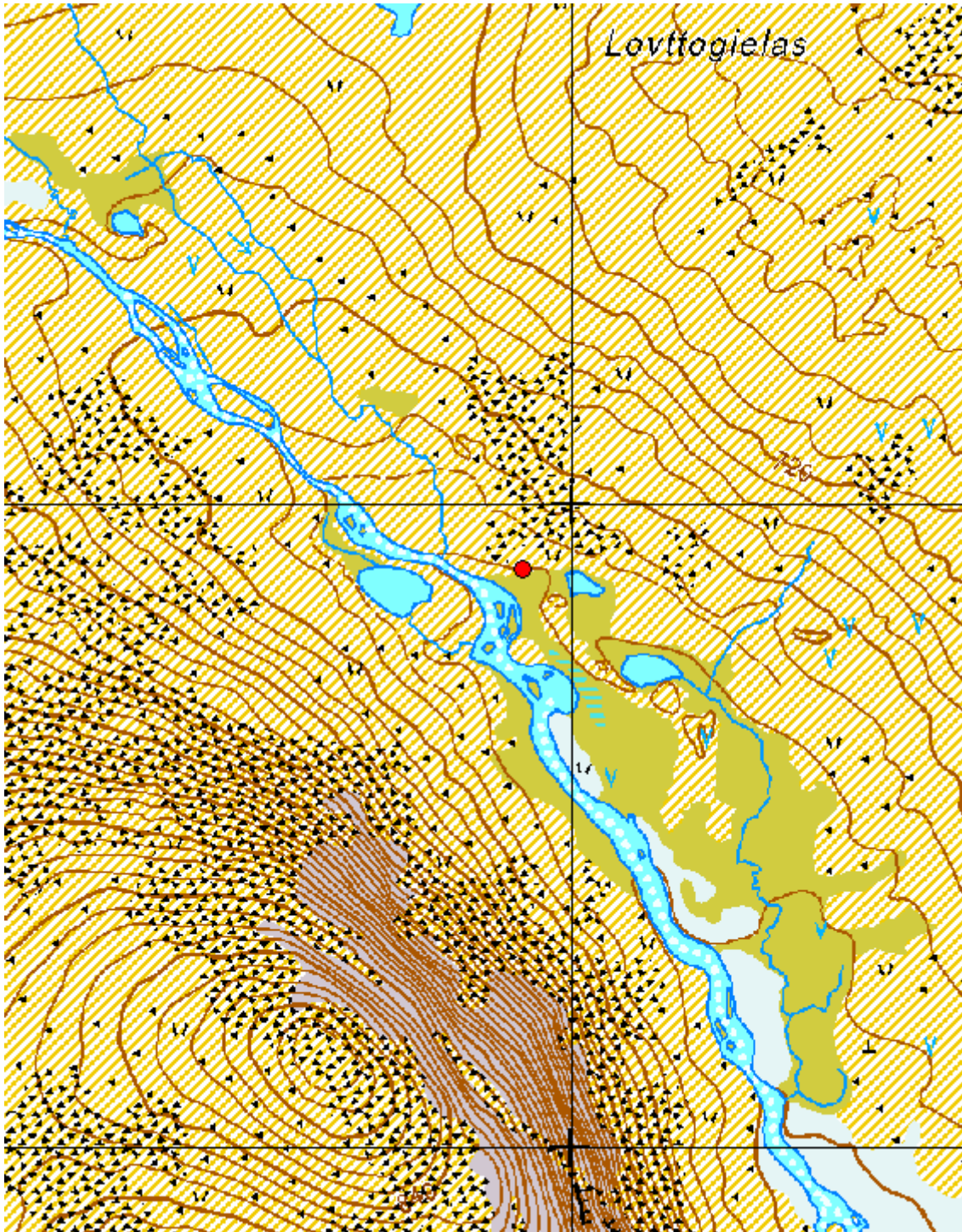

Kuva 239. Bihčosjávri 4. Kehämäinen kivirakennelma. Rakenteen järven lahdelmaan rajautuvaa, olemukseltaan kiviaitamaista osaa. Kuvattu eteläkaakosta.

5.6.3 Siedjonjohka 2

Siedjonjohka 2 Uunimainen kivilatamus		MH-tunnus: 153585
Kohdetyyppi:	Kivirakenteet; kivilatamukset	Haltija: Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Ajoitus epäselvä	Ylläpitäjä: Lapin luontopalvelut
Rakentamisvuosi:	-	Kunta: Enontekiö
Lukumäärä:	1	Tarkastus: S. Viljanmaa 24.8.2012
Koordinaattiselitys:	Kivilatomuksen keskeltä	Geometria tuotettu: Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7678898, Y 3276924, Z 690 m mpy	Löydöt: -
<i>Ympäristön kuvaus</i>		
<p>Kohde sijaitsee Siedjonjohkan koillispuolella, rakkakivikossa, noin 40 m etäisyydellä joesta. Rakkakivikon lähiympäristö on moreenipohjaista ja alavaa. Alueen kasvillisuutta hallitsevat pajut, vaivaiskoivut, heinäkasvit sekä sammalet. Kohteesta noin 60 m kaakkoon päin sijaitsee Lovttogielaksen kivikautinen tai varhaismetallikautinen asuinpaikka.</p>		
<i>Kohteen kuvaus</i>		
<p>Kohde on uunimainen, rakenteeltaan hyvin säilynyt, mutta kuitenkin varsin vanhalta vaikuttava kivilatamus, joka on ladottu kookkaista, enimmäkseen pitkänomaisista ja melko kookkaista kivistä. Kivien välejä on tiivistetty maalla. Rakenteen tulipesä on noin metrin mittainen, pohjoiskoillisetelälounaisuuntainen, noin 0,4 m leveä ja noin 0,3 m korkea. Tulipesän etelälounaispään katteena on noin kymmenen senttimetrin paksuinen laattamainen kivi, jonka halkaisija on noin 0,7 m. Tulipesän pohjoiskoillispäässä on maanpinnasta noin 0,7 m korkeudelle nouseva, poikkileikkaukseltaan neiömäinen, yleisolemukseltaan piippumainen rakenne, jonka sisähalkaisija on noin 0,3 m ja ulkohalkaisija noin 0,8 m. Koko kivilatamus on hyvin jäkälöitynyt ja tulisijan sisällä on havaittavissa hieman nokea.</p>		
<i>Kohteen rajaus</i>		
<p>Kyseessä on pistemäinen kohde.</p>		
<i>Tulkinta</i>		
<p>Kohteesta dokumentoitu kivilatamus on ilmeisesti jonkinlaisen uunin jäännös. Savustukseenkin kyseinen rakenne olisi mahdollisesti sopinut varsin hyvin. Rakenteen ikää on vaikea määrittää ilman radiohiiliajoitusta, mutta se vaikuttaa kuitenkin niin iäkkäältä, että se on syytä luokitella kiinteäksi muinaisjäännökseksi.</p>		
Viranomaisrekisterinro:		Kunto: Hyvä
Arvotus:	Mj-luokka II	

Kartta 88. Siedjonjohka 2. Uunimainen kivilatomus.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kuva 240. Siedjonjohka 2. Uunimainen kivilatamus. Kuvattu lounaasta.

Kuva 241. Siedjonjohka 2. Uunimainen kivilatamus. Kuvattu etelälounaasta.

Kuva 242. Siedjonjohka 2. Uunimainen kivilatomus. Kuvattu idästä.

Kuva 243. Siedjonjohka 2. Uunimainen kivilatomus. Kuvattu koillisesta.

5.6.4 Somášjávri 2

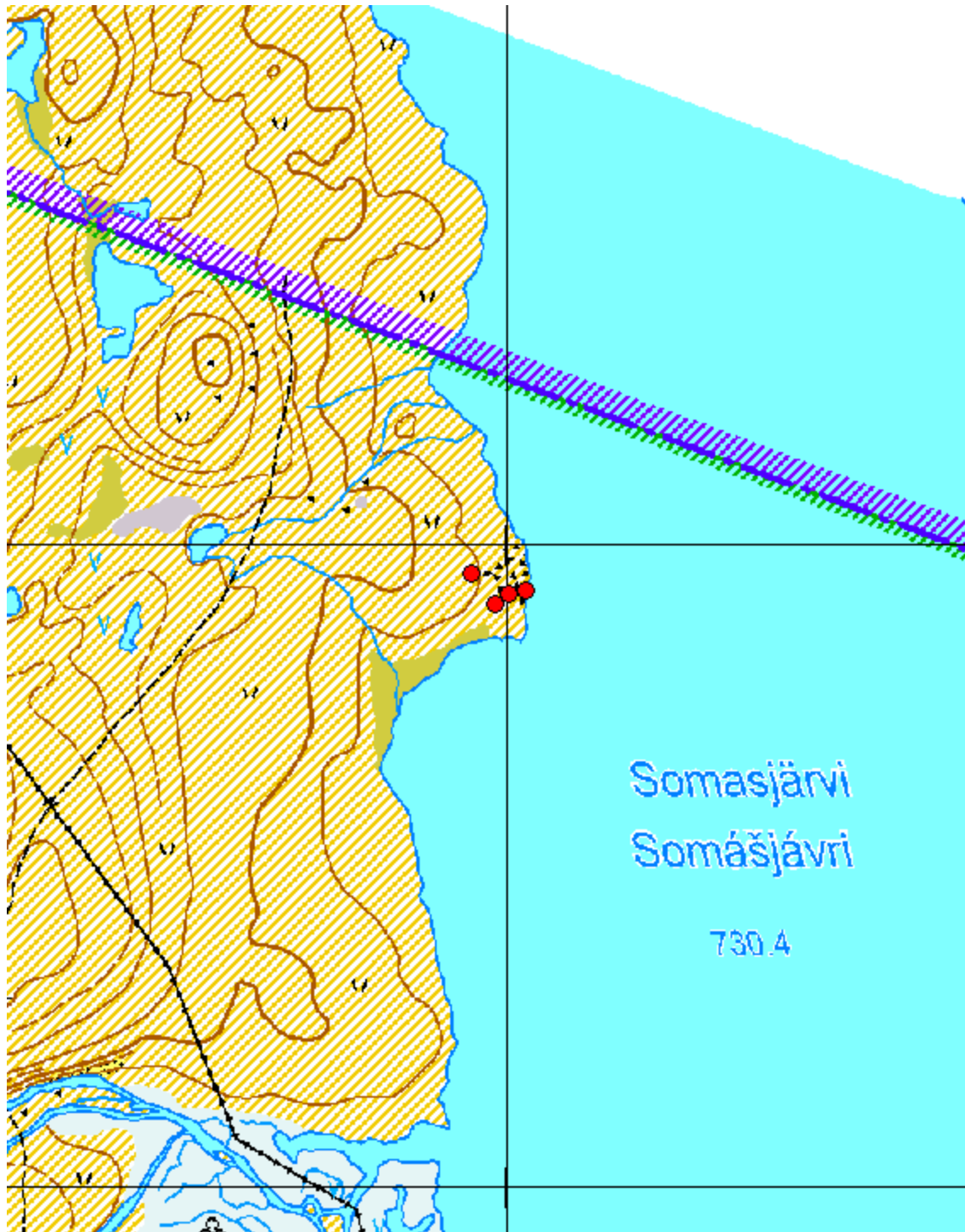
Somášjávri 2 Kehämäinen kivirakennelma		MH-tunnus: 153586	
Kohdetyyppi:	Kivirakenteet;	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Ajoitus epäselvä	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamisvuosi:	-	Kunta:	Enontekiö
Lukumäärä:	1	Tarkastus:	S. Viljanmaa 10.8.2012
Koordinaattiselitys:	Kivirakennelman keskeltä	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7698924, Y 3284003, Z 731 m mpy	Löydöt:	-
<i>Ympäristön kuvaus</i>			
<p>Kohde sijaitsee Somášjávrin länsirannalla niemekkeellä olevassa rakkakivikossa, noin 0,4 km eteläkaakon suunnalle siitä pisteestä, jossa Norjan raja kohtaa Somášjávrin länsirannan. Kohteen itäisin osa rajautuu järven rantaan. Kohdetta ympäröivä alue on moreenipohjaista, avointa tunturipaljakkaa, jonka kasvillisuutta hallitsevat vaivaiskoivut, variksenmarja, kurjenkanerva ja jäkälät. Järven rannan lähellä, myös kohteen keskeisissä osissa, kasvaa rakkakivikon väleissä kuitenkin enimmäkseen heiniä, saroja ja sammalia. Kosteimmilla paikoilla alueella kasvaa harvakseltaan myös matalaa pajupensaikkaa.</p>			
<i>Kohteen kuvaus</i>			
<p>Kohde on rakkakivikkoon rakennettu kehämäinen kivirakennelma, jonka keskikohta sijaitsee pisteessä X 7698924 / Y 3284003, Somášjávrin rannasta noin 20 m etäisyydellä. Rakennelma on enimmäkseen muodostettu tukemalla pystyasentoon suuria, muodoltaan laattamaisia kiviä. Pienempiä kiviä on pinottu päällekkäin muurimaiseksi rakenteeksi. Rakennelma vaikuttaa olleen alkuaan noin metrin korkuinen, mutta monissa kohdissa se on miltei täysin sortunut, ja sen kaikki kivet ovat hyvin jäkälöityneet. Rakennelman keskiosa on kolmion muotoinen, halkaisijaltaan noin 15 m, ja sen sisäpuoli on hieman lähiympäristöään vähäkivisempää, mutta kuitenkin varsin louhikkoista. sen etelälounasta kohti suippenevassa päässä on noin kaksi metriä leveä aukko, jonka länsireunalta on jatkunut kivirakan ulkopuolella, eteläkaakkoon päin, noin 15 m mittainen, yksinomaan pystyasentoon tuetuista laattamaisista kivistä koostunut aitamainen rakenne, joka päättyy pisteessä X 7698907 / Y 3283982. Kyseisessä osassa rakennelmaa kaikki kivirakan ulkopuolelle pystytetyt kivet ovat kaatuneet pitkälleen maahan. Rakennelman keskikehän itäisimmästä nurkasta lähtee puolestaan kohti koillista lähinnä päällekkäin ladotuista kivistä koostuva aitamainen rakenne, joka kääntyy noin 15 m koilliseen päin jatkuttuaan kohti itää, päättyen järven rantaan pisteessä X 7698929 / Y 3284028. Keskikehän luoteisnurkasta lähtien vastaavanlaista rakennetta on kasattu ensin luodetta kohti, sitten länsilounaalle päin kaartuen, kunnes se päättyy noin 40 m jatkuttuaan pisteessä X 7698955 / Y 3283945, noin 15 m etäisyydellä kivirakan reunasta. Myös tässä rakennelman osassa rakkakivikon ulkopuolinen osuus on koostunut yksinomaan pystyasentoon asetetuista laattamaisista kivistä, jotka sittemmin ovat kaatuneet.</p>			
<i>Kohteen rajaus</i>			
<p>Kohde rajautuu edellä kuvailtujen rakenteiden ääripisteiden rajaamalle alueelle Somášjávrin länsirannalla sijaitsevalle niemekkeelle. Kohteen halkaisija itä-länsisuuntaisesti on noin 80 m ja pohjois-eteläsuuntaisesti noin 40 m. Itäreunaltaan kohde rajautuu Somášjávrin rantaan.</p>			

Tulkinta

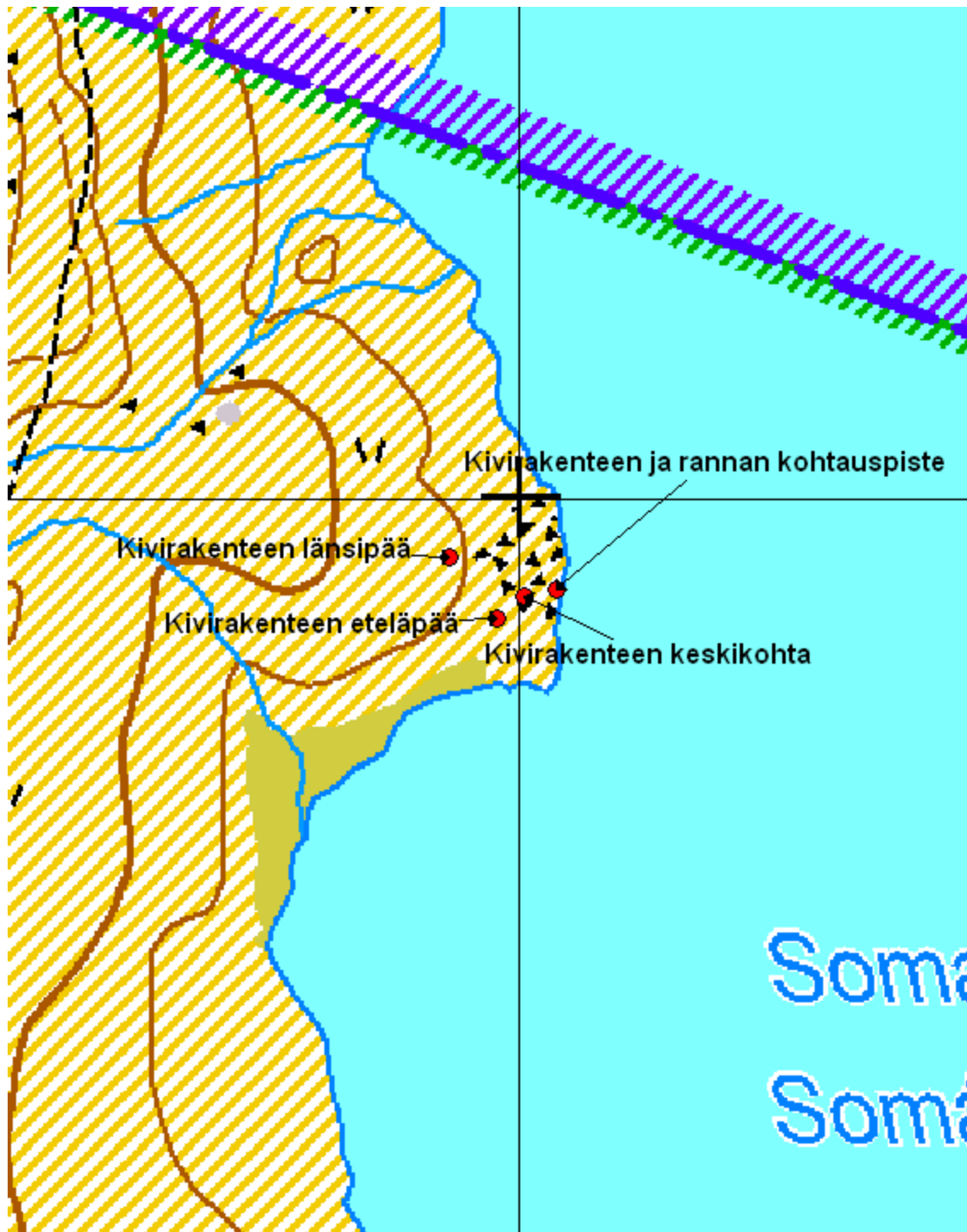
Kohteen ikä ja käyttötarkoitus eivät rakennelmaa dokumentoitaessa täysin selvinneet. Ilmeisesti se on kuitenkin hyvin vanha, selvästi iäkkäämpi kuin alueelle nykyisin suuntautunut retkeilytoiminta, ja se on syytä luokitella kiinteäksi muinaisjäännökseksi. Vaikuttaa todennäköisimmältä, että kohteen käyttötarkoitus liittyy joko poronhoitoon tai peurojen metsästyksen. Porokaarteeksi rakennelma on kuitenkin kovin pienehkö. Olemukseltaan hieman samankaltainen rakennelma on dokumentoitu Käsivarren erämaasta myös Bihčosjávrin itäpuolella, Bihčosjávrin autiotuvan ja Govdajohkan suun välisen niemekkeen tyvellä.

**Viranomais-
rekisterinro:****Kunto:** Keskinkertainen**Arvotus:** Mj-luokka II

Kartta 89. Somášjärvi 2. Kehämäinen kivirakennelma.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kartta 90. Somásjärvi 2. Kehämäinen kivirakennelma.
 ©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kuva 244. Somášjärvi 2. Kehämäinen kivirakenne. Rakenteen kolmiomaisen keskiosan sisäpuolta. Kuvattu kohti rakenteen etelälounaispäässä olevaa aukkoa, pohjoiskoillisesta.

Kuva 245. Somášjärvi 2. Kehämäinen kivirakenne. Kivirakenteen keskiosan itälaitaa ja järven rantaan johtavaa, olemukseltaan muurimaista kiviäitaa. Kuvattu etelästä.

Kuva 246. Somášjávri 2. Kehämäinen kivirakenne. Järven rantaan johtavaa, olemukseltaan muurimaista kiviaitaa. Kuvattu lännestä.

Kuva 247. Somášjávri 2. Kehämäinen kivirakenne. Sortunutta, pystyyn tuetuista laattamaisista kivistä muodostettua aitamaista rakennetta kohteen länsiosassa. Kuvattu länsilounaasta.

5.7 Louhokset ja kivityöstöpaikat

5.7.1 Kuonjarvárri

Kuonjarvárri Raaka-aineen hankintapaikka		MH-tunnus: 153587-90	
Kohdetyyppi:	Raaka-aineen hankintapaikat; louhokset	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Kivikautinen / varhaismetallikautinen	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamisvuosi:	-	Kunta:	Enontekiö
Lukumäärä:	1	Tarkastus:	S. Viljanmaa 22.8.2012
Koordinaattiselitys:	Läntisin Kalottireitin polulla sijaitseva kohteen löytöpesäke	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7680275, Y 3267448, Z 977 m mpy	Löydöt:	KM 39217:1-4
Taustatiedot			
<p>Kohteen on löytänyt Petri Halinen vuonna 2003. Hän havaitsi Kuonjarvänn laelta 1,8 km luoteeseen Kalottireitin kaakkoispuolella kookkaita kvartsiittilohkareita, joista on lohkottu ytimiä ja iskoksia. Sami Viljanmaa tarkasti kohteen ensimmäisen kerran vuonna 2010, ja tietoja kohteen laajuudesta täydennettiin vuoden 2012 tarkastuskäynnillä. Myös Petri Halinen on tarkastanut kohteen ainakin vuosina 2009, 2011 ja 2012. Jokaisella tarkastuskäynnillä on havaittu aiemmin tuntemattomia löytöpesäkkeitä ja kohteen kokonaisala on todettu aiemmin luultua suuremmaksi.</p>			
Ympäristön kuvaus			
<p>Kohde sijaitsee korkealla ylätunturissa, Kuonjarvänn ja Duolljehuhputin välisessä satulassa. Alueen halki kulkee Kalottireitin Saarijärven ja Kuonjarjohkan autiotupien välinen osuus. Alue on äärimmäisen karua, tuulenpieksämää moreenipohjaista tunturipaljakkaa, jonka kasvillisuuden muodostavat vain harvat tunturikasvit. Suurin osa maanpinnasta on täysin paljasta. Alueella sijaitsee myös lumenviipymäpaikkoja, joissa lunta säilyy kylmimpinä kesinä syksyyn saakka.</p>			
Kohteen kuvaus			
<p>Kuonjarvänn ja Duolljehuhputin välisessä satulassa, molemmin puolin Kalottireitin polkua, on työstettyä kvartsiittia pesäkkeisesti laajalla alalla. Tuhansista työstetyistä kappaleista useimmat ovat iskoksia, mutta joukossa on myös esineitä, esineiden teelmiä ja raaka-ainekappaleita. Työstetty kvartsiitti on poikkeuksetta hyvälaatuista, enimmäkseen hienorakeista, väriltään yleensä vaaleanharmaata tai lähes mustaa. Muitakin harmaan sävyjä esiintyy jonkin verran, samoin juovikkaita kappaleita. Useat löytöpesäkkeistä sijaitsevat lumenviipymäpaikoilla, notkelmissa, joista kaikki lumi sulaa vain lämpimimpinä kesinä. Kaikkien löytöpesäkkeiden perusteelliseen kartoittamiseen kuluisi useita päiviä, joten tarkastuskäynnillä pyrittiin ainoastaan kirjaamaan keskeisimpien löytöalueiden sijainti. Kussakin kirjatussa pesäkkeessä löytöjä on paljon useiden metrien säteellä ilmoitetusta koordinaattipisteestä, harvakseltaan laajemmalla alalla. Tarkimmin havainnoitiin Kalottireitin lähialuetta muutamien kymmenien metrien etäisyydelle polusta.</p>			
Kohteesta havaittujen keskeisimpien löytöpesäkkeiden koordinaatit ja löytöjen kuvaus:			
X 7680251 / Y 3267598 → Vuonna 2010 perusteellisemmin dokumentoitu löytöpesäke, iskoksia ja raaka-ainekappaleita. Löydöt pesäkkeessä hienorakeista vaaleanharmaata kvartsiittia.			
X 7680275 / Y 3267448 → Mustaa, erittäin hienorakeista kvartsiittia, Kalottireitin polku-uralla.			

X 7680344 / Y 3267726 → Vaaleanharmaata, melko hienorakeista kvartsiittia.

X 7680345 / Y 3267409 → Mustaa, erittäin hienorakeista kvartsiittia.

X 7680349 / Y 3267611 → Mustaa, erittäin hienorakeista kvartsiittia ja vaaleanharmaata, melko hienorakeista kvartsiittia, Kalottireitin polku-uralla. Pesäkkeestä kerättiin talteen seitsemän kvartsiitti-iskosta noin neliömetrin laajuuselta alalta.

X 7680349 / Y 3267748 → Vaaleanharmaata, melko hienorakeista kvartsiittia.

X 7680387 / Y 3267414 → Mustaa, erittäin hienorakeista kvartsiittia.
Lisäksi jonkin verran vaaleanharmaata, melko hienorakeista kvartsiittia.

X 7680387 / Y 3267419 → Mustaa, erittäin hienorakeista kvartsiittia.

X 7680387 / Y 3267673 → Mustaa, erittäin hienorakeista kvartsiittia, Kalottireitin polku-uralla.

X 7680399 / Y 3267405 → Mustaa, tummanharmaata ja juovikasta, erittäin hienorakeista kvartsiittia. Ilmeisesti runsaslöytöisin kohteen alueelta toistaiseksi havaituista löytöpesäkkeistä. Pesäkkeestä kerättiin talteen kahdeksan kvartsiitti-iskosta sekä kvartsiittikaavin ja tarkemmin luokittelematon kvartsiittiesine noin neliömetrin alalta.

X 7680403 / Y 3267235 → Mustaa, erittäin hienorakeista kvartsiittia.

X 7680410 / Y 3267355 → Mustaa ja juovikasta, erittäin hienorakeista kvartsiittia.

X 7680427 / Y 3267350 → Mustaa ja juovikasta, erittäin hienorakeista kvartsiittia.

Kohteen rajaus

Kohde on luonteeltaan pesäkkeinen, ja ainakin kohteen keskeisimmät pesäkkeet vaikuttavat rajautuvan Kuonjarvänn ja Duolljehuhputin väliseen satulaan, noin kahdensadan metrin säteelle Kalottireitin polku-uralta. Itä-länsisuuntaisesti kohteen halkaisija on vähintään noin kolmesataa metriä. Kohteen alueella on havaittujen löytöjen perusteella kymmeniä löytöpesäkkeitä, joiden laajuus vaihtelee alle neliömetrin kokoisista halkaisijaltaan yli kymmenmetrisiin.

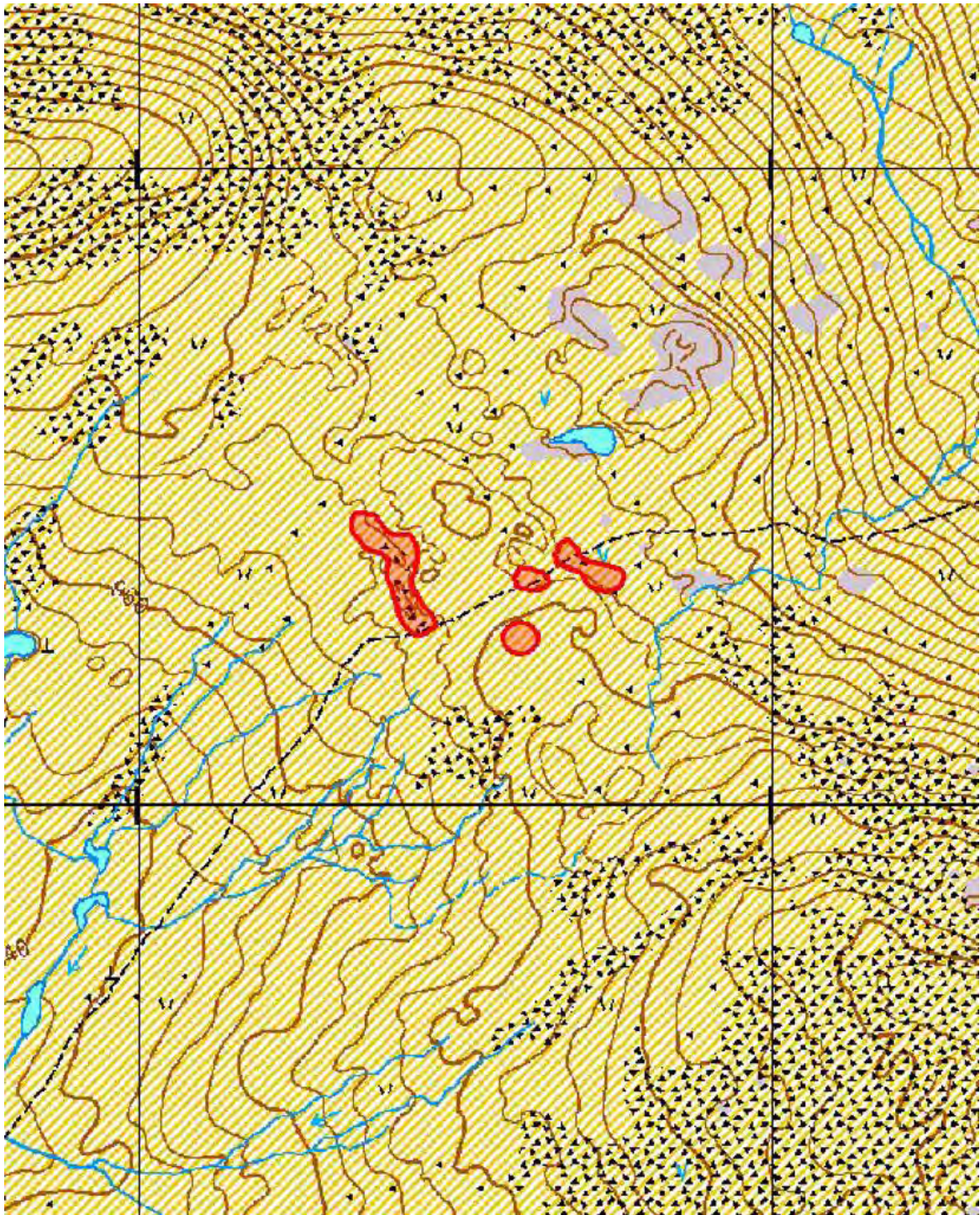
Tulkinta

Kuonjarvänn lakialueen pohjois- ja koillisreuna sekä Kuonjarvänn ja Duolljehuhputin välinen satula ovat selvästi olleet merkittävää kiviesineiden raaka-aineen hankinta-alueita esihistoriallisena aikana, ja alueelta on mahdollisesti haettu kvartsiittia tuhansia vuosia. Alueen antoisuudesta raaka-aineen hankintapaikkana kertoo se, että hyvälaatuista työstämätöntäkin kvartsiittia on alueella yhä runsaasti. Kookkaista kvartsiittikimpaleista on ilmeisesti lohkottu paremmin mukaan otettaviksi sopivia kappaleita, ja toisinaan ylätunturissa on kaiketi myös työstetty esineaihoita, mihin viittaavat havaitut iskoskeskittymät. Alueelta vuoteen 2012 mennessä dokumentoidut raaka-aineen hankintapaikat Kuonjarvänn, Kuonjarvänn 2 ja Kuonjarvänn 3 ovat mahdollisesti keskeisimpiä alueita, joilta kvartsiittia on Kuonjarvännilta haettu, mutta seudun muiden tunturien lakialueet ovat lähes täysin inventoimattomia, ja on hyvin mahdollista, että myös niiltä olisi Kuonjarvänn lakialueen tavoin löydettävissä laajamittaisestikin jälkiä esihistoriallisesta kivityöstöstä.

Viranomais- 1000009521
rekisterinro:

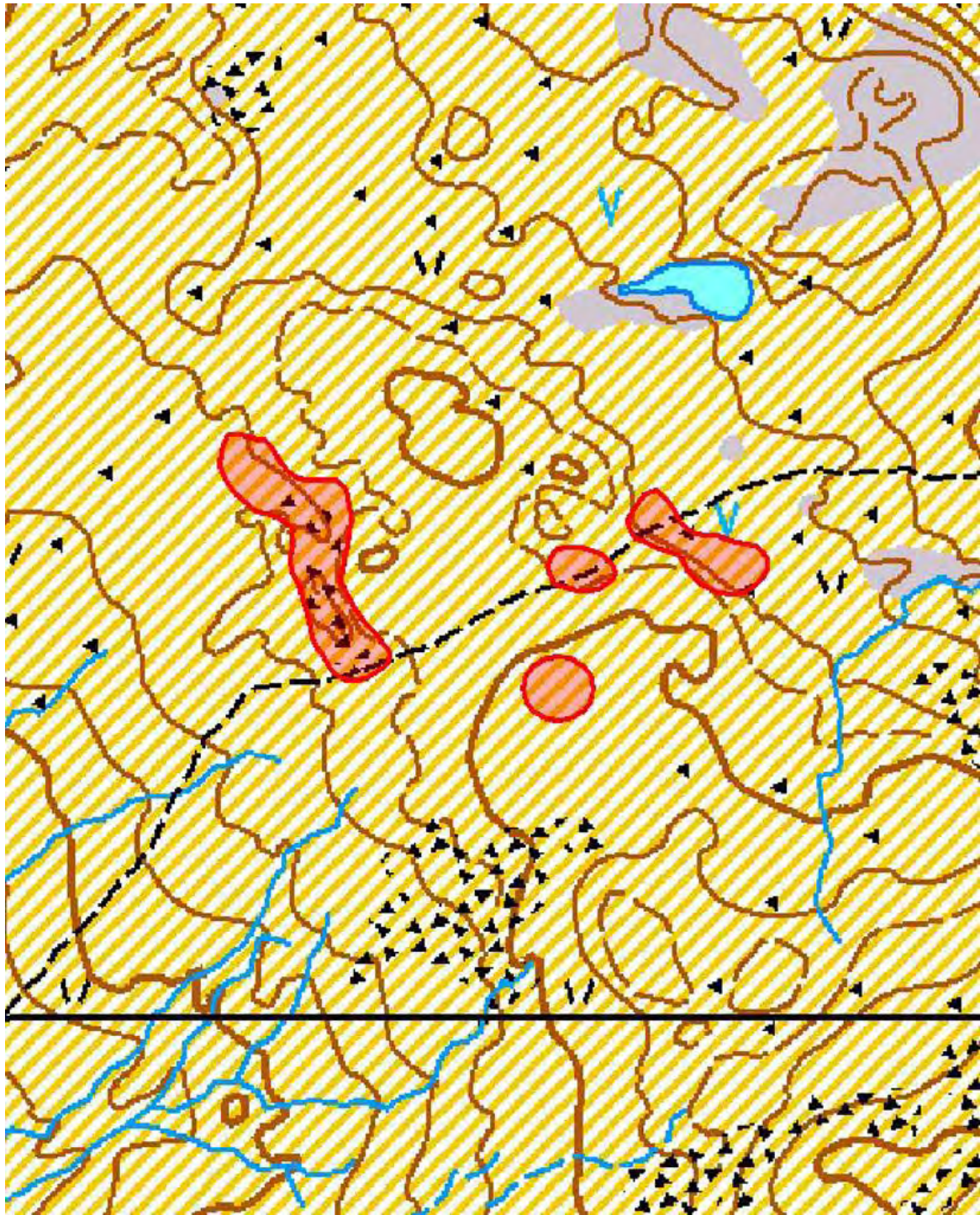
Kunto: Hyvä

Arvotus: Mj-luokka II

Kartta 91. Kuonjärvi. Raaka-aineen hankintapaikka.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kartta 92. Kuonjärvi. Raaka-aineen hankintapaikka.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kuva 248. Kuonjarvárrí. Raaka-aineen hankintapaikka. Kvartsiitti-iskoskeskittymä kohdassa X 7680399 / Y 3267405, kuvan keskellä olevan kookkaan kiven luona. Kuvattu kaakosta.

Kuva 249. Kuonjarvárrí. Raaka-aineen hankintapaikka. Kvartsiitti-iskoskeskittymä kohdassa X 7680399 / Y 3267405. Mukaan kerättiin kaksi esinettä ja kahdeksan iskosta. Kuvattu kaakosta.

Kuva 250. Kuonjarvárri. Raaka-aineen hankintapaikka. Kvartsiitti-iskoskeskittymä Kalottireitin polku-uralla, kohdassa X 7680349 / Y 3267611. Kuvattu koillisesta.

Kuva 251. Kuonjarvárri. Raaka-aineen hankintapaikka. Kvartsiitti-iskoskeskittymä Kalottireitillä, kohdassa X 7680349 / Y 3267611. Mukaan kerättiin kahdeksan iskosta. Kuvattu koillisesta.

5.7.2 Kuonjarvárri 2

Kuonjarvárri 2 Raaka-aineen hankintapaikka		MH-tunnus: 153591-2	
Kohdetyyppi:	Raaka-aineen hankintapaikat; louhokset	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Kivikautinen / varhaismetallikautinen	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamisvuosi:	-	Kunta:	Enontekiö
Lukumäärä:	1	Tarkastus:	S. Viljanmaa 22.8.2012
Koordinaattiselitys:	Kalliosuojan edustalta	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7679416, Y 3269103, Z 1020 m mpy	Löydöt:	KM 38941
Taustatiedot			
<p>Kohteen on löytänyt Sami Viljanmaa 28.8.2011. Kohdetta tarkastettaessa vuonna 2012 sen todettiin olevan samassa kunnossa kuin aiemminkin. Kohdekuvauksen teksti perustuu Viljanmaan tarkastuskertomukseen vuodelta 2011.</p>			
Ympäristön kuvaus			
<p>Kohde sijaitsee Kuonjarvárrilla, korkealla kivikkoisessa ylätunturissa, tunturin laen koillispuolella, Kuonjarjohkan autiotuvalta noin 1200 m länsilounaaseen päin, jyrkän kalliopahdan alla olevan, lähes kymmenen metriä korkean, koillisen suunnalta selvästi ihmiskasvoja muistuttavan suuren siirtolohkareen itäpuolella. Lohkare sijaitsee Kalkkinippa-nimisestä huipusta noin 370 m lounaan suunnalle, ja kohteen luota on avara näköala yli Kuonjarjohkan laakson.</p>			
Kohteen kuvaus			
<p>Kohteen keskeisin osa on suuren, koillisen suunnalta ihmiskasvoja muistuttavan siirtolohkareen itäpuolella sijaitseva pieni kalliosuoja, jonka koko on noin 2 m x 3 m ja korkeus noin metrin. Kalliosuojan lattia-ala on tasainen, ja se tarjoaa luonnon muovaaman väliaikaisen sateen- ja tuulensuojan yhdelle tai kahdelle henkilölle. Kalliosuojassa ja sen ulkopuolella on satoja erivärisistä raaka-ainekappaleista iskettyjä kvartsiitti-iskoksia, joista useimmat ovat yleisväriltään harmahtavia, muutamat kuitenkin lähes mustiakkin. Osa iskoksista on erittäin hienorakeista, lähes piikiveä muistuttavaa kiveä. Kohteen löytämisen yhteydessä vuonna 2011 kalliosuojasta on kerätty talteen viisitoista iskosta. Iskosten joukossa paikalla havaittiin myös kuusi pientä, selvästikin hyvin vanhaa, hauraalta vaikuttavaa poronsarven kappaletta.</p> <p>Kalliosuojan ulkopuolella, noin 30 m etäisyydelle saakka pohjoiseen päin ja noin 40 m etäisyydelle saakka etelään päin, on kalliopahtojen alla olevilla rinteillä pesäkkeisesti tuhansia kvartsiitti-iskoksia ja erikokoisia raaka-ainekappaleita. Muun muassa kalliosuojasta noin kuusi metriä pohjoiseen päin on noin kahden neliömetrin alalla kookkaita, selvästi lohkottuja kvartsiittikappaleita, jotka ovat ilmeisesti jätetyt kyseiselle kohdalle myöhempää käyttöä varten. Isketyt materiaalin joukossa on paikoin myös luonnollisesti rapautuneita kappaleita. Kalliosuojasta noin 230 m pohjoisluoteeseen päin sijaitsevalla paikalla, kohdassa X 7679615 / Y 3268990, havaittiin noin kymmenen neliömetrin laajuinen erillinen löytökeskittymä, jossa on runsaasti tummanharmaasta, hienorakeisesta kvartsiitista iskettyjä iskoksia sekä muutamia kvartsiittiytimiä.</p>			

Kohteen rajaus

Kohde rajautuu kahdeksi alueeksi, joista laajempi on pohjois-eteläsuuntainen ja noin 20 m leveä. Se ylittää edellä kuvaillun kalliosuojan luota noin 30 m pohjoiseen päin ja noin 40 m etelään päin, rajautuen lännessä miltei pystysuoran kalliopahdan alareunaan. Kohteen pienempi pesäke sijaitsee kalliosuojasta noin 230 m pohjoisluoteeseen päin, ja sen koko on havaittujen löytöjen perusteella noin kymmenen neliometriä. Todennäköisesti kohteen lähialueen systemaattisella läpikäymisellä vastaavanlaisia pienialaisia löytöpesäkkeitä olisi löydettävissä lisääkin.

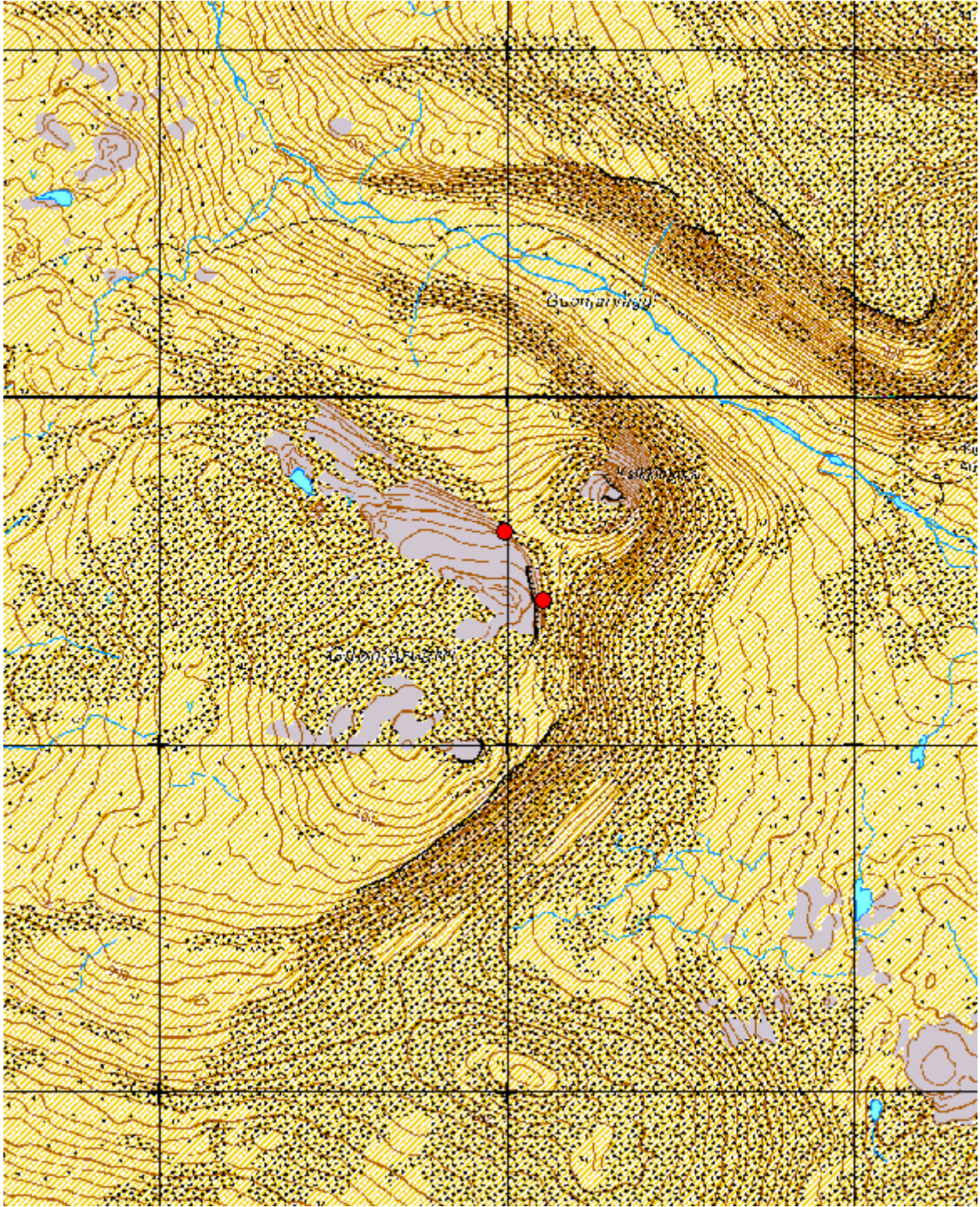
Tulkinta

Kuonjarvårrin lakialueen pohjois- ja koillisreuna sekä Kuonjarvårrin ja Duolljehuhputin välinen satula ovat selvästi olleet merkittävää kiviesineiden raaka-aineen hankinta-alueita esihistoriallisena aikana, ja alueelta on mahdollisesti haettu kvartsiittia tuhansia vuosia. Alueen antoisuudesta raaka-aineen hankintapaikkana kertoo se, että hyvälaatuista työstämätöntäkin kvartsiittia on alueella yhä runsaasti. Kookkaista kvartsiittikimpaleista on ilmeisesti lohkottu paremmin mukaan otettaviksi sopivia kappaleita, ja toisinaan ylätunturissa on kaiketi myös työstetty esineaihoita, mihin viittaavat havaitut iskoskeskittymät. Alueelta vuoteen 2012 mennessä dokumentoidut raaka-aineen hankintapaikat Kuonjarvårrin, Kuonjarvårrin 2 ja Kuonjarvårrin 3 ovat mahdollisesti keskeisimpiä alueita, joilta kvartsiittia on Kuonjarvårrilta haettu, mutta seudun muiden tunturien lakialueet ovat lähes täysin inventoimattomia, ja on hyvin mahdollista, että myös niiltä olisi Kuonjarvårrin lakialueen tavoin löydettävissä laajamittaisestikin jälkiä esihistoriallisesta kivityöstöstä.

**Viranomais-
rekisterinro:** 1000020323

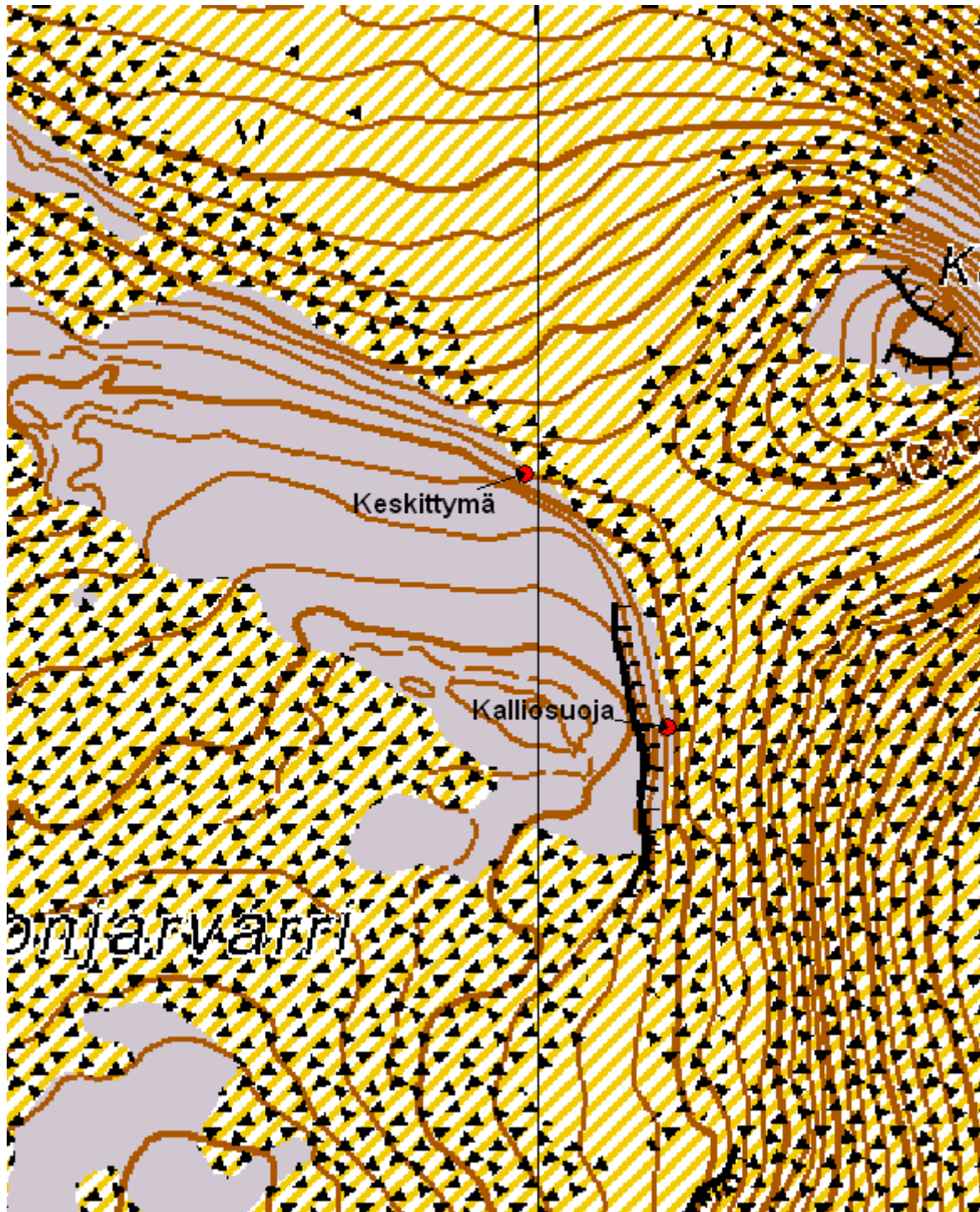
Kunto: Hyvä

Arvotus: Mj-luokka II

Kartta 93. Kuonjärvi 2. Raaka-aineen hankintapaikka.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kartta 94. Kuonjärväri 2. Raaka-aineen hankintapaikka.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kuva 252. Kuonjarvárrí 2. Raaka-aineen hankintapaikka. Muodoltaan antropomorfinen suuri siirtolohkare. Lohkareen "leuan" alla on satoja kvartsiitti-iskoksia. Kuvattu koillisesta.

Kuva 253. Kuonjarvárrí 2. Raaka-aineen hankintapaikka. Sama lohkaré kuin edellisessä kuvassa. Kuvattu pohjoisluoteesta.

Kuva 254. Kuonjarvári 2. Raaka-aineen hankintapaikka. Kalliosuoja siirtolohkareen itäisivulla, kooltaan noin 2 m x 3 m, korkeus noin metri. Kuvattu koillisesta.

Kuva 255. Kuonjarvári 2. Raaka-aineen hankintapaikka. Kvartsiitti-iskoksia kalliosuojassa. Iskosten joukossa on myös muutamia pieniä poronsarven kappaleita. Kuvattu idästä.

5.7.3 Kuonjarvárri 3

Kuonjarvárri 3 Raaka-aineen hankintapaikka		MH-tunnus: 153595-7	
Kohdetyyppi:	Raaka-aineen hankintapaikat; louhokset	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Kivikautinen / varhaismetallikautinen	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamisvuosi:	-	Kunta:	Enontekiö
Lukumäärä:	1	Tarkastus:	S. Viljanmaa 22.8.2012
Koordinaattiselitys:	Kalliosuojan edustalta	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7679824, Y 3268372, Z 1018 m mpy	Löydöt:	-
Taustatiedot			
<p>Kohteen on löytänyt vuonna 2011 Petri Halinen ja kohde paikallistettiin häneltä saatujen koordinaattitietojen perusteella. Sami Viljanmaa on tarkastanut kohteen Halisen tiedonannon perusteella myös aiemmin, 28.8.2011, ja kohdekuvaus perustuu molemmilla tarkastuskäynneillä kohteesta tehtyihin havaintoihin.</p>			
Ympäristön kuvaus			
<p>Kohde sijaitsee korkealla ylätunturissa, Kuonjarvárrin lakialueen pohjoisreunalla. Paikalla on pieni lampi, jonka ympärillä on ryhmä kookkaita siirtolohkareita. Kalottireitti kulkee kohteen luoteispuolella noin kilometrin päässä, ja suurimmat lohkareet näkyvät hyvin reitille. Alue on äärimmäisen karua, kivikkoista, tuulenpieksämää moreenipohjaista tunturipaljakkaa, jonka kasvillisuuden muodostavat vain harvat tunturikasvit. Suurin osa maanpinnasta on täysin paljasta.</p>			
Kohteen kuvaus			
<p>Kohde koostuu useasta pesäkkeestä kvartsiitti-iskoksia ja -ytimiä. Kohteen alueella havaittu kvartsiitti on enimmäkseen vaaleanharmaata ja melko karkearakeista, mutta jonkin verran esiintyy myös tummempia, jopa lähes mustia kvartsiittikappaleita. Kvartsiittia on voitu louhia joistakin alueen kookkaista siirtolohkareistakin. Yhden siirtolohkareen vierellä on pieni luontainen kalliosuoja, jonka suojaavuutta lisäämään on kasattu matala kivilatamus.</p>			
Kohteesta dokumentoidun kalliosuojan ja löytöpesäkkeiden koordinaatit ja tarkempi kuvaus:			
Kalliosuoja			
X 7679824 / Y 3268372			
<p>Kalliosuoja on suuren siirtolohkareen pohjoisreunan katveessa sijaitseva, osittain sateensuojainen onkalo, jonka pohja-ala on noin puolitoista metriä. Luoteen suunnalta onkaloa suojaa pienempi, noin metrin korkuinen lohkare. Idän ja koillisen suunnalta suojan reunaksi on kasattu matala, alle puolen metrin korkuinen kivivalli. Suojan sisällä on vaaleanharmaita kvartsiitti-iskoksia ja sen ulkopuolella sekä vaaleanharmaata että lähes mustaa kvartsiittia.</p>			
Työstöpaikka 1			
X 7679879 / Y 3268291			
Paikalla on vaaleanharmaita kvartsiitti-iskoksia.			

Työstöpaikka 2

X 7679851 / Y 3268405

Työstöpaikka sijaitsee kallion päällä, ja paikalla on vaaleanharmaita kvartsiitti-iskoksia.

Edellä tarkemmin kuvailtujen kalliosuojan ja työstöpaikkojen lisäksi Petri Halinen on havainnut kohteen alueella jälkiä kvartsiitin louhinnasta, enimmäkseen kvartsiittiytimiä ja -iskoksia, ainakin seuraavissa pisteissä: X 7679844 / Y 3268306 (louhos 1), X 7679672 / 3268467 (louhos 2), X 7679714 / Y 3268184 (louhos 3) ja X 7679723 / Y 3268188 (louhos 4). Kukin louhoksista on enintään muutaman neliömetrin laajuinen. Runsaimmin kvartsiittilöytöjä on louhoksen 4 alueella, jonka löydöissä esiintyy sekä vaaleanharmaata, keskiahmaata että myös lähes mustaa kvartsiittia. Muiden louhosten osalta iskokset ja ytimet ovat väriltään miltei yksinomaan vaaleanharmaita

Kohteen rajaus

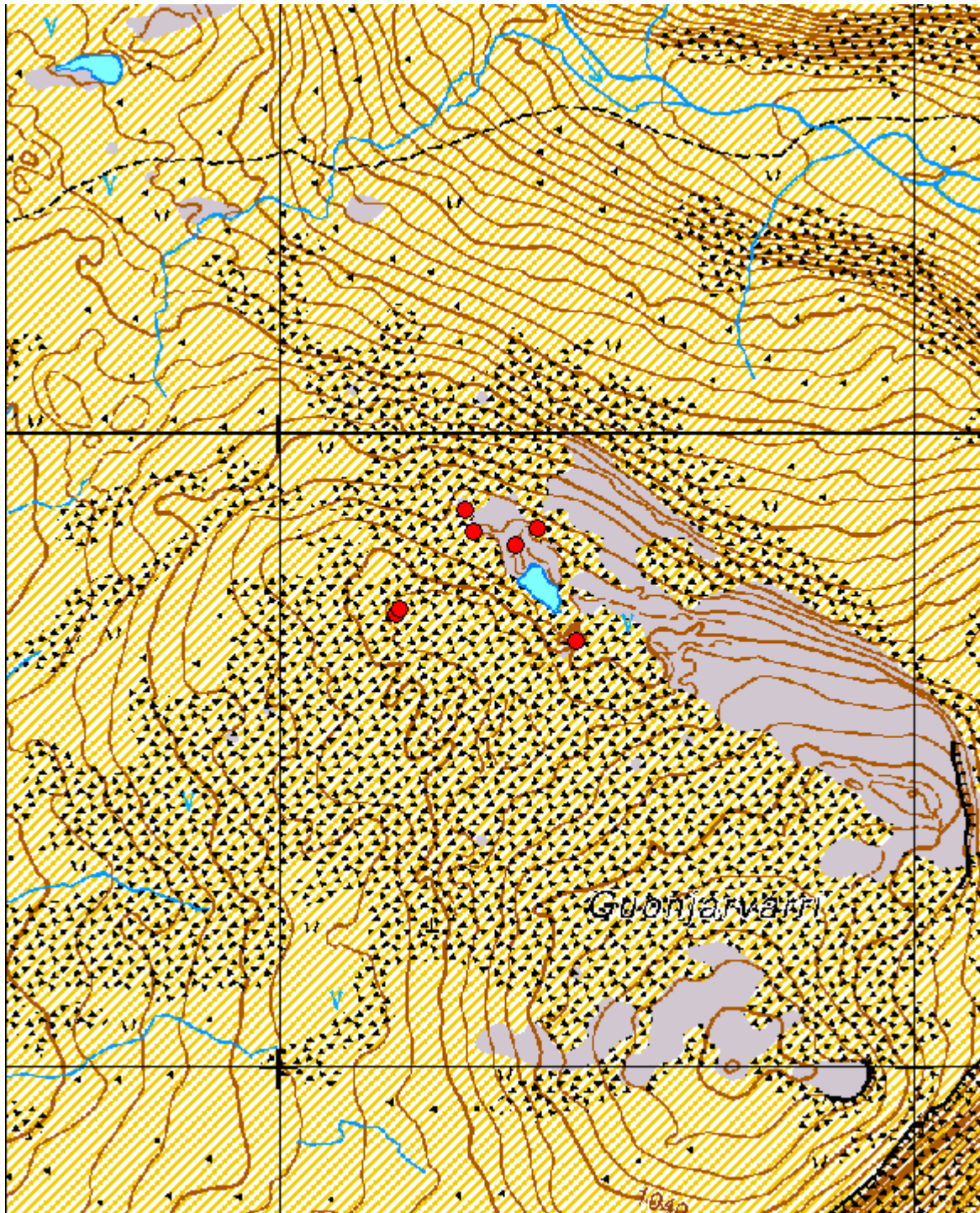
Kohde on luonteeltaan pesäkkeinen, ja se rajautuu havaittujen löytöjen levinnän perusteella kokonaisuudessaan pyöreähkölle alueelle, jonka halkaisija on noin kolmesataa metriä. Erillisiä löytöpesäkkeitä on kohteen alueella toistaiseksi havaittu seitsemän. Löytöpesäkkeiden halkaisijat vaihtelevat noin metristä lähes kymmeneen metriin.

Tulkinta

Kuonjävärin lakialueen pohjois- ja koillisreuna sekä Kuonjävärin ja Duolljehuhputin välinen satula ovat selvästi olleet merkittävää kiviesineiden raaka-aineen hankinta-alueita esihistoriallisena aikana, ja alueelta on mahdollisesti haettu kvartsiittia tuhansia vuosia. Alueen antoisuudesta raaka-aineen hankintapaikkana kertoo se, että hyvälaatuisia työstämätöntäkin kvartsiittia on alueella yhä runsaasti. Kookkaista kvartsiittikimpaleista on ilmeisesti lohkottu paremmin mukaan otettaviksi sopivia kappaleita, ja toisinaan ylätunturissa on kaiketi myös työstetty esineaihoita, mihin viittaavat havaitut iskoskeskittymät. Alueelta vuoteen 2012 mennessä dokumentoidut raaka-aineen hankintapaikat Kuonjävärri, Kuonjävärri 2 ja Kuonjävärri 3 ovat mahdollisesti keskeisimpiä alueita, joilta kvartsiittia on Kuonjäväriltä haettu, mutta seudun muiden tunturien lakialueet ovat lähes täysin inventoimattomia, ja on hyvin mahdollista, että myös niiltä olisi Kuonjävärin lakialueen tavoin löydettävissä laajamittaisestikin jälkiä esihistoriallisesta kivityöstöstä.

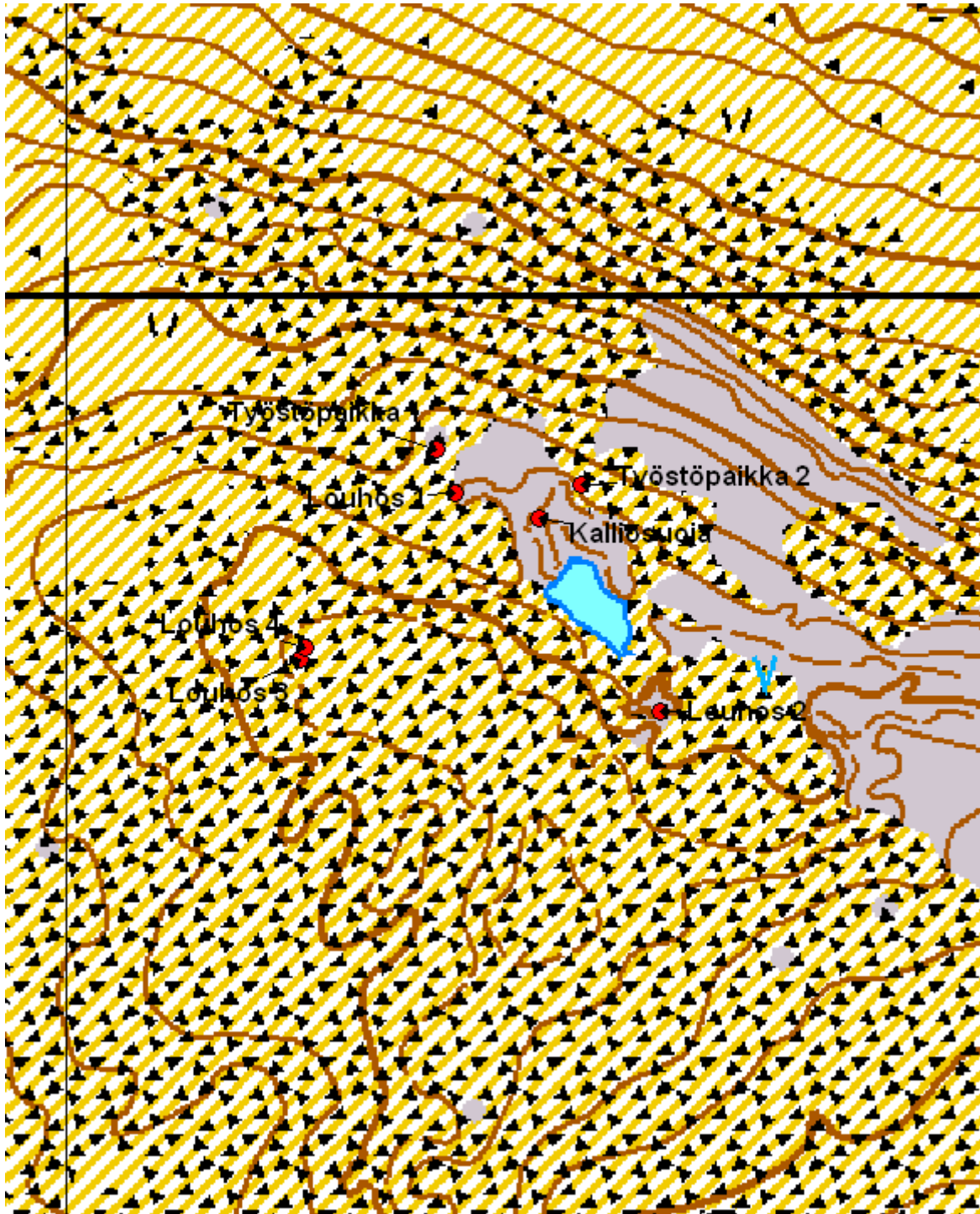
**Viranomais-
rekisterinro:****Kunto:** Hyvä**Arvotus:**

Mj-luokka II

Kartta 95. Kuonjärvi 3. Raaka-aineen hankintapaikka.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kartta 96. Kuonjarvääri 3. Raaka-aineen hankintapaikka.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kuva 256. Kuonjarvárrí 3. Raaka-aineen hankintapaikka. Kalliosuojassa siirtolohkareen vierellä on työstetty vaaleanharmaata kvartsiittia, ulkopuolella myös lähes mustaa. Kuvattu koillisesta.

Kuva 257. Kuonjarvárrí 3. Raaka-aineen hankintapaikka. Työstöpaikka 2 sijaitsee kallion päällä. Paikalla on jonkin verran vaaleanharmaasta kvartsiitista iskettyjä iskoksia. Kuvattu kaakosta.

Kuva 258. Kuonjarvárrí 3. Raaka-aineen hankintapaikka. Louhos 3 sijaitsee kookkaan siirtolohkareen vierellä. Paikalla on runsaasti kvartsiittiytimiä ja -iskoksia. Kuvattu koillisesta.

Kuva 259. Kuonjarvárrí 3. Raaka-aineen hankintapaikka. Vaaleanharmaita, keskiharmaita ja lähes mustia kvartsiitti-iskoksia maanpinnalla kookkaan siirtolohkareen vierellä. Kuvattu kaakosta.

5.7.4 Megonjávri etelä

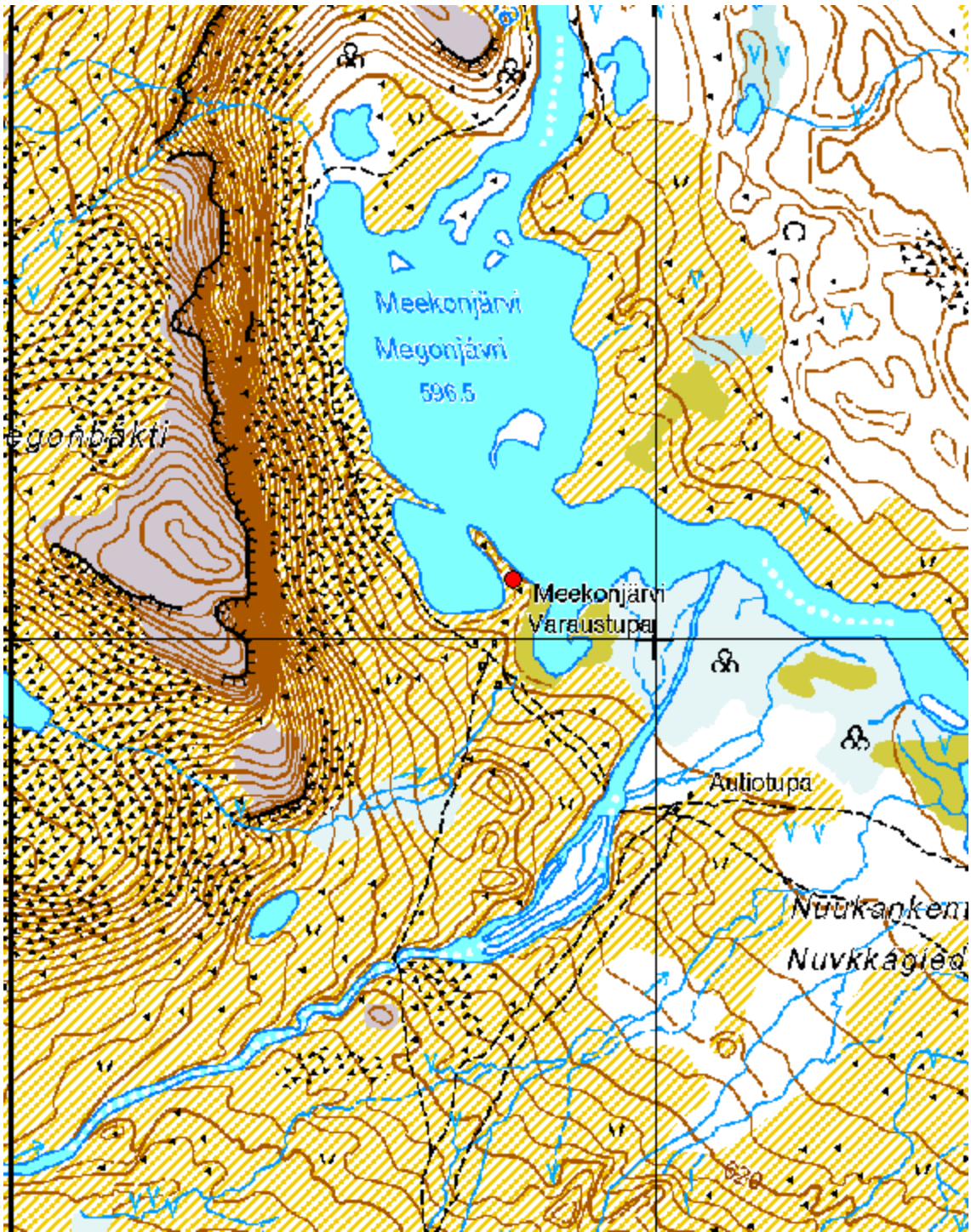
Megonjávri etelä Kiventyöstöpaikka		MH-tunnus: 153604	
Kohdetyyppi:	Työ- ja valmistuspaikat; kiventyöstöpaikat	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Kivikautinen / varhaismetallikautinen	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamisvuosi:	-	Kunta:	Enontekiö
Lukumäärä:	1	Tarkastus:	S. Viljanmaa 19.8.2012
Koordinaattiselitys:	Kookkaimman kvartsiitti- iskoksen löytöpaikalta	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7686094, Y 3275780, Z 598 m mpy	Löydöt:	KM 39223
<i>Ympäristön kuvaus</i>			
<p>Kohde sijaitsee Megonjávrin etelärannalla, Megonjávrin varaustuvan pohjoispuolella olevalla luode-kaakkosuuntaisella niemekkeellä, varaustuvasta noin sadan metrin päässä. Niemekkeen korkeimmat kohdat muodostaa pitkänomainen moreeniharjanne, jonka laki nousee noin viisi metriä järven pintaa korkeammalle. Harjanteen lounaispuolella, noin kolme metriä harjanteen lakea alempana, on melko tasainen, maaperältään paikoitellen hiekkainen, terassimainen vyöhyke, jonka järvenpuoleisella reunalla kohde havaittiin. Niemekkeellä kasvaa harvakseltaan tunturi-koivuja, ja aluskasvillisuutta hallitsevat vaivaiskoivut, variksenmarja, puolukka ja poronjäkälät.</p>			
<i>Kohteen kuvaus</i>			
<p>Megonjávrin varaustuvasta pohjoiseen päin sijaitsevan niemekkeen lounaisosassa, terassimaisen tasanteen järvenpuoleista reunaa seuraavalla pienellä polulla, noin kaksi metriä järven pintaa korkeammalla, noin 15 m päässä järven rannasta, havaittiin kohteen koordinaattien osoittamalla paikalla kookas tummanharmaa kvartsiitti-iskos, mitoiltaan noin 62 mm x 36 mm x 12 mm. Materiaaliltaan iskos on erittäin hienorakeista ja tasalaatuista kvartsiittia. Mineraalimaahan asti kulunutta polkua tarkemmin havainnoitaessa löydettiin noin kahden metrin säteellä kookkaan iskoksen löytöpaikasta myös neljä huomattavasti pienempää, olemukseltaan lastumaista iskosta, jotka ovat vastaavanlaista materiaalia kuin ensimmäisenä löydetty iskos. Iskosten löytöalue sijaitsee niemekkeen muodostavan moreeniharjanteen laelta noin 15 m kaakkoon päin. Pintaturvetta polun molemmin puolin raotettiin lapiolla muutamista kohdista iskosten löytöalueen vierestä, mutta iskoksia löydettiin lisää vain yksi. Kaikki löydetyt iskokset kerättiin talteen, koska kohde vaikuttaa pienialaiselta ja vähälöytöiseltä, ja löytöjen säilyminen paikoillaan miltei varaustuvan pihapiirissä sijaitsevalla kohteella koettiin melko epävarmaksi. Maanpinnan rikkoutuneita kohtia koko niemekkeellä sekä varaustuvan pihapiirissä havainnoitiin tarkasti ja alueelle myös tehtiin lukuisia lapionpistoja maastonmuodoiltaan ja maaperältään otollisimmilta vaikuttaneille kohdille, mutta enempää jälkiä esihistoriallisesta toiminnasta ei havaittu.</p>			
<i>Kohteen rajaus</i>			
<p>Kohde vaikuttaa havaittujen löytöjen levinnän perusteella olevan hyvin pienialainen. Havaitun löytöpesäkkeen halkaisija on noin viisi metriä. On kuitenkin täysin mahdollista, että kohteen lähiympäristöstä voi alueen perusteellisesta havainnoinnista huolimatta löytyä tulevaisuudessa muitakin vastaavanlaisia pesäkkeitä, tuskin kuitenkaan saman niemekkeen alueelta.</p>			

Tulkinta

Kohde on pienialainen kivikaudelle tai varhaismetallikaudelle ajoittuva kiventyöstöpaikka. Mahdollisesti paikalla on työstetty kvartsiittia vain yhden kerran, kenties ainoastaan lyhyen tuokion ajan, koska kohde vaikuttaa hyvin niukkalöytöiseltä ja kaikki kohteesta löydetyt iskokset ovat materiaaliltaan samankaltaisia, kenties samasta kvartsiittikimpaleesta iskettyjä. Työstetty raaka-aine on myös samanlaista kuin enemmistö vajaan kilometrin verran kohteesta kaakkoon päin sijaitsevalta runsaslöytöiseltä Nuvggagieddin moniperiodiselta asuinpaikalta löydetyistä kvartsiitti-iskoksista, eikä ole täysin poissuljettavissa, että kohde Megonjávri etelä olisikin eräänlainen kyseisen asuinpaikan etäispesäke. Vaikka kohde sijaitsee miltei Megonjávrin varaustuvan pihapiirissä, ei sen säilyminen vaikuta olevan ainakaan vakavasti uhattuna. Maaston kuluminen varaustuvan lähellä kohdistuu voimakkaammin tuvan ja järven rannan välille sekä muiden paikalla sijaitsevien rakennusten läheisyyteen kuin kohteen alueelle, eikä sen suojelemiseksi ole tarpeen ryhtyä mihinkään erityistoimiin.

**Viranomais-
rekisterinro:****Kunto:** Hyvä**Arvotus:** Mj-luokka II

Kartta 97. Meekonjärvi etelä. Kiventyöstöpaikka.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kuva 260. Megonjávri etelä. Kiventyöstöpaikka Megonjávrin eteläpuolen niemekkeellä, kuvan keskivaiheilla lahdelman takana. Kuvattu Megonjávrin varaustuvan nurkalta, etelästä.

Kuva 261. Megonjávri etelä. Kiventyöstöpaikka etualalla vasemmalla. Kuvattu kaakosta.

Kuva 262. Megonjávri etelä. Kiventyöstöpaikka etualalla, löydöt polulta kuvan keskivaiheilta. Taustalla lähin rakennus on Megonjávrin varaustupa. Kuvattu moreeniharjanteelta, pohjoisesta.

Kuva 263. Megonjávri etelä. Kiventyöstöpaikka etualalla, löydöt polulta. Taustalla Megonjávrin eteläisin lahdelma ja Čáivárri. Kuvattu luoteesta.

Kuva 264. Megonjávri etelä. Kiventyöstöpaikka etualalla, löydöt polulta.
Taustalla ilta-auringon valaisema Ánnjaloanji. Kuvattu lännestä.

5.8 Kultti- ja tarinapaikat

5.8.1 Sieiddesáiva

Sieiddesáiva Seitakivi		MH-tunnus: 61850	
Kohdetyyppi:	Kultti- ja tarinapaikat; seidat	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Historiallinen	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamisvuosi:	-	Kunta:	Enontekiö
Lukumäärä:	1	Tarkastus:	S. Viljanmaa 9.8.2012
Koordinaattiselitys:	Seitakiven puoliskojen välisestä halkeamasta	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7697558, Y 3283588, Z 740 m mpy	Löydöt:	-
Taustatiedot			
<p>Kohdetta kuvaillaan Museoviraston ylläpitämässä Kulttuuriympäristön rekisteriportaalissa seuraavasti: ”Seitakivi Sompasjärven lounaispuolella, järven eteläpäässä. Somasjoen Luusuassa on ruohikkoinen lapinkenttä, jonka laidassa on valtava pahta.” Vaikka kuvaus on hieman epätarkka, sillä tarkoitetaan ilmeisesti Somásjávrin lounaispuolella olevan Sieiddisáivan luoteisrannalla sijaitsevaa suurta siirtolohkareta. Kuvauksessa mainittu lapinkenttä voi mahdollisesti tarkoittaa kohdetta Sieiddesáiva 2, joka sijaitsee Somásjávrin ja Sieiddesáivan välisellä kannaksella, seitakivestä noin 0,4 km länsilounaaseen päin. Kyseiseltä kohteelta on dokumentoitu kaksi kotasijaa sekä suorakaiteen muotoinen liesilatamus. Kulttuuriympäristön rekisteriportaalin mukaan L. I. Itkonen on suorittanut Sieiddesáivan seitakiven luona koekaivauksen vuonna 1937. Raporttia kaivauksesta ei ilmeisesti ole olemassa, mutta kaivaukselta on julkaistu kuva T. I. Itkosen teoksessa ”Suomen Lappalaiset vuoteen 1945” otsikolla ”Kaivaus seitakallion juurella. Enontekiö, Somasjärvi. Valok. L. I. Itkonen 1937”. Kuvasta on yksiselitteisesti tunnistettavissa, että kyseinen kaivaus on tehty juuri Sieiddisáivan luona sijaitsevan lohkarren vierellä.</p>			
Ympäristön kuvaus			
<p>Kohde sijaitsee Sieiddesáivan luoteispuolella, noin viidenkymmenen metrin etäisyydellä järven rannasta, järven rantaan jyrkästi laskevan törmän partaalla, noin kymmenen metriä järven pintaa korkeammalla. Alue on moreenpohjaista, avointa tunturipaljakkaa, jonka kasvillisuutta hallitsevat vaivaiskoivut, variksenmarja, harvakseltaan kasvavat heinäkasvit sekä jäkälät ja sammalet. Kohteen luota avautuu laaja näkymä Somásjávrin laaksoon.</p>			
Kohteen kuvaus			
<p>Kohde on valtava, keskeltä kahtia haljennut siirtolohkare, jonka pituus itä-länsisuuntaisesti on noin kahdeksan metriä, leveys pohjois-eteläsuuntaisesti noin kolme metriä ja korkeus noin neljä metriä. Lohkarren ympäristö on kohtalaisen vähäkivistä moreenimaastoa, ja se on erittäin huomiotaherättävä näky jo pitkänkin matkan päästä. Sen itä- ja länsipäiden profiileissa on nähtävissä antropomorfisia piirteitä; erityisesti etelän suunnasta katsottuna kiven päissä ovat hahmotettavissa etelään ja pohjoiseen katsovien ihmiskasvojen muodot. Kasvillisuus kiven kaakkoispuolella on halkaisijaltaan noin kolmemetrisellä alueella huomattavasti ympäristöään rehevämpää, heinäkasvivaltaista. Poikkeavuus kasvillisuudessa johtuu mahdollisesti siitä, että paikalla on ilmeisesti sijainnut kaivausalue kiven luona suoritettuna koekaivauksen aikana.</p>			
<p>Sieiddesáivan seitakiven luona havaittiin runsaasti jälkiä kohtalaisen moderneista uhrauksista.</p>			

Lohkareen itäpään lähellä oli lukuisia porohirvaiden kookkaiden sarvien kappaleita, joihin todettiin kaiverretun seitakivellä vierailleiden retkeilijöiden nimikirjaimia 1970- ja 1980-luvuilla. Yksittäiset, kaiverruksettomat, melko nuorilta vaikuttavat poronsarvet havaittiin myös seitakiven länsipään luona sekä kivenkolossa miltei seidan päällä. Ensimmäinen nykyajan uhrauskohta seitakiven luona vaikuttaa kuitenkin olevan sen lounaisreunalla sijaitseva kuppimainen ”uhrikolo”, jonka suuaukon halkaisija on noin kymmenen senttimetriä; kolon todettiin olevan jokseenkin täynnä kolikoita. Kolon syvyyttä ei tutkittu, mutta näköselläkin oli kymmeniä rahoja, joiden joukossa oli ainakin eurokolikoita, Suomen markkoja sekä Ruotsin ja Norjan kruunuja, jotka oli löyty 1970-luvun ja 2010-luvun välisenä aikana. Yksittäisiä kolikoita havaittiin muissakin kiven koloissa, samoin maassa lohkareen vierellä. Seita vaikuttaa olevan erityisesti kalastajien suosima uhrauspaikka; kiven koloihin oli työnnetty kaksi rautupilkkiä ja yksi lippatyypinen viehe, lisäksi yksi lippi riippui koukuistaan seitakiven seinämällä. Rahojen, poronsarvien ja vieheiden ohella seitakiven koloissa havaittiin ainakin tupakansytyttimiä, poron hampaita ja luita sekä kaksi ruuvia ja pieni taskumattityyppinen konjakkipullo. Kaikki seidan luona havaitut uhrilahjat vaikuttivat olevan hyvin todennäköisesti peräisin muutamien viimeksi kuluneiden vuosikymmenten ajalta.

Kohteen rajaus

Kyseessä on pistemäinen kohde, joka rajautuu halkaisijaltaan noin viisitoistametriseksi alueelle, Sieiddesáivan seitakiven välittömään läheisyyteen.

Tulkinta

Sieiddesáivan seitakivi vaikuttaa olevan edelleen aktiivisessa käytössä. Nykyaikana seidan luona uhritoimituksiaan suorittavat ilmeisesti enimmäkseen alueella liikkuvat retkeilijät ja kalastajat. Mahdollisista varhaisemmista uhrauksista seidan luota tuskin on enää löydettävissä jälkiä, vaan todennäköisesti ne ovat tuhoutuneet seitakiven vierellä ennen toista maailmansotaa suoritetun koekaivauksen yhteydessä, mikäli niitä silloinkaan on ollut havaittavissa. Kohde on kuitenkin visuaalisesti hyvin vaikuttava erityisesti antropomorfisten piirteidensä ansiosta. Seitakiven luona vieraillee vuosittain ainakin kymmeniä, mahdollisesti jopa satoja ihmisiä, mikä ei kuitenkaan vaikuta merkittävästi uhkaavan kiven säilymistä nykytilassaan. Seitakiven kolojen täyttymistä uhrilahjoilla voisi sopivasti hillitä muinaisjäänöskyltin pystyttäminen kiven juurelle.

Viranomais- rekisterinro:	47010006	Kunto:	Hyvä
Arvotus:	Mj-luokka I		

Kartta 98. Sieiddesáiva. Seitakivi.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kuva 265. Sieiddesáiva. Seitakivi. Kuvattu pohjoisesta.

Kuva 266. Sieiddesáiva. Seitakivi. Kuvattu pohjoisluoteesta.

Kuva 267. Sieiddesáiva. Seitakivi. Kuvattu etelästä.

Kuva 268. Sieiddesáiva. Poronsarvia seitakiven itäpäässä. Kuvattu idästä.

Kuva 269. Sieiddesáiva. Suomalaisia, ruotsalaisia ja norjalaisia kolikoita sekä poron hammas ”uhrikolossa” seitakiven lounaiskulmalla. Kuvattu etelästä.

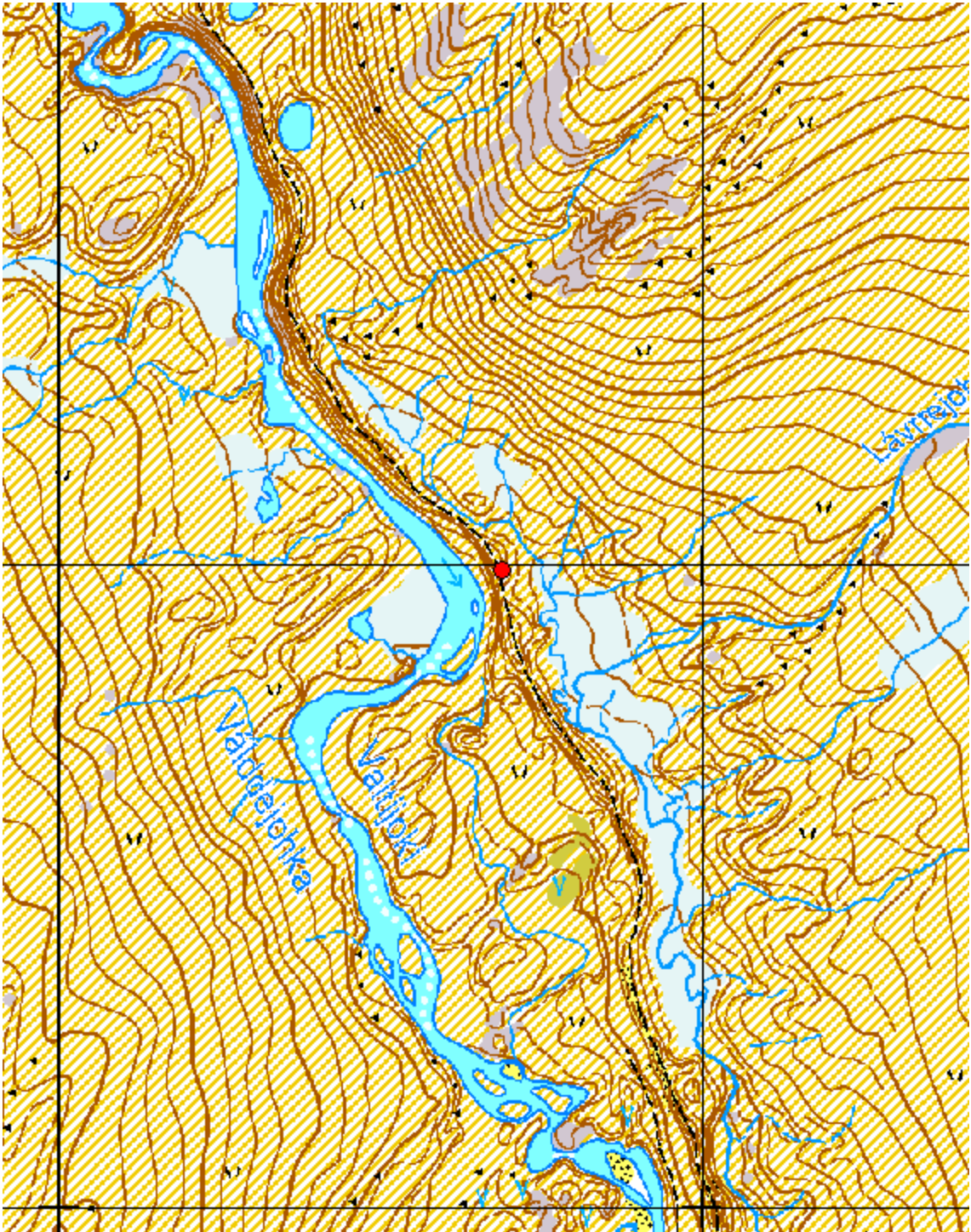
Kuva 270. Sieiddesáiva. Eräs seitakivelle uhratuista vieheistä kiven lounaiskulmalla. Kuvattu lounaasta.

5.9 Löytöpaikat

5.9.1 Lávrrejohka

Lávrrejohka Rautakautisen nuolenkärjen löytöpaikka		MH-tunnus: 153613	
Kohdetyyppi:	Irtolöytöpaikat	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Rautakautinen	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamisvuosi:	-	Kunta:	Enontekiö
Lukumäärä:	1	Tarkastus:	S. Viljanmaa 12.8.2012
Koordinaattiselitys:	Rautakautisen nuolenkärjen löytöpaikalta	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7691992, Y 3285687, Z 697 m mpy	Löydöt:	KM 39218
<i>Ympäristön kuvaus</i>			
<p>Kohde sijaitsee Válddejohkan itäpuolella, jyrkkärinteisen soraharjun päällä. Pohjoisen suunnalla harju jatkuu Somášjávrin länsipuolitse Norjan rajalle asti miltei yhtäjaksoisena, ja Válddejohkan alajuoksun suunnallekin se tarjoaa luontaisen kulkureitin miltei Poroenon varrelle saakka. Polku on todennäköisesti muodostunut harjulle jo hyvin kauan sitten. Válddejohkan rantaan on kohteen luota noin 40 m ja korkeuseroa joen tasolle on noin 15 m. Kohteen itäpuolella on kostea notkelma, jossa kasvaa pajupensaita ja heinikkoa, ja notkelman toiselta puolen kohoaa koillista kohti Válddevárrin alarinne. Válddevárrin ja Sieiddenibban välistä alkava Lávrrejohka virtaa notkemaan koillisen suunnalta kohteen kaakkoispuolella noin 0,3 km päässä. Kasvillisuutta harjulla kohteen läheisyydessä hallitsevat variksenmarja, jäkälät ja sammalet, mutta harjun lakialueella on myös melko runsaasti miltei kasvittomia, tuulieroosiosta ja polun käytöstä aiheutuneita maapaljastumia.</p>			
<i>Kohteen kuvaus</i>			
<p>Eroosion kuluttamassa maapaljastumassa, harjun lakea seuraavasta polusta noin puolitoista metriä itään päin, havaittiin maanpinnalla kookas, raudasta valmistettu ruodollinen nuolenkärki. Kärjen löytöpaikan lähialueen muita maapaljastumia havainnoitiin tarkasti useiden kymmenien metrien säteellä löytöpaikasta, mutta mitään muuta esihistorialliseen toimintaan viittaavaa ei havaittu.</p>			
<i>Kohteen rajaus</i>			
<p>Kyseessä on pistemäinen kohde.</p>			
<i>Tulkinta</i>			
<p>Válddejohkan itäpuoleiselta harjulta löydetty nuolenkärki vaikuttaa irtolöydöltä. Mikään ei viittaa siihen, että paikalla sijaitisi kiinteää muinaisjäännöstä; kärki on todennäköisesti muinoin mennyt hukkaan metsästyksen yhteydessä. Kohde on siis rautakautiseksi irtolöytöpaikka. Nuolenkärki itsessään kertoo kuitenkin varsin paljon alueen menneisyydestä. Kärki on täysin ehjä, hyvässä kunnossa säilynyt, ja se ajoittuu ruotsalaisten vastineiden perusteella todennäköisesti 800-900-luvuille jKr. Kooltaan kärki sopii hyvin suurriistan metsästyksen. Vastaavia kärkiä on ilmeisesti käytetty seudulla yleisesti – muodoltaan lähin suomalaisen löytöaineiston vastine kärjelle on myös löydetty Käsivarren erämaa-alueelta, Virdninibba-tunturilta vuonna 1975.</p>			
Viranomaisrekisterinro:		Kunto:	Hyvä
Arvotus:	Muu suojeleuarvo		

Kartta 99. Lávrrejhoka. Rautakautisen nuolenkärjen löytöpaikka.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kuva 271. Lávrrejohka. Rautakautisen nuolenkärjen löytöpaikka.
Kärki löytöpaikallaan, taustalla Válddejohka. Kuvattu koillisesta.

Kuva 272. Lávrrejohka. Rautakautisen nuolenkärjen löytöpaikka.
Kärki löytöpaikallaan, taustalla Válddejohka. Kuvattu kaakosta.

Kuva 273. Lávrrejohka. Rautakautisen nuolenkärjen löytöpaikka.
Taustalla harjun laella kulkeva polku. Kuvattu pohjoisluoteesta.

Kuva 274. Lávrrejohka. Rautakautisen nuolenkärjen löytöpaikka.
Sami Viljanmaa osoittaa löytöpaikallaan olevaa kärkeä. Kuvattu koillisesta.

Kuva 275. Lávrejojha. Rautakautisen nuolenkärjen löytöpaikka.
Kärki löytöpaikallaan, mitta havainnollistamassa kärjen kokoa. Kuvattu koillisesta.

Kuva 276. Lávrejojha. Rautakautisen nuolenkärjen löytöpaikka.
Kärki löytöpaikallaan. Kuvattu koillisesta.

5.10 Kivistä ladotut poroerotusaidat

5.10.1 Bierfejávrin kivikaarre

Bierfejávrin kivikaarre Kivistä ladottu poroerotusaita		MH-tunnus: 147334	
Kohdetyyppi:	Työ- ja valmistuspaikat; poroerotusaidat	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Historiallinen; 1930-luku	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamivuosi:	-	Kunta:	Enontekiö
Lukumäärä:	1	Tarkastus:	S. Viljanmaa 18.8.2012
Koordinaattiselitys:	Kivikaarten keskeltä	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7687918, Y 3271297, Z 747 m mpy	Löydöt:	-
Taustatiedot			
<p>Kohteen on aiemmin tarkastanut Petri Halinen vuonna 2009, ja kohde paikallistettiin häneltä saatujen koordinaattien avulla. Kohde muistuttaa rakennustavaltaan ja yleisolemukseltaan paljon Bihčosjávrin kivikaarretta. Halisen tiedonanto kyseisistä kohteista kuuluu seuraavasti: ”Paikansin kohteen [Bierfejávrin kivikaarten] v. 2009 Risto Kurun antamien tietojen pohjalta. Soitin samana syksynä 9.12. Aslak Juuson pojalle, Lars Johan Juusolle, joka kertoi, että hän oli rakentanut sen kahden veljensä ja isänsä kanssa. Hän ei muistanut täsmällisesti, milloin se olisi rakennettu, mutta kun kysyin oliko se ennen vai jälkeen sotien, hän sanoi, että ennen sotia. Siihen hän lisäsi, että myös Bihčosjávrin kivikaarre rakennettiin samoihin aikoihin. Kaarteita lienee käytetty myöhemminkin, ainakin 1950-luvulla.” (Petri Halinen, henkilökohtainen tiedonanto 17.10.2012)</p>			
Ympäristön kuvaus			
<p>Kohde sijaitsee Bierfejávrin itäpuolella, noin 250 m päässä järven rannasta, kohti kaakkoa viettävällä moreenipohjaisella rinteellä, rakkakivikoiden kaikkialta muualta paitsi lounaan suunnalta ympäröimällä, ympäristöään rehevämällä ja vähäkivisemmällä alueella, jonka keskivaiheilla on pajukkoa kasvava hetteikkö. Rakkakivikoissa kasvillisuus on hyvin vähäistä, mutta muutoin rinteiden kasvillisuutta hallitsevat vaivaiskoivut, yksittäiset heinäkasvit ja sammalet. Paikoitellen rinteiden kosteimmilla paikoilla heinäkasveja kasvaa melko runsaastikin, lisäksi harvakseltaan alueella esiintyy myös muun muassa kultapiiskua.</p>			
Kohteen kuvaus			
<p>Kohde on osittain kivistä rakennettu, muodoltaan soikeahko poroerotusaita, jonka pääaitauksen halkaisija luode-kaakkosuuntaisesti on noin 150 m ja koillis-lounaissuuntaisesti noin 100 m. Kaarten sisäpuoli erottuu maastossa kauaksi harmaiden rakkakivikoiden ympäröimänä, ympäristöään selvästi rehevämpänä alueena. Suurimmassa osassa kaarten kehää kivistä on ladottu noin puoli metriä korkea muurimainen rakenne, joka tukee puisia pystypaaluja. Pystypaalut ovat tunturikoivua, ja niiden välille on kiinnitetty rautalankoja. Erityisesti kaarten eteläreunalla paaluita on edelleen pääosin pystyssä. Kaarten itäosassa aita on ollut kokonaan kivistä ladottu. Kyseisessä osassa kaarretta rakenteen korkeus on noin 1,3 m, rakenteeseen käytetyt kivet ovat muodoltaan laattamaisia, ja kivikertoja on enimmillään noin kymmenen. Erotusaidan järvenpuoleisella lounaislaidalla, jossa maasto on muuta rinnettä vähäkivisempää, on kivistä kasattu vain pieniä kekoja pystypaaluja tukemaan. Ilmeisesti porot on ajettu kaarteeseen erotusta varten juuri lounaan suunnalta, missä kulku aitauksen sisälle on voitu helpoimmin avata.</p>			

Pääaitauksen sisällä, melkein sen keskellä, on pienempi, kokonaan kivistä ladottu pyöreähkö aitaus, jonka halkaisija on noin 20 m, ja jonka kivrakenteet ovat erityisen hyvin säilyneet. Aidan korkeus on korkeimmillaan yhä lähes 1,5 m ja aitauksen länsireunalla on noin kaksi metriä leveä porttimainen aukko. Tämän aitauksen sisäpuoli on kivikaarten selvästi rehevintä aluetta. Kyseisen aitauksen itäpuolella on sijainnut vielä toinenkin, halkaisijaltaan noin 15 m kokoinen kivinen aitaus. Tämä aitaus, jonka aitarakenteen korkeus on ollut noin metrin, on kuitenkin lähes kokonaan sortunut, samoin kuin sen kaakkoisreunalle pääaitauksen kaakkoisreunalta johtanut noin kahdenkymmenen metrin mittainen vastaavan korkuinen suora kiviaita – nämä rakenteet hahmottuvat rakkakivikossa säännöllisen muotoisina, loivan vallimaisina kivimuodostelmina.

Kohteen rajaus

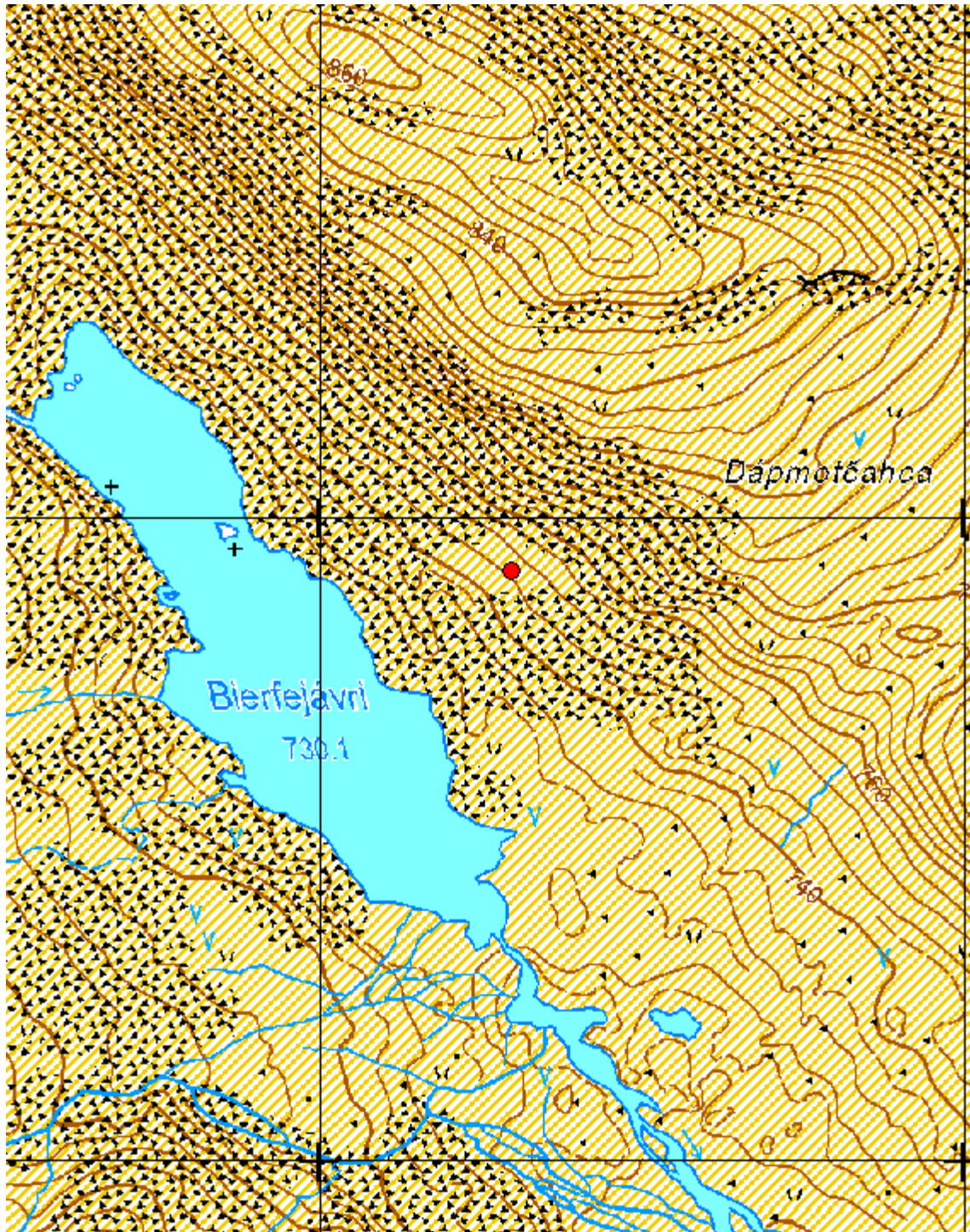
Kohde rajautuu erotusaidan pääaitauksen ulkoreunaan. Pääaitaus on muodoltaan soikeahko, länsiluode-itäkaakkosuuntaisesti noin 150 m pitkä ja koillis-lounaissuuntaisesti noin 100 m leveä.

Tulkinta

Kohde on vanha, osittain kivistä ladottu poroerotusaita, joka on rakennettu 1930-luvulla. Kaarretta lienee käytetty ainakin 1950-luvulle saakka. Kyseessä ei ole kiinteäksi muinaisjäännökseksi luokiteltava kohde, mutta kulttuuriperintökohteena kivikaarre on varsin merkittävä. Kivikaarre voisi olla kiinnostava vierailukohde myös alueella liikkuville retkeilijöille.

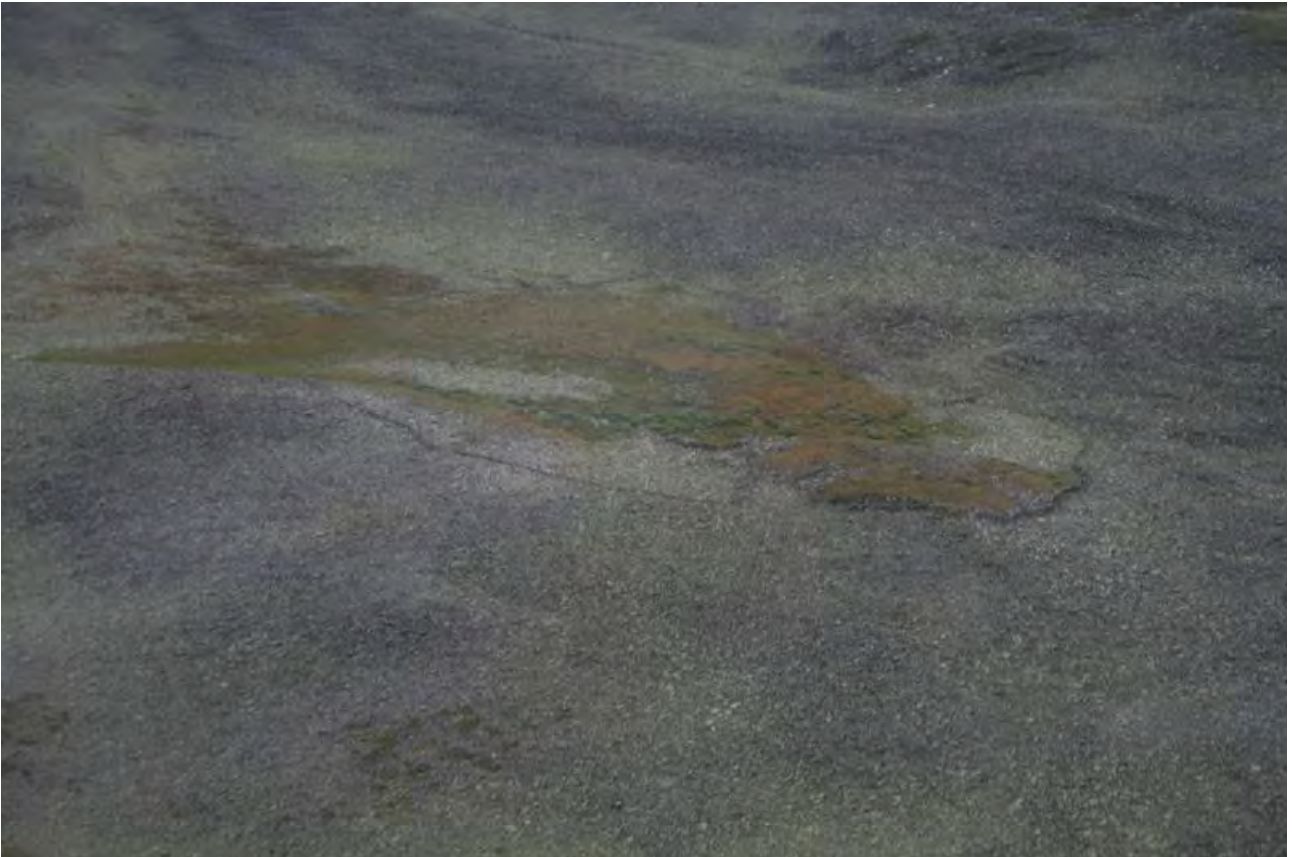
Viranomais- rekisterinro:	1000010547	Kunto:	Hyvä
Arvotus:	MJ-Luokka I		

Kartta 100. Bierfejavrin kivikaarre. Kivistä ladottu poroerotusaita.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kuva 277. Bierfejavrin kivikaarre. Kuvattu helikopterista, kaakosta.

Kuva 278. Bierfejavrin kivikaarre. Kaarteen lounaisreunan kivikekoja. Kuvattu kaakosta.

Kuva 279. Bierfejavrin kivikaarre. Kaarteen eteläreunan rakenteita. Kuvattu luoteesta.

Kuva 280. Bierfejavrin kivikaarre. Kaarteen eteläreunan rautalanka-aitaa. Kuvattu itäkoillisesta.

Kuva 281. Bierfejávrin kivikaarre. Kaarten hyvin säilynyttä koillisreunaa. Kuvattu pohjoisesta.

Kuva 282. Bierfejávrin kivikaarre. Hyvin säilynyt kookkaampi sisäaitaus. Kuvattu lännestä.

Kuva 283. Bierfejávrin kivikaarre. Kookkaampi sisäaitaus. Kuvattu itäkaakosta.

Kuva 284. Bierfejávrin kivikaarre. Kookkaamman sisäaitauksen eteläreunaa. Kuvattu koillisesta.

Kuva 285. Bierfejávrin kivikaarre. Molemmat sisäaitaukset. Huonommin säilynyt, rakenteeltaan lähes täysin romahtanut pienempi aitaus etualalla. Kuvattu idästä.

5.10.2 Bihčosjávrin kivikaarre

Bihčosjávrin kivikaarre Kivistä ladottu poroerotusaita		MH-tunnus: 153624	
Kohdetyyppi:	Työ- ja valmistuspaikat; poroerotusaidat	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Historiallinen; 1930-luku	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamisvuosi:	-	Kunta:	Enontekiö
Lukumäärä:	1	Tarkastus:	S. Viljanmaa 6.8.2012
Koordinaattiselitys:	Kivikaarten keskeltä	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7691446, Y 3275374, Z 785 m mpy	Löydöt:	-
Taustatiedot			
<p>Kohteen on aiemmin tarkastanut Petri Halinen vuonna 2009, ja kohde paikallistettiin häneltä saatujen koordinaattien avulla. Kohde muistuttaa rakennustavaltaan ja yleisolemukseltaan paljon Bierfejavrin kivikaarretta. Halisen tiedonanto kyseisistä kohteista kuuluu seuraavasti: ”Paikansin kohteen [Bierfejavrin kivikaarten] v. 2009 Risto Kurun antamien tietojen pohjalta. Soitin samana syksynä 9.12. Aslak Juuson pojalle, Lars Johan Juusolle, joka kertoi, että hän oli rakentanut sen kahden veljensä ja isänsä kanssa. Hän ei muistanut täsmällisesti, milloin se olisi rakennettu, mutta kun kysyin oliko se ennen vai jälkeen sotien, hän sanoi, että ennen sotia. Siihen hän lisäsi, että myös Bihčosjávrin kivikaarre rakennettiin samoihin aikoihin. Kaarteita lienee käytetty myöhemminkin, ainakin 1950-luvulla.” (Petri Halinen, henkilökohtainen tiedonanto 17.10.2012)</p>			
Ympäristön kuvaus			
<p>Kohde sijaitsee korkealla, kivikkoisessa ylätunturissa, Bihčosjávrin kaakkoispuolella, noin kilometrin etäisyydellä järven rannasta. Kohteen luota avautuvat komeat näkymät järveä ympäröivään tunturimaisemaan. Noin 0,6 km kohteesta luoteeseen päin sijaitsevan pienehkön Čuovgijávrin luoteispuolella on ryhmä seudun poromiesten käyttämiä rakennuksia. Kohdetta ympäröivä alue on enimmäkseen karua rakkakivikkoja, jossa kasvillisuus on hyvin vähäistä. Kivikkojen väleissä kasvaa lähinnä vaivaiskoivuja ja variksenmarjaa sekä jäkäliä ja sammalia. Kohteen keskeisissä osissa, jotka ovat selvästi ympäristöään vähäkivisempiä, on myös kasvillisuus rehevämpää ja heinäkasvivaltaisempaa. Pajupensaitakin kasvaa kohteen alueella varsin runsaasti.</p>			
Kohteen kuvaus			
<p>Kohde on lähinnä laattamaisista kivistä rakennettu, muurimainen, rakenteeltaan hyvin säilynyt, muodoltaan soikeahko poroerotusaita, jonka halkaisija on pohjoiskoillis-eteläkaakkoisuuntaisesti noin sata metriä ja länsiluode-itäkaakkoisuuntaisesti noin 80 m. Kaarten kehäaitauksen luoteisreunalta suuntautuu lisäksi kohti luodetta noin 20 m mittainen kiviäita. Kaarten aitarakenteissa kiviä on ladottu päällekkäin enimmillään noin kymmenen kivikertaa, ja rakenteen korkeus on ollut alkuaan hieman toista metriä. Rakenne on sortunut vain muutamissa kohdissa pahoin, suurimmaksi osaksi se on edelleen täysin ehjä. Rakenteessa on hyödynnetty myös kookkaita maakiviä, ja muutamia suuria laattamaisia kiviä on tuettu pystyasentoonkin. Kaarten länsireunalla kivrakenteessa on noin 20 m leveä aukko, jonka molemmilla reunoilla ovat pystyssä koivupaalut. Ilmeisesti aukko on suljettu sen jälkeen, kun porot on ajettu aukosta kaarten sisälle erotusta varten. Aukon sulkemiseen on todennäköisimmin käytetty siirrettäviä puisia aitarakenteita, joista ei kuitenkaan paikalla ole säilynyt mitään jäännöksiä – mikäli kyseiset puurakenteet ovat olleet olemassa, ovat ne kenties päätyneet polttopuiksi kivikaarten käytön päättymisen jälkeen.</p>			

Kohteen rajaus

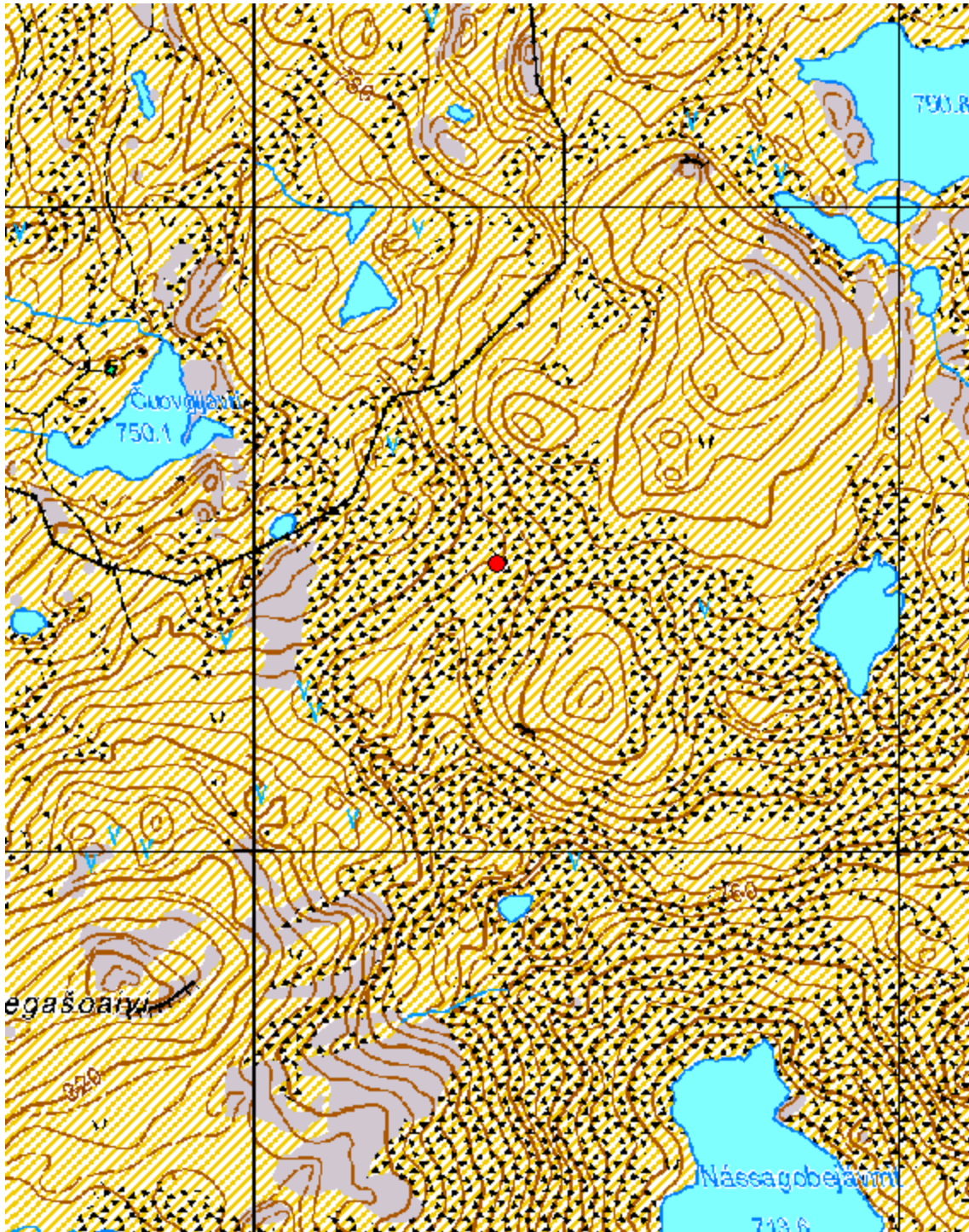
Kohde rajautuu kivikaarten ulkoreunaan. Kohde on muodoltaan soikea, pohjoiskoillis-etelälounaissauntaisesti noin sata metriä pitkä ja länsiluode-itäkaakkoisuuntaisesti noin 80 m leveä.

Tulkinta

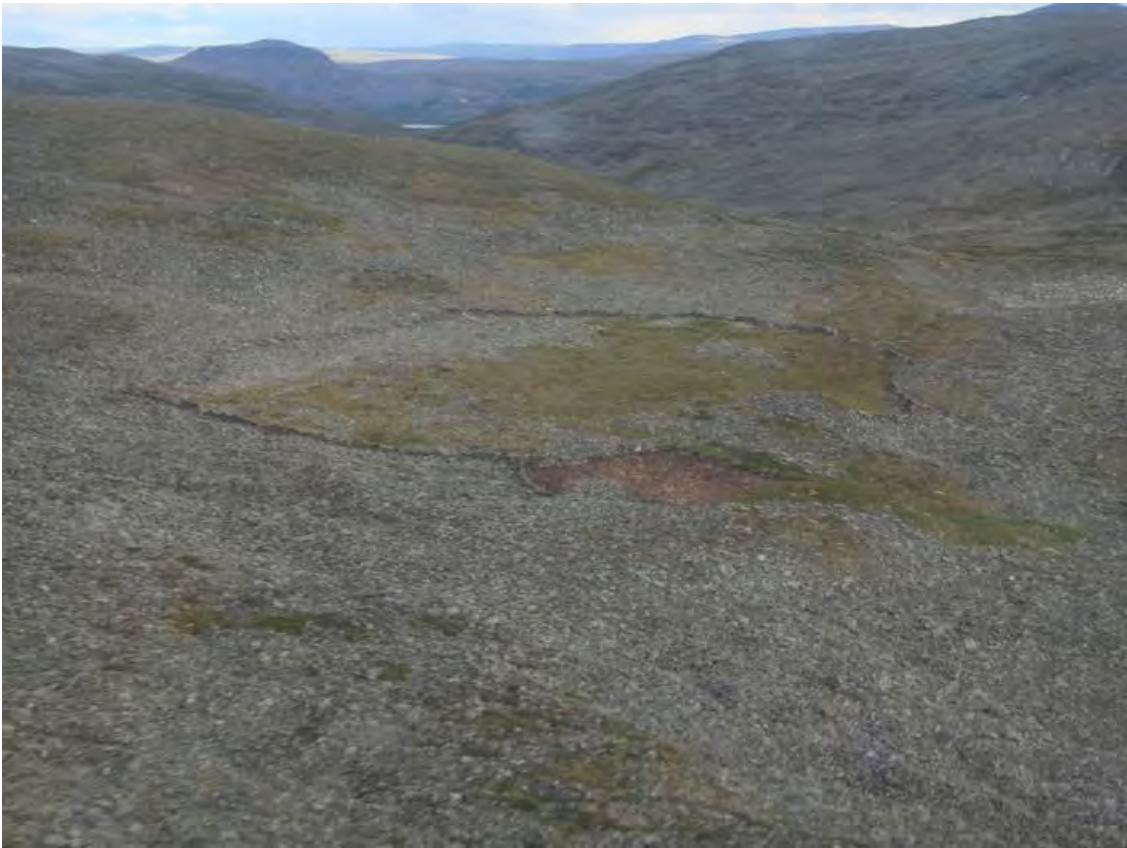
Kohde on vanha, kivistä ladottu poroerotusaita, joka on rakennettu 1930-luvulla. Kaarretta lienee käytetty ainakin 1950-luvulle saakka. Kyseessä ei ole kiinteäksi muinaisjännökseksi luokiteltava kohde, mutta kulttuuriperintökohteena kivikaarre on varsin merkittävä. Kivikaarre voisi olla kiinnostava vierailukohde alueella liikkuville retkeilijöillekin. Koska kohde sijaitsee vain noin kilometrin päässä Kalottireitiltä ja alle kolmen kilometrin etäisyydellä Bihčosjávrin autiotuvalta, se on Käsivarren erämaan visuaalisesti komeimpien kulttuuriperintökohteiden joukossa eräs helpoimmin saavuttavissa olevista myös merkittyihin vaellusreitteihin tukeutuville retkeilijöille. Kalottireitiltä olisi melko vähäisellä vaivalla merkittävässä reitti kivikaarten luokse, ja kaarteena luona käyvien retkeilijöiden vaellusta rikastuttaisi varmasti, mikäli kaarteena lähelle pystytettäisiin sen historiasta ja käytöstä kertova informaatiotaulu.

**Viranomais-
rekisterinro:****Kunto:** Hyvä**Arvotus:** Muu suojeluarvo

Kartta 101. Bihčosjávriin kivikaarre. Kivistä ladottu poroerotusaita.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kuva 286. Bihčosjávrin kivikaarre. Kuvattu helikopterista, luoteesta.

Kuva 287. Bihčosjávrin kivikaarre. Taustalla Bihčosjávri. Kuvattu itäkaakosta.

Kuva 288. Bihčosjávrin kivikaarre. Kaarteen eteläosan kivirakenteita. Taustalla Govddošgáisi. Kuvattu idästä.

Kuva 289. Bihčosjávrin kivikaarre. Kaarteen lounaisosan kivirakenteita. Taustalla Govddošgáisi. Kuvattu kaakosta.

Kuva 290. Bihčosjávrin kivikaarre. Kaarteen lounaisosan kivirakenteita. Erittäin hyvin säilynyttä muurimaista rakennetta. Kuvattu länsilounaasta.

Kuva 291. Bihčosjávrin kivikaarre. Kaarteen luoteisosan kivirakenteita. Etulalalla porttiaukon pohjoisreunan koivupaalu. Kuvattu etelästä.

Kuva 292. Bihčosjávrin kivikaarre. Kaarteen pohjoisosan kivirakenteita. Etualalla pystyyn tuettuja suuria laattamaisia kiviä. Kuvattu lännestä.

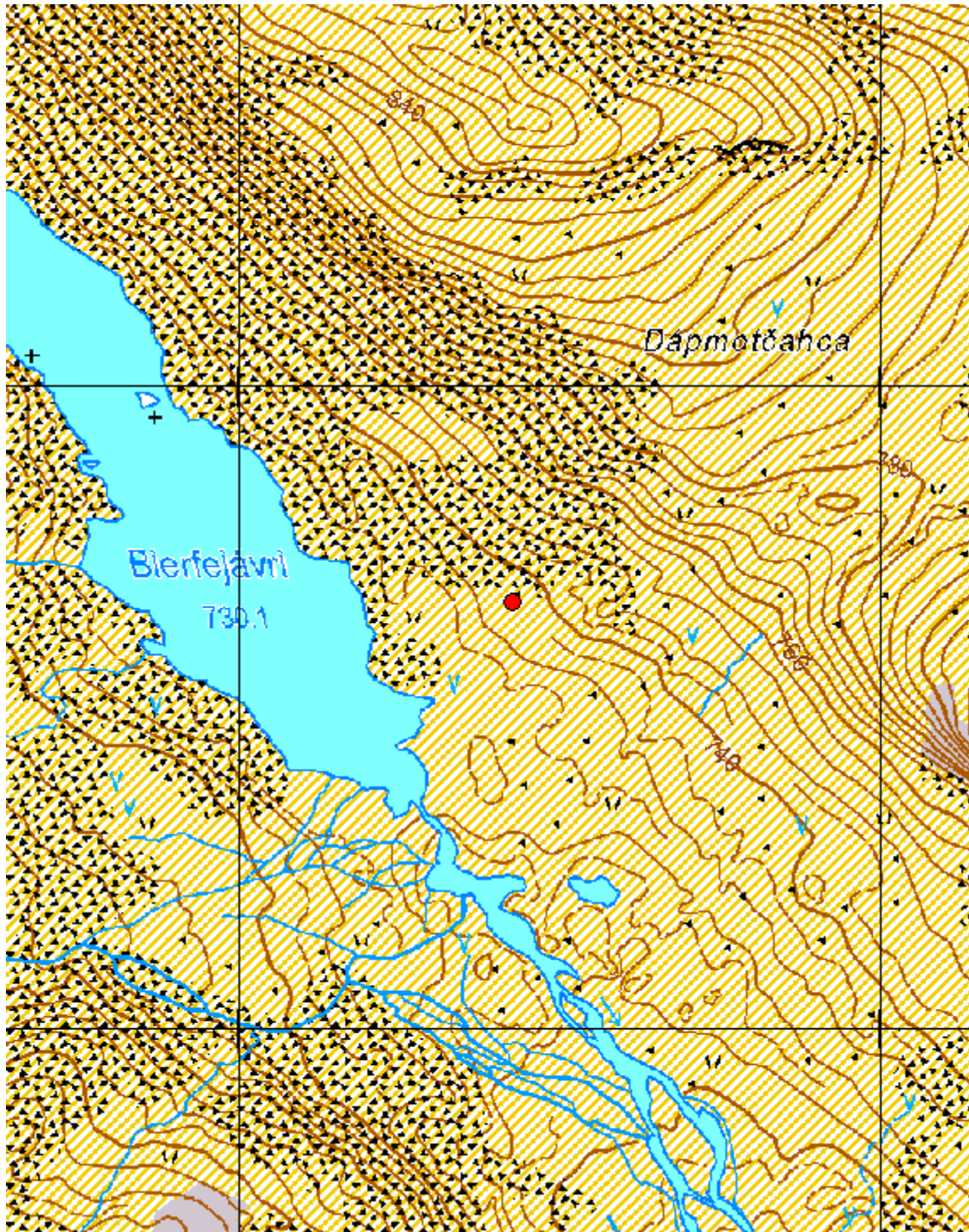
Kuva 293. Bihčosjávrin kivikaarre. Kookas maakivi osana kaarteen koillisosan kivirakennetta. Taustalla Bihčosjávri. Kuvattu kaakosta.

5.11 Muut kivirakenteet, joita ei määritelty muinaisjäännöksiksi

5.11.1 Bierfejavri

Bierfejavri Kivilatomus		MH-tunnus: 153630	
Kohdetyyppi:	Kivirakenteet; kivilatomukset	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Ajoitus epäselvä	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamisvuosi:	-	Kunta:	Enontekiö
Lukumäärä:	1	Tarkastus:	S. Viljanmaa 18.8.2012
Koordinaattiselitys:	Kivilatomuksen keskeltä	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7687665, Y 3271426, Z 738 m mpy	Löydöt:	-
Taustatiedot			
Kohteen on löytänyt Petri Halinen vuonna 2009 ja kohde paikallistettiin häneltä saatujen koordinaattitietojen perusteella. Halisen mukaan kohde saattaa hyvinkin liittyä läheiseen Bierfejavrin kivikaarteeseen (Petri Halinen, henkilökohtainen tiedonanto 17.10.2012).			
Ympäristön kuvaus			
Kohde sijaitsee avoimella, puuttomalla paljakalla, Bierfejavrin itäpuolella, Bierfejavrin luusuasta noin 350 m pohjoiskoilliseen, loivasti kohti etelälounasta viettävällä rinteellä, laajan kivirakan eteläpuolella. Rinteen kasvillisuutta hallitsevat vaivaiskoivu, kurjenkanerva, mustikka, heinät, tina- ja poronjäkälet sekä sammalet.			
Kohteen kuvaus			
Kohde on neliön muotoinen, luode-kaakkosuuntainen, kehämäinen kivilatomus. Latomuksen sivut ovat 1,5 m mittaiset, ja se on ladottu muodoltaan laattamaisista kivistä, joiden halkaisija vaihtelee välillä 15 cm – 40 cm. Latomuksessa on enimmillään viisi kivikertaa, ja korkeimmillaan se on noin puoli metriä korkea. Latomuksen kivet ovat hyvin jäkälöityneet, ja se vaikuttaa varsin iäkkäältä. Latomuksen sisäpuoli on melko tasainen ja maaperä suhteellisen vähäkiviseltä vaikuttavaa. Kasvillisuudeltaan latomuksen alue ei poikkea ympäristöstään.			
Kohteen rajaus			
Kyseessä on pistemäinen kohde.			
Tulkinta			
Latomuksen käyttötarkoitus tai ikä ei kohteen tarkastuksen yhteydessä yksiselitteisesti selvinnyt. Asumuksen jäännökseksi latomus on liian pienikokoinen, eikä se liene myöskään poronhoitoon liittyvä rakenne. Mahdollisesti kyseessä voisi olla metsästyksen tarkoitettu ampuma- tai väijyntäsuoja, mutta ehkä todennäköisintä kuitenkin on, että latomuksen ovat kasanneet retkeilijät tuulensuojaksi tauko- tai leiriytymispaikalleen.			
Viranomaisrekisterinro:		Kunto:	Hyvä
Arvotus:	Muu suojeluarvo		

Kartta 102. Bierfejävri. Kivilatamus.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kuva 294. Bierfejavri. Kivilatomus. Taustalla Bierfejavri. Kuvattu koillisesta.

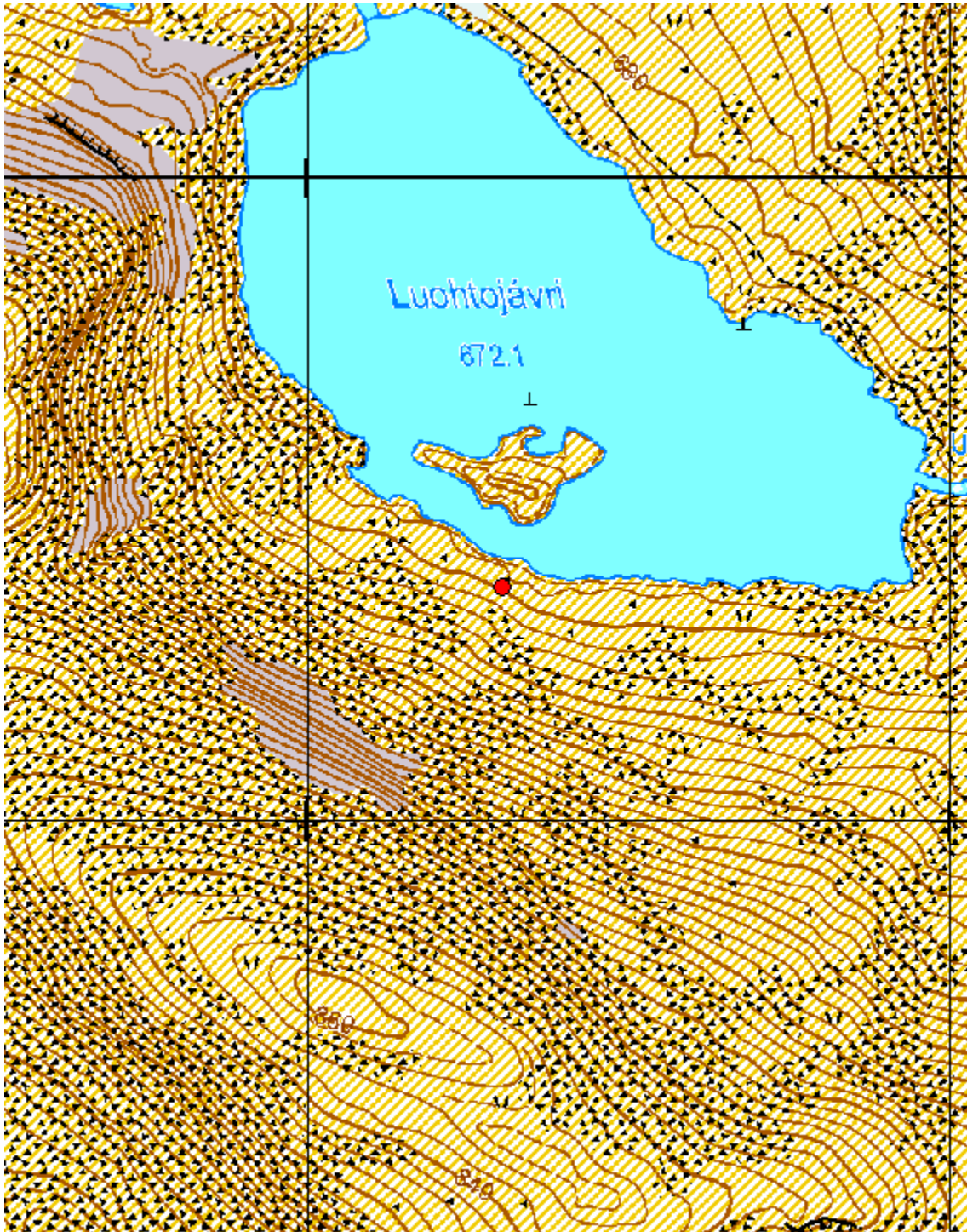

Kuva 295. Bierfejavri. Kivilatomus. Kuvattu kaakosta.

5.11.2 Luohtojávri

Luohtojávri Kivilatomus		MH-tunnus: 153631	
Kohdetyyppi:	Kivirakennelmat; kivilatomukset	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Historiallinen	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamisvuosi:	-	Kunta:	Enontekiö
Lukumäärä:	1	Tarkastus:	S. Viljanmaa 5.8.2012
Koordinaattiselitys:	Kivirakennelman keskeltä	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7689363, Y 3271303, Z 680 m mpy	Löydöt:	-
<i>Ympäristön kuvaus</i>			
<p>Kohde sijaitsee Luohtojávrin eteläpuolella, noin 40 m etäisyydellä järven rannasta, noin kahdeksan metriä järven pintaa korkeammalla, loivasti järveä kohti viettävällä rinteellä, pienehkön rakkakivikon pohjoislaidalla. Alue on kivikkoista, moreenipohjaista tunturipaljakkaa, jonka kasvillisuutta hallitsevat vaivaiskoivut, variksenmarja ja kurjenkanerva sekä jäkälät ja sammalet.</p>			
<i>Kohteen kuvaus</i>			
<p>Kohde on kookkaan maakiven itäpuolelle kasattu kehämäinen kivivalli, jonka sisälle rajautuu noin 1,2 m x 0,6 m laajuinen, pohjois-eteläsuuntainen, tuulensuojainen tila. Maakivi muodostaa enimmäkseen vallin länsireunan, ja sen päälle on ladottu lisäksi pienempiä kiviä kaksi kivikertaa. Kivivallin korkeus on noin 0,9 m, ja se on kasattu miehennostannaisista, muodoltaan lähinnä laattamaisista kivistä, joiden halkaisijat vaihtelevat välillä 20 cm – 60 cm. Alaosastaan valli on noin metrin levyinen, vallin yläreunan leveys on noin puoli metriä. Rakenteen kivet ovat hyvin jäkälöityneet. Kulku vallin rajaamalle alueelle on ollut rakenteen pohjoispäästä, jonka sulkee laattamainen, noin 5 cm paksu, noin 60 cm x 80 cm laajuinen, pystyasentoon tuettu kivi. Kyseisen kiven pohjoispuolella on noin 10 cm paksuinen, halkaisijaltaan noin 40 cm kokoinen kivi, joka on toiminut portaana rakenteen sisälle astuttaessa, ja rakenteen sisäpuolella vastaavan paksuinen, halkaisijaltaan noin 25 cm kokoinen kivi, joka on myös todennäköisesti samaista tarkoitusta varten paikalleen asetettu. Rakenteen pohjan keskiosassa on rakenteeseen nähden poikittainen, noin puolen metrin mittainen ja noin 20 cm paksu kivi, jonka yläpinta on varsin tasainen, ja jota on mahdollisesti käytetty istuinkivenä.</p>			
<i>Kohteen rajaus</i>			
Kyseessä on pistemäinen kohde.			
<i>Tulkinta</i>			
<p>Kyseessä on todennäköisesti yksittäisen retkeilijän väliaikaiselle taukopaikalleen tuulensuojakseen kasaama rakenne, joka ienee rakennettu 1900-luvun loppupuolella. Rakenne antaa edelleen varsin hyvän suojan, ja mahdollisesti paikkaa käytetään toisinaan vieläkin. Kohde on hyvin säilynyt ja visuaalisesti viehättävä, mutta ei kuitenkaan kiinteä muinaisjäännös.</p>			
Viranomaisrekisterinro:		Kunto:	Hyvä
Arvotus:	Muu suojeluarvo		

Kartta 103. Luotojärvi. Kivirakennelma.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kuva 296. Luohojávri. Kivirakennelma. Kuvattu luoteesta.

Kuva 297. Luohojávri. Kivirakennelma. Kuvattu pohjoisesta.

Kuva 298. Luohojärvi. Kivirakennelma. Kuvattu etelästä.

Kuva 299. Luohojärvi. Kivirakennelma. Kuvattu päältä, lännestä.

5.12 Asuinpaikat, joita ei määritelty muinaisjäännöksiksi

5.12.1 Aslak Juuson kammi

Aslak Juuson kammi Turvekammin raunio		MH-tunnus: 153632	
Kohdetyyppi:	Asuinpaikat; kammit	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Historiallinen; 1900-luku	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamisvuosi:	-	Kunta:	Enontekiö
Lukumäärä:	1	Tarkastus:	S. Viljanmaa 15.8.2012
Koordinaattiselitys:	Turvekammin raunion keskeltä	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7686204, Y 3277362, Z 600 m mpy	Löydöt:	-
Taustatiedot			
<p>Metsähallituksen Lapin Luontopalveluiden suunnittelija Antti Ohenojan suullisen tiedonannon mukaan Ánnjaloanjin pahdan alla, lähellä Skádjajávrin pohjoisrantaan, sijaitsee kaksi kammin rauniota, joista ainakin toinen on kuulunut Aslak Juusolle (1887-1969), jota on suomalaisten keskuudessa kutsuttu muun muassa Yliperän patriarkaksi ja pororuhtinaaksi, ja joka tunnettiin erityisesti ystävyystään Urho Kaleva Kekkonen kanssa. Raunioista toinen paikallistettiin alueen inventoinnin aikana, mutta toista rauniota ei onnistuttu löytämään. Ei siis ole täysin varmaa, onko inventoinnissa paikallistettu kammin raunio juuri Aslak Juusolle kuuluneen rakennuksen jäännös.</p>			
Ympäristön kuvaus			
<p>Kohde sijaitsee Skádjajávrin pohjoisrannasta noin 40 m pohjoiseen päin, pienen harjanteen päässä, noin neljä metriä järven pintaa korkeammalla, järven rannan suuntaa seurailevan polun varrella. Kohteen ympäristö on tunturikoivikko, mutta kohteen keskeisissä osissa kasvaa vain nuorehkoa koivuvesakkoa sekä heinäkasveja ja sammalia.</p>			
Kohteen kuvaus			
<p>Kohde on turvekammin raunio. Raunio sijaitsee tunturikoivikossa, josta sen paikka erottuu melko avoimena, mutta heinikkoisena ja vesottuneena alueena. Raunio on jokseenkin neliön muotoinen, itä-länsisuuntainen ja kooltaan noin 4 m x 4 m. Raunion reunoina ovat itäreunaa lukuun ottamatta noin metrin levyiset, noin 0,3 m korkeat turvevallit. Ainakin raunion eteläreunan vallissa on myös muutamia halkaisijaltaan noin 30 cm kokoisia kiviä, jotka ovat ilmeisesti liittyneet kammin tukirakenteisiin. Oviaukko vaikuttaa olleen todennäköisesti kohti itää. Kammin puurakenteet ovat täysin tuhoutuneet. Kammin rakenteissa on ilmeisesti ollut myös kattohuopaa, jota paikalla näkyy muutamia riekaleita. Kammin raunion lattia-alalla ja raunion lähiympäristössä on näkyvillä myös jonkin verran esineistöä, kookkaimpana Bærums Verk -merkkinen norjalaisvalmisteinen valurauta-hella, malli numero 272. Bærums Verk -rautatehtaan toiminta päättyi vuonna 1964. Hellan lisäksi paikalla on sinkkiämpäreiden jäännöksiä, säilyketölkkejä sekä alkoholipulloja.</p> <p>Kohteen lähiympäristöä kierreltiin kammin raunion dokumentoinnin yhteydessä jonkin verran, mutta muita rakenteiden jäännöksiä ei löydetty. Alue on kuitenkin elokuun lopulla varsin peitteistä, joten on mahdollista, että Antti Ohenojan mainitsemasta toisesta kammin rauniosta on voitu kulkea inventoinnin aikana varsin läheltäkin ohitse sitä kuitenkaan havaitsematta.</p>			

Kohteen rajaus

Kohde rajautuu halkaisijaltaan noin kymmenmetriselle tunturikoivikon ympäröimälle alueelle, kammin raunio välittömään lähiympäristöön.

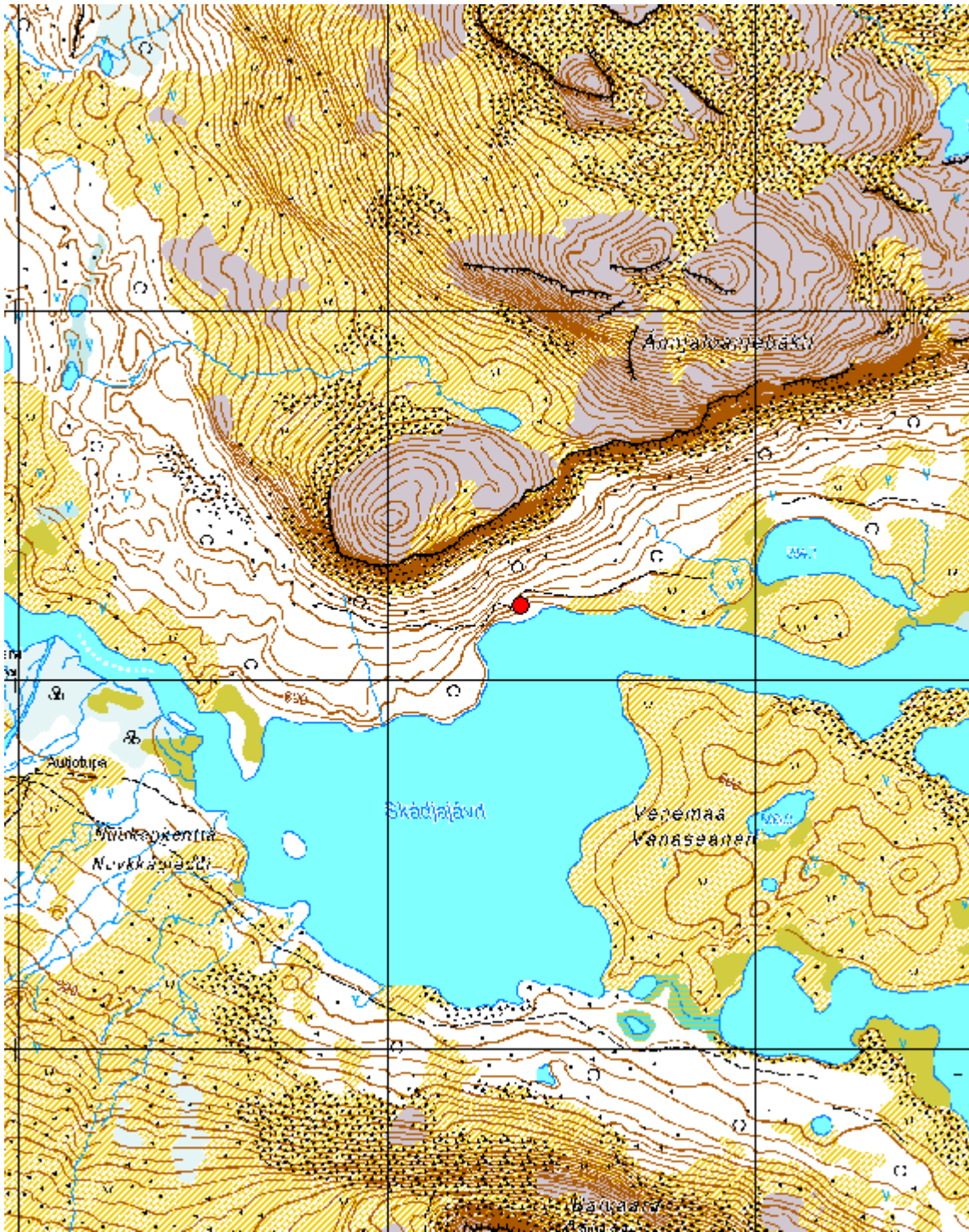
Tulkinta

Kohde on turvekammin raunio, jonka käyttö on ilmeisesti päättynyt viimeistään 1980-luvulla, mutta mahdollisesti jo aiemmin. Kammin tulisijana toiminut Bærums Verk -valurautahella on valmistettu norjassa viimeistään 1960-luvulla. Perusteellisemmalla selvittelyllä hellan ikä olisi varmasti tarkemminkin määritettävissä. On mahdollista, että kyseinen raunio on jäännös Antti Ohenojan mainitsema Aslak Juuson kammista. Nykytilassaan kammin raunio on rähjäinen ja siivoton, mutta koivupuskien raivaamisella ja paikan siistimisellä rauniosta voitaisiin saada kiinnostava käyntikohde alueella liikkuville retkeilijöille.

**Viranomais-
rekisterinro:****Kunto:** Huono**Arvotus:**

Muu suojeluarvo

Kartta 104. Aslak Juuson kammi. Turvekammin raunio.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kuva 300. Aslak Juuson kammi. Turvekammin raunio. Kuvattu idästä.

Kuva 301. Aslak Juuson kammi. Bærums Verk -valurautahella. Kuvattu pohjoisesta.

Kuva 302. Aslak Juuson kammi. Bærums Verk -valurautahella, mallimerkintä. Kuvattu luoteesta.

5.12.2 Bierfejojha 3

Bierfejojha 3 Kehämäisiä kivettyjä tulisijoja		MH-tunnus: 153633-4	
Kohdetyyppi:	Asuinpaikat; liesilatomukset	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Ajoitus epäselvä	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamisvuosi:	-	Kunta:	Enontekiö
Lukumäärä:	3	Tarkastus:	S. Viljanmaa 18.8.2012
Koordinaattiselitys:	Tulisijan 2 keskeltä	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7685168, Y 3274734, Z 670 m mpy	Löydöt:	-
Taustatiedot			
Kohteesta dokumentoidut tulisijat on löytänyt Petri Halinen vuonna 2011, ja ne paikallistettiin häneltä saatujen koordinaattitietojen perusteella.			
Ympäristön kuvaus			
Kohde sijaitsee Bierfejojhan eteläpuolella, joen rantatörmän päällä. Alue on moreenipohjaista, avointa tunturipaljakkaa, jonka kasvillisuutta hallitsevat vaivaiskoivut, variksenmarja, puolukka ja juolukka sekä tina-, torvi- ja poronjäkälät sekä sammaleet. Paikoittain myös heinäkasveja kasvaa alueella melko runsaasti, erityisesti joen rannan läheisyydessä.			
Kohteen kuvaus			
Kohde muodostuu kolmesta pyöreästä tulisijasta, jotka ovat kehämäisiä, vain reunoiltaan kivettyjä, umpeenkasvaneita, mutta kuitenkin selvästi maastossa erottuvia. Tulisijojen kivien yläpinnat ovat jonkin verran koholla ympäristöstään, mutta kuitenkin hyvin jäkälöityneet.			
Kohteesta dokumentoitujen tulisijojen koordinaatit ja tarkempi kuvaus:			
Tulisija 1			
X 7685188 / Y 3274596			
Tulisija sijaitsee noin kymmenen metrin etäisyydellä Bierfejojhan rannasta, tasaisella rantaterassilla, noin kaksi metriä joen pintaa korkeammalla. Tulisijan halkaisija on noin 1,0 m. Liesikivien halkaisijat vaihtelevat välillä 20 cm – 35 cm, ja niiden yläpinnat ovat koholla ympäristöstään noin 5 cm – 10 cm. Kivikehän sisällä kasvillisuus on heinäkasvivaltaista. Tulisijan keskelle tehdystä lapionpistosta todettiin noin yhden senttimetrin paksuisen pintaturpeen alla noin kolmen senttimetrin paksuinen hiilikerros. Huuhtoutumiskerrosta ei tulisijan kohdalla havaittu, mutta maaperä kyseisellä paikalla todettiin hiekkaiseksi ja melko vähäkiviseksi.			
Tulisija 2			
X 7685168 / Y 3274734			
Tulisija sijaitsee moreeniharjanteella, noin 20 m etäisyydellä Bierfejojhan rannasta, noin kuuden metrin päässä harjanteen jokea kohti laskevan rinteen partaalta, noin neljä metriä joen pintaa korkeammalla. Tulisijan halkaisija on noin 0,7 m. Liesikivet ovat melko kookkaita, niiden halkaisijat vaihtelevat välillä 20 cm – 35 cm, ja niiden yläpinnat ovat noin 5 cm koholla ympäristöstään. Tulisijan keskelle tehdystä lapionpistosta todettiin noin kahden senttimetrin paksuisen pintaturpeen alla noin yhden senttimetrin paksuinen kerros hiiltä. Huuhtoutumiskerrosta tulisijan kohdalla ei havaittu. Maaperä paikalla on melko kivistä moreenia.			

Tulisija 3

X 7685171 / Y 3274755

Tulisija sijaitsee moreeniharjanteella, noin 20 m etäisyydellä Bierfejohtkan rannasta, noin kuuden metrin päässä harjanteen jokea kohti laskevan rinteen partaalta, noin 20 m itään tulisijasta 2. Tulisijan halkaisija on noin 0,7 m. Liesikivien halkaisijat vaihtelevat välillä 15 cm – 20 cm, ja niiden yläpinnat ovat noin 10 cm koholla ympäristöstään. Tulisijan ulkopuolella, kivikehän reunasta noin 20 cm koilliseen päin, on yksittäinen vastaavan kokoinen kivi, ja lisäksi metrin etäisyydellä samassa suunnassa neljä halkaisijaltaan noin 20 cm – 30 cm kokoista kiveä, ehkä jäännös jonkinlaisesta eteiskiveyksestä. Tulisijan keskelle tehdystä lapionpistosta todettiin noin kolmen senttimetrin paksuisen pintaturpeen alla hiiltä ja nokea noin yhden senttimetrin paksuinen kerros, jonka alla on huuhtoutumiskerros. Maaperä paikalla on melko kivistä moreenia.

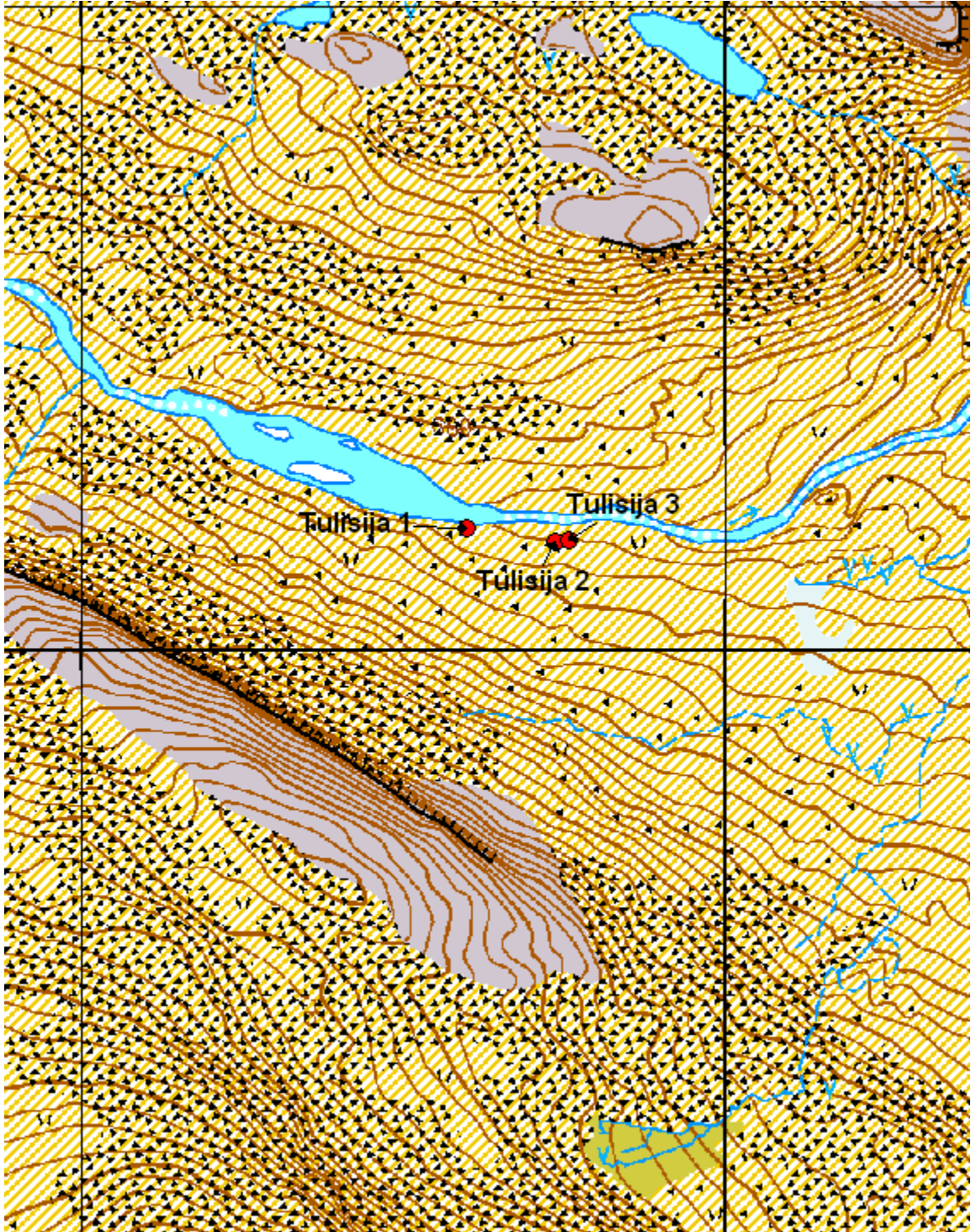
Kohteen rajaus

Kohde muodostuu kolmesta pistemäisestä pesäkkeestä, jotka rajautuvat tulisijojen jäännösten välittömään lähiympäristöön.

Tulkinta

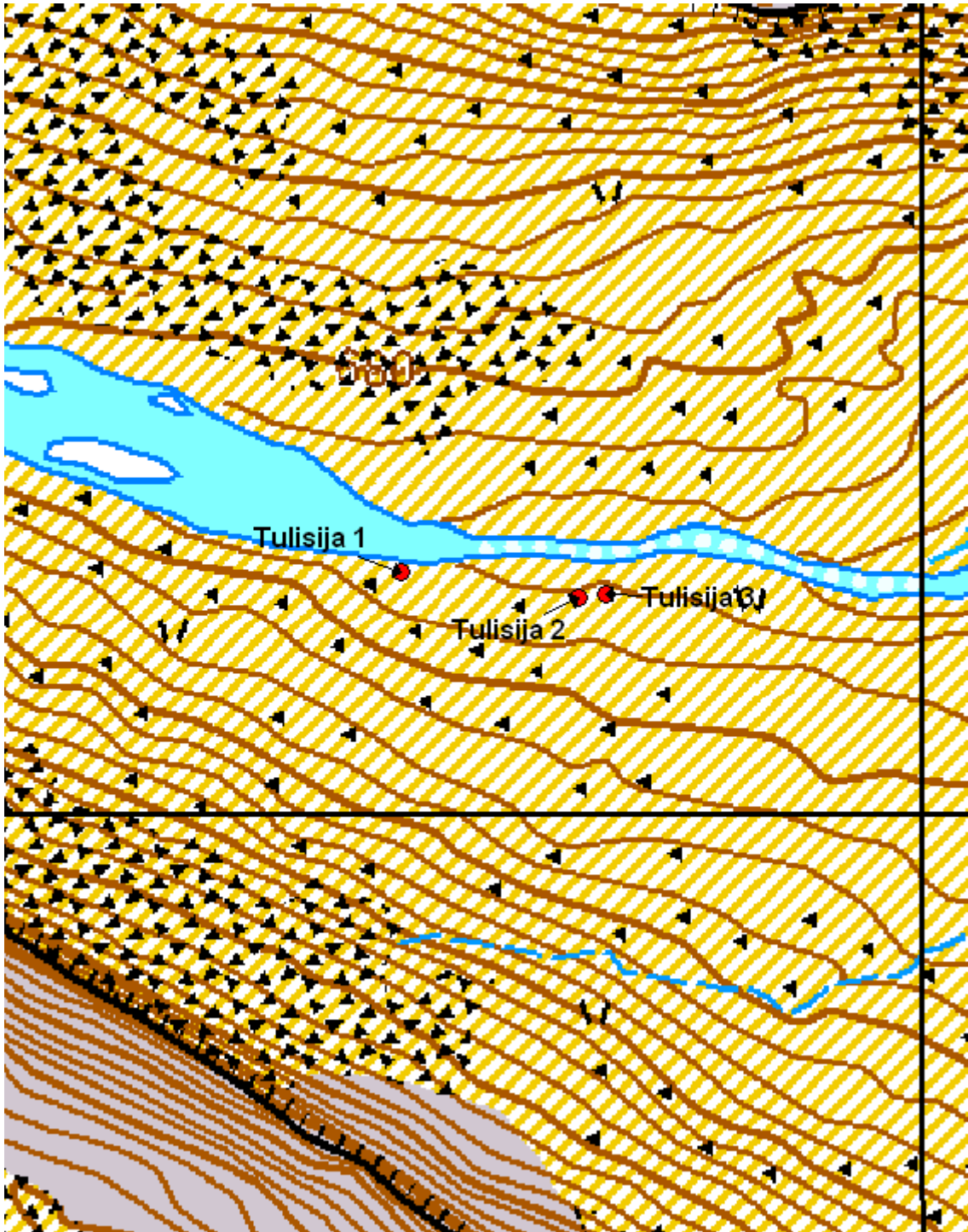
Kohteesta dokumentoidut kolme kehämäistä kivettyä tulisijaa ovat todennäköisesti jäännöksiä melko väliaikaisista leiriytymisistä. Tulisijojen iän määrittäminen on varsin vaikeaa ilman radiohiiliajoituksia, ja ne voivat olla myös keskenään hyvinkin eri-ikäisiä. Kohteen tarkastamisen yhteydessä ei havaittu kuitenkaan mitään sellaista, minkä perusteella kyseisiä tulisijoja tulisi pitää kiinteinä muinaisjäännöksinä. Pikemminkin on melko todennäköistä, että tulisijat ovat vain muutamien vuosikymmenten ikäisiä, joen varrella leiriytyneiden retkeilijöiden, kalastajien tai poromiesten kasaamia. Rakenteet erottuvat hyvin maastossa ja ovat myös tavalliselle retkeilijälle selvästi tulisijoiksi tunnistettavia; suurin niiden säilymistä uhkaava tekijä onkin, että ne voivat päätyä tulevina vuosikymmeninä uudelleen käyttöön.

**Viranomais-
rekisterinro:****Kunto:** Hyvä**Arvotus:** Muu suojeluarvo

Kartta 105. Bierfejoikka 3. Kehämäisiä kivettyjä tulisijoja.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kartta 106. Bierfejoikka 3. Kehämäisiä kivettyjä tulisijoja.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kuva 303. Bierfejhka 3. Kehämäinen kivetty tulisija 1. Taustalla Čáivárri. Kuvattu lännestä.

Kuva 304. Bierfejhka 3. Kehämäinen kivetty tulisija 1. Kuvattu lännestä.

Kuva 305. Bierfejhka 3. Kehämäinen kivetty tulisija 2. Taustalla Čáivárri. Kuvattu lännestä.

Kuva 306. Bierfejhka 3. Kehämäinen kivetty tulisija 2. Kuvattu lännestä.

Kuva 307. Bierfejhka 3. Kehämäinen kivetty tulisija 3. Taustalla Čáivárri. Kuvattu lounaasta.

Kuva 308. Bierfejhka 3. Kehämäinen kivetty tulisija 3. Kuvattu lounaasta.

5.12.3 Bierfejojha 7

Bierfejojha 7 Kehämäisiä kivettyjä tulisijoja		MH-tunnus: 153647	
Kohdetyyppi:	Asuinpaikat; liesilatomukset	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Ajoitus epäselvä	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamisvuosi:	-	Kunta:	Enontekiö
Lukumäärä:	2	Tarkastus:	S. Viljanmaa 19.8.2012
Koordinaattiselitys:	Tulisija 1:n keskeltä	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7686193, Y 3272533, Z 707 m mpy	Löydöt:	-
Taustatiedot			
Kohteesta dokumentoidut tulisijat on löytänyt vuonna 2011 Petri Halinen, ja ne paikallistettiin häneltä saatujen koordinaattitietojen perusteella.			
Ympäristön kuvaus			
Kohde sijaitsee Vuolit Bierfejávrin pohjoispuolella, noin 150 m etäisyydellä rannasta, noin kaksi metriä järven pintaa korkeammalla, Bierfejohkan suuntaa seurailevan mönkijäuran varrella, uran eteläpuolella, alle viiden metrin päässä uralta. Alue on avointa, moreenipohjaista, kohtalaisen tasaista tunturipaljakkaa, jonka kasvillisuutta hallitsevat vaivaiskoivut, variksenmarja, juolukka, puolukka ja poronjäkälät.			
Kohteen kuvaus			
Kohde muodostuu kahdesta kehämäisestä kivetystä tulisijasta, jotka sijaitsevat noin viidentoista metrin etäisyydellä toisistaan. Tulisijat ovat vain reunoiltaan kivettyjä ja umpeenkasvaneita. Kasvillisuus tulisijojen kohdilla ei poikkea ympäristöstään.			
Kohteesta dokumentoitujen tulisijojen koordinaatit ja tarkempi kuvaus:			
Tulisija 1			
X 7686193 / Y 3272533			
Tulisija on muodoltaan vinoneliö, jonka pituus koillis-lounaissauntaisesti on noin 1,8 m ja leveys noin 1,2 m. Tulisijan kivien halkaisijat vaihtelevat välillä 20 cm – 40 cm, ja kivien yläpinnat ovat koholla ympäristöstään noin 5 cm – 10 cm. Tulisijan keskelle tehdystä lapionpistosta todettiin hieman nokea noin kahden senttimetrin paksuisen pintaturpeen alaosassa, moreenimaan pinnalla. Huuhtoutumiskerrosta tulisijan kohdalla ei ole.			
Tulisija 2			
X 7686178 / Y 3272542			
Tulisija on muodoltaan pyöreä, ja sen halkaisija on noin 0,7 m. Tulisija on kasattu kivistä, joiden halkaisijat vaihtelevat välillä 20 cm – 35 cm. Kivien yläpinnat ovat koholla ympäristöstään noin viisi senttimetriä. Reilun puolen metrin päässä tulisijan koillispuolella on lisäksi yksittäinen, halkaisijaltaan noin 35 cm laajuinen kivi. Tulisijan keskelle tehdystä lapionpistosta todettiin noin kahden senttimetrin paksuisen pintaturpeen alta noin kahden senttimetrin paksuinen noensekainen maakerros, jonka alla on puhdas moreenimaa. Huuhtoutumiskerrosta tulisijan kohdalla ei ole.			

Kohteen rajaus

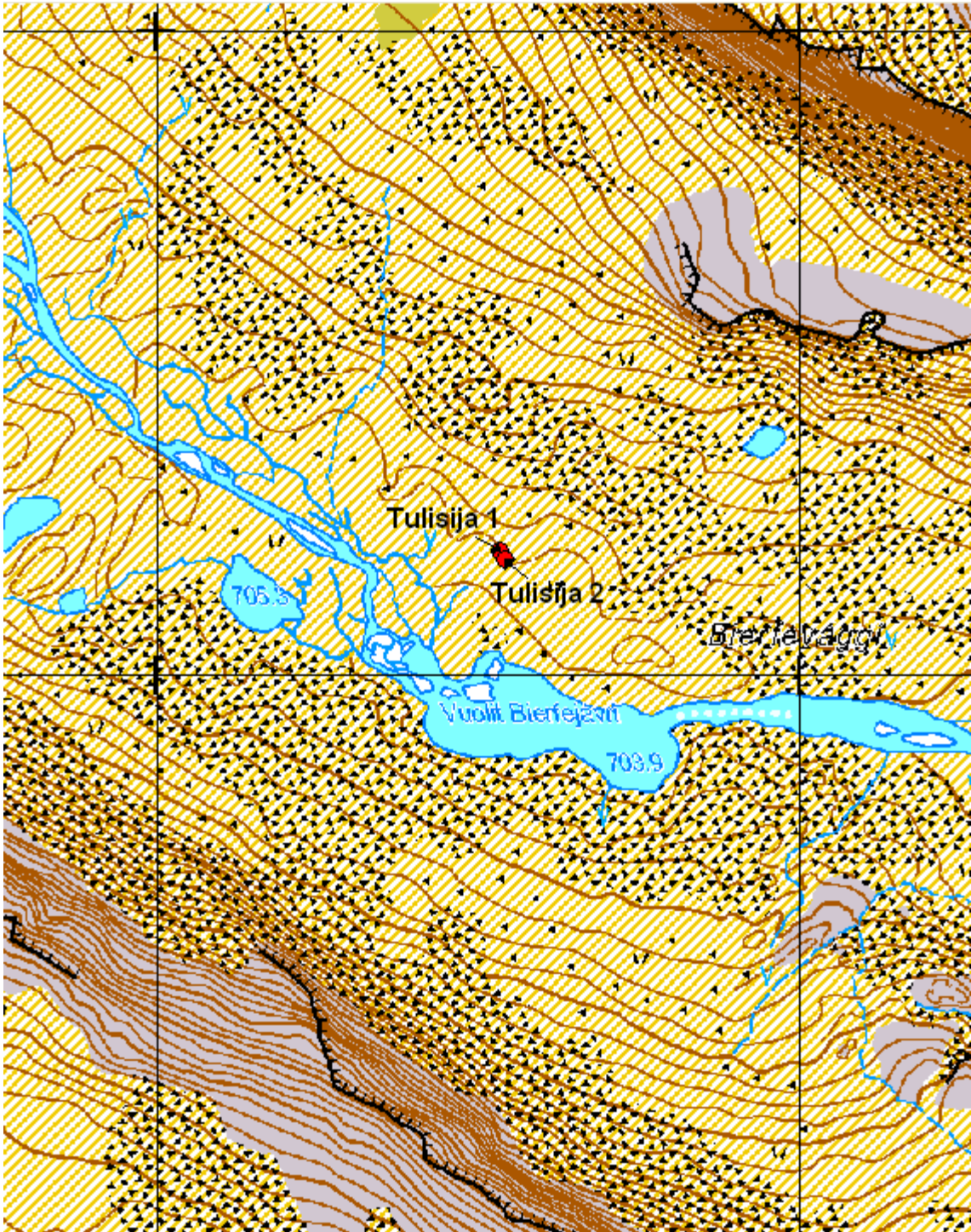
Kohde muodostuu kahdesta pistemäisestä pesäkkeestä, jotka rajautuvat kohteesta dokumentoitujen tulisijojen välittömään lähiympäristöön. Molempien pesäkkeiden halkaisijat ovat noin viisi metriä.

Tulkinta

Kohteesta dokumentoidut tulisijat ovat todennäköisesti jäännöksiä melko väliaikaisista leiriytymisistä. Tulisijojen iän määrittäminen on varsin vaikeaa ilman radiohiiliajoituksia, ja ne voivat olla myös keskenään hyvinkin eri-ikäisiä. Kohteen tarkastamisen yhteydessä ei havaittu kuitenkaan mitään sellaista, minkä perusteella kyseisiä tulisijoja tulisi pitää kiinteinä muinaisjäännöksinä. Todennäköisimmin kyseessä ovat poromiesten muutamien vuosikymmenien ikäisten nuotiopaikkojen jäännökset. Kohteen säilyminen nykytilassaan ei vaikuta uhatulta.

**Viranomais-
rekisterinro:****Kunto:** Hyvä**Arvotus:** Muu suojeleuarvo

Kartta 107. Bierfeijohka 7. Kehämäisiä kivettyjä tulisijoja.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

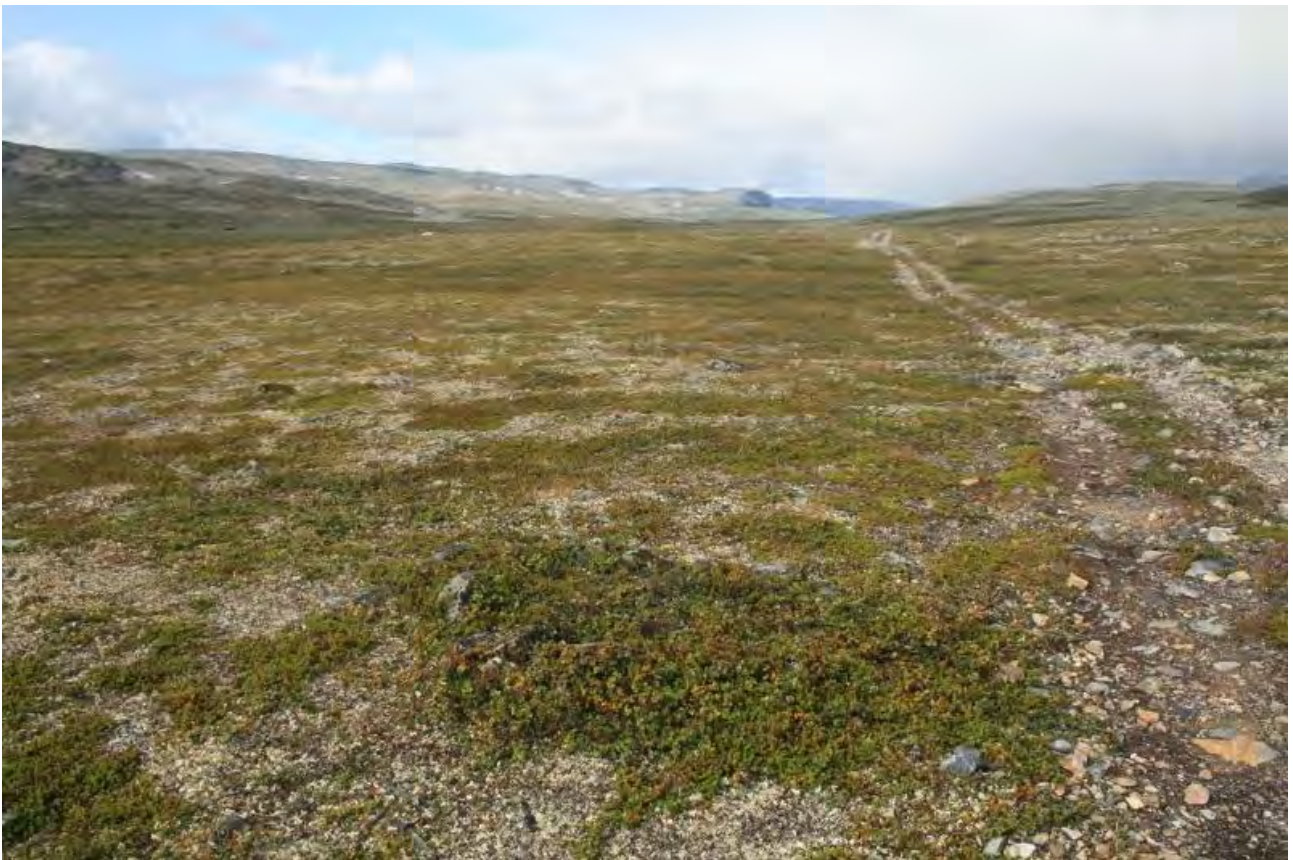

Kartta 108. Bierfejöjka 7. Kehämäisiä kivettyjä tulisijoja.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

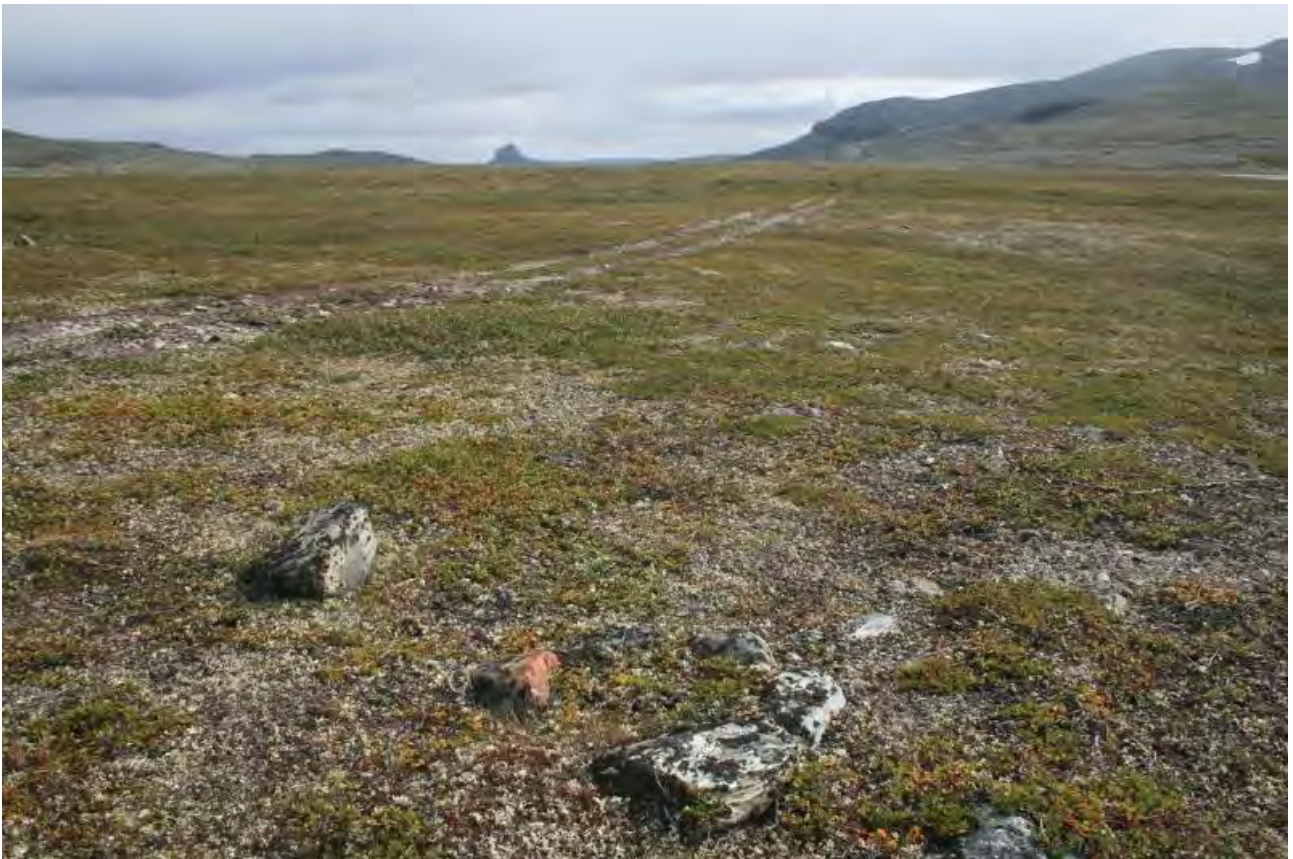

Kuva 309. Bierfejhoka 7. Tulisija 1. Taustalla Čáivárri. Kuvattu länsiluoteesta.

Kuva 310. Bierfejhoka 7. Tulisija 1. Kuvattu idästä.

Kuva 311. Bierfejhka 7. Tulisija 2. Taustalla Čáivárri. Kuvattu lännestä.

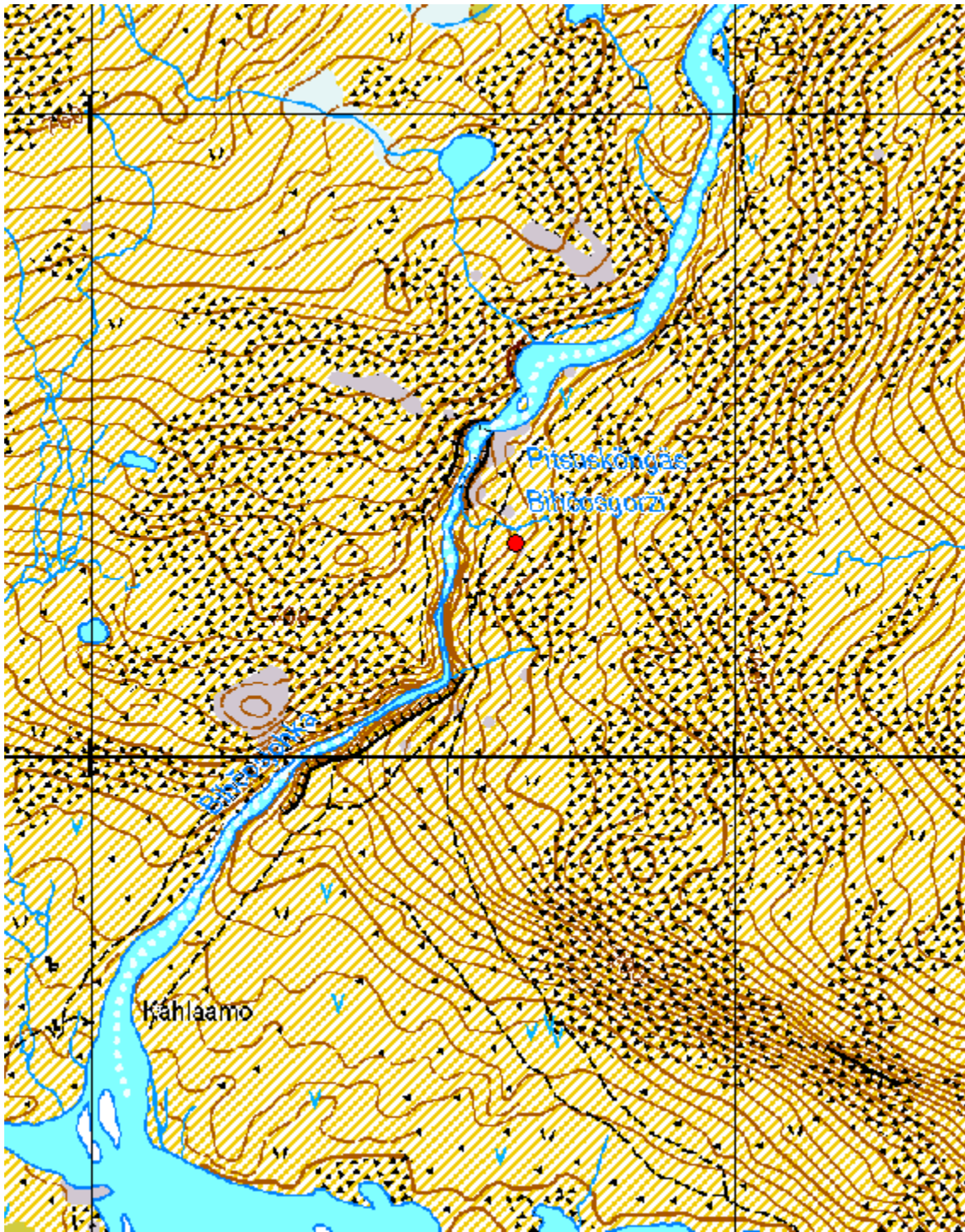

Kuva 312. Bierfejhka 7. Tulisija 2. Kuvattu luoteesta.

5.12.4 Bihčosgorži

Bihčosgorži Kallionvieriasuinpaikka		MH-tunnus: 153648	
Kohdetyyppi:	Asuinpaikat	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Ajoitus epäselvä	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamisvuosi:	-	Kunta:	Enontekiö
Lukumäärä:	1	Tarkastus:	S. Viljanmaa 5.8.2012
Koordinaattiselitys:	Kallio-onkalon edustalta	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7690331, Y 3273659, Z 710 m mpy	Löydöt:	-
<i>Ympäristön kuvaus</i>			
<p>Kohde sijaitsee Bihčosjohkan itäpuolella, Bihčosgoržista noin 180 m eteläkaakkoon, noin 100 m päässä joesta, pienen kalliojyrkänten juurella, Kalottireitiltä noin 40 m itään. Kasvillisuutta alueella hallitsevat paju- ja katajapensaat, vaivaiskoivut, kurjenkanerva, variksenmarja, puolukka, mustikka, punakko, metsätähdet sekä jäkälät ja sammaleet.</p>			
<i>Kohteen kuvaus</i>			
<p>Kohde on noin kaksi metriä korkean jyrkänten seinämässä oleva, kolmionmuotoinen, länttä kohti avautuva, luonnon muovaama kallio-onkalo, jonka syvyys on noin metrin, leveys onkalon alareunan tasalla samoin noin metrin, ja korkeus noin 1,4 m. Onkalon tasaisen pohjan keskellä on halkaisijaltaan noin 0,7 m kokoinen, noin 10 cm paksuinen kivi, joka vaikuttaa tarkoituksellisesti paikalleen asetetulta. Onkalo jatkuu matalampana, tasapohjaisena kammiona pohjoiseen päin noin metrin, ja kyseisen syvennyksen länsireuna on suljettu pystyyn asetetuilla laattamaisilla kivillä. Pääonkalon edustalle on ladottu noin 0,6 m korkea kivivalli, jonka sisälle rajautuu noin neliömetrin laajuinen alue. Paikalla on poltettu pientä nuotiota. Vallin kivien halkaisijat vaihtelevat välillä 15 cm – 70 cm ja kivikertoja on enimmillään kuusi. Kookkaimmat kivet ovat laattamaisia ja pitkänomaisia. Vallin alaosa on noin metrin levyinen, mutta yläreunan leveys on enää noin 0,4 m. Vallin päällimmäiset kivet eivät ole juurikaan jäkälöityneet, minkä perusteella ne ovat asetetut paikoilleen varsin vasta. Vallin alaosan kivet vaikuttavat olleen paikoillaan selvästi kauemmin.</p>			
<i>Kohteen rajaus</i>			
<p>Kyseessä on pistemäinen kohde, joka rajautuu halkaisijaltaan noin kolmimetriselle alueelle.</p>			
<i>Tulkinta</i>			
<p>Kyseessä on väliaikainen leiriytymis- tai taukopaikka, jonka käytön alkua on vaikea määrittää, ja jota ilmeisesti käytetään edelleen. Luonnon muovaaman kallio-onkalon tarjoamaa suojaa on parannettu kasaamalla onkalon eteen kivilatomus. Yöpymiseenkin paikka vaikuttaa soveltuvan hyvin – yksi ihminen mahtuisi nukkumaan onkalossa varsin mukavasti suojassa sateelta ja tuulelta. Kiinteänä muinaisjäännöksenä onkaloa kivilatomuksineen ei kuitenkaan ole syytä pitää.</p>			
Viranomaisrekisterinro:		Kunto:	Hyvä
Arvotus:	Muu suojeluarvo		

Kartta 109. Bihčosgorži. Kallionvieriasuinpaikka.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kuva 313. Bihčosgorži. Kallionvieriasuinpaikka. Kuvattu lännestä.

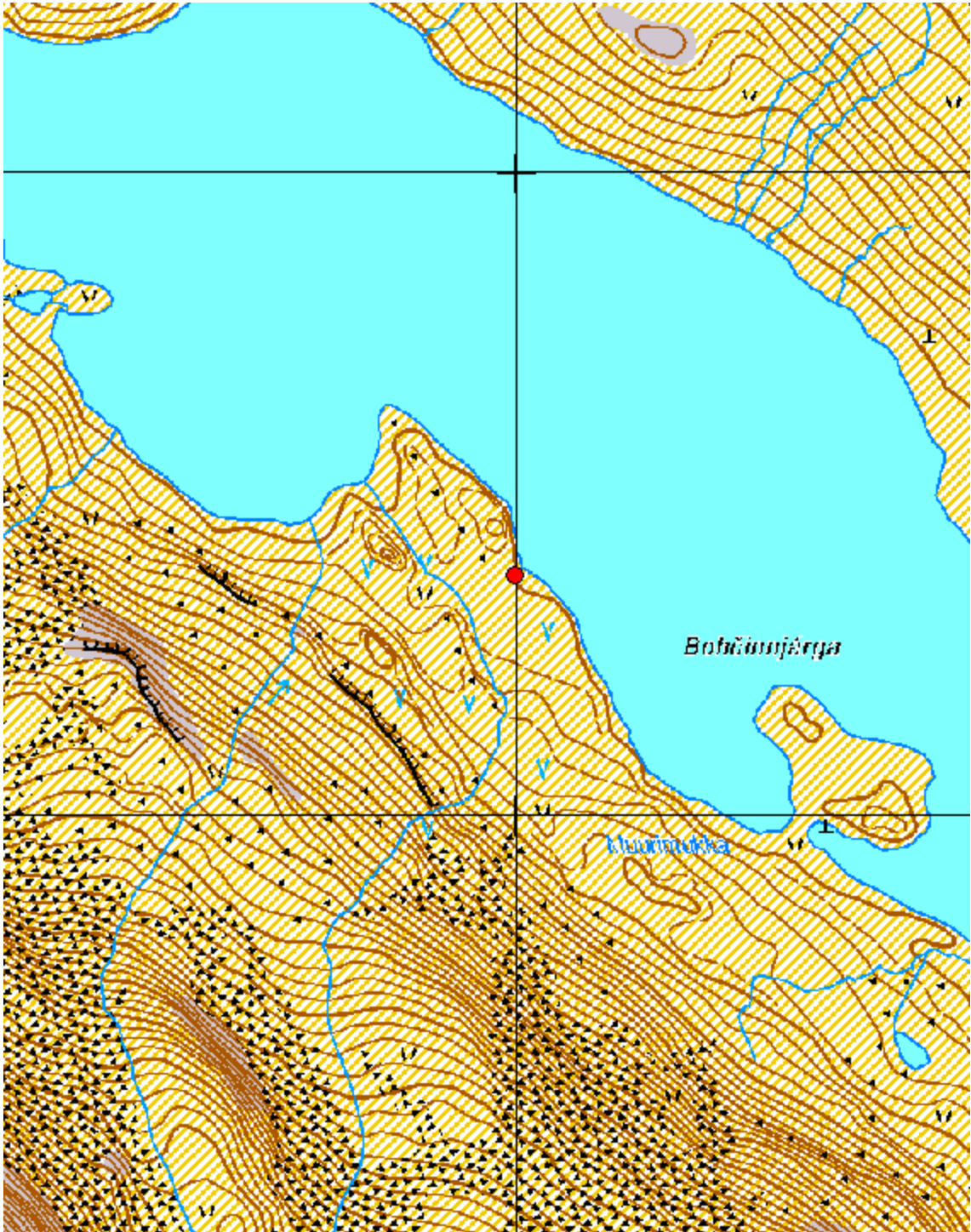

Kuva 314. Bihčosgorži. Kallionvieriasuinpaikka. Onkalon pohjaa hallitsee kookas laattamainen kivi, jonka halkaisija on noin 70 cm. Kuvattu lännestä.

5.12.5 Bihčosjávri 2

Bihčosjávri 2 Rakennuksen jäännös		MH-tunnus: 153649	
Kohdetyyppi:	Asuinpaikat; rakennusten jäännökset	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Ajoitus epäselvä	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamivuosi:	-	Kunta:	Enontekiö
Lukumäärä:	1	Tarkastus:	S. Viljanmaa 6.8.2012
Koordinaattiselitys:	Rakennuksen jäännöksen keskeltä	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7695375, Y 3271997, Z 739 m mpy	Löydöt:	-
<i>Ympäristön kuvaus</i>			
<p>Kohde sijaitsee Bihčosjávrin luoteispään länsirannalla, suojaisassa notkelmassa, noin 20 m etäisyydellä rannasta, noin puolitoista metriä järven pintaa korkeammalla. Paikka on tasainen ja ympäristöään selvästi vähäkivisempi. Kohdetta ympäröivä alue on avointa, moreenipohjaista tunturipaljakkaa, jonka kasvillisuutta hallitsevat pääosin vaivaiskoivut ja variksenmarja. Aivan kohteen lähiympäristössä kasvillisuus on kuitenkin heinäkasvivaltaista. Heinien lisäksi paikalla kasvaa muun muassa vaivaispajua, ruusujuurta ja kulleroita.</p>			
<i>Kohteen kuvaus</i>			
<p>Kohde on kivivalli, joka muodostaa itä-länsisuuntaisen, itäpäästään avoimen rakenteen. Rakenteen kokonaislaajuus on noin 4,5 m x 3,0 m, ja sen itäpää on hieman länsipäätä kapeampi. Kivivalli on kasattu miehennostannaisista kivistä, joiden halkaisijat vaihtelevat välillä 25 cm – 80 cm. Kookkaimmat kivistä ovat muodoltaan pitkänomaisia. Vallissa on yhdestä kahteen kivikertaa ja sen korkeus on noin 30 cm. Vallin sisäpuolelle, rakenteen länsipäähän, rajautuu noin 2,0 m x 2,0 m kokoinen kivetön alue. Rakenteen itäpäässä, jossa rakenteen leveys on vajaan metrin länsipäätä kapeampi, on kivivallin päiden välinen alue kivetty laattamaisilla kivillä. Kivetyn alueen koko on noin 1,5 m x 1,5 m. Rakenteen ja kiveyksen kivet ovat hyvin jäkälöityneet, mutta muuten kasvillisuus ei juurikaan ole levittäytynyt kivien päälle.</p>			
<i>Kohteen rajaus</i>			
<p>Kyseessä on pistemäinen kohde, joka rajautuu edellä kuvailun kivirakenteen välittömään lähiympäristöön, halkaisijaltaan noin kymmenmetriselle alueelle.</p>			
<i>Tulkinta</i>			
<p>Kohteesta dokumentoidun rakenteen tarkkaa ikää on vaikea luotettavasti määrittellä. Rakenne on yleisolemuksensa perusteella varmasti ainakin useita kymmeniä vuosia vanha, mutta tuskin kuitenkaan määriteltävissä kiinteäksi muinaisjäännökseksi. Todennäköisesti paikalla on sijainnut jonkinlainen telttaa kiinteämpi rakennus, jonka perustuksena rakenne on toiminut. Rakenteen itäpään laattamaisilla kivillä kivetty alue on ilmeisesti sijainnut rakennuksen eteistilassa tai sen ulkopuolella oviaukon edustalla. Leiriytymiseen kyseinen paikka on edelleen houkutteleva. Kohteen säilyminen nykytilassaan ei vaikuta uhatulta.</p>			
Viranomaisrekisterinro:		Kunto:	Hyvä
Arvotus:	Muu suojeluarvo		

Kartta 110. Bihčosjávri 2. Rakennuksen jäännös.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kuva 315. Bihčosjávri 2. Rakennuksen jäännös. Kuvattu pohjoisesta.

Kuva 316. Bihčosjávri 2. Rakennuksen jäännös. Kuvattu lännestä.

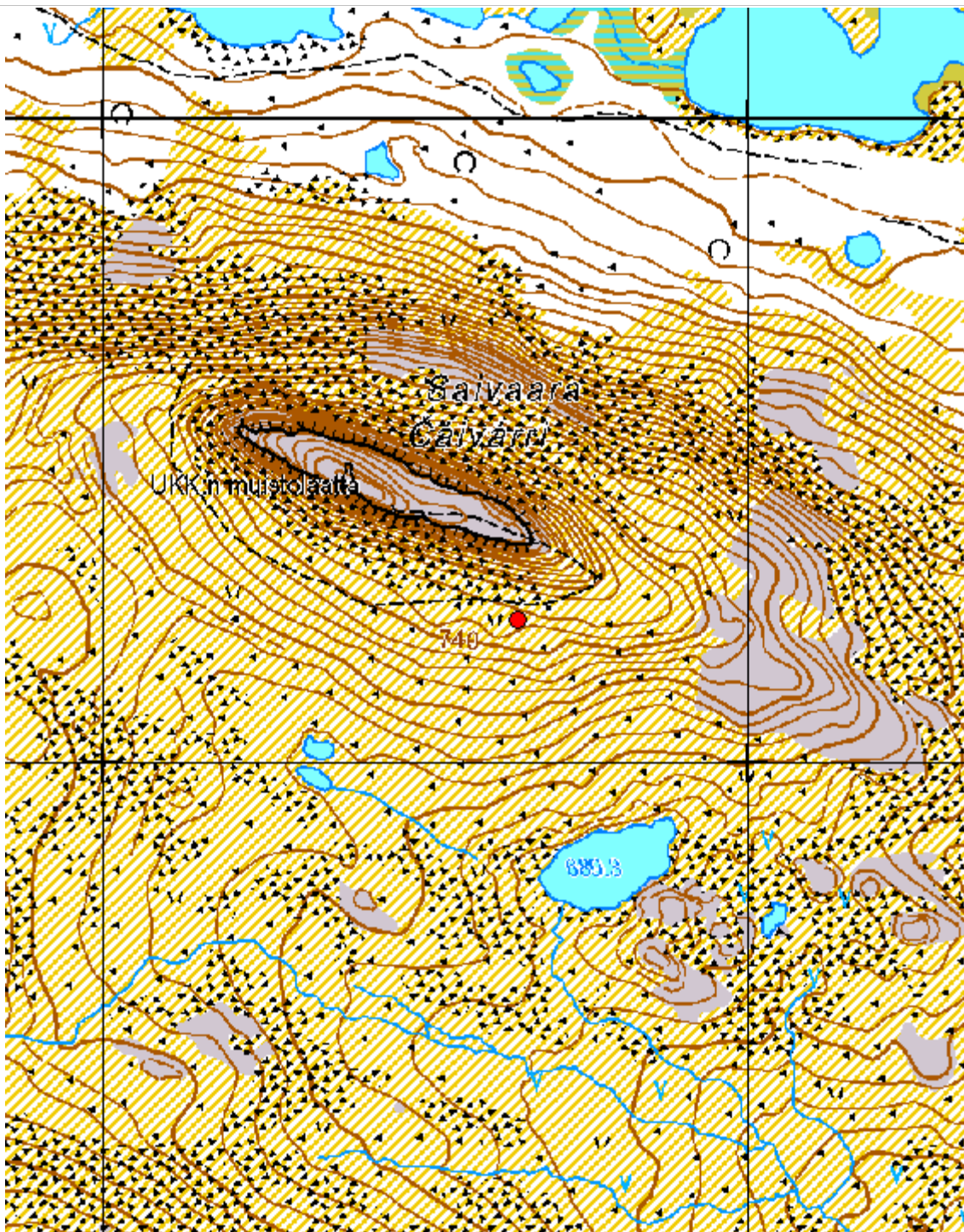

5.12.6 Čáivárri

Čáivárri Kallionvieriasuinpaikka		MH-tunnus: 153650	
Kohdetyyppi:	Asuinpaikat	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Ajoitus epäselvä	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamisvuosi:	-	Kunta:	Enontekiö
Lukumäärä:	1	Tarkastus:	S. Viljanmaa 3.8.2012
Koordinaattiselitys:	Kohteen keskeltä	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7684220, Y 3277642, Z 747 m mpy	Löydöt:	-
Taustatiedot			
Kohteen on löytänyt Petri Halinen vuonna 2011 ja kohde paikallistettiin häneltä saatujen koordinaattitietojen perusteella.			
Ympäristön kuvaus			
Kohde sijaitsee Čáivárrin kaakkoispuolella, vaaran eteläpuolitse kulkevalta polulta noin 25 m etelään päin sijaitsevan siirtolohkareen vierellä, kohti etelää viettävällä rinteellä. Alue on avointa, melko kivikkoista tunturipaljakkaa, jonka kasvillisuutta hallitsevat vaivaiskoivut, variksenmarja, kurjenkanerva, vanamo ja heinäkasvit sekä jäkälät ja sammalet.			
Kohteen kuvaus			
Petri Halinen on määritellyt kohteen kallionvieriasuinpaikaksi. Kohde sijaitsee noin kolme metriä korkean, halkaisijaltaan noin nelimetrisen siirtolohkareen kaakkoispuolella, kohdassa, jossa lohkarin seinämä kaartuu ulospäin siten, että sen vierelle muodostuu luontaisesti houkutteleva leiripaikka, sateensuojainen, noin 2,5 m x 1,0 m laajuinen alue. Alueelta on raivattu pois enimmäkseen kivet, mutta aivan siirtolohkareen vierelle on asetettu yksi halkaisijaltaan noin 30 cm kokoinen, noin 15 cm paksu laattamainen kivi, joka vaikuttaa istuinkiveltä – kivelle istahtava henkilö voi nojata mukavasti siirtolohkareta vasten. Kolme kookkaampaa laattamaista kiveä sijaitsevat kehämäisesti alle metrin etäisyydellä edellä kuvaillusta kivistä, jokaisessa kivessä sileä pinta ylöspäin, osittain muiden kivien päälle tuettuina. Kyseiset kivet ovat kohtalaisesti jäkälöityneet, mutta aivan siirtolohkareen vierellä olevan kiven pinta on miltei täysin jäkälätön. Mitään esineistöä tai muita kohteen ikää selvittäviä löytöjä ei kohteen tarkastuksen yhteydessä löydetty.			
Kohteen rajaus			
Kyseessä on pistemäinen kohde, joka rajautuu alle kahden metrin etäisyydelle siirtolohkareen kaakkoisreunasta, paikalle aseteltujen laattamaisten kivien rajaamalle alueelle.			
Tulkinta			
Kohde on todennäköisesti retkeilijöiden taukopaikka, jossa siirtolohkareen luontainen muoto on tarjonnut tuulen- ja sateensuojaa, ja jonka viihtyisyyttä on vielä parannettu asettamalla paikalle muutamia laattamaisia kiviä istuimiksi ja mahdollisesti myös retkikeittimen tai eväitten alustaksi. Paikalla ei havaittu mitään, minkä perusteella kohdetta tulisi pitää kiinteänä muinaisjäännöksenä.			
Viranomaisrekisterinro:		Kunto:	Hyvä

Arvotus:

Muu suojeluarvo

Kartta 111. Čáivári. Kallionvieriasuinpaikka.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kuva 317. Čáivárri. Kallionvieriasuinpaikka siirtolohkareen juurella. Kuvattu etelästä.

Kuva 318. Čáivárri. Kallionvieriasuinpaikka siirtolohkareen juurella. Kuvattu idästä.

Kuva 319. Čáivárri. Kallionvieriasuinpaikan keskeistä aluetta. Kuvattu lounaasta.

Kuva 320. Čáivárri. Kallionvieriasuinpaikan keskeistä aluetta. Kuvattu kaakosta.

5.12.7 Govdajohka

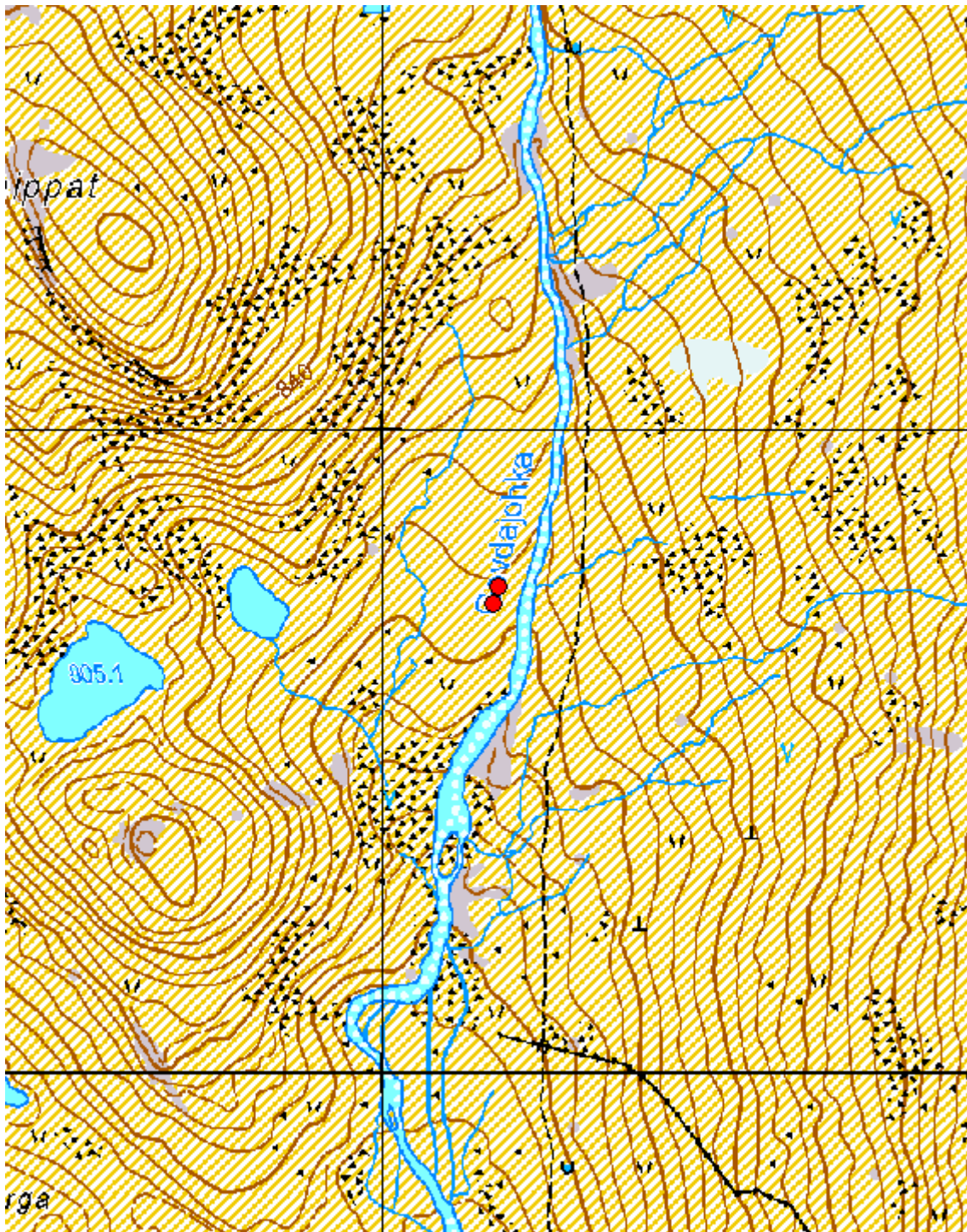
Govdajohka Kehämäisiä kivettyjä tulisijoja		MH-tunnus: 153651	
Kohdetyyppi:	Asuinpaikat; liesilatomukset	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Ajoitus epäselvä	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamivuosi:	-	Kunta:	Enontekiö
Lukumäärä:	2	Tarkastus:	S. Viljanmaa 7.8.2012
Koordinaattiselitys:	Tulisijan 1 keskeltä	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7695755, Y 3274180, Z 785 m mpy	Löydöt:	-
<i>Ympäristön kuvaus</i>			
<p>Kohde sijaitsee Govdajohkan länsipuolella, noin 40 m etäisyydellä joesta, noin neljä metriä joen pintaa korkeammalla, noin 1,2 km joen suulta pohjoiseen päin, vähäkivisillä, terassimaisilla, moreenipohjaisilla tasanteilla. Govdajohkan toisella puolella kulkee Kalottireitin Halti-tunturille johtava haara. Alue on avointa tunturipaljakkaa, jonka kasvillisuutta hallitsevat vaivaiskoivut, kurjenkanerva, tina-, torvi-, nahka- ja poronjäkälät sekä kangaskarhunsammal.</p>			
<i>Kohteen kuvaus</i>			
<p>Kohde muodostuu kahdesta kehämäisestä, pyöreästä tulisijasta, jotka sijaitsevat noin 30 m etäisyydellä toisistaan. Tulisijojen sijaintipaikka on maisemallisesti kaunis ja maastollisesti leiriytymiseen houkutteleva. Molemmat tulisijat ovat umpeenkasvaneita ja vain reunoiltaan kivettyjä. Lapionpistoja tulisijoihin ei kohteen dokumentoinnin yhteydessä tehty.</p>			
Kohteesta dokumentoitujen tulisijojen koordinaatit ja tarkempi kuvaus:			
Tulisija 1			
X 7695755 / Y 3274180			
<p>Tulisijan halkaisija on noin 0,8 m, ja se on kasattu kahdeksasta kivistä, joiden halkaisijat vaihtelevat välillä 20 cm – 35 cm. Tulisijan keskellä on halkaisijaltaan noin 40 cm kokoinen kiveämätön alue. Liesikivien hyvin jäkälöityneet yläpinnat ovat koholla tulisijaa ympäröivästä maanpinnasta enimmillään noin viisi senttimetriä. Kasvillisuus tulisijan kehäkiveyksen sisällä on tulisijan lähialuetta heinäkasvivaltaisempaa.</p>			
Tulisija 2			
X 7695728 / Y 3274170			
<p>Tulisijan halkaisija on noin 0,6 m, ja se on kasattu kuudesta kivistä, joiden halkaisijat vaihtelevat välillä 15 cm – 25 cm. Tulisijan keskellä on halkaisijaltaan noin 30 cm kokoinen kiveämätön alue. Liesikivien hyvin jäkälöityneet yläpinnat ovat koholla ympäristöstään noin 5 cm – 10 cm. Kasvillisuus tulisijan kehäkiveyksen sisällä on tulisijan lähialuetta heinäkasvivaltaisempaa.</p>			
<i>Kohteen rajaus</i>			
<p>Kohde muodostuu kahdesta pistemäisestä pesäkkeestä, jotka rajautuvat tulisijojen jäännösten välittömään lähiympäristöön. Myös tulisijoja ympäröivä alue on melko laajasti leiriytymiseen sopivaa, mutta muita jälkiä ihmistoiminnasta ei kohteen lähialueella kuitenkaan havaittu.</p>			

Tulkinta

Kohteesta dokumentoidut kehämäiset kivetyt tulisijat ovat todennäköisesti jäännöksiä melko väliaikaisista leiriytymisistä. Tulisijojen iän täsmällinen määrittäminen on vaikeaa ilman radiohiiliajoituksia, ja ne voivat mahdollisesti olla myös keskenään hyvinkin paljon eri-ikäisiä. Kovin vanhoilta tulisijat eivät yleisolemuksensa perusteella vaikuta, vaan pikemminkin on melko todennäköistä, että ne ovat vain muutamien vuosikymmenten ikäisiä, joen varrella leiriytyneiden retkeilijöiden, kalastajien tai poromiesten kasaamia. Rakenteet erottuvat hyvin maastossa ja ovat myös tavalliselle retkeilijälle selvästi tulisijoiksi tunnistettavia; suurin niiden nykytilassaan säilymistä uhkaava tekijä onkin, että ne voivat päätyä retkeilijöiden toimesta uudelleen käyttöön tulevana vuosikymmeninä.

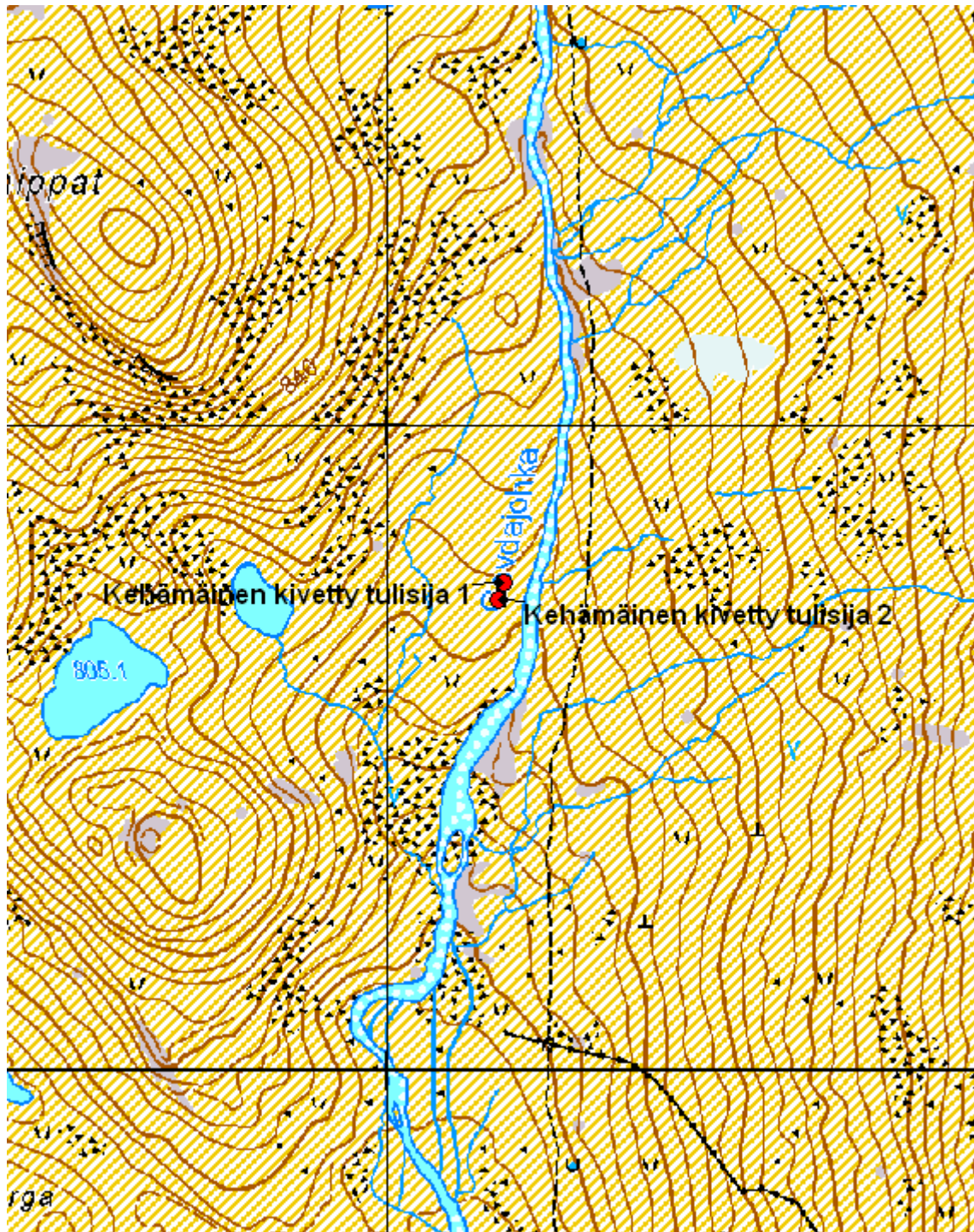
**Viranomais-
rekisterinro:****Kunto:** Hyvä**Arvotus:** Muu suojeluarvo

Kartta 112. Govdajohka. Kehämäisiä kivettyjä tulisijoja.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kartta 113. Govdajohka. Kehämäisiä kivettyjä tulisijoja.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kuva 321. Govdajohka. Kehämäinen kivetty tulisija 1. Kuvattu lännestä.

Kuva 322. Govdajohka. Kehämäinen kivetty tulisija 1. Kuvattu lännestä.

Kuva 323. Govdajohka. Kehämäinen kivetty tulisija 2. Kuvattu lännestä.

Kuva 324. Govdajohka. Kehämäinen kivetty tulisija 2. Kuvattu lännestä.

5.12.8 Govdanjarga

Govdanjarga, kallionvieriasuinpaikka		MH-tunnus: 153652	
Kohdetyyppi:	Asuinpaikat	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Ajoitus epäselvä	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamivuosi:	-	Kunta:	Enontekiö
Lukumäärä:	1	Tarkastus:	S. Viljanmaa 6.8.2012
Koordinaattiselitys:	Kohteen keskeltä	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7694478, Y 3273707, Z 741 m mpy	Löydöt:	-
<i>Ympäristön kuvaus</i>			
<p>Kohde sijaitsee Bihčosjávriin koillisen suunnalta työntyvän Govdanjargan kaakkoisosassa, järven rannasta noin 60 m etäisyydellä, noin neljä metriä järven pintaa korkeammalla, hieman toista metriä ympäristöstään kohoavan kalliotöyryn eteläpuolella. Alue on kivikkoista tunturinummea, jonka kasvillisuutta hallitsevat vaivaiskoivut, variksenmarja, kurjenkanerva, mustikka ja puolukka sekä poronjäkälat.</p>			
<i>Kohteen kuvaus</i>			
<p>Kohde on halkaisijaltaan noin kolmimetrinen, kehämäinen, noin puoli metriä korkea kivilatomus, joka on kasattu kookkaan, ympäristöstään toista metriä kohoavan kallion eteläisen kyljen vierelle. Latomuksen itäreunalla, aivan kallion vieressä, on latomuksessa noin metrin levyinen aukko. Latomus on kasattu miehennostannaisista kivistä, joista useimmat ovat muodoltaan laattamaisia. Kivien halkaisijat vaihtelevat välillä 15 cm – 80 cm, ja ne muodostavat noin 0,6 m leveän vallin, jossa on kolmesta neljään kivikertaa. Latomus on hyvin jäkälöitynyt, ja kasvillisuus sen sisällä ei poikkea ympäristöstään.</p>			
<i>Kohteen rajaus</i>			
<p>Kyseessä on pistemäinen kohde, joka rajautuu halkaisijaltaan noin kolmimetriselle alueelle, kehämäisen kivilatomuksen ulkoreunan mukaisesti.</p>			
<i>Tulkinta</i>			
<p>Kyseessä on ilmeisesti varsin väliaikainen leiriytymis- tai taukopaikka, jonka käytön alkua on vaikea määrittää, ja jota mahdollisesti käytetään toisinaan edelleen. Paikalla sijaitseva kalliotöyry on tarjonnut hieman tuulensuojaa, jota on vielä parannettu kasaamalla laattamaisista kivistä matala kivivalli, jonka sisälle mahtuu pystyttämään esimerkiksi pienehkön teltan. Vaikka latomuksen kivet ovatkin hyvin jäkälöityneet, vaikuttaa todennäköiseltä, että latomus on kasattu viimeisimmän sadan vuoden aikana, eikä sitä siis ole syytä luokitella kiinteäksi muinaisjäännökseksi.</p>			
Viranomaisrekisterinro:		Kunto:	Hyvä
Arvotus:	Muu suojeleuarvo		

Kartta 114. Govdanjärge. Kallionvieriasuinpaikka.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kuva 325. Govdanjärge. Kallionvieriasuinpaikka. Kuvattu idästä.

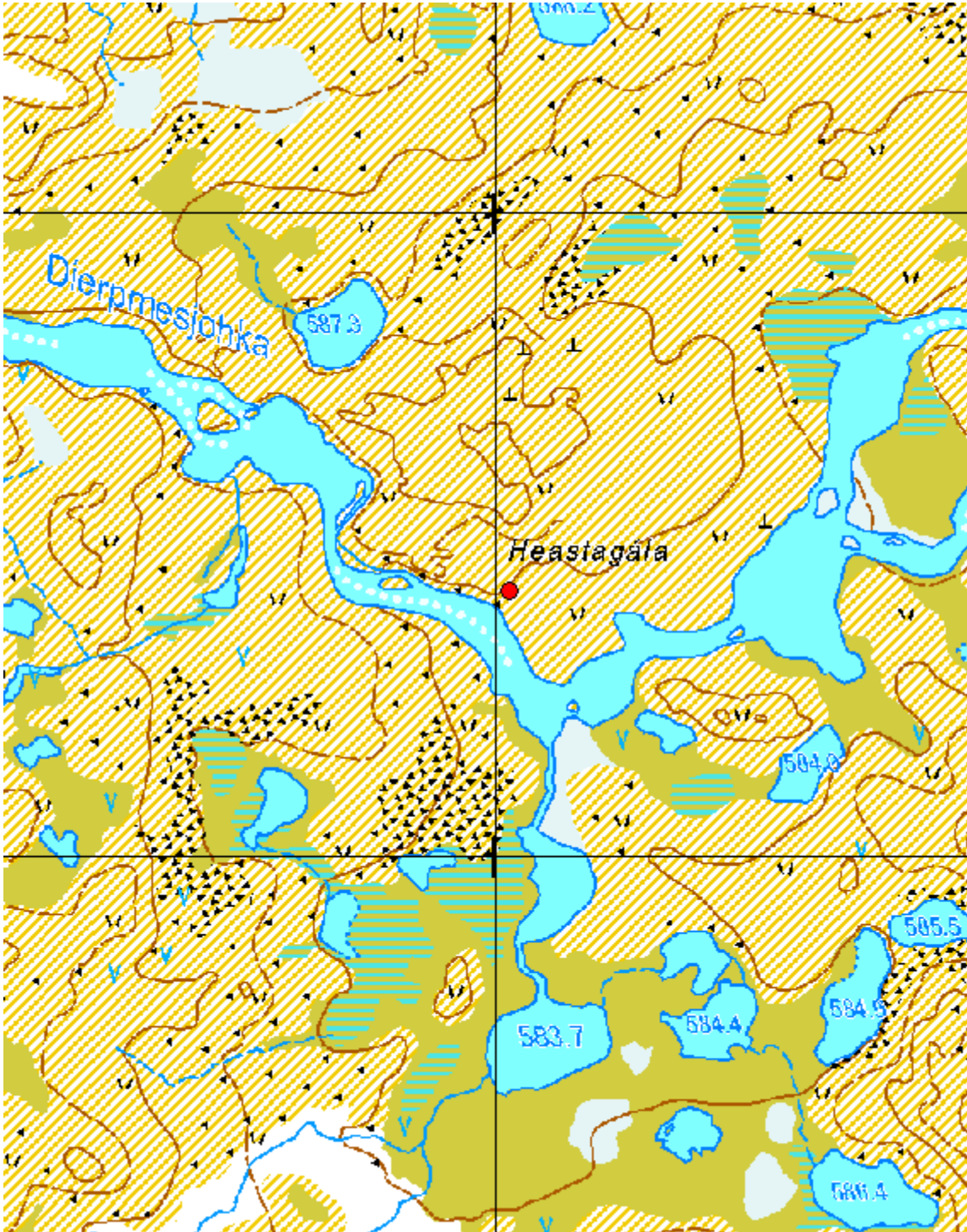

Kuva 326. Govdanjärge. Kallionvieriasuinpaikka. Kuvattu lounaasta.

5.12.9 Heastagála

Heastagála Kehämäinen kivetty tulisija		MH-tunnus: 153653	
Kohdetyyppi:	Asuinpaikat; liesilatomukset	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Ajoitus epäselvä	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamisvuosi:	-	Kunta:	Enontekiö
Lukumäärä:	1	Tarkastus:	S. Viljanmaa 25.8.2012
Koordinaattiselitys:	Tulisijan keskeltä	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7671414, Y 3278021, Z 585 m mpy	Löydöt:	-
<i>Ympäristön kuvaus</i>			
<p>Kohde sijaitsee noin 25 m etäisyydellä Dierpmesjohkan pohjoisrannasta, terassimaisella, moreenipohjaisella tasanteella, noin kaksi metriä joen pintaa korkeammalla. Kohteen lähiseutu on loivapiirteistä: Heastagálan ranta-alueet ovat vähäkivisiä, tasaisen terassimaisia ja leiriytymiseen houkuttelevia. Kasvillisuutta kohteen läheisyydessä hallitsevat vaivaiskoivut, variksenmarja, puolukka, juolukka, heinäkasvit, tina-, torvi- ja poronjäkälät sekä sammalet. Joen rannan lähellä kasvaa myös pajupensaita ja moreeniharjanteilla kohteen pohjoispuolella tunturikoivikko.</p>			
<i>Kohteen kuvaus</i>			
<p>Kohde on umpeenkasvanut, pyöreä, kehämäinen, vain reunoiltaan kivetty tulisija, jonka halkaisija on noin 0,8 m. Tulisijan kivien halkaisijat vaihtelevat välillä 15 cm – 25 cm. Kivien yläpinnat ovat hyvin jäkälöityneet ja koholla ympäristöstään noin 5 cm – 10 cm. Tulisijan keskelle tehdystä lapionpistosta todettiin noin kolmen senttimetrin paksuisen pintaturpeen alla noin kahden senttimetrin paksuinen kerros hiiliä ja nokea. Hiilten alla on hiekkainen moreenimaa. Huuhtoutumiskerrosta tulisijan kohdalla ei ole, ja tulisijan kasvillisuus ei poikkea ympäristöstään. Heastagálan ranta-alueilla on useita muitakin eriasteisesti maatuneita kehämäisiä tulisijoja sekä runsaasti modernin retkeilytoiminnan jälkiä.</p>			
<i>Kohteen rajaus</i>			
<p>Kyseessä on pistemäinen kohde, joka rajautuu tulisijan välittömään lähiympäristöön.</p>			
<i>Tulkinta</i>			
<p>Kohteesta dokumentoitu tulisija on todennäköisesti jäännös melko väliaikaisesta leiriytymisestä. Tulisijan iän luotettava määrittäminen on vaikeaa ilman radiohiiliajoitusta. Sen dokumentoinnin yhteydessä ei havaittu kuitenkaan mitään sellaista, minkä perusteella sitä tulisi pitää kiinteänä muinaisjäännöksenä. Pikemminkin on todennäköistä, että se on vain muutamien vuosikymmenten ikäinen, joen varrella leiriytyneiden retkeilijöiden, kalastajien tai poromiesten kasaama. Vaikka Heastagálan alue on varmasti ollut hyvin leiriytymiseen sopiva jo tuhansia vuosia, ei alueella kuitenkaan havaittu mitään varmoja jälkiä esihistoriallisesta toiminnasta. Alueen retkeilykäyttö aiheuttaa jonkin verran maaston kulumista ja myös kohteesta dokumentoitu tulisija voi päätyä uudelleen käyttöön. Kohteen suojelemiseksi ei kuitenkaan ole syytä ryhtyä erityistoimiin.</p>			
Viranomaisrekisterinro:		Kunto:	Hyvä
Arvotus:	Muu suojeluarvo		

Kartta 115. Heastagála. Kehämäinen kivetty tulisija.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kuva 327. Heastagála. Kehämäinen kivetty tulisija. Taustalla Dierpmesjohka. Kuvattu koillisesta.

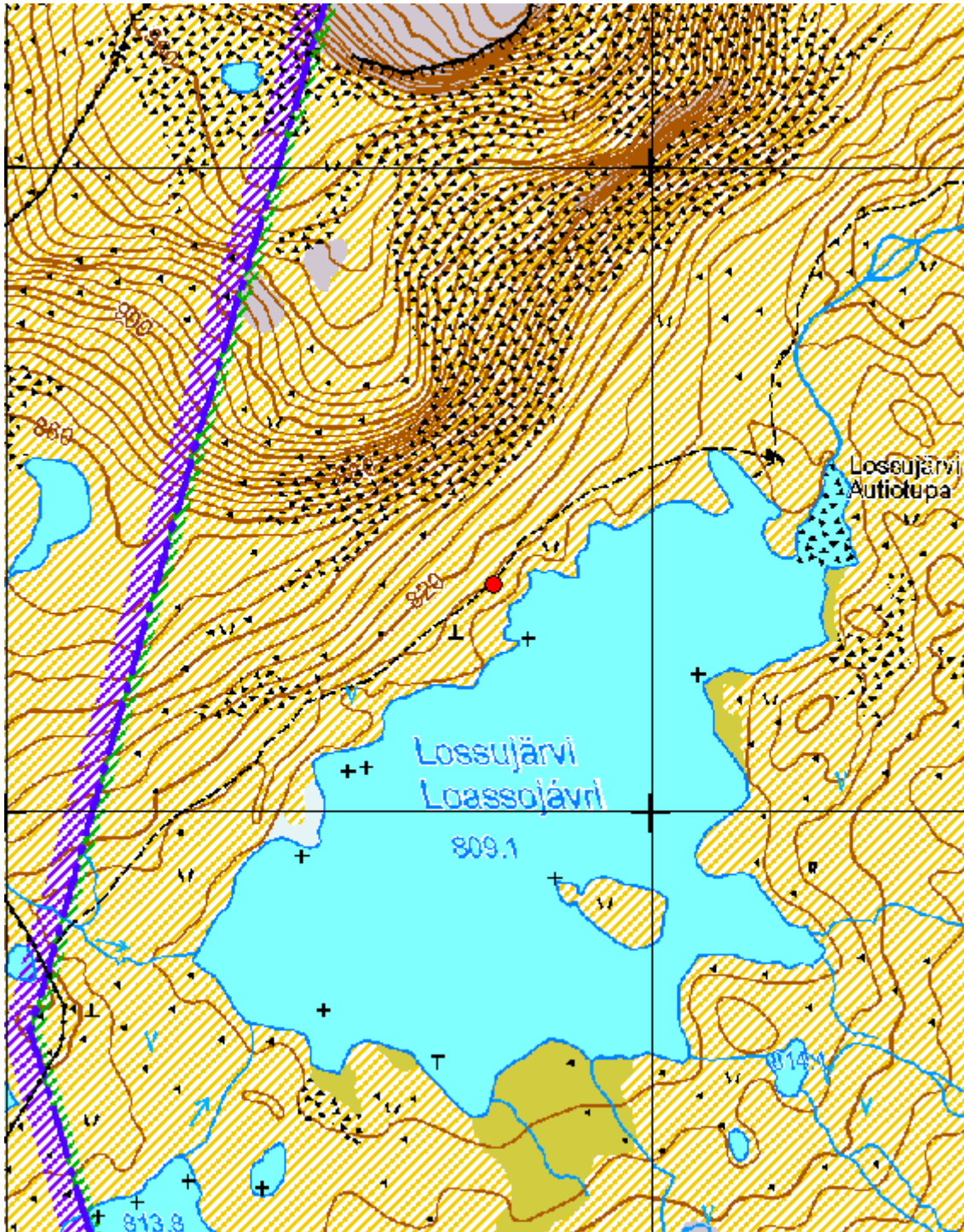

Kuva 328. Heastagála. Kehämäinen kivetty tulisija. Taustalla Dierpmesjohka. Kuvattu koillisesta.

5.12.10 Loassojávri 2

Loassojávri 2 Kehämäinen kivetty tulisija		MH-tunnus: 153655	
Kohdetyyppi:	Asuinpaikat; liesilatomukset	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Ajoitus epäselvä	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamisvuosi:	-	Kunta:	Enontekiö
Lukumäärä:	1	Tarkastus:	S. Viljanmaa 4.8.2012
Koordinaattiselitys:	Tulisijan keskeltä	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7691352, Y 3262754, Z 815 m mpy	Löydöt:	-
<i>Ympäristön kuvaus</i>			
<p>Kohde sijaitsee puuttomalla paljakalla, tasaisella paikalla moreeniharjanteella, noin 50 m päässä Loassojávrin luoteisrannasta, noin kuusi metriä järven pintaa korkeammalla. Loassojávrin autiotuvalle johtava polku kulkee noin kolmen metrin päässä kohteesta sen länsipuolella. Kasvillisuutta alueella hallitsevat vaivaiskoivut, variksenmarja, jäkälät ja yksittäiset heinäkasvit.</p>			
<i>Kohteen kuvaus</i>			
<p>Kohde on kehämäinen kivetty tulisija, jonka halkaisija on noin 0,6 m. Tulisija on umpeenkasvanut ja lähes maantasainen, kivien yläpinnat ovat koholla tulisijaa ympäröivästä maanpinnasta enimmilläänkin alle viisi senttimetriä. Tulisijan kivien halkaisija vaihtelee välillä 15 cm – 20 cm, ja vain kolmen kiven yläpintaa näkyy kasvillisuuden alta. Tulisijan keskelle tehtiin lapionpisto, josta todettiin noin neljän senttimetrin paksuinen pintaturve ja pintaturpeen alla hiukan nokea huuhtoutumiskerroksen pinnalla.</p>			
<i>Kohteen rajaus</i>			
<p>Kyseessä on pistemäinen kohde, joka rajautuu tulisijan välittömään lähiympäristöön.</p>			
<i>Tulkinta</i>			
<p>Tulisijan ikää on vaikea määrittää, mutta se voi olla varsin vanhakin. Kiinteäksi muinaisjäännökseksi sitä ei kuitenkaan ole syytä luokitella. Lapionpistosta todettu huuhtoutumiskerroksen on tulisijaa vanhempi. Havaitun noen vähäisyyden ja tuhkan sekä hiilien puuttumisen perusteella tulisija vaikuttaa olevan jäännös melko lyhytaikaisesta toiminnasta, kenties vain kertaluonteista leiriytymistä varten kasattu. Tulisijan läheltä kulkeva polku ei vaikuta uhkaavan tulisijan säilymistä nykytilassaan.</p>			
Viranomaisrekisterinro:		Kunto:	Hyvä
Arvotus:	Muu suojeluarvo		

Kartta 116. Loassojärvi 2. Kehämäinen kivetty tulisija.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kuva 329. Loassojärvi 2. Kehämäinen kivetty tulisija. Kuvattu luoteesta.

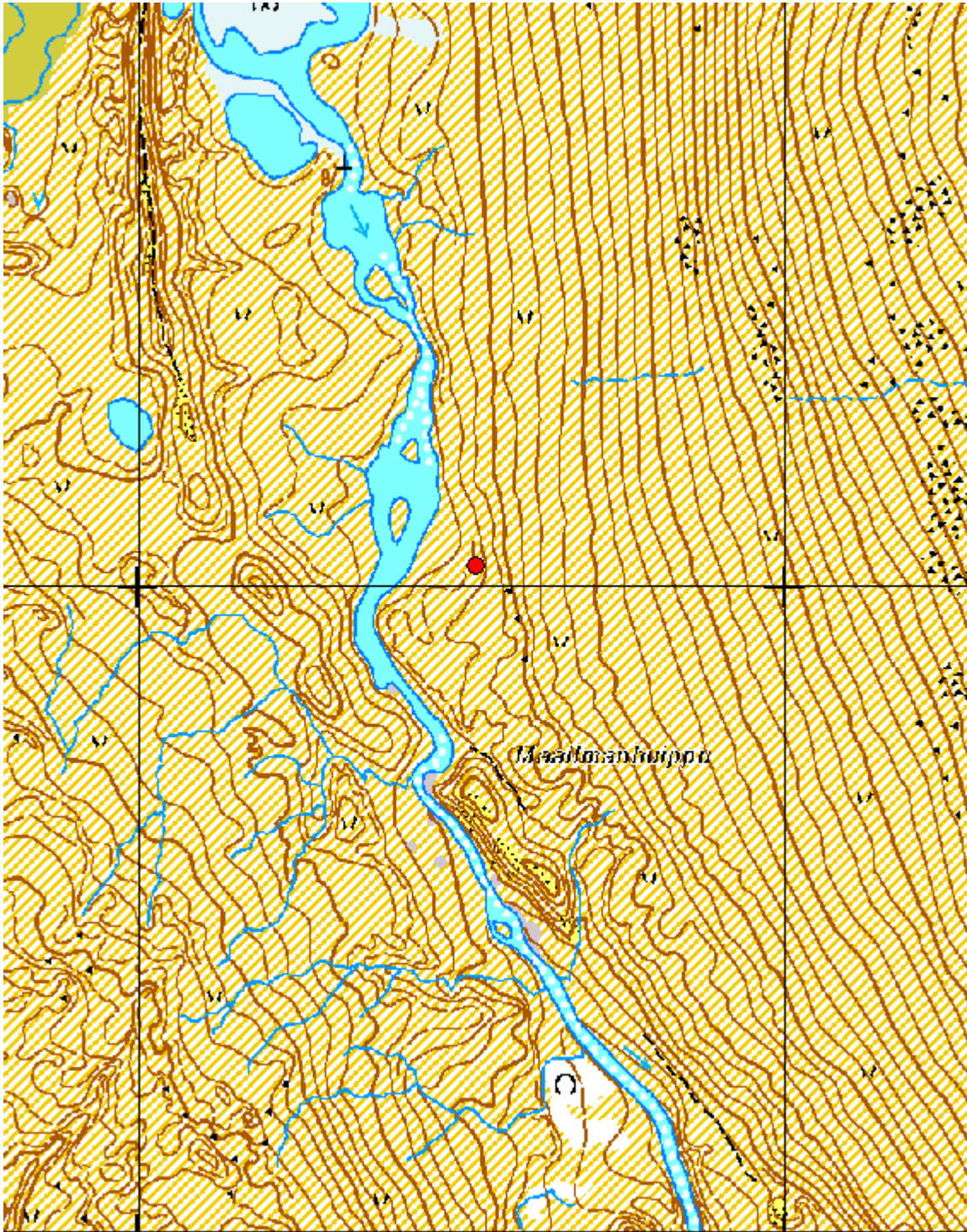

Kuva 330. Loassojärvi 2. Kehämäinen kivetty tulisija. Kuvattu päältä, luoteesta.

5.12.11 Maailmanhuippu

Maailmanhuippu Kehämäinen kivetty tulisija		MH-tunnus: 153657	
Kohdetyyppi:	Asuinpaikat; liesilatomukset	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Ajoitus epäselvä	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamisvuosi:	-	Kunta:	Enontekiö
Lukumäärä:	1	Tarkastus:	S. Viljanmaa 13.8.2012
Koordinaattiselitys:	Tulisijan keskeltä	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7689031, Y 3286521, Z 668 m mpy	Löydöt:	-
<i>Ympäristön kuvaus</i>			
<p>Kohde sijaitsee Válddejohkan itäpuolella, maaperältään hiekkaisella tasanteella, Maailmanhuippu-nimisestä kukkulasta noin 0,4 km pohjoiseen päin, noin 90 m etäisyydellä joen rannasta, kolmisen metriä joen pintaa korkeammalla. Kohteen ja joen välissä on noin puolitoista metriä kohdetta ylemmäs nouseva hiekkaharjanne, ja kohteen länsipuolitse, tasanteen poikki, kulkee joen suuntaa seuraava polku. Kasvillisuutta kohteen alueella ja sen lähiympäristössä hallitsevat vaivaiskoivut, variksenmarja, kangaskarhunsammal, tina-, torvi- ja poronjäkalät sekä yksittäiset heinäkasvit. Joen rannan lähialueet ovat alavia ja kosteita, lähinnä pajupensaita ja heinikkoa kasvavia.</p>			
<i>Kohteen kuvaus</i>			
<p>Kohde on kehämäinen, umpeenkasvanut, muodoltaan pyöreä, vain reunoiltaan kivetty tulisija, jonka halkaisija on noin 0,8 m. Tulisija on kasattu seitsemästä kivistä, joiden halkaisijat vaihtelevat välillä 20 cm – 30 cm. Liesikivet ovat hyvin jäkälöityneet, ja niiden yläpinnat ovat enimmäkseen noin kymmenen senttimetriä koholla tulisijaa ympäröivästä maanpinnasta. Tulisijan keskelle tehdystä lapionpistosta todettiin noin kolmen senttimetrin paksuisen pintaturpeen alla noin kahden senttimetrin paksuinen hiilten ja noen sekainen kerros, jonka alla on puhdas hiekkainen maaperä. Huuhtoutumiskerrosta tulisijan kohdalla ei ole.</p>			
<i>Kohteen rajaus</i>			
<p>Kyseessä on pistemäinen kohde, joka rajautuu tulisijan välittömään lähiympäristöön.</p>			
<i>Tulkinta</i>			
<p>Kohteesta dokumentoidun kivetyn tulisijan ikää on vaikea arvioida, mutta yleisolemukseltaan se vaikuttaa varsin nuorelta. Todennäköisesti se on jäännös vain kertaluonteisesta leiriytymisestä, mahdollisesti kyseessä on retkeilijöiden nuotiopaikka muutamien kymmenien vuosien takaa. Válddejohkan varrella on useimmilla maastollisesti leiriytymiseen huokuttelevilla paikoilla löydettävissä vastaavanlaisia tulisijojen jäännöksiä. Jokivarren tulisijoista muutamat voivat olla hyvinkin iäkkäitä, mutta useimmat ovat ilmeisesti peräisin 1900-luvun jälkipuoliskolta. Samankaltaisia tulisijoja kasailaan seudulla nykyisinkin, ja vanhojakin tulisijoja käytetään alueella liikkuvien kalastajien ja retkeilijöiden toimesta varsin yleisesti. Kohdetta ei ole syytä luokitella kiinteäksi muinaisjäännökseksi.</p>			
Viranomaisrekisterinro:		Kunto:	Hyvä
Arvotus:	Muu suojeluarvo		

Kartta 117. Maailmanhuippu. Kehämäinen kivetty tulisija.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kuva 331. Maailmanhuippu. Kehämäinen kivetty tulisija. Kuvattu itäkaakosta.

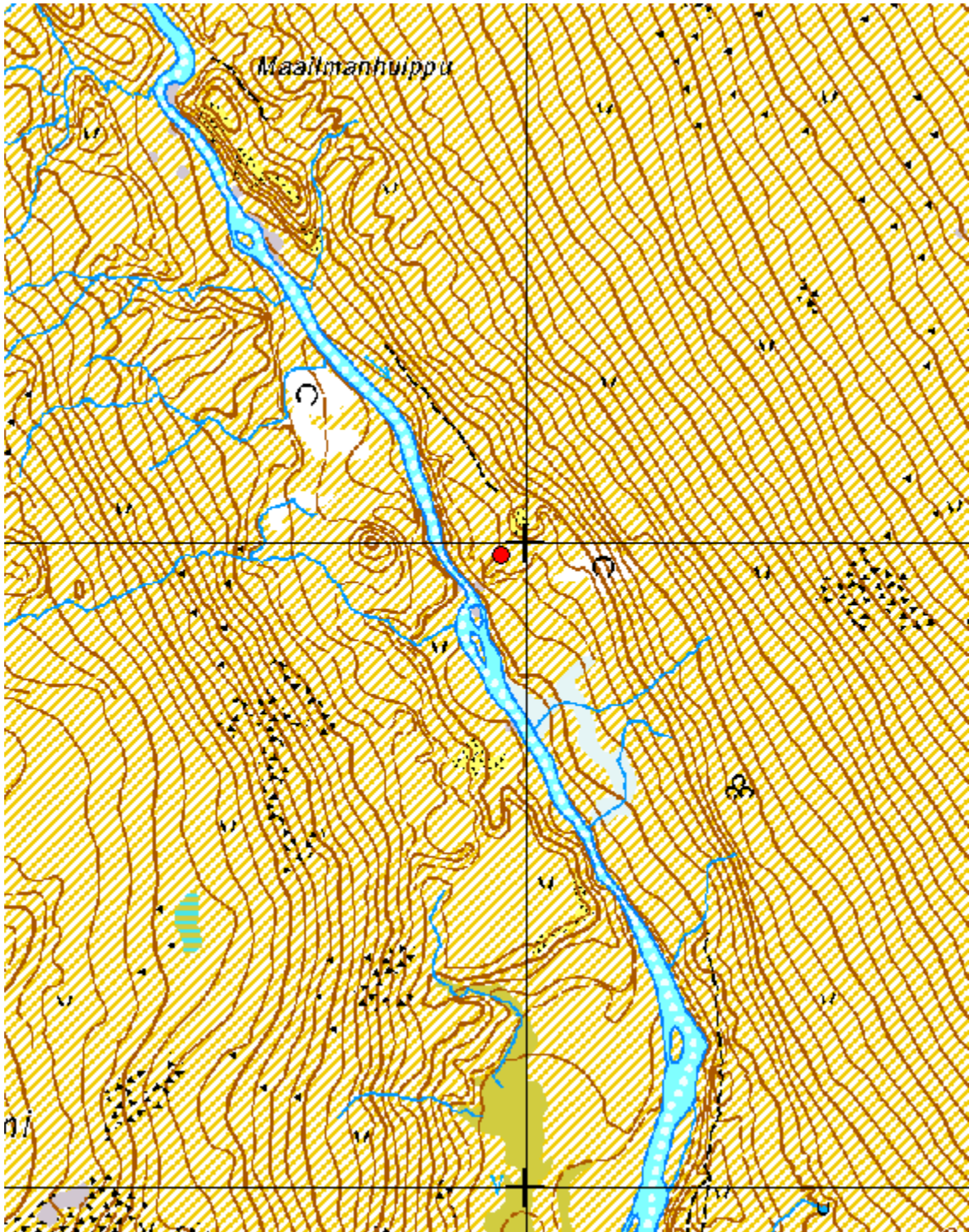

Kuva 332. Maailmanhuippu. Kehämäinen kivetty tulisija. Kuvattu itäkaakosta.

5.12.12 Maailmanhuippu 2

Maailmanhuippu 2 Kehämäinen kivetty tulisija		MH-tunnus: 153658	
Kohdetyyppi:	Asuinpaikat; liesilatomukset	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Ajoitus epäselvä	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamisvuosi:	-	Kunta:	Enontekiö
Lukumäärä:	1	Tarkastus:	S. Viljanmaa 12.8.2012
Koordinaattiselitys:	Tulisijan keskeltä	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7687982, Y 3286961, Z 650 m mpy	Löydöt:	-
<i>Ympäristön kuvaus</i>			
<p>Kohde sijaitsee avoimella paljakalla, hiekkaharjanteella Válddejohkan itäpuolella, noin 0,8 km Maailmanhuipusta kaakkoon, noin 60 m etäisyydellä joen rannasta, noin viisitoista metriä joen pintaa korkeammalla. Alueen kasvillisuutta hallitsevat vaivaiskoivut, variksenmarja, sekä tina-, nahka- ja poronjäkälät.</p>			
<i>Kohteen kuvaus</i>			
<p>Kohde on viidestä kivistä kasattu pyöreähkö tulisija, halkaisijaltaan noin 0,8 m. Kivet sijaitsevat tulisijan itä- ja länsireunoilla, ja niiden halkaisijat vaihtelevat välillä 20 cm – 30 cm. Tulisijan etelä- ja pohjoisreunat ovat kiveämättömät. Tulisija on umpeenkasvanut ja kasvillisuus ei poikkea tulisijaa ympäröivän alueen kasvillisuudesta, mutta kivet ovat kuitenkin selvästi näkyvillä, ja niiden yläpinnat ovat koholla maanpinnasta noin 10 cm. Tulisijan keskelle tehdystä lapionpistosta todettiin noin kolmen senttimetrin paksuisen pintaturpeen alta noin yhden senttimetrin paksuinen kerros hiiliä ja nokea. Hiilten alla oli huuhtoutumiskerros.</p>			
<i>Kohteen rajaus</i>			
<p>Kyseessä on pistemäinen kohde, joka rajautuu tulisijan välittömään lähiympäristöön.</p>			
<i>Tulkinta</i>			
<p>Kohteesta dokumentoidun kivetyn tulisijan ikää on vaikea arvioida, mutta yleisolemukseltaan se vaikuttaa varsin nuorelta. Todennäköisesti se on jäännös vain kertaluonteisesta leiriytymisestä, mahdollisesti kyseessä on retkeilijöiden nuotiopaikka muutamien kymmenien vuosien takaa. Válddejohkan varrella on useimmilla maastollisesti leiriytymiseen huokuttelevilla paikoilla löydettävissä vastaavanlaisia tulisijojen jäännöksiä. Jokivarren tulisijoista muutamit voivat olla hyvinkin iäkkäitä, mutta useimmat ovat ilmeisesti peräisin 1900-luvun jälkipuoliskolta. Samankaltaisia tulisijoja kasaillaan seudulla nykyisinkin, ja vanhojakin tulisijoja käytetään alueella liikkuvien kalastajien ja retkeilijöiden toimesta varsin yleisesti. Kohdetta ei ole syytä luokitella kiinteäksi muinaisjäännökseksi.</p>			
Viranomaisrekisterinro:		Kunto:	Hyvä
Arvotus:	Muu suojeluarvo		

Kartta 118. Maailmanhuippu 2. Kehämäinen kivetty tulisija.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kuva 333. Maailmanhuippu 2. Kehämäinen kivetty tulisija.
Taustalla Maailmanhuippu. Kuvattu kaakosta.

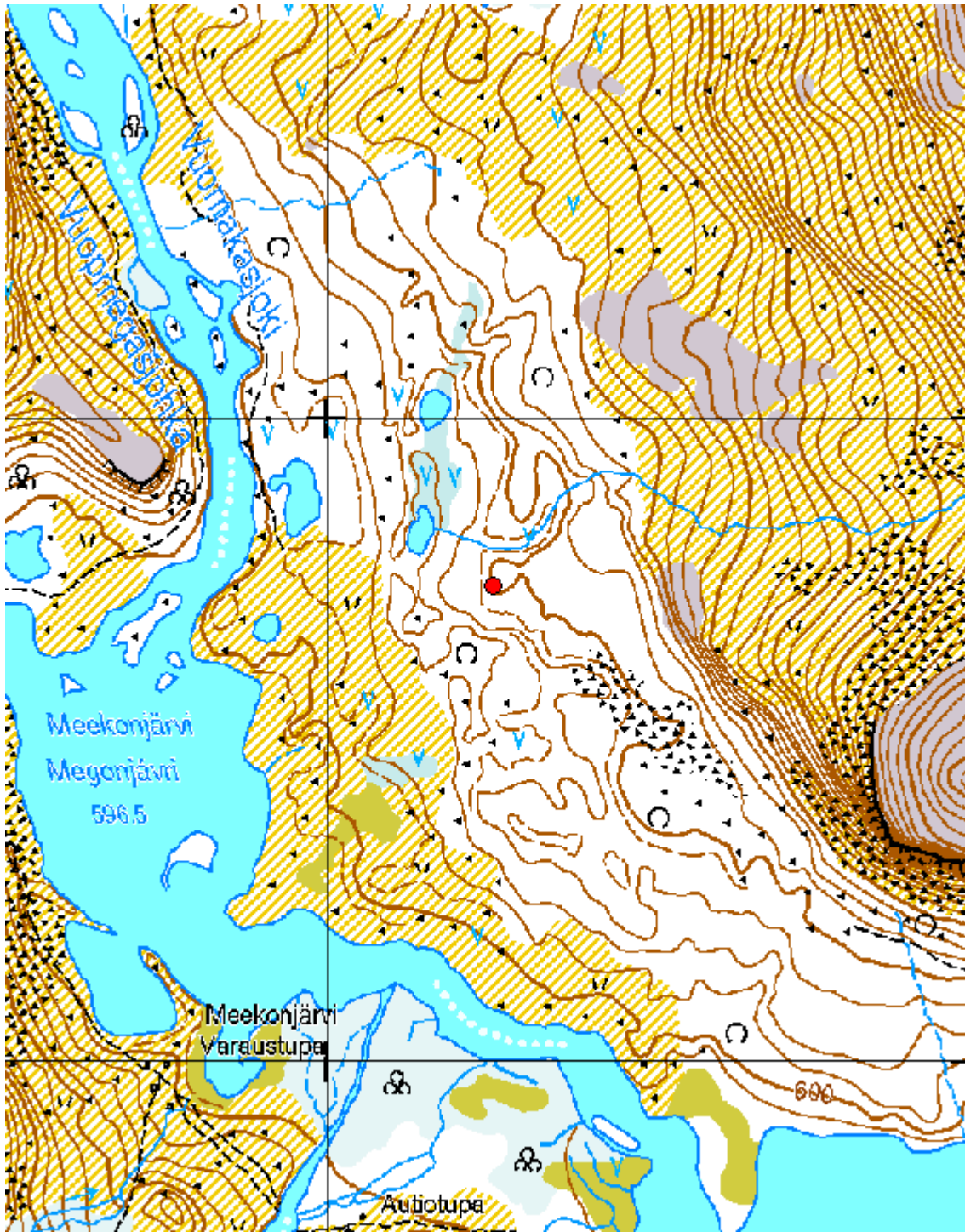

Kuva 334. Maailmanhuippu 2. Kehämäinen kivetty tulisija. Kuvattu kaakosta.

5.12.13 Megonjávri koillinen

Megonjávri koillinen Pyöreä kauttaaltaan kivetty tulisija		MH-tunnus: 153659	
Kohdetyyppi:	Asuinpaikat; liesilatomukset	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Ajoitus epäselvä	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamisvuosi:	-	Kunta:	Enontekiö
Lukumäärä:	1	Tarkastus:	S. Viljanmaa 15.8.2012
Koordinaattiselitys:	Tulisijan keskeltä	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7686739, Y 3276257, Z 620 m mpy	Löydöt:	-
<i>Ympäristön kuvaus</i>			
<p>Kohde sijaitsee Vuopmegašjohkan suulta noin 450 m itään päin, noin 20 m Megonjávrin pintaa korkeammalla, harvassa tunturikoivikossa olevalla aukiolla, moreeniharjanteen tasaisen laen lounaisreunalla. Kohteen ympäristö on kumpuilevaa, ja aluskasvillisuutta hallitsevat vaivaiskoivut, variksenmarja, puolukka, juolukka, katajapensaat, tina- ja torvijäkälät sekä sammalet.</p>			
<i>Kohteen kuvaus</i>			
<p>Kohde on pyöreähkö, kauttaaltaan kivetty tulisija, jonka halkaisija on noin 0,7 m. Tulisijan kivien halkaisijat vaihtelevat välillä 10 cm – 25 cm. Tulisija on umpeenkasvanut ja kasvillisuus tulisijan alueella ei poikkea ympäristöstään, mutta kivet ovat kuitenkin hyvin näkyvillä, ja niiden pinnat ovat vain osittain jäkälöityneet. Tulisija on koholla ympäristöstään noin 5 cm – 10 cm. Yhtä kiveä kohotettiin tulisijan keskiosasta, ja sen alla todettiin hiiliä.</p>			
<i>Kohteen rajaus</i>			
<p>Kyseessä on pistemäinen kohde, joka rajautuu tulisijan välittömään lähiympäristöön.</p>			
<i>Tulkinta</i>			
<p>Yleisolemuksensa perusteella tulisija vaikuttaa melko nuorelta, erityisesti kivien melko vähäisen jäkälöitymisen vuoksi. Kyseessä ei ole kiinteä muinaisjäänös vaan todennäköisesti retkeilijöiden muutamia vuosikymmeniä sitten kasaama väliaikainen nuotiopaikka.</p>			
Viranomaisrekisterinro:		Kunto:	Hyvä
Arvotus:	Muu suojeluarvo		

Kartta 119. Megonjärvi koillinen. Pyöreä kauttaaltaan kivetty tulisija.
 ©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kuva 335. Megonjávri koillinen. Pyöreä kauttaaltaan kivetty tulisija. Taustalla Megonoaivi. Kuvattu koillisesta.

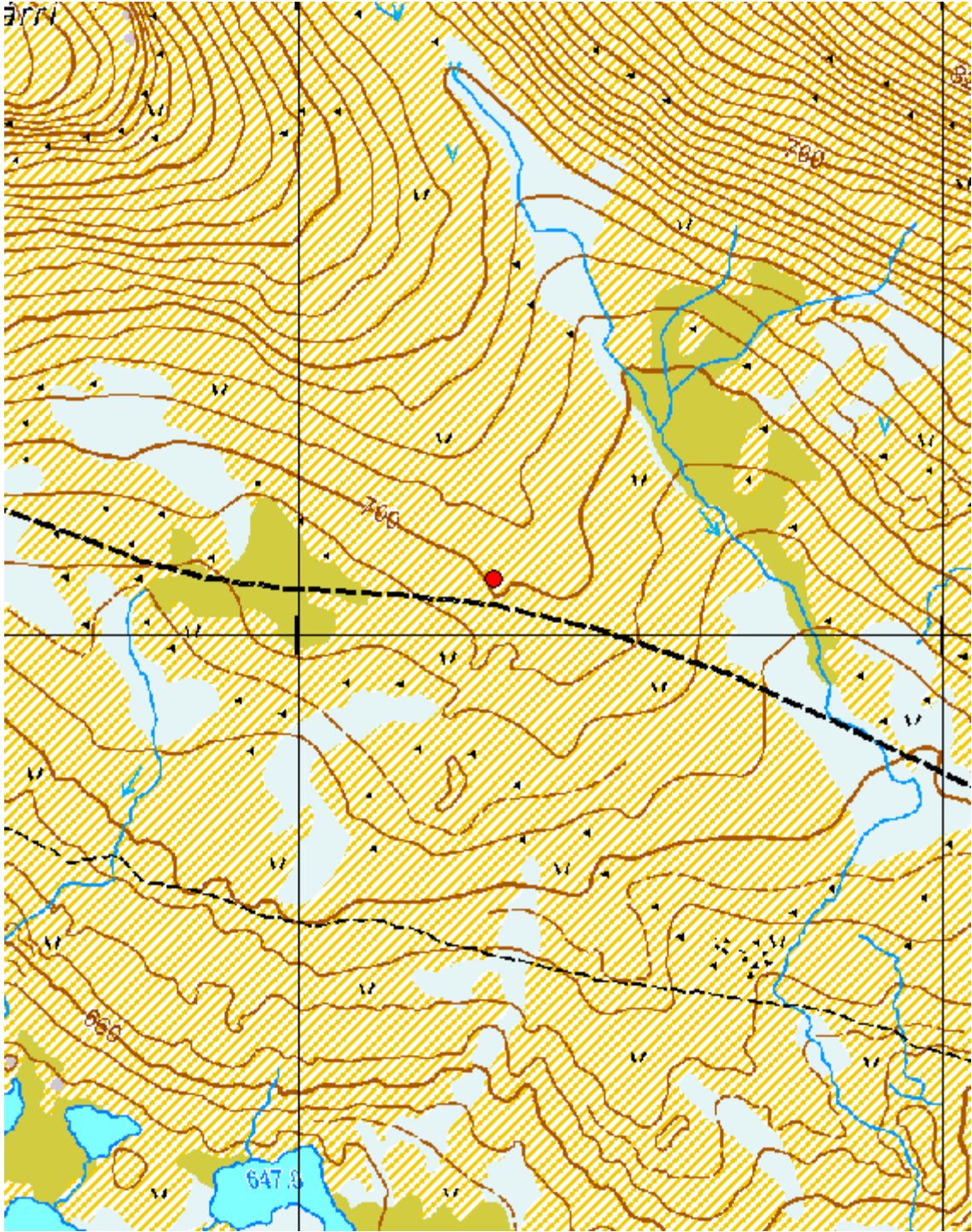

Kuva 336. Megonjávri koillinen. Pyöreä kauttaaltaan kivetty tulisija. Kuvattu koillisesta.

5.12.14 Muvračohkka lounas

Muvračohkka lounas Kehämäinen kivetty tulisija		MH-tunnus: 153660	
Kohdetyyppi:	Asuinpaikat; liesilatomukset	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Historiallinen	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamisvuosi:	-	Kunta:	Enontekiö
Lukumäärä:	1	Tarkastus:	S. Viljanmaa 26.8.2012
Koordinaattiselitys:	Tulisijan keskeltä	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7672086, Y 3262303, Z 700 m mpy	Löydöt:	-
<i>Taustatiedot</i>			
Kohteen on löytänyt Petri Halinen vuonna 2009 ja kohde paikallistettiin häneltä saatujen koordinaattitietojen perusteella.			
<i>Ympäristön kuvaus</i>			
Kohde sijaitsee Muvračohkkan huipulta noin 1,3 km lounaaseen päin, avoimella, hyvin loivasti kohti etelää viettävällä, moreenipohjaisella tunturinumella. Kasvillisuutta alueella hallitsevat vaivaiskoivut, variksenmarja, puolukka, tina-, torvi- ja poronjäkälät, sammalet ja heinät. Noin neljäkymmenen metrin etäisyydellä kohteen eteläpuolella kulkee merkitty moottorikelkkareitti.			
<i>Kohteen kuvaus</i>			
Kohde on pyöreä, vain reunaosiltaan kivetty tulisija, jonka halkaisija on noin 0,7 m. Kiveys on harvahko, lähinnä tulisijan koillis- ja lounaisreunat ovat kivettyt. Tulisijan kivien halkaisijat vaihtelevat välillä 15 cm – 20 cm, ja kivien alapinnat eivät yllä pintaturpeen läpi mineraalimaahan saakka. Tulisija on umpeenkasvanut, mutta kivet ovat kuitenkin selvästi näkyvillä. Niiden yläpinnat ovat koholla tulisijaa ympäröivästä maanpinnasta enimmillään noin kymmenen senttimetriä. Tulisijan keskelle tehdystä lapionpistosta todettiin noin kolmen senttimetrin paksuisen pintaturpeen alla hiukan hiiliä ja nokea kivisen moreenimaan pinnalla. Kasvillisuus tulisijan kohdalla ei poikkea tulisijan lähiympäristön kasvillisuudesta.			
<i>Kohteen rajaus</i>			
Kyseessä on pistemäinen kohde, joka rajautuu tulisijan välittömään lähiympäristöön.			
<i>Tulkinta</i>			
Kohteesta dokumentoitu tulisija vaikuttaa varsin nuorelta ja todennäköisesti vain kertaluonteista käyttöä varten rakennetulta. Mahdollisesti kyseessä on retkeilijöiden tai poromiesten taukopaikka muutamien kymmenien vuosien takaa.			
Viranomaisrekisterinro:		Kunto:	Hyvä
Arvotus:	Muu suojeluarvo		

Kartta 120. Muvračohkka lounas. Kehämäinen kivetty tulisija.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kuva 337. Muvračohkka lounas. Kehämäinen kivetty tulisija. Kuvattu luoteesta.

Kuva 338. Muvračohkka lounas. Kehämäinen kivetty tulisija. Kuvattu luoteesta.

5.12.15 Rihtujohka

Rihtujohka Asumuksen jäännös		MH-tunnus: 153661	
Kohdetyyppi:	Asuinpaikat; asumusten jäännökset	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Historiallinen; 1900-luku (?)	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamivuosi:	-	Kunta:	Enontekiö
Lukumäärä:	1	Tarkastus:	S. Viljanmaa 6.8.2012
Koordinaattiselitys:	Asumuksen jäännöksen keskeltä	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7696346, Y 3271758, Z 745 m mpy	Löydöt:	-
<i>Ympäristön kuvaus</i>			
<p>Kohde sijaitsee Bihčosjávrin pohjoispuolella, Rihtujohkan suulta noin 80 m koilliseen päin, järven pintaa noin kahdeksan metriä korkeammalla, pienen moreeniharjanteen länsipuolella. Alue on avointa, melko kivikkoista tunturipaljakkaa, jonka kasvillisuutta hallitsevat vaivaiskoivut, variksenmarja, puolukka, juolukka ja mustikka sekä liekokasvit ja jäkälät. Kohteen lähialue on kuitenkin kasvillisuudeltaan selvästi ympäristöään rehevämpää, enimmäkseen heinäkasvivaltaista.</p>			
<i>Kohteen kuvaus</i>			
<p>Kohde on moreeniharjanteen katveessa sijaitseva, halkaisijaltaan noin kolmimetrinen tasanne, jota ympäröi kehämäinen kivivalli. Vallin kivet ovat halkaisijoiltaan noin 20 cm – 80 cm kokoisia, useimmat muodoltaan laattamaisia, suurimmat pitkänomaisia. Kivien väliset raot on tiivistetty turpeella, ja vallin eräessä kivenkolossa on myös tyhjä skotlantilainen likööripullo. Vallin korkeus on noin 0,5 m – 0,7 m, ja sen leveys on noin 0,6 m. Vallin eteläreunalla, kohti Bihčosjávria, on vallissa noin metrin levyinen aukko. Miltei keskellä tasannetta on kookas laattamainen kivi, kooltaan noin 90 cm x 60 cm, ja sen vieressä aluskasvillisuuden seassa näkyy hiiltynyttä puuta. Sekä vallin rajaamalla tasanteella että vallin aukon ulkopuolella kasvillisuus on poikkeuksellisen rehevää, heinikkoista; vallin sisäpuolella tasanteen valtalajina kasvaa heinien ohella voikukkaa.</p>			
<i>Kohteen rajaus</i>			
<p>Kyseessä on pistemäinen kohde, joka rajautuu kehämäisen kivivallin ympäröimän tasanteen läheisyyteen, rehevälle, heinäkasvivaltaiselle alueelle, jonka halkaisija on noin kymmenen metriä.</p>			
<i>Tulkinta</i>			
<p>Kohde on asumuksen jäännös, joka ajoittuu historialliselle ajalle. Rakenteen tarkkaa ikää on vaikea arvioida, mutta todennäköisesti se on alle sadan vuoden ikäinen, viimeistään 1970-luvulla rakennettu. Paikalla on voinut sijaita kevytrakenteinen kotamainen tai telttamainen asumus, jonka perustuksena kehämäinen kivivalli on toiminut. Asumuksen oviaukko on suuntautunut etelään päin, ja kivivallin rajaaman tasanteen keskivaiheilla lienee sijainnut kiveämätön tulisija. Kohde on visuaalisesti viehättävä, varmasti retkeilijöitäkin kiinnostava käyntipaikka. Kuitenkin juuri alueen retkeilykäyttö on likimain ainoa kohteen säilymistä nykytilassaan uhkaava tekijä, koska paikka on leiriytymiseen houkutteleva ja kohteen kivikehä altis ajattelemattomasti tehtäville muutostoimille.</p>			
Viranomaisrekisterinro:		Kunto:	Hyvä
Arvotus:	Muu suojeluarvo		

Kartta 121. Rihtujohka. Asumuksen jäännös.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kuva 339. Rihtujohka. Asumuksen jäännös. Kuvattu koillisesta.

Kuva 340. Rihtujohka. Asumuksen jäännös. Kuvattu kaakosta.

Kuva 341. Rihtujohka. Asumuksen jäännös. Kuvattu etelästä.

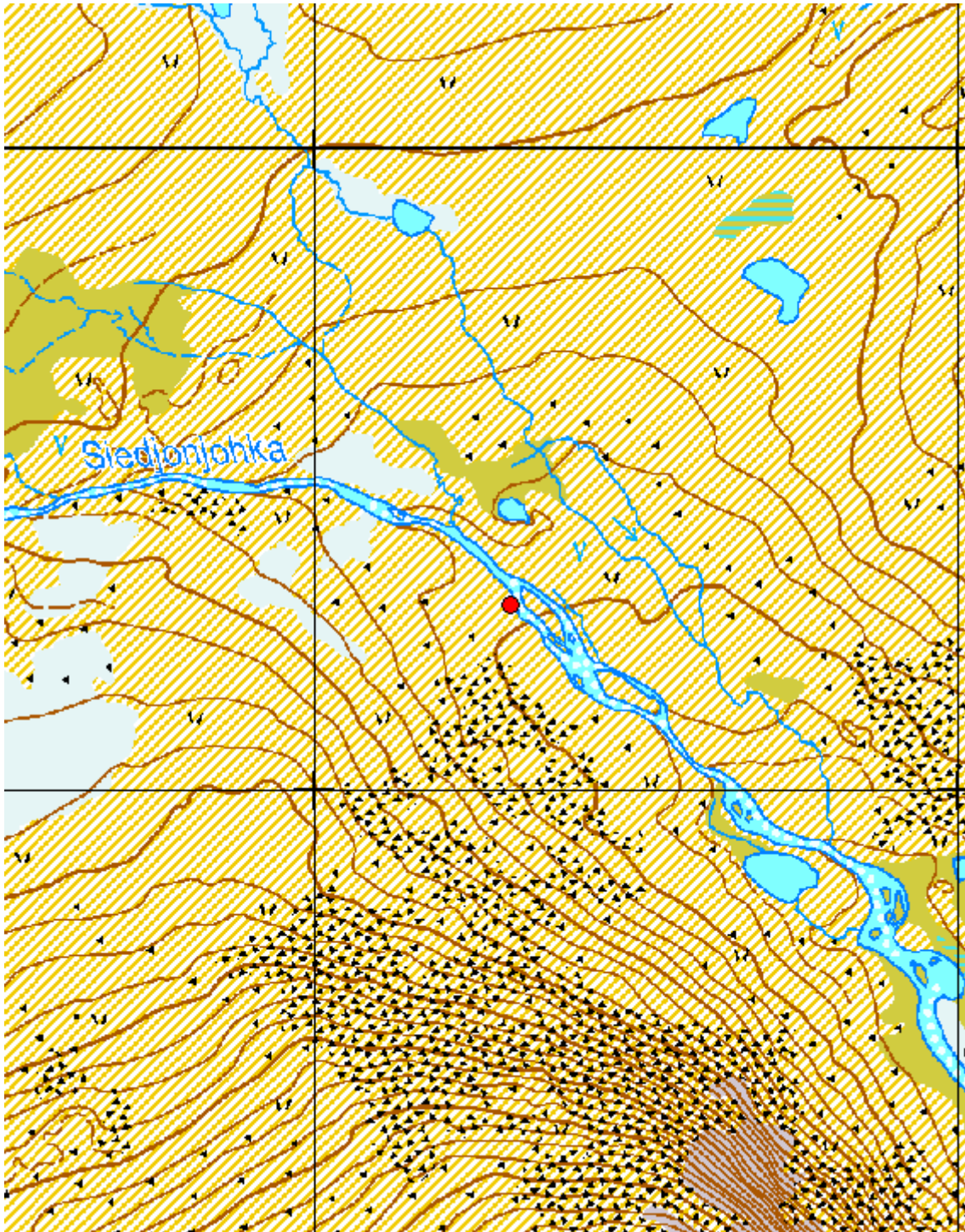

Kuva 342. Rihtujohka. Asumuksen jäännös. Kuvattu harjanteen päältä, lännestä.

5.12.16 Siedjonjohka

Siedjonjohka Kehämäinen kivetty tulisija		MH-tunnus: 153662	
Kohdetyyppi:	Asuinpaikat; liesilatomukset	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Ajoitus epäselvä	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamisvuosi:	-	Kunta:	Enontekiö
Lukumäärä:	1	Tarkastus:	S. Viljanmaa 23.8.2012
Koordinaattiselitys:	Tulisijan keskeltä	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7679287, Y 3276305, Z 701 m mpy	Löydöt:	-
<i>Ympäristön kuvaus</i>			
<p>Kohde sijaitsee Siedjonjohkan varrella, noin kymmenen metrin etäisyydellä joen lounaisrannasta, noin metrin joen pintaa korkeammalla. Liesi on joen pääuoman ja kesäisin miltei kuivillaan olevan tulvauoman välisellä hiekkapohjaisella, terassimaisella, noin kuuden metrin leysisellä tasanteella, jonka kasvillisuutta hallitsevat vaivaiskoivu- ja katajapensaat, variksenmarja, nurmitatar, ruusujuuri, heinäkasvit sekä sammalet. Joen ja tulvauoman rannoilla kasvaa myös pajupensaikkaa.</p>			
<i>Kohteen kuvaus</i>			
<p>Kohde on soikea, luode-kaakkosuuntainen, maantasainen ja vain reunoiltaan kivetty tulisija, jonka koko on noin 0,9 m x 0,7 m. Tulisijan kivien halkaisijat vaihtelevat välillä 10 cm – 20 cm, ja niiden yläpinnat ovat selvästi näkyvissä, vaikka eivät kohoakaan tulisijaa ympäröivää maanpintaa korkeammalle. Kasvillisuus tulisijan kohdalla ei poikkea ympäristöstään. Tulisijan keskelle tehdystä lapionpistosta todettiin noin kahden senttimetrin paksuisen pintaturpeen alta noin yhden senttimetrin kerros hiiltä, jonka alla oli noin kolmen senttimetrin kerros tuhkansekaista maata sekä paikan alkuperäinen pintaturve hiiltyneenä, noin yhden senttimetrin paksuisena kerroksena hiekkamaan päällä. Huuhtoutumiskerrosta lapionpistosta ei havaittu.</p>			
<i>Kohteen rajaus</i>			
<p>Kyseessä on pistemäinen kohde, joka rajautuu tulisijan välittömään lähiympäristöön.</p>			
<i>Tulkinta</i>			
<p>Kohde on kivetty tulisija, joka on todennäköisesti kasattu väliaikaiselle leiriytymispaikalle. Ilmeisesti paikalla ollaan viivähdetty ainakin muutamia öitä tai useampia kertoja, koska lapionpistosta havaitut tulenpidon jäljet ovat varsin runsaat. Kohteen ikää on vaikea arvioida, mutta esihistorialliselta tulisija ei yleisolemuksensa perusteella vaikuta, eikä sitä ole syytä määritellä kiinteäksi muinaisjäännökseksi. Kohde sijaitsee ainakin kesäaikaiseen leiriytymiseen hyvin sopivalla paikalla, ja voi mahdollisesti olla jokivarsilla liikkuvien retkeilijöiden tai kalastajien muutamia vuosikymmeniä sitten kasaama.</p>			
Viranomaisrekisterinro:		Kunto:	Hyvä
Arvotus:	Muu suojeluarvo		

Kartta 122. Siedjonjohka. Kehämäinen kivetty tulisija.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kuva 343. Siedjonjohka. Kehämäinen kivetty tulisija. Kuvattu kaakosta.

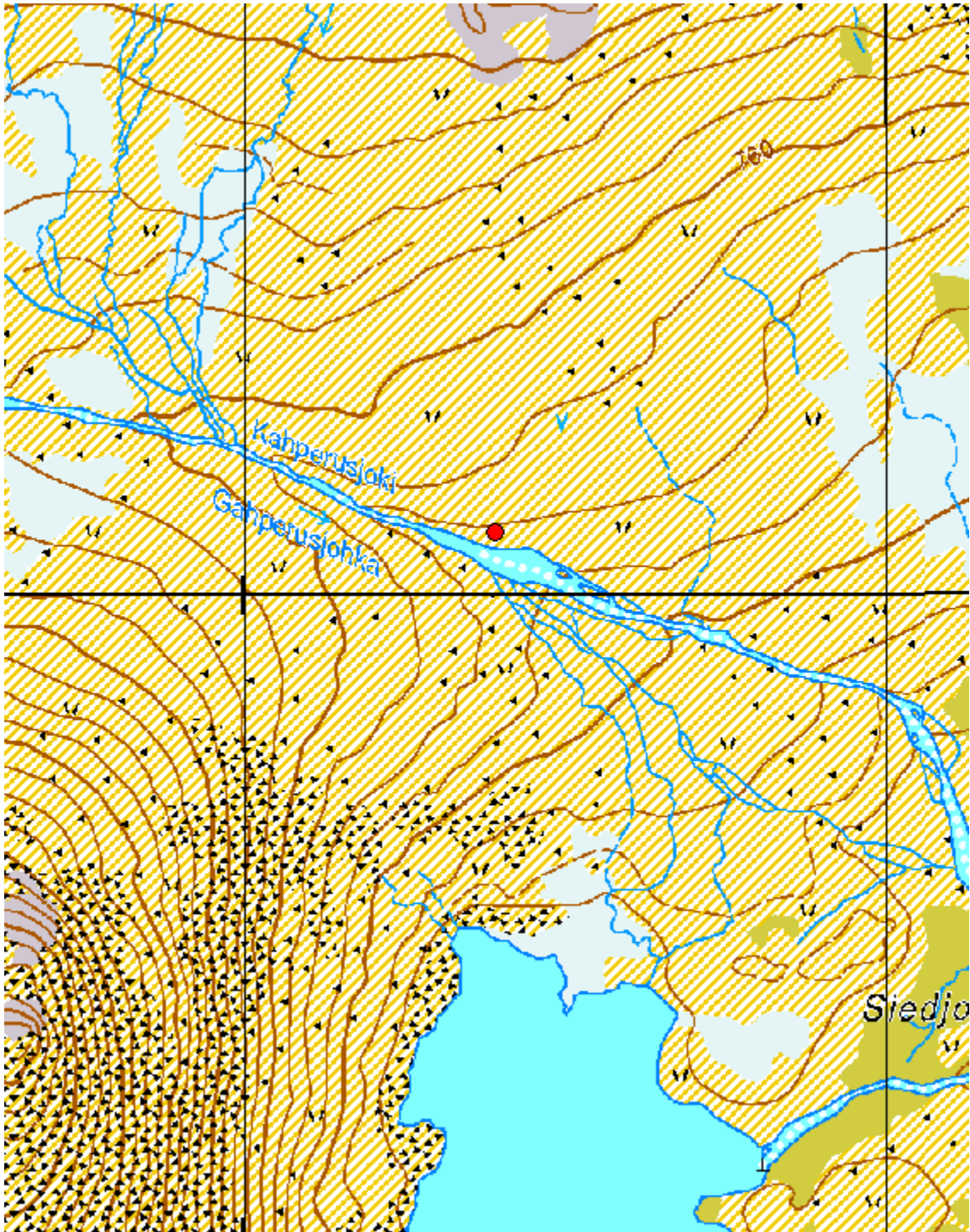

Kuva 344. Siedjonjohka. Kehämäinen kivetty tulisija. Kuvattu kaakosta.

5.12.17 Siedjonláhku

Siedjonláhku Kehämäinen kivetty tulisija		MH-tunnus: 153663	
Kohdetyyppi:	Asuinpaikat; liesilatomukset	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Ajoitus epäselvä	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamisvuosi:	-	Kunta:	Enontekiö
Lukumäärä:	1	Tarkastus:	S. Viljanmaa 23.8.2012
Koordinaattiselitys:	Tulisijan keskeltä	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7680095, Y 3274891, Z 743 m mpy	Löydöt:	-
<i>Ympäristön kuvaus</i>			
<p>Kohde sijaitsee Gahperusjohkan varrella, noin 600 m Siedjonjávrista pohjoiseen, noin 15 m etäisyydellä joen pohjoisrannasta, noin metrin joen pintaa ylempänä, melko tasaisella, moreenipohjaisella rantaterassilla, jolla kasvaa lähinnä vaivaiskoivuja, variksenmarjaa, tina-, torvi- ja poronjäkäliä, kangaskarhunsammalta sekä heiniä.</p>			
<i>Kohteen kuvaus</i>			
<p>Kohde on pyöreä, vain reunoiltaan kivetty, kehämäinen tulisija, halkaisijaltaan noin 0,7 m. Tulisijan kivien halkaisijat vaihtelevat välillä 15 cm – 25 cm, ja niiden yläpinnat ovat koholla ympäristöstään enimmillään noin viisi senttimetriä. Kasvillisuus tulisijassa ei poikkea tulisijaa ympäröivän alueen kasvillisuudesta. Vaikka tulisija on umpeenkasvanut, ovat kivet selvästi näkösällä ja tulisijan yleisolemus nuorehko. Tulisijan keskelle tehdystä lapionpistosta todettiin noin kolmen senttimetrin paksuisen pintaturpeen alta noin kahden senttimetrin kerros tuhkaa, jonka alla on hiiltyneen paikan alkuperäinen pintaturve ja sen alla moreenimaa.</p>			
<i>Kohteen rajaus</i>			
<p>Kyseessä on pistemäinen kohde, joka rajautuu tulisijan välittömään lähiympäristöön.</p>			
<i>Tulkinta</i>			
<p>Kohde on kivetty tulisija, joka on todennäköisesti kasattu väliaikaiselle leiriytymispaikalle. Ilmeisesti paikalla ollaan viivähdetty ainakin muutamia öitä tai useampia kertoja, koska tulisijaan on kertynyt suhteellisen paksu tuhkerakros. Kohteen ikää on vaikea arvioida, mutta ainakaan esihistorialliselta tulisija ei vaikuta, eikä sitä ole syytä määritellä kiinteäksi muinaisjäännökseksi. Kohde sijaitsee edelleen hyvin leiriytymiseen sopivalla paikalla, ja on melko todennäköistä, että jokivarrella liikkuvat retkeilijät ja kalastajat ottavat tulisijan jossain vaiheessa uudelleen käyttöön.</p>			
Viranomaisrekisterinro:		Kunto:	Hyvä
Arvotus:	Muu suojeluarvo		

Kartta 123. Siedjonlähku. Kehämäinen kivetty tulisija.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kuva 345. Siedjonláhku. Kehämäinen kivetty tulisija. Kuvattu pohjoisesta.

Kuva 346. Siedjonláhku. Kehämäinen kivetty tulisija. Kuvattu pohjoisesta.

5.12.18 Somasjärven autiotupa

Somasjärven autiotupa Autiotuvan perustukset, kehämäisiä kivettyjä tulisijoja ja muita rakenteita		MH-tunnus: 153688-93
Kohdetyyppi:	Asuinpaikat; rakennusten jäännökset ja liesilatomukset	Haltija: Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Historiallinen; 1900-luvun loppupuoli	Ylläpitäjä: Lapin luontopalvelut
Rakentamisvuosi:	1956	Kunta: Enontekiö
Lukumäärä:	13 (alakohteiden lukumäärä)	Tarkastus: S. Viljanmaa 12.8.2012
Koordinaattiselitys:	Autiotuvan jäännöksen keskeltä	Geometria tuotettu: Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7695562, Y 3284876, Z 730 m mpy	Löydöt: -
Taustatiedot		
<p>Kohde sijaitsee vuonna 1993 puretun Somasjärven autiotuvan pihapiirissä ja sen lähialueella. Alkujaan kyseinen tupa on ollut rajamiesten käytössä, ja se oli ilmeisesti rakennettu vuonna 1956. Autiotuvaksi tupa jäi viimeistään vuonna 1979, jolloin Somášluoppalin pohjoisrannalle valmistui Rajavartiolaitoksen käyttöön uudempi ja suurempi kämpä. Retkeilijät käyttävät maisemiltaan erittäin kaunista entisen autiotuvan pihapiiriä edelleen varsin yleisesti leiriytymispaikkanaan.</p>		
Ympäristön kuvaus		
<p>Kohteen keskeisimmät osat sijaitsevat Válddejohkan niskan kaakkoispuolella, joen yläkänkästä noin sadan metrin etäisyydellä, muutamia metrejä joen pintaa korkeammalla, rantaan jyrkästi viettävän rantatörmän päällä, moreeniharjanteiden suojaamalla tasanteella. Kasvillisuus tasanteella on ympäristöään rehevämpää, mikä ilmenee erityisesti heinäkasvien runsautena. Tasannetta ympäröivä alue on karujen harjanteiden kirjavaa, ja kasvillisuutta harjanteilla hallitsevat vaivaiskoivut, variksenmarja, puolukka, kurjenkanerva ja riekonmarja sekä jäkälät ja sammalet.</p>		
Kohteen kuvaus		
<p>Kohteen keskeisin alue sijaitsee vuonna 1993 puretun Somasjärven autiotuvan entisessä pihapiirissä, halkaisijaltaan noin kuudenkymmenen metrin kokoisella kenttämaisella tasanteella Válddejohkan niskan kaakkoispuolella. Autiotuvan perustuksien lähialueella on havaittaissa useita pienempien rakennuksien perustuksiksi tulkittavia rakenteita sekä kivettyjä tulisijoja, joita ilmeisesti edelleen käytetään retkeilijöiden toimesta jonkin verran. Puurakenteita rakennuksista ei ole säilynyt. Autiotuvan käytön aikana myös sen pihapiirin lähialueella, erityisesti hieman pohjoisempana, Somášluoppalin kaakkoisrannan lähetyvillä, on ilmeisesti leiriydytty satoja kertoja, minkä jäljet ovat maastossa vielä selvästi havaittavissa. Noin 0,4 km säteellä autiotuvan perustuksista sijaitsee tuvan pihapiiristä dokumentoitujen rakenteiden lisäksi lukuisia kivettyjen tulisijojen jäännöksiä, joista ainakin useimmat ajoittuvat todennäköisimmin autiotuvan käyttöjaksolle. Yhteensä sellaisia kohtia, joissa on havaittavissa jälkiä tulenpidosta, on alueella vähintään kaksikymmentä. Alueen umpeenkasvaneet kivettyt tulisijat dokumentoitiin pääpiirteisesti, mutta sellaisia nuotiopaikkoja, joita arvioitiin käytetyn varmuudella viimeisimmän viidentoista vuoden aikana, ei dokumentoitu lainkaan. Osaan dokumentoiduista tulisijoista tehtiin lapionpisto tulisijaan muodostuneiden kerrosten havainnoimiseksi. Tulisijojen lisäksi Somášluoppalin rannan läheltä dokumentoitiin yksi rakkakivikossa sijaitseva purnumainen kivirakenne.</p>		

Kohteesta dokumentoitujen rakenteiden koordinaatit ja tarkempi kuvaus:

Autiotuvan perustukset

X 7695562 / Y 3284876

Autiotuvan perustukset erottuvat suorakaiteen muotoisena, koillis-lounaissauntaisena, matalana maapenkana, jonka koko on noin 7,0 m x 3,5 m. Kasvillisuus maapenkan päällä on ympäristöään heinikkoisempaa. Maapenkan luoteisreuna, paikalla sijainneen autiotuvan julkisivun puoli, on kivillä reunustettu. Kiviä on yksi kivikerta, ja ne ovat kooltaan miehennostannaisia. Autiotuvan koillispäässä on sijainnut noin 4,5 m x 3,5 m kokoinen huonetila, tuvan varsinainen asuinhuone, jonka kohta on koholla ympäristöstään noin 0,3 m. Kyseisen alueen keskivaiheilla on kivitäyteinen matalahko kuopanne, jonka halkaisija on noin metrin. Asuinhuoneen lounaispuolella on sijainnut noin 3,5 m x 2,5 m kokoinen eteinen. Eteisen kohta on koholla ympäristöstään noin 0,2 m, siis noin 0,1 m asuinhuoneen kohtaa alempana. Tuvan ulko-ovi on sijainnut sen luoteissivulla, ja maapenkan kaakkoispään vierellä on noin neliömetrin laajuinen, sementistä valettu laatta, johon on sen valamisen yhteydessä painettu kaksi kädenjälkeä sekä luku -69. Mahdollisesti kyseinen laatta on voinut jossain vaiheessa toimia tuvan kynnyksenä.

Vessan tai muun ulkorakennuksen perustukset

X 7695530 / Y 3284886

Pohjois-eteläsuuntainen, noin 0,6 m korkea kivilatomus, jonka koko on noin 3,0 m x 1,5 m. Kivikasan yläpinta on jokseenkin tasainen ja suorakaiteen muotoinen. Kivien seassa on ruostuneita säilyketölkkejä ja muita roskia. Tästä kohdasta noin kahdeksan metriä kaakkoon päin on toinenkin mahdolliselta vessan jäännökseltä vaikuttava kivirakenne, itä-länsisuuntainen, neliön muotoinen, kehämäinen kivilatomus, jonka sisälle rajautuu noin 1,2 m x 1,2 m kokoinen kiveämätön alue. Latomuksen länsipäässä on kaksi ilmeistä ”porraskiveä”, ja kiveämättömällä alueella latomuksen sisällä kasvaa rehevästi heinikkoa.

Kiveyksellä reunustettu maapenkka

X 7695550 / Y 3284920

Maapenkka on muodoltaan pyöreä, noin 0,4 m korkea, yläpinnaltaan tasainen ja halkaisijaltaan noin kaksimetrisen. Penkan reunat ovat kivetyt, ja kiveykseen käytettyjen kivien halkaisijat vaihtelevat välillä 15 cm – 40 cm. Maapenkasta pilkottaa muun muassa lastulevyn kappaleita.

Purnumainen kivirakenne

X 7695688 / Y 3284799

Rakenne sijaitsee pienessä rakkakivikossa noin kahdeksan metrin päässä Somášluoppalin rannasta. Kyseessä on halkaisijaltaan noin puolitoistametrinen kuoppa, jonka pohjalla on vettä, koska kuopan pohjataso on Somášluoppalin vedenpintaa alempana. Olemukseltaan rakenne muistuttaa lähinnä purnua, mutta se ei vaikuta kovinkaan vanhalta, koska sen rakenteen kivien pinnat ovat vain varsin heikosti jäkälöityneet. Mahdollisesti kyseessä on eräänlainen sumppu, jossa kalastajat ovat voineet väliaikaisesti säilyttää elävinä saaliskalojaan. Kuopan pohjalla oli pieni sotkuinen siimamytty, mutta muuta esineistöä rakenteen yhteydessä ei havaittu. Rakenteen länsipuolella, noin 10 m – 15 m etäisyydellä kuopasta, sijaitsee kaksi melko uutta kehämäistä nuotiopaikkaa.

Tulisija 1

X 7695469 / Y 3284880

Tulisija sijaitsee noin kolmen metrin etäisyydellä Válddejohkan rantatörmän partaalta. Se on muodoltaan pyöreä ja vain reunoiltaan kivetty. Sen kehäkiveyksen halkaisija on noin 0,7 m, ja liesikivien halkaisijat vaihtelevat välillä 15 cm – 20 cm.

Tulisija 2

X 7695570 / Y 3284874

Tulisija sijaitsee autiotuvan perustuksista noin viisi metriä luoteeseen päin. Se on neliömäinen, halkaisijaltaan noin metrinen, noin 0,4 m korkea, noin 15 cm – 40 cm kokoisista kivistä koostuva kivikasa. Tästä noin viisi metriä pohjoiseen päin sijaitsee toinen, miltei vastaavanlainen, mutta kooltaan hiukan pienempi ja selvästi edelleen käytössä oleva tulisija. Pohjoisemman tulisijan halkaisija on noin 0,7 m ja korkeus noin 0,2 m, ja sen sen kivien väleissä on varsin tuoreitakin roskia, viimeisimmät todennäköisesti edellisenä kesänä paikalle jätettyjä.

Tulisija 3

X 7695851 / Y 3284883

Tulisija sijaitsee pienessä notkelmasa moreeniharjanteiden välissä, noin 30 m etäisyydellä Somášluoppalin rannasta. Se on hajanaisen kehämäinen, halkaisijaltaan noin metrinen, ja se on kasattu kivistä, joiden halkaisijat vaihtelevat välillä 20 cm – 30 cm. Tulisijan keskelle tehdystä lapionpistosta todettiin noin kahden senttimetrin paksuisen pintaturpeen alla noin viiden senttimetrin paksuinen kerros tuhkaa, jonka alla on hiiltyneenä paikan alkuperäinen pintaturve.

Tulisija 4

X 7695876 / Y 3284910

Tulisija sijaitsee tasaisella paikalla, noin 25 metrin etäisyydellä Somášluoppalin rannasta. Se on neliön muotoinen, luode-kaakkosuuntainen, ja sen halkaisija on noin 0,8 m. Vain tulisijan koillis- ja lounaissivut ovat kivetyt. Tulisijan keskelle tehdystä lapionpistosta todettiin hieman nokea moreenimaan pinnalla noin kahden senttimetrin paksuisen pintaturpeen alla. Noin kuusi metriä tulisijasta 4 lounaaseen päin sijaitsee tulisija 5.

Tulisija 5

X 7695870 / Y 3284905

Tulisija sijaitsee tasaisella paikalla, noin 25 metrin etäisyydellä Somášluoppalin rannasta. Se on pyöreä, vain reunoiltaan kivetty, ja sen halkaisija on noin 0,6 m. Tulisija on kasattu kuudesta kivistä, joiden halkaisijat vaihtelevat välillä 15 cm – 20 cm. Tulisijan keskelle tehdystä lapionpistosta todettiin noin viiden senttimetrin paksuisen pintaturpeen alla tuhkaa ja hiiliä.

Tulisija 6

X 7695993 / Y 3284883

Tulisija sijaitsee Somášluoppaliin pistävällä miltei saarimaisella niemekkeellä, lähes niemekkeen laella, tuulenpieksämällä paikalla, jonka kasvillisuus on hyvin vähäistä. Se on vain reunoiltaan kivetty, jokseenkin neliön muotoinen, pohjois-eteläsuuntainen, ja sen halkaisija on noin 0,7 m. Liesikivien halkaisijat vaihtelevat välillä 15 cm – 30 cm.

Tulisija 7

X 7695867 / Y 3284919

Tulisija sijaitsee tasaisella paikalla, noin 15 m kaakkoon päin tulisijasta 4. Se on pyöreä, vain reunoiltaan kivetty, ja sen halkaisija on noin 0,7 m. Kehäkiveyksen sisälle rajautuva alue on kasvillisuudeltaan heinäkäsvivaltainen, ja liesikivien halkaisijat vaihtelevat välillä 20 cm – 35 cm.

Tulisija 8

X 7695778 / Y 3284909

Tulisija sijaitsee moreeniharjanteella. Se on neliön muotoinen ja koillis-lounaissuuntainen, ja sen halkaisija on noin 0,7 m. Vain tulisijan luoteis- ja kaakkoissivut ovat kivetyt, ja kivien yläpinnat ovat selvästi koholla ympäristöstään. Tulisijan keskelle tehdystä lapionpistosta todettiin hieman nokea moreenimaan pinnalla noin yhden senttimetrin paksuisen pintaturpeen alla.

Tulisija 9

X 7695750 / Y 3284904

Tulisija sijaitsee moreeniharjanteella. Se on pyöreä, vain reunoiltaan kivetty, ja sen halkaisija on noin 0,8 m. Liesikivien halkaisijat vaihtelevat välillä 20 cm – 35 cm, ja niiden yläpinnat ovat enimmillään noin viisi senttimetriä koholla ympäristöstään. Tulisijan lounaislaidalla on kehäkiveyksen ulkopuolella muita kiviä kookkaampi, muodoltaan pitkänomainen kivi, jonka yläpinta on melko tasainen. Tulisijan keskelle tehdystä lapionpistosta todettiin hieman nokea moreenimaan pinnalla noin yhden senttimetrin paksuisen pintaturpeen alla.

Kohteen rajaus

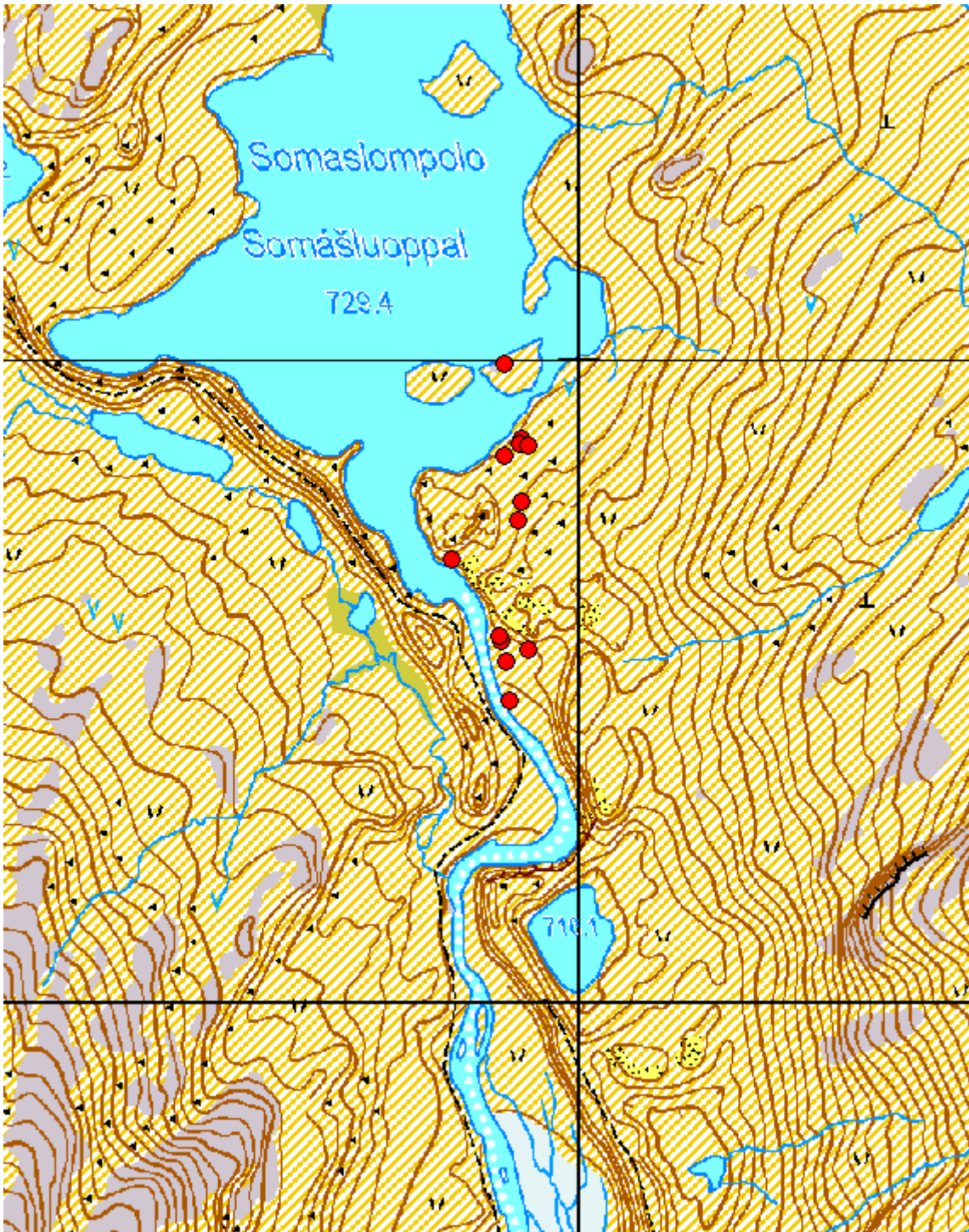
Kohteen keskeisimmät osat rajautuvat Válddejohkan niskan kaakkoispuolella olevalle tasanteelle, puretun autiotuvan entiseen pihapiiriin, alueelle, jonka halkaisija on noin kuusikymmentä metriä. Kyseisen alueen ulkopuolella sijaitsevat tulisijat ja purnumainen kivirakenne muodostavat erillisiä pistemäisiä pesäkkeistä, joista kunkin halkaisija on enimmillään muutamia metrejä.

Tulkinta

Kyseessä on laaja-alainen ja monipesäkkeinen kulttuuriperintökohde, jonka lukuisista alakohteista ainoatakaan ei kuitenkaan liene syytä luokitella kiinteäksi muinaisjännökseksi. Kohteesta dokumentoidut rakenteet ajoittuvat todennäköisesti liki poikkeuksetta 1900-luvun jälkipuoliskolle, vuonna 1993 puretun Somasjärven autiotuvan käyttöaikaan. Umpeenkasvaneista, kehämäisistä kivetyistä tulisijoista muutamat parhaimmin jäkälöityneet voivat olla jonkin verran vanhempiakin.

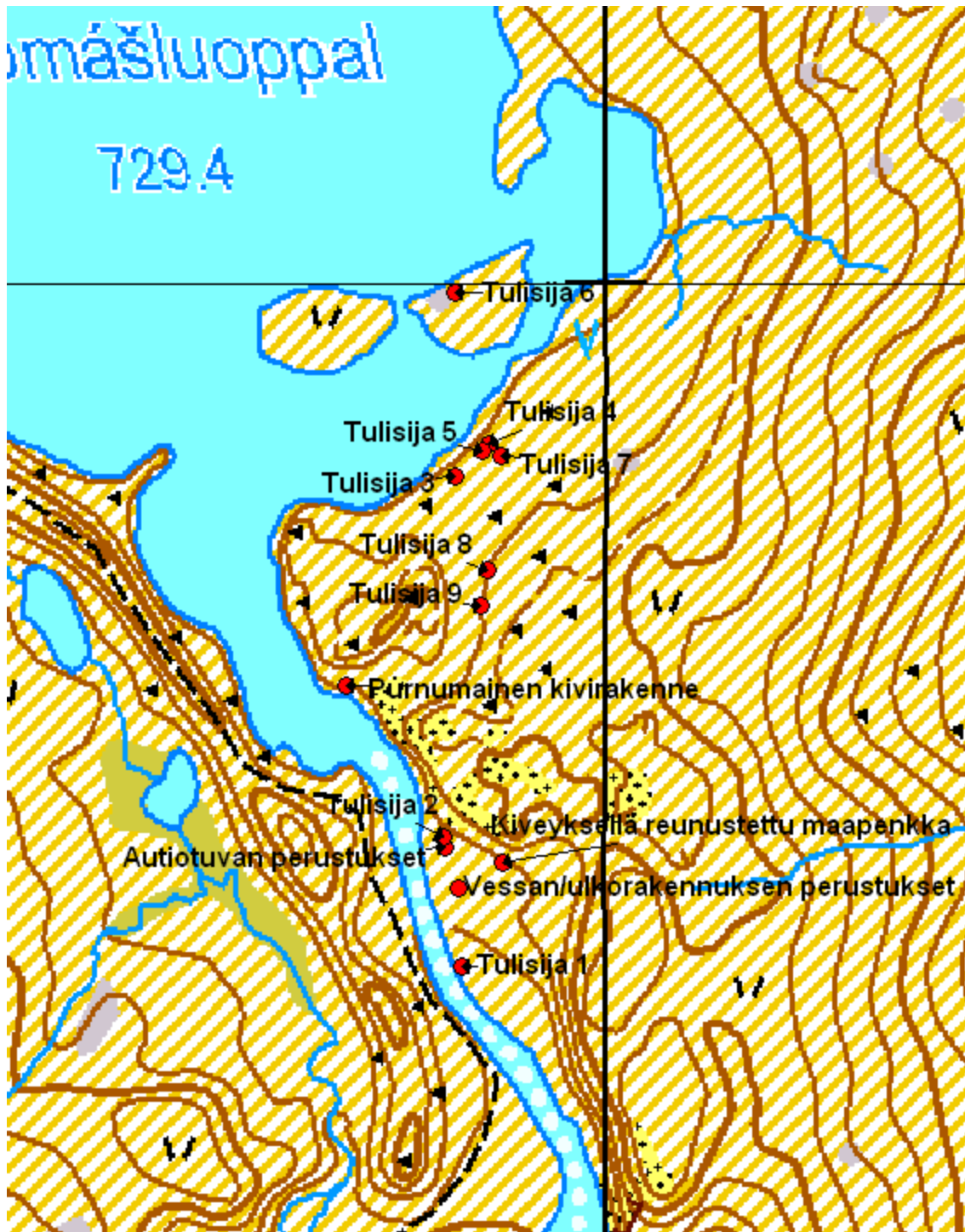
Kohteen suojelu ei edellytä mitään erityistoimia, eivätkä alueella tapahtuvat leiriytymiset muodosta uhkaa kohteen keskeisille rakenteille, vaan pikemminkin retkeilykäytön voidaan katsoa edistävän paikan kulttuurimaiseman säilymistä. Alueen tulisijojen jäännöksiä, myös vanhimmilta vaikuttavia, tullaan todennäköisesti käyttämään nuotiopaikkoina jossain määrin jatkossakin. Paikalla vierailevat retkeilijät voisivat kuitenkin kokea myönteisenä asiana, mikäli autiotuvan perustuksien luokse pystytettäisiin informaatiotaulu, jossa kerrottaisiin paikalla nähtävissä olevien rakenteiden historiasta – kenties Somasjärven autiotupaa esittävän valokuvan kera – sekä niiden merkittävästä roolista osana Käsivarren erämaa-alueen varhaista retkeilytoimintaa.

**Viranomais-
rekisterinro:****Kunto:** Hyvä**Arvotus:** Muu suojeluarvo

Kartta 124. Somasjärven autiotupa. Autiotuvan perustukset, kehämäisiä kivettyjä tulisijoja ja muita rakenteita.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kartta 121. Somajärven autiotupa. Autiotuvan perustukset, kehämäisiä kivettyjä tulisijoja ja muita rakenteita.
 ©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kuva 347. Somasjärven autiotupa. Autiotuvan perustukset. Oikealla tulisija 2. Taustalla Válddejojka. Kuvattu moreeniharjanteen rinteeltä, pohjoisesta.

Kuva 348. Somasjärven autiotupa. Autiotuvan perustukset. Taustalla Válddejojkan yläkögäs. Kuvattu kaakosta.

Kuva 349. Somasjärven autiotupa. Autiotuvan perustukset.
Etualalla sementtilaatta. Kuvattu lounaasta.

Kuva 350. Somasjärven autiotupa. Sementtilaatta autiotuvan perustuksien kaakkoispuolella.
Laattaan on painettu kaksi kädenjälkeä ja luku -69. Kuvattu luoteesta.

Kuva 351. Somasjärven autiotupa. Mahdolliset vessan perustukset, kaakkoisempi kahdesta rakenteesta. Kuvattu lounaasta.

Kuva 352. Somasjärven autiotupa. Kiveyksellä reunustettu maapenkki. Kuvattu etelälounaasta.

Kuva 353. Somasjärven autiotupa. Purnumainen kivirakenne Somášluoppalin rannan lähellä rakkakivikossa. Taustalla Válddejhkan niska. Kuvattu pohjoisluoteesta.

Kuva 354. Somasjärven autiotupa. Tulisija 3. Taustalla Somášluoppal. Kuvattu eteläkaakosta.

Kuva 355. Somasjärven autiotupa. Tulisija 4. Kuvattu koillisesta.

Kuva 356. Somasjärven autiotupa. Tulisija 5. Kuvattu etelästä.

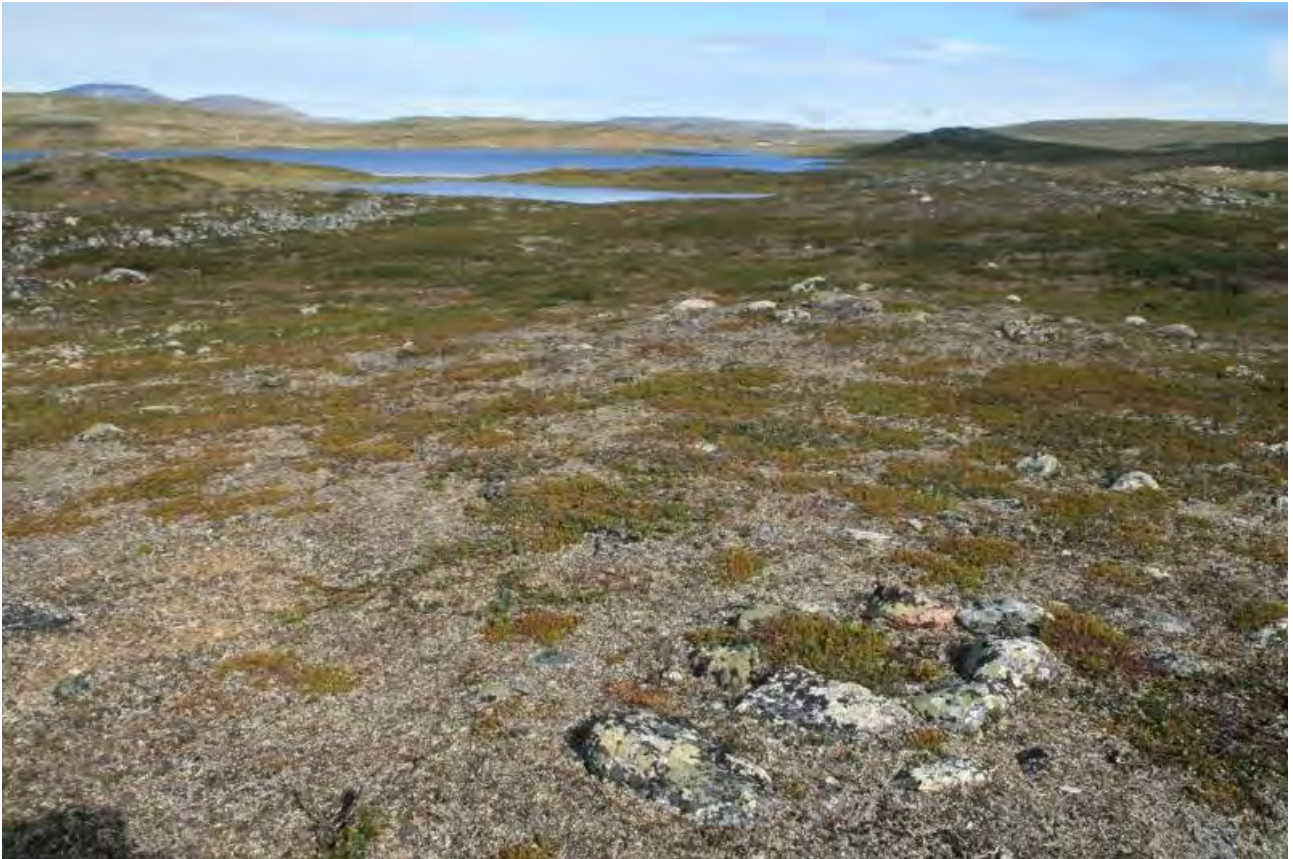

Kuva 357. Somasjärven autiotupa. Tulisija 6. Taustalla Somášluoppal. Kuvattu etelästä.

Kuva 358. Somasjärven autiotupa. Tulisija 7. Kuvattu etelälounaasta.

Kuva 359. Somasjärven autiotupa. Tulisija 9. Kuvattu eteläkaakosta.

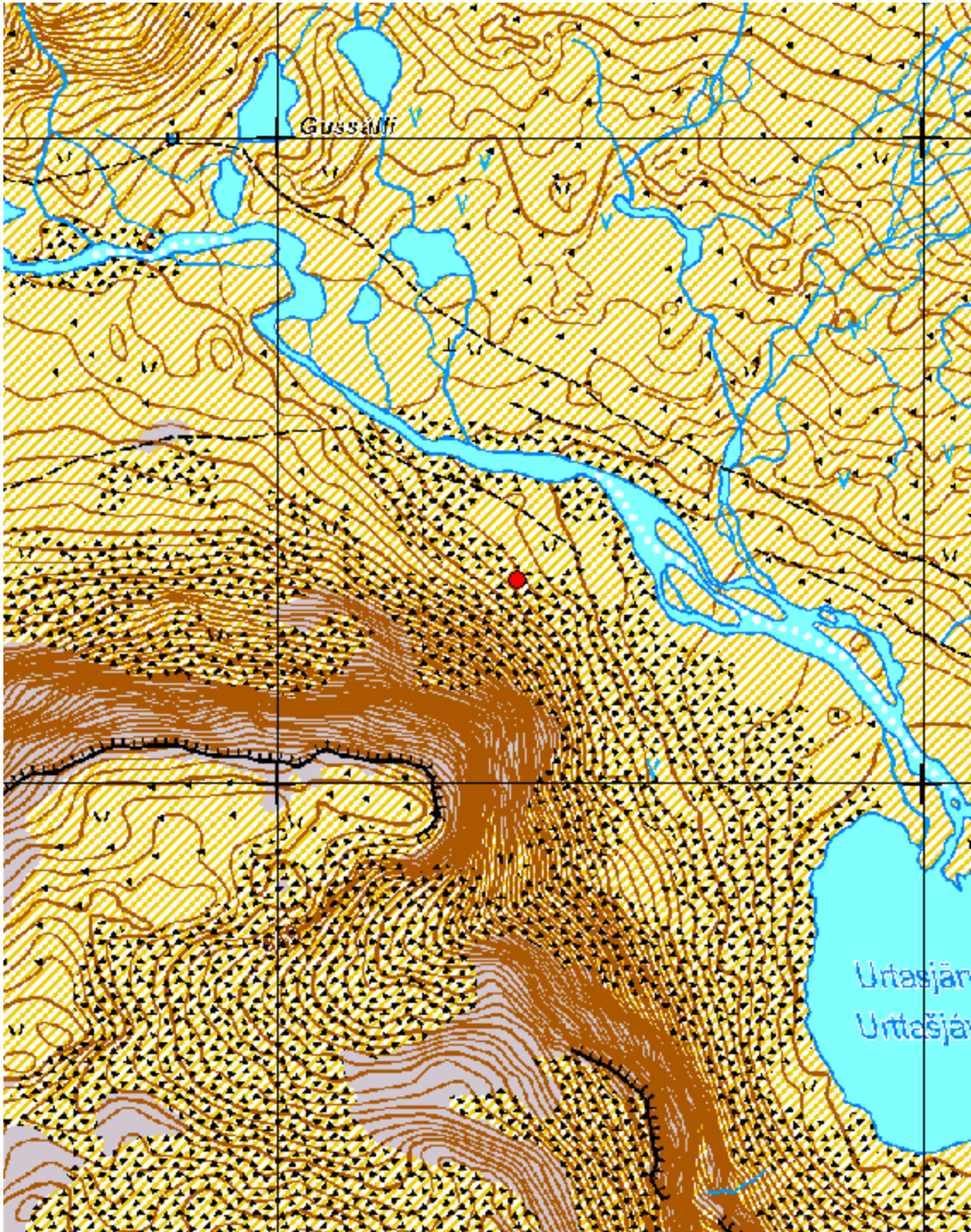

Kuva 360. Somasjärven autiotupa. Tulisija 9. Kuvattu luoteesta.

5.12.19 Urtašjávri

Urtašjávri Kallionvieriasuinpaikka		MH-tunnus: 153665	
Kohdetyyppi:	Asuinpaikat	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Ajoitus epäselvä	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamivuosi:	-	Kunta:	Enontekiö
Lukumäärä:	1	Tarkastus:	S. Viljanmaa 4.8.2012
Koordinaattiselitys:	Kohteen keskeltä	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7692316, Y 3267372, Z 710 m mpy	Löydöt:	-
<i>Ympäristön kuvaus</i>			
<p>Kohde sijaitsee Urtašbáktin pohjoispään ja Urtašjohkan välillä, koillista kohti viettävällä kivikkoisella rinteellä, noin 150 m etäisyydellä Urtašjohkan rannasta, noin viisitoista metriä joen pintaa korkeammalla, kookkaan siirtolohkareen itäisivulla. Kohteen luota avautuu avara näköala Urtašjávriin suunnalle. Alue on moreenipohjaista, avointa tunturipaljakkaa, jonka kasvillisuutta hallitsevat vaivaiskoivut, variksenmarja, kurjenkanerva, yksittäiset heinäkasvit, tina-, torvi- ja poronjäkälät sekä sammalet. Myös pohjanpajua kasvaa alueella pieninä pensaikkoina.</p>			
<i>Kohteen kuvaus</i>			
<p>Kivikkoisella rinteellä on ryhmä kookkaita siirtolohkareita. Yhden noin kaksi metriä korkean lohkarin itäisivulle on ladottu muodoltaan laattamaisista kivistä suorakaiteen muotoinen kivivalli. Valli rajaa lohkarin vierelle noin 2,0 m x 1,3 m laajuisen, tasaisen ja tuulensuojaisen alueen. Kivivallin korkeus vaihtelee välillä 60 cm – 80 cm, ja sen leveys on noin 40 cm. Kivikertoja on enimmillään noin kymmenen, ja kivet ovat hyvin jäkälöityneet. Kasvillisuus vallin sisäpuolella ei poikkea ympäristöstään. Kivivallin pohjoispuolella, lohkarin reunan alla, on noin 0,6 m korkea, halkaisijaltaan noin 1,5 m kokoinen onkalo, jonka pohja-ala on tasainen, mahdollisesti tasoitettu. Onkalon suuaukko on kivivallin pohjoispäästä noin metrin etäisyydellä. Onkalon sisällä ei havaittu selviä merkkejä ihmistoiminnasta, mutta sen eteläpäässä on ehkä tarkoituksellisesti paikoilleen asetettu muodoltaan laattamainen kivi, jonka paksuus on noin viisi senttimetriä ja halkaisija noin 30 cm. Kokonsa puolesta onkalo sopisi sateensuojaksi ja mahdolliseksi lepopaikaksi yhdelle henkilölle, jolloin onkalon pohja-alalla todettu kivi olisi voinut toimia levähtäjän päänalusena.</p>			
<i>Kohteen rajaus</i>			
<p>Kohde, joka rajautuu siirtolohkarin itäpuolelle, alueelle, jonka pituus pohjois-eteläsuuntaisesti on noin viisi metriä, ja joka ulottuu siirtolohkareesta noin kahden metrin etäisyydelle.</p>			
<i>Tulkinta</i>			
<p>Kyseessä on väliaikainen leiriytymis- tai taukopaikka, jonka käytön alkua on vaikea määrittää, ja jota ehkä käytetään toisinaan edelleen. Siirtolohkarin vierelle kasattu kivivalli on muodostanut tuulensuojan, joka on myös ollut helposti katettavissa. Yksittäinen henkilö on voinut väliaikaisesti majoittua myös lohkarin reunan alla olevassa onkalossa. Kohde on hyvin säilynyt. Vaikka vallin kivet ovatkin hyvin jäkälöityneet, vaikuttaa todennäköiseltä, että se on kasattu viimeisimmän sadan vuoden aikana, eikä kohdetta siis ole syytä luokitella kiinteäksi muinaisjäännökseksi.</p>			
Viranomaisrekisterinro:		Kunto:	Hyvä
Arvotus:	Muu suojeluarvo		

Kartta 125. Urtašjärvi. Kallionvieriasuinpaikka.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kuva 361. Urtašjávri. Kallionvieriasuinpaikka. Kuvattu etelästä.

Kuva 362. Urtašjávri. Kallionvieriasuinpaikka. Kuvattu itäkaakosta.

Kuva 363. Urtašjávri. Kallionvieriasuinpaikka. Kuvattu idästä.

Kuva 364. Urtašjávri. Kallionvieriasuinpaikka. Kuvattu lohkareen päältä, lännestä.

Kuva 365. Urtašjávri. Kallionvieriasuinpaikka. Keskellä kuvaa lohkareen alla olevan onkalon suuaukko. Taustalla vasemmalla kivivalli. Kuvattu pohjoisesta.

Kuva 366. Urtašjávri. Kallionvieriasuinpaikka. Lohkareen alla olevan onkalon sisätila. Kuvassa vasemmalla onkalon pohja-alalla oleva laattamainen kivi. Kuvattu koillisesta.

5.12.20 Válddejohka 2

Válddejohka 2 Kehämäisiä kivettyjä tulisijoja		MH-tunnus: 153666	
Kohdetyyppi:	Asuinpaikat; liesilatomukset	Haltija:	Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Ajoitus epäselvä	Ylläpitäjä:	Lapin luontopalvelut
Rakentamisvuosi:	-	Kunta:	Enontekiö
Lukumäärä:	2	Tarkastus:	S. Viljanmaa 12.8.2012
Koordinaattiselitys:	Tulisija 1:n keskeltä	Geometria tuotettu:	Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7693969, Y 3285056, Z 700 m mpy	Löydöt:	-
<i>Ympäristön kuvaus</i>			
<p>Kohde sijaitsee Válddevárrin länsipuolella, kohdassa, jossa Válddejohkan itäpuoleisen harjun ja joen välissä on tasainen, enimmäkseen hiekkapohjainen rantaterassi, joka on noin metrin verran joen pintaa ylempänä, ja jonka leveys on noin 30 m. Kohteen eteläpuolella leviää Válddejohkan nykyisten ja entisten uomien halkoma, hiekkapohjainen, alava ja pensaikkoinen laakso, jossa pajut kasvavat joen rantapenkereillä muutaman metrin korkuisina, paikoitellen melko tiheinä pieninä metsiköinä. Kohteen lähialueen kasvillisuutta hallitsevat lähinnä heinäkasvit, vaivaiskoivut ja variksenmarja sekä kangaskarhunsammal ja tinajäkälät.</p>			
<i>Kohteen kuvaus</i>			
<p>Kohde muodostuu kahdesta kehämäisestä, vain reunoiltaan kivetystä tulisijasta, jotka sijaitsevat noin kahdeksan metrin etäisyydellä toisistaan. Lähistöllä on myös uudempia, selvästi nykyajan retkeilijöiden ja kalastajien rakentamia nuotiopaikkoja. Molemmat dokumentoidut tulisijat ovat umpeenkasvaneita, mutta liesikivien hyvin jäkälöityneet yläpinnat ovat kuitenkin hyvin näkyvillä. Kasvillisuus tulisijojen kohdilla ei poikkea ympäristöstään.</p>			
Kohteesta dokumentoitujen tulisijojen koordinaatit ja tarkempi kuvaus:			
Kehämäinen kivetty tulisija 1			
X 7693969 / Y 3285056			
<p>Tulisija on hieman epäsäännöllisen suorakaiteen muotoinen, itäkoillis-länsilounaissauntainen, ja sen koko on noin 80 cm x 70 cm. Liesikivien halkaisijat vaihtelevat välillä 15 cm – 35 cm, ja niistä kookkain, muodoltaan pitkänomainen, on tulisijan länsilounaispäädyssä. Kivien yläpinnat ovat enimmillään noin viisi senttimetriä koholla ympäristöstään. Tulisijasta noin metrin päässä, sen itäkoillispuolella, on lisäksi kaksi kiveä, joiden halkaisijat ovat noin 20 cm ja 35 cm. Tulisijan keskelle tehdystä lapionpistosta todettiin noin kolmen senttimetrin paksuisen pintaturpeen alla noin kahden senttimetrin paksuinen kerros hiiltä, jonka alla on hiekkainen maaperä.</p>			
Kehämäinen kivetty tulisija 2			
X 7693962 / Y 3285056			
<p>Tulisija on kulmistaan pyörityneen suorakaiteen muotoinen, koillis-lounaissauntainen ja sen koko on noin 65 cm x 55 cm. Liesikivien halkaisijat vaihtelevat välillä 15 cm – 25 cm, ja niiden yläpinnat ovat koholla ympäristöstään enimmillään noin seitsemän senttimetriä. Tulisijasta noin metrin päässä, sen koillispuolella, on lisäksi epäsäännöllisen muotoisena ryppäänä viitisentoista hieman pienempää kiveä, joiden halkaisijat vaihtelevat välillä 5 cm – 10 cm. Tulisijan keskelle tehdystä lapionpistosta todettiin noin yhden senttimetrin paksuisen pintaturpeen alla hiukan nokea ja hiiliä hiekkaisen maaperän pinnalla.</p>			

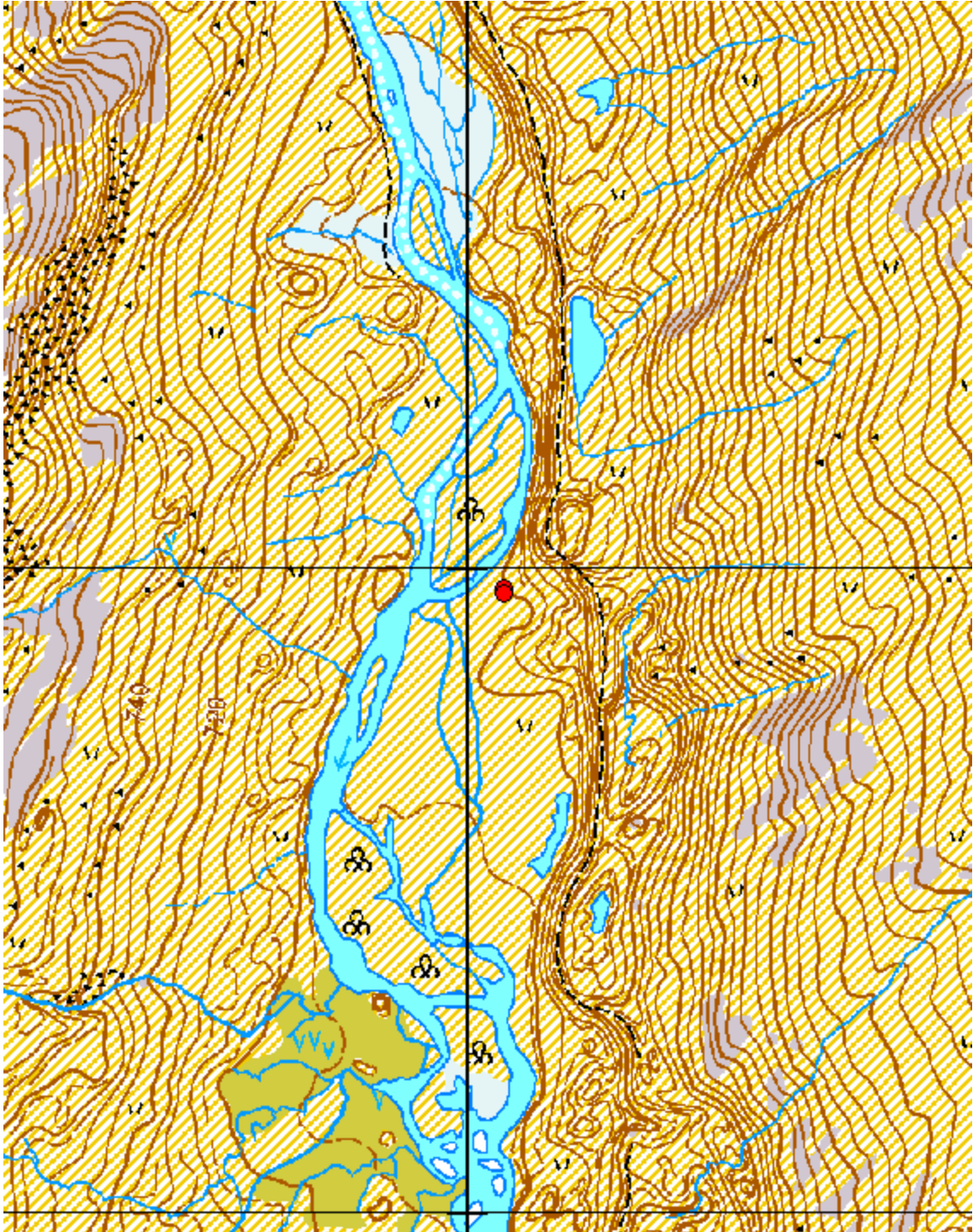
Kohteen rajaus

Kohde rajautuu pohjois-eteläsuuntaiselle, muodoltaan soikeahkolle alueelle, jonka laajuus on noin 20 m x 10 m. Alue kattaa kohteesta dokumentoidut kehämäiset kivetyt tulisijat lähiympäristöineen.

Tulkinta

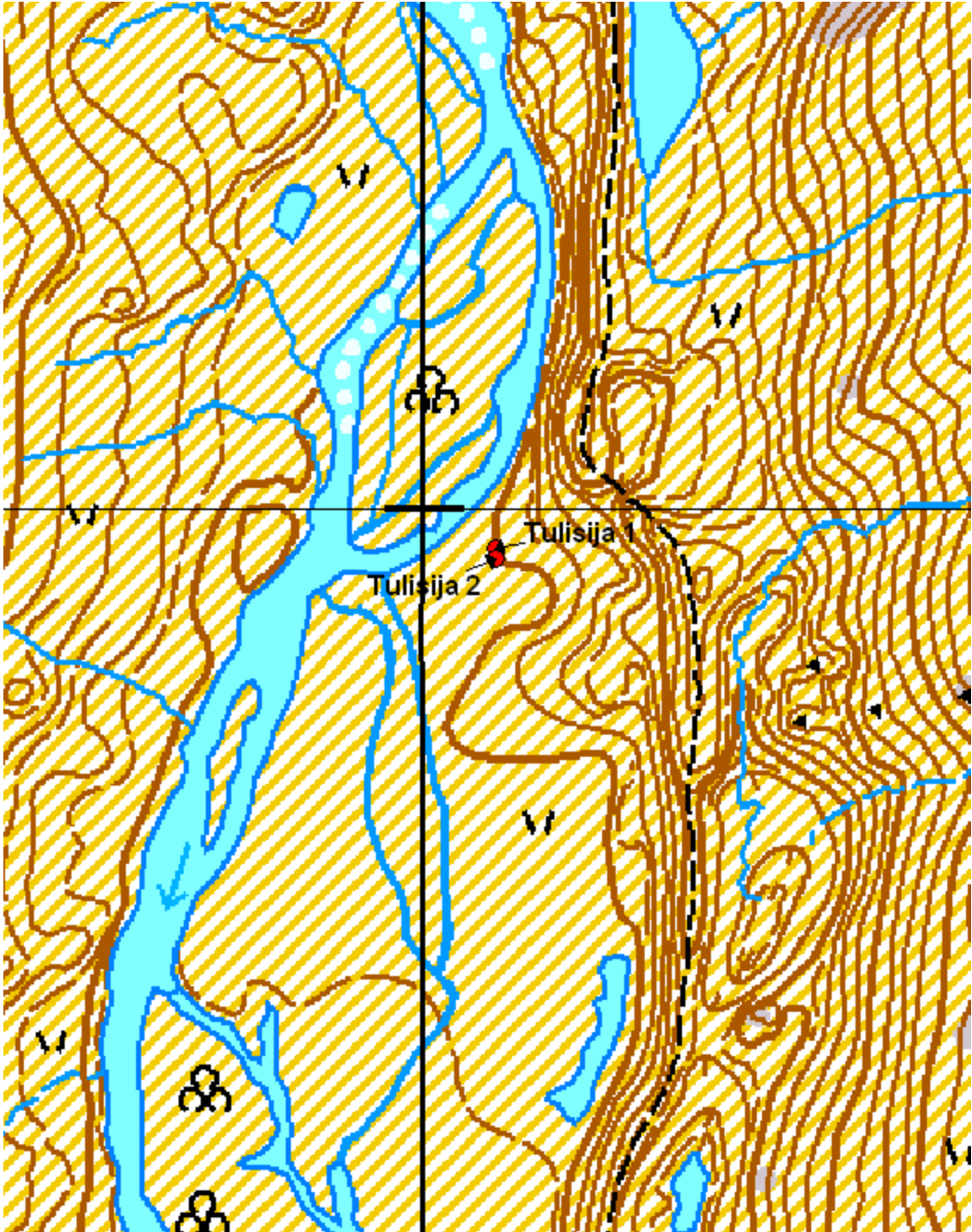
Kohteesta dokumentoitujen kehämäisten kivettyjen tulisijojen ikää on vaikea arvioida. Todennäköisesti ne ovat jäännöksiä vain kertaluonteisista leiriytymisistä, mahdollisesti kyseessä ovat retkeilijöiden nuotiopaikat muutamien kymmenien vuosien takaa. Tulisija 1:stä noin metrin päässä sijaitsevat kaksi kiveä voisivat olla tulkittavissa kevytrakenteisen kotamaisen asumuksen kynnyskiviksi, mutta vähintäänkin yhtä mahdollista on, että ne on asettanut paikoilleen retkeilijä pakkiaan kannattelevan keittoriu'un alapäätä tukemaan. Válddejohkan varrella on useimmilla maastollisesti leiriytymiseen huokuttelevilla paikoilla löydettävissä vastaavanlaisia tulisijojen jäännöksiä. Jokivarren tulisijoista muutamat voivat olla hyvinkin iäkkäitä, mutta useimmat ovat ilmeisesti peräisin 1900-luvun jälkipuoliskolta. Samankaltaisia tulisijoja kasaillaan seudulla nykyisinkin, ja vanhojakin tulisijoja käytetään alueella liikkuvien kalastajien ja retkeilijöiden toimesta varsin yleisesti. Kohdetta ei ole syytä luokitella kiinteäksi muinaisjäännökseksi.

**Viranomais-
rekisterinro:****Kunto:** Hyvä**Arvotus:** Muu suojeleuarvo

Kartta 126. Våldejojka 2. Kehämäisiä kivettyjä tulisijoja.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kartta 127. Válddejohka 2. Kehämäisiä kivettyjä tulisijoja.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

Kuva 367. Válddejohka 2. Kehämäinen kivetty tulisija 1. Kuvattu kaakosta.

Kuva 368. Válddejohka 2. Kehämäinen kivetty tulisija 1. Kuvattu pohjoisluoteesta.

Kuva 369. Válddejohka 2. Kehämäinen kivetty tulisija 2. Kuvattu pohjoiskoillisesta.

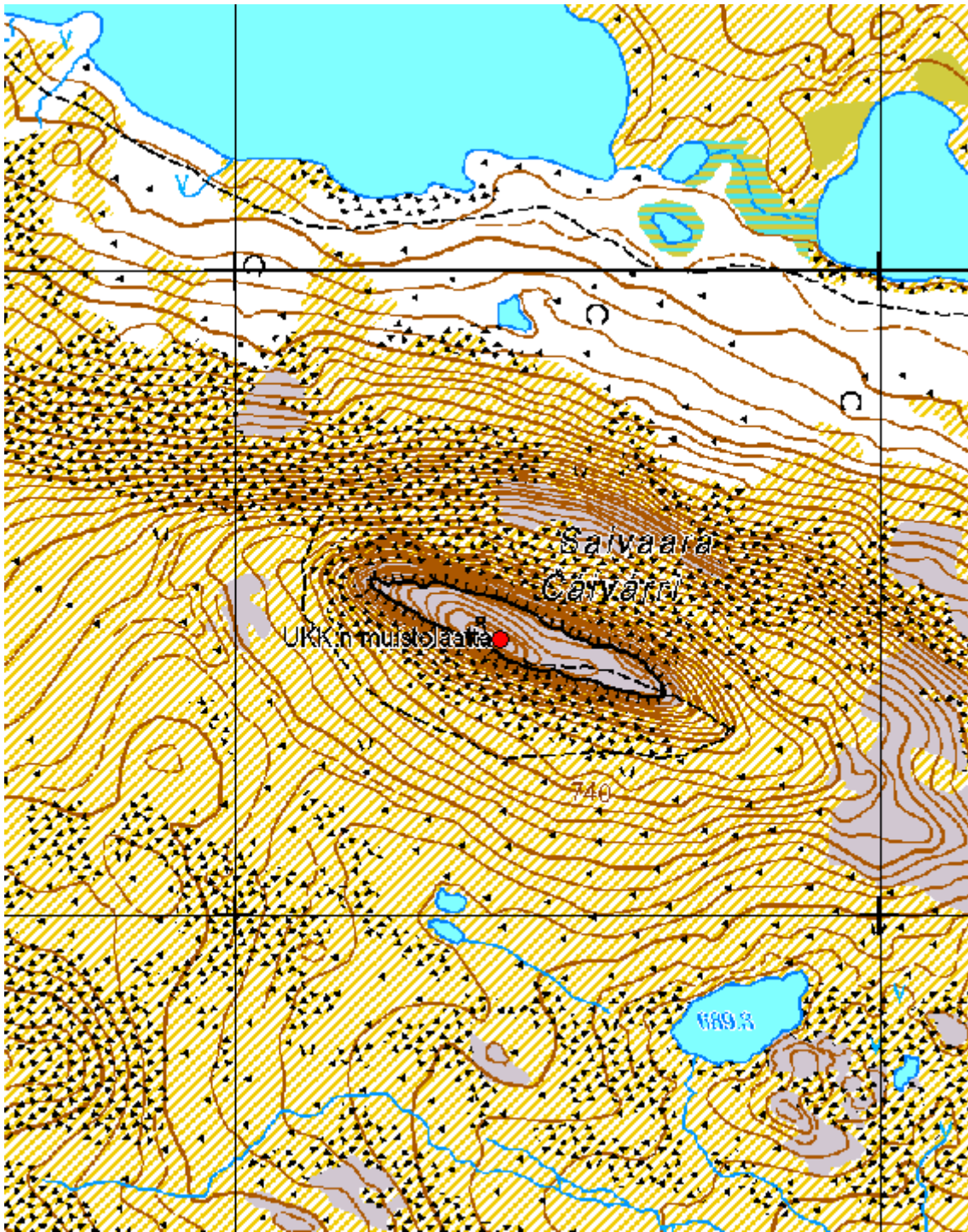
Kuva 370. Válddejohka 2. Kehämäinen kivetty tulisija 2. Kuvattu kaakosta.

5.13 Muistomerkit

5.13.1 Kekkonen muistolaatta

Kekkonen muistolaatta Muistomerkki		MH-tunnus: 153667
Kohdetyyppi:	Taide/muistomerkit	Haltija: Lapin luontopalvelut
Ajoitus:	Paljastettu 3.9.1980	Ylläpitäjä: Lapin luontopalvelut
Rakentamisvuosi:	1980	Kunta: Enontekiö
Lukumäärä:	1	Tarkastus: S. Viljanmaa 3.8.2012
Koordinaattiselitys:	Muistolaatan kohdalta	Geometria tuotettu: Gps-mittaus, korjaamaton
Koordinaatit:	X 7684427, Y 3277411, Z 828 m mpy	Löydöt: -
<i>Ympäristön kuvaus</i>		
<p>Kohde sijaitsee jyrkän, pahtareunaisen Čáivárrin päällä, Megonjávrin laakson partaalla, Meekonjärven autiotuvalta noin 1,9 km kaakkoon päin. Čáivárrin huippu on helpoimmin saavutettavissa huipulle idän suunnalta nousevaa polkua pitkin, mutta myös vaaran länsipäästä nousu onnistuu ilman kiipeilytaitoja.</p>		
<i>Kohteen kuvaus</i>		
<p>Kohde on kallioon lähes Čáivárrin huipulle kiinnitetty, pohjois-eteläsuuntainen, neliön muotoinen metallilaatta, jossa on seuraava teksti:</p> <p style="text-align: center;">TÄMÄ LAATTA ON KIINNITETTY 3.9.1980 TASAVALLAN PRESIDENTIN URHO KALEVA KEKKOSEN TÄYTTÄESSÄ 80 VUOTTA</p> <p style="text-align: center;">JOKA KEVÄT 1968 LÄHTIEN HÄN ON HIIHDELLYT NÄILLÄ MAHTAVILLA KINKAMILLA</p> <p>Lisäksi metallilaatan alareunaan on kaiverrettu sarjakuvamaisesti etenevänä profiilikuvana hiihtävä Kekkonen.</p>		
<i>Kohteen rajaus</i>		
<p>Kyseessä on pistemäinen kohde.</p>		
Viranomaisrekisterinro:		Kunto: Hyvä
Arvotus:	Muu suojeluarvo	

Kartta 128. Kekkonen muistolaatta.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/12.

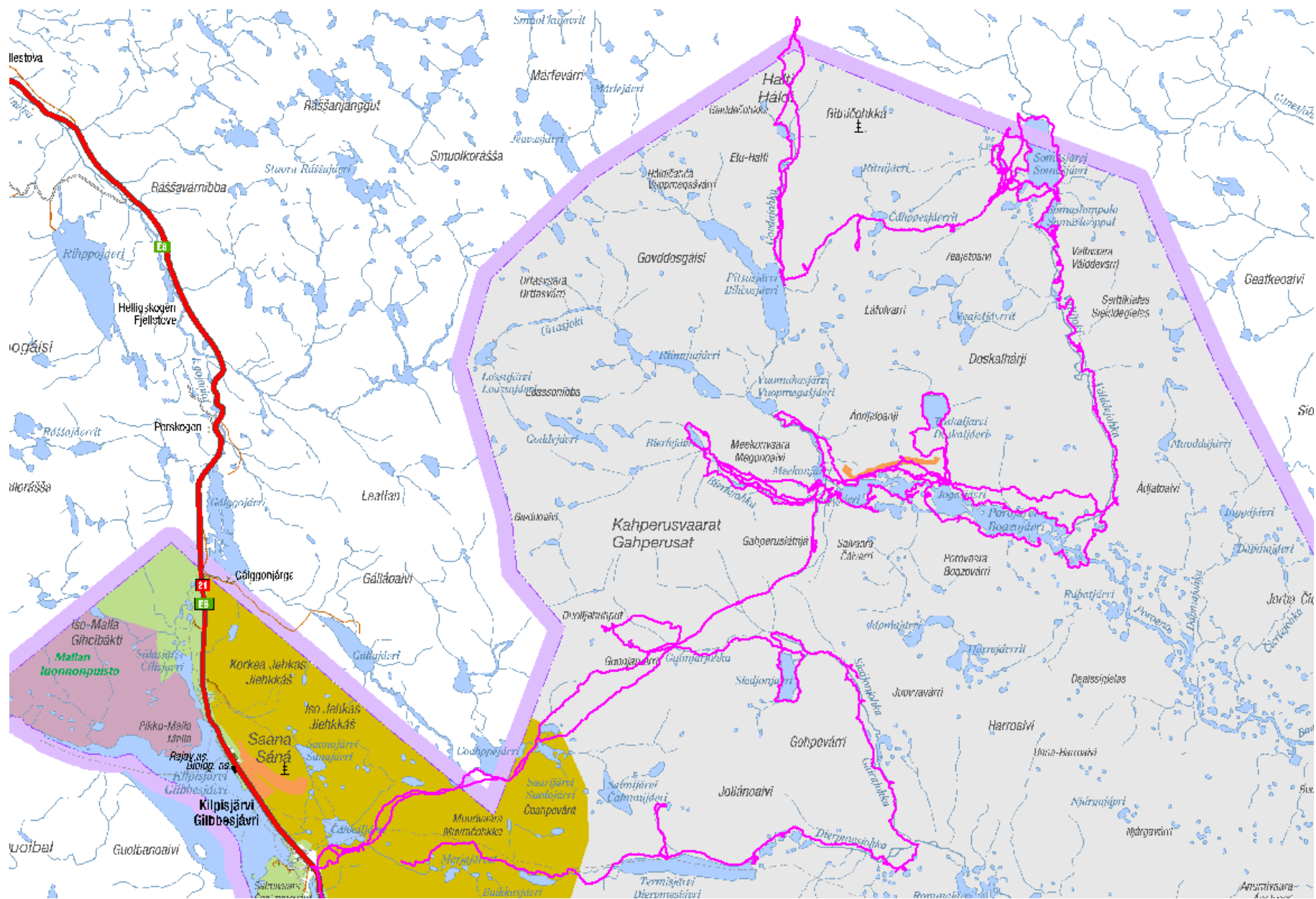

Kuva 371. Kekkonen muistolaatta Čáivárrilla. Taustalla Ánnjaloanji. Kuvattu etelästä.

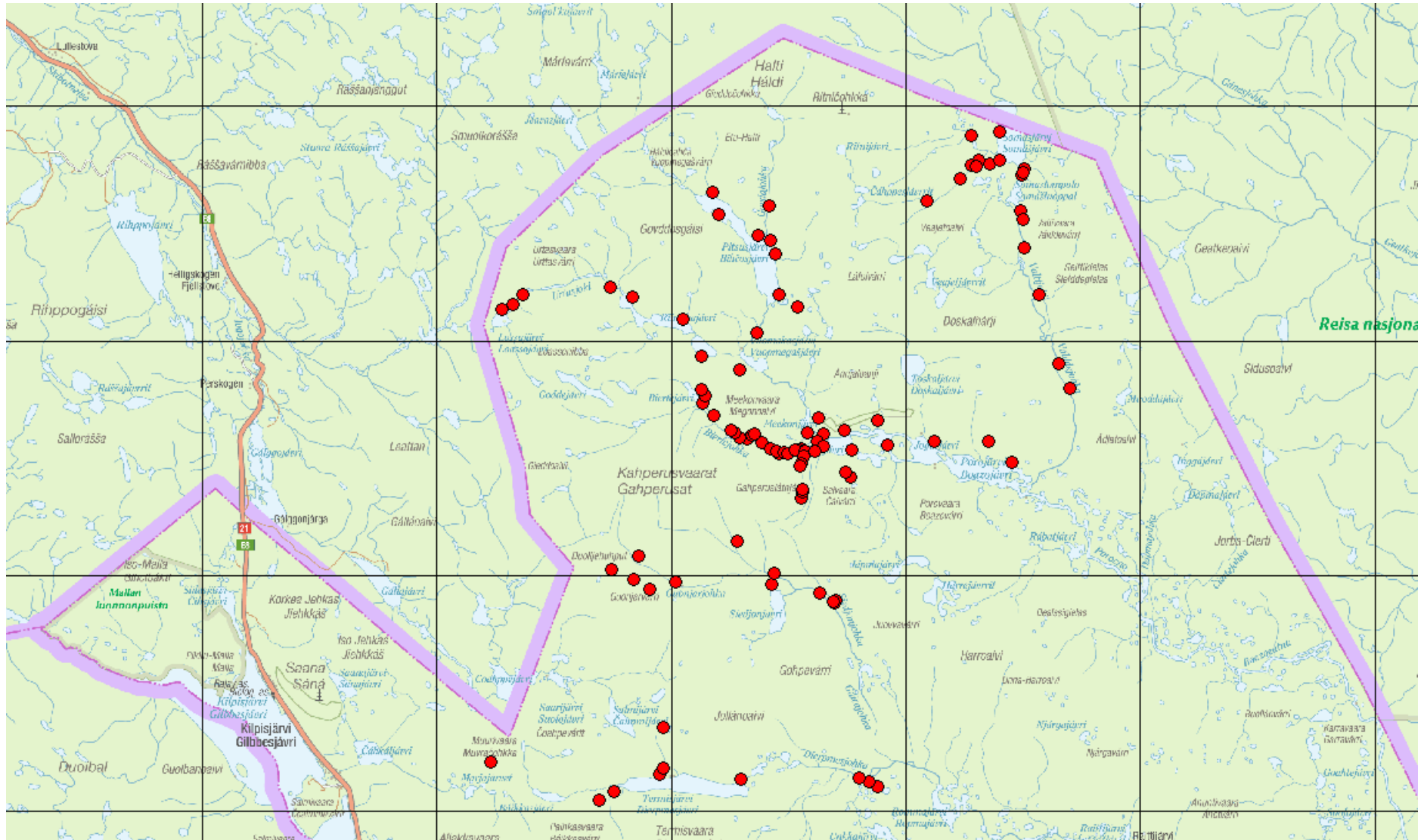

Kuva 372. Kekkonen muistolaatta Čáivárrilla. Kuvattu etelästä.

Liitekarta 1. Sami Viljanmaan kävelemät reitit inventoinnin aikana. ©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/2012.

Liitekarta 2. Inventoinnissa dokumentoidut kohteet. Tarkemmat kartat 10-ruuduittain jäljempänä. ©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/2012.

Liitekartta 3. Inventoinnissa dokumentoidut kohteet.
 ©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/2012.

Liitekartta 4. Inventoinnissa dokumentoidut kohteet.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/2012.

Liitekarta 5. Inventoinnissa dokumentoidut kohteet.
 ©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/2012

Liitekarta 6. Inventoinnissa dokumentoidut kohteet.
 ©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/2012

Liitekartta 7. Inventoinnissa dokumentoidut kohteet.
 ©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/2012

Liitekartta 8. Inventoinnissa dokumentoidut kohteet.
 ©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/2012

Liitekartta 9. Inventoinnissa dokumentoidut kohteet.
 ©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/2012

Liitekarta 10. Inventoinnissa dokumentoidut kohteet.
©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/2012

Liitekartta 11. Tarkempi kartta Meekonvaaran ympäristön dokumentoiduista kohteista. ©Metsähallitus, ©Maanmittauslaitos 1/MML/2012.